

Handwritten text, possibly including the word "LEWIS" in large, bold letters.

Handwritten text, possibly including the word "JAMES" in large, bold letters.

Handwritten text, possibly including the word "WILLIAM" in large, bold letters.

Small handwritten text, possibly "1785".

Handwritten text at the bottom of the page, possibly "John Peter Steiner".

IOH. HENRICI FLORINI
FONS
LATINITATIS,

EX
VARIIS, IISQUE PROBATISSIMIS
LATII SERMONIS AUCTORIBUS
PURE SCATURIENTIS.

ACCEDUNT APPENDICES
QUINQUE.

- I. VOCABULORUM BARBARORUM.
- II. SENTENTIARUM & ADAGIORUM.
- III. ENIGMATUM, GRIPHORUMQUE
VARIJ GENERIS.
- IV. SYLLABUS PARTICULARUM SER-
MONIS LATINI.
- V. PROSODIA.

EDITIO QUINTA PRIORIBUS
LONGE EMENDATIOR.

FRANCOFURTI & LIPSIAE.
APUD, IOH. FRIDERICUM FLEISCHER.

1 7 5 2.

cur

Prefatio ad Lectorem.

INter omnia Latii sermonis purè ac compend'osè
 Icomparandi subsidia hisce vitæ nostræ tempori-
 bus, quibus non, ut olim, vernacula est Latinitas,
 sed vario è variis ejusdem Auctoribus labore atque
 industria arquirenda, nullam convenientius, nul-
 lum excellentius, nullumque expeditius esse reor,
 quàm puræ ex probatissimis hujus linguæ Auctori-
 bus collectæ Phrasiologiæ exercitium iater alios
 Gymnâdum labores frequentatum: cum hac ratio-
 ne studiosa Juventus non duntaxat copiam & varie-
 ratem verborum, quæ alias ex Lexicis quandoque
 verbosioribus, quàm Latinioribus, petendæ sunt, sibi
 comparet: verùm etiam legitimam eorundem con-
 structionem sermonisque elegantiam simul imbibat,
 atque paucorum mensium spatio majores in litera-
 rum studiis, librum quendam elegantibus phra-
 sium legitime concinnatum foliulis refectum,
 certis diebus percurrendo, faciat progressus, quàm
 hoc subsidio destituta, ferme totius anni intervallo.
 Expertus id quondam est Fridericus Wendelinus,
 diligentissimus, dum viveret, studiosæ Juventutis
 formator: Unde haud exigua (cui testatur ipse *Prefa-
 tio, sua in Medull. Lat. pag. 6.*) eum subiit admira-
 tio, quòd, cum tot docti viri studium operamque ad
 concinnandas Phrasiologias hætenus contulerunt, usum
 qua

que earum & necessitatem Scholis prolixè commenda-
runt, tam pauca tamen sine Schola publica que inter or-
dinarias lectiones & adminicula Latini Sermonis, do-
cendi discendique, horas certas Phrasiologiis assignent,
easque à discipulis non minus, quàm Ciceronis Epistolas
& Orationes Plauti vel Terentii Comœdias exigant &
reperiant. Idem & ego experius sum, postquam varias,
easque præstantissimas Latini sermonis phrasas ex Ci-
cerone, Nepote, Plauto, Terentio, Sallustio, Curtio,
aliisque probatis Auctoribus collectas Juventuti mihi
commissæ (quæ diu me in Gymnasio Sigenensi Re-
ctoris munus obire divinæ volupe fuit clementiæ) di-
ctavi, easque eicertis hebdomadæ diebus memoria
expromendas commendavi. Cùm verò procedente
tempore, ut eas in lucem ederem, partim certissima
utilitatis Scholis inde futuræ spes, partim etiam Ami-
corum quorundam preces me invitarent; omnes,
quas hæctenus non sine duro labore multique tem-
poris dispendio collegeram, sub incudem revocavi,
adjuncto fere singulis non duntaxat Auctore, sed eti-
am libro & capite. Præterea exploratum habens, mul-
ta cum verba, tum phrasas à Criticis in dubium vo-
cari, non tantum ἐν παράδοξοι aliena expunxi; sed etiam
falso suspecta ab exiliis injuriis, ubi dignum atque
consultum videbatur, vindicavi, ut & discentes &
docentes haberent, quod vel admitterent vel fuge-
rent: qualis Phrasiologia hucusque, quod ego sciam,
in lucem nondum prodit. Laude sua, fatetur, haud
destituuntur Phrasiologiæ Wendelini, & Manutii, ho-
die à plerisque Juventuti commendari solitæ: cum
noverim, me ipsum tempore juventutis iis, præfer-
tim Manutii, non sine fructu usam esse: verum, præ-
terquam, quod uterque destituatur Scriptorum au-
thoritate, est tamen adhuc, quod desiderare queas.

In

In priori quidem, quod studiosæ juventuti ejusdem
phrasis varietatem seu potius variationem, quæ ta-
men ad comparandam styli elegantiam quàm maxi-
mè facit, non suppeditet: In posteriori autem,
quod sibi à barbaris, elegantiz studiose cave pe-
jus & angue fugiendis, non satis caveat. Sic pag. 494.
adducit verbum *reterere* pro *iterare*, in vitis utique
omnibus Classicis: Et quid opus compositionibus?
ubi simplicia fatiscant. De verbo *recompensare*, quo
utitur p. 433. p. o *compensare* idem judicandum. Vo-
cabulum *immorigerus*, quod usurpat pag. 470. Clas-
sicis nunquam innotuit. Malim *male morigerus*, non
obediens, sicut Apulejus lib. 2. *minus morigeros* dixit.
Adjectivum *miraculosus*, quo utitur pag. 504. nun-
quam Latinum agnovit. Latini malunt dicere *mira-
bilis*, *mirandus*, *prodigiosus*. Vocem *septimana*, quam
adhibet pag. 499. vix unquam Classici usurparunt:
Delectantur illi vocabulis *Hebdomas* & *Hebdomada*
&c. Id quod in sequentibus evidentissimè patebit.
Quæ tamen non adduco, animo perstringendi aut
traducendi Auctores istos: absit! iis enim lubens
alias assurgo, ipsorum laborem atque juventutis
erudiendæ conatus summa laude cohonestans: Sed
potius ostendendi, quanti laboris sit, veri Gramma-
tici officio fungi, & tot antiquitatis monumenta
animo complecti. Usus sum, non nego, in hac cri-
si concinnanda ope Vossii, Vorstii, Scioppii, Val-
læ, Cellarii & aliorum. Sed ita tamen, ut meis ob-
servationibus subinde nova adjecerim: id quod le-
genti evidenter constabit. Meritò proinde hoc opus-
culum inscribo: *Foncem puræ, prisque Latinitatis*,
(non *ditionarium* aut *Vocabularium*, quas voces esse
Latinas, nunquam probabunt ii, qui easdem libris
Linguae Latine studiosam juventutem docendæ

destinatis præfigunt) quemadmodum enim fons
ex monte quodam scaturiens puram & meliorem ea,
quæ per rivos defluens, sæpissime hominum, bestia-
rumque peccatis immundatur, sitientibus exhibet
aquam: sic etiam hicce *Fons meus* ex monte Heli-
conensi est variis probatissimæ Latinitatis scriptori-
bus deductus puram, imo sæpissime puriorem eâ,
quæ ex vulgaribus Lexicis hauritur, sitientibus in lite-
rarum studiis proficere, Latinitatis lympham exhibet.
Bibe ergo ex hoc fonte avidè, quicumque desi-
deras in pura Latinitate progredi, atque hoc
opusculum meum, utilitati tuæ desti-
natum, boni consule.

AN-

ANNOTATIO

Linguae Latinae Auctorum in certas Classes
& ordines, ut appareat, quantum cuique in
probanda Latinitate tribuendum sit,
distributorum.

DUO apud viros doctos occurrunt modi, quibus
linguae Latinae incrementa & diminutiones in-
nuunt. Priore ab ætate humana desumpto Latini-
tatem in Pueritiam, Adolescentiam, Robur virile,
Senectutem, eamque rursus vegetam, cum inertem di-
spescunt. Posteriore autem à diversis rerum huma-
narum temporibus petito inter Secula, Auream,
Argenteam, Æneam & Ferream distinguunt. No-
bis in præsentem hanc posteriorem dividendi rationem
utpote usitatiorē observare placet.

*Nomina Auctorum, qui aureum
Latinitatis Seculum antecesserunt.*

Ecce Viros, qui olim vixerunt, secula priusquam
Aurea venerunt, linguae Ornamenta Latinae.
Lucilius, Plautus, Lucretius, Ennius (a) Acjus
Cæcilius (b) Nævius (c) Pacuvius, atque (d) Te-
rentius.

(a) Acjus (b) Nævius (d) Terentius *versus gratia
pro Accius, Nævius, Terentius.*

*Sunt multo plures, qui istorum tempore eximii poe-
matis claruerunt, quorum fragmenta ex Parrone,
Cicerone, Gellio, Prisciano aliisque clari Nominis Au-
ctoribus collecta in lucem emisit Henricus Stephanus.*

*Queritur autem i. cum supra dicti Auctores omnes poe-
matapaxerint, an nulli ergò antiquo illo ævo exti-*

terint Oratores, qui prosa operam dederint? *Re.*
Exierunt sine dubio: Nullius tamen Scripta,
præter Catonis de re Rustica, hodie superiunt.

Quæruunt 2. In quo differant hi Auctores ab iis, qui
vixerunt ætate aurea? *Re.* In eo, quòd varios Archais-
mos præ se ferunt, qui seculo sequenti maximam
partem fuerunt abrogati. Horum dictio, inquit
Scioppinus *Consultat. de Schol. & stud. ratione pag. 49.*
aurum est, sed cui nonnihil scorix vel purgamenti
est admistum. Scorix ista est partim usus vocabulo-
rum, quæ posteriores iudicio repudiarunt, velut
obsoleta & impolita, partim compositio hiulca,
aspera & scabrosa atque *ἀνάεθμος*, sive nullis nu-
meris colligata, partim denique verba & loquendi
genera exotica seu peregrina, & ex aliis Italiæ par-
tibus in Latium importata, quibus stativum Cæci-
lium Insubreum & Pacuvium Calabrum orationem
infuscare solitos ipse testatur Tullius.

Nomina Auctorum, qui ipsa ætate aurea vixerunt.

Huc, quicunque Vitos vis cernere, verba loquentes
Aure, verte tua confestim lumina mentis.

(a) Tullius est primus, sequitur eum (b) Casare (c)
Crispus.

(d) Panfa, (e) Nepos, (f) Varro, (g) Vitruvius atque
(h) Catullus,

(i) Livius, ac pariter (k) Pompejus. (l) Horatius;
inde

Præter (m) Virgilium, te (n) Naso, (o) Tibulle,
(p) Propertii.

Vult ordo, & (q) Grati, & te, cum (r) Pedone, (s)
Mamili.

Totum post claudit (t) Casar Germanicus agmen.
(a) Tul-

- (a) Tullius, ille scilicet Oratorum facile princeps: qui major est, quam ut à me satis commendari queat. Nihil proinde de ipso addo, quam illud *Quintil. L. 10. c. 1.* Ille se profecisse, sciat, cui Cicero valde placebit.
- (b) Cæsare. C. Julius Cæsar ipsi Ciceroni styli elegantia non multum cedit, quod evoluturus ipse Commentarios de Bello Galico & Civili haud inficias ibi. Quin ipse Cicero iis laudem impertire non tergiverfatur de Clar. Orat. 75.
- (c) Crispus Sallustius: qui Jugurthinum & Catilinarium Bellum scripsit: Ubi quidem hinc inde novas dicti nos invenit: Unde etiam novator verborum à Gellio *L. 1. c. 15.* appellatur: pauciores tamen sunt, & in ceteris se exhibet Historicum seculo suo dignissimum.
- (d) Panfa, alias Hirrius, qui in continentandis Commentariis Cæsaris occupatus fuit.
- (e) Nepos. Hic nihil elegantia cedit Ciceroni. Autumæ tamen Scioppius libro supra laudato, in Nepotis vitas nonnulla postea ioribus seculis irrepsisse ab ævi Augustæi auro remotiora.
- (f) Varro, qui vulgò audit Latinorum decus. Hujus de Lingua Latina & Agricultura libros, licet mutilos, hodie possidemus.
- (g) Vitruvius, Architectura Scriptor nulli secundus: sed, quod ad Latinitatem attinet; hinc inde non satis accuratus. Orationem enim (ait idem Scioppius) peregrinitate & plebitate, id est, verbis loquendi-que generibus infimæ plebi familiaribus, aut ad transmarini seu Germanici sermonis consuetudinem ineptiusculè conformatis passim infuscat.
- (h) Catullus Veronensis, qui paulo ante Virgiliū floruit.
- (i) Livius, præcipuus Historia Romana Scriptor, styli elegantia insignis.
- (k) Pompejus aliàs Trogus. Hujus ceterè Historiam

(inquit Scioppius) Justinus non solum admutilavit, sed non uno etiam loco verbis ferrea demum aetate usurpari cœptis inquinavit.

- (l) Horatius. Poëta præstantissimus, undeviginti carminum generibus insignis: non poëta unus ac multis, sed poëta omnibus suis numeris perfectus atque absolutus: summus, atq; adeo solus in tota Lingua Latina Lyricus.
- (m) Virgilius, quem Vellejus l. 1. Principem carminum, Marcellinus autem lib 15 & 19. ex eis emminentissimum Vatem nominat. Sufficiat jam Ovidii de ipsius Scriptis elogium: Et profugum Enean alta primordia Romæ,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
- (n) Naso. Poëta itidem eximius, qui dros præcedentes, in libris Metamorphos. saltem, phrasis eleganti satis adequat.
- (o) Tibullus. Poëta pariter insignis, qui eodem tempore, quo Horatius & Virgilius, claruit.
- (p) Propertius. Poëta quoque celebris, ejusdem cum iis, quos jam supra allegavimus, ætatis.
- (q) Gratius, Poëta, de quo hæc apud Ovid. Eleg. 16. de Pont.
Tityrus antiquas & erat qui pasceret herbas,
Aptaque venanti Gratius arma daret.
- (r) Peto. Poëta, quem idem Ovid. 10. Eleg. Albinovatum nuncupat.
- (s) Manilius; magni ingenii Poëta, ut ex Astronomic. que posteritati reliquit, liquet.
- (t) Cæsar Germanicus; magni Pariter judicii Poëta, id quod Aratea ab ipso in Latiam Sermonem trans acta satis superque testantur. Hoc seculo etiam floruerunt S. Sulpicius, M. & D. Bruti, Trebinius, Pompejus Magnus alique magna dignationis Viri, quorum epistola inter Scrip. a Ciceronis nulli non obvia sunt. No-

*Nomina Auctorum, qui etate
argentea floruerunt.*

Præter (a) Vellejum, (b) Celsum, (c) Tacitum, (d)
Columellam,

Ac ambos (e) Senecas, argentea verba locuti
Sunt (f) Florus, (g) Flaccus, (h) Pedianus, (i)
Apicius, atque

(k) Phædrus, (l) Justinus, (m) Silius, (n) Lucanus
(o) Hyginus,

(p) Frontinus, (q) Fabius, (r) Statius, (s) Juvenalis,
(t) utrique

Plinius: hos sequitur (u) Martialis, (w) Maximus,
(x) Aulus.

Te (y) Mela, (z) Palladi, (aa) Curti nec præterit
ordo,

Postquam (bb) Tranquillum tranquillè junxit iis-
dem.

(a) Vellejum *nimirum* Paterculum, qui stylo fere Ora-
toris historiam Romanam ad sua usque tempora est
persecutus.

(b) Celsum *Cornelius Celsus* ob styli elegantiam à non-
nullis aurea Latinitatis Scriptoribus annumeratur.
Quamquam verò (inquit Celeberr. Cellarius Cur.
poster. de Barbar. p. 17.) stylus Celsi ita floridus est,
ut aurea etate non indignus videatur; tamen ma-
lumus in argentea collocare, quia Columella c. l.
scripsit: *Non minorem laudem meruerunt nostro-
rum temporum viri, Cornelius Celsus &c.*

(c) Tacitum. Hunc Scioppius refert ad etatem A-
eneam; Verùm sine ratione. Historiam ejus ad Anna-
les si quis accurate inspexerit, cum seculo argenteo
dignissimum judicabis.

(d) Columellam, De qua nihil addo, quàm Olai Bor-
richii

richii in Voss. p. 240. elogium. Omnia in illo casta,
pura, elegantia.

- (e) ambos Senecas, puta Marcum & Lucium Senecam. Prior Controversiarum & Suasionum auctor: Posterior prioris filius & Philosophus praeclarus fuit.
- (f) Florus. Refert & hunc Scioppius inter aenea Latinitatis Scriptores: At vero eum tutius ad seculum argenteum referri, ostendit, & non obscure probat Cl. Cellarius lib. supralana.
- (g) Flaccus. De quo Barthius LVI. c. XI. ita. Valerio Flacco, spiritu, gravitate, numeris & orationis æqualitate nemo post Augusti principatum scriptor prior extat.
- (h) Pedianus alias Alconius, qui floruit Neronis & Vespasiani tempore, & quosdam in Orationes Cicero- nis Commentarios reliquit laude dignissimos.
- (i) Apicius, decem libris de arte coquinaria clarus.
- (k) Phædrus, Fabulis Latinitatis flore suavissimis insignis.
- (l) Justinus, qui ex Trogi Pompeji historia compendium fabricavit.
- (m) Silius, belli Punici ab Hannibale cum Romanis gesti Scriptor gravissimus.
- (n) Lucretius, Poeta variis poematis, iisque lectu dignissimis clarus, ex sententia Fabii, magis inter Oratores, quam Poetas referendus.
- (o) Hyginus, Auctor Mythologiae, qui à quibusdam ætate Antoninorum vixisse creditur.
- (p) Frontinus, qui Domitiani tempore clarus exempla virtutis militaris collegit.
- (q) Fabius vulgo Quintilianus, Rhetorices Magister celeberrimus.
- (r) Statius, Poeta conscriptis Silvarum libris, ad gubernacula Republica sedente Domitiano, ad summos honorum gradus evehctus.
- (s) Ju-

- (s) Juvenalis, *Satyrarum Auctor sub ejusdem Domitiani imperio clarus.*
- (t) Ute que Plinius: *Major scilicet & Minor, quorum prior historia naturali, posterior autem epistolis summam est concitus gloriam.*
- (u) Martialis, *Epigrammatum Scriptor clarissimus.*
- (w) Maximus, vulgò Valerius Maximus, qui virtutum vitiorumq; exempla enarrando, non exiguam sibi apud posteros nominis memoriam consecravit.
- (x) Aulus Gellius, *Noctium Atticarum Scriptor, laudis nomine apud posteros celebratissimus.*
- (y) Melà. vulgò Pomponius, *Geographus laudibus abundans*
- (z) Palladii. *Palladius rem rusticam, sed nequaquam rustice conscripsit: adeo enim concinnus & elegans in stylo suo est, ut quidam eum aureo seculo dignum judicaverint.*
- (aa) Curtii. *De Curtii aetate inter Criticos non convenit: stylus ab omnibus commendatur tuis, qui puriori Latinitati dant operam. Vide Voss. Hist. La. l. 1.*
- (bb) Tranquillum. *Tranquillus floruit tempore Trajani, ut ex epistolis Plinii liquet l. 24. X. 95. &c.*

Nomina Auctorum, qui aetate aenea viguerunt.

- Præter (a) Apulejum sunt aenea verba locuti (b) Multi sanctorum Patrum, (c) Jurisque periti.
- Jungitur hisce (d) Macer, (e) Festus, (f) Sedulius, (g) Aufon,
- (h) Porphyrius (i) Marius, (k) Calpurnius, atque (l) Serenus,
- (m) Fannius, (n) Aurelius, (o) Falconia, (p) Nemesianus.
- (a) Apulejum. *Is fuit Philosophus Platonicus, in fingere-*

gendis novitatis vocabulis haud impiger, interim non minus ingeniosus, quam laboriosus

(b) Multi sanctorum Patrum. Nimirum Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Lactantius & alii, quos citatos vide apud Scioppium l. supra alleg.

Sancti Patres multa vocabula invexerunt, quae ante Christianorum tempus, Latium nunquam audivit, saltem alio sensu & notione usurpavit. Haec barbaris & sordidis adnumerare, pietate prohibemur: Interim tamen, cum ipsis Latinitatis magistris nunquam innotuerint, pure Latinis adscribi nequeunt. Nonnunquam in hoc Tractatu Classicis Auctoribus hosce Theologos opponimus, sed voce *Classicus* & *Latinus* strictiori ethnicorumque proprio significatione accepta. Qui proinde, iis, qui sequuntur, Tractatus nostri locis cum hoc schemate collatis, nos repugnantiae postulare praesumat, veritati repugnabit.

(c) Juris periti. Quorum in sermone ceteris praestant Ulpianus, Papinianus &c.

(d) Macer. Poeta notus, Scriptor carminis de viribus herbarum. Confer Barthium XVII *Adv ineurt*.

(e) Festus Avienus: qui vixit Gratiani & Theodosii temporibus, & Arati *Astronomica* in carmen Latinum transtulit.

(f) Sedulius, qui Theodosii tempore Tractatum poeticum carmine Heroico conscriptum in incem emisit.

(g) Ausonius, Poeta eruditionis nomine insignis: sed in *Venerem preceps*.

(h) Porphyrius, alias Optatianus, qui Panegyricum, opus elaboratissimum, Constantino Augusto misit.

(i) Marius, vulgo Victorinus, qui S. Hieronymi Praeceptor fuisse dicitur.

(k) Calpurnius, *Eclogarum Bucolicarum* Scriptor.

(1) Se-

- (l) *Serenus Samonicus*, *Historicus præclarus, qui tempore Severi floruit*
 (m) *Fannius, eximiorum de Medicina & Ponderibus poematum conditor.*
 (n) *Aurelius Symmachus, Orator disertissimus, qui epistolas stylo Laconico exaratas posteritati reliquit.*
 (o) *Falconia, mulier, qua Servatoris nostri vitam centone Virgiliano scripsit.*
 (p) *Nemelianus, Poeta Carthaginensis.*

*Nomina Auctorum, qui atate
ferrea claruerunt.*

Ætas Scriptores produxit Ferrea tales :

Post (a) *Marcellinum sequitur (b) Fulgentius, atque*

(c) *Grammaticus, (d) Prosper, (e) Sidonius, (f) Isidorus :*

Tum (g) *Fortunatus, tum (h) Beda, (i) Capella, (k) Mamertus.*

His l) *Turonensis, (m) Paulus cum (n) Cassiodoro Sejungit, nec vult (o) Salvanus, (p) Avitus, (q) Arator*

Sejungi : claudit mox sponte (r) Boethius agmen.

(a) *Marcellinum : Is telam Chronici Eusebio-Hieronymiani pertexuit.*

(b) *Fulgentius Episcopus Ruspenfis, Mythologiae Astronomicae Scriptor.*

(c) *Grammaticus, id est, Priscianus, qui eleganter & accurate Res Grammaticas conscripsit. Hinc tritum illud : Priscianum percutere, id est, contra Regulas Grammaticas peccare.*

(d) *Prosper, scilicet Aquitanicus.*

(e) *Sidonius, nempe Apollinaris.*

(f) *Isidorus, librorum de Originibus Auctor.*

(g) *For-*

- (g) Fortunatus alias Venantius.
 (h) Beda, vulgo venerabilis Beda.
 (i) Capella, elegantior & comptior Poeta, quam Orator, vulgo Martianus.
 (k) Mamertus, alias Claudianus, cuius Libri de anima ad nos pervenerunt.
 (l) Turonensis, vulgo Gregorius, Historia Francæ Auctor.
 (m) Paulus Diaconus, Historiæ Longobardicæ scriptor.
 (n) Cassiodorus, Theoderici Regis ab Epistolis.
 (o) Salvianus scil. Massiliensis.
 (p) Avitus, Sacrorum poematum Auctor haud obscurus.
 (q) Arator, qui Actus Apostolorum carmine hexametro transtulit.
 (r) Boëthius, Theologus eruditionis nomine insignis.

Sequuntur ipsæ ætates, earumque distinctionis rationes.

Premiſſis Auctorum, qui supra adductis Latinitatis ætatibus vixerunt, nominibus; superest, ut etiam de ipsis ætatibus earumque initio, progressu atque exitu dispiciamus. I. *Ætas aurea*, ut jam olim accuratioris iudicii Philologi observarunt, initium capit à Syllano tempore, & usque ad Octaviani Augusti (unde & ætas Augustea appellari solet) obitum se extendit.

Hac ætate ceteri, qui consecutis seculis literarum & eloquentiæ laude polluerunt, homines Romæ quam purissime, emendatissime & elegantissime loqui & scribere solitos fatentur. Quicquid, inquit ipse Rhetor Seneca in Proem. l. 1. Controv. Romana facundia habet, quod insolenti Græciæ aut opponas aut præferat, circa Ciceronem effluit. Omnia ingenia, quæ lucem rostris studiis attulerunt, tunc nata sunt.

2. *Ætas argentea* ab Octaviani Augusti obitu, usque ad tempora Antonini se porrigit. *Hac ætate Lingua Latina inclinare & de pristino suo vigore aliqua elegansia remittere cœpit, seu, ut loquitur Seneca loc. cit. in deteriori quotidie dasa res est. Hinc huius seculi Latinitatem in hoc opusculo quandoq; inclinantem nominari audies.*

3. *Ætas ænea* ab Antonini temporibus ad Honorium & captam à Barbaris urbem Romam extenditur. *Latinitas, quæ hac ætate viguit, nancupatur à Criticis cadens. Neglectis enim (inquit Celeb. Cellarius) studiis & barbarorum moribus assumptis, ipsa defecta est Latinitas, & gratiam tandem pene omnem exiit.*

4. *Ætas ferrea* præcipite jam & vergente ad finem Honorii Imperio cœpit, & ad extremos usque Caroli Magni annos producitur.

Latinitatem, quæ hac ætate floruit, docti vocant prolapsam seu semibarbaram: Etsi enim hoc tempore non jam vergeret in casum, sed rueret Latinitas, invalescentibus in Italia Barbarorum copiis, reperti tamen sunt Scriptores quidam nequaquam barbari & spernendi; quorum nomina paulo ante expressimus.

Queritur autem primo. Cur Latinitas post Augusti obitum adeo inclinavit, & de pristino vigore remiserit? R. Quia defuerunt viri, qui eam tanta industria tantoque labore excolerent, quanto excolta fuit seculo Augusteo. Cur Lingua nostra Germanica multis in locis de pristino vigore suo remisit, & etiamnum remittit? Immortali laude (inquit idem Cl. Cellarius Cur. post. c. 4.) digni sunt Seneca, Marcus & Lucius, Plinius uterque, Columella, Vellejus, Valerius, & si quæ alia magni nominis ingenia istud seculum tulit: at neminem puto, qui Latine intelligit, tanta audacia fore, ut laudatos hos

)(

Scri-

Scriptores Ciceroni, Livio, Cornelio aliisque, equalibus,
non dico, anteponat, sed tantum equiparet.

Procedente autem tempore Linguae Latinae ferme
idem accidit quod Graecae. Quemadmodum e-
nim haec, Graecis per varias Alexandri Magni vi-
ctorias amplissima regna, terras atque Provincias
occupantibus, per milites Graecos inter varias
nationes & populos propagata in diversas ab ille
dialektos, atque de pristino vigore suo ac elegantia
remisit. (Quis enim neget, cum populi illi di-
versi Linguam Graecam addicerent, atque ali-
quid forte de sua vernacula admiscerent, hinc &
ubertatem Linguae Graecae, & varietatem diale-
ktorum ortas esse?) ita & illa, Gallis, Hispanis,
Pannoniis, Arabibus aliisque pluribus (post-
quam scilicet evulgatum erat imperii arcantum,
posse principem ex provincialibus legi) per Principes
suos Romam adductis, nativa sua indole decessit.
Contigit enim horum popularum conversatio-
ne, ut studia humanitatis, peregrinis praemia prae-
ripientibus, jacerent, Latiusque sermo varias sub-
iret mutationes. Surrexerunt tamen mox ingenia
haut contemnenda, qui barbarici jam adrepenti
occurrerent, & Latinitati, licet non integre,
conservandae operam darent. Tandem autem,
Gothis, aliisque Barbaris in Romanum impe-
rium sese effundentibus, ferme omnis Latinitas
expiravit. Tunc enim invaluerunt Barbarismi,
& Solocismi, Latinitasque vultum adeo foedum,
ac sordibus commaculatum induit, ut vix rursus
temporis clari, Marcellius Comes, Salvianus
Massiliensis, Claudianus Mamertus, Prosper A-
quitanicus, Boethius, aliique plures, qui lapsant
Latio sermoni industria atque lucubrationibus
fuis succurrebant, vix si conservando sufficerent.

Quae-

Quæritur porro. Quæ Latinitas hodie in Barbarorum
classẽ sit conjicienda? & Non ea, quæ viguit seculo
ferreo, ut quidam putant: Quamvis enim tunc,
invalescentibus Gothorum & Barbarorum cohortibus,
non jam vergeret in casum, sed rueret Latinitas:
non tamen penitus, maxime cum aliquot Victorum
industria eidem lapsanti succurreret, in barbariem
abilis: sed ea, cujus nulla constat auctoritas, quæ super-
ior, saltem æqualis fuerit Caroli M. temporibus.

Quæritur tertio. Num Scriptores linguæ Latinæ,
qui vixerunt eodem seculo, sint ejusdem dignita-
tis & auctoritatis? & Sunt quidem ejusdem di-
gnitatis & auctoritatis, sed non ejusdem elegan-
tiæ & eruditionis. Optimam fuisse (ait Doctissimus
Scioppius Consult. II. pag. 47.) eorum linguam,
qui circa Ciceronis & Augusti ætatem floruerunt,
& ea ipsa ætate longe omnibus Ciceronem præstisse,
maximè omnium seculorum viri uno ore contestan-
tur. Quorum consentiens iudicium contemnere, &
inferiorum ætatum Auctores potius imitandos arbi-
trari hominis est, cui vel minime sanum sui synciput,
atque helleboro indigeas. Ex omnibus porro Cicero-
nis operibus Orationes, libri de Officiis & Tuscu-
lanarum disputationum diligentissimam ac sapius
iteratam lectionem mereantur; Epistolæ verò omnes,
si quis eas familiarissimas sibi reddiderit, hoc præ-
stant, ut ne, si velit quidem, possit non eleganter
scribere. Similes oras Ciceroni sunt Cæsar, Cornelius
Nepos (hic oratione pura ita suavis est, ut aliqui-
bus pene solus Latine loqui videatur) Livius, Cur-
tius, Valerius Maximus & Vellejus.

Quæritur denique quarto. Annon liceat nova voca-
bula Latina excogitare & per analogiam finge-
re? & Sic censent hodie multi non exiguæ con-
ditio-

ditionis Viri: Sed negativa rectius & tutius defenditur, *Bone Deus!* (sunt verba Cl. Cellarii libr. supra laudat.) quam *Latinitatem haberemus, si analogia sufficeret fingendis & formandis novis vocabulis?* quilibet, qui ingenio non obtuso esset, aliquid adderet, quod sibi videretur conforme & analogum, atque ita brevi in aliam formam, ac plane novam, converteretur lingua. At paupertatem Latinae Linguae objiciunt. An vero quicquam suis, cui expitendo non satis esset os Tullii, Livii, Varronis; Non pauperes, sed oppido divites verborum erimus, si hos eloquentissimos viros imitabimur, & illorum verbis animi nostri sensus proponemus. Exemplo rem declarabo. Germanica nostra Lingua satis ampla, dives & copiosa est: tamen saepe usu venit, ut Graecum, Latinum aut Gallicum vocabulum uno verbo nostra Lingua non possimus apte & accurate vertere, sed multis opus habeamus circumlocutionibus. Num vero propterea pauper est Lingua vernacula? Si quis nova verba formaret, quoties nostra Gallicis aut Latinis non responderent, quem sinem habitura esset effrenis licentia? quis ferret novarum audaciam? Quare nihil analogia tribuimus, si auctoritas absit, quod de serio & casto stilo intelligi volumus, non de vulgari, nec Philosophico, ubi licitum est *ὀνομαστικόν*. Hæc Cl. Cellarius, Criticus laboriosus, & si quis unquam, accuratus, cujus propterea vestigia in hoc opusculo concinnaudo præ aliis legere mihi volupe fuit. Addunt calculum suum Viri pariter Clarissimi, Valla, Vorstius, Vossius, Freinsheimius, Barchius, aliique purioris styli Audioli.

Abbrechen.

Abbrechen.

Avellere *Cic. de Senect. 65.*
 Carpere *Cic. pro Sest. 103.*
 Decerpere *Cic. 2 de Orat. 126.*
 Delibare *Cic. pro Sestio, 103.*

Ein Haus abbrechen.

Domum demoliri *Cic. 1. offic. 193.*
 Domum destruere *Cic. de Senect. 66.*
 Aedes diruere *Cic. pro Domo sua 106.*
 Tecta sedesque convellere *Cic. 2. de Orat.*
 Aedibus vastitatem inferre *Liv. 9. Bell. Pun.*

An dem Lohn abbrechen.

Detrahere de mercede *Cic. pro Cecin. 51.*

Abend werden.

Es wird Abend.

Advesperascit *Cic. 6. Verr. 129.*
 In vesperam dies inclinat *Cic. 3. Tusc. 11.*
 Vesperascit *Terent. Heaut. 2. 3. 7.*
 Diei vesper adest *Sallust. de Bell. jug.*
 Invesperascit *Liv. Bell. Maced. 212.*
 Sol occidit *Catull. ad Lesb. 5. 1.*
 Declinat in vesperum dies *Col. 1. 8. 6. 42.*
 Vesperat *Gell. 1. 17. cap. 8.*
 Praeceptis in noctem diei tempus est. *Curt. 1. 4. c. 16.*
 Crepuscula noctem inducunt. *Ovid. 5. Fast. 33.*

A

Die

**Die Abendzeit/da Tag und Nacht schei-
det am Abend.**

Crepusculum *Colum. lib. 6. c. 23.*

[A crepero, hoc est, dubio: quia tunc multis dubi-
um est, dies sit jam, an nox. Opponitur diluculo
der Morgenzeit / *q. dies luceſcit: quamvis quibus-
dam veterum etiam tempus matutinum notave-
rit. vid. Plaut. Casin. 2. 39.]*

Abendmahl.

**Einem zum Abendmahl beruffen / nöthig
gen/einladen.**

Invitare aliquem ad cœnam *Cic. 5. Tusc. 131.*

Vocare aliquem ad cœnam *Cic. ad Attic. lib. 6. 114.*

Dare alicui cœnam *Cic. pat. lib. 9. 20.*

Adducere aliquem ad cœnam *Cic. 5. Tusc. 131.*

Revocare aliquem ad cœnam *Cic. pat. l. 10. 24.*

Adhibere aliquem cœnæ *Sueton. in Claud. c. 32.*

Die Soldaten abdanken.

Milites exauctorare *Liv. 8. ab urb. 176.*

Milites exauctoratos dimittere *Liv. 5. Bel. Pun. 111.*

Von einem abfallen.

Deficere ab aliquo *Cic. pro Syll. 26.*

Defiscere ab aliquo *Cic. pro Rabir. 17.*

Subtrahere se ab aliquo *Cic. ad Q. Fr. l. 2. 10.*

Subtrahere se alicui *Colum. lib. 1. c. 9. 5.*

[*Deficere* quando pro *relinquere* & *deserere* accipitur,
habet passivum: quando verò pro *defectis* cor, neu-
trum est.]

In den Abgang Kommen.

In desuetudinem abire *Liv. Lib. 3. ab urb.*

Die Studia Kommen in Abgang.

Bonarum nunc literarum studia jacent.

Bonarum nunc literarum studia passim frigent.

Bonarum literarum cura neminem ferè tangit.
Literarum dignitas obsolescit.

Abfürzen/ abziehen/ verkleinern.

Detrahere *Cic. Fam. Epist. 41.*

Diminuere *Cic. 3. de Orat.*

Redigere ad pauca *Cic. pro Marcell. 6.*

Attenuare *Ces. 3. Bell. civil.*

Abbreviare *Veget. Prolog lib. 3.*

[*Abbreviare exiguâ, at abbreviaturâ nulla nititur auctoritate.*]

Ablassen von einer Sach/ aufhören.

Desistere ab aliqua re *Cic. 1. Tusc. 191.*

Desistere de aliqua re *Cic. Metell. lib. 5. 2.*

Desistere aliqua re *Cic. 3. Offic. 153.*

Vacare ab aliqua re *Cic. 1. de Nat. Deor. 4.*

Superfedere aliqua re *Cic. 1. de Invent. 44.*

Intermittere aliquam rem *Cic. 5. de Fin. 102.*

Cessare ab aliqua re *Liv. ab urb. 116.*

[*Superfedere Gellius l. 2. c. 29. etiam accusativo junxille videtur, Cognati & affines operam, quam dare rogati sunt, superfedent.*]

Abfagen.

**Einem die Freundschaft absagen / oder
aufkündigen:**

Aspernari amicitiam alicujus *Cic. Orat. in Pison. 37.*

Renunciare alicui amicitiam *Tacit. l. 2.*

Remove se ab amicitia alicujus *Cic. in Lal. 66.*

Rumpere amicitiae vincula *Lucret. l. 3. 117.*

Spernere veteres amicitias *Cic. in Lal. 50.*

Exuere amicitiam alicujus *Tacit. lib. 5.*

Einem Abscheuen haben von einer Sach.

Abhorreere ab aliqua re *Cic. 3. de Orat. 38.*

Abhorreere aliqua re *Cic. de Fato 13.*

Alienum esse ab aliqua re Cic. ad Attic. lib. 16.
 Alienum animum habere ab aliqua re Cic. in Latio 28.
 Alieno animo esse ab aliqua re Cic. pro Dejot. 14.

Den Abschlag bekommen/durch den Korb fallen.

Repulsam ferre Cic. 11. Phil. 303.
 Repulsam accipere Cic. pro Planc. 41.
 Repulsam pati Ovid. 2. Metam. 20.

Einem eine Sach abschlagen.

Negare alicui aliquam rem Cic. de clar. Orat. 38.
 Denegare alicui aliquam rem Cic. 7. Verr. 29.
 Recusare alicui aliquam rem Cic. 7. Verr. 119.
 Abnuere alicui aliquam rem Cic. de Fat. 6.

Von alter Gewonheit abschreiten.

A consuetudine discedere Cic. 4. Verr. 74.
 Veterē consuetudine se abdicare Cic. 2. de Divin. 113.
 Ab inveterato more digredi Cic. ad Cornif. lib. 12.
 A consuetudine, se abstrahere Cic. 1. de Orat. 40.
 Consuetudinem intermittere Cic. ad App. Pulch. l.

3. 1. 4.

Einen von einer Sach abschrecken.

Abstertere aliquem ab aliqua re Cic. 4. Verr. 100.
 Detertere aliquem ab aliqua re Cic. de Arusp. Resp. 16.
 Animum alicujus avertere ab aliqua re Cic. de Amicit. 5.

Achten. Vide Meynen.

Einen Hochachten.

Magni aestimare aliquem Cic. 2. de Fin. 90.
 Magno aestimare aliquem Cic. 6. Verr. 11.
 In magnam aestimationem aliquem accipere Cic. ad Rutil. l. 13. 9.

Magni aliquem facere Plaut. Asinar. 5. 62.
 Magni aliquem ducere Sallust. in jugurth.

Magni

Magni aliquem pendere *Lucret. l. 6. 257.*

Multum alicui deferre *Cic. pro Flac. 11.*

Præclare de aliquo sentire *Quintil. l. 2. 6. 2.*

Ich achte alles gering gegen den Himmel.

Omnia cælestibus postpono.

Omnia cælestibus posteriora duco.

Omniū divitias cum cæli gaudiis non confero.

Sordent apud me præ cælestibus terrestria omnia.

Einen gering achten.

Parvi ducere aliquem *Cic. pro Arch. 10.*

Parvi æstimare aliquem *Plaut. capt. 12. 24.*

Parvi facere aliquem *Plaut. Milit. 10. 188.*

Parvi pendere aliquem *Terent. Hecyr. 3. 5. 63.*

Parvi putare aliquem *Carul. ad Fnr. epigr. 20 5.*

Flocci facere aliquem *Terent. Eunuch. 2. 3. 11.*

Flocci pendere aliquem *Terent. Eunuch. 3. 1. 21.*

[Idem significant flocci facere aliquem & non flocci facere, divisa compositione *Cic. ad Attic. l. 4. 84. 4.*

Totam denique Rempublicam flocci non fasere. Hoc est, ne flocci quidem.]

Einen nichts achten.

Contemnere & pro nihilo putare aliquem *Cic. l.*

Verr. 13.

Nauci facere aliquem *Plaut. Bacch. 22. 16.*

Nihili facere aliquem *Terent. Eunuch. 1. 2. 14.*

Nihili pendere aliquem *Terent. Eunuch. 1. 2. 14.*

Pro nihilo habere aliquem *Cic. Orat. Philip. 1.*

**Achtung geben auff eine Sach/
auffmercken.**

Præbere se attentum alicui rei *Cic. 3. de Nat. Deor. 2.*

Præbere aures vacuas alicui rei *Cic. anteq. in Exil. 8.*

Attentè audire aliq. rem *Cic. de orat. 142.*

Defigere & intendere animum in aliq. rem *Liv. 3. bel. Pun. 155.*

Aurium operam dare alicui rei *Plaut. Bacch. 20. 70.*

Attendere aliquem studiosè *Cic. de orat.*

Attendere animum ad aliq. rem *Terent. phorm. 5. 6. 28.*

Erigere aures *Cic. 3. Verr. 19.*

Arrigere aures *Terent. Andr. 5. 4. 31.*

Achezen.

Duodeviginti *Cic. 4. Acad. 145.*

Decem & octo *Liv. IX. 33.*

Duodevicensi *Liv. 1. Bel. Pun. 151.*

[Vocabulum octodecim vix apud Classicos occurrit In Plinii editione nova Belgica, (inquit Cl. Cellarius Cur. Post. pag. 135.) Lib. XII. 23. lego. Jussum est, vehes octodecim jugero tribui. Ac vetus Frobeniana 1539. vehes XVIII. Sic Europium & Sextum Rufum editurus, ex collatione librorum didici, quod unus & alter octodecim habebat, id in pluribus & melioribus per signa XVIII. expressum esse, aut divisis vocibus, decem octo, decem & octo.]

Ackern / den Acker bauen / pflügen.

Arare *Cic. 5. Verr. 21.*

Agram colere *Cic. pro leg. Agrar. 69.*

Terram vertere aratro *Virg. 7. En.*

Terram scindere aratro *Sil. l. 15. 106.*

Terram profcindere aratro *Lucr. l. 5. 42.*

Von einem Adelichen und vornehmen Geschlecht seyn.

Nobilitate florere *Cic. 3. de Orat. 78.*

Nobilitate familiæ præstantem esse *Cic. 1. de Divin. 151.*

Genere & nobilitate facile primum esse *Cic. pro Rose.*

Am. 9.

Nobili loco natum esse *Cic. 1. de Divin. 148.*

Anti-

Antiquitate generis & gloria Majorum florere Nep-
Miltiad. c. 1.

Nobili genere natum esse Sallust in Catil.

Nobilem & clarum esse origine Ovid. Epist. 18. 30.

Einem Ader lassen.

Incidere alicui venam. Cic. in Pison. 66.

Secare alicui venam. Cic. 2 Tuscul.

Mittere sanguinem Cels. lib. 2. c. 10.

Venæ scissura sanguinem emittere Cels. l. 2. c. 10.

Exsolvere alicui venam Tacit. l. 16.

Ferire alicui venam Cels. l. 2. c. 10.

Detrahère venis sanguinem Lucret. l. 3. 90.

[Verbum phlebotomare, quod apud Medicos hodie frequens est, auctoritate caret, fictum ex Græco φλεβοτομῆν.]

Ein Advocat seyn / ein Beysteher im Rechten.

Advocatum esse Cic. pro P. Sylla.

Causam alicujus agere

Causidicum esse Cic. 1. de Orat. 100.

Advocare Senec. de brev. vit. l. 2.

[Verba Senecæ l. c. ita se habent. Hic advocat, hic ad-
est, ille periclitatur, ille defendit, hic justificat Gro-
novio, Cellario & quibusdam aliis advocare hic i-
dem est quod *vsare* & *cogere*. Quod si verum,
nusquam hoc significatu (pro advocati officio
fungi) apud classici occurrat.]

Vor allen Dingen / vornemlich.

Præsertim Cic. ad Lentul. 1. 8.

Inprimis Cic. ad Tir. 1. 16. 5.

Maximè Cic. 7. Verr. 16.

Cumprimis Plant. Truculi 13. 12.

[Præprimis iis, qui puræ Latinitati dant operam, est inauditum.]

Allgemach/ mit der Zeit.

Paulatim Terent. Adolph. 5. 6. 10.

Sensim Cic. 1. Offic. 179.

Minutatim Cic. 4. Acad. 90.

Progressu temporis Cic. 5. Philip. 198.

Successu temporis Quintil. l. 1. c. 12.

Procedente tempore Plin. ep. 46. 6.

[Successivè barbarum est. Citatur quidem à quibusdam Spartianus in Carac. c. 8. Verùm optimi codices habent *successisse*, non *successivè*.]**Gleiches oder eines Alters seyn.**

Equalem esse Cic. Senect. c. 4.

Ejusdem ætatis esse Nepos. Alcib. c. 11. 1.

Coæqualem esse alicui Justin. l. 23. 4.

Coætaneum esse alicui Apul. l. 8. Metam.

Coævum esse alicui Prudent. XII. v. 137.

[Celeb. Vossius vocabula *coætaneum* & *coævum* è civitate Latina proscripsit: verùm præter auctores supra citatos ab hac contumelia vindicantur per Isidorum Orig. lib. 10. & Cassiodorum 6. 2.]**Viel älter und betagter seyn.**

Anteire alicui ætate Cic. 1. Tusc. 9.

Præcurrere aliquem ætate Cic. in Orat. 101.

Antecellere ætate Cic. de Senect. 59.

Das beste Alter erreicht haben / im besten Alter seyn.

Vigere ætate Cic. 1. de Nat. Deor. 17.

Firma ac valida ætate esse.

Florere ætate Virgil. 7. Eclog. 1.

Flore ætatis frui Lucret. lib. 4. 221.

Florem ætatis tangere Lucret. lib. 3. 155.

Florida ætatis esse Catull. ad M. All. Epigr. 63. 4.

**Zwölff Jahr alt seyn.
Er ist zwölff Jahr alt.**

Annos duodecim natus est.

Duodecimum ætatis annum agit.

Est duodecim annorum.

Duodecim habet annos.

Duodecimum ætatis annum nondum excessit.

Annos duodecim non est egressus.

Vor alters/zu Zeiten unserer Vorfahren.

Majorum nostrorum ætate.

Majorum nostrorum temporibus.

Quo seculo majores nostri vixerunt.

Ein Ampt verwalten.

Præesse alicui muneri *Cic. Lentul. l. 1. 9.*

Obire munus aliquod *Liv. 2. ab urb. 35.*

Perfungi munere aliquo *Cic. de senect. 70.*

Fungi aliquo munere *Cæs. Bell. Gall. 107.*

Exequi munus aliquod *Cic. 3. Tusc. 27.*

Fungi aliquo officio *Cic. 5. de Fin.*

Fungi munus aliquod *Nep. Datam. c. 1.*

Sich von einem Ampt abthun.

**Er hat sich vom Burgermeister Ampt
abgethan.**

Abdicavit se consulatu.

Abdicavit consulatum.

Deposuit consulatum.

Abiit consulatu.

Das ist nicht mein Ampt.

Non est mearum partium.

Non meæ hæ sunt partes.

Hoc mihi non incumbit.

Hoc à me non exigitur.

Einen von seinem Ampt absetzen.

Abrogare alicui munus *Cic. 3. offic. 53.*

Abdicare aliquem munere suo. *Cic. 2. de Nat. Deor. 17.*
 Removere aliquem à munere suo. *Cas. 3. Bell. Civil. 84.*
 Orbare aliquem munere suo. *Cic.*

**Zu diesem oder jenem Ampt keine Hoff-
nung haben.**

Abeſſe à ſpe muneris *Cic. 2. offic. 103.*
 Nullam muneris habere ſpem *Cic. Curion. 1. 2. 4.*
 In nullam ſpem muneris adduci *Cic. pro Milon. 58.*
 Abjicere ſpem muneris *Cic. 3. Verr. 39.*
 Muneris ſpe carere *Cic. Torquat. lib. 6. 1. 12.*
 Ad nullam ſpem muneris devolvi *Cic. 7. Phil. 225.*
 Omni ſpe muneris labi *Cas. Bell. Gal. 1. 5.*
 In nullam ſpem muneris erigi. *Tacit. lib. 17.*

Vom Anfang biß zum End

Ab imis unguibus usque ad verticem summum. *Cic. pro Rosc. c. 11.*
 A capite usque ad calcem *Plaut. in Epid. 5.*
 Ab ovo usque ad mala. *Horat. l. 1. sermo. satyr. 3. 2.*
 A carceribus ad calcem. *Cic. de Amicit. 84.*
 A carceribus ad metas. *Varr. 1. de Rer. rust. c. 3.*
 [Antiqui cenā auſpicabantur ab ovib; & malis finiebāt.
 Et hinc proverbium: Ab ovibusque ad mala.]

Vom End biß zum Anfang

A calce ad carceres *Cic. de Senect. 76.*
 [Carcer locus est, inquit Servius, in quo ſervantur no-
 xii: vel unde quis exire prohibetur, à coercendo di-
 ctus. carceres pluraliter locus est in circo, unde equi
 cursum inchoaturi emittuntur in ſpectaculis. Et hinc
 proverbialia; A carceribus ad calcem, à carceribus
 ad metas &c.]

Eine Sach anfangen.

Facere initium alicujus rei *Cic. 14. Phil. 408.*
 Ducere initium alicujus rei *Cic. de Leg. Agrar. 31.*
 Capere primordium *Cic. 3. de Leg. 13.* In-

- Inchoare aliquam rem *Cic. 1. Acad. 15.*
 Ordiri aliquam rem *Cic. 1. de Leg. 31.*
 Initium ponere alicujus rei *Cic. Attic. l. 11. 208.*
 Capere initium *Quintil. lib. 2. cap. 11.*
 Sumere initium *Quintil. lib. 8. c. 6.*
 Auspicari aliquam rem *Plin. lib. 7. in Proem. 4.*
 Exordiri aliquam rem *Cic. de Orat. 59.*

Von Anfang der Welt.

- A rerum omnium incunabulis.
 Inde ab orbis exordio.
 Post homines natos.
 Post hominum memoriam.

Angesicht.

Schön und frisch von Angesicht seyn.

- Insignem esse facie *Virg. 9. Aeneid. 71.*
 Præsignem esse facie *Ovid. 3. de art. 154.*
 Lepida & Liberali forma esse *Terent. Andr. 1. 1. 96.*
 [Nonnunquam etiam utimur phrasi Ovidii *V. Metam.*
Cl. Boni vultus esse. Sed quia vocabulum vultus magis ad animum refertur & voluntatem unde descendit, quam ad corpus. Nam volo in supino vultum habebat, idcirco heic hanc phrasin non adponimus. Facies, autem magis ad corpus refertur.]

Unkosten anlegen / anwenden auff eine Sach.

- Sumptum facere in aliquam rem *Cic. Epist. Famil. 271.*
 Effundere sumptus in aliq. rem *Cic. pro Rosc. Am. 41.*
 Impensas agere in aliquam rem *Cic. in Orat.*
 Pecuniam conficere in aliquam rem *Cic. 2. Offic.*
 Sumptus infumere in aliquam rem *Cic. 2. de invent. 205.*
 Impendere sumptus *Cic. 5. Verr. 195.*
 Sum pibus non parcere *Cic. Ep. Fam. 403.*

**Anlangen V. G. was mich anlanget/
was mich betreffen thut.**

Quod ad me attinet Cic. Epist. l. 2.

[Nota, præpositionem Ad nunquam hic esse omittendam; atque ad eò eos minùs Latinè loqui, qui omisâ hac præpositione, dicunt quod attinet me. Habent quidem pleræq; editiones Valerii Maximi lib. 1. c. 1. 2. 14. hoc nostro tempore; Quæ custodiam religionis attinent: Verùm veteres libri omnes præpositionem Ad adiciunt. Etiam Cl. Vorstius nuper in Notis affirmavit, se voculam Ad in MSS. Brandenburg. reperisse.]

**Einem wegen einer Sach anlagen /
beschuldigen.**

Accusare aliquem de aliqua re Cic. Attic. l. 4. 85.

Accusare aliquem alicujus rei Cic. de Fin. 49.

Accusare aliquem in aliqua re Cic. pro Syll. 47.

Postulare aliquem alicujus rei Sueton. in Cas. c. 4.

Postulare aliquem de aliqua re Cic. Quint. Frat. l. 2. 7.

Insimulare aliquem alicujus rei Cic. ad Attic. l. 10.

Arguere aliquem alicujus rei Cic. pro Rabir. 59.

Arguere aliquem de aliqua re Cic. 2. de Invent. 147.

Reum facere aliquem alicujus rei Cic. 4. Verr. 65.

Facere aliquem reum de aliqua re Quintil. l. 4. c. 2. 22.

Ein groß Ansehen bey einem haben.

Auctoritatem habere apud aliquem Cic. pro Flac. 48.

Auctoritate valere apud aliquem Nep. Cim. c. 2. 1.

In magno pretio & auctoritate esse apud aliquem
Cic. pro Planc.

Magno esse apud aliquem loco Cic. ad Brut. 3.

Principem locum tenere apud aliquem Cic. pro Dom.
suâ 114.

Magni pendì ab aliquo Terent. Adelph. 5. 4.

in magna æstimatione haberi ab aliquo Cic. Attic.
l. 7.

Einem antworten.

- Respondere alicui Cic. 1. de Nat. Deor. 70.
 Responsum dare alicui Cic. 6. Verr. 77.
 Responsum reddere alicui Cic. pro Planc.
 Responsum referre alicui Cic. 1. de Orat.
 Responsare alicui Plant. Menaech. 1. 4. 47.

Arbeiten.

- Laborare Cic. 5. Verr. 110.
 Obire laborem Cic. pro leg. Manil. 24.
 Suscipere laborem Cic. de opt. Gen. orat. 148.
 Frangere se laboribus Cic. pro Arch. 21.
 Capere laborem Cic. pro Rosc. comad.
 Esse in labore Plin. l. 11. cap. 17. 2.
 Incumbere labori Sil. l. 4. 166.

Vergeblich arbeiten / vergebliche Mühe thun.

- Operam perdere Cic. de Orat. 62.
 Diligentiae suae fructu privari Cic. Ep. Fam. 77.
 Laboris sui fructu privari Cic. Ruf. lib. 5.
 Industriae suae fructum perdere Cic. Ep. Fam. 48.
 Penelopes telam retexere Cic. 4. Acad. 166.
 Noctuam Athenas mittere Cic. Q. Fr. l. 2. 16.
 Lapidem verberare Plant. curcul. 4. 42.
 Oleum & operam perdere Plant. Pœnul. 4. 109.
 Cribro aquam haurire Plant. Pseud. 3. 109.
 In aëre piscari Plant. Asin. 3. 87.
 Aquam è pumice postulare Plant. Pers. 2. 42.
 Laterem lavare Terent. Phor. 1. 4. 9.
 Æthiopem lavare ex Erasmo. Chiliad.
 Ducere Sulcos in pulvere tenui Juven. satyr. 7. 48.
 Versare littus sterili aratro ibid.

Das ist nicht deine Arbeit.

Non de tuo hoc est.

Non

Non ex tuo id penu est depromptum.
 Alio artifice usus es.
 Alienis te exornasti plumis.
 Non tui ingenii hic factus.
 Ex propria pharetra non evolat illa sagitta.
 Hos tu rivos ex aliorum fluminibus in agros tuos
 deduxisti.

Argwohnen

**Er hat einen Argwohn auff mich/ daß
 ich untreu seye.**

Veni in suspicionem infidelitatis.
 Fidem meam in suspicionem adduxit.
 Parum bonæ & sinceræ fidei in me habet.
 Fidei meæ suspicionem habet.
 Suspectus sum ei nomine infidelitatis.

Einen Argwohn von sich abthun.

Remove se à suspicionem *Cic. pro Leg. Agr. Orat. 15.*
 Suspicionem ab se remove *Cic. in Verr. l. 4.*
 Segregare ab se suspicionem. *Plaut. Afin. 13. 29.*
 Suspicionem dimovere *Cic. anteq. in exil. 13.*
 Suspicionem à se amovere *Cic.*
 Exfolvere se suspicionem *Terent. Hecyr.*

Arm werden/ ins Armuth gerathen.

Ad inopiam redigi *Terent. Heaut. Act. 5. sc. 1.*
 Deduci in egestatem *Cic. 2. de orat. 102.*
 Omnibus bonis exhauriri *Cic. in Pison. 68.*
 Detrudi ad mendicitatem *Plaut. Men. 5. 22.*
 Vitam in paupertate degere *Cic. pro Rosc. Am. 85.*
 Exui facultatibus & bonis *Tacit. l. 4.*

Einen arm machen/ ins Armuth bringen.

Exhaurire aliquem bonis *Cic. in Pison. 68.*
 Adferre alicui egestatem *Cic. pro Rosc. Am. 8.*
 Inferre aliquem in pauperiem *Plaut. Trucul. 11. 18.*

Redigere aliquem ad extremam paupertatem *Plaut.*

Amphit. 14. 25.

Detrudere aliquem ad mendicitatem *Plaut. Men. 5. 22.*

Emungere aliquem auro. *Terent. Phorm. 4. 41.*

Facere aliquem pauperem *Senec. de Benefic. l. 2. 27.*

Depauperare aliquem. *Varro.*

Auff den Weg sich begeben.

Dare se in viam *Cic. Terent. l. 14. 12.*

Committere se via *Cic. Ter. l. 16. 6. 1.*

Iter ingredi *Cic. 12. Philipp. 334.*

Proficisci *Cic. de senect. 76.*

Inire iter *Cic. 1. Tusc. 152.*

Iter in se suscipere *Cic. ad Attic. l. 4. 84.*

Einen auffhängen an Galgen/ Creuz oder Baum.

Agere aliquem in crucem *Cic. 7. Verr. 127.*

Tollere aliquem in crucem *Cic. 7. Verr. 6.*

Suffigere aliquem in cruce *Horat. 1. Satyr. 3. 17.*

Cruci aliquem dare *Plaut. Mil. 5. 28.*

Suffigere aliquem cruci *Cic. in Pison. 32.*

Suspendere aliquem de arbore *Cic. 1. de Orat. 134.*

Suspendere aliquem in arbore *Cic. 5. Verr. 47.*

Patibulo aliquem affigere *Sallust. lib. 4.*

Cruci aliquem affigere *Curt. lib. 9.*

[*Veteres vocabulo patibulum varius utuntur. Cicero-
nem observo illud semel tantum usurpasse.]*

Einen zum Erben auffnehmen.

Instituere aliquem hæredem *Cic. 1. de Orat. 88.*

Scribere aliquem hæredem *Cic. 1. de Orat. 86.*

Relinquere aliquem hæredem testamento *Cic. pro*

Quint. 8.

Testamento aliquem adoptare *Nepos Pomp. c. 5.*

Facere aliquem hæredem *Nep. Pomp. c. 5.*

Ado-

Adoptare aliquem in bona sua *Plant. Poen. 14. 83.*
 [Hinc adoptio, vocabulum apud omnes usum receptum,
Gellius lib. 5. cap. 19. habet adoptatio, ut & Plinius
Panegy. c. 5. Verum Cl. Fossius legendum censet a-
pud Gellium adoptio: Et quia nova Belgica editio
cum Var. Notis adoptio habet, dubitat etiam celeb.
Cellarius de genuina Plinii Scripturâ.]

Eine Sach auffchieben / länger auff-
halten.

Rem longiore tempore procrastinare *Cic. pro Rosc.*
Amerin. 15.

Rem differre in aliud tempus *Cic. Lucejo. 5. 12.*

Rei moram interponere *Cas. 1. Bel. civil. 240.*

Producere opus in longas vias *Cic. de senect. 43.*

Rem in aliud tempus reservare *Cic. pro Cal. 46.*

Einen ausbannen / aus dem Land treib-
ben / ins Elend jagen.

Proscribere aliquem *Cic pro Dom. 35.*

Relegare aliquem *Cic. ad Attic. 1. 2. 26.*

Ejicere aliquem in exilium *Cic. 2. in Catil. 33.*

Adficere aliquem exilio *Cic. in Parad. 38.*

Projicere aliquem in exilium *Cic. anteq. iret in exil. 19.*

Pellere aliquem in exilium *Cic. 2. de Orat. 31.*

Mutare aliquem exilio *Tacit. lib. 5.*

Exterminare aliquem *Cic. 2. offic. 117.*

Ejicere aliquem ex patria. *Cic. pro Milon. 78.*

Ausfallen.

Einen Ausfall thun.

Excurrere.

Excursionem facere *Cic. ep. ad Attic. 16. l. 1.*

Einen auslachen / verspotten.

Irridere aliquem *Cic. de leg. Agr. 94.*

Ridere aliquem *Cic. de Arusp. Resp. 6.*

Eludere aliquem *Cic. 1. Catil.*

Illudere aliquem *Terent. Phor. 5. 8. 12.*

Illudere alicui *Virgil. 2. Aeneidos 13.*

Ludibrio esse alicui *Cic. ad Brut. ep. 2. 2.*

Ludibrio habere aliquem *Terent. Heaut. 5. 2. 29.*

Naso adunco suspendere aliquem *Horat. 1. ser. 6.*

[Subfannare aliquem *vix* apud probatos Auctores invenitur. Substantivum derisio potius deridendum, quam usurpandum. Nihil enim habet, quo se tueri queat præter analogiam cognati irrisio. Sed analogia, si absit auctoritas, nihil tribuendum.]

Eines Befehl aufrichten.

Mandatum alicujus efficere *Cic. ad Attic. 1. 1. 9.*

Mandato alicujus satisfacere *Cic. ad Attic. 1. 6.*

Mandatum alicujus persequi & conficere *Cic. Q. Fr. L. 2. 15.*

Mandatum alicujus exequi *Ovid 14. Metam. 121.*

Mandatum alicujus perficere *Val. 7. Argon. 13.*

Mandatum alicujus facere *Quint. 1. 4. c. 4.*

Mandatum alicujus exhaurire *Cic. Attic. 1. 5. 38. 6.*

Peragere mandatum alicujus *Ovid. 7. Met. 102.*

Aufschlagen.

Einem die Augen aufschlagen.

Exsculperere alicui oculos *Terent. Phorm. 5. 8. 96.*

Everberare alicui oculos *Quint. 1. 2. c. 4. 14.*

Digitoscondere in lumina alicujus *Ovid. 13. Met. 114.*

Aufserrecken.

Ebibere *Terent. Heaut. 2. 3. 14.*

Exhaurire potionem *Quintil. 1. 7.*

Evacuare poculum *Plin. l. 23. c. 9.*

Aufwendig lernen. Vide Lernen.

Aufwendig können.

Memoriâ tenere aliquid *Cic. de Senect. 11.*

Außwendig daher sagen.

Memoriter pronuntiare aliquid *Curt lib. 4.*

Memoriter memorare aliquid *Plaut. Amphit. 4. 263.*

Memoriter narrare aliquid *Cic. de Amic. 1.*

[*Nota. Latinum non est memoriter teneo, memoria pronuntio. Dicendum ergo semper memoria teneo, memoriter pronuntio. Interim verbis reposito & complector utrumque, memoria scilicet & memoriter, indifferenter adjungitur.*]

B.**Baßen. Brod baßen.**

PInfere panem *Colum. l. 2. c. 9.*

Pinfare panem *Varr. l. 1 de Re Rust. 6.*

Coquere panem.

Einem einen Baßenstreich geben.

Infringere alicui colaphum *Terent. Adel. 2. 1. 44.*

Ducere alicui colaphum *Quintil. l. 6. c. 3. 57.*

Infligere alicui colaphum *Plin. l. 8. c. 36.*

Incutere alicui colaphum *Juven. Satyr 9. 1.*

Alapâ alicquem cædere *Martial.*

Depalmare alicquem *Gell.*

[*Verbum colaphizo, quod hodie multis in usu, extra sacras literas vix invenitur. Colaphus digitis compressis & in pugnum contractis capiti corporique reliquo inferitur: Germ. Stoß/ Bößf. Alapa est percussio infaciem manu explicata.*]

Ein Balbierer.

Tonsor *Varro 2. de Re Rust. c. 11. 7.*

Chirurgus *Mart. l. 1. 114.*

[*Barbator & Barbitonsor barbara sunt.*]

Einem den Bart scheren/buzgen.

Tondere alicui barbam *Cic. 5. Tusc. 81.*

Demere alicui barbam Cic. 3. de Nat. Deor. 110.

Radere alicui barbam Suet. in calig. c. 5.

Abradere alicui barbam Plin. l. 6. c. 28.

Recidere alicui barbam Ovid. 13. Metam. 165.

Den Bart streichlen.

Mulcere barbam manu Ovid. 1. Fast. 52.

Deducere barbæ cesariem Ovid.

Den Bart wachsen lassen/einen langen Bart ziehen.

Pascere barbam Horat. 2. serm. satyr. 3. 7.

Promittere barbam Tacit. l. 2.

[Hinc promissa barba ein langer Bart Liv. l. 2. 1.]

Bauen.

Ædificare Cic. 1. offic. 193.

Architectari Vitruv. lib. 9. c. 4.

Condere Cic. 2. de Divin. 58.

Struere domos Horat. 2. od. 18. 4.

Baufällig werden.

Facere vitium Cic. in Top. ad Trebat.

Agere rimas Ovid. 2. Metam. 43.

Eine Sach bedürffen.

Egere aliqua re Cic. de orat. 128.

Egere alicuius rei Cic. Attic. l. 7.

Indigere aliqua re Cic. 5. de Finib.

Indigere alicujus rei Plant. Cistel. 2.

Ich bedarff deines Rathes nicht.

Non egeo tui contilii.

Non indigeo tuo consilio.

Consilia tua apud me nullius sunt emolumentum.

Consilia tua apud me nullius sunt ponderis.

Non desiderantur, non expectantur à me tua consilia.

Consilia tua locum apud me non habent.

Tuis mihi consiliis nequaquam opus est.

Befehlen / einem etwas auflegen.

Præcipere alicui aliquid Cic. 13. Philip. 381.

Mandare alicui aliquid Cic. 2. Tusc. 20.

Mandata dare alicui Cic. Fam. Ep. 30.

Dare alicui aliquid in mandatis Plaut. Amphit. 3. 81.

[Verbum jubeo rectè constructur, quemadmodum cum Accusandi, sic cum Dandi casu. Utriusque enim constructionis exempla apud Latinos sunt obvia. Jubeo te apud Plaut. Aulul. 4. 19. Et Amphit. 4. 41. Jubeo tibi apud Cic. Epist. 9. 13. Hæ literæ Dolabella mihi jubent ad pristinas cogitationes reverti. Confer Liv. 42. 28. Rectissime proinde hanc syntaxin, tanquam satis Latinam defendit Scioppius in Not. ad Sanct. Minerv. pag. 74.]

Beflecken.

Maculare Cic. pro Milone 65.

Commaculare Cic. pro Cælo. 11.

Inquinare Cic. 1. Tusc. 113.

Fædare Cic. in Pison. 41.

Contaminare Cic. 1. Tusc. 113.

Polluere Cic. 6. Ferr. 88.

Labem inferre Cic. pro Cal. 33.

Maculâ afficere Cic. 6. Ferr. 16.

Maculis aspergere Cic. pro Planc. 24.

Sich befleißigen / Fleiß anwenden in einer Sach.

Operam navare alicui rei Cic. l. 2. de Orat. 15.

Multum operæ ponere in aliqua re Cic. 1. offic.

Operam conferre in aliquam rem Cic. 1. offic.

Operam conferre ad aliquam rem Cic. Fam. Ep. 45.

Dare studium alicui rei Cic. Fam. Ep. 45.

Studium consumere in aliq. re Cic. Fam. Ep. 90.

Omni

Omni cogitatione curaque incumbere in aliquid *Cic. Fam. Ep. 260.*

Contendere omnes nervos in aliquid *Cic. fam. ep. 389.*

Adhibere diligentiam *Cic. 5. Ep. 6.*

Operam dare alicui rei *Nep. Timot. c. 3.*

Impendere laborem *Plin. Ep. 49 f.*

Omne studium ponere in aliqua re *Cic. l. 1. de orat.*

Studium conlocare in aliqua re *Cic. Quint. frat.*

Begeben seyn mit Tugenden confer
tugendsam.

Virtute præditum esse *Cic. pro Dom. sua 31.*

Virtutibus ornatum esse *Cic. 1. offic. 70.*

Virtute atque integritate plurimum valere *Cic. 3. de Leg.*

Eminere virtutibus *Quintil. l. 3. c. 8. 44.*

Virtute præstantem esse *Virg. 8. Aneid. 110.*

Habere virtutem *Cic. post red. ad Quint. 16.*

Begehen eine böse That/ gröblich sündigen.

Gravissimè peccare *Cic. ad Attic. l. 3.*

Summum dedecus admittere *Cic. ad Attic. l. 9.*

Flagitium committere *Cic. de clar. orat. 115.*

Sceleratè agere *Cic. 2. de Orat.*

Culpam gravem committere *Cic. ad Tiron. 16. 12.*

Flagitium facere *Terent. Eunnuch. 2. 3. 90.*

Inurgitare se in flagitia *Cic. in Pison. 32.*

Scelera facere *Cic. pro Rosc. Amer. 15.*

Perpetrare piaculum *Liv. 1. ab urb. 21.*

Maximo scelere se obstringere *Cic. 3. offic. 23.*

Begeben sich auff den Weg.

Vide sup. Auff.

Begeben sich wieder zum Studiren.

Ad studia se referre *Cic. 1. Tusc. 1.*

Literarum studia repetere *Cic. de Fat. 7.*
 Studiis operas intermissas reddere *Cic. ad Tiron. 16.*
 Pristina studia revocare *Cic. de Clar. orat. 6.*
 Ad studia se rursus conferre *Cic. 2. de Fin. 85.*
 Ad industriam studendi se revocare *Cic. 1. Tusc. 1.*
 Animum suum studiis reddere *Claud. 8. Paneg. 28.*
 Ad studiorum consuetudinem atque usum redire *Terent. And. 1.*

Eine Sach begehren.

Petere aliquam rem *Cic. Philip. 13. 74.*
 Cupere atque optare *Cic. 1. de Orat. 2.*
 Desiderare *Cic. pro Quint. 32.*
 Expetere & postulare *Cic. pro leg. Manil. 59.*
 Ardere cupiditate alicujus rei *Cic. de clar. orat. 167.*
 Desiderio teneri alicuj. rei *Cic. 1. de leg. 95.*
 Flagrare desiderio alicuj. rei *Cic. ad Attic. l. 7. 124.*
 Ardere studio alicuj. rei *Cic. pro Deitaro 20.*
 Flagrare cupiditate alicuj. rei *Cic. 1. de orat. 65.*
 Induci cupiditate alicujus rei *Cas. bell. Gall. l. 1.*
 Adpetere aliquam rem *Cic. orat. pro Rosc. 3.*
 [NB. Adpetimus rem cum adfectu; Expetimus cum ratione. Adpetimus qualiacunque; Expetimus v. honesta, planeque bona. *Valla eleg. l. V. c. VII.*]

Ich bin begierig neuer Dingen.

Cupidus sum rerum novarum.
 Animus meus æstuat desiderio rerum novarum.
 Cupiditate flagro rerum novarum.
 Res novæ summè me oblectant.
 Rerum novitatem amo.
 Rerum novitati studeo.
 Desiderio teneor res novas petcipiendi.

Einen begraben zur Erden bestatten.

Sepelire aliquem *Cic. de leg. 90.*

- Humare aliquem *Cic. 1. Tusc. 174.*
 Sepulturâ aliquem afficere *Cic. de Divin. 100.*
 Corpus tumulo mandare *Cic. pro Cluent. 20.*
 In sepulchrum inferre aliquem *Cic. 2. de leg.*
 Corpus terra reddere *Virg. 2. Aeneid.*
 Corpus terra infodere *Virg. 11. Aeneid. 14.*
 Tumulare *Ovid. 8. Metamorph.*
 Contumulare humo *Mart. l. 8.*
 Condere corpus sepulchro *Ovid. 8. Metam. 47.*
 Dare corpus tumulo *Ovid. 2. Met. 32.*
 Tegere corpus terra *Senec. in Theb. 1. 20.*

Beharren.

- Perseverare *Cic. pro Quintio 51.*
 Permanere *Cic. de Finib. 139.*
 Persistere *Cic. 2. de Divin. 172.*
 Perstare *Cic. 3. Offic. 51.*
 In sententia perseverare *Cic. 3. de Nat. Deor. 120.*
 In pristina sententia permanere *Cic. 5. de Finib. 161.*

**Beharrlich bleibt auf seiner Meynung
ein weiser Mann.**

- Vir bonus à concepta sententia non facile deducitur.
 Vir sapiens sententiam suam haud facilè mutat.
 Vir sapientia excellens in opinione sua constans permanet.
 Vir prudentiâ præditus, ut sententiam mutet, non facilè adducitur.
 Vir sapiens in sententia firmissimè constat.

Einen Baum behauen.

- Putare arborem *Columell. lib. 2.*
 Ablaqueare arborem *Colum. lib. 4. cap. 29.*
 Circumcidere arborem *Plin. lib. 16. c. 49.*
 Castrare arborem *Plin. lib. 24. cap. 8. 6.*

Einem behülfflich seyn. Confer helfen.Adjumento esse alicui *Cic. 7. Verr. 81.*Subvenire alicui *Cic. 6. Verr. 32.*Opitulari alicui *Cic. 1. off. 116.*Opem ferre alicui *Plant. Epid. 13. 52.*Adferre alicui opem *Ovid. 8. Metam. 121.*Opis aliquid alicui ferre *Cic. ad Sulpit. l. 4. 1. 2.*Auxilio esse alicui *Plant. Epid. 14. 12.***Vey Menschen gedencken.**Post hominum memoriam *Nep. de Reg. c. 1.*Post homines natos *Cic. 11. Philipp. 288.*Ex omni memoria atatum *Cic. 1. de Orat. 9.***Vey Solchem Zustand der Sachen.**Rebus ita se habentibus *Liv. 49. c. 11.*[Qui dicunt, rebus sic stantibus, auctoritate probati
Scriptoris non stant.]**Einem beystehen. Confer zustimmen
mit einem.**Partes alicujus tutari *Horat. 2. Epist. 1. 35.*A parte alicujus stare *Liv. 6. Bell. Pun. 216.*Adesse alicui *Cic. pro Quintio 2.*Causam alicujus defendere *Plant. Milit. 10.*Partes alicujus suscipere *Cic. 6. Verr. 70.***Bestümmert seyn.****Bestümmert bin ich fast sehr wegen deis
ner Schwachheit.**

Summam ex morbo tuo capio sollicitudinem.

Tuus me morbus valde sollicitat.

Magno mihi morbus tuus est dolori.

Gravi me sollicitudine afficit morbus tuus.

Morbus tuus me in magnam adducit sollicitudi-
nem.

Maximè me perturbat morbus tuus.

Belägern eine Stadt.

- Obsidere aliq. urbem *Nepos Timot. c. 3.*
 Obsidione aliq. urbem capere *Cic. pro Muren. 17.*
 Armis aliq. urbem circumfedere *Cic. 6. Phil. 206.*
 Obsidione aliq. urbem eingere *Virg. 3. Aeneid. 11.*
 Obsidione aliq. urbem claudere *Lucan. l. 3. 69.*
 Obsidione aliq. urbem circumdare *Lucan. l. 6. 22.*
 Sepire urbem exercitu five castris *Cic. ep. fam. 4. l. 15.*
 Premere urbem ingenti obsidione *Virg. 8. Aeneid. 130.*

**Eine Stadt von der Belägerung
befreyen.**

- Obsidione aliq. urbem liberare *Nep. Timoth. c. 1.*
 Ex obsidione aliq. urbem eximere *Cic. Sest. l. 5. 6.*
 Periculis obsidionis aliq. urbem liberare *Cic. pro leg.*
Manil. 13.

- Obsidione aliq. urbem levare *Virg. 10. Aeneid. 6.*
 Obsidione aliq. urbem eximere *Plin. 7. c. 28.*
 Obsidione aliq. urbem solvere *Claud. 2. paneg. 45.*

**Einen belästigen / beschweren / Ungeles
genheit machen.**

Afficere aliquem molestiâ *Cic. de clar. Orat. 6.*

Esse alicui oneri *Cic. 5. Verr.*

Esse alicui molestiæ *Cic. Attic. l. 6. 113. 1.*

Create alicui molestias *Cic. 4. Verr. 62.*

Exhibere alicui molestiam *Cic. Attic. 2. 16.*

Facessere alicui negotium *Cic. 6. Verr. 125.*

Aspergere alicui molestiam *Cic. Q. Fr. l. 2. 12.*

[Molestare sequioribus seculis usitatum, non tamen latini usus verbum, Barthio iudice, qui locum adducit ex Apulej. l. de Verb. c. LXXI.]

Einen belügen.

Mentiri in aliquem *Cic. in Salust. 1.*

Mentiri de aliquo *Cic. 2. de Orat. 102.*

Mendaciis aliquem onerare *Cic. ad Appium. l. 3. 10.*
 Mendaces sermones de aliquo disseminare *Cic. pro Planc.*
 Spargere figmenta de aliquo *Planc. Trucul.*
 Mendacio fallere *Cic. pro Muren.*

Beredit seyn.

Facundum esse *Varro l. 5. de Ling. Lat.*

Disertum esse *Horat.*

Facundia præditum esse *Cic. pro Cal. 17.*

Eloquentiâ valere *Cic. 3 de Leg.*

Excellere eloquentiâ *Cic. de Amic.*

[*Disertus & eloquens* quid differant ostendit Cicero de Oratore, his verbis : *Disertus* est, qui potest satis acute atque dilucide apud mediocres homines, ex communi quadam hominum opinione dicere. *Eloquens* vero, qui mirabilius & magnificentius augere potest atque ornare quæ vult, omnesque omnium rerum, quæ ad dicendum pertinent, fontes animo ac memoria continet : ita distinguit. *ibid.* *Disertos cognovi nonnullos, eloquentem adhuc neminem.*]

Ein berühmter Mann.

Vir clarus. *Cic. 1. de orat. 98.*

Vir laudibus abundans *Cic. 3. Offic. 111.*

Vir celebris *Liv. 4. ab urb. 232.*

Vir omni laude cumulatus *Tacit. l. 18.*

Vir magnæ dignationis *Tacit. l. 19.*

Vir illustri laude celebratus *Plin. l. 14. c. 6.*

Vir famigeratus *Pompon. Mel. l. 2. c. 7.*

Vir famigerabilis *Apulej. l. 2. Metam.*

[*Hæc duo ultima vocabula famigeratus & famigerabilis, etsi hodie sint frequentissima, à Classicis tamen Scriptoribus rarissimè olim fuerunt adhibita. Nec putem, illa ullibi extra citata superius loca, occurrere.*]

Es

schämhamen / schamroth machen.

- Perire aliquem afficere *Cic. pro Cecin. 56.*
 Pudorem alicui incurrere *Horat. 1. Ep. 19. 17.*
 Digna pudore alicui obijcere *Ovid. 13. Met. 62.*
 Ruborem alicui incurrere *Cic. de Orat.*
 In verecundiam aliquem adducere *Liv. 1. ab urb. 86.*

**Einen beschenden / oder
Geschenck geben.**

- Donare alicui aliquid *Cic. pro Rosc. Amer. 14.*
 Donare aliquem aliqua re *Cic. pro Arch. Poët. 18.*
 Dare dona & munera alicui *Cic. pro. Cluent. 52.*
 Afficere aliquem muneribus *Cic. curion. l. 2. ep. 2.*
 Cumulare aliquem muneribus *Virg. 5. Aeneid. 107.*
 Beare aliquem muneribus *Horat. ep. 19. 16.*
 Colere aliquem donis *Curt. l. 3. c. 7.*
 Supremis muneribus decorare aliquem *Virg. 11. Aeneid. 5.*
 Exornare aliquem donis *Stat.*

Beschäftiget seyn.

- Occupatum esse *Cic. ep. Fam. 271.*
 Negotiis implicari *Cic. 1. de Nat. Deor. 17.*
 Negotiis impediri *Cic. 13. offic. 41.*
 Occupationibus distineri *Cic. ep. Fam. 271.*
 Occupationibus implicari *Cic. 1. de Nat. Deor.*
 Occupationibus impediri *Cic. 1. offic.*
 Distringi negotiis *Plin. l. 5. ad Max. Ep. 100.*

Besitzen.

- Possidere aliquam rem *Cic. 1. de leg. Agr. 6.*
Cic. pro Quint.
 Esse in possessione bonorum *Cic. pro Cecin. 13.*
 Tenere possessiones paternas *Cic. Trebat. l. 7. 21.*
 Usurpare possessionem *Cic. 3. de Orat. 61.*

Den Besiz oder Possession der G. hat er erlangt.

Possessionem bonorum jam sibi acquisivit.
 Possessionem bonorum adeptus est.
 Est in bonis.
 Fortunas domesticas jam possidet.
 Possessionem bonorum tenet.
 Fortunarum jam est Dominus ac Rector.

Vom Besiz abgetrieben werden.

Exturbari è possessione bonorum *Cic. pro syll. 53.*
 Moveri possessione *Cic. 3. Verr. 81.*
 Dimoveri de possessione *Cic. 2. de Leg. Agr. 12. 25.*
 Possessione bonorum pelli *Cic. pro Milon. 55.*
 Deturbari de possessione *Cic. cornif. 6.*
 Depelli possessione *Cic. 3. de Orat. 60.*
 Dejici de possessione *Cic. 2. de Leg. Agr. 80.*

Einen bestraffen mit Worten.

Reprehendere aliquem *Cic. in Orat. 14.*
 Redarguere aliquem *Cic. pro Cluent. 49.*
 Graviter invehi in aliquem *Cic. 3. de orat. 2.*
 Castigare aliquem verbis *Cic. 1. offic. 125.*
 Insectari & invehi in aliq. acerbius *Cic. de Amic. 51.*
 Corripere aliquem verbis *Ovid. 18. ep. 5.*
 [Substantivum redargutio barbarum est: dicas ergo
 cum Latins reprehensio, castigatio.]

Einen betriegen.

Fraudare aliquem *Cic. pro Ros. com. 9.*
 Decipere aliquem *Cic. 2. de Divin. 174.*
 Fallere aliquem *Cic. pro Ros. Com. 9.*
 Decipere aliquem dolis *Plant. Rud.*
 Deducere aliquem in fraudem *Plane. Cic. l. 10. 23.*
 Facere alicui fraudem *Cic. Attic. 4. 81.*
 Inferre alicui fraudem *Liv. 7. Bell. Pun. 56.*

Fucum facere alicui *Terent. in Eunuch.*
in transennam inducere *Plaut. in Pers.*

Dare verba *Pers. 4. Satyr.*

Meine Hoffnung hat mich betrogen.

Spes me fefellit.

Spes me frustrata est.

Falsa me lactavit opinio.

Falsa me spes aluit.

Spes me decepit.

Opinione deceptus sum.

Einen betrüben / traurig machen.

Afficere aliquem tristitiâ *Cic. Attic. l. 6. 114.*

Inferre alicui mœstitiâ *Cic. 1. Tusc. 170.*

Adducere aliquem in sollicitudinem *Cic. Ep. Fam. 251.*

Dolorem cruciatumque alicui adferre *Cic. Ep. Fam.*

417.

Contorquere aliquem ad tristitiâ *Cic. 2. de Orat. 4.*

Contristare aliquem *Cic. Fam. ep. 144.*

Betrübt seyn / traurig seyn.

Mœrere *Cic. de Amic. 13.*

Dolere *Cic. in Vatim. 24.*

Dolorem capere ex aliq. re *Terent. And. 4. 3.*

In mœstitiâ esse *Cic. 2. Philip. 56.*

Animo angî *Cic. de clar. Orat. 4.*

Mœrore confici *Cic. ep. fam. 354.*

Doloribus affici *Cic. Lept. l. 6. ep. 19.*

Betrübt bin ich wegen deines Leydens.

Tristitiâ afficior ex miseria tua

Ex tuis miseriis dolorem haurio acerbissimum.

Tuæ me calamitates graviter afficiunt.

Tuæ me miseriæ miserrimum faciunt.

Dolores tui me summè cruciant.

Miserrimum vitæ tuæ statum iniquissimè fero.

Das Bett machen.Sternere lectum *Ter. Heaut. 1. 1.***Bewegen.**Movere *Cic. 3. Verr. 81.*Commovere *Cic. 4. Verr. 58.*Motare *Virg. 6. Ecl. 6.*Ciere *Cic. 2. de Nat. Deor. 34.*Incitare *Cic. 4. Acad.*Concitare *Cic. 4. Acad. 259.*Impellere *Cic. 1. de Orat. 62.***Du bewegest mich zum Zorn/wiewohl ich nicht gern zörne.**

Ad iram me commoves etsi non sim proclivis ad iracundiam.

Bilem mihi moves, licet iracundiæ non sim deditus.

Stomachum mihi facis, etsi ad iram non sum propensus.

Stomachum mihi moves, licet ab irâ sum alienus.

Ad iram me incitas, licet ab ira absim, quam quilon-
gissimè.Ad iram me provocas, licet non facile commovear
ad iram.Ad iracundiam me inducis, quamvis juris in me ira
parum habeat.**Eine Stadt bewohnen.**Colere urbem *Cic. ad coel. 1. 2. 11.*Incolere urbem *Nep. Mil. c. 5.*Habitarè urbem *Virg. 3. Aeneid.*Habitarè in urbe *Terent. And. 4. 6.***Bezahlen.****Bezahlen kan ich nicht.**

Non sum solvendo.

Non habeo, unde solvam.

Non

Non suppetit, unde creditoribus satisfaciam.

Einen bitten.

Orare atque oblectare aliquem *Cic. 4. Verr. 29.*

Orare atque obtestari aliquem *Cic. pro Planc.*

Rogare atque orare aliquem *Cic. 4. Verr. 67.*

Etiam atque etiam orare aliquem *Cic. Attic. l. 11. 209.*

Multis & supplicibus verbis rogare aliquem *Cic. Attic. l. 12. 249.*

Precari aliquem *Cic. 6. Verr. 63.*

Orare aliquid ab aliquo *Plant. Amphit. 3. 64.*

[*Substantivum Oratio Latina Lingua Auctoribus nunquam (quod ego sciam) precationem notat. Non ergo dicendum; Oratio, sed precatio Dominica, Das Gebät des Herren.*]

Eine Stadt dem Boden gleich machen.

Solo æquare aliquam urbem *Liv. 6. ab urb. 64.*

Einen Brieff zusammen legen / falschen.

Complicare Epistolam *Cic. Attic. 12. 232.*

Einen Brieff aufffangen.

Intercipere literas alicujus *Cic. ad Q. Fr. l. 5. 24.*

Einen Brieff auffbrechen.

Aperire literas *Cic. 3. in Catil.*

Literas resignare *Cic. 3. ad Attic. l. 11. 217.*

Vincula epistolæ laxare *Nep. Pausan. c. 4. 1.*

Signum epistolæ detrahere *Nep. Paus. cap. 4.*

Relinere epistolam *Cic. ad Attic. l. 1. 8.*

Conscindere epistolam *Cic. ep. Fam. l. 7. 18.*

Einen Brieff zumachen / versiegeln.

Obsignare literas *Cic. ad Brut. 2. 1.*

Consignare literas *Plant. Pers. 13. 12.*

Imprimere sigillum epistolæ *Cic. 4. Acad. 99.*

Epistolam signare Tibull. l. 4. Eleg. 7. 2.

[Vocabulum *Littera*, in sing. pro epistola, quod saepius apud Poetas occurrit, respublica litteraria non admittit, atque eo sensu nunquam apud Prosa Oratoris scriptores invenitur. vid. Valla l. III. in Dog. Antid. p. CCCXXII.]

Einem einen Brieff überbringen.

Reddere alicui literas Cic. 2. Phil. 64.

Tradere alicui epistolam Cic. 2. Phil. 64.

Perferre alicui literas Cic. curion. l. 2. s. 2.

Deferre alicui literas Plaut. Trin. 13. 104.

Deferre literas ad aliquem Cas. Bell. Gall. 170.

[Vulgus Latinorum literas commendatitias hodie ita exorditur, Exhibitor harum literarum &c. Sed sine ullo probati Scriptoris exemplo. Latinus dicerent; Perlator harum literarum cum Symmacho Ep. 5. 30. Optimè autem cum Cicerone (vixit enim Symmachus demum seculo aeneo) 13. Ep. 6. Qui tibi has reddidit, qui tibi has tradidit.]

Bringen.

Ferre Plaut. Afn. 12.

Adferre Cic. pro Quint.

Apportare Cic. 5. Verr.

Comportare Cic. in Pison. 17.

Du bringst die Sach auff die lange Bahn.

Rem differs.

Rem in longum tempus protrahis.

Rei moram facis.

Rei moram injicis.

Ad longum temporis spatium rem prorogas.

In longum tempus rem procrastinas.

In longum temporis spatium rem suspendis.

Rem

Rem in longas moras producis.

Du bringst mich in grosse Noth.

In magnas me compellis angustias.

In magnas rerum difficultates me conjicis.

Ein Buch schreiben.

Scribere librum *Ouid. 4. de Pont. Eleg. 13.*

Componere librum *Cic. 1. de leg. 21.*

Conficere librum *Cic. 1. de lege 21.*

Condere librum *Liv. 7. Bell. Pun.*

Elucubrari librum *Cic. Attic. lib. 7. 137.*

Ein Buch lassen aufgehen/ansprechen.

Edere librum *Cic. 4. Acad. 24.*

Librum divulgare *Cic. Attic. l. 12. 254.*

Librum vulgare *Quintil. in proem. l. 1. 7.*

Emittere librum *Quintil. in proem. lib. 6. 3.*

Deine Bücher werden hochgeacht.

Summis encomiis libri tui efferuntur.

Magni ab omnibus æstimantur libri tui.

Magni ponderis sunt apud omnes libri tui.

Præclare de tuis libris omnes existimant.

Sentiunt omnes bene de libris tuis.

Libri tui magno sunt in honore apud omnes.

Codices tui in omni æstimatione habentur.

Omnes libros tuos legendi desiderio tenentur.

Bürg werden für einen.

Spondere pro aliquo *Cic. ad Attic. lib. 12. 141.*

Fidem suam interponere *Cic. pro Rosc. Amerin. 67.*

Bürgen setzen.

Vadem dare *Cic. 2. de Finib. 127.*

Satisdare *Cic. pro Quint. 15.*

Cautionem præstare *Senec. de Benefic.*

Dare prædem *Gell. lib. 7.*

Leinen zur Bürg-Setzung zwingen.Vadari aliqsem *Cic. pro Quint.*Vadimonium imponere alicui *Cic. pro Quint.*Vadimonio obstringere *Cic. pro Quint.*

Bürger.

Sey ein guter Bürger.

Fac, bonum civem te præbeas.

Da operam, ut boni civis officio satisfacias.

Cave, ne boni civis officium prætermittas.

Fac, ea præstes, quæ bonum civem decent.

Omnibus cum animi tum corporis viribus in id incumbe, ut bonus civis audias.

Die Bürgerschaft erlangen.**Er hat die Bürgerschaft erlangt.**

In album civium inscriptus est.

In album civium relatus est.

Inter cives relatus est.

Civitate donatus est.

Jus civitatis consequutus est.

Ad jura muneraque civitatis admissus est.

Ascivit civitatem.

In civitatem receptus est.

Bürgermeister seyn.Fungi consulatu *Cic.*Perfungi consulatu *Cic. Lent. l. 1.*Gerere consulatum *Cic. 2. de leg. Agr. 22.*Agere consulem *Liv. 4. ab urb. 244.*Titulum consulatus iustinare *Cic. in Pis. 14.***Buß thun / sich bekehren.**Respicere *Cic. ad Attic. l. 4. 76.*Vitia virtutibus emendare *Nep. Them. c. 1. 1.*Pœnitentiam agere *Val. Max. VII. 2.*Ad frugem redire *Lampr. in Heliog.*

[Nota interim, phrasin pœnitentiam agere, ferme, semper à veteribus usurpari per Genitivum. Sic Curtius 8. 6. pœnitentiam ejus (Sceleris) ageret. Sic etiam Plinius lib. 7. Ep. 10. Quin ne unicum quidem locum, ubi Gignendi casus omittatur, præter supra citatum, observare potui.]

D.

Einem danken / Dank sagen.

- A** Gere alicui gratias Cic. 1. Phil. 2.
 Habere alicui gratiam Cic. 1. in Catil. 7.
 Habere gratias Terent. Andr. act. 4. Scen. 5.
 Reddere alicui gratias Cic. pro Planc. 55.
 Reddere alicui gratiam Cic. 2. offic. 101.
 Referre alicui gratiam Cic. Attic. l. 2. 24.
 Virtutem alicujus gratâ memoriâ prosequi Cic. 14. Phil. 44.
 Venerari aliquem laude atque gratiis Tacit. l. 12.
 Gratum se præbere alicui Cic. pro Planc. 74.
 Grato animo prosequi nomen alicujus Cic. 4. Phil. 135.
 Agere alicui grates Cic. in somn. scip. 2.
 [Nota. Agere grates sæpius apud Poetas occurrit, quàm apud Oratores. Poeta enim necessitate versûs, ago gratias sæpiissime dicere non possunt. Queritur autem quanam sit differentia inter has phrasas, ago gratias, habeo, refero ac reddo? Agere gratias (inquit Valla Eleg. lib. 5. cap. 41.) est verbo, quod quidam barbarè dicunt regratior. Habere gratiam vel gratias in animo. Referre sive reddere gratias, est factio. Hinc Plancus ad Ciceronem; Immortales ago tibi gratias, agamque, dum vivam. Nam relaturum me affirmare non possum &c. Cæterum frequentius est; refero gratiam, quàm habeo gratiam.]

tiara: Item frequentius, habeo gratiam, quam ago gratiam. Vix enim audivimus, ago gratiam, sed gratias. Et rarò, refero gratias, sed gratiam.]

Dankbarkeit / dankbares Gemüth.

Grati animi significatio Cic. de Amicit. 45.

Memoria beneficiorum Cic. pro Planc. 1.

Gratus animus Cic. 4. Verr. 124.

Memor beneficii animus Cic. proleg. Agr. 34.

[Substantivum gratitudo quod hodie frequentissimum, nusquam apud Classicos legitur. Vocabulum ingrati- tudo paulo melioris nota esse videtur. Occurrit enim apud Cassiodorum, seculi ferrei Scriptorem lib. 5. 8.]

Dankbar wirst du mich finden alle zeit.

Dum vivam, me tibi gratum præbebo.

Semper in me memorem beneficiorum tuorum ani- mum invenies.

Donec vixero, operam dabo, ut officia tua paribus à me compensentur officiis.

Beneficia tua nulla unquam oblivio ex animo meo delebit.

In omni vitæ meæ cursu nihil mihi prius, nihil poste- rius, antiquiusque erit, quàm cogitare, ut collata in me beneficia refundam.

Quoad vivam, concendam omni studio, ut me memo- rem beneficiorum tuorum exhibeam.

Vigebit in me tuorum beneficiorum æterna & nun- quam interitura memoria.

Davon Kommen.

Elabi Cic. 1. de Divinat. 84.

Effugere Cic. 2. Phil. 79.

Se Subducere Cic. Q. Frat. 1. 3. 22.

Se subtrahere *Cic. Q. Fr. l. 2. 10.*

Huc pertinet elegans illa Epizeuxis, quã utitur Cice-
ro Orat. 1. in Catil.

Abiit,
Excessit,
Eruptit,
Evaluit.

Darvor und dargegen disputiren.

In utramque partem disputare *Cic. 11. Ep. 29:*

In utramque partem disputationem habere *Casf. B.G.*

3. c. 30.

[*Phrasis pro & contra disputare βαρεσιζει.*]

**Den Degen aufziehen/ vom Leder
zucken.**

Distringere gladium *Cic. 3. offc. 153.*

Educere gladium è vaginã *Cic. 2. de Invent. 131.*

Nudare gladium *Liv. 8. Bel. Pun. 172.*

Stringere gladium *Virg. 12. Aeneid. 56.*

Detegere ensẽm vagina *Sil. l. 13. 34.*

Diripere ensẽm vagina *Ovid. 10. Metam. 95.*

Ducere ensẽm *Senec. Oedip. 12. 5.*

Èxuere ensẽm vagina *Stat. 9. Thebaid. 16.*

Liberare ensẽm vagina *Ovid. 6. Met. 110.*

[*At evaginate est verbum à pura Latinitate alienum.*]

Den Degen wieder einstecken.

Recondere gladium in vagina *Cic. 2. de Nat. Deor. 53.*

Recondere gladium in vaginam *Cic. 2. de Invent. 131.*

Referre ensẽm vaginã *Sil. l. 7. 103.*

Clandere ensẽm *Luc. l. 5. 49.*

Tegere ensẽm vagina *Horat. 2. Satyr. 8.*

**Mit einem blossen Degen einẽm nachs
jagen/nacheylen.**

Stricto gladio aliquẽm insequi *Cic. 2. Phil. 44.*

Districto gladio aliquem persequi Cic. 3. offic.

Nudato gladio premere vestigia alicujus Liv. 8. Bell.
Pun.

Den Degen umgürten.

Cingere se gladio Liv. 8. ab Urb. 38.

Latus ense cingere Ovid. 2. Fast. 157.

Adcommodare ensem lateri Sil. l. 5. 29.

Accingere se gladio Virg. 2. Aeneid. 2. 120.

Sich demüthigen / sich demüthig erzeigen.

Submittere se Cic. in Lat. c. 20.

Submissè se gerere Cic. 1. offic. 26.

Humiliare se Salvian. lib. 6.

[Nota, Verbum humiliare secula ferreo demum usurpatum, adeoq; semibarbarum est. Nec est, quod objicias verba Ciceronis ex 2. Nat. Deor. Animalia humiliata, ut cibum terrestrem facillè rostris contingant. Nam non esse hac genuina Ciceronis verba, jam pridem Viri Celeberrimi Sturmius, Schrevelius, Godofredus, aliq; multi notarunt, genuina ita effari: Atque etiam aliorum ea est humilitas, ut cibum terrestrem rostris facillè contingant. Injuria ergo Ciceronem afficiunt, qui ipsi vocem semibarbaram affingunt.]

Demüthig.

Submissus Cic. 1. offic. 26.

Manfuetus Cic. 1. de Invent. 4.

Demissus Cic. Lentul. lib. 1.

Modestus Cic. Brut. lib. 13.

Humilis Spartian. Vit. Julian. c. 9.

[Nota. Illud propriè dicitur humile, quod humi repit & altitudini opponitur. Was Niedrig ist. Hoc tantum sensu occurrit apud Ciceronem 2. Nat. Deor. Et 1. Fin. c. 15. Plin l. 7. Ep. 20. Curt. 7. c. 4. Et alios omnes seculi
aurei

aurei & argentei Scriptores. Seculo aneo demum acceptum fuit pro modestus.]

Demüthig seyn/ Stehet einem Christen wohl an.

Humilitas ornat Christianum.

Decet Christianum esse demissum.

Christianum à superbiâ quàm longissimè abesse decet.

Decet Christianum submissi esse animi.

Christianum modestiæ & humilitati studere decet,

Christiani est modestiæ operam dare.

Decet Christiano ab arrogantiæ crimine longe abesse.

Denckwürdige Sachen verrichten.

Res memoriâ dignas gerere *Nep. Chsbr. c. 1.*

Res memorari dignas expedire *Id.*

Derhalben.

Ideo *Cic. 6. Verr. 7.*

Igitur *Cic. pro Ligat. 1.*

Idcirco *Cic. 7. Verr. 18.*

Propterea *Cic. pro Quintio 15.*

Itaque *Cic. 1. Acad. 7.*

Quapropter *Cic. 4. Verr. 126.*

Eâ de causa *Cic. 1. offic. 1.*

Ea re *Cic. 3. offic. 70.*

Eam ob rem *Terent. Phorm.*

Hac de causa *Cic. Attic. lib. 6.*

Der Meynung/zu dem End:

Eâ intentione *Quintil. l. 8.*

In eum finem *Liv. 10. Bell. Pun.*

Eo consilio *Cic. Lentul.*

Eâ mente *Cic. Attic. l. 8.*

Eum in finem *Cic.*

Der Wahrheit gemäß.

Verisimile Cic. pro Rosc. Amer. 34.

Veritati consentaneum Cic.

A vero non alienum Cic. 4. Acad.

Dichten/ein Gedicht machen.

Fingere Cic. pro Dom. sua 59.

Effingere Cic. 1. de Nat. Deorum 88.

Condere poëma Cic. ad Attic. l. 1. 11.

Componere carmen Cic. pro Mur. 22.

Componere versus Horat. 1. ser. Satyr. 4. 2.

Pangere carmen Lucret. l. 42.

Facere carmen Cic. 4. Tusc. 7.

Contextere carmen Cic. pro Cal. 13.

[Male vocabulum fictitius, tanquam minus Latinum à Cl. Vossio l. 3. de vit. serm. c. 12. rejicitur. Occurrit enim apud Plin. 21. 1. Etiam in compositione apud Varronem de Re Rust. 3. 12. De voce figmentum adhuc minus ambigendum: Licet enim illa non adhibita legatur à Cicerone. (Nam locus Ciceron. 2. de orat. quem Forum Romanam adducit, corruptus est, & figmentum pro pigmentum positum, ut ex omnibus editionibus liquet) adhibita tamen deprehenditur à Gellio 5. 12. & Apulejo 4. Metam. p. 155. aeneæ Latinitatis Scriptore. Commentitius interim est Cicero l. 2. de Nat. Deor. 28.]

Diebstahl beghehen/berauben/bestehlen.

Furari Cic. 6. Ferr. 28.

Furtum committere Cic. de clar. Orat. 115.

Furtum admittere Cic. Attic. l. 9. 173.

Furtum facere Plaut. Bacch. 2. 60.

Furto aliquid subducere Luc. l. 2. 34.

Surtipere Cic. 2. de Invent. 160.

Spoliare Cic. Fam. Ep. 9.

Despoliare Cic. Attic. l. 7. 128.

Expi-

Expilare Cic. pro leg. Manil. 39.

Auferre Cic. pro Quint. 157.

Einem dienen / Dienst erweisen.

Servire utilitati alicujus Cic. 1. Perr. 35.

Tribuere officium alicui Cic. Fam. Ep. 53.

Præstare officium alicui Balb. Cic. in Ep ad Att. l. 1. 78.

Adhibere officia erga aliquem Cic. Fam. Ep. 277.

Gratificari gratiam Sallust.

Conferre officia in aliquem Cic. pro Flac. 41.

Facere gratum alicui Cic. Attic. l. 15.

Navare operam alicui Cic. lib. 2. de Orat. 15.

Dare operam alicui Cic. de clar. Orat. 169.

[Nota. Phrasis gratum facere, & verbum gratificor differunt: Gratum facere significat quiddam minus, & prope idem quod obsequi & inservire. Gratificari autem quiddam majus, & idem est, quod beneficia alicui conferre. Vid Vallam. Eleg. l. V. c. i. XXVI.]

Ich will dir bey gegebener Gelegenheit gern dienen.

Datâ occasione, tibi officia præstare non desinam.

Oblatâ occasione, officia tibi tribuere paratus ero.

Si accidit, ut officia in te conferre queam, libenter conferam.

Si accidit, ut operam navare tibi possim, faciam.

Si officia in rem tuam fore sciam, nullam ea erga te adhibendi occasionem prætermittam.

Dingen ein Knecht oder Magd.

Conducere servum

Conducere ancillam

} Plant. Aul. 9. 1.

Dir gebürt es zu thun.

Te decet hoc facere.

Tibi convenit.

Tibi decet.
 A te requiritur.
 Tuum est munus.
 Tuarum est partium.
 Tui est officii.

Dir ist es bekand.

Tibi compertum est.
 Tibi constat.
 Tibi notum est.
 Tibi exploratum est.
 Tu habes perceptum.
 Tu habes perspectum.
 Tu habes compertum.
 Tu habes exploratum.
 Non te clam est.

Du bist mir willkommen.

Desideratus ades.
 Opratus mihi ades.
 Exoptatus ades.
 Mihi optato venis.
 Adventus tuus mihi opratissimus est.
 Adventus tuus mihi maximo est gaudio.
 Adventu tuo maximè delector.

Dunckel machen, verbunckeln.

Obscurare aliquam rem *Cic. 1. in Catil. 4.*
 Inobscurare aliquam rem *Cic. 9. Philipp. 263.*
 Noctem offundere rebus *Cic. 1. de Nat. Deor. 10.*
 Tenebras offundere rebus *Cic. 3. Tusc. 139.*
 Tenebras obducere rebus *Cic. 4. Acad. 32.*
 Obnubilare aliquid *Gell. l. 1. c. 2.*

Dulcen/ ein Sach gedultig ertragen.

Moderato animo ferre aliquam rem *Cic. Fam. Ep. 79.*
 Moderatè ferre aliquid *Cic. Fam. Ep. 79.*

- Placatè ferre aliquid *Cic. Fam. Ep. 48.*
 Toleranter ferre aliquid *Cic. Fam. Ep. 48.*
 Patienter ferre aliquid *Cic. Fam. Ep. 8.*
 Æquo animo ferre aliquid *Cic. pro Milon.*
 Quietò & æquo animo ferre aliquid *Cæs. 1. Bell. civil.*

277.

Durchstechen / einen mit dem Degen durchstossen.

- Transfigere aliquem gladio *Liv. 2. ab urb. 201.*
 Infigere alicui gladium in pectus *Cic. 4. Tusc. 76.*
 Transverberare aliquem ense *Cic. Mar. l. 7. 1.*
 Trajicere aliquem gladio *Ovid. Ep. 2. 28.*
 Transfodere aliquem gladio *Val. 6. Arg. 45.*
 Transfigere aliquem gladio *Tacit. l. 14.*
 Condere ensẽ in pectore alicujus *Virg. 9. Æneid. 72.*
 Transfigere ensẽ per pectora alicujus *Sil. l. 13. 75.*
 Perfodere aliquem gladio *Gell. l. 3. c. 7.*

Dürsten / Durst haben.

- Sitire *Cic. in Pison. 48.*
 Sitim concipere labore *Ovid. 5. Metam. 91.*
 Siti premi *Plin. l. 38. 8.*
 Siti accendi *Cels. l. 3. c. 6.*
 Siti ardere *Claud. 1. in Ruff. 1.*

Den Durst löschen.

- Excutere sitim *Senec. Herc. Oet. 8. 10.*
 Compescere sitim *Ovid. 4. Met. 20.*
 Defendere sitim fonte *Sil. l. 7. 43.*
 Pellere sitim *Horat. 2. carm. ode. 2. 3.*
 Depellere sitim potionẽ *Cic. 1. de Fin. 58.*
 Explere sitim *Cic. de senect. 24.*
 Restinguere sitim *Virg. 5. Eclog. 10.*
 Extinguere sitim *Ovid. 7. Metam. 116.*
 Sedare sitim *Lucret. l. 2. 133.*
 Sistere sitim *Ovid. 3. Pont. eleg. 1.*

Von

Von Durst sterben.

Siti enecari *Cic. Tusc. quest. l. 1.*Siti consumi *Ces. 8. bell. Gal. 147.*

Siti penire.

E.

Die Ehe brechen.

Adulterari *Cic. 1. offic. 187.*Adulterare *Sueton. in Aug. cap. 67.*Adulterium admitttere *Cic. pro Rosc. Amer. 38.*Adulterium facere cum aliquo *Catull. ad Jan. Epigr. 62. 8.*Jura legitimi tori fallere *Ovid. Ep. 15.*Mæchari *Catull. Epigr. 95.*Adulterium committere *Quintil. l. 6. c. 3.*Violare torum *Senec. Octav. 4. 19.*Stupro lædere thalamum *Senec. Herc. fur. 6. 31.*

[Qua differentia sit inter adulterium & stuprō ostendit
Valla. Eleg. l. VI. c. XLV. ex Papiniano, his verbis: Ad-
ulterium proprie committitur in nuptam, propter
partum ex adulterio conceptum, composito nomine.
Stuprum vero in virginem & viduam committitur.]

Einen ehren/ Ehr anthun.

Honorare aliquem *Cic. 1. de Divin. 147.*Afficere aliquem honore *Cic. pro Desot. 9.*Præstare alicui honorem *Cic. 9. Phil. 264.*Tribuere alicui honorem *Cic. 3. de Finib. 110.*Habere alicui honorem *Cic. pro Flacc. 35.*Facere alicui honorem *Cic. 9. Phil. 261.*Habere aliquem in honore *Cic. ad Attic. l. 7. 122.*Impertire aliquem honoribus *Plaut. Aulul. 3. 19.*Decorare aliquem honoribus *Cic. pro Corn. Balb. 11.*

In den Ehestand sich begeben. Vide
Heyrahen.

Eh

Ehren solt du deine Eltern über alle Menschen.

Parentes tuos summo prosequeris honore.

Parentes tuos ante omnes homines coles.

Tuarum partium est, ut parentes tuos summo afficias honore.

Tui revereri est, ut parentibus tuis summum tribuas honorem.

Tui officii est, ut parentes tuos venereris.

Tibi decet, ut parentes tuos eximia reverentia prosequaris.

Te decet parentes tuos in summo habere honore.

Tuum est, parentibus tuis summum habere honorem.

Tuæ partes sunt, ut parentes tuos summis honorum titulis afficias.

Einäugig.

Unoculus *Plaut. Curcul. Act. 3. Scen. I.*

[*Vocabulum monoculus ex Graeca & Latina Lingua mixtum ad ultimos Garamantas ablegetur.*]

Einiger massen.

Aliquo modo *Plaut. Stich. 10. 41.*

Aliqua ratione *Cic. Canin. l. 2. 16.*

Quodammodo *Cic. de Amicit. 27.*

Aliquo pacto *Plaut. Rud. 31. 46.*

Aliquatenus *Columell. 4. 3.*

Quadamtenus *Plin. 26. 10.*

[*Nota. Aliqualiter etsi hodie saepe, minus tamen Latine dicitur. Nec videtur Adjectivum aliqualis multo melioris commatis esse.*]

Einmüßiglich.

Una mente *Plaut. casin. 8.*

Uno

Uno animo *Liv. 9. c. 31.*

Concordissimè *Cic. pro Rab. c. 5.*

Uno ore *Senec. Ep. 81.*

Unanimiter *Oros. 4. 6.*

[*Ultimum hoc adverbium cum demum seculo aeneo sit in Latium introductum, rariùs usurpetur.*]

Einnüchig ist diß Urtheil.

Ità omnes una mente sentiunt.

Ità omnes uno animo judicant.

Ea est omnium sinè varietate sententia.

Sic omnes concordissimè censent.

Hæc sententia uno ore approbatur.

Hæc sententia omnium judicio confirmatur.

Einen ins Elend verschicken/treiben/ verjagen.

Ejicere aliquem in exilium *Cic. 2. in Catil. 33.*

Pellere aliquem in exilium *Cic. 2. de Orat. 30.*

Projicere aliquem in exilium *Cic. anteq. irtet in
exil. 19.*

Mittere aliquem in exilium *Ovid.*

Afficere aliquem exilio *Cic. in Parad. 38.*

Exigere in exilium *Justin.*

Multare aliquem exilio *Cic. pro Cecin. 72.*

In exilium aliquem depellere & agere *Plin. l. 7. c. 36.*

Ins Elend gehen oder ziehen.

In exilium proficisci *Cic. 1. in Catil. 17.*

Ire in exilium *Cic. Quint. l. 6. 4.*

Meditari exilium *Cic. ad Attic. l. 14. 371. 2.*

Fugam meditari & exilium cogitare *Cic. 1. in Catil. 19.*

Recta pergere in exilium *Cic. 1. in Catil. 17.*

Petere exilium *Lucan. l. 3. 23.*

**Hey dieser elenden Zeit ist niemand/ dem
seine Sachen wohl fortgehen.**

In hoc tam misero temporum statu nullius res feliciem capiunt successum.

In hac tam infelici temporum conditione, nemo est, cui res ex animi sententia succedat.

His tam miseris temporibus nullius res prosperum sortiantur effectum.

In hac malorum colluvie nemini res bene succedunt.

Nemo est, cui hæc calamitosa tempora non adferant bonorum detrimentum.

Einen gefänglich einziehen / confer gefangen nehmen.

Mittere aliquem in carcerem *Cic. 4. in Catil.*

Conjicere aliquem in vincula *Cic. 7. Verr. 14.*

Ducere aliquem in vincula *Cic. 1. in Cat. 20.*

Includere aliquem in custodiam *Cic. Verr. 7. 91.*

Mandare aliquem vinculis *Cic. 4. in Catil.*

Abripere aliquem in vincula *Cic. pro Cluent. 72.*

Deducere aliquem in carcerem *Cic. 2. de invent. 229.*

Condere aliquem in custodiam *Liv.*

Includere aliquem in carcerem *Cic. 7. Verr. 91.*

Includere aliquem in carcere *Cic. Attic. l. 2. 16.*

Injicere alicui vincula *Liv. 8. Bell. Maced. 138.*

Conjicere aliquem in catenas *Liv. 9. bell. Pun. 107.*

Eltern. Die Eltern sollen ihre Kinder in der Forcht Gottes aufferziehen.

Decet parentes liberos suos in timore Dei educare.

Parentibus convenit liberis suis in primis pietatem commendare.

Parentum est, liberos suos ad timendum Deum incitare.

Parentum prima debet esse cura, ut liberi in timore Dei educantur.

Qui

Qui liberis suis consultum volunt, eos inprimis ad pietatem instigunt.

Id inprimis parentibus debet esse curæ, ut liberi sui ab ineunte ætate Deum timere discant.

Einem freundlich empfangen.

Excipere aliquem humaniter *Cic.*

Excipere aliquem hilari admodum & benigno vultu
Liv. Bell. Pun 63.

Compleri aliquem humaniter *Cic.*

Comiter aliquem excipere *Ovid. 2. Fast. 158.*

Comprehendere aliquem humanitate *Cic. ad C. Cas. l. 13. 16. 6.*

Er empfänge gar freundlich die Frommen.

Pios humaniter excipit.

Completitur humillimè eos, qui operam dant pietati.

Pietatis studiosos hilari admodum & benigno excipit vultu.

Eorum animos amore devincit, qui virtutibus student.

Egregios pietate homines omni humanitatis genere excipit.

Eine Sache endigen.

Finire aliquam rem *Cic. 1. de Fin. 75.*

Ad finem perducere aliquam rem *Cic. 2. de Inven. 247.*

Ad finem deducere aliquam rem *Nep. Epam. c. 3.*

Finem alicujus rei facere *Nep. Dion. c. 2. 1.*

Finem facere alicui rei *Plant. Afin. 12. 15.*

Finem alicujus rei dare *Virg. Aneid. 49.*

Ferre finem alicui rei *Virg. 3. Aneid. 92.*

Imponere finem alicui rei *Virgil. 4. Aneid. 128.*

Adferre finem alicui rei *Quintil. l. 5. c. 10.*

Einem entgegen gehen.

- Obviam ire alicui *Cic. pro Mur. 61.*
 Obviam procedere alicui *Cic. 4. Verr. 45.*
 Obviam prodire alicui *Cic. pro Mur. 62.*
 Obviam fieri alicui *Cic. pro Milon. 20.*
 Obviam venire alicui *Nep. Hannib. c. 4.*
 Obviam descendere alicui *Nep. Alcib. c. 6.*
 Obviam se dare alicui *Liv. 1. ab urb. 67.*
 Obviare alicui *Macrob. somn. 1. 6.*

[Verbum obviate seculo aëo in Latium inductum est à Macrobio, Vegetio, Grotio, Hieronymo & Mamer-
 to: Seculi aurei & argentei Scriptoribus prorsus inan-
 disum. Allegatur quidem ad fidem faciendam à quibus-
 dam Sallustius: Veram frustra: cum in Jugurth. c. 5. pro-
 batissimi codices habeant, obviam itum est, non ob-
 viatum.]

**Entgegen will ich ihm gehen/ Freunds-
schafft halben.**

- Obviam ei procedam amicitia ergo.
 Obviam ipsi ibo, prodibo, veniam, amicitia gratia.
 Obvium me ipsi offeram, ut officium amicitia debi-
 cum persolvam.
 Obviam ei descendam vel ascendam, ut id, quod ami-
 citia postulat, præstem.

**Einem entgegen seyn/ sich einem widerer-
setzen confer widerstreben.**

- Resistere alicui *Cæs. Bell. Gall. 308.*
 Obstistere alicui *Cic. de Senect. 65.*
 Repugnare alicui *Cic. Metell. l. 5. 2.*
 Obviam ire alicui *Cic. anteq. in exil. 6.*
 Obstare alicui *Cic. pro Rosc. Amer. 66.*

Einem entgegen/ entzwischen.

- Effugere *Cic. pro leg. Manil. 15.*
 Evadere *Cic. 3. Verr. 8.*

Elabi *Cic. 3. Verr. 71.*

**Du wirst der Serraff des Richters
nicht entgehen.**

Pœnam judicis non effugies.

*Quocunque etiam fugias, pœnas à judice tibi statu-
tas non effugies.*

*Quocunque etiam te conferas, pœna judicis te
πόδα sequetur.*

*Ubicunque etiam moreris, pœna judicis te manebit.
Judicio non liberaberis, ex judiciis non elaberis, pœ-
na judicis non eximeris, pœnas non vitabis, non
evades, quocunque etiam te recipias.*

Einen enthaupten.

Caput cervicibus abscindere Cic. 11. Philipp. 192.

Securi percutere aliquem Cic. 1. de Finib. 35.

Securi subjicere cervices alicujus Cic. in Pison. 66.

Caput alicui amputare Senec. in Thyest. 8.

Auferre alicui caput Senec. in Oedip. 14. 3.

Decutere alicui caput Ovid. 5. Met. 21.

Demetere caput ferro Senec. in Agam. 13. 17.

Recidere caput Lucan. l. 2. 35.

Decollare aliquem Senec. de Ira 3. c. 18.

Capite truncare aliquem Claud. de Bel. Get. 53.

[Verba decapitare & decervicare Classicis ignota sunt.]

**Einen enterben/ von der Erbschafft
aufschließen.**

Exhæredare aliquem Cic. pro Cluent. 106.

Ab hæreditate excludere aliquem Cic. pro Cluent. 23.

Submovere aliquem de hæreditate Cic.

Jure hæreditatis privare aliquem Nep.

Exuere hæreditatem alicui Tacit. l. 17.

Abdicare aliquem Quintil. l. 7. c. 5.

[Not. Abdicare est expellere à bonis filium, dum vivit pa-

scr. Exhæredare autem post mortem. Vid. Vall. Eleg.
l. 6. 104.]

Ein Kind entwöhnen.

Detrahere alumnus mamma *Plin. l. 11. c. 40. 2.*

Infantem à lacte depellere *Virg. 7. Eclog. 3.*

Infantem à mamma disjungere *Varr 2 de Rust. 1. 20.*

[At ab lactare infantem est quidem phrasis trita, sed
non satis Latina.]

Entschuldigen.

Excusare *Cic. Brut. l. 11.*

Purgare *Cic. pro Cluent. 1.*

Defendere se excusatione *Cic. de Arusp. resp. 4.*

Dare alicui excusationem *Cic. 6. Verr. 3.*

Excusationem adferre *Planc. Cic. lib. 10. 4.*

Excusatione uti *Cic. 2. offic. 100.*

Culpam in alium transferre. *Cic. 3. Verr. 58.*

Es ist unnöthig / daß du dich entschuldigest.

Non est, quod te excuses.

Nihil est, quod te purges.

Excusationem tuam non exspecto.

Haud necessaria est excusatio tua.

Causam excusandi nullam habes.

Erben / zur Erbschafft gelangen.

Adire hæreditatem alicujus rei *Cic. Phil. 2. c. 16.*

Hæreditatem obtinere *Cic. 13. Ep. 29.*

Hæreditatem consequi *Nep. Pompon. 25.*

Attingere hæreditatem *Cic. ad Attic. l. 6. 120. 3.*

Hæreditatem accipere *Quintil. l. 6. c. 3.*

Hæreditate consequi aliq. rem *Cic. pro Dom.*

Hæreditate possidere aliq. rem *Cic.*

[Verbum hæreditate, quod hodie à non paucis usurpatur, barbarum est.]

**Du legest ſübel an/ was du geerbet
hast.**

Hæreditatem, quam obtinuisti, inutiliter consumis.
Bona summis parentum laboribus acquisita dissipas.
Bona, quæ hæreditate possides, leviter erogas.
Patrimonium tuum dilapidas.
Bona magnis parentum tuorum laboribus compara-
ta disperdis.

Quæ tibi hæreditate venerunt bona male impendis.

**Einen zum Erben einsetzen. confer auff
nehmen zum Erben**

Facere aliquem bonorum suorum hæredem *Cic. 2.
Philipp. 59.*

Instituere aliquem bonorum suorum hæredem *Cic. 1.
de Orat. 88.*

Esse alicui hæredem *Cic. pro Cluent. 29.*

Aliquem scribere hæredem *Cic. 1. de Orat. 86.*

Erbarmen.

Misereri *Cic. 1. de Invent. 64.*

Misericordia tangi *Cic.*

Misericordia capi *Cic. pro Quint. 65.*

Misericordia moveri *Cic. 2. de Orat.*

Misericordia commoveri *Cic. 4. Tusc. 28.*

Misericordia affici *Cic. in Partit. 20.*

Miseratione occupari in aliquem *Quintil. lib. 4. 5. 2.*

Induci ad misericordiam *Cic. de clar. Orat. 92.*

**Gott wird sich endlich über die Armen
erbarmen.**

Deus tandem miserebitur pauperum.

Deum tandem miserebitur pauperum.

Deus tandem miseratione movebitur in pauperes.

Deus tandem permovebitur, afficietur, capietur mi-
seratione in pauperes.

Erdichten / erdichten

Excogitare Cic. 6. Verr. 129.

Fingere Cic. 2. in Catil. 30.

Effingere Cic. 2. de Orat. 192.

Meditari Cic. Attic. lib. 9. 190.

[Fingere inquit Vallaeleg. l. 5. c. XLIII. proprie est figuli, qui formas ducit ex Luto. Effingere vero est, ad alterius formam fingere & quodammodo fingendo representare. Quintil. l. X. c. 1. Cic. 11. de Orat.]

Lügen erdichten ist dir nicht frembd.

Mentiri non est à te alienum.

In mendaciis excogitandis frequentissimus es.

Mendacia conflare diu noctuque studes.

Meditando mendacia diem noctemque conjungis.

Fingendis mendacis omne das tempus.

Erfahren.

Experiri Cic. Attic. lib. 7.

Comperiri Sallust. in Jugurtha.

Comperire usu Cic. 4. Acad.

Addiscere Cic. 3. de Orat.

Linen erfreuen/ergerzen/erquicken.

Lætitia aliquem afficere Cic. Fam. Ep. 383.

Recreare mentem alicujus Cic. Attic. l. 1. 2.

Voluptate aliquem perfundere Cic. 4. Tusc. 31.

Cumulare aliquem gaudio Cic. Ep. 166.

Animum alicujus voluptate explere Cic. Ep. 45.

Adferre alicui lætitiã Cic. Ep. 183.

Dare alicui lætitiã Cic. pro Planc. 83.

Prosequi aliquem lætitiã Quint. l. 5. c. 11. 29.

Conjicere aliquem in lætitiã Terent. Heaut. 2. 3. 51.

Expedire aliquem omni molestia Cic. Attic. l. 3. 40.

Eripere alicui dolorem Cic. Attic. l. 9. 163.

Abducere animum alicujus à sollicitudine Cic. Ep. 45.

Abstergere alicui omnem dolorem *Cic. ad Q. Frat. 12.*

Liberare aliquem molestia *Cic. Ep. 55.*

Demere alicui sollicitudinem *Liv. l. 1. Bell. Maced. 95.*

Animum alicujus gaudio explere *Terent. And. Act. 2.*

sc. 2.

Dare alicui voluptatem *Plaut. Amph. 8. 6.*

Ein Sach erlangen.

Consequi aliquam rem *Cic. de Divin. 205.*

Assequi aliq. rem *Cic. 3. de Finib. 35.*

Adipisci aliq. rem *Cic. de Senect. 4.*

Potiri aliqua re *Cic. Attic. l. 7. 141.*

Nancisci aliquam rem *Cic. Brut. lib. 11.*

Comparare aliq. rem *Cic. 2. Offic. 64.*

Acquirere aliquam rem *Cic. ad Planc. lib. 10.*

Du hast grossen Ruhm erlange durch deine Reiß.

Iter tuum tibi magnos peperit honores.

Magnos per iter tuum consecutus es honores.

Eximiam ex itinere tuo adeptus es laudem.

Iter tuum ad non exiguum honoris gradum te evexit.

Non mediocrem laudem tibi per iter tuum acqui-
visti.

Amplissimos ex itinere tuo tibi comparasti ho-
nores.

Erlauben/einem Erlaubniß geben.

Permittere alicui licentiam *Cic. 1. Tusc. 11.*

Dare alicui facultatem *Cic. Attic. l. 6. 113.*

Concedere alicui facultatem *Cic. pro Rabir. 12.*

Copiam alicui dare *Terent. Prol. Heaut. 28.*

Copiam facere alicui *Plaut. Perf. 15. 72.*

Dare alicui licentiam *Cic. 1. offic.*

Facere alicui potestatem *Cic. Fam. Ep. 27.*

Concedere alicui libertatem *Cic. pro Planc. 25.*

[Phra-

[*Phraſis hodierna concedere vacantiam barbara eſt, emendanda per vacationem à ſtudiis*]

Erlöſen.

Redimere aliquem *Cic. 2. de Invent. 183.*

Liberare aliquem ex periculo *Cic. 4. Acad.*

Subtrahere aliquem periculo *Celf. l. 2. c. 8.*

Liberare aliquem periculo *Cic. Attic. 17. l. 8.*

Servare aliquem *Cic. ad Attic. lib. 1. 7.*

Eripere aliquem è periculo *Cic. Brut. 6. 3.*

Salvare *Quintil. l. 12. c. 10.*

Erlöſer/Heyland/Seeligmacher.

Redemptor *Cic. 2. de Divin. 70.*

Servator *Ovid. 4. de Pont. Eleg. 15. 9.*

Liberator *Liv. 4. Bell. Maced. 188.*

[*Vocabulum Salvator, eſi ab Eccleſia frequentius uſurpatur, quam Servator, minus tamen Latinum eſt. Cicero, Oratorum facile Princeps 4. Verr. 109. negat extare Latinum nomen, quod respondeat vocabulo Græco σωτήρ. Verbum ſalvificare etiam ferè σωραγιζει.*]

Sich erluſtigen.

Recreare ſe *Cic. 1. Tuſc. 92.*

Dare ſe jucunditati *Cic. 1. offic. 172.*

Reſicere ſe *Cic. ad Gall. l. 7. 27.*

Hilarare animum *Catull. 58. de Berekynth. & Atty. 4.*

Laxare animum *Liv. 2. Bell. Maced. 13.*

Animum relaxare *Cic. 1. Offic. 172.*

Mentem relaxare *Senec. Hyppol. 4. 18.*

Ernähren.

Alere *Cic. Paradox. 57.*

Nutrire *Cic. in Salluſt. 6.*

Enutrire *Columel. lib. 3. c. 4.*

Fovere *Cic. 2. de Nat. Deor.*

Educare *Cic. de Clar. Orat. 111.*

Erneuern.

Renovare *Cic. 2. Verr. 7.*

Instaurare *Cic. pro Rosc. Amer. 91.*

Redintegrare *Cas. 2. de Bell. Gal. 522.*

Restaurare *Tacit. 1. 3.*

[Instaurare *Latinius est, quam restaurare.*]

Einem erschrecken. Confer Schrecken einjagen.

Terrere aliquem *Cic. Cael. 1. 2. 15.*

Inferre metum alicui *Cic. pro Milon. 53.*

Terrificare aliquem *Virgil. 4. Aeneid. 42.*

Incutere terrorem alicui *Liv. 3. ab Urb. 15.*

Injicere metum alicui *Cic. 4. Verr. 47.*

Afficere aliquem metu *Cic.*

Facere alicui metum *Ovid. 5. Trist. eleg. 11. 6.*

Perterrere aliquem *Cic. pro Cacin. 18.*

In timorem dare aliquem *Plaut. Pseud. 14. 23.*

Incutere timorem alicui *Cic. 2. de Orat. 115.*

Injicere timorem alicui *Cic. 2. de Fin. 53.*

Perterrere facere aliquem *Terent. And. 1. 1.*

Erstarren.

Stupescere *Cic. 3. de Orat. 57.*

Obstupescere *Cic. pro Marcell. 17.*

Obstupescere admiratione *Cic. pro Dejot. 24.*

In stuporem verti *Cic.*

In admirationem rapi *Cic.*

Perculsum esse *Cic. 2. in Catil.*

Animo consternari *Cas. 7. Bel. Gall. 124.*

Einem erstechen. Vid. Durchstechen.

Einem erzornen.

Offendere alicui animum *Cic. Q. Fr.*

Irritare aliquem ad iram *Ovid. 8. Met.*

Stomachum facere alicui *Cic. Lent. L. 1. Ep. 9.*

Blem commovere alicui *Cic. ad Attic.*

Stomachum movere alicui *Cic. Attic. L. 6.*

Itatum facere aliquem *Cic. 1. de Orat. 3.*

Offendere aliquem *Nep. Pomp. c. 2.*

Afficere aliquem ira *Tacit. l. 1.*

Essen.

Edere *Cic. 2. de Finib. 38.*

Comedere *Cic. de Orat. 133.*

Cibum capere *Terent. Eun. Act. 2. Sc. 3.*

Famem explere *Cic. pro Dom. 48.*

Cibo famem depellere *Cic. 1. de Fin. 58.*

Adhibere cibum *Cic. de senect. 32.*

Capessere cibum *Cic. 2. de Nat. Deor. 128.*

Sumere cibum *Plin. Ep. 5. l. 3.*

Uti cibo *Claud. 7. Paneg. 96.*

Ein ewig Gedächtniß sich machen.

Memoriam nominis sui tradere immortalitati *Cic.*

Consecrare sibi sempiternam nominis memoriam *Cic.*

Propagare nomen suum ad sempiternam temporis memoriam *Cic.*

Consecrare memoriam sui nominis omni genere monumentorum.

Comparare sibi nominis immortalitatem *Cic.*

Ein ewigen Namen wirst du dir machen / wann du deine schrifften wirst ans licht geben.

Emiturus scripta tua in lucem, comparabis tibi nominis immortalitatem.

Nulla dies famam tuam terminabit, si scripta tua publici juris feceris.

Expositurus scripta tua luci, ad sempiternam temporis memoriam nomen tuum propagabis.

Memoriam nominis tui trades immortalitati, si scripta tua typis imprimenda curaveris.

Si scriptis tuis coronidem imposueris, nunquam confesceat nomen tuum.

Posteritas nomen tuum aeterna laude illustrabit, si cum ea scripta tua communicaveris.

Homines nominis tui memoriam nunquam deponent, quibus scripta tua innotuerint.

Einem ein Exempel geben.

Exemplo docere aliquem *Ovid. de Remed. amor.*

Præbere alicui exemplum. *Liv. 2. Bel. Maced. 91.*

Proponere alicui exemplum ad imitandum *Cic. pro Mur. 61.*

Esse alicui exemplo *Terent. Heaut. 5. 1. 47.*

Esse alicui exemplar *Cic. l. 5. de Orat.*

[Exemplum, inquit *Festus*, est, quod sequimur aut vitamus. Exemplar, ex quo simile facimus: illud animo aestimatur, istud oculis conspicitur. Verum auctoritate *Cic. l. V. de Orat.* & *Quint. in X. exemplum & exemplar parum inter se differre probatur. Vid. For. Rom. p. m. 133.*

Eines Exempel folgen.

Imitari exemplum alicujus *Cic. pro Mur. 61.*

Exemplo alicujus facere aliquid *Cic. 4. Verr. 70.*

Veteri exemplo atque instituto optimi cujusque facere aliquid *Cic. pro Syll.*

Proponere sibi alicujus exemplum ad imitandum *Cic. pro Mur.*

Capere exemplum de aliquo *Terent. And. 4. 1. 27.*

Addere se exemplo alicujus *Claud. 4. Paneg. 12.*

Exemplum sumere ab aliquo *Terent. Adelph. 3. 3.*

Einen zum Exempel oder Beyspiel an deren straffen.

Edere exempla in aliquem *Terent. Eun. 5. 7. 21.*

Statuere exemplum in aliquo *Terent. in Prolog. Heaut. 51.*

Statuere in aliquem aliquid exempli *Cic. 3. in Verr.*

Einem Eyd thun.

Dare jusjurandum *Cic. 1. Offic. 153.*

Firmare jurejurando aliquem *Cic. 2. de Leg. 27.*

Interponere jusjurandum *Liv. 4. Bell. Mac. 94.*

Facere juramentum *Senec. 2. de Clement.*

[Præstare juramentum est phrasis hodie trita, sed minus Latina.]

Eylen.

Festinare *Cic. ad Attic. l. 14. 319.*

Properare *Cic. 9. Phil. 260.*

Nullam moram interponere *Cic. 1. Acad. 2.*

Abjecta cunctatione aliquid facere *Cic. 1. Offic. 105.*

Sine cunctatione aliquid facere *Cic. in Vat. 11.*

Adhibere celeritatem *Cic. Fam. Ep. 225.*

Ut celeritate *Quintil. l. 6. c. 1.*

Festinato aliquid facere *Quintil. l. 4. c. 2.*

Movere ab se moram *Plant. Capt. 18. 21.*

Effugere moras *Quint. l. 4. c. 2. 79.*

Pellere moram *Ovid. 10. Metam. 131.*

Rumpere moras *Virg. 9. Aeneid. 3.*

F.

Fallen.

Cadere *Cic. in Orat. 52.*

Labi *Cic. 2. Tus. 18.*

Ruere *Cic. pro Marcell. 8.*

Præcipitem agi *Cic. 3. Verr.*

Præcipitem ferri *Cic. de Amic. 75.*

Einem zu Fuß fallen.

Abjicere se alicui ad pedes *Cic. Attic. l. 8. 153.*

Projicere se ad pedes alicuius *Cic. pro Sest. 20.*

Accidere ad pedes alicujus *Cic. Attic. l. 19.*

Abjicere se supplicem alicui Cic. pro Milon. 76.

Advolvi pedibus alicujus Tacit. l. 1.

Procumbere ad genua, vel ad pedes alicujus Liv. 5.
bell. Pun. 33.

Einem in die Haar fallen.

Involare alicui in capillos Terent. Eunuch. 5. 2.

Invadere capillos alicujus Propert. l. 3. Eleg. 8.

[Involare quandoque significat ad aliquid volare :
quandoque aliquid manu capere : vols enim con-
cavitatem manus, seu cavum in media manu notat.
vid. Plinius lib. 9 c. 59. hic prior obtinet signifi-
catus, dissentiente licet Golenio Problem. Gram.
l. 2. q. 66.]

In eine Brancfheit fallen.

Vide Brancfheit.

Fahren in einer Kutsch.

Vehi in rheda Cic. pro Milon.

Sortsfahren.

Fahre fort/ wie du angefangen hast.

Perge, quo pede cepisti.

Tene, quem cepisti cursum.

Qua ire via cepisti, ea perge.

Tene ac serva institutum tuum.

Ut cepisti perge.

Ein Saß anstecken/ um Bier oder Wein daraus zu zapffen.

Relinere dolium Plaut. Stich. 14. 83.

Fasten.

Cibo se abstinere Cas. 8. Bel. Gall. 155.

Vacare cibo Cels. l. 3. c. 15.

Jejunare Arnob. l. 5.

[Verbum jejunare à non paucis barbarum censetur, qui-
bus licet calculum nostrum non addamus, ab iis tamen,

qui

qui elegantius Latii sermonis student, parcius adhibeatur, suademus: cum & aurei & argentei seculi scriptoribus plane ignotum fuerit.]

Seil bieten ein Ding.

Proscribere aliq. rem *Cic. 3. Offic. 85.*

Venum exponere *Cic.*

Venundare *Plin. l. 35.*

Hastæ subijcere aliq. rem *Cic. 2. Offic. 82.*

[*Erasmus in Chiliadibus. Hastæ subijcere bona alicujus est ea publica auctione vendere, eique, qui plurimum obrulerit, addicere: Solet enim hastæ figi in auctiõibus publicis: unde factum est, ut hastæ nonnunquam pro ipsa auctiõne ponatur.*]

Den Feind angehen / tapfferlich angreifen.

Conferre gradum cum hoste *Liv. 7. ab Urb.*

Aggredi hostem *Plaut. Amphit.*

Congredi cum hoste *Nep. Dat. c. 8.*

Invadere hostem *Mart. l. 8. 17.*

Den Feind schlagen / den Sieg darvon tragen gegen den Feind.

Profligare hostem *Nep. Mithrid. c. 5. 5.*

Vim hostis prosternere *Nep. Cim. c. 2. 3.*

Victoriam reportare contra hostem *Cic. pro Leg. Manil.*

Hostem prælio fundere *Cic. 1. de Finib. 155.*

Circumfundere hostem *Liv. ab Urb. 199.*

Propulsare hostem *Stat. 11. Thebaid. 53.*

Den Feind in die Flucht jagen.

Fugare hostem *Cic. de Arusp. Resp. 5.*

In fugam conjicere hostem *Cæs. 2. Bel. Gall.*

In fugam convertere hostem *Liv. 10. Bell. Pun. 87.*

Disjicere hostem in fugam *Tacit. in vit. Agricol.*

Den

Den Feind in die Enge treiben.

Claudere adversarios angustiis locorum *Nep. Dat. c. 8.*
 Conligere hostem *Sil. l. 10. 1.*

Dem Feind eine Stadt übergeben.

Tradere urbem hosti *Nep. Militiad. 1. 4.*
 Dedere urbem hosti *Cic. post. Red. ad Quir. 10.*
 Deditioem urbis hosti facere *Liv.*

Eine Festung einnehmen.

Occupare propugnaculum *Cic. 5. Verr. 161.*
 Capere castellum *Cic. pro Cacin. 15.*
 Occupare castrum munitum. *Cic. ad Cat. 15. 4.*
 [Fortalitiium est vox barbarā.]

Ein Fest feyren.

Agere diem festum *Cic. pro Sest. 114.*
 Agitare dies festos *Cic. 4. Verr. 78.*
 Celebrare diem festum *Cic. pro Arch. 9.*
 [Festum Cicero & alii seculi aurei Scriptores nunquam
 Substantivè usurpârunt : sed pro festum dixerunt
 festus dies : sequenti autem seculo etiam substantivè
 usurpatum legitur à Plinio & aliis.]

Feuer schlagen.

Ignem elicere lapidum conflictu atque tritu *Cic. 2°
 de Nat. Deor. 36.*
 Excutere ignem *Plin. lib. 16. c. 40. 7.*
 Excudere ignem abstrusum venis silicis *Virg. 1.
 Georg. 27.*

Das Feuer anblasen mit dem Bläßbalg.

Sufflare ignem folle *Plin. 34. 8.*

Feuer löschen.

Compescere ignes *Ovid. 2. Metam. 63.*
 Ignem restinguere *Cic. 7. Verr.*

**Ein Ding dem Feuer übergeben / vers
brennen.**

- Comburere aliquid *Cic. ad Q. Fr. 1. 2.*
 Conjicere aliquid in ignem *Plaut. Rud. 18.*
 Cremare aliquid *Plin. l. 7. c. 30.*
 Flammi imponere aliquid *Sil. l. 13. 93.*
 Incendio conficere aliquid *Nep. Alcib. c. 10.*
 Incendio delere aliquid *Nep. Iphic. c. 3.*

Sinden.

- Invenire *Cic. 3. in Catil.*
 Reperire *Cic. 1. de Nat. Deor.*
 Offendere *Terent. Heaut. 2. 3.*
 [Invenire, inquit *Valla eleg. l. 5. c. 2. est consilii, reperire fortuna; Offendere vero fere est quod reperire, neque solum revertendo, & ad statum rerum publ. vel privatarum pertinet.]*

Das Haar flechten.

- Concinnare capillos *Columell. lib. 1. in prof.*

Mit Sleiß.

- Data opera *Cic. Fam. Ep. 135.*
 De industria *Cic. 1. Off.*
 Dedita opera *Terent. Eun. Act. 5. Sc. 2.*
 Ex industria *Liv. 26. extrem.*
 Consulto *Val. Max. 3. 3. ext. 1.*
 [Vulgus dicit studio: sed sine Classicorum exemplo.]

Sleiß anwenden. Vide Befleißigen.**Ein Ding fleißig erforschen.**

- Accuratè & anxie perquirere aliquid *Cic.*
 Scrupulosius perscrutari aliquid *Cic.*
 Ruminare aliquid diligenter.
 Exactius rimari aliquid *Cic.*
 Acutissimè indagare aliquid *Cic.*
 Ad amussim solertique industria investigare aliquid *Cic.*
 Diligenter examinare aliquid *Cic.*

Das Fleisch einsalzen.Aspergere carni sale *Plin. l. 8. c. 38.*Aspergere carnem sale *Plin. l. 15. c. 6. 1.*Obruere carnem sale *Plin. 9. c. 35.***Fliegen.**Volare *Cic. in Arato. 5.*Volatu ferri per aëra *Catnl.*Volatum carpere *Stat. 1. Theb. 62.*Verberare alis æthera *Virg. 11. Aeneid. 152.*Pennis æthera secare *Virg. 1. Georg.***Fliehen / in die Flucht sich begeben.**Fugere *Cic. pro Cal. 52.*Dare se fugæ *Cic. Attic. lib. 7. 141.*Dare se in fugam *Cic. 6. Verr. 75.*Conferre se in fugam *Cic. pro Cacin. 16.*Conjicere se in fugam *Cic. pro Cal. 50.*Conjicere se in pedes *Terent. phorm. 1. 4. 13.*Capere fugam *Cæs. 7. Bel. Gall. 110.*Capessere fugam *Liv. 1. ab Urb. 104.*Convertere se in fugam *Liv. 10. Bell. Pun. 76.*Terga dare *Liv. 4. ab Urb. 163.*Facere fugam *Ter. Eun. 4. 7. 17.*Mandare se fugæ *Cæs. 5. Bell. Gall. 70.*In fugam se effundere *Liv. 2. Bell. Maced. 44.***Einen in die Flucht jagen.**Fugare aliquem *Nep. Cim. c. 2. 2.*Agere aliquem in fugam *Liv. 1. 5. Bel. Pun.*Conjicere aliquem in fugam *Cæs. 2. Bell. Gall.*Injicere alicui fugam *Plant. 8. 19.*Disjicere aliquem in fugam *Tacit. in vit. agr.*

[Fugax num sit à fugando, an potius à fugiundo, queritur inter Criticos: Erasmus Roterodamus, vir laude illustris celebratus censet prius: Nobis autem posterior placet: Ve

enim rapax deducitur à rapio, & capax, à capio, sic fugax, à fugio, notatque fugientem.]

Einem folgen/ confer gehorchen.

Sequi aliquem Cic. de Amicis. 40.

Obedire alicui Cic. 5. Tusc. 52.

Parere alicui Cic. Fam. Ep. 153.

Morem gerere alicui Nep. Them. 7. 3.

Obtemperare alicui Cic. Fam. Ep. 130.

Es gebühret den Kindern/ den Vermahnungen ihrer Eltern zu folgen.

Decet liberos monita parentum suorum sequi.

Liberorum est parentibus suis obedire.

Liberi parentum suorum monitis morem gerere tenentur.

Liberis convenit parentum suorum admonitionibus obtemperare.

A liberis requiritur, ut parentum suorum monitis pareant, obediant, obtemperent.

Fortfahren.

Wann du fortfährest / wie du angefangen hast / wirst du zu grossen Ehren kommen.

Ad maximos dignitatum apices pervenies, si institutum tenes.

Si, ut instituisti, pergis, maximos honorum titulos consequeris.

Si in incepto pergis, merces tuorum meritorum erit amplissima dignitas.

Amplissimis honorum titulis decoraberis, si eo, que cepisti pede, pergis.

Einem etwas fragen.

Querere aliquid ex aliquo Cic.

Querere aliquid ab aliquo Cic.

Rogare aliquem aliquid *Cic.*

Interrogare aliquem aliquid *Cic.*

Interrogare aliquem de aliq. re *Cic.*

[*Quero te ich suche dich) quero à te vel ex te ich frage dich.*]

Sreye Künste.

Ingenuæ artes *Cic. ad Sulp. lib. 4. 3.*

Liberales artes *Plin. lib. 14.*

Bonæ artes *Horat. 2. Ep. 2. Tacit. l. 1.*

Humaniores artes *Cic.*

Studia bonarum artium *Tacit. lib. 3.*

Von Jugend auff den freyen Künsten obliegen.

A primis adolescentiæ annis operam dare literis *Cic. l. 1. ad Her.*

Ab ineunte adolescentia incumbere bonis artibus *Cic.*

A pueritia humanioribus artibus operam navare *Cic.*

A prima adolescentia animum adjuicere ad studia *Ter. Eun. Act. 1. Sc. 2.*

A puero in artibus ingenuis versari *Cic. Sulp. l. 4. 3. 15.*

Die freye Künste werden jeziger Zeit nicht geachtet.

Artes liberales nunc passim jacent.

Artes ingenuæ hoc tempore parvi sunt.

Studia bonarum artium in nullo jam sunt pretio.

Artes humaniores hoc tempore apud multos nullum pondus habent.

Musis debitus jam non exhibetur honos.

Artibus liberalibus nunc apud paucos datur locus.

Qui artibus ingenuis dant operam, hoc tempore pauci reperiuntur.

Musæ jam ubivis ferè negliguntur, contemnuntur.

Freundlich machen.

Restituere aliquem in libertatem Cic.

Vindicare aliquem in libertatem Cic.

Amisam libertatem alicui restituere Cic.

Asserere aliquem in libertatem Cic.

Concedere alicui libertatem *Cas. 4. Bel. Gal. 513.*Dare alicui libertatem Cic. *pro Planc. 12.*Largiri libertatem alicui Cic. *3. de Leg. 55.*

Freigebig seyn.

Esse liberalem Cic. *pro Dejotaro.*Esse munificum Cic. *pro Rosc. Comœd.*Esse largum Cic. *2. Offic.*

Esse beneficum Cic.

Esse liberalitate deditum Cic.

Deine Freigebigkeit wird dir ein gute
Lob bringen.

Liberalitas tua eximiam tibi pariet laudem.

Per liberalitatem tuam ad summam laudem evheris.

Liberalitate tua immortale tibi nomen comparabis.

Ob liberalitatem tuam apud omnes bene audies.

Propter liberalitatem tuam omnes, quibus de facie es
notus, te prosequentur amore.

Liberalitate tua nomen tuum extolles.

Freundschaft haben mit einem.

Familiariter aliquo uti Cic. *6. Verr. 38.*Familiarissime uti aliquo Cic. *pro Cluent. 34.*Uti aliquo plurimum Cic. *pro Rosc. Amer. 16.*Concordia conjunctissimum esse alicui Cic. *pro Clu-
ent. 122.*Familiaritate cum aliquo conjunctum esse Cic. *de
Or. 13.*

Freundschaft mit einem machen.

Amicitiam alicujus sibi adjungere Cic. *Fam. Ep. 18.*

Amicitiam contrahere cum aliquo *Cic. de Am. 45.*
 Insinuare se in consuetudinem alicujus *Cic. Fam.*

Ep. 55.

Consuetudinem constituere cum aliquo *Cic. Fam.*
Ep. 181.

Instituere amicitiam cum aliquo *Cic. Fam. Ep. 289.*

Conflare amicitiam cum aliquo *Torent. Eun. Act. 5.*

Conciliare sibi amicitiam alicujus *Cic. de Amic. 82.*

Amicitiam facere cum aliquo *Nep. Datam. c. 5.*

Intrare in familiaritatem alicujus *Cic. Ep. ad Quins.*
Frat. 1.

Dare se in consuetudinem vel familiaritatem alterius
Cic. in Pis. 54.

Grosse Freundschaft haben wir unter uns.

Nihil est nostra necessitudine conjunctius.

Nihil est nostræ amicitiae vinculo arctius.

Arctissimo necessitudinis vinculo conjuncti sumus.

Familiarissimè vivimus.

Amoris vinculo adeo conjuncti sumus, ut amicitia
 nostra dissolvi nullo modo queat.

Firmissima illi mecum intercedit amicitia.

Mutua est inter nos, eaque summa familiaritas.

Freundschaft leisten.

Vide leisten.

Einem die Freundschaft absagen.

Vide absagen.

Frieden machen.

Constituere pacem & concordiam *Q. Cic. de pet.*
conf. 18.

Conciliare pacem *Cic. Fam. Ep. 205.*

In pristinam amicitiam distractos reducere *Bal. Cic.*
in Ep. ad Attic. 8. 168.

Com-

- Componere pacem *Plant. Merc.*
 Lites tollere *Cic. pro Quint. 47.*
 Agere pacem cum aliquo *Juven. Sat. 15. 17.*
 Coagmentare pacem *Cic. 7. Philip. 230.*
 Conficere pacem *Cic. pro Flac. 21.*
 Facere pacem *Cic. de Senect. 15.*
 Pangere pacem cum aliquo *Liv. 4. Bell. Pun. 132.*
 Sedare discordiam *Cic. 1. Phil.*
 Reconciliare alicui aliquem *Cic. Attic. l. 6. 118.*
 Dirimere controversiam *Cic. sub fin. 3. Offic.*
 Ad concordiam adducere aliquem *Cic. Attic. l. 7. 123.*

Friedlich.

- Tranquillè *Cic. Attic. 5. Ep. 21.*
 Placidè *Cic. 4. Verr. 59.*
 Sedatè *Cic. 2. Tusc. 80.*
 Pacatè *Cæs. l. 1. de Bell. Gall.*
 [Pacifè barbarum est.]

Frölich seyn.

- Lætari *Cic. pro Rosc. Amer. 81.*
 Gaudere *Cic. pro Rosc. Amer. 81.*
 Exultare *Cic. 1. de Divin.*
 Gaudio affici *Cic.*
 Carpere gaudia *Ovid. 3. de Art. 132.*
 Dare se jucunditati *Cic. 1. offic. 172.*
 Lætitia efferri *Cic.*
 Lætitiâ capere *Cic.*
 Lætitia exultare *Cic. Attic. l. 15. 329.*

Einen frölich machen. Vide **Einen ero
 frauen.**

Fromm seyn.

- Pium esse *Cic. 3. Offic.*
 Pietati deditum esse *Cic.*
 Pietati addictum esse *Cic.*

Pietatis studiosum esse Cic.

Religionem colere Cic.

Religiosum esse Cic.

Pietatem colere Cic.

**Die Frömmigkeit wird heutiges Tages
wenig geacht.**

Pietatis hodie non habetur ratio.

Pietas hodie parvi fit.

Pietatis studiosi hodie contemnuntur.

Integritas hodie non magni aestimatur.

Qui operam dant pietati, hodie nullo sunt loco.

Qui student integritati, à mundo spernuntur.

Fruchtebar Land.

Terra fecunda Plin. l. 33. c. 4.

Terra ferax Ovid. 1. Fast. 14.

Terra fertilis Cic. 1. Offic. 72.

Terra frugifera Cic. in Orat. 93.

Tetræ frugiferentes Lucret. Lib. 1. 1.

Fruchte bringen.

Fructum ferre Cic. pro Plane. 75.

Fructum edere Cic.

Fundere fruges Cic. 1. de Divin. 26.

Ferre fruges Ovid. 1. Metam. 23.

[Fructificare à Vossio & Borrichio recte damnatur.]

Fundamental / gründlich.

Solidum Cic. 3. Offic. 91.

Solidè Plant. Trin. 13. 7.

Firmis nexibus superstructum Tacit. l. 4.

[Sed adjectivum fundamentalis verè Latinitatis fundamento destituitur Fundamentaliter tamen apud Sidoronum Ferreè Latinitatis Scriptorem l. 3. Ep. 8. legitur.]

Sürchten / fürchten.

Timere Cic. Fam. Ep. 5.

In timore esse *Cic. Fam. Ep. 256.*

In timore versari *Cic. Attic. l. 2. 19.*

Timore affici *Cic. Fam. Ep. 215.*

Pavere *Plaut. Curcul. 5. 10.*

Mernere *Cic.*

In metu esse *Cic.*

Formidare *Plaut. Cist. 10. 21.*

Einem eine Furcht einjagen.

Injicere alicui timorem *Nep. Dion. c. 2. 1.*

Incutere alicui pavorem *Liv. Bell. Pun. 226.*

Injicere alicui metum *Cic. 4. Verr. 47.*

Afficere aliquem timore *Cic. pro Q. 3.*

Conjicere aliquem in metum *Liv. 9. Bel. Maced. 96.*

Afferre alicui metum *Cic. 4. Verr. 94.*

Adducere aliquem in metum *Tacit. l. 15.*

Facere timorem alicui *Plaut. Cic. l. 10. 18. 3.*

Formidinem facere alicui *Tacit. l. 19.*

Einem die Furcht benehmen.

Levare alicui metum *Cic. 2. Tusc. 100.*

Levare aliquem metu *Liv. 2. ab urb. 98.*

Adimere alicui metum *Terent. And. 2. 2.*

Demere alicui metum *Tacit. l. 18.*

Minuere alicui timorem *Cas. 1. bel. civ. 267.*

Excutere alicui metum *Ovid. Ep. 14. 9.*

Lenire alicui timorem *Virg. Aeneid. 91.*

Liberare aliquem metu *Quintil. l. 1. c. 10.*

Die Furcht ablegen.

Deponere metum *Ovid. 5. Metam. 73.*

Deponere pavorem *Ovid. 10. Metam. 24.*

Eradere timorem ex animo *Senec. Thyest. 6. 6.*

Mittere timorem *Virg. 1. Aeneid. 42.*

Abjicere metum *Cic.*

Deponere timorem *Cic. pro Milon. 2.*

Deponere formidinem *Virgil. 3. Aeneid. 122.*

Sich lieb etwas nehmen.

Aquo animo accipere aliquid *Cic.*

Aqui bonique facere *Cic. ad Attic. lib. 7.*

Aqui bonique consulere *Cic.*

Sein Särnehmen verändern.

Consilium suum mutare *Cic. ad Attic. l. 3.*

Animi sententiam mutare *Cic. ad Gall. l. 7.*

Propositum mutare *Cic.*

Mutare animum *Terent. phorm. 5. 2. 9.*

Sententiam mutare *Cic. Attic. l. 9. 171. 2.*

Decretum mutare *Cic. 3. Verr. 84.*

Aliud propositum sequi *Cic.*

Mentem mutare *Cic. 1. in Catil. 4.*

Der Särnehmste seyn.

Obrinere summum atque altissimum locum civitatis
Cic. ad Lent. l. 1. 7.

Omnes auctoritate anteire *Nep. chabr. c. 3.*

Principatum obrinere in civitate *Nep. Cat. c. 2.*

Maximum magistratum obrinere *Nep. Pelop. 2.*

Principem locum obrinere *Cas. 1. Bell. Gall. 26.*

Principatum tenere *Cic. Nep.*

Fangi primo loco *Quintil. l. 3. c. 6. 6.*

Primum obrinere *Plin. lib. 24. c. 17.*

[*Vocabula Principissa, Comitissa, Ducissa, Abbatissa,
Priorissa barbara sunt.*]

**Er ist ein fürtrefflicher / gewünschter
Mann.**

Vir est omni virtutum genere florentissimus.

Vir est, in quo nihil desideres.

Vir est, qui omnes consiliis & auctoritate anteit.

Vir est, qui paucos sibi habet pares.

Vir est, singularibus naturæ dotibus instructus, præ-
ditus, Vir

Vir omnium virtutum particeps.

Vir, cui nihil deest.

Einem einen fürziehen. Confer Vorziehen.

Anteferre alicui aliquem Cic. pro Corn. 36.

Præponere alicui aliquem Terent.

Antepondere alicui aliquem Nep. Iphic. c. 1. 1.

Præferre alicui aliquem Cic. 2. de Orat. 186.

In eines Fußstapffen treten/ auff dem Fuß nachfolgen.

Persequi vestigia alicujus Cic. 1. de Orat. 52.

Inhærare vestigiis alicujus Colum. l. 9. c. 8. 7.

Insiltere vestigiis alicujus Quintil. in Proem. l. 1. 5.

Sequi vestigia alicujus Quint. l. 1. c. 1. 21.

Premere vestigia alicujus Tacit. l. 2.

Legere vestigia alicujus Cic.

Instare vestigiis alicujus Cic.

Fuß für Fuß / mit guter Weis.

Pedetentim Cic. l. 9. Ep. Fam. 14.

Gradatim *ibid.*

Tacito pede Ovid.

Lento pede.

G.

Gänzlich / ganz und gar.

Penitus Cic. 1. de Leg. 24.

Prorsus Cic. 2. de Orat. 35.

Omnino Cic. 1. de Amic. 20.

Plane Plaut. 14. 63.

[At totaliter est Adverbium, quod præbasi Auctores ignorant. Nec Adjectivum totalis probatum est.]

Geben.

Dare Cic.

Donare Cic.

Impertiri Cic.

Largiri Cic.

Munere afficere aliquem Cic.

Manus dare alicui Cic.

Muneribus amplissimis ornare aliquem Cic.

[Inter dare & dedere hoc interest, quod dare est quod repetas; Dedere est ad perpetuum, Damus & amicus: Dedimus tantum hostibus. vid. For. Rom. p. m. 1053.]

Gebären.

Parere liberos Serv. Cic. l. 4. s. 8.

Gignere Cic. 2. de Divin.

Procreare Cic. pro Rosc. Amer. 23.

Partum edere Cic.

Prolem dare Virg. 1. Aeneid. 56.

In lucem edere partum Cic. 2. de Nat. Deor. 144.

Eniti liberos Liv. 10. Bel. Maced. 10.

[Vir generat, mulierque parit, sed gignit uterque.]

Es gebähret dir. Confer, quæ dicta sunt ad voculam dir.

Decet te.

Tuum est officium.

Ad officium tuum pertinet.

Tuae sunt partes.

Tibi decet.

Tui officii est.

Convenit officio tuo.

Tuum est hoc facere.

Gedanken.

**Al sein Gedanken auff ein Sach wenden/
ein Sach wol betrachten.**

Sedulo rem considerare Cic.

Omni cogitatione ad rem aliquam ferri Nep. Alc. 9. 4.

Omni

Omni cogitatione rem complecti *Cic.*

Ratione animoque rem lustrare *Cic.*

Defigere & intendere animum in aliquam rem *Cic. 4.*

Acad. 85.

Infiliterere mente & animo in rem aliquam *Cas. 6. Bell.*

Gall. 13.

Mente agitare rem aliq. *Sallust. & Nep. Hamilcar. 6. 1.*

Gedencken/ingedenck seyn.

Recordari *Cic.*

Reminisci *Cic.*

Memoria reperere aliq. rem *Cic. 1. de Cl. Orat.*

Memoria tenere aliq. rem *Cic. 3. in Catil. 63.*

Memoria continere aliquam rem *Quint. l. 9. c. 4.*

In memoria habere *Terent. And. 1. 1. 13.*

Gedicht machen. Vide Dichten.

Ich gedencke manchmahl an dich.

Sæpe tui memini.

Sæpe tui sum memor.

Sæpe tui recordor.

Tu sæpe mihi in memoria hæres.

Memoria tui sæpe est animo meo infixa.

Sæpe te in memoria habeo.

Sæpe memoria tui animum meum subit.

Sæpe memoriam tui mihi propono atque imaginem.

Sæpe memoriam tui usurpo cum charitate.

Ein Sach ins Gedächtniß fassen.

Mandare aliquid memoriæ *Cic. ad Heren. l. 3.*

Memoria aliquid complecti *Cic. 2. de Divin. 216.*

Memoria aliquam rem comprehendere *Cic. 1. Tusc.*

169.

Condere in animum aliquid *Senec. ep. 7.*

Tradere aliquid memoriæ *Cic. in Par. 27.*

Infigere menti memoriam alicujus rei *Quint. l. 1. c. 14.*

Ani-

Animo aliquam rem imprimere *Plin. Ep. 20. 1. ad Corn.*

Gefahr auff sich nehmen.

Suscipere periculum *Tacit. l. 1.*

Subire periculum *Cic. in Par. 35.*

Offerre se periculis *Cic. 3. in Catil. 71.*

Adire periculum *Terent. And. 4. 1. 53.*

Obire periculum *Liv. 1. ab Urb. 236.*

Accedere ad periculum *Cic. 1. Ferr. 35.*

Gefangen werden.

Includi carceri *Cic.*

Conjici in carcerem *Cic. 2. de Nat. Deor. 9.*

Contrudi in carcerem *Cic.*

Compingi in vincula *Plin. de Viris illust.*

Einen gefangen nehmen. Confer supra in
lit. **E. Gefänglich einziehen.**

Tradere aliquem in custodiam *Cic. 3. in Catil.*

Conjicere aliquem in carcerem *Cic. 2. de Nat. Deor. 9.*

Conjicere aliquem in vincula publica *Nep. Mil. 7. 6.*

Dare in custodiam vel custodias aliquem *Liv. 1. ab
Urb. 15.*

Dare aliquem in vincula *Liv. 2. Bell. Pun. 32.*

Condere captivos in custodiam *Liv. 1. Bel. Maced. 86.*

Captivos condere in carcerem vel carcere *Liv. 6. Bell.
Pun. 84.*

In carcerem aliquem compingere *Plaut. Menah. 20. 38.*

Compingere aliquem in vincula *Plin. de Vir. Illustr.*

[Captivare aliquem est phrasis Latinitatis prelapse,
adeoque semibarbara. Occurrit apud Alcimum
Avium ad Soror. v. 503. Incarcerare aliquem
minus valet.]

Auß dem öffentlichen Gefängniß brechen.

E vinculis publicis elabi *Cic. 1. de Divinat. 84.*

Vincula carceris rumpere *Cic. 1. Tusc. 116.*

E vinculis publicis effugere *Nep. Pausan. 2. 2.*

Gehen.

Ire *Cic.*

Gradi *Cic.*

Gradum tollere *Cic.*

Pedibus incedere *Cic.*

Iter carpere pede *Ovid. 3. Fast. 121.*

Vadere *Cic.*

Iter facere *Cic.*

Iter contendere *Cic.*

Pedibus iter facere *Cic. Ep. ad Attic. 9. l. 5.*

Geschwind gehen.

Pleno gradu tendere *Liv. 1. Decad. lib. 4.*

Grandi gradu properare. *Plin.*

Proceros passus proferre *Plin.*

Accelerare gradum *Liv. 2. ab Urb.*

Contentius ambulare *Cic.*

Festinare *Cic.*

Zu einem gehen / erretten.

Adire aliquem *Cic. 4. Acad. 172.*

Adire ad aliquem *Cic. 6. Ferr. 100.*

Subvenire vultum alicujus *Cic. pro Quint. 64.*

Conferre se ad aliquem *Cic. de Amic. 1.*

Recipere se ad aliquem *Ces. 1. Bel. Gall. 42.*

Accedere ad aliquem *Plaut. Mil. 18. 55.*

Accedero aliquem *Plaut. in Epid.*

Convenire aliquem *Cic.*

In sich selbst gehen.

In se descendere *Cic.*

Excutere se *Cic.*

Dicta & facta sua remetiri *Senec. 3. de Ira.*

Inquirere in se *Cic.*

Etwas über sich gehen lassen.Injuriam devorare *Senec.*Injuriam tolerare *Senec.*Injuriam patienter ferre *Cic.***Wie geht es dir?**

Quid agitur?

Quo loco res tuæ sunt?

Ut se habent res tuæ?

Quæ est rerum tuarum facies?

Es gehet dich an.

Tua refert.

Tua interest.

Tibi meretur.

Tua res agitur.

Die Uhr gehet nicht recht.

Horologium fallit.

Horologium delirat.

Einem Gehör geben.Præbere aures alicui *Cic.*Auribus accipere verba alicujus *Cic.*Benigne audire aliquem *Cic.*Dare alicui aures suas *Cic. ad Attic. l. 1. 3. 4.*Facere alicui sui copiam *Plin. Paneg. 39.***Einem gehorchen/ gehorsam seyn.**Obedire alicui *Cic. 5. Tusc. 52.*Obtemperare alicui *Cic. Fam. Ep. 130.*Parere alicui *Cic. Fam. Ep. 153.*Morem gerere alicui *Nep. Them. 7. 3.*Aufcultare alicui *Cic. pro Rosc. Am. 52.*Obedientiam præstare alicui *Cic. Ter. l. 14. 4.*Obsequentem se præbere alicui *Senec. Hipp. 2. 10.***Den Geist auffgeben. Confer Sterben.**Animam efflare *Cic. pro Milone. 37.*

Animam edere Cic. pro Sestiu 71.

Animam exhalare Ovid. 6. Metam. 50.

Edere extremum vitæ spiritum Cic. orat Philip. 12.

[Animam agere proprie dicitur is, qui est morti proximus, qui languet, estque in confinio mortis & vitæ, der im hincziehen lieget. vid. Cic. 1. Tuscul. 31.]

Geistlich.

Er wird ein geistlicher werden.

Ille ordini Ecclesiastico se addicet.

Sacro se ille ministerio consecrabit.

Is vitam inibit religiosorum.

Ille progressu temporis verbi divini præconem agget.

Geizig seyn.

Avaritiæ labe infectum esse.

Avaritiæ vitio laborare Cic.

Avaritiæ studiosum esse Cic.

Inexplebili auri aviditate laborare.

Ardere avaritia Cic. 3. de Finib. 53.

Der Geizige ist nicht zu erfüllen.

Avarus semper eget.

Avaritiæ desunt omnia,

Avarus inexplebili auri aviditate laborat.

[Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet.]

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

[Quò plus sunt pota, plus fitiuntur aque.]

Der Geiz ist ein Wurzels aller Uebels.

Avaritia est radix omnium malorum.

Avaritia est fons omnis mali.

Avaritia parit omnia mala.

Omnium malorum origo est avaritia.

Causa multorum malorum est avaritia.

Avaritia est lerna plurimorum malorum,

Ge

Gelehrt seyn.

- Doctrina ornatum esse Cic. 5. Verr. 176.
 Artium studiis eruditum esse Cic. de Clar. Orat.
 Varia scientia præditum esse Cic.
 Doctrina politum esse Lucret. l. 3. 6. 2.
 Doctrina abundantem hominem esse Cic. 1. de Orat. 42.
 Literis egregie imbutum esse Cic.
 Præstanti literarum scientia conspicuum esse Cic.

Ein gelehrter Mann werden.

- Evadere virum doctum Cic. Clar. Orat. c. 35.
 [Nota. Phrasis evadere in virum doctum est quidem
 hodie trita, sed minus Latina. Classici enim, si de ho-
 minibus eorumque affectionibus loquuntur, nunquam
 Accusandi casum adhibent.]

**Einen mit Geld oder Geschenk bes
Rechen.**

- Corrumperere aliquem pecunia Nep. Epam. c. 4.
 Corrumperere aliquem muneribus Cic. 3. de Leg. 57.
 Corrumperere aliquem largitione Nep. Milt. 6. 4.
 Oppugnare aliquem pecunia Cic. Ep. Fam. 1. l. 1.
 Conflare aliquem pecunia Quint. l. 5. c. 7. 15.

Geldreich seyn / viel Geld haben.

- Pecuniosum esse Nep. Cim. c. 1. 3.
 Bene nummatum esse Cic. Fam. Ep. 166.
 Abundare pecuniis Cic. 3. de Orat. 34.
 Pecuniæ multum possidere Cic.

Geld sammeln / sich Geld machen.

- Cogere pecuniam Cic. 4. Verr. 98.
 Corrogare nummos Cic. 5. Verr. 158.
 Conligere pecuniam Horat. 2. Ep. 10. 10.
 Conciliare pecuniam Cic. 4. Verr. 95.
 Facere pecuniam ex aliqua re Nep. Cim. c. 13.
 Conficere pecuniam ex aliqua re Cic. 3. Verr. 97.

Geld mängen.Cudere nummos *Plaut. Mostel. 8. 92.*Ferire pecuniam *Plin. l. 33. c. 3. 6.***Einem Geld leyhen.**Copiam argenti facere alicui *Plaut. Asin. 15. 20.*Dare alicui mutuū argentum *Plaut. Pseud. 3. 83.*Mutuo adpendere pecuniam *Plin. l. 9. c. 55.***Gelten/ Kotten.****Wie viel gilt dieses Buch?**

Quanti constat liber iste?

Quanti aestimatur?

Quod pretium habet?

Quodnam est pretium libri?

Quantum pro eo adnumerasti?

Es gilt ober kost ein Thaler.

Constat thalero.

Valet thalerum.

Pretium ejus est thalerus.

Emitur thalero.

[Thalerus, alii dalerus dialecto Saxonica. Descendit à Germanico thal: Saxonice dal: unde thaler & daler/ quasi dicas Vallensis. Est nummus uncialis argenteus. Kilianus dicit ait, quod ex vallibus materia ejus argentea defodiatur. Sed ex montibus potius. Vocatur etiam Joachimicus. Vtriusque vocis eadem origo. Jochemsthal est vallis joachimica in Saxonia, ubi illa moneta cusa. Vide Lexic. Erymol. Marsini.]

Ein Gelübde thun.Vovere aliquid *Cic. 1. de Nat. Deor.*Vovere votum *Liv. 1. Bel. Pun. 93.*Obligare caput votis *Hor. ut. 2. Carm. Ode. 8. 2.*Votum facere *Senec. de Benefic. l. 2.*Votum nuncupare *Liv. Bell. Maced. 186.*

Voto se obstringere *Cic. ad Attic.*

Das Gelübd halten oder leyffen.

Votum solvere *Marrial. lib. 12. 87.*

Votum exsequi *Virgil. 5. Aeneid. 11.*

Voti fidem solvere *Ouid. 1. Fast. 129.*

Reddere vota *Cic. 3. de Leg. 37.*

Voti se religione liberare *Cic.*

Votum persolvere *Plin. Epist. 321.*

Exsolvere votum *Plaut. Amph. 10. 67.*

Gemeiniglich.

Vulgò *Cic. pro Muran. 66.*

Passim *Cic.*

Plerumque *Cic.*

[*Vulgus pro vulgò solet hodie plerumque dicere communiter: sed pessime: nam vocula communiter Ciceroni & alijs notat idem, quod sine partitione unzertheilt/ miteinander/ & opponitur nõ separatim. Vide Cic. pro Sex. Rosc. c. 37.*]

Es ist zine gemeine Sag.

In omnium ore est.

Sic fama fert.

Tota id urbe percrebuit.

Ea fama tota urbe discarrit.

Sic rumor spargitur.

Gemeinschafft machen mit einem.

Inire societatem cum aliquo *Cic.*

Vinculo societatis se obstringere cum aliquo *Cic.*

Coire in societatem cum aliquo *Cis.*

Dare se in societatem alicujus *Cic. & Liv. 6. V. C. 131.*

Facere societatem cum aliquo *Liv. 4. Bell. Pun. 216.*

Die Gemeinund Gesellschaft der Bösen muß man allezeit meiden.

Cum perditis hominibus se adjungere, turpe est.

Non

Non est cum malevolis jungenda societas.

Vinculum societatis perditorum angue pejus fugiendum.

Non est consultum coire in societatem sceleratorum.

Einige Dinge genieffen.

Frui aliqua re *Cic. 2. de Nat. Deor.*

Fructum percipere ex aliqua re *Cic. pro Syll. 1.*

Consequi fructum ex aliqua re *Cic.*

Commodum capere ex aliqua re *Cic.*

Fructum capere ex aliqua re *Cic. de Clar. Orat. 117.*

Du wirst deiner Tugenden genieffen.

Multa ex virtutibus tuis ad te redibunt commodas

Multum utilitatis tibi virtutes tuæ adferent.

Virtutum tuarum te tandem non pœnitebit.

Magnam virtutum tuarum feres fructum.

Innumera virtutes tuæ tibi parient commoda.

Genesen / wieder gesund werden.

Revallescere *Gell. lib. 16. cap. 13.*

Convalescere *Cic. 3. Tusc. 6.*

Præstare sanitati restitui *Cic.*

Præstare vires recuperare *Cic.*

Recuperare sanitatem *Cic.*

Ex morbo emergere *Terent.*

Redintegrare vires *Cels. 3. Bal. Gall. 458.*

Morbo levati *Plant. Aulic.*

Emergere incommoda valetudine *Cic. ad Attic. 1. 95.*

Novas acquirere vires *Luo. 1. 2. 128.*

Recipere suas vires *Cels. 1. 4. c. 24.*

Revocate vires *Virg. 1. Æneid. 44.*

Adsurgere è morbo *Tasit. 1. 18.*

Adsurgere ex morbo *Liv. 3. ab Urb. 102.*

E morbo cyadere *Cic. 1. de Divin. 20.*

Reconligere se à longa valetudine *Plin. l. 23. c. 77.*

Recreari è morbo *Cic. post red. 3.*

Gerathen.

In Schand und Laster gerathen.

Infamiae sibi notam. inurere *Cic.*

Incurrere in crimen *Cic.*

In eufferste Armutz gerathen.

Redigi ad extremam inopiam *Cic.*

Inferri in extremam pauperiem.

Summa premi egestate.

In summam conjici pauperiem.

In extremam devenire pauperiem.

Maxima paupertate torqueri.

Ad extremam miseriam redigi. *Plaut. Amphit. 14.*

Gereichen.

Es gereicht zu deinem Lob.

Hoc cedit tibi in laudem.

Hoc datur tibi laudi.

Hoc valet ad laudem tuam.

Hoc vertitur tibi laudi.

[*Nota. Malè hodie à nonnullis verbum vergo nostro gereichen equiparatur. Loci enim & temporis apud Classicos est. Ut apud Livium. 44. 36. Hora diei ad metiriem vergebat.*]

Das Geschrey geht in der Stadt.

Rumor est in urbe.

Fama fertur per urbem.

Fama divulgatur per urbem.

Rumor in urbe spargitur.

Das Geschrey ist in die Stadt kommen.

Rumor serpsit in urbem.

Rumor pervenit in urbem.

Fama perlata est in urbem.

Rumor manavit in urbem.

Gesund seyn.

Recte valere *Horat. 1. Epist.*

Integra esse valetudine *Cic.*

Belle se habere *Cic.*

Incorrupta sanitate esse *Cic. de Opt gen. Orat. 145.*

Bona valetudine uti *Cic.*

Gesund machen.

Sanare aliquem *Cic. 4. Tusc.*

Mederi alicui *Cic. ad Tiron.*

Ad salutem reducere aliquem.

Sanitari restituere aliquem.

Reddere sanitatem alicui.

Gesund werden. Vide *Benefic.*

Der Gesundheit pflegen.

Operam dare valetudini *Cic.*

Corpus curare *Cic.*

Curare valetudinem *Cic.*

Valetudinis rationem habere.

Valetudini diligentissime consulere *Cic.*

Diligentiam in valetudinem conferre *Cic.*

Indulgere valetudini *Cic. Tir. l. 16. 8. 2.*

Inservire valetudini *Cic. Tir. l. 16. 17. 3.*

Præstare se incolumem *Cic. Tir. l. 16. 9. 10.*

Servire valetudini *Cic. ad Quint. Fr. l. 1. 1. 68.*

Sustentare valetudinem *Cic. 2. Offic. 127.*

Gott spare dich gesund.

Deus te servet incolumem.

Deus te incolumem atque integrum tueatur.

Deus tibi vitam in seros usque nepotes proroget.

Deus te longo temporis intervallo sospitem præstet.

Einem Gewalt anthun.

Vim inferre alicui *Cic. in Catil. 15.*

Vim afferre alicui *Cic. 2. de Leg. 17.*

Manus violentas alicui inferre.

Vim facere alicui *Tacit. l. 2.*

Adhibere vim alicui *Cic. 3. Offic. 149.*

Ferre vim alicui *Virg. 10. Aeneid. 16.*

Admovere vim alicui *Cels. l. 7. c. 26.*

Einem an etwas gewöhnen.

Affuefacere aliquem alicui rei *Cic. Figul. lib. 4. 13.*

Affuefacere aliquem ad aliquam rem *Liv. 3. ab Urb.*

Inducere aliquem in consuetudinem alicujus rei.

Ich bin der Arbeit gewohnt.

Diurno labore obdurui.

Labor callum obduxit.

Affuevi laboribus.

Gewonnen geben.

Palmam tribuere alicui *Cic.*

Dare manus alicui *Plaut. Pers. 13.*

Victoriam concedere *Cic.*

Victum se fateri *Cic.*

Sich ein Gewissen machen über eine Sach.

Religioni habere aliquid *Cic. 2. Offic.*

Religioni ducere aliquid *Cic.*

Religione tangi *Liv. 1. ab Urb.*

Religione constringi *Curt. lib. 6.*

Einem glauben.

Crederere alicui *Cic. 6. Verr. 24.*

Fidem habere alicui *Cic. ad Attic. l. 8. Ep. 3.*

Fidem tribuere alicui *Cic.*

Affensum præbere alicui *Liv. 10. Bell. Pun. 38.*

Accedere alicui *Quint. l. 9. c. 4.*

Adhibere fidem alicui.

[Nota. Fidem habere alicui Latinius dicitur, quàm adhibere fidem alicui. Nec sicut incidit phrasís, fidem dare

dare alicui, cum supra positus: Cum fidem dare sit ali-
quid sancte promittere, probante id pluribus Valla
Eleg. l. 3. c. 16. Quemadmodum fidem alicui facere
est probare, persuadere. Vid. Corn. Nep. Agesil. c. 7. 3.]

Es ist glaubwürdig.

Verisimile est.

Non est alienum à ratione.

Veri hoc speciem præ se fert.

Fide hoc non caret.

**Glauben halten / dem Versprechen gnug
thun.**

Promissis stare Cic. 1. Off.

Promissis satisfacere Cic.

Præstare fidem Cic. Fam. Ep. 9.

Exsolvere promissa Cic. 3. Offic. 10.

Præstare promissa Liv. 3. Bel. Maced.

Promissum facere Cic. l. 1. de Offic.

Servare promissa Cic. l. 1. de Offic.

Exsolvere fidem Plin. Epist. 36.

Gleich gesinnt seyn.

Idem sentire Cic. 2. de Amic. 72.

Ejusdem esse animi Cic.

Convenire sententia Cic.

Glücklich.

Die Sach ist glücklich abgelauffen.

Hæc res felicem sortita est exitum.

Fauste feliciter prospereque hæc res evenit.

Res ex animi sententia successit.

Prospera fortuna hæc res ivit.

Glückselig seyn.

Felicem esse Cic. de clar. Orat. 31.

Prospero fortunæ statu uti.

Prospera uti fortuna Cic.

Bene feliciterque agere *Cic.*

Implere suos annos feliciter *Ovid. Epist. 7. 32.*

Felicissimè res suas gerere *Liv. 10. Bell. Pun. 35.*

Einem Glück wünschen.

Bona precari alicui *Quintil. in Ep. ad Triph.*

Optare alicui prospera *Cic.*

Gratulari alicui aliq. rem *Cic. 2. Verr. 12.*

Gratulari alicui de aliq. re *Cic. Attic. l. 4. 70.*

Ich wünsche dir zu deinem Vorhaben Glück.

Sit faustum felixque, quod aggredieris!

Deus Opt. Max. instituto tuo benedicat!

Floreat, quod aggredieris, opus!

Supremum in cœlis Numen cœptis tuis aspiret!

Deus conatum tuum bene fortunet!

Wieder zu Gnaden kommen.

Recipi in gratiam *Cic. pro Rab. posth. 12.*

Redire in gratiam cum aliquo *Cic. ad Lentul. 1. 9.*

In gratiam cum aliquo reduci *Cic. pro Rab. posth. 12.*

Restitui in gratiam *Terent. Hecyr. 3. 1.*

Redigi in gratiam *Terent. Phorm. 5. 8.*

In locum antiquum gratiæ & honoris restitui *Cæs. 1.*

Bel. Gall. 12.

Einem wieder zu Gnaden bringen.

Reducere aliquem in gratiam *Terent. And. 5. 4. 46.*

Redigere aliquem in gratiam *Terent. Phorm. 5. 8. 73.*

Restituere aliquem in gratiam *Terent. Hecyr. 3. 1.*

Reditum gratiæ alicui parere *Cic. de Arusp. Resp. 49.*

Graben.

Du bist noch nicht über den Graben.

Nondum omni periculo es perfunctus.

Nondum in tuto es.

In portu nondum navigas.

Nondum extra teli jactum versaris.

Auff der Grube gehen.

Alterum pedem in cymba charontis habere *Lucan.*
in Apolog.

Zu Grund gehen.

Pessum ire *Plaut. Aulul. 17. 12.*

Ad interitum ruere *Cic. pro Marcell. 8.*

Funditus perire *Horat. 1. Carm. od. 16.*

Funditus interire *Cic. Torquat. lib. 6.*

Einen grüssen.

Salutare aliquem *Cic. pro Sext. Rosc. 33.*

Salutem nuntiare alicui *Cic. ad Attic. l. 4. 79.*

Salute aliquem impertire *Terent. Eunuch. 2. 2.*

Salutem dicere alicui *Plaut. Capt. 7. 29.*

Salutem dare alicui *Plaut. Epid. 12. 2.*

[*Hae Phrasi Salutem dare alicui etiam utitur Cicero pro Decio Jaro, sed in alio significato, & exponitur Germ. Einen bey dem Leben erhalten / oder Einem zu Hülf kommen.*]

Einen wieder grüssen.

Resalutare aliquem *Cic. 2. Phil. 140.*

Referre salutem alicui *Cic. ad Attic. l. 16. 333.*

Grüsse ihn von meiner wegen.

Multam ipsi meo nomine dices salutem.

Plurimam meis verbis ei nuntiabis salutem.

Meo nomine ipsum salvere jubebis.

Renuntia ei a me salutem.

Salutabis eum a me quam humanissime.

[*Huc pertinet illud tritum.*

Mitto tibi navem proa puppique carentem:

Mitto tibi metulas, si non vis credere, veritas]

Einem gänzlich seyn.

Favere alicui *Cic. Tusc. 87.*

Adesse alicui æquo animo *Terent.*

Deditur esse alicui Cic.

Bene velle alicui Cic.

Cupere alicui Cic. *Q. Frat. l. 1. 2.*

Benevolentia prosequi aliquem Cic. *de Clar. Orat. 3.*

Benignam mentem accipere in aliquem *Virg. 1. Aeneid. 62.*

Adflare alicui *Tibul. l. 2. eleg. 1. 16.*

Facere cum aliquo Cic. *2. de Divin. 177.*

Favorem præstare alicui *Ovid. 15. Met. 137.*

**Einens Gütthaten erzeugen. Vide
Wolthaten.**

H.

Glauben halten. Vide Glauben.

Ein Fest halten. Confer Seyren.

Diem festum agere Cic. *pro Seb. 114.*

Diem festum celebrare Cic. *pro Arch. 9.*

Agitare diem festum Cic. *4. Verr. 78.*

Ich halte viel auff ihn.

Magno ille apud me est loco.

Plurimum illi tribuo.

Multum ille apud me valet.

Illius non est levis apud me auctoritas.

Es hält niemand nichts auff ihn.

Nullus est.

Nullus est.

Nullus merito est.

Vilescit in omnibus.

Nulla exaltatione est.

In postremum ponitur.

Apud quosvis male audit.

Hand anlegen an einen.

Manum inferre alicui Cic.

Manum injicere alicui *Ovid. 1. de Art. 24.*

Intentare manus alicui *Tacit. lib. 3.*

Adferre manus alicui *Cic. 1. Offic. 36.*

Handelieren/handlen.

Tractare negotia.

Negotiari *Cic. 3. Offic.*

Mercaturam exercere *Cic.*

Mercaturam facere *Cic. 7. Verr. 57.*

Inire commercia *Cic.*

Mercaturæ operam dare *Cic.*

Einen hassen.

Odise aliquem *Cic. 5. de Finib. 48.*

Habere aliquem odio *Plaut. Menach. 4. 2.*

Flagrare odio alicujus *Cic. 2. de Orat. 102.*

Habere odium in aliquem *Cic. 2. de Invent. 202.*

Odiū in aliquem concipere *Cic.*

Odiū gerere adversus aliquem *Plin. l. 9. c. 18. 3.*

Prosequi aliquem odio *Cic.*

Alienissimum ab aliquo habere animum.

Haß auff sich laden.

Incurrere odium alicujus *Cic.*

Irruere in odiū *Cic. 2. Verr. 22.*

Invidiam sibi conflare *Cic. pro Rosc. Amer.*

Odiū alicujus suscipere in aliqua re *Cic. Attic. l. 6.*

Incendere in se odia *Cic. Attic. l. 9. 170. 4.*

Venire in odiū omnibus *Cic. Attic. l. 10.*

Venire odio omnibus *Plin. l. 28. c. 8.*

Derivare in se odiū alicujus.

Cumulare sibi invidiam *Liv. 3. ab Urb. 55.*

Excipere invidiam alicujus *Nep. Datam. c. 5.*

Häuffen/auff einen Häuffen bringen.

Cumulare *Cic. pro Sex. Rusc.*

In cumulū redigere *Cic. 5. Phil. 172.*

Con-

Congerere Cic. Brut. 16. 14.

Accumulare Cic. pro Leg. Agr. 2. 62.

Coacervare Liv. 2. Bel. Pun. 32.

In acervum contrahere Plin. l. 10. c. 20.

Cumulos struere Claud. 1. in Eutrop. 45.

Adgregare aliquid cumulis Claud. 2. in Eutrop. 88.

Das Haupt bedecken.

Caput tegere Ovid. 9. Metam. 72.

Caput velare Quint. l. 6. c. 1.

Operire caput Horat. 2. Serm. Satyr.

Operto esse capite Cic. de Senect. 30.

Tecto esse capite Ovid.

Obnubere caput Cic. Orat. pro C. Rab. 18.

Hauptschmerzen haben.

Ex capite laborare Cic. 2. Tusc.

Capitis doloribus distineri Cic.

Capitis dolores perferre Cic.

Capitis doloribus premi.

Haushalten.

Administrare rem familiarem Cic. 1. de Inv. 53.

Curam gerere rei familiaris Cic. Planc. l. 10.

Præesse rei domesticæ Cic. 1. de Orat. 120.

Præesse rei familiari Cic. 1. Off. 112.

Curare rem domesticam.

Mit der Haut bezahlen.

Capite luere Liv. 9. ab Urb. 23.

Pœnas capitis pendere Ovid. 3. Fast. 169.

Pendere supplicia Plin. l. 29. c. 4. 1.

Einen heilen / gesund machen.

Mederi alicui Cic. ad Tiron. l. 16. 10.

Ad salutem reducere aliquem Cic. pro Red. ad Quir. 12.

Levare aliquem morbo Cic. Ep. Fam. 271.

Levare alicui morbum Plaut. Milia. 18. 56.

Vira morbi alicui levare *Tacit. l. 11.*

Zwischen/bettlen.

Mendicare *Plaut. Amphit. 14.*

Emendicare *Sueton. in Cas.*

Stipem cogere *Cic. 2. de Leg. 36.*

Stipem colligere *Liv. l. 8. Bell. Maced. 197.*

Dem Zeischer oder Bettler werden.

Mendicium fieri *Cic. 5. de Finib.*

Ad incitas redigi *Plaut. Trinum. 8. 103.*

Ad extremam redigi inopiam *Cic.*

In summam paupertatem praecipitari.

Helfen.

Einem helfen/zu Hülff kommen.

Juvare aliquem *Cic. 2. Offic. 95.*

Adjuvare aliquem *Cic. 4. Verr. 16.*

Opem ferre alicui *Cic. de Finib. 187.*

Subvenire alicui *Cic. 6. Verr. 32.*

Succurrere alicui *Cic. 2. de Orat. 172.*

Adjumento esse alicui *Cic. 7. Verr. 81.*

Adesse alicui *Cic.*

Suppetiss ferre alicui *Plaut. Epid. 13. 52.*

Auxilio esse alicui *Plaut. Epid. 14. 12.*

Auxillari alicui *Terent. Adst. 1. 4.*

Opirulari alicui *Terent. And. 1. 3.*

Subsidio venire alicui *Cic.*

Dextram dare alicui *Virg. 6. Aeneid. 74.*

Adjumentum dare alicui *Plaut. Epid. 7. 16.*

Suppetias venire *Hirtius.*

Auxilio venire alicui. *Liv.*

Auxilium ferre alicui.

Porrigere alicui manus *Cic.*

Operam dare alicui *Terent.*

[Nota.]

[Nota. assistentiam ferre alicui est phrasis, qua Latine nunquam innotuit. Valla Eleg. l. 3. c. 65. afferit quidem opem dare nunquam dici, verum auctoritate Terentii supra citata restituitur.]

Komm deinem Vaterland zu Hülff.

Ferito superbas patriæ tuæ.
 Succurre patriæ tuæ.
 Adjuva patriam tuam.
 Auxilio sis patriæ tuæ.
 Fer opem patriæ tuæ.
 Eripe ex calamitatibus patriam tuam.
 Medere patriæ tuæ, gravissimè laboranti.
 Veni subsidio patriæ cadenti.
 Auxiliare patriæ.
 Confer auxilium tuum patriæ gravissime laboranti.
 Auxilio veni patriæ tuæ.

Hengen. Vide **Auffhengen.**

Etwas an ein Wand hengen.

Suspendere aliquid de pariete Cic. 1. de Oras.

Sich selbst erhengen.

Se ipsum laqueo suffocare Cic. Attic. l. 9.

Collum laqueo obstringere Plaut.

Laqueum sibi necere Horat. 1. Epist. 22.

Einen an Galgen hengen. Vide **Auffhangen.**

Einen herbergen. Confer **einen zur Herberg
 auffnehmen.**

Hospitem aliquem admittere Cic.

Hospitium alicui præbere Cic.

Hospitium dare alicui Ovid. Ep. 2. 22.

Hospitio aliquem accipere Cic. Attic. l. 9. 231.

Hospitio aliquem excipere Ovid. Ep. 15. 26.

Hospitio aliquem recipere Ovid. 5. Metam. 132.

Die Herberg bey einem nehmten.

Divertere ad aliquem Cic. 1. de Divinat. 107.

Hospitio alicujus uti Cic.

Credere se rectis alicujus.

Hertz für gehen.

Prodire Terent. Eunuch. 5. 7.

Prodire in publicum Cic. 3. Verr. 56.

In medium procedere Cic. 4. Verr. 138.

Proripere se foras Caesar. 2. Bell. Civil. 46.

In publicum progredi Cic. de Arusp.

Prodire in lucem Cic.

Subire conspectum hominum.

Herrlich.

Einen herrlichen Namen haben.

Insignibus gloria ornari Cic.

Illustri laude celebrari Cic.

Divinis ornari laudibus Cic.

Omni laude & gloria cumulatum esse Cic.

Herrschen/ Herrschafft üben über einen.

Dominari in aliquem Cic. de Senect. 33.

Dominari alicui Cic. pro Rab. Post. 40.

Dominari in re aliqua S. Sulp. Cic. l. 4. 12.

Dominatum habere in aliquem Cic. Parad. 51.

Dominatum tenere in aliquem.

[Nota. Dominari alicui num dicatur, dubium est Philippo & Ramo Gram. Lat. p. 160. sed mihi id plane non est dubium, cum non tantum Virgilius l. 1. Aenei. 58. dominari victis dicat: verum etiam ipse Cicero loc. supra citato Dandi casum eidem adjungat.]

Hertzlich.

Einen hertzlich lieben.

Ex animo aliquem diligere Cic. 2. Fr. l. 1. 2.

Impen-

Impense aliquem diligere *Plaut. Epid. 11. 38.*

Sincere aliquem diligere *Cas. 7. Bel. Gal. 77.*

Amare aliquem corde vel animo *Plaut. c. 7. 61.*

[*At dicere animitus aliquem diligere, ut hodie quidam solent, Latine interdicitur est. Cordiciter eandem meretur censuram.*]

Herz.

Einem ein Herz machen. Vide

Muth machen.

Er hat kein Herz.

Deest ipsi animus.

Ante tubam trepidat.

Animus in pedes decidit.

Umbra suam metuit.

Ich kan es nicht übers Herz bringen.

Concoquere hoc non possum.

Siccis id oculis spectare non possum.

Tam hoc mihi acerbum, quam quod acerbissimum,

Heuchlen.

Pietatem præ se ferre.

Viri boni speciem induere.

Sanctitatem simulare.

Heyrathen.

Sich in den Ehestand begeben!

Contrahere matrimonium *Liv. 7. ab Urb. 116.*

Ducere aliquam in matrimonium *Cic. pro Cluent. 18.*

Conjungere sibi aliquam *Cic. Fam. Ep. 254.*

Inire matrimonium *Propert. l. 4. Eleg. 4.*

Accipere aliquam in matrimonium *Tacit. l. 12.*

Jungere secum aliquam matrimonio *Curt. l. 5.*

Conjungere secum aliquam in matrimonio *Curt. l. 5.*

[*Nota. Uxoratus, pro qui duxit uxorem, barbarum est.*]

Zimme

Himmliſch.

Cæleſtis Cic. 2. de Divin. 139.

Supernus Ovid. 15. Metam. 26.

Nota. Cælicus eſt vox barbarâ. Adverbium cæleſtus
etiam à nullo aurea & argentea Latinisatis ſcriptore
[uti nos cœlum in numero plurali] uſurpatur.

Himmel.**Unter dem freyen Himmel umkommen.**

Sub dio interire Nep. Pausan. c. 5. 2.

Hincken / ſüß zu Fuß ſeyn.

Claudicare Cic. 2. de Orat.

Vacillare grefſu Cic. 1. de Nat. Deor. 148.

Titubare Cic.

Nutare Cic.

Auff beyden Seiten hincken.

Utroque pede claudicare.

Hindern. Vide Verhindern.**Ich will dir nicht hinderlich ſeyn.**

Non ero tibi impedimento.

Non ero tibi obſtaculo.

Nolo occupationes tuas interpellare.

- Tuis conatibus non obſtrepari.

Conamen tuum non ſuſſaminabo.

Conatibus tuis nullam injiciam moram.

Einen hindergehen.

Circumvenire aliquem Cic. 3. Ferr. 66.

Fucum facere alicui Cic. de Peſit. conf. 24.

Dolis deludere aliquem Cic.

Os officiiſ ſublinere Plant. Aulul.

Subdole agere Cic.

Hinderliſt.**Einem mit Hinderliſt nachſtellen.**

Inſidiari alicui Cic. in Orat. 22.

Infidias facere alicui Cic. l. 1. ad Heren.
 Infidias tendere alicui Cic. pro Q. Rosc. 27.
 Infidias collocare alicui Cic. pro Milon. 20.
 Infidias dare alicui Plaut. Aulul. 21. 2.
 Infidias ponere alicui Cic. 2. de Leg. Agr. 55.
 Infidias parare alicui Cic. pro Sex. Rosc. 15.
 Infidias locare alicui Plaut. Rud. 12. 16.
 Infidias moliri alicui Virg. 1. Georg. 55.
 Infidias struere alicui Tacit. l. 2.

Hindersich.

Es gehet alles hinder sich.

Res successu caret.
 Reram ordo invertitur.

Deine Sachen gehen hinder sich.

Res tuæ pessum eunt.
 De rebus tuis in dies decedit.

Ein Historienschreiber / Geschichtschreiber.

Historicus Cic. de clar. Orat. 157.
 Historiographus Oros. l. 1. c. 1.

[Hoc posterius vocabulum ab aurea & argentea Latinitatis Scriptoribus non reperitur usurpatum.]

Das ist mir zu hoch.

Superat id captum meum.
 Hæc abstrusiora sunt, quàm ut capere queam.
 Hujus ego rei rationem non assequor.

Hochmâchtig seyn / stolz seyn.

Superbire Ovid. Ep. 8.
 Superbum se præbere Cic. Attic. l. 8. 148.
 Inflatum esse Cic. 2. de Leg. Agr. 94.
 Magna insolentia esse Cic.
 Insolentem esse Cic.
 Insolenter se efferre Cic. 4. Tusc. 31.
 Animum efferre Cic. pro Dom. sua 109.

Sub-

Sublati animi esse *Terent. Hecyra. 3. scen. 5.*

Animum ad superbiam extollere.

Cristas erigere *Sol. l. 7. 138.*

Das Reichthum mache die Leut hoch mächtig

Divitiæ hominum animos inflant.

Divitiæ homines ad superbiam extollunt.

Divitiæ hominibus spiritus subdunt.

Divitiæ faciunt animos *Liv. 1. ab Urb. 152.*

Opes pariunt in hominibus insolentiam & elationem
animi.

Hochzeit halten.

Nuptias celebrare *Liv. 6. Bel. Maced. 46.*

Solennia nuptiarum agere *Tacit. l. 11.*

Solennia nuptiarum celebrare *Tacit. l. 12.*

Conficere nuptias *Ter. Phorm. 2. 1. 18.*

Hoffen.

Sperare *Cic. Attic. l. 9. 175.*

Spe teneri *Cic. pro Cluent. 4.*

In spe esse *Cic. ad Attic. l. 8. 157.*

In spem ingredi *Cic. 2. in Catil. 1.*

In spem adduci *Cic. pro Milon. 58.*

Spe niri *Cic. ad Attic. l. 3. 49.*

Spe præsumere aliquid *Virg. 11. Aeneid. 43.*

Spe trahi *Ovid. 3. Trist. eleg. 5. 5.*

Ad spem devolvi *Cic. 7. Phil. 225.*

In spem induci *Cic. pro Planc. 84.*

In spem exigi *Tacit. l. 17.*

Hoffnung.

Einem Hoffnung machen

Spem adferre alicui *Cic. Fam. Ep. 169.*

Spem præbere alicui *Cic. Fam. Ep. 255.*

In spem impellere aliquem *Cic. 2. in Catilinæ*

Spem facere alicui *Cic. Attic. l. 3. 57.*

In spem inducere aliquem *Cic. 2. Offic.*

Dare spem alicui *Cic. Metell.*

Complere aliquem spe *Cas. Bell. civil. l. 2.*

Spem dare alicui *Cic. Orat. pro Lig. 41.*

Spem injicere alicui *Terent. Phorm. a. 4. sc. 4.*

Adducere aliquem in spem *Sallust. de Jugur.*

Ad spem erigere aliquem.

Einem die Hoffnung benehmen.

Spem adimere alicui *Cic.*

Spem eripere alicui *Cic.*

Auferre alicui spem alicujus rei *Cic. l. 3 de offic.*

De spe dejicere aliquem.

De spe deturbare aliquem.

Man muß allezeit das Beste hoffen.

Decet nos optima semper spe niti.

Animus nunquam penitus abjiciendus.

Animus nunquam penitus despondendus.

Ich habe alle Hoffnung verlohren.

Spe omni cecidi.

Nulla amplius spe labor.

Nulla amplius spe alor.

Ex omni spe deturbatus jaceo.

Spes, quæ mihi hæctenus animum addidit, profusus
evasuit.

Spem omnem deposui.

Vana evasit spes *Liv. 5. Bell. Pun. 125.*

Nulla amplius spe pascor.

Höflich seyn / bescheiden seyn.

Bene moratum esse *Cic. 2. Offic. 58.*

Morum integritate conspicuum esse *Cic.*

Modestum esse *Cic.*

Bonis moribus præditum esse *Cic.*

[Nota. Adjectivum discretus hoc sensu barbarum est: cum

Latinis tantum significet divisus, separatus. Vide Lucret. l. 6. 790. Plin. l. 2. Ep. 6. Idem judicandum de vocibus indiscretus & discretè.

In die Höhe steigen.

Ascendere Cic.

In altum eniti Cic.

In summum montis jugum gradum inferre.

Hören.

Audire Cic.

Auribus percipere Cic.

Fama & auditione accipere Cic.

Auribus recipere Stat. Thebaid. 10. 153.

Immittere aliquid in aures suas Plaut. Epid. 7. 15.

Adferre aures verbis Ovid. 1. de Art. Am. 98.

Einem zuhören.

Auscultare aliquem Plaut. Pseud. 7. 109.

Aures suas alicui dare Cic. ad Attic. l. 1. 3. 4.

Aures patulas alicui præbere Cic.

Captare sermonem alicujus Cic.

Vacuas porrigere aures alicui.

Dare alicui operam aurium Plaut. Bacchid. 20. 70.

Dare operam auscultando Plaut. Amph. 12. 23.

Patefacere aures alicui Cic. 1. Offic. 129.

Was höre ich da?

Quid verbi ex te audio?

Quid sermonis ex te percipio?

Monstra loqueris.

Portenti simile est, quod narras.

Zuhören.

In leges alicujus jurare Cic.

Jurejurando alicui obsequium polliceri.

Jurejurando se alicui obstringere Cic.

Conferre se in alicujus clientelam *Cic. pro Rosc. Amer.*

Commendare se in clientelam alicujus *Ter. Eun. 5. 9.*

Esse in fide & clientela alicujus *Cic. pro Sext. Rosc.*

Committere se in clientelam alicujus.

[*Nota. Vocabula homagium & hominum barbara sunt.*
Reclius dices clientela.]

Einem Hülff leisten. Vide **Helffen.**

Eines Hülff bedürffrig seyn.

Adjumento alicujus indigere *Cic. 5. de Finib.*

Auxilii alicujus indigere *Plant. Rud. 16. 17.*

Opis alicujus indigere *Nep. Cim. 6. 4. 2.*

Ope alicujus egere *Ovid. Ep. 20. 8.*

Durch deine Hülff werd ich es erlangen.

Te annitente, obtinebo.

Te favente, impetrabo.

Tuis subsidiis voti mei compos fiam.

Te succurrente, facile scopum meum assequar.

Hungerig seyn.

Esurire *Cal. Cic. l. 8. 17.*

Fame urgeri *Liv. 6. Bel. Pun. 34.*

Fame premi *Plin. l. 37. c. 8.*

Cibum vehementer appetere *Plin. l. 20. c. 17.*

Fame laborare *Cic.*

Famem ferre *Catull. ad Veran. epigr. 25. 1.*

Habere adpetitum edendi.

Es hungert mich.

Fame stimulo.

Animus meus est in patinis.

Dentes mihi pruriant.

Vacuus venter crepitat.

Den Hunger stillen.

Famem sedare *Cic.*

Famem explere *Cic. pro Dom. 48.*

- Famem depellere *Tibull. l. 2.*
 Famem levare *Ovid. Ep. 14.*
 Frangere famem *Symmach.*
 Solvere famem *Sen. Thyeste 1. 13.*
 Compescere famem *Senec. Hippol. 4. 32.*
 Deponere famem *Ovid. 6. Fast. 106.*
 Pellere famem *Tibul. l. 2. eleg. 18.*
 Solari famem aliquare *Virg. 1. Georg. 32.*

Ein Stadt aushüngen.

- Fame necare urbem *Cic.*
 Fame enecare urbem *Cic. 2. de Divin.*
 Fame suffocare urbem *Cic.*
 Civibus famem inferre *Cic. ad Attic. lib. 9. 181.*
 Debellare urbem fame: *Curt. l. 3. c. 5.*

Zuren / Zurerey treiben.

- Esse scortatorem *Cic. 2. in Catil. 43.*
 Scortari *Terent. Heaut. 1. 2. 32.*
 Meretricari *Columell. l. 11. c. 1. 14.*
 Lustrari *Plant. Pseud. Aët. 4. Sc. 7.*
 Corpus suum prostituere *Cic.*

[Fornicari hoc sensu ne dicas, ut ut apud vulgatum
 Scriptura interpretem occurrat. Notat quidem Sub-
 stantivum fornix quandoque etiam apud Classicos
 Auctores lupanar, quo Vulgatum deceptum suspicor:
 Verum verbum fornicari in hoc significato nusquam
 apud eosdem obvium.]

Den Hut aufthun. Vide

Das Haupt bedecken.

Den Hut vor einem abthun.

- Aperire alicui caput *Cic.*
 Detegere alicui caput *Cic.*
 Aperto capite alicui assurgere.
 Pileum in honorem alicujus deponere.

Sich hüten.Cavere sibi *Cic. ad App. l. 3.*Cautum esse ad rem *Cic. Sallust.*Consulere sibi *Cic. Attic. lib. 7.***Der Heerd hüten**Pascere gregem *Cic.*Custodire gregem *Cic.***J.****Jagen.**Venari *Virg. 3. Georg. 82.*Venari lepores *Virg. Eclog. 10. 12.*Consequi cursu excitatas feras *Senec. Hippol.*Indagare feras *Plaut. Merc. 12.*Feris insidiari *Cic.*Feras agitare *Virg. 11. Aeneid.*Excitare & agitare feras *Cic. 3. Offic.*Vestigare feras *Senec. Thyest. 6.*Sectari leporem *Horat. 2. Sat. 2. 2.*Feras sequi *Ovid. 2. Met. 100.*Concitare feras *Ovid 3. Fast. 57.***Jahr.****Er ist zehen Jahr alt.**

Annum agit decimum.

Est decem annorum.

Haber decem annos.

Decimum attingit annum.

Natus est decem annos.

Aetas ejus, est decem annorum.

Er ist über sieben Jahr.

Confer die Zinderschuh aufziehen

Ex ephebis excessit.

Er ist auff seinen Jahren.

Provecta jam est aetate.

Annis & senecta jam est debilis.

In ein Jammer gerathen.

Incidere in calamitatem Cic.

Obrui calamitate Cic.

Premi calamitate Cic.

Incurrere in miserias Cic.

Incidere in miseriam Cic. 2. Philipp. 46.

Einem in Jammer bringen.

Afferre alicui calamitatem Cic. pro Cluent.

Importare alicui calamitatem Cic. pro Sest. 129.

Afficere aliquem calamitate Cic. pro Rosc. Amer. 86.

Inferre calamitatem alicui Cic. 2. Bell. Gal. 282.

Jauchzen oder frolocken.

Plaudere Cic. ad Q. Frat. l. 1. 2. 9.

Dare plausum Cic. Attic. lib. 4. 70. 8.

Exultare Cic.

Laetitia perfundi

Gaudio exilire Cic.

Incredibili gaudio efferri.

Latari & triumphare Cic. 7. Verr. 94.

Agere triumphum Cic. App. l. 3. 10. 4.

Habere triumphum Cic. pro Corn. Balb. 6.

Im Augenblick.

Momento temporis Cic.

Puncto temporis Cic.

Unico momento Cic.

Unico ocelli istu.

In kurzer Zeit.

Brevi Cic. 7. Verr.

Brevi tempore.

In brevi Cic. ad Octav.

Propediem Cic.

Paucis diebus Cic.

Cis paucos dies.

Exiguo tempore.

Im gegenheil.

Contra Cic. 4. Acad. 184.

E contrario Auct. ad Heren. l. 1. c. 3.

Ex contraria parte Cic. 1. de Invent. 38.

Contra ea Nep. Alcib.

[Dicitur vulgo econtra: verum contra aurea, argentea & aeneae Latinitatis Auctorum Scripta.]

Im besten Alter seyn.

Florere ætate & forma Liv. 6. Bell. Pun. 254.

Floridæ ætatis esse Catull. ad Mel. Epigr. 63.

Floræ ætatis frui Lucret. l. 4. 223.

Integræ ætatis esse.

In medio virium robore esse.

Im Vorbeygehen/obenhin.

Obiter Senec. de Ira. 3. 1.

Intranscursu Plin. l. 3. cap. 5. 2.

Ev παρόδῳ Sic eleganter cum Grec.

[Incidenter est adverbium barbarum.]

Im Regiment sitzen/die Herrschafft haben.

Reipublicæ præesse Cic. 2. offic.

Imperium tenere Cic. in Catil.

Magistratum gerere Cic. Fam. Epist. 256.

Gubernare reipublicam Cic. 2. Offic.

Tenere clavum imperii Cic. pro Sest. 15.

Summam rerum administrare Terent. Phorm. 2.

Reipublicam administrare Cic. Fam. Epist.

Summana imperii tenere Nep. Milit. cap. 3. 5.

Summaz imperii præesse Nep. Thomist. 4. 2.

Ad gubernacula reipublicæ sedere *Cic. pro Rosc.*

In die Zeit sich schicken.

Tempori servire *Nep. Alcibiad. c. 1. 4.*

Temporibus sapienter uti *Nep. Epam.*

Temporis rationem habere.

Tempus observare.

Accommodare se tempori.

Temporis rationi inservire.

Assentiri tempori.

Auff sein Interesse oder Nutzen sehen.

Commodis suis servire *Cic.*

De commodis suis cogitare *Cic.*

Ad rem suam attentum esse.

Quæstum suum colere.

Metiri omnia commodis suis.

Einen unter das Joch bringen.

Subdere aliquem jugo *Cic.*

Mittere aliquem sub jugum.

Imponere alicui jugum *Cic.*

Einen irr machen.

Inducere aliquem in errorem.

Incutere alicui errorem *Cic.*

Ducere aliquem in errorem *Ovid. 8. Met. 32.*

Animum alicujus conturbare.

Errorem alicui offundere.

Irr gehen.

Aberrare *Cic.*

A via deflectere *Cic.*

De via decedere *Cic.*

Extra callem ferri.

In errore versari *Cic.*

In errorem rapi *Cic.*

Deviare *Macrob.*

Don

Von Jugend auff.

Ab ineunte etate Cic. pro leg. Manil. 1.

A parvis Cic. 2. de Leg. 15.

A puero Cic. 4. Acad. 205.

A prima adolescentia Cic. ad Lentul. Ep. 1. 9.

Cum lacte nutricis Cic. Tusc. quest. l. 3.

A puertitia Cic. ep. ad Lent. 7. l. 1.

Ab ineunte adolescentia Cic. Octav. l. 13. 22.

Ab incunabilis Liv. 4. ab Urb.

A tenetis Virg. 2 Georg.

[A teneris unguiculis Flaccus in Odis. Translatum à
catulis, quorum unguiculi nondum duruerunt.]

Er ist noch jung.

Juveniles annos nondum excessit.

Verfatur adhuc in etatis flore.

Ex ephebis nondum excessit.

Etate adhuc floret.

Eine Jungfrau zum Weibe nehmen.

Ducere virginem uxorem Terent. Aët. 1. Scen. 5.

Ducere virginem in uxorem Nep. Themist. 1. 2.

Eine Jungfrau schwächen.

Virginem stuprate Cic. 5. de Finib. 114.

Virginem violare Cis. 3. de Nat. Deor. 81.

Virgini stuprum inferre Cic. Offic.

Facere stuprum cum Virgine Cic. pro Milon. 54.

Virginem vitare Plaut. Prolog. Aulul. 5.

Comprimere Virginem Liv. 1. ab Urb. 14.

Adimere virgini nomen virgineum Ovid 8. Met. 119.

Expugnare pudicitiam puellæ Cic. pro Cal. 38.

[Q. unde nomen Virgo deriveretur aut componatur? Va-
riam Critici. Aliqui volunt, virginem ita dici à virore
etatis, sicut Germ. Jungfrau. Aliqui deducunt virgo
ab apyo clausum contineo, vel quod domi solet quasi
clau-

clausa teneri sub custodia parentum, (unde & Hebrais dicitur נִסְתָּרָה quasi abscondita à rad. נִסְתָּרָה latitavit) vel quod nondum aperueris uterum ad pariendum. Alii (joci gratia, ut videtur) virgo dicitur, quasi viri ego.]

Kale seyn.

Frigere Cic. Brut. l. 11.

Algere Cic. 2. de Orat.

Es ist jezunder sehr Kale.

Jam magna frigoris vis est.

Jam acerbius solito frigus sentitur.

Jam acrior frigoris vis afflat.

Die Kälte reißt ein.

Frigus ingruit.

Frigus invalescit.

Frigus ingravescit.

Die Kälte verreiben.

Frigus depellere Horat. 1. Serm. Satyr. 2.

Frigoris vim pellere Cic. 2. Offic.

Arcere frigus pellibus Ovid. 3. Trist.

Dissolvere frigus Horat. 1. Carm. Ode. 9. 1.

Bauffen.

Emerere aliquam rem Cic.

Mercari aliquam rem Terent. Heaut. 1.

Comparare aliquam rem Cic.

Preterito sibi acquirere aliq. rem Cic.

Bauffmanschafft treiben.

Mercaturam exercere Cic.

Negotiari Cic. 3. Offic.

Mercaturam facere Plaut. Rud. 22. 23.

Rem quarere mercaturis faciendis.

Mer-

Mercaturæ operam dare Cic.

Einem in den Rauff fallen.

Intercedere emtioni alicujus Cic.

Interponere se in emtionem alicujus.

Er hat sich zu der Rauffmanschafft begeben.

Mercaturæ animum applicuit.

Ad mercaturam exercendam se contulit.

Ad negotia gerenda se contulit.

Ad mercaturæ studium se adjunxit.

Er treibt Rauffmanschaffe zu Franckfurt.

Mercaturam exercet Francofurti.

Mercaturæ operam dat Francofurti.

Negotia gerit, mercaturas facit Francofurti.

Negotiatur, res agit, negotia tractat Francofurti.

**Einem den Rücken kehren / entgegen
wenden.**

Obvertere alicui tergum Virg. 2. Georg.

An ander Leut Schaden sich kehren.

Aliorum periculo cautum fieri.

Alieno malo sapere Cic.

Ex alienis periculis documenta capere.

Keines Weges.

Nulla pacto Cic.

Nulla ex parte Cic.

Nequaquam Cic. de Invent. 89.

Nulla modo Cic. 4. Verr. 134.

Nulla ratione Cic. 4. Acad. 255.

Neutiquam Terent. And. 2. 1. 32.

[At nullatenus est fere nullius Latinitatis adverbium.
Vix Cassiodoro ferree Latinitatis Scriptore anti-
quior reperitur, qui eo usus fuerit.]

Ich kenne den Menschen wohl.

Probe novi hominem illum.

Perfectè novi hunc mortalem.

Intus & in cute eum novi.

Istum hominem habeo penitus cognitum.

Optimè novi huncce virum.

Quo sensu, quo ingenio præditus sit, nulla me lateat
ratione.

Ich kenne ihn gar nicht.

Ater an albus sit, nescio.

Ne umbram quidem ejus novi.

Nec ipse nec status ipsius mihi ulla ex parte cog-
nitus.

Nec de facie nec de conditione mihi iste homo no-
tus.

Istum hominem nulla ex parte cognitum habeo.

Beuen.

Dentibus mandere *Cic. 1. de Nat. Deor.*

Dentibus comminuere *Cic.*

Dentibus conterere *Cic.*

Dentibus extenuare *Cic.*

Dentibus cibum molere.

Conficere escas dentibus *Cic. 2. de Nat. Deor. 202.*

Conficere cibos *Liv. 1. 2.*

[*Obl. Conficere cibos etiam signif. concoquere, & quod vulgo dicunt digerere, cujus exemplum videre est apud Plin. 1. 11. c. 37. 51. Postea arteria & stomachus denticulatus callo in modum rubi ad conficiendos cibos.]*

Kinder zeugen.

Liberos ex conjuge suscipere *Cic. in Top. 46.*

Liberos procreare *Cic.*

Kinder aufziehen.

Liberos educare *Nep. Alcib. c. 2. 1.*

Liberos educere *Terent. Adelph. 1. 1. 23.*

Tollere liberos *Cic. 3. Tusc. 50.*

Extol-

Extollere liberos *Plaut. Mossel. 3. 28.*

**Einem sein Kind anbefehlen/ anvers
trauen.**

Commendare alicui filium suum *Cic. 11. Phil. 305.*

Committre alicui filium suum *Cic. 11. Phil. 305.*

Concedere alicui filium suum *Cic. pro Sext. Rosc. 66.*

Die Kinder Schuh aufziehen.

Ex Ephebis excedere *Terent. And. 1. 124.*

Ex pueris excedere *Cic. orat. pro Arch. Poet. 26.*

Ephebum fieri *Nep. Epamin. c. 2.*

Nuces relinquere *Pers. satyr. 1. 1.*

[*Translata metaphora vel a vetusta nuptiarum ceremoni-
a, in quibus sponsus uxorem ducens nuces sparge-
bat, utpote jam pueritia renuntians: vel certe a puero-
rum lusibus, qui nucibus peraguntur, ductum pro-
verbium videri potest. Hæc Erasmus.*]

Wiederum zum Kind werden.

Repuerascere *Cic. de Senect. 67.*

In puerilem ætatem reverti.

Blagen / über einen Blag führen.

Queri de aliquo *Cæs. 4. Bell. Gall. 489.*

Conqueri de aliquo *Cic. 5. Ferr. 37.*

Querelas movere de aliquo.

Querelas fundere de aliquo.

Deferre ad aliquem querelas alicujus. *Cic. orat. pro*

Lig. 41.

Blainmätzig seyn.

Fracto esse animo *Cic. 1. ad Lentul. 9.*

Animum despondere *Cic.*

Animo deficere *Cic.*

Animo cadere *Cic.*

Animo consternari.

[*Adjectiva pusillanimitis & pusillanimus semibarbara
sunt.*

sunt : *Βαπβαινωρεα* autem inde derivata pusillanimitas & pusillanimites.]

Klopfen / an die Thür klopfen.

Pulsare fores *Plant. Azophit. 4.*

Ostium ferire *Plant.*

Januam manu percutere.

Knie / die Knie biegen.

Flectere genua *Ovid. 4. Metam.*

Infectere genua *Propert. lib. 3. Eleg.*

Submittere genua *Plin. l. 8. c. 1. 3.*

Curvare genua *Cic.*

Poplitem flectere.

Kochen.

Coquere cibos *Cic. 2. de Nat. Deor. 35.*

Igne cibum mitigare.

Cibum ad esum concinnare.

Kopff.

Einem den Kopff abhauen.

Vide *Enchaupten.*

Einem den Kopff brechen.

Pravam indolem alicui excutere.

Pravam libidinem alicujus frangere.

Kosten sparen.

Sumptibus parcere *Cic. ad Tir. l. 16. 6.*

Impendio parcere *Cic.*

Impensis parcere *Liv. 5. Bell. Maced. 171.*

Kosten anlegen. Vide *Anlegen/Anwenden.*

Es kost viel / es ist theuer.

Auro constat.

Pretio venditur.

Grandi pecunia venditur.

Care constat.

Magno venditur.

Quam plurimo venditur.

Carè emitur.

Emitur tanti, quanti.

Es koste was es wolle.

Quanticunque constet.

Quantivis sit pretii.

Quantilibet ematur.

Quoquo etiam comparetur pretio.

Kosten / schmücken.

Gustare aliquam rem *Cic. 2. de Nat. Deor.*

Libare aliquam rem *Ovid. 1. de Art. 116.*

Degustare aliquam rem *Cic. ad Attic. l. 1.*

Böflich leben.

Vivere in deliciis *Cic.*

Delicatè ac molliter vivere *Cic. 1. Offic. 149.*

Delicatam agere vitam *Cic. 2. Tusc.*

Krafft.

Von Kräfften Kommen.

Defici viribus *Quint. in Proem. l. 4. 6.*

Laborare vitio vitium *Quint. l. 2. c. 3. 7.*

Kranck.

Kranck seyn.

Aegrotare *Cic. pro Cluent. 132.*

Teneri lecto *Cic. 7. Verr. 14.*

Infirma valetudine esse *Cic. Tiron. l. 16. 83.*

Morbo affici *Nepos. Hann. c. 4.*

Aegta & adversa premi valetudine *Nep. Hannib. c. 4.*

Aegrotum esse *Cic.*

Afflictari morbo *Liv. 9. Bel. Pun. 45.*

Constitari morbo *Plin. l. 29. c. 3. 17.*

Constitari iniqua valetudine *Plin. ep. 12. 8.*

Ferre valetudinem *Quint. in Proem. l. 6. 10.*

Tentari morbo *Cic. 4. Tusc. 48.*

Urgeri morbo *Cic. de Fat. 17.*

Morbo corripitur *Cels. l. 6. c. 18.*

In morbum implicitum esse *Nep. Cim. c. 3. 4.*

Incommoda valetudine uti *Cic.*

Doloribus corporis premi *Cels. l. 2. c. 8.*

[*Substantivum Aegritudo nunquam, quod sciatis, ad corpus à latinitatis aenea Scriptoribus refertur, sed semper ad animum. Ut aegrotatio in corpore, sic Aegritudo in animo, inquit Cicero III. Tuscul. c. 10. Sequenti autem seculo hæc distinctio non semper fuit observata.*]

Brand werden / in eine Brandheile fallen.

In morbum incidere *Nep. Dion. c. 2. 1.*

In morbum delabi *Cic. Attic. l. 7. 125.*

Morbum nancisci *Nep. Pomp. c. 21.*

Adversa valetudine corripitur.

Morbum incurrere *Cic.*

Contrahere ex re aliqua adversam valetudinem
Plin. jun.

Implicari morbo *Liv. 3. ab Urb. 4.*

Contrahere morbum *Plin. l. 30. c. 8. 1.*

Contrahere noxam *Colum. l. 6. c. 27. 8. i. e. morbum.*

De equis.

Brand ist er wegen viel Studierens.

Ex nimia studiorum consuetudine sibi morbum contraxit.

Ex immoderato studiorum usu in morbum incidit.

Valeat pessimè ex studiorum intemperantia.

Nimia studiorum consuetudo eum coniecit in morbum.

Morbo languet ex intemperantia studiorum.

Adco immoderate invigilavit studiis, ut valetudine adversa consistatur.

Ex nimio studiorum amore graviter decumbit.
Adeo studiis se defatigavit, ut in morbum incidereit.

Einer Brandtheit zuvor kommen.

Morbi principii obstare Ovid. 2. de Remed.

Adrepentem morbum anteverire Plaut. Milit. 5.

Venienti morbo occurrere Pers. Satyr. 3. 7.

Huc pertinet illud tritum.

Principiis obsta, sero medicina paratur,

Dum mala per longas invaluere moras.

[Verbum præservare, quod in usu medicinali frequentissimum, jam olim à Criticis inter barbara relatum.]

Eine Brandtheit heilen / vertreiben.

Depellere morbum Cic. Gall. l. 7. 27.

Relevare morbum Cic. in Catil.

Removeere morbum Cic. Attic. l. 11. 207.

Mederi morbo Quintil. l. 1. c. 10. 5.

Levare alicui morbum Plaut. Milit. 18. 56.

Tollere morbum Cels. in præf. l. 7.

Vim morbi levare Tacit. lib. 11.

Krieg.

Kriegen / Krieg führen gegen einen.

Bellum gerere adversus aliquem Cic. Fam. Ep. 217.

Persequi aliquem bello Cic. ad Brut. 5. 1.

Belligerare Cic. pro Font. 21.

Inferre alicui bellum Nep. Milliad. c. 3.

Arma in aliquem vertere.

Bellum ducere contra aliquem Nep. Alc. c. 8. 1.

Bellare adversus aliquem Nep. Them. c. 9. 2.

Manus cum aliquo conferre Virg. 12. Æn.

Indicere hostilia adversus aliquem Tacit. l. 19.

Conficere bellum Plin. l. 16. c. 36. 3.

[Hæc ultima Phrasis occurrit etiam apud Ciceronem ad Planc. l. 10. 19. 4. Sed in alio plane significato, sumitur enim pro finire pugnam & absolvere.]

Krieges

Kriegs-Volk auff die Bein bringen.

- Comparare exercitum *Cic. Ep. Fam. 2. 64.*
 Cogere copias *Cic pro Cecin. 23.*
 Cogere milites *Cas. 5. Gall. 473.*
 Conficere exercitum *Cic. ad Attic. l. 8. 155. 3.*
 Contrahere copias *Nep. Eum. c. 3.*

Einen Krieg erwecken.

- Bellum conflare *Cic. Ep. Fam. 59.*
 Bellum suscitare *Cic. Ep. Fam. 216.*
 Bellum concitare *Cic. Ep. Fam. 379.*
 Bellum excitare *Cic. Ep. Fam. 84.*
 Comparare bellum *Nep. Dion. c. 5.*

Einem den Krieg ankündigen.

- Indicere alicui bellum *Nep. Themist. c. 8. 3.*
 Bellum alicui denuntiare.
 Hostem se alicujus profiteri.

In den Krieg ziehen.

- Nomen dare militiæ *Cic. 7. Phil. 224.*
 In militiæ disciplinam proficisci *Cic pro Leg. Manil. 19.*
 Castra militaria sequi *Cic.*
 Militem induere.
 Vitam suam Castris addicere.
 In militiam proficisci *Terent.*
 Nomen dare ad militiam *Liv. 5. ab Urb. 45.*

Ein Kriegsmann oder Soldat seyn.

- Militem esse *Cic. pro Leg. Manil. 19.*
 Militiæ munus exercere *Ovid. ad Pison. 6.*
 Militare *Cic. 1. Offic. 55.*
 Militare munus fungi *Nep. Datam. c. 1.*
 Militari munere fungi *Sueton. de Clar. Gram. 9.*
 Colere Martem *Sil. l. 8. 92.*

[Nota. Pro in militia usurpatur apud Latinos Genitivus,
 militiæ. Sic Livius. Hoc anno domi militiæque
 gesta.

gesta. Sic etiam Cicero 3. de Orat. 74. & 5. Tusc.
77. Non tamen adhibendus Accusatio sine pro-
positione. Non enim dicitur militiam proficisci,
sed in militiam proficisci. Us apud Terentium. In
militiam proficisci gnatum Cliniam amantem An-
tiphilam compulit durus pater.]

Kürze.

Sich der Kürze beflüssigen.

Breviter ac absolute aliquid complecti *Auctor ad He-
ren. l. 4. 185.*

Breviter summaticumque aliquid describere *Cic. in
Orat. 28.*

Multa propter rationem brevitatis & temporis præ-
termittere *Cic. 3. Verr. 72.*

Uno verbo absolvere *Nep. & Plaut. Bacch. 65.*

Brevitati studere *Quintil. lib. 12.*

Cursum & breviter aliquid attingere *Plin. Ep. 20.*

Conferre verba ad compendium *Plaut. Mil.*

In pauca conferre verba *Plaut. Afin. 3. 76.*

Carptim, breviterque perstringere aliquid *Plin. in
Paneg. 40.*

Carptim dicere *Plin. ep. 167. 6.*

Paucis dare *Terent. Prolog. Heaut. 10.*

Damit ich es kurz mache.

Ut verba in pauca conferam.

Ut ad compendium rem referam.

Ut rem carptim perstringam.

Ut tribus verbis complectar.

Ut paucis me expediam.

Ne longior sim.

Ut Laconismo utar.

Kuß.

Einen Kuß / Kuß geben.

Oscu-

- Osculari aliquem *Cic. App. l. 3. 11. 4.*
 Complecti aliquem osculo *Cic. in Somn. Scipion. 10.*
 Pangere alicui osculum *Plaut. Cur. 2. 56.*
 Impertire aliquem osculo *Sueton. in Neron. c. 37.*
 Dare alicui osculum *Ovid. Ep. 18. 34.*
 Dare alicui suavium *Plaut. Afn. c. 16. 41.*
 Facere alicui suavium *Plaut. Afn. 13. 93.*
 Excipere aliquem osculo *Quintil. l. 1. c. 2. 7.*
 Figere alicui osculum *Lucret. 4. 218.*

Lachen.

- Ridere *Cic. 5. Verr.*
 Risum edere *Cic. ad Q. Frat. l. 2.*
 Cachinnare *Cic. 5. Verr.*
 Cachinnari *Cic. l. 3. in Verr.*
 Tollere risum *Horat. de Art. 77.*
Linen lachend machen.
 Movere alicui risum *Cic. ad Attic. l. 6.*
 Conciliare alicui risum *Quintil. l. 6.*
 Conitare risum *Cic. 2. de Orat.*
 Elicere risum alicui *Juvenal. Satyr. 7.*
 Excutere alicui risum *Horat. 1. Serm. Satyr.*
 Facere risum *Cic. 6. Verr.*
 Excitare risum *Cic.*
 Exprimere risum alicui *Plin. ep. 7. l. 4.*
 Risus alicui dare *Horat. 2. Satyr. 5. 12.*
 Captare risus.

Des Lachens sich enthalten.

- Tenere risum *Cic. de Clar. Orat.*
 Continere risum *Cic. l. 4. de Fin. 114.*
 Compescere risum *Horat. 2. Satyr. 8. 13.*
 Reprimere risum *Cic.*

Ins Gäußlein lachen.

Gaudere in sinu Cic. in Tuscul. Ovid.

Qui sapit, in tacito gaudeat illo sinu.

Laden.

Einem zu gast laden.

Confer zum Abendmahl beruffen.

Invitare aliquem ad epulas.

Accire aliquem ad convivium.

Adhibere aliquem convivio.

Einem Wagen laden.

Onerare currum,

Currai onus imponere.

Eine Musquete laden.

Sclopetum onerare pulvere nitrato & glande.

Läger.

Das Läger schlagen.

Castra metari Cic. 11. Phil. 297.

Castra locare Cic. Fam. Ep. 201.

Castra ponere Cic. Fam. Ep. 213.

Facere castra Cic. Ep. Attic. 8. 163. 4.

Das Läger angreifen oder anfallen.

Adpugnare castra Tacit. l. 4. 93. 30.

Adulsare castris Tacit. l. 2. 31. 36.

Perrumpere castra Liv. l. 8.

Landschafft.

Ein Landschaffe unter sein Gewalt bringen.

Redigere aliquam regionem sub suam potestatem

Nep. Miltiad. c. 8.

Redigere aliquam regionem in suam potestatem Nep.

Miltiad. 4. 1.

Subigere sibi aliquam regionem Plant. Curcul.

Regionem aliquam imperio suo subigere Liv. 1. ab

Vrb. 90.

Einen des Lands verweisen.Proscribere aliquem è regione *Cic. pro Dom.*

Excutere aliquem regione.

Expellere aliquem regno *Cas. 3. Bel. Civ. 407.*Multare aliquem exilio *Cic.*Agere aliquem in exilium *Cic.*Mittere aliquem in exilium *Cic.*Aqua & igni alicui interdicere *Cic.***In das Land kommen.**Portum capere *Cic.*In portum pervenire *Cic.*

In terram exponi.

Dem Land abfahren.

Navem solvere.

Portum relinquere *Virg. 3. Aeneid.*E portu solvere *Cic. pro Muran.***Es seynd diß Jahr viele Länder durch den Krieg verderbet und verwüestet worden.**

Hostium decurthonibus hoc anno variis regionibus vastitas illata est.

Hoc anno variæ regiones Martis furore devastatæ sunt.

Belli injuria hoc anni spatio multæ urbes, pagi & oppida destructa, everfa & solo æquata sunt.

Hostium inclementia hoc anno urbes variarum regionum vastatæ, oppida diruta & pagi in cinerem fuere redacti.

Hoc anno hostes in varias excurrerunt regiones, easque totas destruxerunt, diruerunt, funditusque deleverunt.

Lang. Für die lange weile.

Temporis terendi gratia.

Temporis fallendi ergo.

Lassen.

Lassen wissen / zu wissen thun / offenbahren.

Certiorum facere aliquem de aliqua re Cic. 6. Verr. 71.

Certiorum facere aliquem alicujus rei Cic. ad Attic.

L. 3. 50. 5.

Erudire aliquem de aliqua re Cic. ad Cel. l. 2. 11.

Significare alicui aliquam rem Cic. 5. Verr. 193.

Patefacere alicui aliquid Cic. 1. de Orat. 102.

Aperire alicui aliquid Cic. 1. Orat. 40.

Certiorum reddere alicui de aliqua re Plaut. Merc. 3. 20.

Certum facere aliquem de aliqua re Plaut. Pseud. 3. 16.

Detegere alicui aliquid Liv. 10. ab Urb.

Revelare alicui aliquid Ovid. 124.

Manifestare alicui aliquid Ovid. 13. Metamorph. 106.

Certiorare aliquem Vlpian. in l. pr. §.

[Sed certificare & certitudo minus certo Latinitatis voces sunt. Verbum manifestare quod Nizolius aliique rejiciunt, auctoritate Ovidii supra citata restituitur.]

Nota. Valla eleg. l. III. e. LXXV. inquit Phrasin facere aliquem certum, civitatem Latinam non admittere, & prosa oratione scribentes nusquam hac phrasi usus fuisse; semperque certiorum dixisse, verumper Plautum loco supra citato hac Phrasis ab hac contumelia liberatur.

Laß mich gehen / laß mich zu frieden.

Mitte me.

Fac me missum.

Dimitte me.

Sine, abeam.

Ne remoretis abitum meum.

Discessum meum ne moretis.

Ne molestiam mihi exhibeas.

Laß mich antworten.

Da mihi respondendi locum.

Einem Aber lassen. Vide Aber.**Die Last liege mir allein auf dem Hals.**

In me omnis moles inclinata recumbit.

In me omne onus reclinat.

Solus ego rem sustinere atque tueri cogor.

Laster.

Laster begeben.Flagitia in se admittere *Cic. Attic. l. 9. 181. 6.*Scelera committere *Cic. pro Syll. 4.*Flagitia patrare *Cic.*

Maximis sceleribus se adstringere.

Scelus facere *Cic. 1. de Orat. 112.*Facere crimen *Cic. pro Flac. 26.*Flagitium conficere *Ter. Phorm. 5. 2. 5.*

Laster meyden.

Man muß die Laster meyden.

Vitia cane pejus & angue sunt fugienda.

Decet quemvis à vitiorum commercio se sejun-
gere.Crimina ceu pestem aliquam fugere & detestari de-
bemus.**Einem ein Laster beymessen.**Inferre crimen alicui *Cic. de Amic. 58.*Induere crimen alicui *Stat. 1. Sylv. 44.*Dare crimini alicui *Cic. 7. Verr. 59.***Einem lästern.**Contumelia aliquem afficere *Cic. pro Rosc. Amer. 66.*Convitiis aliquem insectari *Cic.*Convitia in aliquem congerere *Cic. 3. Phil. 132.*Famam alicujus lædere *Cic. pro Cluent. 19.*

Den-

Dente maledico aliquem carpere.
 Maledicta in aliquem conpicere.
 Maledicta conferre in aliquem *Cic. Attic. l. 11. 216. 3.*
 Maculare crimine nomen alicujus *Virg. 10. Aeneid.*
 168.

Probra inferre alicui *Cic.*
 Convitiam aliquem *Quintil. lib. 3.*
 Dente Theonino famam alicujus rodere.

[*Hæc proverbialis locutio, Dente Theonino rodere aliquem, sumpta à Theone Poeta quodam rabiosa loquacitatis, petulantissimæque maledicentia. Unde & Ausonius in carmine hendecasyllabo, Poetam quempiam indoctum & mendacem Theonem appellat.*]

Latin.

Etwas zu Latein oder Lateinisch machen.

Transfere aliquid in Linguam Latinam.
 Convertere in sermonem Latinum *Quintil. lib. 10. 6. 5.*
 Romana civitate donare.
 Latine reddere aliquid *Cic. 1. de Orat. 73.*
 In Latinum vertere *Quintil. lib. 10. c. 5.*

Lauffen.

Currere *Cic. Attic. l. 10.*
 Currere *Cic. de Senect. 16.*
 Curritare *Terent. Eunuch. 2. 2.*
 Cursu properare *Ovid. Ep. 15.*
 Cursim aliquo pergere *Cic.*

Ein Lauffer.

Hemerodromus *Nep. Mil. c. 4.*
 Dolichodromus.

[*Hemerodromi dicebantur, qui totum diem à mane usq; ad vesperam citra respirationem currebant. Dolichodromi, qui perpetuo impetu duodecim stadia decurrebant. Hæc Erasmus.*]

Ein

Ein Pferd lauffen lassen.Equum ad cursum admittere *Curr. lib. 1.***Einem zuvor lauffen.**Cursu aliquem vincere *Cic.*Currando antevertere *Cic.*Superare aliquem cursu *Horat. 1. ep. 19. 11.***Einem gleich lauffen.**Cursu aliquem æquare *Cic.*

Currando aliquem assequi.

Wohl lauffen können.Pedum celeritate pollere *Curr. lib. 1.*Pedibus valere *Cic.*Cursu pedum valere *Virg. 5. Æneid.***Mit einem in die Wett lauffen.**

Cursu contendere cum aliquo.

Leben.Vivere *Plaut. Mil. 14. 80.*Vitam degere *Cic. Fam. Epist. 240.*Vitam agere *Cic. Fam. Ep. 82.*Vitam & Spiritum ducere *Cic. 1. de Invent. 99.*Vita frui *Cic. 2. de Finib. 169.*Vita & communi spiritu frui *Cic. 4. Catil. 79.*Ducere animam *Liv. 6. ab Urb. 77.*

Lucis usura frui.

Vitam transigere *Cic.*Ætatem degere *Cic.*In vivis esse *Cic.*

Inter vivos numerari.

Lang. Lang leben.

Vitam vivere diuturnam.

Naturam vivendi satietate explere.

Longum vitæ spatium peragere.

Nestoreos annos vivere.

Avo extento vivere *Horat. 1. Carm. Ode 2. 1.*

So lang ich lebe/ oder leben werde.

Dum spiritus hocce. reget artus.

Dum in vivis agam.

Dum lucis usum divina mihi concedet clementia.

Quamdiu supererit in me halitus.

Donec super terram acturus sum.

Donec in mortalium numero futurus sum.

Donec ulla vitæ portio his in artubus relidebit.

Wann mir Gott das Leben gönnet.

Deo me sospitem & incolumem servante.

Si vita suppetet.

Si mihi vita contigerit *Plan. Cic. l. 10. 24. 2.*

Siquidem superstes ero.

Siquidem ulteriorem lucis usum divina mihi concedet indulgentia. !

Ἐὰν ὁ θεὸς ζῆλον ἔχῃ μοι, ut S. Iacobus loquitur cap. 4.

Einen umbs Leben bringen/ tödten.

Occidere aliquem *Cic. 2. de Finib. 107.*

Interficere aliquem *Cic. 2. de Finib. 103.*

Interimere aliquem *Cic. 2. de Nat. Deor.*

Necare aliquem *Cic. pro Leg. Manil. 4.*

Enecare aliquem *Cic. 1. Tusc. 16.*

Privare aliquem vita *Cic. in Par. 29.*

Privare aliquem communi luce *Cic. pro Quint. 49.*

De medio aliquem tollere *Cic. 2. ad Heren.*

Conficere aliquem gladio *Cic. pro Cecin. 60.*

Offerre alicui mortem *Cic. pro Rosc.*

Adimere alicui vitam *Plaut. Mil. 10. 136.*

Internecioni aliquem dare *Cic.*

Carpere vitam *Senec. in Herc. Fur. 9.*

Exitio dare *Tacit. l. 11.*

Letho dare *Virg. 5. Aeneid. 160.*

Facere cadaver *Apul. l. 8.*

Facere eadem *Cic. pro T. A. Milon. 20.*

Ferire aliquem frigore *Horat. 2. Sat. 1. 13.*

Tollere aliq. ex rerum natura *Cic. pro Rosc. Amer. 42.*

Exhæredem vitæ suæ aliquem facere *Plaut. Bacch. 19. 8.*

Extinguere animam alicui *Ter. Adolph. 3. 2. 16.*

Mortem inferre alicui *Cic.*

E medio tollere aliquem *Cic.*

[*In verbo tollo occurrunt aduersa significaciones. Notat enim & in humerum suscipio & occido. Hinc poeta,*

Quis neget Aeneæ progeneratam stirpe Nerone?

Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.]

Das Leben bessern. Confer **Buß thun.**

Ad meliorem frugem se convertere *Cic.*

Convertere animum à vitæ pravitate *Cic. 1. de Nat. Deor. 103.*

Ex corruptis moribus ad emendatiorem vitam traduci.

Consuetudinem vitiosam & corruptam pura & incorrupta emendare *Cic. de clar. Orat. 141.*

Vitia virtutibus emendare *Nep. Themist. c. 1. 1.*

Ad frugem animum applicare *Plin. Trin. 5. 3. 4.*

Ad frugem redire *Lanoprid. in Heliog.*

Einen am Leben straffen.

Morte mulcare aliquem *Cic. 3. Catil. 9.*

Capitis damnare aliquem *Cic.*

Condemnare aliquem capitis *Cic. 1. de Orat. 119.*

Es scheint nicht / daß er mit dem Leben dare von kommen werde.

In perditis numerandus videtur.

Perditorum numero accensendus videtur.

De ipso actum esse & conclamatum videtur.

Exigua in spe animam trahit.

De ipsius salute vel optimi medicorum desperant.

Leib und Leben wagen.

Inferre se in periculum capitis *Cic. pro Cornel. Balb. 18.*

Offerre se periculo capitis *Cic. 3. Catil. 71.*

Adire periculum capitis *Cic. 3. Catil. 71.*

Fulminibus & ruinae caput praestare *Luc. 1. 5. 155.*

Er hat nicht lang gelebt.

Fato brevis fuit.

Praematura morte abreptus est.

Ledig.

Ledig seyn von Geschäften.

Nullis negotiis districtum esse *Cic. 1. de Nat. Deor. 17.*

Nullis laboribus occupatum esse *Cic. Fam. Epist. 271.*

Ab omni rerum administratione vacuum esse *Cic. 1.*

Offic.

Nullis occupationibus implicatum esse *Cic. 1. de Nat.*

Deor.

Legen.

Sich auf etwas legen.

Vide sich befließigen.

Lehren / einen unterweisen.

Docere aliquem *Cic.*

Artibus instruere aliquem *Cic.*

Literis imbuere aliquem *Cic.*

Optimarum artium vias tradere alicui.

Aetatem juvenilem informare.

Præcepta sapientiae tradere.

Ingenium alicujus recollere.

Leib.

Dem Leibe nach.

Secundum corpus *Cic. 7. Verr. 129.*

[Nota. Quoad corpus barbarum est. Quoad enim Latinis notat quousque, donec, quamdiu. Confer Cornel. Nep. in Attic. c. 11. 5.]

Es triffe Lieb und Leben an.

Res capitis est.

Caput agitur.

Leich.

Zur Leich gehen/ einen beiffen zum Grab begleiten.

Funus comitari.

Funeris exequias prosequi.

Iusta persolvere alicui.

Honores supremos alicui congerere.

Solvere iusta funeri.

Ad funus convenire, ad exequias cohonestandas.

In funus venire.

Operam dare funeri.

Leid.

Einem Leid antzun/ beleidigen.

Offendere aliquem Cic.

Ladere aliquem Cic.

Injuria afficere aliquem Cic.

Injuriam inferre alicui Cic.

Injuriam facere alicui Ter. Hecyr. 3. 1. 27.

Immittere injuriam in aliquem Cic. in Parad. 35.

Imponere injurias alicui Cic. 6. Ferr. 17.

Offerre injuriam alicui Ter. Hecyr. 5. 1. 13.

Agre facere alicui Ter. Eun. 4. 1. 10.

Leiden.

Pati Cic.

Perpeti Cic.

Ferre Cic.

Perferre Cic.

Tolerare Cic.

Sustinere Cic.

**Leid tragen / vide betrübe seyn.
Scruff leiden.**

Luere pœnam Cic. 3. Attic. 49.

Pendere pœnam Cic. 3. de Nat. Deor. 117.

Persolvere pœnam Cic. de Amic. 36.

Dare pœnam Cic. 5. Tusc. 77.

Perpeti pœnam Cic.

Ferre pœnam Cic. pro Roscio 103.

Exsolvere pœnas Catul. Argen. epig. 59. 16.

Pari pœnam Ovid. 3. de Pont. eleg. 6. 6.

Perferre pœnam Cic. pro Sest. 128.

Pendere pœnas Cic. in Pis. 39.

Subire pœnam Cic. in Pis. 72.

Solvere pœnas Ovid. 1. Met. 43.

Etwas lernen.

Discere aliquid.

Capere rei scientiam.

Ad rem aliquam animum applicare.

Artem aliquam cogitatione comprehendere.

Re aliqua imbui.

Etwas auswendig lernen.

Ediscere aliquid Cic. 2. Tusc. 48.

Memoria mandare aliquid Cic. ad Heren. 3.

Tradere memoriae aliquid Cic. in Parad. 27.

Memoria complecti aliquid Cic. 2. de Divin. 216.

Memoria comprehendere aliquid Cic. 5. Tusc. 169.

Indipisci aliquid animo Gel. l. 17. c. 2.

Im Lernen zunehmen.

Progressum facere in studiis Cic. 4. Tusc. 67.

Progredi in studiis Cic. 4. de Finib. 105.

Proficere in literarum studiis Cic. pro Planc. 61.

Procedere in studiis *Cic. 3. de Fin. 9.*

Profectum facere in studiis *Plin. Jun.*

Lermen.

Einen Lermen oder Auffruhr machen.

Turbas dare *Cic.*

Turbas movere *Cl.*

Tumultum excitare *Cic.*

Tumultum concitare *Cic.*

Tumulta omnia perturbare.

Conflare seditionem *Cic. pro Cluent. 80.*

Facere tumultum *Salust. in Jugurth.*

Excitare turbas *Quint. l. 2. c. 16. 2.*

Concitre seditionem *Liv. 4. ab Urb. 209.*

Concitre turbas *Plaut. Amph. 5. 14.*

Einen Auffruhr stillen.

Seditionem in tranquillum conferre *Plaut. Amph. 5. 16.*

Comprimere tumultum *Tacit. l. 20.*

Lermen blasen.

Classem canere.

Ad arma conclamare.

Milites ad praelium convocare.

Lesen.

Legere *Cic.*

Lectitare *Cic.*

Evolvere librum *Cic.*

Legendo percurrere.

Manibus librum terere.

Manibus librum versare.

Leuchten? Scheinen.

Lucere *Cic.*

Elucere *Cic. 2. de Orat.*

Collucere *Cic. 4. Acad.*

Perlucere Cic.
 Splendere Cic.
 Fulgere Cic. in Catil.
 Nitere Cic. in Catil.
 Micare Cic. 2. de N. Deur.
 Coruscare Cic.

Leugnen.

Negare Cic. de Clar. Orat. 38.
 D. negare Cic. 7. Verr. 29.
 Recusare Cic. 7. Verr. 119.
 Inficiari Cic. pro Cluent.
 Inficias ire Quintil. l. 3. c. 7.
 Abnuere Cic. de Fat. 6.

Leihen oder einem etwas leihen.

Mutuum dare alicui aliquid Cic. Attic. Ep. 3.
 Commodare alicui aliquid Cic. pro Cal. c. 13.
 Copiam alicujus rei alicui facere Plant. Cur. 7. 51.
 Mutuum credere alicui aliquid.
 Rei alicujus usum concedere alicui.
 Utendum dare alicui aliquid Plant. Afin. 9. 38.

[Sed phrasis mutuo dare, qua hodie non pauci delectantur, nulla Classicorum nititur auctoritate. Plinius quidem l. 9. c. 55 dicit; Sex millia numero Martianorum mutuo appendit: Verum (ut observat Celeb. Cellarius) incerta hæc est lectio, & in margine Editionis Belgica cum Var. Not. exstat mutua.]

Leihen / entleihen etwas von einem.

Mutuum sumere aliquid ab aliquo Cic. in Verr. de Pret. Vib. cap. 10.
 Mutuari aliquid ab aliquo Cic. 2. Tusc. 76.
 Mutuum accipere aliquid ab aliquo Plant. Pseud. 3.
 [Sed phrasis mutuo sumere probatis auctoribus ignota est.]

Einem eine Freundschaft leiffen/ erweisen.Cumulare aliquem officis *Plin. ep. 2. 43.*Perfolvere alicui officium *Cic. 7. Verr. 143.*Conferre benignitatem in aliquem *Cic. 11. Offic. 75.*Officium præstare alicui *Cic. Ter. l. 14. 4. 5.*Benevolentiam præstare alicui *Cic. Attic. l. 9. 178.*Amorem præstare alicui *Ovid. 3. Trist. Eleg. 4. 13.*Amicitiam alicui exhibere *Colum. l. 11. c. 17.*

[Nota. A præsto dicitur præstitum & præstitum: Cave tamen dixeris, præstaturus: potius præstiturus.]

Lieb.

Einem lieben/ lieb haben.Diligere aliquem *Cic. 3. de Leg. 7.*Amare aliquem *Cic. ad Q. Fr. l. 1. Ep. 8.*Charum habere aliquem *Cic. pro Corn. Balb. 4.*Amore prosequi aliquem *Cic. Trebon. l. 15. 21.*

Benevolentia complecti aliquem.

Flagrare amore alicujus *Cic. 4. Tusc. 117.*Ardere amore alicujus *Cic. 4. Verr. 80.*In deliciis habere aliquem *Cic.*Intimum habere aliquem *Terent. Eunuch. Act. 1. sc. 2.*Deperire aliquem *Plaut. Curcul. 2. 46.*

[Nota. Amare & diligere gradu differunt, nam amare plus est, quàm diligere. Hinc Cic. ad Brut. Ep. 1. Sed tamen ut sciras, eum non à me diligere solum, verum etiam amari. Confer eund. ad Dolab. l. 9. Ep. 14.]

Für lieb nehmen.Æqui bonique consulere *Quintil. lib. 1. c. 10.*Æqui bonique facere *Cic. ad Attic. l. 7. 127. 3.*Æquo animo accipere *Sall. in Catil.*In bonam partem accipere *Cic. Attic. l. 3. 67. 1.***Liebkosen/ schmeichlen.**Adulari alicui *Quintil. l. 9. c. 3.*

Adulari aliquem *Cic. 2. de Divinat.*

Blandiri alicui *Cic. 4. Acad.*

Lenocinari alicui *Cic. 1. Verr. 26.*

Palpam obrudere alicui *Plant. Pseud. 14. 41.*

Auribus alicujus inservire *Cic.*

Assentari uncula gratiam alicujus aucupati *Cic.*

Dare aliquid auribus alicujus *Treb. ad Cis. l. 12. 16. 3.*

Servire auribus alicujus *Ces. in Comment.*

Et non loben/rühmen.

Landare aliquem *Cic. pro Plac. 50.*

Laude al quem afficere *Cic. 2. Offic. 67.*

Summis laudibus aliquem ad cælum efferre *Cic. Dol. l. 9. 14.*

Laudibus aliquem ornare *Cic. ad Q. Fr. l. 2. 7.*

Laudem alicui tribuere *Cic. Brut. 15. 10.*

Laude aliquem cohonestare *Cic. anteq. ir. in exil. 20.*

Laudem alicui impertire *Cic. 3. in Catil.*

Laudem alicui impertiri *Cic. pro Leg. Manil. 45.*

Laudibus aliquem cumalare *Tacit. lib. 18.*

Laudibus aliquem in cælum ferre *Cic. ep. fam. 26. l. 10.*

Laudibus aliquem celebrare *Plin. l. 14. c. 6. 2.*

Fama aliquem in cælum tollere *Cic. 3. de Nat. Deor. 59.*

Landes alicujus in astra tollere *Cic. ad Attic. l. 2. 40. 2.*

Laudem alicui contribuere *Cic. pro Milon. 62.*

[*Valla lib. 3. Ansid. in Pagine p. mihi 309. asserit, impertior deponens nusquam reperiri apud probatos Auctores. Vellens, dixisset Vir ille caeteroquin Latinnissimus, haud facile inveniri. Invenitur enim in Orat. Ciceronis pro leg. Manil. 45. Ut omnes intelligant, me Lucullo tantum impertiri laudis, Et pro Archia. Multis gratuito civitatem in Graecia homines impertiebantur.*]

Et

Er hat ein schlecht Lob:

Male audit.

Passima nota homo est.

Er hört sich gern loben.

Se ipsum ille admiratur.

Laudibus ille suis faver.

Ipse semet canit.

Suam ipsius laudem affectat.

Einem lohnen / den Lohn geben.

Mercedem dare alicui Cic.

Mercedem persolvere alicui Cic.

Premium tribuere alicui Cic.

Stipendium numerare alicui.

Stipendio afficere aliquem Cic. pro Cornel. Balb.

49.

Persolvere Stipendium alicui Cic. Attis. l. 5. 101. 2.

Er hat einen guten Lohn bekommen.

Præclaram ille mercedem tulit.

Insigni præmio affectus est.

Multum ex hac re ad ipsum rediit utilitatis.

Uberrimam ille messem messuit.

Loosen / das Loos werffen.

Sortiri Cic. pro Cluent.

Sortem mittere Cic.

Sortem jacere Cic.

Sortitionem facere.

Dacere sortem Cic. 2. de Divin. 57.

Lügen.

Mentiri Cic. in Sallust. 1.

Mendacia dicere Cic.

Mendacia proferre Cic.

Mendaciis aliquem onerare Cic. ad App. l. 3. 10.

Fumos vendere alicui Martial.

[Mentiri & mendacia dicere differunt. Qui mentitur alios fallit. Qui mendacium dicit ipse fallitur. Ita discernit hac duo Gellius ex Nicridio l. XI. c. XI. Vir bonus prestare debet, ne mentiatur. Prudens ne mendacium dicat. Sape tamen haec confunduntur.]

Lust oder Verlangen haben zu einer Sach.

Denderare aliquam rem Cic. Attic. lib. 5. 104.
 Flagrare desiderio alicujus rei Cic. Attic. l. 7. 124.
 Affici desiderio alicujus rei Cic. Fam. Epist. 23.
 Sitire aliquam rem Cic. Q. Frat. lib. 3. 21.
 Estuare desiderio alicujus rei Cic. ad Trebat. l. 7. 18.
 Magnopere expetere aliq. rem Cic. pro Arch. 10.
 Incendi cupiditate alicujus rei Cic. 1. Philipp.
 Esse in desiderio alicujus rei Cic. Fam. Ep. 22.
 Ardere cupiditate alicujus rei Cic. Fam. Ep. 69.
 Artici cupiditate alicujus rei Cic. Fam. Ep. 78.
 Teneri desiderio alicujus rei Cic. Fam. Ep. 21.
 Capi desiderio alicujus rei Terent. Heccyr. Act. 1. Sc. 2.

Lustig seyn / sich lustig machen.

Latanti animo esse Cic. pro Cluent. 20.
 Efferi læticia Cic. pro Dejos. 17.
 Jucundissimè vivere Cic. 2. de Finib. 112.
 Dare se jucunditati Cic. Offic. 172.
 Animum relaxare Cic.
 Animum reficere Cic.
 Jucunditate perfundi Cic. 2. de Finib. 10.
 Genio indulgere Pers. Satyr. 5.
 Genialiter vivere.

M.

Machen.

Du magst es machen / wie du willst.

Tuo per me licet fruaris sensu.

Fac, ut lubet.

Rem illam ex animi tui sententia institue.

Tui hoc est arbitrii.

Eine Mahlzeit zurüßten.

Convivium instituere Cic.

Cœnam comparare Cic.

Cœnam instruere Cic.

Mensam lautis ferculis onerare.

Facere convivia Catul. epig. 44. 2.

Struere convivia Tacit. l. 15.

Convivium apparare Cic.

Mahlen.

Rei formam depingere.

Rei formam coloribus exprimere.

Faciem alicujus penicillo effingere.

Faciem alicujus varietate colorum delineare.

Inlustrare faciem alicujus egregiis picturæ coloribus.

Effigiem alicujus tabella exprimere Mart. l. 1. 180.

Exprimere faciem alicujus Plin. ep. 153.

Effingere formam alicujus Cic.

Ex membris alicujus similitudinem exprimere Plin.
l. 34. c. 42.

Malen / Mehl machen.

Molere Tarent.

Frumentum terere.

Manglen. Es mangelt mir an der Sach.

Destituor illa re.

Res illa mihi deest.

Careo hac aut illa re.

Hæc res mihi deficit.

Hæc res me deficit.

[Nota. Verbum careo etiam aliquando admittit Accusativum,

*nam. Plaut. Curc. 3. 43. Quia id, quod amo, ca-
reco. Nonnunquam quoque Genitivum. Terent. He-
aut. 2. 4. 19. Nam dum absteantia, omnes mihi
labores fuere, quos cepi, leves, præterquam tui
carendam quod erat.*

*Deficere quando proelinquere & deserere accipi-
tur, habet passivum, quando vero pro defector,
neutrum est.]*

Mangel leyden. Vide *Arat* verben.
Einen Mann nubnen.

Nubere viro Cic. pro Cluent. 8.

Ovid. Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Den Mantel anlegen.

Pallium induere,

Pallium aptare.

Pallium componere.

Pallium humeris imponere.

Corpus tegere pallio.

Den Mantel nach dem Wind hengen.

Foro uti Cato.

Tempori servire Cato.

Manchmahl. Vide **Offenmahl.**

Den Zorn mässigen.

Temperare iræ Cic.

Temperare iram Virg. 1. Æneid. 13.

Moderati iram Cic.

Moderari iræ Horat. 1. Ep. 2.

Iræ modum facere Cic.

Iræ modum tenere.

Comprimere iram Sen. Med. 6. 1.

Lenire iram Quint. 1. 3. c. 8. 8.

Minuere iram Ter. Phorm. 2. 3. 88.

Frena ponere iræ Juven. Satyr. 8. 9.

Reprimere iracundiam *Ter. Adelp. 5. 3.*

Gohibere iram *Virg. 12. Aeneid.*

Das Maul hencfen.

Vultum deſcete *Virgil. 3. Aeneid.*

Einem das Maul ſtopffen.

Os alicui obſtutare *Cic.*

Os alicui obſtruere *Cic.*

Linguam alicujus compellere *Cic.*

Linguam alicujus ſtricare *Cic.*

Mehren. Vide Vermehren.

**Jemehr man hat / je mehr man haben
will.**

Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.

Crefcit amor nummi, quantum ipſa pecunia crefcit.

Meynen / ſchätzen / achten / ſich einbilden.

Purare *Cic. 4. Acad. 103.*

Arbitrari *Cic. 6. Verr. 73.*

Exiſtimare *Cic. Verr. 12.*

Autumare *Cic. in Top. 28.*

Cenfere *Cic. Lentul. 1. 1. 1.*

Perſuadere ſibi *Cic. 1. de Nat. Doct. 84.*

[*Nota.* Imaginari hoc ſenſu barbarum eſt. Nam imaginari eſt proprie alicujus rei ſimilitudinem mente concipere, teſte Plinio 9. 6. 35. Deinde ſomniare ſecundum Sueton. Jul. 81.

Æſtimo & Exiſtimo longe differunt, licet hodie à multis confundantur. Æſtimare enim eſt conſiderare; exiſtimare vero judicare.]

Er meyns es gut mit dir.

Optimè tibi cupit.

Optimè tibi vult.

In re tuam ſuadet.

Optimè tibi conſulit.

Ich bin deiner Meinung.

Tibi accedo.

Sententia tua subscribo.

Tecum sentio.

Calculum sententia tua addo.

Pedem in casta tua infero.

Cum illo facio *Cic. pro Syll. 27.***Das Meisterstück machen / die Lehrs-Jahre
ablegen.**Specimen artis edere *Cic.*Tyrocinii rudimenta deponere *Curt.*Experimentum insignis artificii dare *Sueton. in Neron.***Meldung thun von einer Sach.**Mentionem facere alicujus rei *Cic. de Senect. 85.*Mentionem facere de aliqua re *Cic. pro Quint.*Mentionem movere de aliqua re *Cic. Liv. 8. Bell. Puv.*Leviter atque in transitu aliquid attingere *Cic.*Memnisse alicujus rei vel de aliq. re *Quintil. lib. 11. 22.*

Messen

So viel ich mercke.

Quantum conjectura affequir.

Quantam conjectura accipio.

Quantum ego conjicio.

Quantum ego audis auguro.

Ich mercke den Poffen wohl.

Subolet mihi.

Odoror, quid pares.

Perspicio, quorsum evaluatus sis.

Messen.

Metiri *Cic. 5. Ferr. 166.*

Mensurare.

[Nota. Verbum mensurare est semibarbarum, Vegetio de-
mum usurpatum lib. 1. o. 25. aurea, argentea & aerea

Lati-

Latinitatis Scriptoribus plane ignotum. Idem censura
de adjectivis mensurabilis & immensurabilis, collato
Claudio Mamerto 2. 4.]

Messen.

Saginare Cic. pro Sest. 67.

**Die Schwein werden mit Eichel und
Bucheckern gemestet.**

Porci glandibus quernis & fageis saginantur.

Ein Ding mißbrauchen.

Abuti aliqua re Cic. 1. in Catil.

**Die Knechte müssen ihrer Herren Gütigkeit
nicht mißbrauchen.**

Servos non decet abuti lenitate herorum suorum.

Servis non convenit indulgentiam Dominorum suo-
rum ad malitia licentiam transferre.

Servos dedecet Dominorum facilitate insolenter
uti.

Mitbringen.

Bringe deinen Bruder mit.

Comitem tibi adjuuge fratrem tuum.

Adduc fratrem tuum.

Fac, adducas fratrem tuum.

Fac, stipatus fratre tuo advenias.

Missgünstig seyn.

Invidere alicui Cic. 4. Acad. 13.

Flagitare invidia Cic. pro Cluent. 107.

Conflagrare invidia Cic. 3. Verr. 112.

Aestuare invidia Sallust.

Ardere invidia in aliquem Cic. Q. Fr. 1. 16.

Einem Mißgunst machen.

Conflare alicui invidiam Cic. 1. Catil.

Concitare alicui invidiam Quintil. 1. 6. c. 1.

Adducere aliquem in invidiam Cic. Lentul. 1. 1. 1.

Para-

Parare alicui invidiam Cic. in Sallust. 5.
 Trahere aliquem in invidiam Auct. ad Heren. l. 1. 8.
 Facere alicui invidiam Quintil. l. 6. c. 1.
 Vocare aliquem in invidiam Quint. l. 6. c. 4.
 Rapere aliquem in invidiam Cic. 3. de Leg. Agr. 5.

In etnes Mißgunst gerathen.

Incidere in invidiam alicujus Nep. Cim. c. 3. 1.
 Excipete invidiam alicujus Nep. Dat. c. 3.
 Conculare sibi invidiam alicujus Liv. 3. ab Urb. 55.

Wie der Zeit Vide Zulgemach.

Mittel.

Subsidia Cic. pro Leg. Manil. 3.
 Sumptus Cic. 2. de Inven. 186.

[*At medium, media hoc sensu nunquam probati Auctores usurparunt, sed semper de medio loco vel re. Hinc Cic. In medium proferre Epist. 2. De medio tollere pro Rose. Amer. 7. In medio relinquere pro Cael. c. 20. Confer Ovid. Metam. 2. 137.*]

Ein Mittler.

Conciliator Nep. Attic. c. 12.
 Pacificator Cic. l. 1. ad Attic. Ep. 12.
 Deprecator Caf. lib. 6. c. 4.

[*Sed vocabula mediator, mediatrix extra usum sacrum vix occurrunt: Theologia ergo relinquatur. Medietas & mediè pro mediocriter sunt latinis cademis: sed mediè, immediatè & immediatus plane barbara censetur.*]

Mittlerweil / unterdessen.

Interim Cic. 2. de Orat. 115.
 Interea Cic. 4. Verr. 25.
 Interea temporis Terent. Heaut. 2. 3.

[*Nota Interea in Orationis contextu non semper postponitur, ut vult Grammatica Philippo-Ramea: sed saepe etiam*

etiam proponitur. Vide Cic. 4. Verr. 25. Terent. He-
aut. 4. 7.]

Ein Mitbruder.

Erater Cic. 3. Verr. 91.

[At confrater cave dixeris. Est enim vox barbara.]

Ein Mitbürger.

Civis Cic. 1. Catil. 7.

Municeps Cic. post Red. ad Quir. c. 8.

[Sed vocabulum concivis civitate Latina indignum
est. Ausus quidem est illud adscribere in eam Lau-
rentinus Valla Eleg. lib. 4. cap. 83. ex analogia vo-
cum commilito, condiscipulus: verum frustra Qui-
dam, inquit, librum auper sic inchoavit. Favonius
civis meus optime Princeps & consultus. Quum di-
cere debuisset, concivis meus &c. ꝛ. Dicere ita
eum oportuisset, si concivis esset vox Latina. Cum
autem ea nullus Latinorum fuerit usus, merito ea
repudiata, simplex civis adhibuit; maxime cum e-
riam hac significatu apud Veteres occurrat. Audi
Laelium apud Lucanum:

Hic civis meus est, in quem tua classica consul
Audiero.

Analogiam sine auctoritate nullam esse, supra probatum
dedimus.]

Mitleyden mit einem haben.

Dolere vicem alicujus Cic. Cornif. l. 12. 23.

Misericordiam commoveri in aliquem Cic. 4. Tusc. 28.

Miseratione permoveri in aliquem Cic. in Orat. 72.

Moveri misericordia Cic.

Pari molestia affici Cic. 4. Ep. 5.

Adversus alicujus indolere Cic. 2. Trist.

Commiserari aliquem Cic. 1. Verr.

Ex alicujus incommodis molestiam capere.

Einem etwas mittheilen.

Communicare aliquid cum aliquo Cic. 1. Ep. 7.

Communicare alicui aliquid Cas. Civ. 5. 18.

Impertire alicui aliquid Cia. 2. de Nat. Deor.

Participare aliquid cum aliquo Liv. 3. c. 12.

[*Diu dubitavi de dignitate hujus secunda Cæsarum, unde discipulis, eam per Dandi casum esserentibus, semper Ablativum cum præpositione substitui: ac dubium hoc mihi jam eximit Cæsar loc. supra allegato.*]

Mit einem gehen.

Adjungere se comitem alicui Cic. ad Attic. 1. 9.

Prosequi aliquem Cic. 6. Verr. 69.

Addere se comitem alicui Virg. 8. Æneid.

Præbere se comitem alicui Cic. Lentul. 1. 9.

Comitari aliquem Plin. 1. 11. c. 18. 4.

Dare se comitem alicui Liv. 3. ab Urb. 158.

Einem einen Muth machen.

Augere alicui animum Cic. Fam. Ep. 236.

Mentem alicui injicere Cic. pro Milon. 6.

Erigere animum alicujus Cic. 5. Phil. 164.

Dare animum alicui Cic. Fam. Ep. 9.

Addere animum alicui Cic. Fam. Ep. 9.

Facere animum alicui Liv. 5. Bel. Pun. 56.

Facere alicui spiritus Liv. 10. Bel. Pun. 45.

Den Muth verlieren/sinken lassen.

Abjicere animum Cic. de Leg. 39.

Despondere animum Plant. Milit. 15. 61.

Deficere animo Liv. 6. Bell. Pun. 216.

Animo frangi Cic.

Dimittere animum Curt. 1. 5.

Concidere mente Cic. 3. Philip. 130.

Concidere animo Cas. 8. Bel. Gall. 73.

Dimittere mentem Cic. 5. de fin. 77. & Tacit. 1. 16.

Cadere animo *Cic. ad Torq. l. 6. 1. 10.*

Wanns ans treffen geht / fällt der Muth.

Quia ultimi discriminis tempus adventat, in sollicitudinem versa est fiducia *Curt. l. 31. 8.*

Mäßig gehen / die Zeit mit Mäßiggang zubringen.

Otiari *Cic. 3. Offic. 75.*

Otiosum esse *Cic. Attic. l. 12.*

In otio esse *Cic. 7. Verr. 6.*

In otio vivere *Cic. 2. de Leg. Agr. 99.*

Otiose vivere *Cic. 3. Offic. 131.*

Tempus otio terere *Cic.*

Tempus otlando transigere *Sallust. in Catil.*

Indulgere otio.

Habere manum sub pallio *Quint. l. 12. c. 10.*

Languere otio *Cic. 1. de Nat. Deor. 12.*

Otia ducere *Ovid. 1. de Pont. eleg. 6. 9.*

Sich wieder dem Mäßiggang ergeben.

Referre se ad otium *Cic. Dolabell. l. 9. 9.*

Convertere se rursus ad otium *Cic. ad Q. Fr. lib. 3.*

Conlocare se in otium *Plaut. Merc. 10. 10.*

Soldaten mustern.

Delectum militum agere.

Lustrare exercitum *Cas. 8. Bell. Gall.*

Exercitum recensere *Cic.*

Copias militares recognoscere *Cic.*

Inire numerum militum *Liv. 8. Bell. Maced.*

Instituere delectum militum *Cas. 1. B. G.*

R.

Einer Sach nachdencken.

Acie ingenii aliquid contemplari *Cic.*

Toto animo de aliqua re cogitare.

Animo volvere aliquid *Cic.*

K

Ani-

Animum intendere in aliq. rem *Liv. 3. Bell. Pun.*
 Agitare animo aliquid *Plin. 2. 1.*
 Agitare cum animo aliquid *Sallust. ad Cas.*
 Agitare mente aliquid *Id. in Catil. Liv. 7. ab V. C.*
 Agitare in mente aliquid *Cic. 1. de N. D.*
 Agitare aliquam rem secretis imaginationibus *Tas. 13.*

Nachfragen.

Inquirere in aliquid *Cic. 2. Offic.*
 Investigare aliquid *Cic. pro Ligar. 1.*
 Perquirere *Cic. 5. Verr. 113.*
 Anquirere *Cic. de Fat. 26.*

Nachgeben.

Er gebe an Gelehrtheit keinem etwas nach.
 Eruditione nemini cedit.
 Eruditione nulli est secundus.
 Eruditione superiorem habet neminem.
 Eruditione omnibus fere palmam præripit.

Einem nachlassen/durch die Finger sehen.

Connivere alicui *Cic. 1. Philipp.*
 Indulgere alicui *Cas. 1. Bell. Gall.*
 Fræna laxare alicui *Lucan. l. 7.*
 Impunitatem dare alicui.

Nach meinem Vermögen.

Quoad possum *Cic. Fam. Ep. 264.*
 Pro virili parte *Cic. 13. Phil. 348.*
 Quantum in me erit *Cic. Fam. Ep. 254.*
 Quoad ejus fieri potest *Cic. Attic. l. 11. 220.*
 Pro mea tenui parte *Cic. 1. Tusc. 150.*
 Quantum possum *Cic. Fam. Ep. 176.*
 Pro visibus meis *Quintil. l. 2. c. 4.*
 Pro facultate mea *Quintil. l. 6. c. 5.*

Nach Meynung des Burgemeisters.

Secundum consulis sententiam.
 Ut consulis fert opinio.

Ex consulis sententia.

Juxta sententiam consulis.

[Nota. Phrasis juxta sententiam, juxta Ciceronem, juxta Homerum hoc sensu aurea & argentea aetatis Scriptoribus ignota est: illis enim juxta notat neben. Vid. Cornel. Nep. Attic. 22. Seculum aeneum usurpavit. domum juxta pro secundum. Vide Solin. cap. 11.]

Einem mit Hinterlist nachstellen.

Vide Hinterlist.

Nacht werden. Es will Nacht werden.

Dies inclinat in vesperam.

Diei vesper adest.

Advesperascit.

Dies declinat in vesperam.

Nox irruit.

Vespertinum crepusculum adest.

Vesperum adpropinquat.

Nox admittit diem *Plaut. Capt. 7. 58.*

Sol ruit.

Confer Abend.

[Verbum noctescit, quod hodie non paucis usitatum, nunquam Lingua Latina lucem vidit.]

Einem Nagel einschlagen.

Pangere clavum *Liv. 7. ab Urb.*

Adigere clavum in parietem *Plin. l. 16. c. 16.*

Figere clavum *Horat. 3. carm. od. 24.*

Sich einen ewigen und unsterblichen Namen machen.

Induere sibi nomen immortale *Cic. 2. de Finib. 116.*

Consecrare sibi aeternam nominis memoriam *Cic. Q. Fr. l. 1.*

Aeternum & immortale sibi parare nomen.

Nomen suum immortalitate donare.

Parere sibi famam sempiternam *Nep. Lysan. c. 1. 1.*

Memorandum sibi condere nomen *Sil. l. 4. 9.*
 Tradere memoriam nominis sui immortalitati.
 Consecrare memoriam nominis sui omni genere
 monumentorum.

Reddere memoriam nominis sui immortalem.

Sich einen bösen Namen machen.

Infamiam sibi iaurere *Cic.*

Infamia se notare *Cic.*

Inurere sibi maculam *Cic.*

Die Nase buzen oder schneuzen.

Emungere nasum.

Emungere nares *Horat. 1. Serm. Satyr.*

Narium excrementa educere

Nhmo dich selbst bey der Nasen.

In te ipsum descende.

Tua vineta caede.

Te ipsum inspice.

In tuum ipsius sinu inspue.

Ἴσθ' σεαυτὸν. Nosce te ipsum.

Für lieb nehmen Vide Lieb.

**Ein Ding für übel nehmen / übel auff
nehmen.**

Molestè ferre aliquam rem *Cic. Fam. Ep. 9.*

Graviter ferre aliquam rem *Cic. Fam. Ep. 177.*

In quo animo ferre aliquid *Cic. Attic. l. 15. 329.*

Trahere molestiam ex aliqua re *Cic. Fam. Ep. 45.*

Molestiam capere ex aliqua re *Cic. pro Syll.*

Ægre ferre aliquam rem *Terent. Heaut. 4. 8.*

Accipere aliquid graviter, aut durius *Cic. Attic. l. 1. 19.*

Von andern ein Exempel nehmen.

Capere exemplum ex aliis *Cic. de Amic. c. 33.*

Capere exemplum de aliis *Ter. And. 4. 1. 27.*

Capere documentum ex aliis *Cic. 11. Philipp. 292*

Alio-

Aliorum vitas inspicere atque ab aliis sumere exemplum sibi *Terent. Adelph. 3.*

Periculum ex aliis facere *Terent. Heaut. Act. 1. Sc. 2.*

Exemplo alicujus facere *Ter. in Prolog. Heaut. 20.*

Imitari exemplum aliorum *Plin. ep. 131.*

Einen nehren / erhalten.

Alere & sustentare aliquem *Cic. 2. de Nat. Deor. 146.*

Fovere aliquem suis opibus *Plant. Merc. 186.*

Alimentum dare alicui *Ovid. 3. Metam. 63.*

Alimentum præbere alicui *Ovid. 3. Metam. 96.*

Suis facultatibus alterius inopiam sustentare *Plant.*

Nentich / unlangst.

Nuper *Cic. de Amic. 24.*

Proximè *Cic. 4. Acad. 88.*

Recens *Cic. Brut. l. 11. 21.*

Novè *Anct. ad Heren. l. 1. 15.*

Novissimè *Planc. ad Cic. 10. Ep. 24.*

[At noviter & recenter *barbara sunt.*]

Neunsehen.

Undeviginti *Liv. 23. 46.*

[*Vocabulum novendecim, licet hodie frequentissimum, non crediderim mihi ex ullo Scriptore, vel mediocriter probato monstratum iri.*]

Neutral seyn. Er hält sich neutral.

Neutri partl adhæret.

Neutram in partem inclinat.

Neutri parti addictus est.

Mediam ingreditur viam.

Mediam tenet cursum.

Nirgend / an keinem Orte.

Nusquam *Cic. 4. Acad. 185.*

Nullibi *Vitruv. lib. 7. 1.*

[*At vocula nusquam vix apud Classicum invenitur. Scioppius Animad. in Voss. §. 30. miror, inquit, quo*

auctore dicit Vossius, Nuspium legitur, nuspium existat: Vereor, ne ipsum nuspium existet nusquam. Nemo etiam præter Vitruvium voce nullibi atate aurea usus creditur.]

Niesen.

Sternutare *Plin. lib. 18. c. 3.*

Sternutamentis quati.

Machen daß einer nieset.

Movere sternutamentum alicui *Plin. l. 28. c. 2. 14.*

Evocare sternutamenta alicui *Cels. lib. 3. c. 40.*

Concitare sternutamentum *Scribon. Compos. 10.*

Nisten.**Ein Nest machen.**

Nidulari *Plin. lib. 11. c. 28.*

Nidificare *Columel. lib. 8. c. 15.*

Nidum componere *Cic.*

Nidum construere *Ovid. 15. Metam.*

Facere nidum *Plin.*

Struere nidum *Tacit. l. 5.*

Texere nidos *Quint. l. 2. c. 16. 9.*

Seine Nothdurfft thun.

Alvum solvere *Plin. lib. 14. cap. 18.*

Alvum exonerare *Plin. lib. 8.*

Ventrem exonerare *Martial. lib. 10. 48.*

Solvere ventrem *Cels. l. 3. c. 18.*

Evacuare alvum *Plin. l. 20. c. 6.*

Einen nöthigen/ antreiben.

Adferre alicui necessitatem *Cic. 10. Philipp. 269.*

Adstringere aliquem necessitate *Cic. 1. Nat. Deor. 27.*

Imponere alicui necessitatem *Cic. Attic. l. 4. 74.*

Imponere alicui necessitudinem *Sallust. in Catil.*

Adducere aliquem in necessitatem *Liv. 8. ab Urb. 33.*

Injungere alicui necessitatem *Plin. Ep. 299.*

Adferre necessitudinem alicui *Tacit. lib. 12.*

Facere necessitudinem alicui Tacit. lib. 3.

Clur / nur allein.

Tantum Cic. pro Muran. 71.

Solum Cic. 2. de Leg.

Duntaxat Cic. pro Deiot. 1.

Tantummodo Cic. ad Cal. l. 2. 9.

Solummodo Plin. lib. 34. 8.

[Vocem solummodo in additis ad iteratam editionem Latinitatis merito suspecta c. 32. Cl. Vorstius senset non occurrere apud auctores, qui juventuti commendari solent: quod non dicturum fuisse credo Virum longe doctissimum, si observasses verba Plinii lib. 34. 8. Non ære captus nec arte, unam solummodo Zenonis statuam Cypria in expeditione non vendidit Caro.]

Einem nützlich seyn Nutzen bringen.

Utile esse alicui Volabell. Cic. l. 9. 9.

Usui esse alicui Cic. Fam. Ep. 288.

Fructui esse alicui Cic. Fam. Ep. 183.

Saluti esse alicui Cic. ad Attic. l. 83.

Utilitatem adferre alicui Cic. l. Offic.

Prodesse alicui Cic. Canin. lib. 2. 16.

Emolumento esse alicui Cic. 1. de Orat. 18.

Emolumentum adferre alicui Cic.

Emolumentum facere alicui Cic. 2. de Finib. 66.

Servire commodis alicujus Cic.

Utilitati esse alicui Quintil. l. 2. cap. 5.

Facere frugem Plaut. Paen. 14. 70.

[Phrasis proficuum esse alicui seculo ferreo demum usurpari cœpit, adeoque semibarbara est. Vid. Cassiod. lib. 1. Ep. 39.]

Das dienet mir zu meinem Nutzen.

Hoc ex usu meo est.

Non exigua inde ad me redit utilitas.

Utilitatis fructum minime pœnitendum inde capio.
Hoc confert ad rem meam.

Varia inde ad me emanat, efflorescitque utilitas.

**Es gesendet etiam jeglichen / den gemeinen
Nutzen zu befördern.**

Omnibus decet collocare omne studium ad tuendum
commune bonum.

Ad omnium officium pertinet, omni industria in bo-
num commune invigilare.

Hominis Christiani est, omni cura & cogitatione so-
vere commune bonum.

Q.

Ob.

Utrum *Curr.* 3. 4. 11.

Num *Cic.* 1. de Orat. 19.

An *Curr.* 3. 4. 11.

[*Nota.* Latini in protasi utuntur utrum, num, aut en-
clitichæ ne, in apodoti autem an & G. Translaturus
hæc verba: Ich weiß nicht / ob mein Vatter heut
oder morgen wieder kommen werde / Latiniſſimè di-
cet. Nescio, utrum, Nescio, num pater meus ho-
die, an cras reversurus sit. Minus Latine autem ita
efferet. Nescio, an pater meus hodie, an cras re-
versurus sit; (Sunt tamen etiam ex argentea Lati-
nitatis Scriptoribus, qui in protasi an utuntur. Vide
Plin. lib. 6. Ep. 6. Et *Juvenal.* Satyr. 7. Adeoque ne-
gari non potest, ejusmodi constructionem etiam Lati-
nam esse) Pessimè verò ita exprimes. Nescio, an pa-
ter meus hodie vel cras reversurus sit. Sed de his
paulo post plura. Si interim questionis sunt tria, vel
plura membra, in posterioribus an semper repetatur,
oportet, præunte *Cicerone Rosc. Amer.* c. 41.]

Ob.

Obgemele/ zuvorgemele/ oben angezogen.Supra dictus *Plin.* 11. 10.Supra scriptus *Cic. pro Cluent.* 115.Supra laudatus *Ovid.* 1. *Trist. Eleg.* 11. 9.Prædictus *Colum.* 2. 19.Antedictus *Ammian.* 16. 26.[Sed prænominatus barbarum est. Præfatus passivè occurrit apud *Calium Apicium* lib. 4. Male igitur à quibusdam è civitate Latina eliminatur.]**Obwohl / obschon / wiewol.**Quamvis *Cic.* 3. de *Leg.* 35.Licet *Cic.* de *Arusp. resp.* 17.Et si *Terent. And.* 2. 2. 37.Quanquam *Cic.* 2. de *Orat.* 1.Tametsi *Cic. Attic.* 1. 1. 7. 2.[Nota. Quanquam, etsi, tametsi in principio librorum, orationum, Epistolarum duntaxat indicativo conveniunt. Vide *Cic.* in *Ep. ad Attic.* In *Orat. pro Milon.* & *pro Leg. Manilia.* *Lactantius* tamen *Latinitatis aenea* Scriptor lib. secund. de *Institutione* etiam *Conjunctivo* utitur, scribens; *Quanquam* libro primo religiones Deorum falsas esse monstraverim. In medio adfiscunt sibi aliquando *conjunctivum*, aliquando *indicativum*. *Quamvis*, licet magis postulant *conjunctivum*, nonnunquam tamen & *indicativum*. Sic enim *Horatius*. *Quamvis* Scæva satis per te tibi consulis & scis. Et *Ulpianus*, alter ille *Tullius* in lib. *Princep.* 31. de *Leg.* *Princeps* legibus solutus est. *Augusta* autem licet legibus soluta non est: *Principes* tamen eadem illi privilegia tribuunt, quæ ipsi habent: Confer *Robbig. Lex. Cris.* p. 168. Ad veritate ergò abit *Grammatica Philippo-Ramsa*, adferens licet *conjunctivo* semper convenire p. 132.]

Oder.

Vel *Plaut. Mil. 14. 28.*

Aut *Cic. 5. Tusc. 166.*

Sive *Terent. And. 1. 3.*

Seu *Cic. pro Quint. 16.*

[Nota. Sive servit equipollentia describenda, pro quo *perperam* adhibueris aut. V. G. Diana sive Phœbe est eadem, quæ Luna: Malè dixeris, aut Phœbe vel Phœbe: Vide hec pluribus notantem Cl. Cellarium *Antybarb. Latin. pag. 120.*

An & aut (inquit *Valla Eleg. l. 1. c. 17.*) conjuncti-
nes sunt, *Quincil.* inquit, malè tamen interrogas, sic
aut ille sit. Nos quia talem tantumque aut rem ha-
beamus, tamen plerique multis jam seculis pecca-
verunt, et peccant: quod grande flagitium est. Sed
duæ causæ eos decipiunt. Fere enim nunquam deci-
pimur, nisi mendaci quadam specie variatis & ut in-
quit *Horatius*: Decipimur specie reatæ. Una, quod
interpretantes è Græco non reperimus hanc apud
illos differentiam. Quippe quæm Græci unam tan-
tum habeant utriusque nostrarum respondentem, pu-
tant pro una voce Græca, unam Latinam posse suf-
ficere. Altera, quod reperiat apud nos in interro-
gando, *aut*. Et primæ quidem opinioni hoc respon-
sum sit, eos malè mereri de lingua Latina, qui dimi-
dium verborum fastidiunt. Nam plerumque utuntur
aut more Græcorum & interrogando & sine inter-
rogatione, *an* omninò relinquentes. Sequenti
(quod tamen caput hujus erroris est) ita responde-
mus. Si paulo diligentius advertissent; non in *aut*,
sed in *an* interrogationem consistere deprehendif-
sent ut apud *Ciceronem*. An verò *Romulus* ille aut
pastores aut convenas congregasse, aut *Sabinorum*

con-

connubia conjunxiffe, aut finitimorum vim repres-
siffe eloquentia videretur? Non est hic multiplex in-
terrogatio, quasi de horum singulis interrogaretur,
sed duplex sic: Nunquid Romulus hæc omnia fecit
eloquentia? Hæc una pars est interrogationis: sup-
ple, an non fecit? Et hæc erit altera pars. Item, es tu
stoicus, aut Epicureus, aut Peripateticus, aut Aca-
demicus? Hæc interrogatio & bene dici potest &
malè. Nam si non constet interroganti, te esse Philo-
sophum, bene interrogavit, supplendaque est du-
plex an, sic: Es ne tu stoicus aut Epicureus & cæ-
tera, an non? Si constet illi, te esse Philosophum ex
aliqua illarum sectarum, sed cujus sis ignorans de
ipsa interroget, male quæsit: cum an non aut di-
cendum fuerit: & ubi nos modo posuimus, duplex
an omittendum sit, sic. Es tu stoicus, an Epicureus,
an Peripateticus, an Academicus? quæ interroga-
tio tendi potest in infinitum. Illa verò semper est
duplex, hic ad singulas particulas binæ interroga-
tiones sunt, ibi in universum duæ. Quum eni-
m quæro, an stoicus, subintelligitur altera interroga-
tio è diverso sic, an non. Item, es ne Epicureus
an non? &c.]

Offensabile / Offensere.

Sæpe Cic. pro Quint. 64.

Sæpius Cic. Culeol. l. 13. 43.

Crebro Cic. 1. de Leg. 22.

Crebrius Cic. 1. de Divin. 153.

Identidem Cic. 2. de Finib. 119.

Sæpenumero Cic. ad Tir. l. 16. 21. 7.

[At vocabulum multoties veteres respiciunt.]

Einem etwas offenbahren. Confer
Laffen wissen.

Patefacere alicui aliquid Cic. 1. de Orat. 102.

Apetire alicui aliquid Cic. 1. Orat. 40.

Detegere alicui aliquid Liv. 10. ab Urb.

Revelare alicui aliquid Ovid. 6. Fast. 122.

Manifestare alicui aliquid Ovid. 13. Met. am. 160

Es ist offenbahr / es ist am Tag.

Lippis & tonsoribus notum est.

Nemini non constat.

Nulli non obvium est.

Omnibus patet.

Neminem later.

Haud obscurum est.

Famæ datum est.

Ohne/ohne allen Zweifel/ Ubelchahr.

Sine Terent. Heaut. 2. 3. 47.

Absque Cic. l. 1. de Invent. c. 36.

Sine ullo dubio Cic. ad Q. Frat. lib. 1. Ep. 2.

Sine ullo maleficio Cas. Gall. 1. 7.

[Nota. Latini nusquam dicunt sine omni &c. multo minus absque omni &c. Nam vocula sine sine ab illis adhibetur. Cicero Oratorum sine facile princeps nusquam utitur hac vocula, nisi l. de Invent. c. 36.]

Leichlich/ ohne Arbeit oder Müß.

Facile Cic. 4. Verr. 24.

Haud difficulter Liv. 1. ab Urb. 228.

Nulla negotio Cic. pro Rosc. Amer. 48.

Sine negotio Plin. l. 21. c. 10. 5.

Sine ullo labore Cic. de Senec. 74.

Nulla labore Cic. 4. Verr. 94.

Manu facili Tibull. l. 1. Eleg. 1. 2.

[Plurimus Latinitatis aurea Scriptor dixit etiam faciliter l. 1. c. 1. & difficulter l. 1. cap. 5. Verum hæc cū

nemo aliorum probe nota Auctorum usurpaverit,
potius miranda quam imitanda Latiniorens censent.]

Ohne Vorbedacht.

**Einer der ohne Vorbedacht redet / oder
etwas verrichtet.**

Extemporalis Quintil. l. 10. c. 7.

Extemporalis Rhetor Martial. l. 5. 55.

[At extemporaneus sine Classicorum exemplo dicitur.]

Opffern.

Facere rem divinam Cat. de re Rust.

Facere sacrificium & sacra Cic. de Cl. Orat. 27.

Außerhalb der Ordnung.

Extra ordinem Cic. pro Dom. c. 8.

[Nota Extraordinatiõ nove dicitur & sine veterum exemplo, ut & ordinariõ. Unde magna me in excessu admiratio, cum vidi Kallam priori voce in Antid. Raud. pag. mihi 597. utentem, illum, inquam, de quo Poeta.]

Nunc postquam manes defunctus Valla petivit,

Non audet Pluto verba Latina loqui:

Juppiter hunc cæli dignatus honore fuisse,

Censorem linguæ sed timet ipse sæz.

[Sed adjectiva ordinarius & extraordinarius nihilominus Latina sunt. Occurrit prius apud Livium lib. 7. Bel. Pun. 231. Colum. l. 3. c. 13. Posterioris autem apud Ciceronem 4. Verr. 123.]

Ordnen / Ordnung machen / in ein Ordnung richten.

Ordinare & instituere Cic. pro Syl. 40.

Redigere in ordinem Auct. ad Heren. l. 3. 108.

In ordinem reponere Colum. lib. 9. cap. 12. 2.

Instituere ordinem Quintil. lib. 1. cap. 5. 34.

Locare aliquid ordine Virg. 5. Aeneid. 21.

Ordinem facere Quint. l. 6. c. 11.

Dispo.

Disponere aliquid ordine Cic. 1. de Orat. 69.
 Ex inordinato in ordinem adducere Cic. de Univerf.

11.

Ordinem componere Liv. l. 9. Bell. Pun. 31.

Sich an einen Ort begeben.

Conferre se in aliquem locum Cic. pro Flac. 39.

Recipere se in aliquem locum Cic. Attic. l. 1. 15.

Committere se in aliquem locum Cic. pra. Rose. Amer.

39.

Petere aliquem locum Plin. l. 31. c. 3.

In eine Ohnmacht sinken oder fallen.

Animi deliquimus pati.

Animo concidere Cic.

Linqui animo Curt. l. 4.

**Ohne Schlaf habe ich die ganze Nacht
zugebracht.**

Totam noctem duxi insomnem.

Nunquam sese hac nocte obtulit oculis meis somnus.

Perpetua vigilia hac nocte vexatus fui.

Somnus hac nocte oculos meos effugit.

Hac nocte semper absuit ab oculis meis somnus.

Du studirest ohne unterlass.

Noctem diemque studendo conjungis.

Tua studiorum sitis nunquam extinguitur.

Tua nunquam expletur studiorum sitis.

Omnac tempus das literarum studiis.

Nunquam resatiant studia.

Semper anirus tuas est in libris.

Per noctem studiorum causa vigilas.

Litteras non solum in diurnis sed etiam nocturnis
lucubrationibus tractas.

Fuliginem lucubrationum continuo bibis.

Ohne

Ohne Ruhm zu melden.

Absit invidia verbo.

Præfoscine dixerim.

Sine jactantia vel gloriæ studio dixerim.

P.**Packen/einpacken.**

Confarcinare Gell. l. 12. cap. 23.

Confarcinare Gell. l. 13. cap. 23.

Convafare Terent. Phorm. 1. 4.

Sarcinas colligere Juvenal. Satyr. 6.

Ein Passport begehren.

Commeatum petere Trajan. Plinio. 226.

Ein Passport bekommen.

Commeatum accipere Plin. jun. l. 3. Ep. 4.

Commeatum impetrare Ulpian.

Einen peinigen / foltern.

Excarnificare aliquem Cic. 3. de Nat. Deor.

Discruciare aliquem Cic. 12. Phil. 334.

Lacerare aliquem tormentis Liv. 3. ab Urb.

Einen peinlich fragen.

Ad quæstionem abripere aliquem Cic. pro Cluent. 72.

Tormentis explorare animum alicujus.

Quæstioni corpus alicujus offerre Curt. 4. 10. 33.

Adhibitis tormentis inquirere in veritatem.

Cogere aliquem tormentis quippiam confiteri Cic.

[Nota. Vocabulum tortura pro quæstione & tormentis barbarum est.]

Pest.**Die Pest regieret.**

Pestis grassatur.

Pestis inclementissimè sævit.

Pestis familias & gentes passim subvertit.

Et

Einem etwas zum Pfand geben oder einsetzen.

Dare alicui pignus *Ovid. 2. Metam.*

Dare aliquid pignori *Plant. Casin. 2. 75.*

Ponere aliquid pignori *Plant. Capt. 7. 74.*

Opponere aliquid pignori *Terent. Phorm. 4. 3.*

Obligare aliquid pignori *Cic.*

Etwas zu Pfand nehmen.

Accipere aliquid pignori *Martial. lib. 1.*

Habere aliquid pignori *Papian.*

Capere pignus.

Das Pfand lösen.

Redimere pignus.

Liberare pignus *Pomponius.*

Einen mit Pfeilen durchschießen.

Sagittis aliquem configere *Cic. 4. Acad. 157.*

Sagittare aliquem *Curt. 7. cap. 5.*

[*Clar. Vossius lib. 1. c. 23. proseripserat verbum sagittare, sed restituitur ab eodem lib. 4. c. 23.*]

. Pflügen. Vide Aefern.

. Plagen. Vid. Quälen.

An eines Platz Kommen.

Succedere alicui *Nep. Perc. c. 2.*

Succedere in locum alicujus *Cic. ad Brut. 13. 2.*

Substitui in locum alicujus *Cic. 6. Verr. 80.*

Succedere muneri alicujus *Cic. 6. Verr. 73.*

Succedere in vicem alterius *Plin. lib. 11. c. 37.*

Cooptari in locum alterius *Liv. 10. Bell. Maced. 173.*

In locum alterius inaugurari *Liv. 10. Bell. Pun. 118.*

Einen an eines andern Platz stellen / verordnen

Substituere aliquem in vicem alterius *Cic. Verr.*

Subdere aliq. in alterius locum *Cic. pro Dom. sua. 86.*

Suffi-

Sufficere aliquem in alterius locum *Liv. 5. ab Urb. 144.*
 Substituere aliquem in alterius locum *Colum. lib. 11.*

c. 1. 5.

Einem Platz geben / Platz machen.

Cedere alicui *Virgil. 5. Aeneid.*

Dare locum alicui *Cic.*

Cedere locum alicui *Cic. de cl. Orat.*

Pracht treiben / prangen.

Ducere pompam *Ovid. Ep. 12.*

Agere pompam.

Agitare pompam.

Exercere pompam.

Er treibt grossen Pracht in Kleidern.

Nimio vestium luxu utitur.

Junonio incessu ambulat.

Vestium splendore superbit.

Splendide incedit.

Prassen / Schlemmen.

Heluari *Cic. pro Sext. 96.*

Comessari *Liv. 10. Bel. Maced. 23.*

Dilapidare bona *Cic. ad Aug. 6.*

Abdomini natum esse *Cic. in Pison. 31.*

Vestri servire *Cic.*

Gurgitem ac heluonem esse *Cic. in Pison.*

Gurgitem ac Voraginem patrimonii esse *Cic. pro Sext. 96.*

Luxuriam indulgere *Suet. de Clar. Gram. 23.*

Bacchanalia vivere *Juvenal. Satyr. 2.*

Dissipare bona *Marcel.*

Erogare bona in res inanes.

Abligurire patrimonium *Corn. Nep.*

Ein Prasser / Schlemmer.

Heluo *Cic. pro P. Sext. 20.*

Commissator Cic. ad Attic. l. 1. c. 11.

Comedo Varr.

Decoctor Cic. 2. in Catil. 28.

Prodigus Cic. 2. offis. 80.

Abdomini natus Cic. in Pison.

Gurges & vorago patrimonii Cic. pro Sext. 96.

[Bibo, onis, quod hodie apud nonnullos legitur, ne creae
Latinum esse. Combibo, onis Latinus est.]

Predigen.

Concionari Cas. 1. Bell. Civ. 20.

Prædicare Terent. And. 3. 1.

Concionem habere Gell. l. 13. c. 14.

De rebus divinis ad populum dicere.

Docere populum vera sanctæ legis oracula.

Dogmata sacra populo explicare.

Mysteria sacra populo proponere.

Preisen Vide Loben.

Probiren/ beweisen/ darchun. Confer wahrs
machen.

Probare Quintil. lib. 1. cap. 10.

Argumentis demonstrare Cic. 4. Verr.

Rei dubiæ fidem facere Cic.

Einen Baum propffen.

Inoculare arborem Colum. lib. 11. c. 2. 44.

Eruplastrare arborem Colum. l. 11. c. 2.

Inferere furculum arbori Quintil. l. 6. c. 3.

Q.

Einen quâlen/ plagen.

Cruciare aliquem Terent. Eunuch. 2. 5. 92.

Excruciare aliquem Cic. pro Leg. Manil.

Discruciare aliquem Cic. 12. Philipp. 334.

Vexare aliquem Cic. pro Milon.

Molestiam creare alieni Cic.

[At verbum tribulare pro affligere est Latinitatis prolapsa. Veteribus enim tribulare est tribulo comminuere Vid. Cat. R. R. sap. 23. Idem iudicatio de Substantivo tribulatio.]

Quellen / Springen.

Scaturire Colum. l. 3. 1. 7.

Scatere Cic. 1. Tusc. 108.

Quittschelden / losgeben / schenken.

Remittere Cic. 5. Ferr. 188.

Liberare Senec. de Benef. l. 2. c. 7.

Condonare pecunias debitoribus Cic. 2. Off. 115.

Ein Quittanz

[Apocha Ulpian. in lib. si accepitular. de acceptil.

Inter acceptilationem & apocham, teste Ulpiano, hoc interest, quod acceptilatione omnimoda liberatio contingit, licet pecunia soluta non sit: apocha non aliam quam si pecunia sit soluta. Antapocha autem notat ein Handschritte seu chirographum, quod debitor dat creditori.]

R.

Rächen.

Ich werd mich an meinem Feind rächen.

Pœnas injuriæ ab hoste meo expectam.

Incendium meum hostis mei ruina extinguam.

Injurias ab inimico mihi illatas persequar.

Quod hostis mihi intulit, à me feret.

Inimicus meus injuriæ mihi illatæ memorè me sentiet.

Rathschlagen / Rath halten.

Inire consilium Nep. Lysand. c. 1. 1.

Consultare de aliqua re Cic. 3. de Off. 10.

Capere consilium Cic. F. Epist. 242.

Deliberare de re aliqua Cic. 5. Verr. 25.

Consilia habere Cic. Attic. l. 12. 260.

Consilia conferre Cic. 2. Phil.

Consilia struere Liv. 2. ab Urb. 14.

Consilium captare Terent. Andr. 2. 4. 1.

Einem um Rath fragen.

Consultare aliquem Plaut. Milit. 15. 4.

Consulere aliquem de aliqua re Cic. 2. Verr. 29.

Consilium petere ab aliquo Cic. Planc. lib. 10. 16.

Einem rathen / Rath geben.

Dare alicui consilium Terent. Andr. act. 2. sc. 1.

Consilium alicui suggerere Cic. 2. de Orat.

Consilii sui copiam facere alicui Cic. 3. de Orat. 73.

Suadere alicui aliquid Cic. famil. Epist. 17.

Auctorem esse alicui Plaut. Mil. 15. 1.

Suaforem & auctorem alicui esse Cic. 1. de Orat. 106.

Horretorem ac ductorem alicui esse Cic. in part.

Orat. 52.

Juvare aliquem consilio Cic. 2. Off. 95.

[Sed quid de phrasi hodierno die trisissima esse alicui à consiliis sentiendum; illa bodie habetur in elegantius latinitatis, sed minus bene: eum apud neminem Clasticorum occurrat. Dicit quidem Cic. 8. Attic. Ep. 5. à pedibus Curt. 3. c. 5. à latere Suet. Caf. 74. à manu: verum cum Gignendi, non cum Dandi casu. Unde dato etiam, analogiam justam esse, phrasis supra dicta justa non erit. Vide Buchner. ad Fabri Thesaurum.]

Den Rausch verschaffen.

Discutere crapulam Plin. lib. 20. c. 6.

Exhalare crapulam Cic. 1. Phil. 51.

Edormiscere crapulam Plaut. Rud. 14. 28.

Obdormire crapulam Plaut. Mort. 16. 1.

Edormire crapulam Cic. 2. Philip. 53.

[Nota.

Nota. Verbum crapulari vulgus usurpat: Etiam
Celsus Secundus in For. Rom. Sed sine Antiquorum
auctoritate]

Rechnen.

Computare Ovid.

Conferre Cic.

Inire rationes Cic.

Subducere rationes Cic.

Conficere rationem Cic.

Etwas mit den Fingern aufrechnen.

Computare aliquid articularis Ovid.

Computare aliquid digitis Plin.

Mache die Rechnung bey dir selbst.

Rationem ipse inuas.

Tu ipse rationem subducito.

Apid animum tuum repata.

Rationes tecum depita.

Das Rechte sprechen / das Urtheil
fällen.

Ferre sententiam Cic. pro Cluent. 155.

Jus dicere Cic. 4. Verr. 83.

Jus pronuntiare Cic.

Sententiam dicere Cic. 6. Verr. 124.

Seine Rechte / Sach verlieren.

Cadere causa Cic. l. 1. de Orat.

Reden / sprechen.

Loqui Cic. 3. de Finib. 14.

Verba facere Cic.

Verba fandere Cic. 4. de Finib. 17.

Vocem mittere Cic. pro Cluent. 71.

Rumpere vocem Virg. 2. Aeneid. 26.

Mit einens reden.

Loqui cum aliquo de aliqua re Cic. Lentul. lib. 1. 8. 14.

Sermonem conferre cum aliquo Cic. 2. de Invent. 131.

Verba commutare cum aliquo Cic. 3. de Orat.

Colloquia serere cum aliquo Cic. 4. Bel. Maced. 222.

Conferere verba cum aliquo Sen. l. 2. Sat. 1. 2.

Joh hab etwas weniges mit dir zu reden.

Paucis te volo.

Paucis est, quod te velim.

Libet paucis tecum agere.

[Volo parum te alloqui imperiti dicunt.]

Umsätze reden führen.

Osee loqui Eras.

[Allusio hac desumpta est ab Olcorum, ut quibusdam placet, ab oris foeditate dictorum, moribus, apud quos spurcarum libidinum usus impunitus fuit.]

Regnen. Es will regnen.

Impendent imbres.

Caelum minatur pluviam.

Reich werden / vtel Reichthum sammeln.

Ditari Cic. 3. Off.

Augere opes Cic. 1. Offic.

Construere nummorum acervos Cic. 2. Philipp. 97.

Accumulare acervos pecuniae Cic. pro Leg. Agrar. 62.

Cogere pecuniam Cic. pro Rosc. Posth. 19.

Emergere ad summas opes Lucret. libr. 3. 13.

Comparare sibi divitias Plant. Asin. 6. 2.

Ditescere Lucret. l. 5. 251.

Congerere pecuniam Tibull. 3. Eleg. 1.

Facere divitias ex re aliqua Plaut. Pers. 16. 102.

Struere opes Liv. 2. ab Urb. 174.

Sehr reich seyn.

Abundare divitiis Terent. Heaut. 3. 2. 17.

Affluere divitiis Lucret. l. 6. 3.

Opibus maximè valere Cic. ad Lentul. lib. 1. 7.
 Magnis opibus præditum esse Cic. pro Cluent. 122.
 Magnas opes habere Cic. 1. Offic.
 Fortunis maximis hominem esse Cic. 2. Off.
 Omnibus copiis circumfluere Cic. de Amic. 48.

**Das Reichthum oder Güter ver-
 schwenben.**

Bona sua profundere Cic. 2. in Catilin.
 Bona per luxuriam effundere atque consumere Cic.
 1. Phil.

Divicias suas dilapidare Terent. Phorm. act. 2. sc. 8.
 Bona abligurire Terent. Eunn. act. 2. sc. 2.
 Patrimonium suum devorare Catul. in Cas. 27. 5.
 Bona sua dissipare Marcel. in lib. Off.

Reysen/ oder eine Reysß thun.

Iter facere Cic. ad Attic. l. 8. 159.
 Proficisci Cic. Curion. l. 2. 5.
 Iter conficere Cic. ad Attic. l. 5. 101.
 Iter contendere Cic. pro Rosc. Amerin. 59.
 Iter ingredi Quintil. l. 3. c. 5.
 Iter habere Cic. fam. Ep. 189.
 Professionem facere Cas. 5. Bel. Gall. 175.
 Moliri iter Virg. 6. Aneid. 96.
 Tendere iter Virg. 6. Aneid.

**Reysen/ stehen nacher Rom/ Parisß/ oder
 anderstwohin.**

Proficisci Romam Cic. Curion. l. 2. 5.
 Demigrare Romam Nep. Porc. c. 4.
 Conferre se Romam Cic. pro Flacc. 39.
 Recipere se Romam Cic. Attic. l. 1. 15.
 Abire Romam Cic. Attic. l. 1. 15.
 Tendere Romam Cic. Attic. lib. 16.
 Contendere Romam Cic. 3. Verr. 46.

[Q. Annon etiam dicere liceat, ad Romam, addita prapositione? R. Non eo inficias, varia addita prapositionis suppetere exempla, etiam ex ipso met Cicerone, nec solum prapositionis ad: ut. Ne citius ad Brundisium, quam opus sit, accesserit: sed etiam, à: Ut Venisse à Roma: Verum alio sensu. Nam proficiscor ad Romam, venio à Roma, non significat, Ich reyse nach Rom/ich komme von Rom/ ut vulgus Grammaticorum auimat: sed idem est, quod Proficiscor prope Romam, proficiscor de prope (liceat ita loqui) Romam. Rationes, quæ mihi hanc sententiam reddunt probabilem, sunt hæc. 1. Quia prapositio ad notat proprie proximitatem teste Prisciano lib. 14. 2. Quia ipse Cicero istis Appellativa, quæ hanc Proprii Dominis Oppidi Syntaxin sequuntur, etiam hæc sensu prapositionem addit, Sic enim ipse 3. Verr. 48. Omnes ad eam domum, in qua iste diversabat, profecti sunt &c. Idem 6. Verr. Et mecum ad Prætoris domum ferri. Frustra ergo Grammatici pretendunt, in ejusmodi exemplis esse exceptionem à communi regula.]

Restituiren, wiedergeben.

Reddere Cic. de Fat. 5.

Restituere Terent. Eunuch. 1. 2. 67.

Refundere Cic. 2. de Nat. Deor. 167.

Redhibere Plaut. Merc. 7. 77.

[At retradere, redhostire, redhostimentum minus Latina censeo.]

Sich daraus reiffen/daraus wicklen.

Se expedire aliqua, vel de aliqua re Cic. 6. Verr. 24.

Se explicare aliqua re Cic. 7. Verr. 118.

Se extricare de aliqua re Plaut. Epid. 3. 49.

Einen mit Ruthen geiffen.

Cadere aliquem virgis Cic. 5. Verr. 57.

Mul-

Multare aliquem virgis Liv. 6. Bell. Pun.
 Lacerare aliquem virgis Liv. 3. ab Urb. 248.
 Castigare aliquem virgis Cic. 3. Tusc. 198.

Sæm.

Serere Cic. 1. Tusc. 40.
 Seminare Columell. lib. 2. 9.
 Sementem facere Cic. ad Attic. l. 9.
 Semen terræ mandare Columell. l. 1. c. 7.
 Semen spargere Quintil. 2. c. 9.
 Agros consecere Virgil. 1. Eclog. 15.
 Committere semina terræ Virgil. 1. Georg.
 Jactare semen Varro 1. de Re Rust. c. 42.
 Committere semen solo Colam. lib. 2. c. 8.
 Sulcis committere semina Virg. 1. Georg. 45.

Sagen.

Dicere Cic.
 Fari Cic. 2. Tusc.
 Verba facere Cic.
 Centere Plaut. Stich. 8. 22.
 Recensere Cic.
 Memorare Cic.
 Commemorare Cic.

Salben.

Ungere Cic. in Parad. 46.
 Inungere Cic.
 Unguentis oblinere,

Salgen.

Sale aliquid contingere Virg. 3. Georg. 80.
 Sale conspergere aliquid Plin.
 Sale condire aliquid Plin.
 Sale imbuere aliquid Plin.

**Fleisch einsetzen. Vide Fleisch
Sättigen.**

Satiare Cic. in Orat. 24.

Saturare Cic. 2 Philip. 72.

Suavitatem afferre Cic. pro Muran. 18.

[Satiare & Saturare quomodo differant ostendit Valles
eleg. l. V. c. LXXVIII. Satiare, inquit, ad omnes
sensus attinet, Saturare autem ad unum gustum.
Reliqua quae habet, brevitatis gratia heic omitta, &
legi possunt loco supra citato.]

Sich sättigen/ satt werden.

Satiari Cic.

Saturari Cic.

Cibo famem sedare Cic.

Sitis ardorem potu restinguere.

Famem epulis saturare Claud. de Phoenic. 3.

Saußen. Vide Pressen.

Er säufft Tag und Nacht.

Compotationibus nocte dieque indulget.

Nocte dieque vino madet.

Diem noctemque heluando conjungit.

Nocte dieque dat operam Baccho.

Perpotationibus noctu dinq̄ue iacumbit.

Totum tempus in potationibus consumit.

Saugen.

Lactare Varr.

Sugere Cic. de Nat. Deor.

Exsugere Plaut.

Lac è mammis extrahere Virg.

Siccare ubera labris Virgil.

Ein Kind säugen.

Lactare infantem Varr. 2. de Re Rust. cap. 7. 10.

Ubera offerre infant.

Ubc-

Ubera admoveere infanti *Virgil.*
 Dare mammam infanti *Terent. Adolph. 5. 9. 18.*
 Ubera dare infanti *Ovid. 4. Met. 65.*

Saur aufsehen.

Capere frontem *Varr. lib. 3. de Ling. Lat.*
 Contrahere frontem *Cic. pro Cluent. 59.*
 Contragere frontem *Plaut.*
 Obducere frontem *Quintil. lib. 10. c. 3.*

Sich säumen.

Morari *Cic.*
 Commorari *Cic.*
 Cunctari *Cic.*
 Moras necere *Tacit. lib. 17.*
 Interponere moram *Cic. 2. Acad.*

Einem Schaden zufügen.

Damnum inferre alicui *Cas. 2. Bel. Civil. 8.*
 Adferre alicui detrimentum *Cas. 8. Bell. Gall. 5.*
 Incommodum alicui importare *Cic. 2. Offic.*
 Incommodo aliquem afficere *Cic. 2. de Finib. 126.*
 Mala inferre alicui *Plin. l. 14. c. 22.*
 Damno alicui esse *Plin. in Proem. lib. 4. 3.*
 Dare damnum alicui *Plaut. Cist. 2. 97.*
 Jacturam alicui dare *Plaut. Stich. 14. 6.*
 Operam malam alicui dare *Plaut. Caps. 12. 43.*

Schaden leyden.

Facere damnum *Cic. de Clar. Orat. 64.*
 Capere damnum *Cic. 2. in Casilin.*
 Accipere jacturam *Liv. 4. ab Urb. Cond.*
 Incommodum accipere *Cas.*
 Accipere damnum *Cic.*
 Accipere detrimentum *Cic. Epist. Famil. 222.*
 Contrahere damnum *Cic. 5. de Finib. 156.*
 Incurrere in perniciem *Cic. 3. de Nat. Deor. 97.*

Affici

Affici damno Cic. Fam. Ep. 282.

Capere detrimentum Colum. l. 1. c. 8.

Pati damnatum Senec. de Ira. l. 2.

[Scoppius in Consultat. de Schol. & Stud. ratione pag. 45. phrasin, pati damnatum, plane rejicit. Axioms, usurume a loqui Latina, minime autem Latine: Verum fallitur Vir Doctissimus: Utentem hac phrasi, non tantum Latina sed etiam Latine loqui, ostendit & Seneca Loc. jam alleg & Lucanus 8. vers. 750.]

Sich unterstehen einem Schaden zu chun

Machinari perniciem alicui Cic. 2. Verr

Moliri perniciem alicui Cic. 1. in Catil.

Moliri pestem alicui Cic. 1. in Catil.

Machinari pestem in aliquem Cic. 1. in Catil.

Einem den Schaden ersetzen.

Refarcire alicui damnatum Cic. Lent. lib. 1. 9. 15.

Rependere alicui damnatum Ovid. 2. de Art. 136.

Levare alicui damnatum Cic. pro Rosc. Amer. 4.

Explere lacunam alicujus Cic. in Verr. l. 2.

Sarcire alicui damna Columel.

Schaffen. Was hast du zu schaffen.

Quid tibi est negotii?

Quid jam oneris humeris tuis incumbit?

Quibus jam distraheris negotiis?

Quo negotio implicatus teneris?

Schamroth werden / sich schämen.

Erubescere in aliqua re Cic. 1. de Legib. 61.

Erubescere aliquam rem Cic. 1. de Nat. Deor. 154.

Erubescere aliqua re Ovid. 2. Amor. 8. 4.

Pudore affici Cic. pro Cecin. 56.

In verecundiam adduci Liv. 1. ab Urb. 86.

Pudore suffundi Cic. Lent. l. 1. 8.

Vere-

Verecundia capi Liv. 4. Bel. Pun. 193.

[Sed quid de Infinitivo confundi sentienda? a. Is quidem hoc sensu Scriptoribus est usitatus, sed Classici prorsus ignotus: illis enim notat mulceri perturbari.]

(Q. Annon etiam verbum erubescio regat Genitivum: B. Negando. Adducitur quidem exemplum ex Curtio lib. 5. cap. 5. Dignus esse orani malo, qui erubesceret fortunæ: Verum meliores codices legunt fortuita pro fortunæ. Confer Freinsheimium in Ind. Curt. Frustra proinde Grammatica Philippo-Ramæ, aliæque regulam de Genitivo cuderunt.)

Ich schäme mich meiner Unwissenheit.

Erubescio inscitiam meam.

Rubori est mihi ignorantia mea.

Ignorantiæ meæ me caput pudor.

Pudet me ignorantia meæ.

Einen schamroth machen.

Pudore afficere aliquem Cic. pro Cecin. 96.

Pudorem incurere alicui Livius.

Pudore suffundere aliquem Cic. Lentul. l. 1.

In verecundiam adducere aliquem Cic.

Pedafacere aliquem Gell. l. 15. c. 17.

In ruborem dare aliquem Plaut. Capt. 17. 9.

Verecundiam inferre alicui.

Imponere alicui pudorem Mart. l. 1. 48.

Einen schänden / Schand anthon.

Turpitudinis notam inurere alicui Cic.

Labem inferre alicui Cic.

Turpitudinis labe conspergere aliquem.

**Du benehest dir selbst einen Schand-
Glecken an.**

Tu tibi ipse ignominia notam inuris.

Ipse tibi labem infers.

Ipse tibi dedecus imprimis.

Ipse tibi turpitudinem infligis.

Tua ipsius culpa nomen tuum ignominie maculis
obscuratur.

Das wird dir für eine Schand gehalten.

Hoc tibi datur vitio.

Hoc tibi ducitur dedecori.

Schatzung geben.

Tributum pendere *Ovid. 8. Metam. 53.*

Ferre tributa alicui *Ovid. de Nuc. 18.*

Pecuniam alicui quotannis pendere *Cic. de Prov.*

Conf. 4.

Schätzen. Vide *Meynen.*

**Ein Ding schätzen / an einen Werth an-
schlagen.**

Taxare aliquam rem *Plan. lib. 17. c. 1.*

Rei vendendae pretium imponere *Cic.*

Inire rei estimationem.

Schatzung auflegen.

Tributum imperare *Cic.*

Tributum imponere *Ces. 3. Bell. Civ. 126.*

Tributa exigere *Cic.*

Censum exigere *Cic.*

Cogere magnum auri pondus de publicis exactio-
nibus.

Schienen.

Splendere *Cic. pro Sest.*

Splendescere *Cic. in Parad.*

Fulgere *Liv. 4. Bell. Maced.*

Micare *Cic.*

Lucere *Cic. pro Sest.*

Nitere *Cic. in Catil.*

Nitescere *Cic. 1. Tusc.*

Emittere Cic.

Enitescere Cic.

Elucere Cic. 2. de Oras.

Radiare Mart. l. 8.

[Nova. Elucescere est vox vetustioribus inaudita; posterioribus rarissime usurpata.]

Die Sonn scheint.

Sol splendet.

Sol lucet.

Splendorem sol emittit.

Solis fulgore orbis collustratur.

Er scheint fromm zu seyn.

Videtur pius esse.

Videtur pietatis studiosus.

Videtur à fraude & mendaciis alienus.

Videtur ab hypocrisis abesse, quàm qui longissime.

Videtur pietati deditus.

Videtur pietati operam dare.

Schelen.

Decorticare Plin. lib. 10. 39.

Delibrare Columel. l. 4. c. 24.

Globere Cat. de R. Rust. c. 33.

Deglobere Varr. 1. de R. Rust. c. 48.

Einen schelten/ schänden/ schmähen.

Notam turpitudinis alicui inurere Cic. 1. in Cass.

Infligere alicui turpitudinem Cic. in Pison. 50.

Labeculam alicui aspergere Cic. in Vatim. 32.

Maledicta in aliquem congerere Cic.

Macula aliquem afficere Cic. pro Rosc. Comced. 1.

Inurere alicui maculam Liv. l. 3.

Labem inferre alicui Cic. pro Cal. 33.

Conjicere in aliquem maledicta Cic. pro Planc. 25.

Convitiis aliquem infectari Cic. 2. de Finib. 129.

Con-

Contumelia aliquem afficere *Cic. Fam. Ep. 257.*

Infamare aliquem *Quintil. lib. 10. c. 1.*

Profundere aliquem convitiis *Plin. lib. 33. c. 1.*

Schenken / verehren. Vide **Beschenken.**

Das Leben Schenken.

Vitam gratiam facere *Nep.*

Animam concedere alicui *Ovid. 7. Met. 45.*

Vitam concedere alicui *Hirt. l. 5. 118.*

Scheeren.

Tondere *Cic. l. 5. Tusc.*

Radere *Marz. l. 2. 17.*

Ein Scheer.

Forfex *Colum. 12. 47.*

Forpex *Isidor. Orig. lib. 20. cap. 12.*

[*Hæc duo vocabula quibusdam in eo differunt, quod illud à filis, hoc à pitis dicitur, adeoque sit consortium hoc, illud sartorum.*]

Schicken.

Sich in die Zeit schicken.

Tempori servire *Cic.*

Tempori cedere *Cic.*

Obedire tempori *Cic.*

Assentiri tempori *Cic. ad Lent. l. 1. 9. 85.*

Ad omnia se comparare.

Hinweg schicken.

Amandare aliquem *Cic. 7. Ferr.*

Ablegare aliquem *Cic.*

Dimittere aliquem *Cic.*

Schiffen.

Navigare *Cic.*

Navem agere *Cic.*

Navi vehi *Virgil.*

Schiff

Schiffbruch leyden.Naufragium facere *Nep. Themist. c. 7. 5.*Naufragium pati *Senec. Herc. Oet. a. 3.*Aquis submergi *Virgil.*Fluctibus obrui *Cic.***Schiessen mit einem Pfeil.** Vide
Pfeil.**Wann das Rohrgeladen ist / wird es losß
geschossen.**

Bombarda pulvere nitrato & globis onerata exoneratur.

Schinden.Deglubere *Varr. 1. de Re Rust.*Corium detergere *Plin.*Pellem detrahere *Cic. 3. Offic.*Excortiare *Plin.***Eine Schlacht halten.**Prælium committere *Nep. Eum. c. 3.*Arma conferre cum hoste *Nep. Eum. 3.*Conferere manum cum hoste *Cic. ad Attic. l. 7. 138.*Congredi cum hoste *Plaut. Pseud.*Prælium facere *Liv. 25. 22.*Prælia conferre *Virg.*Prælium facere manibus *Salust. in Jugurt.*Cernere cum hostibus *Plaut. Amph. 2. 3.*Edere prælium *Liv. de bell. Maced.*Accedere ad manum *Nep. Eumen. c. 5.***Die Schlacht verkehren.**Acie vinci *Cic. in Parad. 32.*Prælio fundi *Cic. pro Rabir. 22.*Prælium adversum facere *Cæs. 2. bell. Civ.*Inferiorem discedere *Cic. pro Quint. 40.*

Die Schlacht gewinnen/ben Sieg davon tragen.

- Superiorem discedere *Nep. Eumen. c. 10.*
 Victoriā reportare *Cic. pro Leg. Man. 3.*
 Summum evadere *Cic. de Clar. Orat. 91.*
 Consequi victoriā *Cic. pro Cael. 12.*
 Acie vincere *Cic. in Parad.*
 Referre victoriā *Liv. 4. 19.*
 Prælia secunda facere *Cæs. 1. bel. Civ. 31.*
 Accipere palmam *Cic. in Bruto 90.*

Eine Schlacht Ordnung machen.

- Acie instruere *Cic.*
 Acie componere *Cic.*
 Acie dirigere *Cic.*

Schlaffen.

- Dormire *Cic. 2. de Divin. 178.*
 Somnum capere *Cic. Attic. l. 8. 145.*
 Indulgere somno *Claud.*
 Contare somnum *Colum. lib. 7. c. 10.*
 Somno teneri.
 Ducere soporem *Tib. l. 1. eleg. 2. 16.*
 Ducere somnos *Virg. 4. Æn. 112.*
 Operam dare somno *Plant. Pseud. 9. 71.*
 Soporem carpere *Virg. 4. Æneid. 105.*
 Carpere somnos *Virg. 4. Æneid. 111.*

Ohne Sorgen schlaffen.

- In utramvis dormire aurem *Terent. in Heauton.*
 Nactes carpere securas *Valer. 5. Argonaut. 10.*

Schlaffen gehen.

- Dedere se somno *Cic. 3. Tusc.*
 Cubitum ire *Cic.*
 Ire somnum *Virg.*
 Dare se somno *Cic. 2. Tusc. 194.*

Dare se quieti *Cic.*

Dare corpus somno *Ouid. 6. Metam. 98.*

Lectum petere.

Sternere se somno *Virg. 4. Georg. 87.*

Dare corpora quieti *Liv. 9. ab urb. 194.*

Dare membra sopori *Horat. 2. Satyr. 2. 17.*

Ich hab diese Nacht hart geschlafen.

Arcte & graviter hac nocte dormivi.

Gravi sopore mea membra devinxit hac nocte somnus.

Gravi me somno præterlapsa nox pressit.

Ut cubitum discessi, me arctior solito somnus est complexus.

Hanc noctem somno quasi sepultus transegi.

Einen zum Schlaff bringen / eins schlöffern.

Sopire aliquem *Liv. 4. Bel. Pun. 210.*

Consopire aliquem *Cic.*

Inducere alicui somnum.

Concitare alicui somnum *Plin. l. 20. c. 18.*

Conciliare alicui somnum *Plin. l. 14. c. 8. 11.*

Soporare aliquem *Plin. l. 28. c. 8. 28.*

Es schlöffere mich / ich hab Lust zu schlaffen.

Dormito.

Obrepat mihi somnus.

Urgeor somno.

Somnus me urget.

Dormitorium me vocat.

Einem den Schlaff vertreiben.

Adimere alicui somnum *Cic. Attic. l. 2. 3.*

Excutere alicui somnum *Cic.*

Amovere alicui somnum *Plant. Pseud. 4. 11.*

Avertere alicui somnum *Horat. 1. Serm. Satyr. 5.*
 Depellere ab oculis alicujus somnum.

Sehr lang schlaffen.

Endymionis somnum dormire, *Cic. 1. 5. de Fin.*
 Ultra Epimenidem dormire.

[Endymion Pastor quidam, puer adprime formosus, quem, quum Luna adamaret, ut semel dormientem posset osculari, sopivit eum in Larimo monte Caria per aliquot annos. De Epimenide, qui, missus à Patre Achisarcho, in agrum ad custodiendum pecus, in antro quodam obdormivit LXXV. quidam XLVII. vid. Apulej. *Eraf. Chil. 1. cent. 9.*]

Eine Schlaf-Kammer.

Cubile *Cic. 2. Tusc. 66.*

Cubiculum *Cic. 4. Verr. 62.*

Dormitorium *Plin. 30. 6.*

[*Cl. Vossius dormitorium proscibit: at quod nullo jure, Plinii auctoritas l. c. evincit.*]

Einen schlagen.

Verberare aliquem *Cic. 7. Verr. 88.*

Percutere aliquem *Ces. 8. Bel. Gall. 87.*

Excipere aliquem verberibus *Cic.*

Verbere terga alicujus notare.

Cadere aliquem verberibus *Cic. anteq. in Exil. 11.*

Molare aliquem verberibus *Tacit. lib. 1.*

Icere aliquem *Plin. L. 19. c. 30.*

Ignibus tundere aliquem *Lucret. lib. 4. 258.*

Verberibus aliquem afficere *Curt. lib. 8. cap. 6.*

Fustibus aliquem dolare *Horat. 61. sat. 5.*

Den Feind schlagen. Vide Feind.

Vom Schlag geröhret werden.

Apoplexia tangi.

Apoplexia corripi.

Sich mit seinen eigenen Worten schlagen.

Suo se gladio jugulare Terent.

Suo se indleio prodere Terent.

Die Uhr schlägt.

Hora auditur.

Horæ signum datur.

[Q. Num satis Latine dicatur, sonuit horam? et excusari posse per Ellipsin suppositi. Sonuit horam scilicet campana. Sed sonuit hora displicet, pro eo dices: hora audita est, datum est signum horæ Verum est, horam utpote tempus, proprie audiri non posse: at sciendum istam locutionem esse metonymicam. Ponitur enim metonymia signati pro signo. Hora tertia audita est, id est, auditum est signum horæ tertiæ.]

**Einem Schmach anthun. Vide Schänden/
Schmähen.**

Schmecken/ versuchen.

Gustare cibum Cic.

Delibare cibum Cic.

Gusta explorare cibum-

Die Speiß schmeckt mir nicht.

Non arridet palato meo cibus iste.

Non sapit cibus.

Istam stomachus meus fastidit escam.

Non facit ad palatum.

Einem schmeicheln. Confer Liebkösen.

Adulari alicui Cic.

Adulari aliquem Cic.

Blandiri alicui Cic.

Palpare alicui & aliquem Juvenal.

Palpam obtrudere alicui Cic.

Percutere aliquem palpo Plaut Amph. 6. 28.

Admovere blanditias Ouid. 6. Met. 126.

Schmerzen haben/ empfinden.

- Dolore premi Cic.
 Dolore corripere Cic.
 Dolorem capere Cic.
 Dolorem perpeti Cic.
 Crucuari dolore Curt. l. 10. c. 4.
 Conflictari doloribus Cels. l. 2. c. 7.

Schmerzen machen/ bringen.

- Dare alicui dolorem Cic. ad Attic. l. 7. 132. 1.
 Dolorem creare alicui Plaut. Mil. 3.
 Dolorem inferre alicui Plin. lib. 24. c. 5. 3.
 Dolorem afferre alicui Cels. lib. 5. c. 28.
 Merorem incutere alicui Plaut. Trinum. 4.
 Dolore afficere aliquem Cic. Lepta lib. 6. Ep. 19.

Den Schmerzen lindern.

- Levare dolores Plaut. Milis. 18. 56.
 Eripere dolorem alicui Cic. Attic. l. 9. 173.
 Mitigare dolorem Cic. Attic. lib. 3. 55.
 Minuere & mollire dolorem Sulpic. Cic. lib. 4. 5.
 Lenire dolorem Cels. lib. 4. c. 12.
 Vim doloris levare Tacit. lib. 11.
 Abstergere dolorem Cic. ad Q. Fratr. lib. 2.
 Compescere dolores Tibul. l. 1. eleg. 2. 1.
 Adimere dolores Horat. 2. Sermon. Sat. 3. 58.

Schneiden.

- Scindere Cic. ad Attic. l. 2. 55.
 Secare Cic. 2. Tusc. 61.

Born schneiden.

- Metere Cic. 3. Tusc. 101.
 Metem facere Columell. lib. 2. cap. 11.
 Fructum metere Cic. anteq. in exil.
 Segetem metere Sil. lib. 16. 123.

Die Räden schneiden.

Vites putare Columell. lib. 2.

Vites circumcidere Plin. lib. 16.

Castrare vites Cato c. 33. 1.

Eines schonen.

Parcere alicui Cic. 4. Verr. 3.

Connivere alicui Cic. pro Cal. 32.

Schräpfen.

Adhibere vel imponere corpori cucurbitulam Cels.

Admovere cucurbitulam idem.

Imprimere corpori cucurbitulam.

Schrecken.

Einem einen Schrecken einjagen. Confer.

Erschrecken.

Terere aliquem Cic. Cael. 1. 2. 15. 12.

Injicere terrorem alicui Cic. 2. de Finib. 53.

Inferre metum alicui Cic. pro Milon. 53.

Incutere terrorem alicui Liv. 3. ab Urb. 15.

Terrorem facere alicui Liv. 7. ab Urb. 10.

Admovere terrorem alicui Liv. 6. ab Urb. 44.

Schrecklich / erschrecklich.

Horribilis Cic. ad Attic. 1. 8. 152.

Horridus Cic. pro Rosc. Amer. 45.

Horrendus Valer. 5. Argon. 95.

Terribilis Virg. 12. Aeneid. 188.

Terrificus Virg. 8. Aeneid. 85.

Tremendus Virg. 4. Georg. 44.

Formidabilis Ovid. 14. Metam. 24.

Schreiben

Einem Brieff an jemand schreiben

Scribere literas ad aliquem Planc. ad Cic. lib. 10.

Exarare literas ad aliquem Cic. Attic. lib. 12. 232.

TeXere epistolas ad aliquem Cic. ad Poetum. lib. 9. 21.

Literis aliquem appellare Cic. Trebon. 1. 15. 20.

Scripto aliquem adire Tacit. lib. 4.

Adire aliquem per Epistolam Plaut.

So ich Zeit werd haben/ werd ich an dich schreiben.

Si per otium licebit, literas ad te dabo.

Si quid otii nactus fuero, ad te scribam.

Si me iis rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicavero, aliquid literarum ad te dabo.

Si tempus & opportunitas feret, literas ad te rexam.

Si quadam hora meo arbitrato uti licebit, literas ad te exarabo.

Si mihi vacabit, scriptis te adibo.

Schreyen wie ein junges Kind in der Wiegen.

Vagire in cunis Cic. de Senect.

Die Schuh anziehen.

Induere se calceis Cic. 3. de Orat.

Induere sibi calceos Plin. lib. 28. cap. 4. 5.

Inducere pedibus calceos Plin. lib. 2. c. 7. 9.

Die Schuh aufziehen.

Exuere calceos Cic. 3. Tusc.

Exuere se calceis Cic. 7. Verr.

Excalceare pedes Suet. in Vitell. c. 2.

Detrahere calceos Cic.

Die Schuh auf den Leisten schlagen.

Calceos aptare formæ.

Schulden machen.

Contrahere æs alienum Cic. Q. Frat. lib. 1. 1.

Facere æs alienum Liv. ab Urb. Cond.

Obstringere se ære alieno Brut. ad Cic. 11. Ep. 10.

Conflare æs alienum Cic. pro Sest. 55.

Obruerere se ære alieno Cic. ad Attic. lib. 1.

All sein Freund in Schulden bringen.

Omnes amicos suos ære alieno obstringere *Brut. Cic. lib. 11.*

Omnes amicos suos ære alieno obruere *Cic. Attic. lib. 1. 16.*

In Schulden gerathen / Schuldig seyn.

Incidere in æs alienum *Cic. in Caecil.*

Obstringi ære alieno *Brut. ad Cic.*

Premi ære alieno *Cic. ad Attic. lib. 17. 123.*

Debere alicui aliquid *Cic. ad Attic. l. 11.*

Esse in ære alienis *Cic. lib. 17. Ep. 63.*

Laborare ex ære alieno *Cas. Bel. Civil. lib. 3.*

Die Schulden bezahlen.

Exire ære alieno *Cic. 11. Phil. 299.*

Dissolvere æs alienum *Cic. pro Syll. 42.*

Liberare se ære alieno *Cic. Attic. l. 6. 11.*

Minuere æs alienum *Plin. l. 9. ep. 214.*

Tollere æs alienum *Plin. de viris illust. 29.*

Die Schulden nachlassen.

Debita remittere *Cic. Attic. lib. 13. 281.*

Pecunias condonare debitoribus *Cic. 2. Offic. 112.*

Condonare aliquem debitum *Terent. Phorm. 5. 2. 54.*

Er ist mir viel Gelds schuldig.

Magnam mihi pecuniæ vim debet.

Magno mihi ære meo obstrictus est.

Einem die Schuld geben.

Transferte culpam in aliquem *Cic. Attic. l. 7. 123.*

Conferte culpam in aliquem *Cic. Attic. l. 9. 171.*

Conferte causas in aliquem *Cic. 2. de Divin. 223.*

Congerere causas in aliquem *Liv. l. 3.*

Referre culpam in aliquem *Curt. l. 4. c. 3.*

Attribuere culpam alicui *Cic. 7. Verr. 104.*

Derivare culpam in aliquem *Cic. 4. Verr. 35.*

Conjicere culpam in aliquem *Ces. 4. Bell. Gall. 55.*
 Devolvere culpam in aliquem.

**Ohne Schuld seyn / unschuldig
 seyn**

Abesse à culpa *Cic. pro Rose. Amer. 33.*
 Vacare culpa *Cic. Torq. lib. 6.*
 Carere culpa *Cic. Torq. lib. 6. 1.*
 Extra culpam esse *Cic. 7. Verr. 10.*
 Ab omni facinore remotum esse.

Einen von der Schuld los machen.

Liberare aliquem culpa *Cic. Attic. lib. 5. 280.*
 Ex culpa eximere aliquem *Cic. 2. de Invent. 138.*
 Liberare aliquem culpa *Liv. lib. 1. Decad. 5.*
 Dimovere ab aliquo culpam *Cic. 2. de Invent. 140.*
 Exsolvere aliquem culpa *Tacit. lib. 20.*

Ein Schüler.

Discipulus *Cic. 2. Offic. 6.*
 Scholasticus *Quintil. lib. 7. c. 2.*
 Scholaris.

[*Hoc ultimum est vocabulum Latinitatis prolapsæ. Vi-
 de Fulgentium lib. 1. Mythol. p. 14.*]

Einen Baum schütten.

Arborem quatere *Plin.*
 Fruges arboribus decutere *Columel. lib. 11. c. 2.*

Schwanger seyn.

Gravidam esse *Cic. pro Cluent. 23.*
 Prægnantem esse *Cic. pro Cluent. 25.*
 Uterum ferre.
 Ventrem ferre. *Varro 2. de Re Rust. c. 1.*
 Ventrem perferre *Colum. l. 6. c. 24.*
 Utero gravem esse *Plin. lib. 9. cap. 6.*

Schwängern.

Prægnantem facere *Plaut. Anul. 6. 36.*

Matres facere Ovid. 2. Trist. 58.

Gravidam facere Plaut. Amph. 3. 103.

Schweigen / Stillschweigen.

Tacere Terent. Eum. 1. 2.

Os tenere Cic. 1. de Divin. 176.

Silere Plin. l. 16. cap. 21.

Silentium praestare Ovid. 2. de Ars.

Vocem premere Virg. 9. Aeneid. 65.

Facere Silentium Plaut. Amph. 3. 15.

Digito compescere labellam Juu. Satyr. 1. 17.

Compescere voces Senec. Herc. Oct. 11. 2.

Eine Sach verschweigen / mit Stillschweigen vorbeygehen.

Tacere aliquam rem Nep. Dion. c. 2. 1.

Prætervehere aliquid silentio Cic. 7. Phil. 223.

Præterire aliquid silentio Cic. ad Brut. 15. 11.

Prætermittere aliquid silentio Cic. 3. Philip. 352.

Continere aliquam rem silentio Liv. 7. Bel. Pun. 89.

Praestare silentium alicui rei Ovid. 2. de Ars. 122.

Agere silentium de aliq. re Quintil. l. 10. c. 1.

Diffimulare aliquid silentio Quintil. l. 5. c. 13.

Silentio involvere aliquid Cic.

Stillschweigen beſſen.

Jubere silentia Læan.

Imponere silentium Suet.

Reddere Harpocratera Catul. epig. 59.

[Harpocrates Deus ita apud Veteres fingebatur, ut digito admota ori, silentium indiceret, qualis & apud Romanos Dea Angerona, hæc Erasmius: Sed videsur revera fuisse Philosophus Græcus, cui eruditio & præceptum in id tendebat, ut silentium præciperet, & omnibus rebus facile anteponeret. vid. For. Rom.

Schwi

Schwizen.

Sudare Cic. 2. de Orat.

Sudorem emittere Plin. lib. 6. c. 18.

Ich bin voll Schweiß / ich schwitze stark.

Sudore totus mado.

Sudore perfluo.

Ingens è corpore meo diffunditur sudor.

Multus è corpore sudor manat.

Sudor fluit undique rivis.

Rivi instar sudor è corpore meo emanat.

Einen Schweiß erwecken.

Sudorem movere Cic.

Sudorem elicere Cels. lib. 2. c. 17.

Das Schwerte aufziehen. Vide Degen.**Segnen. Confer Glück wünschen.**

Benedicere alicui Cic. pro Sext. 52.

Bene precari alicui Quint. in Ep. ad Triph.

[Nota. Benedicere aliquem, licet non sit phrasis barbara, minus tamen Latina est; cum duobus prioribus Latinitatis seculis non inveniatnr usurpata. Conspicimus quidem Hebraei suum בָּרַךְ & Graeci suum εὐδοχεῖν εὖ Accusandi easu: sed non Latiniore (suam benedicere.)]

Sehen.

Videre Cic. 3. in Catil. 63.

Cornere Cic. pro Milon. 59.

Spectare Cic. 1. Tusc. 70.

Conspicere Cic. 2. de Nat. Deor.

Perspicere Cic. pro Syll. 57.

Oculis aliquid percipere Cic. 6. Verr. 56.

Oculis lustrare Lucan. lib. 7.

Er siehet wie sein Vater.

Patrie vultum refert.

Vultu patrem adæquat.

Um

Um das Gesicht kommen.Amitttere lumen oculorum *Nep. Timol. c. 4.***Er läßt sich nicht sehen.**

Non prodit in publicum.

Non dat se in hominum conspectum.

Non præbet sese conspicendum.

Vitat lucem.

Seigen.Colare *Plin. lib. 13. cap. 2.*Percolare *Columel. lib. 12. c. 17.*Per columen fecibus deputare *Liv. 9. Bel. Maced.***Selig werden.****Es werden nicht alle Menschen selig.**

Aeternæ salutis hæredes evadunt non omnes.

Aeternam salutem non omnes consequuntur.

Non omnes in cœlestia tabernacula recipiuntur.

Non omnes cœlesti sede potiuntur.

Non omnes aeternæ salutis participes redduntur.

Non omnes ad cœlestia gaudia transferuntur.

Seuffzen.Gemere *Cic. pro Planc. 82.*Graviter rem aliquam gemere *Cic. Attic. l. 2. 34.*Ducere gemitus imo de pectore *Virgil. 2. Aeneid. 58.*Edere gemitus *Ovid. 2. Metam. 61.*Ab imis pectoribus suspirare *Ovid. 3. de Art. 134.*Suspiria ducere *Ovid. 10. Metam. 81.*In gemiscere alicui rei *Cic. 2. Tusc. 35.*Gemitum dare pectore ab imo *Virg. 1. Aeneid. 98.*Alto de corde gemitus petere *Ovid. 2. Met.*Exprimere gemitus *Lucret. l. 3. 100.***Einem sicher Geleit geben.**Præsidium dare alicui *Nep. Epaminond. c. 4.*Dare alicui fidem publicam *Sallust. Cat. c. 18.*

Inter-

Interposita fide publica aliquem ducere *Sallust. Jugurth. c. 32.*

[*Ar dare saluum conductum alicui, non est phrasıs sub-
va.*]

Siegelen.

**Einen Brieff zumachen. Vide Brieff.
Singen.**

Canere *Cic. 4. Acad.*

Cantere *Cic. 2. de Divin. 85.*

Modulari *Cic. 3. de Orat.*

Cantum edere *Cic. 2. de Divinat. 84.*

Dare cantus *Virg. 1. Aeneid. 81.*

Facere modos *Ter. in Prolog. And.*

In den Sinn nehmen.

In animum inducere *Plin. Ep. 9. 13.*

Ich bin Sinnes/ich hab mir vorgenommen:

Habeo in animo *Cic. 1. de Divinat.*

Proposui mihi *Cic. 2. de Orat. 181.*

Propositum est mihi *Cic. 12. Philipp. 334.*

Constitui mecum *Terent. Phor. 4. 3.*

Animum induxi *Cic. 1. in Catil. 9.*

In animum induxi *Plin. Ep. 9. 13.*

[*Nota. Animum meum induxi; addito scilicet pronome,
nusquam occurrit apud Classicos.*]

Das ist mir niemahl in den Sinn kommen.

Hoc mentem meam nunquam subiit.

Hoc facere nunquam sedit animo meo.

Animus meus semper ab hoc fuit alienus.

Das liege mir allezeit im Sinn.

Ea res semper animum meum coquit.

Id mihi semper ante oculos obversatur.

Id mihi nunquam ex animo excidit.

Id dies noctesque me versat.

Eittsam seyn.

Er ist ein siersamer Mensch.

Est homo bene moratus.

Est homo morum integritate insignis.

Est vir morum integritate conspicuus.

Est vir morum suavitate atque elegantia præditus.

Sitzen.

Sedere Cic. 7. Verr. 84.

Sedem capere Liv. 8. Bell. Maced. 69.

Bey einem sitzen.

Assidere alicui Plin. Epist. 49.

Soldaten werben. Confer Kriegsvolck auff die Bein bringen.

Milites conscribere Cic. Fam. Ep. 257.

Exercitum conflare Cic. pro Syll. 24.

Exercitum comparare Nep. Arist. c. 3. 12

Exercitum facere Plin. de Viris illustr. 67.

Soldaten aufnehmen.

Delectum facere militum Cas.

Instituere delectum militum Cas. 1. bel. Civ. 62.

Den Soldaten den Sold geben.

Militibus stipendium numerare Cic. in Pison. 69.

Militibus stipendium persolvere Cic. Attic. lib. 5.

Afficere milites stipendio Cic. pro Corn. Balb. 49.

Conferre stipendium studio militum Colum. lib. 1.

Decernere militibus stipendium Cic. Lentul. lib. 1.

Stipendium dare in milites Liv. 9. bel. Maced. 25.

Militibus pecuniam dare in stipendium Cas. 1. bel.

Civ. 91.

Sorgen/Sorg tragen für eine Sach.

Curam habere alicujus rei Liv. 8. Bell. Pun.

Curam gerere alicujus rei Virg. 12. Aeneid.

Curare aliquam rem Cic. Attic. l. 12. 141.

Cu-

Curam adhibere Cic. 2. Epist. 7.

Omnes cogitationes curamque conferre in aliquam rem Cic. 2. Offic.

Incumbere ad salutem alicujus Cic. 4. in Catil.

Sollicitum esse de aliqua re Cic. ep. ad Cass. 12. l. 12.

Aller Sorg auß dem Sinn schlagen.

Deducere curas animo Horat. l. 1. ep. 2. 10.

Deponere curas animo Virg. 4. Georg. 106.

Derivare animum à curis Lucret. l. 2. 73.

Abjicere curas Cic. ad Pat. l. 9. 20. 4.

Sparen.

Parcere alicui rei Cic. 4. Verr. 3.

Parimoniam adhibere Plaut. Mostel. 4. 78.

Tenuiter vivere Cic.

Parce vivere Horat. 1. Serm. Satyr. 3. 10.

[Compositum tamen comparcere cum solo Accusandis casu construitur. Vide Terent. Phorm. 1. 1. 10.]

Spaziren.

Deambulare Cic. 1. de Leg. 19.

Obambulare Ovid. Trist. 92.

Spatiarī Cic. de opt. Gen. Orat. 145.

Exspatiari Quint. l. 2. 17.

Einem speisen.

Cibare aliquem Columell. lib. 9.

Cibum præbere alicui Lucret. lib. 3. 202.

Cibum suppeditare alicui Cic. 2. de Leg. 105.

Cibo reficere aliquem Liv. 7. Bell. Maced.

Spilen.

Ludere Cic. 5. Tusc. 84.

Ludos exercere.

Ludendo tempus fallere Cic.

Spinnen.

Nere Plin. lib. 33. c. 3.

Fila ducere *Virgil.*

Fila deducere pollice *Ovid. 4. Metam.*

Fila trahere *Virg.*

Colo longa deducere statina *Ovid.*

Carpere lanam vel linum *Cels. l. 6. c. 6.*

Die Ohren spizen.

Arrigere aures *Terent. And. 5. 4.*

Erigere aures *Cic. 3. Verr.*

Surrigere aures *Virgil.*

Einem Pferd die Sporen geben.

Calcaria equo addere *Horat. 2. Ep.*

Adhibere equo calcaria *Cic. in Brut. 107.*

Admovere equo calcaria *Cic. ad Attic. lib. 6. 111.*

Concitare equum calcaribus *Liv. 2. ab Urb. 27.*

Subdere equo calcaria *Ovid. 2. de Pont. 6.*

Agitare equum calcaribus *Plaut. Aſin. 12. 118.*

Spotten. Vide Auflachen.

Eine Stadt belägern. Vide Belägern.

Eine Stadt entsetzen / befreyen von der Bes
lägerung Vide ibid.

Eine Stadt bewohnen. Vide bewohnen.
Stammen.

Balbutire *Cic. 5. Tusc. 110.*

Hæsitare lingua *Cic. 1. de Orat. 57.*

Stammung.

Hæſitantia linguæ *Cic. Phil. 1. 6.*

[At balbuties barbarum est; adeoque malè Deckima-
tores nostri suam in dicendo imperitiam hoc vocabulo
excusant.]

Stehen.

Stehe ein wenig still.

Subſiſte paulisper.

ſiſte paulisper gradum.

ſiſte paulisper pedem.

Remorare parumper gradum.

Wie stehet es ?

Ut se habent res tuæ ?

Quo sunt loco res tuæ ?

Quid agitur ?

Rectene omnia ?

Es stehet jegunder wohl mit mir.

Optimo jam res meæ sunt loco.

Optimè jam mecum agitur.

Optimè se jam habent res meæ.

Expedita mihi jam sunt omnia.

Pulchrè mihi jam est.

**Einem etwas stehlen. Confer Diebstahl
begehen**

Furari alicui aliquid *Cic. Offic. 56.*

Surripere alicui aliquid *Cic. 2. de Invent. 160.*

Furto auferre alicui aliquid *Plaut. Aulul. 20. 7.*

Suffurari alicui aliquid *Plaut. Trucul. 11. 3.*

Cleperè aliquid ab aliquo *Cic. 2. de Leg. 36.*

Rapere & cleperè aliquid *Cic.*

Suppilare aliquem *Plaut. Trucul. 11. 14.*

Subducere aliquid furto *Lucan. l. 2. 34.*

Einen mit einem Stein werffen.

Petere aliquem lapide *Ovid. de Nuc. 1.*

Percutere aliquem lapide *Cic. 2. de Orat.*

Icere aliquem lapide *Cic.*

Saxa in aliquem ingerere *Cic.*

Lapidibus aliquem incessere *Cic.*

Sterben.

Mortem obire *Cic. pro Milon. 65.*

Discedere è vita *Cic. Car. l. 2. 2.*

Animam efflare *Cic. 1. Tusco. 31.*

Oppetere mortem *Cic. 3. Verr. 119.*

Animam agere *Cic. 1. Tusc. 31.*

Vitam finire *Nep. Paus. 5. 5.*

Diem supremum obire *Nep. Miltiad. c. 7. 6.*

Morte decedere *Nep. Timol. c. 1.*

Ex hac vita migrare *Cic.*

Occumbere morte *Cic. 1. Tusc. 31.*

Vita fungi *Cic.*

Vitam cum morte commutare *Sulp. ad Cic. 1. 4. 5.*

Ævo expelli *Lucret. 1. 3. 72.*

Extingui *Cic. de Senect. 78.*

Conficere cursum vitæ, & curricula vivendi *Cic. 3. Tusc. 2.*

Diem extremum morte conficere *Cic. 3. de Fin. 114.*

Carpere iter supremum *Horat. 2. Carm. Ode. 17. 3.*

Consumi morbo *Nep. de Reg. c. 2.*

Hungers sterben.

Fame interire *Nep. Hamilc. c. 2.*

Fame perire *Horat. 1. Ep. 7.*

Fame necari *Cic. in Verr. Orat. 5.*

Fame confici *Cic. 3. Offic. 36.*

Eines natürlichen Todes sterben.

Reddere naturæ debitum morbo *Nep. de Reg. c. 1.*

Stillen.

Den Zanck stillen. Vide Zanck.

Das Blut stillen.

Sistere sanguinem,

Supprimere sanguinem.

Stillschweigen. Vide Schweigen.

Einen Sullstand der Waffen machen.

Facere inducias *Cic. Attic. lib. 15.*

Inire inducias *Plin. in Paneg. 21.*

Pangere inducias *Liv. 7. Bel. Pun. 171.*

Pacifici inducias *Cic. 1. Offic. 49.*

Die Stimm erheben.

Vocem intendere Cic.

Excitare vocem Cic. 1. de Orat. 131.

Tollere vocem Horat. de Art. 14.

Die Stimm fallen lassen.

Vocem remittere Cic.

Seine Stimm einem geben.

Suffragari alicui Cic. 1. Offic. 193.

Ferre alicui suffragium suum Cic. pro Dom. 37.

Adjuvare aliquem sententia sua [Brut. Cic. 11. Ep. 4.

Calculum suum alicui addere Cic.

[Nota. Votum pro suffragio & sententia barbarum est. Notat enim Latinus promissionem Deo factam. Vid. Nep. Lysand. c. 3. 2. Hinc judica. quanti auctoris sit illud trium; Majora vota concludunt.]

Ein Scipendiat.

Alumnus Cic. in Verr.

[Nota. Stipendiarius, quo vocabulo hodie pleriq; utuntur, hoc sensu barbarum est. Est enim, qui solvendi stipendio obnoxius est; qui alio nomine vetigalis dicitur.]

Einen straffen.

Punire aliquem Cic. 1. Offic.

Animadvertere in aliquem Cic. 5. Verr. 119.

Mulctam irrogare alicui Cic. pro Dom. 36.

Pœnam irrogare alicui Cic. pro Dom. 36.

Pœna afficere aliquem Cic.

Admovere manum alicui Liv. 5. ab Urb. 55.

Pœnam aut supplicium constituere in aliquem Cas. 5. Bel. Gal. 6.

Einen an oder mit Geld straffen.

Mulctare aliquem pecunia Curt. 1. 2.

Mulctam pecuniariam irrogare alicui.

Einen am Leben straffen.

Capite plectere aliquem Cic. 3. de Leg. 66.

Summo supplicio mactare aliquem *Cic. in Catil.*

Capitis supplicio aliquem afficere *Cic. in Pison.*

Zinen mit Worten straffen Vide **Bestrafen.**

Strauchlen / gliessen.

Abire præcipitem *Liv. 2. ab Urb.*

[Cespitate apud probatos auctores vix inveniatur, Cespitator est Servii in *En. 11. v. 671.* adeoque seculi ferrei vox.]

Studiren / fleißig Bücher lesen.

Operam dare literis *Cic. l. 1. ad Heren.*

Versari in studio literarum *Cic. de Arusp. Resp. 16.*

Omnem curā in literis consumere *Cic. de Cl. Orat. 61.*

Etatem consumere in studiis *Cic. 1. Offic. 4.*

In libris plurimum studii consumere *Nep. Epam. c. 1.*

Omne tempus literis dare *Nep. Themist. c. 10.*

Adpicere animum ad studia *Torent. Eunuch. a. 1. sc. 2.*

In artibus ingenuis versari *Cic. Sulp. l. 4. 3.*

Studium dare libris *Quintil. l. 3. c. 2.*

Laborem impendere studiis *Plin. Ep. 49.*

Tempora dare studiis *Ovid. 2. de Pont. eleg. 9. 10.*

In literis plurimum studii dare *Quintil. l. 12.*

Stürmen.

Eine Stadt stürmen.

Oppugnare urbem *Cic. ep. fam. 4. l. 15.*

Viatque impressione urbem adgredi.

Sündigen.

Peccare *Cic. Attic. l. 3.*

Peccatum committere *Cic. de Cl. Orat.*

Admittere dedecus *Cic. ad Attic. lib. 9.*

Obstringere se scelere *Cic. 3. Offic.*

Scelerate agere *Cic. 2. de Orat.*

Die Sünd verzeihen.

Ignoscere peccatum *Cic. Brut. 15.*

Gratiam delicti facere Liv. 3. ab Urb. 236.

Veniam dare culpæ alicujus Ovid. Ep. 7. 21.

Condonare peccata alicui Hirt. lib. 4. 278.

[Phrasis remittere peccata, ἀφέναι τὰς ἀμαρτίας, prioribus Latinitatis seculis ignota est.]

3.

Tablen.

Carpere Cic. ad Q. Fr. lib. 2.

Censere Cic. pro Cluent.

Sagillare Liv. 4. ab Urb.

Reprehendere Terent. Adelph. 4. 4.

Virgula censoria perstringere Quintil. lib. 1. 2.

Carpere dente maledico Cic. pro Corn. Balb. 47.

Von Tag zu Tag.

In dies Cic. 1. Phil. c. 2.

In dies singulos Cic. l. 6. Ep. 4.

Quotidie Cic. l. 6. Ep. 6.

[At Phrasis de die in diem, quam hodie à multis adhiberi videmus, Germanismum redolet, veterum auctoritate destituta. Queritur autem, num phrasis in diem simul incidat cum phrasi in dies? R. Negando. In diem enim non significat von Tag zu Tag sed præsentis die, ad unum diem, non ultra diem: Id quod patet ex illo Ovidii Metam. 47.

Inque diem alipedum jus & moderamen equorum
Confer Cic. Phil. 2. 34.]

Tag werden. Es wird Tag.

Lucescit Liv. 4. ab Urb. 102.

Cœlum albescit Cic. 3. Casil. 3.

Dies appetit Cic.

Dies oritur Tibull. ad Messal. 4. 25.

Dilucescit Prudent. Catull. 2. 3.

[Diescit

[Diescit & dietim pro quotidie barbara (uns.)]

Tanzen.

Saltare Cic. pro Mur. 11.

Tripudiare Cic. pro Sest. 77.

Choreas ducere Virg. 5. Aeneid.

Agitare choros Virg. 4. Georg. 107.

Exercere choros Virg. 1. Aeneid. 101.

Pedem ferre choris Horat. 2. Carm. Ode. 12. 4.

Taufen.

Die kleine Kinder werden getauft.

Infantes sacris aquis lustrantur.

Infantes sacro baptisinate lavantur.

Infantes sacro rore tinguntur.

Infantium corpora sacro flumine merguntur.

Infantes sacro baptismatis flumine ecclesie inferuntur.

Tauschen/ einen Tausch treffen.

Commutare aliquid cum aliquo Plant.

Permutare invicem aliquid Quintil. l. 1. c. 4.

Mutare aliquid cum aliquo Terent. Eunuch. 3. 5. 24.

Permutationem facere cum aliquo Cic. ad Attic. l. 5. 100. 3.

Ich wolte nicht mit dir tauschen mit meinem Buch.

Librum meum tuo non commutarem.

Sorder liber tuus præ meo.

Ein Testament machen oder aufrichten.

Testamentum conscribere Cic. de Arusp. Resp. 39.

Testamentum facere Cic. 3. Verr. 78.

Testamentum componere Cic. ad Attic. l. 15.

Bona sua testamento legare Cic.

Testari Liv. ab Urb. 152.

Suprema sua ordinare Modest. in l.

In dem Testament verordnen.Testamento cavere *Cic. 2. de Finib.***Ein Testament ändern.**Testamentum mutare *Cic. pro Cluent. 23.***Ein Testament öffnen.**Resignare testamentum *Horat. 1. Ep. 7. 2.***Er hat kein Testament gemacht / ist ohne Testament gestorben.**

Intestatus obiit.

Einer Sach theilhaftig werden.Participem fieri alicujus rei *Cic. 1. de Divinat. 63.*Participem reddi alicujus rei *Terent. Heaut. 3. 1.*Participare aliquam rem *Cic. 2. Tusc. 17.*[*Vulgus Latinorum hodie verbum participo saepe in hac significatione construit cum Gignendi & Dandi casu: sed sine veterum exemplo.*]**Einen einer Sach theilhaftig machen.**Participem facere aliq. alicujus rei *Plaut. Epid. 5. 8.*Participem reddere aliq. alicujus rei *Terent. Heaut.*Communicare aliquid cum aliquo *Cic. 1. 1. Ep. 7.*Participare aliq. de aliqua re *Plaut. Mil. Aët. 1. Sc. 3.*Participare aliq. alicujus rei *Plaut. Aët. 1. Sc. 3.*Participare aliquam aliqua re *Apulej. 1. 9.***Theilen / zertheilen.**Partiri *Cic. 1. de Fin. 33.*Dispertire *Cic. 8. Phil.*Dispertiri *Cic. 2. de leg.*Partiri & communicare aliquid *Cic. pro Syll. 6.*Facere partes *Cic. 2. de Orat. 200.*In partes dividere *Cic. 2. de leg. 10.*In partes diducere *Horat. in Art. 66.*In partes distribuere *Cic. 1. Tusc.*Partibus distribuere *Cic. 1. de Orat. 53.*

Aqua portione dispensare Cic. ad Attic.

Dispensare atque disponere aliquid in varias partes Senec.

Theuer seyn. Vide **Kosten.**

Wie theur hast du dein Buch gekauft?

Quanti liber tuus?

Quanti emisti librum tuum?

Quanti constat liber tuus?

Es wird alles theuer.

Annonæ difficultas passim ingravescit.

Pretium annonæ ubique locorum augetur.

Rerum pretia passim intenduntur.

Thränen vergießen. Vide **Weinen.**

Ich habe deinerwegen viel Thränen vergossen.

Tu mihi multas excussisti lacrymas.

Cerebrum tu mihi excitasti fletum.

Tu multas ex oculis meis lacrymas expressisti.

Misera tua conditio me sæpius in fletum deduxit.

Asperæ sortis tuæ ergo multas profudi lacrymas.

Die Thårriegeln / den Riegel vorthun.

Obdere pessulum foribus Terent. Heaut. 2. 3.

Repagulum foribus objicere Cic. 6. Verr.

Firmo obice portas claudere Ovid. 14. Metam.

Obdere ostio pessulum Ter. Eun. 3. 5. 55.

Die Thår zuthun.

Obserare fores Nep. Dion. c. 9.

Claudere fores Cic. 5. Tusco. 83.

Operire fores Tacit. lib. 3.

Ocludere januam.

Obdere forem, pro claudere fores Plaut. Casin. 23. 14.

[*Accusativo forem etiam utitur Livius.*]

Die Thür aufthun.

Referare fores Ovid. 10. Metam.

Aperire fores Cic. 3. Offic. 48

Recludere fores Propert. lib. 3. Eleg. 19.

Pandere fores Ovid. 1. Amor.

**Die Thür aufbrechen und auß dem Angel
heben**

Effringere & revellere januam Cic. pro Mur. 31.

An die Thür klopfen.

Pulsare fores Ovid. 5. Metam.

Percutere fores Plin. lib. 7. cap. 30.

Ferire fores Plaut. Menach. 4. 61.

Pulsare ostium Plaut. Amph. 4. 295.

Ein Tischgenoss.

Convictor Cic. 16. Ep. 21.

[*At commensalis est vox barbara.*]**Den Tisch decken.**

Sternere mensam Plaut. Pseud. 4.

Speisen auff den Tisch tragen.

Exstruere mensam conquiritissimis cibis Cic. 5. Tusc.

Onerare mensam epulis Virg. 4. Georg. 76.

Instruere mensam epulis Ovid. 8. Metam.

Opulentare mensam pretiosis dapibus Hor. 1. Ep. 17.

Exstruere mensam epulis Cic.

Den Tisch aufheben/ die Speisen hinweg thun.

Tollere mensam Cic. in Pison. 55.

Auferre mensam Plaut. Amphit. 8.

Removeere mensam Virg. 1. Aeneid. 44.

Eine Tochter verheyrathen an einen.Dare alicui filiam suam in matrimonium Nep. de Reg.
cap. 3.

Dare alicui filiam suam nuptum Nep. Pausan. c. 2.

Locare alicui filiam nuptum Ter. Phorm. 5. 1.

Filiam

Filiam suam in matrimonium collocare Cic. de Divin.
167.

Collocare alicui filiam suam uxorem Ter. And. 1. 1.

Committere alicui gnatam suam uxorem Ter. And. 1. 1.

Einen tödten. Vide Ums Leben bringen
in lit. L.

In Todts-Nöthen liegen. Er liegt in
Todts-Nöthen.

In mortis articulo constitutus est.

Animam agit.

Ad ipsum lethi limen perductus est.

[Agonizare, quod hodie multis in usu, barbarum est.]

**Einem den Tod fördern / bald zum Tod
helffen.**

Maturare alicui mortem Cic. pro Cluent. 136.

Accelerare alicui mortem Lucret. lib. 5. 155.

Einem vom Tod erretten.

Adimere aliquem letho Horat. 3. Carm. 22. 2.

Sich selber tödten.

Consciscere sibi mortem Cic. de Cl. Orat. 21.

Vitam sibi exhaurire Cic.

Consciscere sibi necem Liv. 3. Bell. Pun.

Mortem manu sua adire Terent.

Manus sibi afferre Planc. ad Ciceron. lib. 10. 25.

Einem trauen / vertrauen.

Fidere alicui Cic.

Confidere alicui Cic. 3. de Finib. 41.

Spem in aliquo positam habere Cic.

Fide alicujus niti Cic. 2. Verr.

Ich erau der Sach nicht.

Suspecta mihi res est.

Suspicio subest.

Vestigia terrent.

Dem

Dem Glück trauen.

Permittere se fortunæ Curt. l. 3. c. 2.

**Wann die Menschen ihrem Glück zu viel trauen
en/werden sie übermüthig.**Homines cum se permiserint fortunæ, etiam naturam
dediscunt.**Träumen.****Das hat mir getraunt.**

Per somnum id mihi oblatum est.

Per somnum hoc vidi.

Id dormiens animo meo vidi.

Man soll auff Träume nicht achten

Somnia ne cures; nam fallunt somnia plures.

Somnia fallaci ludunt temeraria nocte.

Et pavidas mentes vana timere jubent.

Tibul. l. 3. Eleg. 5. 7.

**Man soll nicht alle Träume in Wind
schlagen.**

Interdum veram portendunt somnia causam.

Treiben / fortreiben.

Pellere Cic. pro Cecin. 23.

Impellere Cic. 1. de Orat. 62.

Propellere Liv. 7. ab Urb.

Agere Liv. 9. Bell. Maced.

Incitare Cic. 2. de Orat. 108.

Auf eine Sach treiben.

Urgeret aliquam rem Cic. 5. de Finib.

Das Vieh vor sich hertreiben:

Agere ante se pecora Nep. & Virgil.

Das Vieh hinweg treiben / abtreiben:

Abigere pecora Cic.

Treschen.

Triturare frumenta.

Frumenta excutere *Colum.*
 Exterere messem *Varro 1. de re Rust.*

Creuen.

Minas jactare *Cic. pro Quint. 26.*
 Intendere minas alicui *Tacit. 1. 3.*
 Minari *Cic. 2. Verr. 16.*
 Effundere minas *Lucan. 1. 5. 53.*

Trincken.

Bibere *Cic. 5. Tusc. 137.*
 Potare *Virgil. 7. Eclog.*
 Potum sumere *Plaut. Milit. 9.*
 Pocula haurire *Liv. 10. Bell. Pun. 69.*
 Haustum sumere *Ovid. 7. Metam.*

Einem zu trincken geben.

Potum præbere alicui *Cic.*
 Potum dare alicui *Plin. lib. 17.*
 Potionare aliquem *Suet. in Calig. 50.*
 Dare bibere alicui *Terent. Andr. 3. 2. 4. & Cas. de Re
 rust. c. 89.*
 Potui dare *Cels. 1. 1. c. 13.*

[Potare aliquem **einen trincken** non dicitur Latine.
*Risu ergo dignus est Fulgatus Interpres, dum verba
 Græca Apoc. 14. πεπότικεν ἔθνη* vertit, potavit gentes.]

Triumphiren über eine Sach.

Triumphare *Cic. 2. de Finib. 105.*
 Triumphum agere de aliqua re *Cic. 7. Verr.*

Trommeten/ die Trommetblasen.

Tubam inflare *Cic.*
 Tuba canere *Virgil. 5. Aneid.*
 Tuba clangere *Virgil. 2. Aneid.*
 Dare signum tubæ *Ovid.*

Einen erösten/ Trost mittheilen.

Solari aliquem *Plaut. Afn. 10. 37.*

Consolari aliquem *Cic. de Clar. Orat. 135.*
 Dare alicui solatium *Cic. de Clar. Orat. 6.*
 Luctum alicujus solatio levare *Cic. 9. Philip. 265.*
 Solatium alicui præbere *Cic. pro Arch. 12.*
 Solamen adferre alicui *Cic. de Amic. 86.*
 Animum afflictum erigere *Cic. pro Leg. Manil.*
 Esse alicui solatio *Cas. Bell. Civil. 87.*
 Afficere aliquem solatio *Tacit. lib. 3.*
 Animum alicujus à mœrore abducere *Cic.*
 Adhibere alicui consolationem *Cic. de Clar. Orat. 185.*

**Die Kinder seynb den Eltern in ihrem Alter
erößlich.**

Parentibus senio confectis liberi sunt solatio.
 Parentum senectutem fulcit ac sustentat filiorum
 adolescentia.
 Parentum senio subveniunt adolescentes.
 Labentes parentum vires liberorum fulcit adole-
 scentia.
 Parentum senectuti solatium parit liberorum obe-
 dientia.

Bücher drucken.

Imprimere libros. } Confer ein Buch lassen
 Excudere libros. } ausgehen.

Die Trummel schlagen.

Tympana pulsare *Cic.*
 Tympanizare *Sueton. de August. c. 68.*
 Tympanum runderere *Ovid. 4. Fast. 37.*
 Ferire tympana *Ovid.*

Trügen. Vide Betriegen.

Truncken seyn.

Bene potum esse *Cic. l. 7. Ep. 23.*
 Vino obtutum esse *Cic. pro Dejot. 17.*

Vino onustum esse Cic. 1. de Divin. 107.

Vini plenum esse Cic. post Red. in Sen. 11.

Ebrium esse Cic. Papir. P. l. 9. 17.

Probè appotum esse Plaut. Curcul. 7. 76.

Einig truncken machen.

Obruere aliquem vino Cic. pro Dejos.

Inebriare aliquem Plin. l. 2. c. 22.

Tugendsam seyn.

Virtute præditum esse Cic. pro Dom. 31.

Virtutibus ornatum esse Cic. 1. Offic. 70.

Omnium virtutum genete instructum esse Cic.

[At virtuosus & virtuose barbara sunt.]

Der Tugend folget die Ehr.

Gloria virtutis est comes.

Gloria virtutem comitatur.

Gloria & virtus, Charitum more, vinculo sororio
ac individuo coherent.

Virtutem sequitur honor.

Virtus gloriam parit.

Ex virtute oritur gloria.

Premium virtutis est gloria.

Tunckel machen, verfinstern.

Obscurare aliquam rem Cic. in Partit. 9.

Offundere noctem alicui rei Cic. 1. de Nat. Deor. 10.

Offundere tenebras alicui rei Cic. 3. Tusc. 139.

Circumfundere tenebris aliq. rem Cic. 4. Acad. 217.

Offundere caliginem alicui rei Liv. 6. Bell. Pun. 233.

Obscuritate involvere aliquam rem Cic. 1. de Or-
vin. 65.

Afferre obscuritatem & tenebras alicui rei Cic.

Obtenebrare aliquam rem Lactan. lib. 4. 19.

[Hac ultima phrasis aurea & argentea Latinis
Scriptoribus non invenitur usurpata.]

B.

Einem aus dem Vaterland treiben.

Patria aliquem ejicere *Cic. pro Quint. 55.*
 Patria aliquem pellere *Nep. Arist. c. 1. 3.*
 Patria aliquem expellere *Nep. Arist. c. 3. 3.*
 Proscribere aliquem *Cic. pro Rosc. Amer. 19.*
 Excutere aliquem patria *Virg.*

Übel deuten / für übel aufnehmen.

Confer **übel nehmen** in lit. N.

Aspere accipere aliquam rem *Cic. Attic. lib. 9. 171.*
 Accipere durius aliquam rem *Cic. Attic. lib. 1. 9.*
 Accipere aliquid in malam partem *Cic. Attic. lib. 11. 215.*

Agrè ferre aliquam rem *Terent. Heaut. 4. 8.*
 Iniquo animo ferre aliquid *Cic. Attic. lib. 15.*
 Acerbe ferre aliquid *Cic. pro Planc. 1.*
 Graviter molesteque ferre aliquid *Sulpit. Cic. l. 4. 5.*
 Male interpretari aliquid *Senec. Epist. 64.*
 Accipere aliquid sinistrae *Tacit. Annal. 17.*
 Accipere aliquid ægre *Tacit. lib. 4.*
 Iniquo animo aliquid pati *Ter. Eun.*
 Accipere aliquid atrocius *Tacit. l. 17.*

Übel ärger machen. Man muß nicht übel ärger machen.

Malum malo addere non decet.
 Ignis igni non est addendus.
 Oleum flammæ addere non licet.

Ein Übelthat begehen. Vide **Begehen.**

Übereinstimmen. Vide **Beysfall geben.**

Unsere Meynungen stimmen überein.

Consentiunt sententiæ nostræ.
 Meis respondent animi tui sententiæ.

A iudicio tuo mea sententia non abit.
 Dissensio inter nos nulla est.
 Coniunctum est meum consilium cum tuo.
 Nihil à tua mea distat sententia.
 Idem est utriusque sensus.
 Mea cum opinione tua sententia congruit.
 Idem sentimus.

Überfluß haben.

Abundare omnibus rebus *Cic. 2. Off.*
 Affluere divitiis *Lucret. lib. 6.*
 Exuberare omnibus rebus *Virgil.*
 Florere omnibus copiis *Cic.*
 Circumfluere omnibus copiis *Cic. d. Amicit. 48.*
 Redundare omnibus ornamentis *Cic. ad Appium l. 3.*
 Omnium rerum affluentibus copiis ditari *Colum.*

Übergeben.

Dem Feind eine Stadt übergeben.

Vide **Feind.**

Übergeben mir das.

Hoc mihi committite negotium.
 Hanc mihi provinciam tradite.
 Hoc, quicquid est negotii, in humeros meos devolvite.
 Has mihi imponite partes.
 Hujus mihi rei procuracionem committite.

Überhand nehmen. Die Kälte nimmt überhand.

Frigus ingravescit.
 Frigus invalescit.
 Frigus incrementum capit.

Überladen seyn mit Geschäften.

Negotiis distractum esse *Cic.*
 Negotiis, distractum esse *Cic.*

Molestis operosisque negotiis implicari. *Cic. 1. de Nat. Deor.*

Überlauffen.

Einem überlauffen. Ungeligenheit machen.

Turbare aliquem *Cic. 3. de Leg.*

Molestiam creare alicui *Cic.*

Facessere alicui negotium *Cic. App. lib. 3.*

Conflare alicui negotium *Cic.*

Der Brunn lauffe über.

Abundat in omnem partem fons *Plin. l. 18. c. 22. 1.*

Die Milch lauffe über.

Lac circumfunditur.

Die Augen lauffen mir über.

Lacrymæ oboriuntur.

Lacrymæ ex oculis erumpunt.

Einem übertreffen.

Antecellere alicui & aliquem *Cic. 1. Offic. & pro Corn.*

Excellere alicui *Cic. pro Leg. Manil. 27.*

Excellere aliquem *Cic. de Clar. Oras. 42.*

Virtute aliquem superare *Nep. Hannib. c. 1.*

Celeritate ingenii aliquem vincere *Nep. Eumen. c. 1.*

Prudentia aliquem antecedere *Nep. Hannib. c. 1.*

Prudentia aliquem præstare *Nep. Hannib. c. 1.*

Præstare alicui *Ter. Eun. 2. 2. 1.*

Prudentia alicui præstare *Cic. 1. de Oras. 97.*

Überwinden.

Devincere aliquem *Cic.*

Debellare aliquem *Liv.*

Hostem profligare *Nep. Miltiad. c. 5.*

Hostis vim prosternere *Nep. Cim. c. 2.*

Hostem prælio fundere *Cic. 1. de Finib. 155.*

Palmam obtinere *Cic.*

Victoriam reportare *Cic. pro Leg. Manil.*

Hostem in fugam conijcere *Cas. 2. Bel. Gall.*

Deportare triumphum *Cic. 1. Offic. 111.*

Consequi aliquem certamine *Virg. 5. Aen. 98.*

Einen verachten.

Spernere aliquem *Cic. in Orat. 71.*

Despicere aliquem *Cic. 3. de Finib. 45.*

Contemnere aliquem *Cic. in Orat. 72.*

Contemptui habere aliquem *Cic. pro Mil.*

Contemnere & pro nihilo putare aliquem *Cic. 1. Offic.*

Pro nihilo ducere aliquem *Cic. Fam. Ep. 204.*

Nihili facere aliquem *Plaut. Milit. 5. 13.*

Nauci facere aliquem *Plaut. in Bacch.*

Flocci facere aliquem *Plaut. Rud. 2.*

Abjicere aliquem *Cic. ad Quint. fr. l. 3.*

Nauseare aliquem *Cic. l. 1. de Nat. Deor.*

Subjicere aliquem pedibus *Virg. 2. Georg. 99.*

[Nota. Cicero aliique probati Auctores semper dicunt vituperatio nunquam vituperium. Male ergo Lexica hodie hanc vocem, tanquam satis Latinam vendunt.]

Verbergen.

Abcondere *Cic.*

Condere *Cic.*

Recondere *Cic.*

Abdere *Cic.*

Occultare *Cic.*

Die Sach ist mir verborgen.

Id mihi non constat.

Obscurum id mihi est.

Hoc me vel mihi later.

Parum hoc mihi compertum est.

Hoc me fugit.

Hoc me præterit.

Ignarus sum ejus rei.

Einen etwas verbieten.

Prohibere alicui aliquam rem *Plant. Curc. 14.*

Prohibere aliquem aliqua re *Cic. ad Attic. 19.*

Interdicere alicui aliquam rem *Liv. 4. Bell. Maced.*

Interdicere alicui aliqua re *Liv. 5. ab Urb.*

Vertere alicui aliquid *Plant. Curcul. 2. 33.*

Einen durch Gutthaten ihme verbinden.

Devincire sibi aliquem beneficiis *Cic. ad Attic. 1. 16.*

342. 4.

Obligare sibi aliquem officiis *Cic. Serv. L. 13. 19. 7.*

Obstringere sibi aliquem beneficiis *Cic. pro Dom.*

sua 91.

Inire gratiam ab aliquo *Plant. Cistel. 2. 6.*

Bene mereri de aliquo *Cic. ad Lent. 1. 1. 9. 98.*

Summo officio sibi devincire aliquem *Cic. Memm.*

1. 13.

Eine Wunde verbinden.

Obligare vulnus *Cic. 3. de Nat. Deorum.*

Alligare vulnus *Cic.*

Deligare vulnus *Quintil. lib. 4. c. 2.*

Vulneri medelam applicare *Quintil.*

Ich bin dir höchlich verbunden.

Maximis beneficiorum in me tuorum vinculis sum obstrictus.

Haud vulgarem à me iniisti gratiam.

Ratione collatorum in me beneficiorum tibi multum sum obligatus.

Tibi tua in me præstanti liberalitate multum sum devinctus.

Verbrennen. Confer dem Feuer übergeben.

Comburare aliquid *Cic. ad Q. Fr. 1.*

Incendio delere aliquid *Nep. Iphic. c. 3.*

Cremare aliquid *Plin. lib. 7. c. 30.*

Vulcano tradere aliquid.

[Vulcanus Deus antiquis putatus est, quo significatur ignis, quod canus per aera volat. Solat enim flamma & candida est. Varro de Ling. Lat. l. 4. ab ignis violentia & fulgore dictum putat, tanquam Fulgurus. Quidam à Græc. Φλόγειν urere, Φλόγω & est flammens &c. alia aliter, de quibus vid. Etymolog. Martini. Adpellatur etiam MULCIBER, quod ferrum mulceat. Fingunt enim poeta, hunc fuisse Deum & Jovis ex Junone filium, & cælo in Insulam Lemnum dejectum fabricas ibi construxisse ferreas, variaque instrumenta pro usibus humanis preparare docuisse. Quidam extra viri congressum progenitum autumant, ut Hesiodus auctor est, vid. & Kipp. antiquis. Rom. l. 1. c. 1. §. XXV. & Calep. Lex.]

Das Haus ist verbrennt.

Domus incendio consumpta est.

Domus in cineres & favillas est redacta.

Domus in fumum abiit.

Verdammen.

Damnare aliquem *Cic. 5. Verr.*

Condemnare aliquem *Cic. 7. Verr.*

Die Gottlosen werden ewig verdammt.

In æternas tenebras impii detruduntur.

In profundissimam orci abyssum impii præcipitantur.

Qui impietati dant operam, sempiternis suppliciis mactantur.

Qui vitia virtutibus non emendant, sempiternis orci flammis tandem adjudicabuntur.

Verderben / Verderbung bringen.

Corumpere *Cic. pro Muren. 24.*

Disperdere Cic. pro Leg. Agrar. 1.
 Labefactare & pervertere Cic. 3. de Finib.
 Perniciem afferre Cic. 2. Offic. 13.
 Depravare Cic. pro Muran. 24.
 Pessundare Terent. And. 1. 3.

Das wird zu deinem Verderben gereichen.

Hoc in tuam cedet perniciem.
 Id tibi erit exitio.
 Haud bene id tibi eveniet.

Verderben / zu Grund gehen.

Perire Cic. Attic. lib. 11.
 Interire Cic. Attic. lib. 6.
 Pessum ire Columell. lib. 12. c. 6.

Eine Speiß verdauen.

Concoquere cibum Cic.
 Degerere cibum Cic.
 Conficere cibum Plin. lib. 11. c. 37. 55.
 Coquere cibum pro concoquere in ventriculo Cic. 2.
 de Nat. Deor. 35.

Verdienen.

Merere Cic. pro Muran. 10.
 Mereri Cas. 1. Bell. Gall. 163.
 Commere Plaut. Merc. 20. 12.
 Commereri Terent. Phorm. 1. 4.
 Promerere Cic. anteq. in extl. 2.
 Promereri Cic. 2. Offic. 76.

Verdingen.

Locare aliquid Cic. ad Attic. lib. 14.
 Eloçare aliquid Cic. 5. Verr.

Verdrehen.

Du verdrehest mir meine Wort.

Verbis meis alienum affingis sensum.
 Verba mea in alienum detorques sensum.

Dicta mea contra mentem meam interpretaris.

Verdriessen.

Einem Verdruss machen/ Verdruss anthun.

Tadium afferre alicui *Liv. 4. Bell. Maced. 136.*

Molestia afficere aliquem *Cic. de Clar. Orat. 6.*

Molestiam exhibere alicui *Cic.*

Aspergere alicui molestiam *Cic. ad Quint. fr. l. 2. 12. 2.*

Es verdriest mich jezunder zu studiren.

Tædet me jam studiorum.

Tadium jam capio ex studiis.

Molestia mihi jam sunt studia.

Verdunceln. Vide **Duncel machen/ vers finstern.**

Verehren. Vide **Ehren/Ehr anthun.**

Verfliessen. Die Zeit ist verflossen.

Tempus elapsum est.

Tempus effluxit.

Tempus præterit.

Einem verfluchen.

Exsecrari aliquem *Cic. in Pis. 76.*

Exsecrari in caput alicujus *Liv. 9. bel. Maced. 211.*

Exsecrari & invocare furias alicui *Liv. 1. ab Urb. 264.*

Ditas imprecari alicui *Quint.*

Einem verfolgen.

Persequi aliquem *Ces. 1. Bel. Gall. 50.*

Insequi aliquem *Cic. pro Rosc. Amer.*

Insectari aliquem *Cic. pro Frontejo.*

[Nota. *Prosequi aliquem & persequi aliquem longè differunt, Prosequi enim (teste Valla Elegant. lib. 5. cap. 32.) fere non caret Ablativi comitatu, ut prosequor te oculis, charitate, odio, honore, versibus,*

cantu, convitiis. Significaturque actio declarans alterius affectum in alterum. *Persequor* vel in malam partem, id est, insequor & insector, vel in bonam, cum persevero exequi, quod agere coeperam.]

Einem verführen.

Corruptelarum illecebris aliquem irretire *Cic. 1. Catil.*

Corrumperere mores alicujus *Cic. 3. de Legib. 47.*

Consilii suis aliquem auferre *Cic. 1. Epist. 7.*

Adducere aliquem ad nequitiam *Plaut. Bacch. 2. 4.*

[*Verbum seducere hodie malè hoc sensu usurpatur, ut & inde deducta seductio, seductor. Latinis enim seducere idem notat, quod seorsum ducere, à cœtu revocare. Vide Ciceronem lib. 1. de Orat. c. 56. Plaut. Asin. Act. 2. Scen. 2. Sc.]*

Die Sünd vergeben. Vide Verzeihen.

Einem mit Gifte vergeben.

Veneno aliquem necare *Cic. pro Cluent. 135.*

Veneno occidere aliquem *Cic. pro Rosc. Amer. 61.*

Veneno tollere aliquem *Cic. pro Cluent. 123.*

Veneno interimere aliquem *Plin. lib. 7. c. 13.*

Vergeblich / unsonst.

Frustra *Cic. de Senect. 76.*

Incastum *Liv. 10. ab Urb. 141.*

Irrito labore *Ovid. 1. Metam.*

Nequicquam *Liv. 1. ab Urb. 131.*

[*Manutius Phras. Ciceron. pag. 433. existimat, abs re esse ejusdem significationis. Sed errat Vir doctissimus: non enim abs re sed ab re eundem obtinet significatum. Quinimo abs re ne quidem satis Latinum est: cum teste Valli Eleg. lib. 2. c. 29. omnes omnium temporum Scriptores abs, non nisi sequente Q aut T fuerint usi.]*

Ver

Vergeblich arbeiten / die Mühe umsonst anwenden. Vide Arbeiten.

Vergeblich hoffen.

Spe falli Cic. 1. Verr.

Spem inanem fovere Cic.

Inani spe duci Cic. 1. de Leg. Agr.

Spe frustra lactari Virg.

Frustra sperare Cic.

Inani spe capi Virg. 11. Æn. 10.

Inanes spes agitare Ovid. 7. Metam. 68.

[Adjectivum frustraneus, quod hodie non paucis in usu; nulla tamen auctoritate.]

Vergehen / zu nicht werden.

Interire Cic. Attic. lib. 6.

Dilabi Cic.

Evanescere Cic.

In nihilum redigi Cic.

Ad nihilum recidere Cic.

Ad nihilum redigi Lucret. l. 1. 162.

Die Schönheit vergehet.

Forma corporis defluit.

Corporis venustas vetustate extinguitur.

Formæ dignitas morbis deflorescit.

Ovid. l. 11. de Arte amandæ.

Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos,

Fit minor, & spatio carpitur ipsa suo.

Der Lust ist ihm vergangen.

Cupiditas deseruit.

Multum remisit de cupiditate.

**Eines Wolthat vergelten / wieder vers
schulden.**

Beneficia alicujus compensare Cic. pro Misan. 65.

Retribuere Cic. pro Q. Ros. Comœd. 26.

Rependere Plant. Pseud. 4.

Remunerare beneficia alicujus Cic. post Red. in Sen. 26.

Parem gratiam referre alicui Terent. Eun. 4. 4.

Remetiri beneficia alicujus Quintil. Declam. 12.

Reddere beneficia alicui Quint.

Referre benefacta Claudian. Paneg. l. 3. 37.

Fricantem refricare.

Suidas hanc ab asinis metaphoram translata[m] existimat, invicem morsicantibus: Et in utramque partem dici posse, qui se mutuis officiis adjuvant, aut qui se mutuis contumeliis adficiunt.

**Ich kan es nicht vergelten / was du mir
Guts gethan hast.**

Tua in me collata beneficia nunquam sat compensare potero.

Beneficia à te mihi præstita remetiri haud valeo.

Minor sum, quam ut beneficia à te mihi exhibita rependere valeam.

Nunquam omnino tibi solvam, quantum debeo.

Officia tua officiis paribus æquare non possum.

Nunquam, ne minima quidem ex parte, tuis in me meritis satisfaciam.

Nullam ego tuorum erga me meritorum partem assequi possum.

Utinam diem illum videam, cum, quæ tibi debetur, gratiam referam.

Quæ vis ingenit, quæ magnitudo observantiæ tot tantisque beneficiis respondere poterit?

[Verbum recompensare, quod à Manutio & aliis usurpatur, probatis Auctoribus ignotum est.]

VERA

**Vergelten/ sich rächen/ Rache üben gegen
einen.**

Ulcisci injurias alicujus *Cic. 2. de Invent. 182.*

Ulcisci & persequi aliquem *Cic. Brut. 34.*

Ulcisci aliquem *Cic. 2. de Invent. 185.*

Par pari referre *Plaut. Pseud. 10. 26.*

Rependere poenas sceleribus alicujus *Senec.*

Sich selbst rächen/ ist die größte Lust.

At vindicta bonum vita jucundius ipsa.

Juv. Satyr. 13. 180.

Eines Dings vergessen.

Oblivisci alicujus rei *Cic. Attic. lib. 4. 87.*

Oblivisci aliquam rem *Cic. pro Rosc. Amer. 29.*

Oblivione capi alicujus rei *Cic. 1. Offic. 38.*

Oblivione aliquam rem conterere *Cic. Lentul. l. 1. 9.*

Oblivioni dare aliquam rem *Liv. 1. ab Urb. 235.*

Oblivione delere aliquam rem *Cic. pro Deiot. 26.*

Oblivione obruere aliquam rem *Cic. 2. de Finib. 88.*

Deponere memoriam alicujus rei *Cic. pro Cael. 38.*

Abjicere memoriam alicujus rei *Cic. 1. Phil. 22.*

Obliterare memoriam alicujus rei *Liv. 1. Bel. Pun.*

107.

Ejicere ex animo memoriam alicujus rei *Liv. 8. Bel.*

Pun. 149.

Oblivioni tradere aliquam rem *Liv. 1. 31.*

Ventis tradere aliquid *Fras.*

Ich kan das nicht vergessen.

Ex animo id meo nunquam excidet.

Hujus rei memoriam nunquam abjiciam.

Nunquam potero id oblivioni dare.

Hujus rei memoriam ex animo meo ejicere non pos-
sum.

Illud animo meo ita infidet, ut evelli non possit.

Vero

Vergessen werden/in Vergeß kommen.Oblivione deleri *Cic. pro Dejos.*Obliterari *Liv. 1. Bel. Pun.*

In oblivionem venire.

Adduci in oblivionem.

Exire ab hominum memoria *Senec. 3. de benef.*Exire ex animo *Cic. 3. de Nat. Deor. 9.***Er hat nicht viel vergessen.**

Est ipsi curra supelli x.

Vergießen. Blut vergießen.Sanguinem fundere *Tacit. lib. 20.*Sanguinem effundere *Cic. pro Milon. 77.*Sanguinem profundere *Cic. 2. de Finib.*

[Sanguis & cruor differunt: nam Sanguis inest venis, cruor est de corpore fulus.]

**Sein Blut vor das Vaterland vergießen
ist rühmlich.**

Sanguinem suum pro patria profundere, gloriosum est.

Pro patria quis bonus dubitet mortem oppetere, si ei sit profuturus *Cic. l. 1. de Offic.*Dulce & decorum est pro patria mori *Horat. l. 3. Carm. Od. 2. v. 13.*

Offerre se ad mortem pro patria gloriosum est.

Vergiffen.Venenare *Cic. 2. de Nat. Deor.*Veneno inficere *Cic.*Veneno imbuere *Cic.***Vergülben.**Autare *Cic. in Parad. 62.*Inaurare *Cic. 4. Verr.*

[Verbi deaurare, quod hodie in quibusdam Lexicis occurrit, nulla sese mihi offert auctoritas.]

Verz

Vergleichen.

**Ein Sach mit der ander vergleichen / gegen
einander halten.**

Conferre rem cum re Cic.

Comparare rem cum re Cic.

Contentionem facere inter rem & rem.

Contentionem instituere inter rem & rem.

Es ist dir niemand zu vergleichen.

Tu omnibus palmam præripis.

Tu omnibus præstas ingenii dotibus.

Tu cæteros omnes longe superas.

Tu inter cæteros es, velut aquila in nubibus:

Tu nullum tibi habes patrem.

Nullus, qui te ingenii donis adæquet, invenitur.

Multis parasangis cæteros præcurris.

Multis parasangis cæteros post te relinquis.

Verhalten. Vide Verbergen.

Verharren.

Manere Cic.

Permanere Cic.

Perseverare Cic.

Er verharret auf seiner Meynung.

Perseverat, permanet, constat in sententia.

Sententiam suam pertinacissime tuetur.

Manent illi sua placita.

In neutram partem movetur.

Verheissen.

Einem etwas verheissen.

Promittere alicui aliquid Cic.

Polliceri alicui aliquid Cic.

Spondere alicui aliquid Cic.

Fidem suam alicui obligare Cic.

Promissis aures alicujus imbuere.

Date

Dare fidem & jusjurandum *Cas. 1. bel. Gall. 14.*

Dare fiduciam *Liv. 2. bel. Maced. 81.*

Dextras dare *Plaut. Merc. 24. 4.*

Er verheißt viel/ aber hält wenig.

Aureos pollicetur montes, sed vix ferreos praestat.

[*Hac proverbialis hyperbole ducta est à Persarum arrogantiâ, qui propter auri venas, montes aureos jactabant. Plaut. in Sticho.*]

Verheißung oder Versprechung halten.

Vide **Glauben halten.**

Verhindern.

Einen verhindern.

Impedire aliquem *Cic. de Arusp. Resp. 1.*

Impedimento esse alicui *Terent. And. Act. 4. Sc. 2.*

Injicere moram alicui *Cic. pro Cecin. 3.*

Impedimentum adferre alicui *Cic.*

Adferre moram & tarditatem alicui *Cic. 7. Verr.*

Inferre moram & impedimentum alicui *Cic. 1. de Invent.*

Demorari aliquem *Plaut. Epid. 8.*

Obstare alicui *Cic. pro Rosc. Amer.*

Officere alicui *Quintil. l. 1. c. 1.*

Detinere aliquem *Lenul. Senat. l. 12. 15.*

Ich will dir nicht verhinderlich seyn.

Nolo tibi impedimento esse.

Nolo occupationibus tuis moram & impedimentum inferre.

Nolo occupationes tuas interpellare.

Nolo conatibus tuis moram injicere.

Non obstrepam tuis conatibus.

Verkauffen.

Vendere *Cic. 2. Offic.*

Divendere *Cic. 1. de Leg. Agrar.*

Alienare *Cic. 6. Verr.*

Venditionem facere *Cic. pro Rosc. Amer.*

Mutare are *Colum. l. 10.*

Verkehren.

Pervertere *Cic.*

Invertere *Cic.*

Depravare *Cic. 1. de Fin.*

Einem etwas verkehren/ für ungut halten:

Dare alicui aliquid vitio *Cic.*

Vertere alicui aliquid vitio *Plaut. Epid. 3.*

Ducere alicui aliquid vitio *Terent. in prol. Adolph.*

**Einem die Worte verkehren. Vide Vera
drehen.**

Verklagen.

Du verklagest den Unschuldigen:

Accusas expertem culpæ.

Culpam conjicis in culpæ vacuum.

Culpam transfers in eum, qui omni culpa vacat.

Remotum à culpa damnas.

Immerenti vitium tribuis.

In culpam vocas innocentem.

Reum facis nullius adfinem culpæ.

Facellis periculum innocenti.

Etwas verkleinern/ Kleiner machen.

Minuere aliquid *Cic.*

Imminuere aliquid *Cic.*

Attenuare aliquid *Virg.*

Extenuare aliquid *Virg.*

**Man muß niemand verkleinern/ das ist/
verleumbden.**

Neminem decet convitiis infectari proximum suum;

Non decet existimationi proximi sui jugulum petere.

Non decet alios maledico dente carpere.

Non

Non decet proximo probra inferre.

Non decet caninae mordacitatis aciem in proximi famam distringere.

Non decet famam proximi Theonino dente rodere.

Nemini decet ignominiae notam inurere proximo suo.

Non decet sinistros de proximo suo rumores spargere.

Verkündigen.

Nuntiare Cic.

Annuntiare Cic.

Denuntiare Cic.

**Ich hab ihm alles verkündiget / wie es
hergangen.**

Rem omnem ipsi sum elocutus.

Expressi atque nudavi ipsi integram rei faciem.

Rem, ut gesta est, aperui ei omnem.

Nihil eorum, quae gesta sunt, ipsum celavi.

Edictavi ipsi rei hactenus gesta summam.

Verkürzen. Vide Kurz machen.

Einen in einer Sach verkürzen.

Prævertere alicui in aliqua re Plaut.

Prævertere aliquem in aliqua re Cic. pro Syll.

Verlachen.

Inridere aliquem Cic.

Fludere aliquem Cic.

Illudere alicui Virg.

Illudere aliquem Virg.

Inridere & contemnere aliquem Cic. 2. de Leg. Agr.

Risu excipere aliquem Virg.

Risui habere aliquem Cic.

Deridere aliquem Cic.

Sarcasmo & sibilo excipere aliquem.

Sanna exhibere aliquem.

Naso adunco suspendere aliquem *Horat. 1. Ser. 6.*

Verlacher.

Irrisor *Cic. in Parad. 14.*

[*Derisor*, quod in quibusdam Lexicis occurrit, apud probatos Auctores non legitur.]

Verlangen / Verlangen haben nach etwas.

Desiderare aliquam rem *Cic. de Senect. 40.*

Desiderio teneri alicujus rei *Cic. de Senect. 29.*

Esse in desiderio alicujus rei *Cic. 10. Philipp.*

Affici desiderio alicujus rei *Cic.*

Flagrare desiderio alicujus rei *Cic. Attic. 1. 5.*

Expetere aliquam rem *Cic.*

Ardere desiderio alicujus rei.

Incendi desiderio alicujus rei *Cic.*

Agi desiderio alicujus rei.

Anhelare aliquam rem.

Cupiditate & desiderio alicujus rei inflammatum esse.

Mich verlanger in mein Vaterland.

Magno patriæ meæ tenor desiderio.

Desiderium me tenet patriæ.

Sum in patriæ desiderio.

Patriæ cupiditate flagro.

Animus meus in patria est.

Animus meus æstuat patriæ desiderio.

Desiderio patriæ flagro.

Urbis desiderium me afficit.

Verlängern.

Rem differre *Cic.*

Procrastinare *Cic.*

Moram afferre alicui rei *Cic.*

Rem suspendere *Cic.*

Rem protrahere *Cic.*

Rem prorogare *Cic.*

Rei moram interponere *Cic.*

Einem verlassen / in dem sich lassen.

Deserere aliquem *Cic.*

Derelinquere aliquem *Virgil.*

Destituere aliquem *Cic.*

A causa alicujus recedere *Cic.*

Ich verlasse mich auf meinen Bruder.

Benevolentia fratris mei nitor.

A benevolentia fratris mei pendeo.

Spera meam in fratre meo colloco.

Fretus auxilio fratris mei hoc quicquid est negotii in me suscipio.

Fiduciam meam in fratre meo pono.

Verläugnen.

Negare *Cic. de Clar. Orat.*

Abnegare *Virgil. lib. 2. Aeneid.*

Pernegare *Cic. 3. Verr.*

Verlegen.

Einem den Paß verlegen.

Intercludere alicui aditum *Cic. pro Rosc. Amer.*

Intercludere aliquem aditu *Cas. 3. Bell. Gall.*

Intercludere aliquem à via *Cas. 1. Bell. Civil.*

Ein Buch verlegen.

Sumptibus suis librum typis describendum curare.

Impensis suis librum excudendum, vel imprimendum curare.

Verleihen. Vide Geben.

Verleumbden. Confer Verkleinern.

Proscindere aliquem convitiis *Plin. 33.*

Convitiis aliquem insectari *Cic. 2. de Finib.*

Diffamare aliquem *Tacit.*

Infamare aliquem *Quintil. l. 10. c. 1.*

Inurere infamiam alicui *Cic. de Prov. Cons. 13.*

Maculam inurere alicui *Liv. l. 3. de Claud.*

Traducere aliquem *Liv. l. 2. ab U. C. 161.*

Verliehren.

Amittere aliquid *Terent. Heaut. 2. 3.*

Perdere aliquid *Plaut. Epid. 5.*

Jacturam facere alicujus rei *Cic. 2. de Finib.*

Verlohren hab ich alle meine Güter.

Perierunt omnes fortunæ meæ.

Omnium fortunarum mearum jacturam feci.

Actum est de fortunis meis.

Omnium bonorum meorum naufragium feci.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus peridi.

Evertit me bonis omnibus fortuna.

Omnium bonorum & fortunarum mearum perniciem tali, vel, passus sum.

Seinen Credit verliehren.

Fidem suam decoquere *Cic.*

Fidem suam labefactare *Liv. 4. Bell. Pun. 92.*

Labefacere fidem suam *Suet.*

Vermachen. Einem etwas vermachen.

Legare alicui aliquid *Cic. ad Octav. 15.*

Legato vel testamento alicui aliquid assignare.

Vermahnen.

Monere *Cic.*

Admonere.

Suadere *Virg.*

Hortari *Cic.*

Adhortari *Cic.*

Vermehren.

Augere aliquam rem *Cic. 1. de Finib.*

Amplificare aliquam rem *Cic. 1. de Finib.*

Cumulare aliq. rem *Cic.*

Multiplificare aliq. rem *Cic.*

Accessionem adjungere alicui rei *Cic. 1. Offic.*

Das Ubel vermehret sich.

Augetur in dies malum illud.

Ingravescit in dies malum illud.

Dolor invalescit.

Malum illud in maximos auctus diffunditur.

In dies ea calamitas propagatur.

Malum illud quotidie latius serpit.

Vermeynen. Vide Meynen.

Vernichtigen / zu nichts machen

Ad nihilum redigere *Lucret. l. 1. 162.*

Vernichtiget werden / zu nichts werden.

In nihilum occidere *Cic. 2. de Div.*

Ad nihilum recidere *Cic. Br. l. 11.*

In nihilum interire *Cic. 1. Acad.*

In nihilum redigi *Lucret. l. 1.*

Ad nihilum reverti *Lucret.*

[*Verba annihilare & annullare barbara censeto.*]

Einen verrathen.

Prodere aliquem *Cic.*

Einen Fuß verrencken.

Luxare pedem *Plin. lib. 17. 28.*

Articulum extorquere.

Verrichten.

Dieser Mensch hat ein groß Bubenstück verrichtet.

Hic homo in maximo se adstrinxit scelere.

Gravissime hic homo peccavit.

Hic homo gravem commisit culpam.

Summum admisit dedecus.

Iniquissime fecit.

Verriegelen. Confer **Die Thürriegelen.**Obdere pessulum *Terent. Heaut. 2. 3.*Repagulum obicere *Cic. 6. Verr.*Obicem ponte *Plin.***Versagen.****Einem etwas versagen.**

Denegare alicui aliquid.

Recusare alicui aliquid *Cic.***Die Büch's hat versagt.**

Scopus in irritum est explosus.

Versammlen.Congregare *Cic.*Cogere *Cic.*Colligere *Cic.*Compellere in unum *Cic.***Sonmags versammlen sich die Leut in der
Kirchen/um Gottes Wort zu hören.**Diebus dominicis homines in templis congregantur
ad audiendum Dei verbum.

Coëunt,

Conveniunt,

Confluunt,

Convolyant homines diebus solis ad peragenda
sacra.**Versauffen.** Vide **Prassen.****Es versauffen viele Leut im Wasser.**

Multi suffocantur in aquis.

Multi in aquis extinguuntur.

Multi undis necantur, pereunt, perimuntur,

Multi in aquis interimuntur.

Verscheiden. Vide **Sterben.****Alle Menschen müssen wieder verscheiden.**

Omnibus est moriendum.

Omnibus mors obeunda.

Omnibus ex hac vita migrandum.

Animam efflare, diem supremum obire, mortem
 oppetere, morte decedere, vita fungi, vitam cum
 morte commutare omnes oportet.

Verschiedene Meynung haben wir.

Sententia nostrae discrepant.

Opinionum inter nos est dissimilitudo.

Discrepamus diffensione opinionum.

Opinionum inter nos est dissensio.

Diversa sentimus.

Versäumen. Vide Verhindern.

Die Sach ist versäumt.

Actum est de illo negotio.

Es ist noch nichts versäumt.

Res adhuc in salvo est.

Res adhuc integra est.

Adhuc totum volvitur.

**Versuchen. Vide dichten/ein Gedicht
 machen.**

Verschonen.

Parcere alicui Cic.

Veniam dare alicui Cic.

**Verschweigen. Vide Stillschweigen zu einer
 Sach.**

Er ist ein verschwiegener Mensch.

Alti & egregii silentii homo est.

Agathone est taciturnior.

Est Phythagorae discipulus.

Arcepagita est taciturnior.

[Arcepagita taciturnior dicebatur, qui commissum ar-
 canum optime contineret. Arcepagitae iudices erant
 Athenis, qui de capitalibus causis pronunciabant
 tanta

tanta integritate, ut noctu atque in tenebris, non interdiu, neque luci causas cognoscerent, quo non dicentes, sed duntaxat que dicerentur spectarent, Erasmus in Adag.]

Er ist nicht verschwiegen: Er kan nicht schweigen.

Animum in lingua gerit.

Rimarum plenus est.

Verschwinden.

Evanescere *Quintil. l. 1. c. 7.*

Evanescere ac defluere *Plin. lib. 13. c. 1.*

Evanescere in tenues auras *Ovid. 2. Fast.*

In auras abire.

In nihilum abire.

In nihilum recidere *Cic.*

Elabi ex oculis *Cic.*

Abire in ventos *Ovid. 1. Trist. 7.*

Der Rauch ist verschwunden.

Fumus in auras abiit.

Fumus ex oculis elapsus est.

Versehen.

Sein Amt versehen. Vide Amt verwalten.
in liter. 2.

Ich hab mich alles Guts zu ihm versehen.

Optima quæque mihi de ipso promisi.

Optimam de ipso concepi spem.

Ich hab mich dessen nicht versehen.

Novum hoc mihi atque inopinatum accidit.

Præter expectationem id mihi accidit.

Inesperanti id mihi cecidit.

Id inopinanti mihi accidit.

Versencken.

Demergere *Cic. 1. Divin.*

Submergere *Cic. 1. de Nat. Deor.*

Immergere Virgil. 3. Aeneid.

Versetzen.

Hey einem etwas versetzen / oder etwas zum Pfand einsetzen.

Dare alicui aliquid in pignus.

Dare alicui aliquid pignori.

Ponere aliquid pignori Plaut. Capt. 7. 74.

Verriegeln. Vide einen Brief zumachen in lit. B.

Verfilbern.

Argento aliquid obducere.

Verföhnen. Vide Frieden machen / den Zant stillen.

Ich habe mich mit meinen Feinden versöhnet.

Cum inimicis meis in gratiam redii.

Pacem coivi cum inimicis meis.

Omnem veterum injuriarum memoriam deposui.

Omnem ulciscendi voluntatem ex animo deposui.

Ota est inter nos, vetere profus extincto odio, mutua cum inimicis benevolentia.

Rejeto & deposito odio, mutuam suscepi cum inimicis benevolentiam.

Versprechen. Vide Verheissen.

Verstehen.

Intelligere Cic.

Cognoscere Cic.

Percipere Cic.

Mente complecti Cic.

Capere Cic.

Animo & cogitatione comprehendere Cic.

Drunter verstehen.

Es wird drunter verstanden.

Subauditur.

[Nota verbum subintelligo, quo hodie plerique ununtur, barbarum est. Censura proinde dignus est Falla, censor ille Latinitatis rigidissimus, dum ea utitur l. 1. Ant. in Pog. pag. mihi 262.]

Verständniß mit einems haben.

Colludere cum aliquo Cic. 4. Verr. 41.

Mit gutem und scharffen Verstand begabte seyn.

Ingenio pollere Cic.

Ingenio valere Cic.

Exquisitissimo præditum esse ingenio.

Ingenio excellentissimo florere.

Abundare doctrina & ingenio. Cic. 3. de Orat. 34.

Ingenii elegantis virum esse Quintil. l. 5. c. 13. 38.

Schlechtem Verstand haben.

Obtuso ingenio esse Cic.

Es ist ein schlechter Verstand bey ihm.

Est homo stupidus.

Est stupidi ingenii homo.

Est Thebano sub aëre natus.

[Hoc adagium desumptum est ab incolis Thebes civitatis Bœotia, cujus incolæ, ut *Emilius Probus* in *Alcibiadis* vita scribit, corporis firmitati magis inservire, quam ingenii acumini solebant, quia crasso natiuntur, cœlo i. e. aëre, hinc *Horatianum* illud:

Bœotum in crasso jurares aere natum.

In aëre autem crasso stupidi & obtusi plerumque sunt qui nascuntur. Unde etiam omnes regionis Bœotia incolæ stupidi crassoque ingenio præditi dicuntur.]

Verstoßen.

Repudiare Cic. in Orat.

Rejicere Cic. pro Rosc. Amer.

Abdicare Cic. 1. de Divinat.

Versuchen.

Eine Kost versuchen. Vide Schmecken.

Ein Ding versuchen / probieren.

Experiri aliquam rem Cic.

Periculum facere alicujus rei Tacit. l. 14.

Explorare aliquam rem Cic.

Er ist ein versuchter weiser Mann.

Est vir summi, consilii.

Est homo magnæ sapientix.

Est homo multarum rerum peritissimus.

Verteidigen.

Defendere aliquem Cic. in Vatin.

Protegere aliquem Cic.

Tueri aliquem Cic. 1. de Orat.

Stare pro aliquo Quintil. lib. 5. c. 11.

Suscipere defensionem alicujus Cic.

Ab injuriis prohibere aliquem Casp. 1. Bel. Civil.

Adesse causæ alicujus Cic.

Patrocinari alicui Plin. l. 14. c. 4.

Suscipere causæ alicujus patrocinium Ovid. 1. de Pont.

Ich will deine Ehr verteidigen.

Pro honore tuo pugnabo.

Honorem tuum defendam.

Honoris tui defensionem in me suscipiam.

Causæ tuæ haud deero.

Ut honorem tuum tuear, nullum non movebo lapidam.

Vertilgen.

Evertere Cic.

Subvertere Ovid. 6. Fast.

Extirpare Cic. de Fast. 17.

Extinguere Cic. pro Milon.

Vertrauen. Vide Trauen.

**Ich vertraue meinem Bruder alles / was
ich habe.**

Quicquid possideo, fratri meo concedo.
Omnes fortunas meas fidei fratris mei committo.
Omnia, quae possideo, in fide fratris mei depono.

Einen vererben.

Ejicere aliquem sedibus ac fortunis *Cic. pro Mil. c. 32.*

Depellere aliquem *Cic.*

Arcere aliquem *Cic.*

Regione excutere aliquem.

Sedibus evertere aliquem.

Tollere aliquem è civitate *Cic. pro Domo sua 35.*

Exterminare aliquem urbe atque agro *Cic. 1. de Nat.*

Deor. 86.

Exterminare aliquem loco, de loco, à loco *Cic.*

**Vererben eine Kranckheit. Vide Gesund
machen.**

Die Zeit vererben / zubringen.

Tempus terere *Cic.*

Tempus consumere *Cic.*

Tempus traducere *Virg.*

Tempus transigere *Virg.*

Tempus conterere *Cic. pro Rosc.*

Vertretten.**Eines Platz oder Stell vertreten.**

Supplere vices alicujus.

Verwahrlosen.**Er verwahrloset alles.**

Omnia negligentius curat.

Omnia negligentia sua corrumpit.

Omnia per incuriam perdit.

Verwalten.

Ein Amt verwalten. Vide Amt

**Ich verwalte deine Sachen so fleißig/ als
ich kan.**

Quam diligentissime possum, res tuas curo.
 Ut possum diligentissime, rebus tuis praesumo.
 Ego res tuas, pro eo ac debeo & possum, tueor.
 Quicquid ad negotia tua pertinet, ago quam diligentissime.

Verwandlen.

Mutare Cic. 3. Verr.
 Immutare Plaut. Epist. 13. 40.
 Vertere Cic. 1. Offic. 118.
 Transformare Virg. 4. Georg.
 Transmutare Lucret. 1. 2. 99.

Verwandlung.

Mutatio Cic. pro Quint. 7.
 Immutatio Cic. 2. de Leg. 63.
 Commutatio Cic. 1. de Divin. 74.

[Sed Substantivum transmutatio barbarum est: Latens videtur de voce transformatio sentiendum.]

Verwand.

Einem verwand seyn.

Propinquitate conjunctum esse alicui.
 Cognatione attingere aliquem.
 Cognatum esse alicui.
 Necessitudine attingere aliquem.
 Cognatione conjunctum esse alicui.
 Sanguine conjunctum esse alicui.
 Consanguinitate propinquum esse alicui. Virg. 2.
 En 18.

Er hat viel Verwandten.

Propinquis & affinis florere.
 Propinquis abundare.
 A propinquis optime paratus esse.

Copia propinquorum floret.
 Multi sunt, qui eum cognatione attingunt.
 Multis sanguine conjunctus est.

Wie nah ist er dir verwandt?

Quoto te cognationis gradu contingit?

Verwehnt.

Petalans Cic.
 Delicatus Cic. 9. Verr.
 Delicatulus.
 Mollis & delicus deliciis.
 Corruptus Cic.
 Depravatus Cic. ad Attic.
 Lascivus Cic.
 Perditus Cic.

Verwehnen.

Delicately ac molliter educare Cic. 1. Offic.
 Alere in deliciis.
 Fovere in deliciis.

Verweisen.

Einem etwas verweisen/ vorrücken.

Exprobare alicui aliquid Cic. 3. Verr.
 Objicere alicui aliquid Cic.
 Improperare alicui aliquid Plaut.
 Objectare alicui aliquid Cic. pro Dom. 50.

Einen des Lande verweisen. Vide Land

Einen verwunden.

Vulnerare aliquem Cic.
 Sauciare aliquem Plaut. Bacchid. 1. 30.
 Vulnus inferre alicui Caes. 5. Bell. Gall.
 Vulnus incurrere alicui Cic.
 Vulneribus conficere aliquem.
 Facere plagam alicui Cic. in Orat. 34.
 Vulnera facere alicui Liv. 1. Bel. Maced. 134.

Infi-

Infligere vulnus alicui *Cic. in Pison. 34.*

Infligere plagam alicui *Cic. in Vatrin. 15.*

Einem die Wunden verblinden. Vide Ver-
blinden.

Verwundern.

Sich über ein Ding verwundern.

Mirari aliquid *Cic.*

Admirari aliquam rem *Cic. 1. de Orat. 25.*

Affici admiratione alicujus rei *Cic. 2. Offic.*

Admirationem alicujus rei habere *Cic. in Orat. 6.*

In admirationem alicujus rei rapti.

In admirationem alicujus rei abripi.

Demirari aliquid *Terens. Heaut. 2. 3.*

Ich habemich sehr über diese Sach
verwundere.

Summopere admiratus sum hanc rem.

Magna me cepit hujus rei admiratio.

Magna me incessit hujus rei admiratio.

Magna me subitit hujus rei admiratio.

In magnam admirationem me hæc res rapuit.

Einem verwundern machen / oder machen /
daß sich einer verwundert.

Movere alicui admirationem *Cic. 10. Phil. 170.*

Efficere admirationem in aliquo *Cic. de Orat. 73.*

Percellere aliquem admiratione *Cic.*

Injicere admirationem alicui *Nep. Iph. c. 3.*

Mulcere animum alicujus admiratione *Quintil. lib. 1.*
cap. 10.

Traducere aliquem ad magnam admirationem *Cic.*
in Orat. 112.

Es verwundert sich jedermann über ihn.

Omnibus sui admirationem injicit.

Omnium oculos tenet.

Omnes in sui admirationem rapit.
 In admiratione omnium est.
 Stupore omnium animos complevit.

Verwürfen.

Er hat das Leben verwürfet.

Capitalem fraudem admisit.
 Necis mulctam commisit.

Verwüsten.

Destruere Cic. de Senect.
 Diruere Cic. pro Dom. 106.
 Devastare Liv. 2. Bel. Pun.
 Depopulari Cic. 5. Verr.
 Funditus delere Cic.
 Vastitatem alicui rei inferre.
 in solitudinem aliquid redigere Cic.
 Perpopulari Liv. 2. Bel. Pun. 17.
 Disjicere à fundamentis Nep. Timol. c. 3.

Verzagen.

Desperare Cic. 1. Offic.
 Diffidere Cic. 5. Tusc.
 Animo cadere Cic.
 Abjicere animum Cic. & Quintil. l. 3. c. 10.
 Abjicere spem omnium rerum Cic. 3. Verr. 39.
 Animum abjicere Cic.
 Spem hastamque abjicere.
 Animum despondere Cic.
 Ad desperationem redigi.
 [Hastam abjicere est causa sua diffidere, & contentio-
 nem relinquere Cic. pro L. Murena 42. Transla-
 tum à militia. Desperat enim quisquis arma in bello
 abjicit, & aut fugam spectat, aut mortem expectat.
 For. Rom. p. m. CCCLXXX.]

Verzihen.

Gratiam delicti facere Liv. 3. ab Urb.

Veniam dare culpæ alicujus Ovid. Ep. 7.

Condonare peccata alicui Hirt. l. 4.

Impunitatem peccati dare.

Veniam concedere alicui Stat. 5. Sylv. 3. 53.

Ignoscere alicui peccata Hirt. l. 5. 118.

Verzinsen. Den Zins erlegen.

Usuram pendere.

Verzweifeln. Confer Verzagen.

Desperare Cic.

Animum abjicere Cic.

Animum despondere Cic.

Clypeum abjicere.

**Verzweifeln will ich nicht / obschon das Glück
mich alles beraubet hat.**Licet omni fortuna sim orbatus, non tamen ad de-
sperationem redigar.Licet fortuna me orbaverit omnibus mihi carissimis
rebus, non tamen animum abjiciam.Etsi infortunio ad inopiam, sim redactus, non tamen
ad desperationem adducar.Fortuna quamvis omnia mea eripuerit, non tamen
omnem plæe spem abjiciam.**Einen in Verzweiflung bringen.**

Desperationem alicui injicere.

Desperationem alicui afferre.

Ad desperationem aliquem adducere.

Vexiren.

Vexare Cic.

Divexare Cic. 11. Philip.

Exagitare Cic. 3. de Orat.

Molestare.

[Sed hoc ultimum exigua nititur auctoritate.]

Er läßt sich nicht viel vertren.

Est impatiens joci.

Barbam sibi non sinit pervelli.

Capratum illi est supercilium.

Viel.

Es ist viel daran gelegen.

Magni interest.

Multum interest.

Permagni interest.

Es ist mir so viel dran gelegen als dir.

Mea tanti interest, quanti tua.

Zu viel ist ungesund.

Ne quid nimis.

Omne nimium vertitur in vitium.

Umbringen. Vide **Einen ums Leben bringen** / in lit. 2

Sie haben sich unter einander umgebracht.

Mutuis vulneribus ceciderunt.

Mutuis ictibus exspiraverunt.

Um baar Geld kaufen.

Mercari presenti pecunia *Plaut. Capt. 6. 8.*

Emere presenti argento.

[Emere, inquit Festus, quod nunc est mercari, antiquè accipiebant pro sumere sive accipere.] vid. For. Rom.

Umgehen.

Wie einem umgehen.

Verfari cum aliquo *Cic. 1. de Divin. 18.*

Uti aliquo *Plaut. Asin. 3. 52.*

Uti aliquo plurimum *Cic. pro Ros. Amer. 16.*

Uti aliquo familiarissimè *Cic. pro Cluent.*

Commercium habere cum aliquo *Cic. 1. Tusc. 92.*

Conversari cum aliquo *Columel. 9. 15.*

Q

[Ver

[Versari cum aliquo Latinus dicitur, quam conver-
sari cum aliquo.]

Er weiß mit den Leuten wohl umzugehen.

Ille scit uti foro.

Hominum ille ingeniis se attemperare novit.

Um deinet willen.

Tuam ob causam.

Propter te.

In tuam gratiam.

Tua causa.

Tui causa.

**Umkommen. Es seynd diß Jahr tapffere
Briege-Leut umkommen.**

Hoc anno egregii milites in acie ceciderunt.

Hoc anni spatio periere milites virtute præstantes.

Hoc anno interit egregia militum manus.

Hoc anno fortitudine excellens militum manus ce-
cidit.

Hoc anno magna militum, fortitudine excellentium,
copia animam amisit.

Hoc anno virtutum suavitate florentissimi Martis
pulli vitam cum morte commutarunt.

Umschweiffen.

Vagari Cic. 2. de Leg. Agr.

Circumvagari.

Evagari Cic. 1. Offic.

Vitam vagam prosequi.

**Er schweiffe den ganzen Tag herum und
thut nichts.**

Totum diem circumvagatur.

Totum diem circumvagando transigit.

Totum diem otiano perque plateas obambulando
consumit.

Er pflegt kein Umschweiff im reden zu brauchen.

Non solet verborum ambagibus uti.

Digredi de cursa orationis ab ipso alienum est.

Sinuosis verborum anfractibus Auditorum animos suspendere haud assolet.

Einem Umschweiff im reden zu brauchen ist keine Zierde.

Ire per ambages, tibi si compendia prosint,
Stultitiæ primum dixeris esse gradum.

Umwelzen.

Circumvolvere *Plin.*

Circumrotare.

In gyrum ducere.

Umwenden.

Vertere *Cic.*

Verflare *Cic.*

Obvolvere *Cic.*

Umzäunen.

Sepire *Cic.*

Circumsepire *Liv.*

Obsepire *Cic. pro Muran.*

Consepire *Cic. 2. de Senect.*

Sepimento circumdare.

Sepe cingere.

Unaufhörlich/unaufhörlicher Weis.

Continuus *Plin. Ep. 41.*

Non intermissus *Plin. l. 37. c. 12.*

Indefinenter *Varr. de Re Rust. l. 1. e. 9.*

[*At qui dicunt, incessabiliter non cessans Sapientia est.*]

Unartig seyn / auß der Art schlagen.

Degenerare *Cic.*

Veteres Majorum laudes obterere.

Q

Ma-

Majoribus dedecori esse.

Unbarmherzig

Immisericors Cic. 2. de Inv.

Inimicus Ouid. 2. de Art.

Inhumanus Cic. 4. Verr.

Crudelis Cic.

Implacabilis Cic. ad Q. Fr.

Inexorabilis Cic.

**Er ist sehr unbarmherzig und tyrannisch
gegen seine Unterthanen.**

Crudeliter agit cum subditis suis.

Magnam adversus subditos suos exercet saevitiam.

Saevit in subditos suos.

Crudelis est in subditos.

Unbussfertig. Unbussfertiger Mensch.

Poenitere nescitis.

Impius Cic. pro Font. 19.

Improbus Cic. 4. Verr.

[Sed impoenitens & impoenitentia sunt pure Ecclesiastica voces]

Unbefleckt.

Intemeratus Virg. 3. Aeneid.

Inviolatus Cic. pro Rabir.

Incorruptus Cic. 1. Tusc.

Illibatus Liv. 3. ab Urb.

Integer Horat.

Sine macula Cic.

Undankbar seyn.

Du bist ein undankbarer Mensch.

Homo omnium, quos sol unquam vidit, ingrattissimus es.

Debitam gratiam non refers.

Ingrati animi crimen committis.

Beneficiorum acceptorum immemorem te præbes.

Debitam gratiam non reddis.

Meis in te meritis non respondes.

Undankbarkeit habe ich sehr.

Nullum odiosius mihi crimen est ingrati animi culpa.

Vitium ingrati animi pessimè odi.

Nihil acerbiore insector odio, quam ingrati animi vitium.

Qui de gratia referenda minimum cogitant, odii summopere.

Nullum hominum genus acerbius odi, quam qui gratiam bene meritis non referunt.

Unterschiedlich / auf unterschiedliche Weise.

Non uno modo Cic. 4. Verr. 134.

Alio atque alio modo Cic. in Orat. 40.

Variè Cic. ad Tyron lib. 16. 6.

[At vocem diversimodè, quam hodie multi usurpant, Latium ignorat.]

Ein Unterthan.

Cliens Ovid. 1. de Art. 17.

Civis imperii Cic. 2. de Leg. 91.

Subditus Cic. 1. Acad. 43.

[Nota. Subditus principis non dicitur Latine, sed subditus Principi, Comiti &c. cum dandi casu.]

Unerhört.

Es ist unerhört.

Ne fando quidem auditum est.

Ne auribus quidem novi.

Nunc demum aures hoc accipiunt.

Unflätig.

Unflätig machen. Vide Beflecken / besublen.

Es ist ein unflätiger Mensch.

Est homo sordidus & illiberalis.

Est homo Cyprinus.

Est homo Patroclo sordidior.

Est Bæotica sus.

Non lutum ipso est lutulentius.

[Cyprinus homo l. bos, dicitur stolidus & brutus propterea quod Cyprii boves magis bruti ferantur, quippe qui stercore humano pascantur.]

Patroclus dives quidam fuit, sed oppido quam sordidus & parvus. Hic enim postea magna ad summas opes evehctus, ant, ut alii dicunt ex quo natus est, nunquam usum est balneo, parsimonia causa.

Bæotica sus. Hoc adagium desumptum est ab incolis regionis Bæotia, qui prisca temporibus vavres adpellabantur, gens barbara & agrestis: proinde quidam depravata voce, pro vavres vav i. e. sues adpellabant. Idq, scdmma, inquit. Erasmus, cessis in proverbium, ut primum in Bæotos diceretur: ab his in quosvis indoctos, insenditos, moribusq, rusticanis homines torqueretur, Boiwtia vs, Erasmus in adag & For Rom.]

Ungegräßt hinweg gehen / den Abschied hinter der Thör nehmen.

Claves sub limine deponere.

Linquere insalutatos Virg. 9. Aeneid.

Approquatos relinquere Cic. 8. Attic. Ep. 8.

Insalutato hospite abire.

[Ch. Vossius l. 3. de Vitiis Serm. cap. 16. vocem insalutatos proscribit & ex civitate Latina eliminat: Verum restituitur auctoritate Virgilio loco supra adducto. Unde etiam proverbio insalutato hospite abire, quod emendandum censet idem Vossius per non salutato, sua manet dignitas.]

Ungehorsam/halßstarrig.Non obediens *Cic. 3. de Leg. 3.*Protervus *Cic. 2. de Finib. 78.*Pertinax *Cic. pro Ligat. 11.*Rebellis *Stat. 1. Theb. 7.*Contumax *Cic. ad Attic.***Er ist ein ungehorsamer/halßstarriger Mensch.**

Ille nullius monitis cedit.

Ille contumaciter omnia agit.

Ille legitimæ disciplinæ jugum detrectat.

Ille nemini aufcultat.

[Nota. Inobediens & Inobedientia sunt vocabula semibarbara: sed immoriger & Immorigerus merè barbara sunt.]

Ungelegenheit.**Einem Ungelegenheit machen.**Molestiam creare alicui *Cic.*Molestum esse alicui *Cic.*Molestia afficere aliquem *Cic.*Negotium facessere alicui *Cic.*Turbas ciere alicui *Virg.***Ein Ding ungeru haben.**Ægre ferre aliquam rem *Terent. Heaut.*Molestè ferre aliquid *Cic.*Acerbè ferre aliquid *Cic. pro Planc.*Iniquo animo ferre aliquid *Cic. Attic. l. 15.*Graviter molestè que ferre aliquid *Sulpit. Cic. l. 4.*Iniqua mente aliquid ferre *Ovid. 8. Metam. 128.***Ungeru etwas thun. Er lernet sein Lection ungeru.**

Invitus addiscit Lectiones suas.

Haud libenter in lectiones addiscendas operam locat.

Negligens est in addiscendis lectionibus suis.
Invictus dat operam lectionibus memoriae imprimendis.

Ungeschlagen.

**Du wirst nicht ungeschlagen davon
kommen.**

Haud impune ferēs.
Impune tibi non erit
Sic non abibit res.

Er ist ungestraffet davon kommen.

Pœnam effugit.
Nullam tulit, perpeffus est, pœnam,
Absolutionem est adeptus.
Impunitatem assecutus est.

Ungewiß.

Incertum. Just. 38. 1.

[Nota. Incertitudo est incerte Latinitatis vocabulum.]

**Der Ausgang der Sachen ist ungewiß und
nicht allezeit nach unserm Willen.**

Multa secus atque volumus cadunt.
Res pro voluntate non jugiter succedunt.
Eventus rerum non semper respondet optatis.
Fortuna spem sæpe deludit.
Multa præter & contra voluntatem eveniunt.

Unglück.

In Unglück kommen.

Incurrere in calamitatem.
Calamitati simplicari.
Gravissimis malis involvi.
Incidere in calamitatem.
Dejici in maximas difficultates.

Einen in Unglück bringen.

Devolvere aliquem in exitium.

Inferre alicui calamitatem.

Som Unglück bin ich geboren.

Ea videor conditione natus, ut miserima quæque
sustineam.

Sum genitus, nihil ut boni videam in vita.

Fatum hoc meum est, ut amarissimam fortunam
omni vita degustem.

Natus sum, ut nihil mali non tibeam.

Ungnad / Ungunst.

In Ungnad Kommen.

Excipere invidiam alicujus *Nep. Dat. c. 3.*

Gratiam alicujus amittere.

In offensam alicujus incurrere.

Gratia alicujus excidere.

Einen in Ungnad bringen.

Invidiam alicui consistere *Cic. 1. in Catil.*

Invidiam alicui concitare *Quintil. l. 6. c. 1.*

In invidiam aliquem adducere *Cic. Lent. l. 1.*

Invidiam concitare in aliquem *Cic. 2. Philip. 53.*

Invidiam ex aliqua re alicui quarere *Quint. l. 6. c. 1. 14.*

[Disgratia est vox barbara.]

Unheilbahr.

Insanabilis *Cic. pro Sest. 36.*

Desperatus *Cic. 4. Acad. 63.*

[Qui dicunt incurabilis, ne & curabilis, nondum cogi-
rant puram Latinitatem.]

Es ist ein unheilbahre Brandheis.

Est morbus insanabilis.

Desperatus.

Nullis medicabilis herbis.

Unmittelbahr.

Proximè *Cic. de Nat. Deor. 54.*

Sine interventu alius *Cic. 1. de Nat. Deor. 153.*

Nullò interveniente *Plin l. 5. c. 1.*

[*Sed hodierna immediate & immediatus Latine non
quam innotuerunt.*]

Viel unnöthiger Wort gebrauchen.

Uti verborum ambagibus.

Ad rem minus spectantia commemorare.

Perplexè loqui.

Ad rem non pertinentia loqui.

Sinuosis verborum anfractibus auditorum sententias
suspendere.

Agere ambages *Plaut. Pseud. 22. 5.*

Unrecht.

Einem Unrecht thun.

Facere alicui injuriam *Cic. 1. Offic.*

Afficere aliquem injuria *Cic. l. 2. ad Heren.*

Immittere injuriam in aliquem *Cic. in Parad. 35.*

Inferte injuriam alicui *Cic. 1. Offic. 35.*

Verberare aliquem injuria *Cic. 4. de Finib.*

[*Nota. Utrumque eleganter dicitur facio tibi injuri-
am, afficio te contumelia: sed afficio te molestia
longè elegantius dicitur, quam facio tibi mole-
stiam.*]

Er thut ihm selbst unrecht.

Sibi ipsi injurius est.

Sibi ipsi injuriam infert.

Unruh.

Einem Unruh machen. Vide Ungelegenheit
machen.

Unschuldig seyn.

Vacare culpa *Cic. Torq. lib. 6. 3.*

Abesse à culpa *Cic. pro Rosc. Amer.*

Extra culpam esse *Cic. 7. Verr. 10.*

Culpa carere *Cic. Torq. l. 6. 1. 11.*

Insciam esse culpæ *Virg. 12. Æneid. 130.*

Castum esse à culpa *Plant. Pœnul. 18. 13.*

Confer ohne Schuld seyn in lit. S.

Unsichtbar.

Invisibilis *Macrob. Somn. Scip. 2. 16.*

[*Adverbia visibiliter & invisibiliter vix apud probatum Auctorem leguntur.*]

Sich unsichtbahr machen.

Aliorum oculis se subducere.

Unsterblich. Vide unsterblichen Namen sich machen. in lit. N.

Unterhalten.

Sich unterhalten lassen.

Nomen dare militiæ Cic. 7. Phil.

In militiæ disciplinam proficisci Cic. pro leg. Manil.

In militiam proficisci Terent.

Vitam suam castris addicere.

Confer. **In den Krieg ziehen** in lit. B.

Unterwerffen.

Er ist vielem Unglück unterworffen.

Omnium calamitatum tempestatibus subjectus est.

Variis infinitisque infortunis & ærumnis expositus est.

Omnibus irascentis & sævientis fortunæ fluctibus submersus est.

Unterwinden.

Sich etwas unterwinden/unterstehen.

Conari aliquid Cic.

Moliri aliquid Cic.

Eniri aliquid Cic.

Aggredi aliquid Cic.

Unverbesserlich.

Inemendabilis Senec. de Ir. 3. 41.

In omnium odium se derivare.

Unſinnig.

Dieſer Mann iſt ganz unſinnig und unweiſ.

Hic vir deſertus eſt à mente.

Mente captus eſt.

Mentis lumine obæcatus eſt.

Inops eſt mentis.

Diſceſſit à mente.

Caret omni ratione.

Unwill.

Sich Unwillen machen/ ander Leute Unwillen auf ſich laden.

Aliorum odium in ſe concitare Cic.

Aliorum odium incurere Cic.

Aliorum odium atque invidiam in ſe derivare Cic.

Aliorum odia in ſe incendere Cic. ad Attic. 1.9. 270. 4.

Aliorum odium ſuſcipere in aliqua re Cic. ad Attic.

l. 6. 171. 4.

Unwiſſentlich/unwiſſentlicher Weiſe.

Inſcienter Cic. 1. in Topic. 16.

Per ignorantiam Cic. pro Roſc. Comæd. 12.

[At ignoranter dicunt ii, qui puram Latinitatem ignorant.]

Unzeit.

Ich bin zur Unzeit kommen.

Iniquo tempore adveni.

Voll ſeyn. Vide Truncken ſeyn.

Vollkommen.

Perfectum Cic.

• Abſolutum Cic.

Complectum Cic. 4. Acad.

Elaboratum Cic. in Orat.

Omni ex parte beatum Virgil.

Omnibus ſuis partibus expletum Cic. 3. de Fin.

Vols

Vollenden. Vide **Endigen.**

Wann du dein Buch wirst zu Ende gebracht haben / wirst du ein ewigen Ruhm erlangen.

Si scriptis finem impuleris, fama tua nunquam peribit.

Si scripta tua ad exitum perduxeris, vigebit in omnes annos tua fama.

Si scriptis tuis extremam manum imposueris, nomen tuum aeterna laude illustrabis.

Vonnöthen.

Ich habe Bücher vonnöthen.

Opus est mihi libris.

Necesse habeo libris.

Libris carere non possum.

Libri ad studia mea persequendum oppido mihi necessarij sunt.

Ni pater meus mihi libros compareret, studiis valedicere cogor.

Vorbetten.

Einem vorbetten. Das Gebet einem vorsprechen.

Præire alicui precibus.

Vorbiet für einen thun.

Verba facere pro aliquo *Nep. Miltiad. 7.*

Supplicare alicui pro aliquo *Cic. Ep. 6.*

Precum alicuius adiutorem esse *Plin. 6. Ep. 9.*

Adesse alicui ad deprecandam ejus calamitatem *Cic. post Red. ad Q. c. 4.*

[*Nota. Phrasis intercedere pro aliquo, hoc sensu barbarata est. Ciceroni enim & antiquis omnibus intercedere significat legibus contradicere protestiren. Idem judicandum de derivatis Intercessor & Intercessio.*]

Vora

Vorgeben.

Man gibt vor.

Perhibent.

Ferant.

Fama prodit.

Vorgehen.

Antecedere alicui Cic. in Top. 47.

Antecedere aliquem Colum. lib. 7. c. 6.

Anteire alicui Cic. 2. Offic.

Anteire aliquem Plaut. Amph. 8.

Præire alicui Plin. Ep. 264.

Præire aliquem Liv. 8. ab Urb.

Præcurrere alicui Cic. in Catil.

Præcurrere aliquem Cic. 1. Offic.

Præcedere aliquem Virg. 9. Aeneid.

Vorhaben.

Laß uns wieder auff unser Vorhaben kommen.

Redeamus, unde digressi sumus.

Redeamus, unde divertimus.

Revertamur ad institutum nostrum.

Redeamus è diverticulo hoc in viam.

Redeamus ad propositum nostrum.

Vorhanden seyn.

Es ist kein Seder noch Dinten mehr vorhanden.

Nec calamus nec atramentum amplius ad manum.

Calamus & atramentum non amplius suppetunt.

Nec calamus nec atramentum amplius in promptu.

Vorlängst / schon vorlängst.

Dudum Cic. Attic. l. 4. 74.

Pridem Cic. Sest. l. 5. 6.

Jamdudum Cic. 2. de Orat. 16.

Jam pridem *Cael. ad Cic. l. 9. 17.*

Jam diu *Cic. 1. de Divinat. 69.*

Jam olim *Quintil. l. 8.*

Vornehmlich.

Præsertim *Cic. ad Lentul. l. 1. 8.*

Imprimis *Cic. ad Tiron. 1. 16.*

Maximè *Cic. 7. Verr.*

Præcipuè *Cic. ad Curion. c. 2. 5.*

Cum primis *Plant. Trucul. 13. 12.*

[Sed præprimis ite, qui pura Latinitati dant operam,
est inauditum.]

Vorsehen.

Du hast dich vorzusehen.

Cautio tibi adhibenda.

Cautio tibi opus est.

Caute tibi procedendum.

Ich hab das lang vorgesehen.

Animus id mihi dudum præfagit.

Mens mea id dudum præfensit.

Vorstehen.

Er hat der Stadt wohl vorgestanden.

Ille summa cum laude urbi semper præfuit.

Er hat dem Vaterland ſibel vorgestanden.

Male consuluit patriæ *Nep. Phoc. c. 2.*

Vorstrecken.

Einem Geld vorstrecken. Confer Leihen/ Lehnen.

Mutuam dare alicui pecuniam *Cic. pro Cael. c. 13.*

Commodare alicui pecuniam *Cic. pro Cael. c. 13.*

Vor wenig Tagen.

Nuper *Cic. de Amic. 24.*

Paucis ante diebus.

Nuperrimè Cic.

Novissime Planc. ad Cic. 10, Ep. 24.

Proxime Cic. 4. Acad. 88.

Vorziehen.

Einem einen vorziehen:

Anteferre alicui alicquem Cic. pro Corn. 36.

Anteponere alicui alicquem Nep. Iphicr. c. 1. 1.

Præferre alicui alicquem Cic. 2. de Orat. 186.

Vorzug.

Den Vorzug haben.

Primas ferre Cic. de Clar. Orat. 95.

Primas tenere *ibid.* 183.

[Primas ferre, tenere, deferre, veteres dicebant: Subaudiuntur tamen partes: Sed is loquendi modus, poetæ non solum omisissus, verum etiam cum aliis bonis prope ignoratus est.]

Einem den Vorzug lassen.

Primas deferre alicui Cic. ad Attic. l. 1. 12.

Primas dare alicui Cic. 3. de Orat. 117.

Dare palmam alicui Cic. 1. Phil.

Ich stehe allem die gemeine Wohlfahrt und Freyheit vor.

Salutem publicam ac libertatem omnibus rebus antepono.

Pluris apud me, quam omnes res, universorum salus ac libertas est.

Omnia aspersion pra communi salute ac libertate.

Omnes omnium divitias cum salute communi & libertate non confero.

Einem Urlaub geben.

Dare alicui licentiam Cic. 2. Offic.

Facere alicui potestatem Cic. Fam. l. p. 27.

Concedere alicui libertatem Cic. pro Planc. 28.

Dare

Dare alicui veniam Cis.

Confer Erlauben.

Die Lehrmeister geben bisweilen ihren Schülern Urlaub.

Præceptores interdum discipulis suis concedunt vacationem à studiis.

Præceptores nonnunquam alumnis suis otium literarum faciunt.

Præceptores aliquando discipulis suis faciunt potestatem ludendi animosque suos iucunditati dandi.

Præceptores quandoque discipulis suis concedunt libertatem ad lusam remissionemque animi descendendi.

Einen Urtas Brief tragen oder überbringen.

Bellerophonis literas ferre.

[*Proverbium, cum quis literas velut commendaticias perfert, quæ contra ipsum sint descriptæ. De Bellerophonis litteris huiusmodi fabulam commemorant Græci. Bellerophontes Glauco regis filius, & qui ipse regnum apud Ephyrum tenuit propter occisum Bellerophontis Argos exilio mutans, in Tyinthon pervenit, Proctig, regis hospitio est usus. Interim Schenobœa, quæ Homero Anthea dicitur, regis uxor, adolescentis amore correpta, cepit illius animum ad stuprum sollicitare, & sui copiam obtulit. Qui tale facinus cum averfaretur ab eadem apud maritum falso accusatus, cum litteris ad Ariobatam sacerum missus est, velut in illius commendationem scriptis, in quibus, ut juvenem quoque pæta tolleret è medio, mandabat. Ariobatus itaq; eum contra Chimeram monstrum visis, qui equo Pegase assumpto, illam è vestigio superavit. Posthæc ad Solymorum Bellum, postremo ad Amazonas missus, victor pariter rediit. Homerus Iliad, VI.]*

R

Ursach

Ursach.

Einem Ursach oder Anlaß geben.

Dare alicui anam Cic. de Amic. 53.

Præbere anam alicui Cic. in Lal.

Januam alicui patefacere Cic. 1. de Orat. 102.

Aperire fenestram alicui ad nequitiam Terent. Heaut.

3. 1.

[Nota. causari pro efficere barbarum est. Latini est veram vel falsam causam dicere. Vide Cic. pro Rosc. Amer. 14. & Curtium l. 6. c. 7.]

**Was hat dich das zu thum verur-
sachet?**

Quid causa te in eam mentem impulit?

Quid te ad hoc faciendum induxit?

Quæ furia te in eam mentem impulerunt?

**Dein Bruder ist die Ursach dieses
Unglücks.**

Frater tuus hujus rei culpam sustinet.

In fratrem tuum hujus rei culpa est conferenda.

Frater tuus hæc mala nobis peperit.

Frater tuus has tantorum malorum faces incendit.

Frater tuus hæc mala nobis conflavit.

Frater tuus in culpa est, quod tantis malis pre-
mur.]

Fratri tuo culpa hujus mali tribuenda.

Auctor hujus mali præter fratrem tuum nemo fuit.

Hæc mala fratri tuo sunt adscribenda, adsignanda.

**Ich will dir Ursach geben, daß du meiner
Meynung beyfallest.**

Probabo tibi sententiam meam.

Causam approbandæ sententiæ meæ tibi dabo.

Ostendam esse, cur sententiæ meæ assensum præ-
beas.

Efficiam, ut sententiæ meæ calculum tuum ad-
cias.

Efficiam, ut opinio tibi mea cum ratione congrue-
re videatur.

Urtheilen. Vide Meynen.

Was Urtheilest du von dieser Sach?

Quid tu iudicas de hac re?

Quodnam est tuum hac super re iudicium?

Quænam est tua hac super re sententiæ?

Quid tu censeres de hac re?

Das Urtheil sprechen/fällen.

Ferre sententiam *Cis.*

Pronuntiare sententiam *Cis.*

Dijudicare controversiam *Cis.*

Decernere sententiam *Ces.*

Proferre sententiam *Cis.*

Statuere sententiam *Cis.*

Dicere sententiam *Quint. l. 1. c. 10. 2.*

**Es entgehen die Gottlosen ofte dem Ur-
theil und Straff.**

Sæpe homines omnium viciarum lege infecti pœna
eximuntur.

Sæpe homines omnium scelerum adfines à supplicio
vindicanur & debita pœna non multantur.

Homines improbi sæpissime iudicum sententiis im-
punitatem adsequuntur, iudicio liberantur.

**Ich will es der Bürgermeisters Urtheil
überlassen.**

Ex consulum arbitrio dependeo.

Ad consulum ego arbitrium rem refero.

Consulurâ arbitrio me conformo.

Wachen. Wacht halten.

Vigilare Cic. 2. in Casil. 52.

Vigilare usque ad lucem Terent. 2. 2.

Vigilare ad multam noctem Cic. in Som. Scip. 4.

Agere vigilias Cis. 6. Verr. 83.

Excubias agere Ovid. 3. Fast.

Excubare Cic. 1. de Divin.

Vigilias agitare Plaut. Trinum. 13. 25.

Suscipere vigilias Cic. 5. de Fin. 98.

Excubiæ & vigilix inter se differunt:

Excubiæ sunt diurnæ & nocturna.

Vigilix tantummodo nocturna

Ich hab die ganze Nacht gewachtet.

Totam noctem insomnem traduxi.

Totam noctem nullus sese somnus oculis meis obtulit.

Tota nocte nullum somnum vidi.

Totam noctem vigilando consumpsi.

Totam noctem vigilis transegi.

Totam noctem pervigilavi.

Somnus tota hac nocte meos oculos effugit.

Wachsen und zunehmen.

Crescere Cic. de Divin.

Incrementum capere Columell. 1. 2. c. 10.

Incremento augeri Liv. 4. ab Urb.

Angescere Cic. 2. de Nat. Deor.

Tollere se altius à terra Cic. 5. Tusc. 53.

[Hæc Phrasis de arboribus & herbis dicitur.]

Was wächst und zunimmt / nimmt auch wieder ab.

Quod accrescit, etiam postmodum decrescit.

Quicquid augetur, minuitur quoque.

Quan-

Quanta ad rem est accessio, tanta est rei postmodum destructio.

Quod ante augetur, idem postmodum diminuitur.
Waffen.

Zu den Waffen greiffen.

Arma capere Cic. 7. Verr. 75.

Arma corripere Virg.

Arma sumere Cic. 1. Tusc. 136.

Wagen.

Ein Pferd in den Wagen spannen.

Jungere equum carrui Virgil. Aeneid.

Aufm Wagen fahren.

Vehi curra Cic. 2. Tusc. 182.

Wagen.

Sich in Gefahr begeben. Confer Gefahr auf
sich nehmen in lit. S.

Objicere se in discrimen Cic. pro Arch. 10.

Offerre se in discrimen Cic. pro Sest. 52.

Inferre se in periculum Cic. pro Cor. Balb. 28.

Subire periculum Cic. 3. Verr. 103.

Inire periculum Cic. 1. de Divinat. 91.

Adire periculum Cic. 1. de Finib. 55.

Committre se periculo Cic. ad Attic. lib. 1. 8.

Dare se in casum Liv. 1. 3. Decad. 5.

Offerre se periculis Cic. 1. Offic. 116.

Falminibus & ruinae praestare caput Lucan. l. 5. 155.

Wahl.

Einem die Wahl geben.

Optionem dare alicui.

Eligendi optionem permittere alicui.

[Optio in mascul. genere etiam sapius legitur & occurrit ap. auctores Classicos, sed cum significat ministrum à Centurione vel Decurione adoptatum, qui privata

ejus, cum ipse publicis negotiis distractus est, obsat
negotia. Veteres adpellabant ACCENSUM, ut le-
gere est in Kipping. antiquitat. Roman. I. II. c. IV. &
Organ. Philolog. Schill. p. m. XVIII. Nomen ut Fege-
nius I. II. VII. ait, optiones ab optando habent,
quod, antecedentibus ægritudine præpeditis, hi
tanquam adoptati eorum atque vicarii soleant
universa curare. Vid. de his Plutarch. Isidor. LIX.
III. Non. in fin. c. 1.]

**Du hast die Wahl/ es steht dir frey zu er-
wehlen/ was du wilt.**

Datur tibi eligendi optio.

Conceditur tibi optio.

Tuum jam est eligere, quod libet.

Delectum habes.

Wahr.

Wahr machen/ beweisen/ darthun.

Probare Quintil. l. 1. c. 10.

Demonstrare Cic. 4. Verr. 86.

Argumentis & rationibus docere Cic. 2. de Divinat.

Argumento confirmare aliquid Cic. 1. Offic.

Argumentis causam viciliter defendere Quint. l. 6. c. 1.

[Verificare est verbum à vera Latinitate alienum]

Die Wahrheit sagen.

Verum fateri Cic.

Sine pigmentis loqui.

Veritatem dicere Cic.

Dicere, quod res est.

Aperte & simpliciter loqui.

Währen.

Das wird nicht lang währen.

Ad breve tempus perducetur.

Veritatem hoc non feret.

Ad

Ad exiguum tempus id durabit.

Walten.

Das walte Gott.

Quod Deus bene vertat.

Wandel.

Er führet einen frommen Wandel.

Piam sanctamque agit vitam.

Pie sancteque vivit.

Pia sanctæque vitæ studet.

Bonis moribus operam dat.

Vitam cum virtute colit.

Wancken. Vide Strauchlen.

Warm.

Warm machen.

Calefacere Cic.

Excitare calorem.

Subditis ignibus fovere.

Warnen. Vide Vermahnen.

Ich will dich gewarnet haben.

Monitum te velim.

Warten.

Auff einen warten.

Expectare aliquem Cic.

Præstolari aliquem Terent. Eunuch.

Præstolari alicui Cic. 1. in Cassil. 17.

Opperiri aliquem Curt.

Warte ein wenig.

Expecta parumper.

Subsiste paulisper.

Siste parumper gradum.

Waschen.

Lavare Cic.

Mundare Cic.

Abluere *Cis.*

Maculas eluere *Cis.*

Wasser.

In Wasser und Land.

Terra marique *Cis. pro Leg. Man. 34.*

Wässern/mie Wasser befeuchten.

Rigare *Cis.*

Irrigare *Cis. 2. de Nat. Deor.*

Humectare *Virg. 1. Aneid.*

Humore perfundere.

Potum dare arenti solo *Plin. l. 17. c. 26.*

Sein Wasser abschlagen.

Urinam reddere.

Vesicam levare.

Urinam facere *Plin. l. 8. c. 16. 5. & Colum. lib. 16. c. 30.*

Urinam solvere *Plin. l. 26. c. 8. 34.*

Ein Waise.

Pupillus *Cis. pro Rosc. Orat. 3.*

Orphanus.

[Nota. Pupillus, (diminutivum à Puppis, parvus puer, unde Germ. Bube) est, qui caret quidem Patre, sed tantisper dum est in aetate, cui adhibetur tutor.]

[Orphanus vero (à Græco ὀρφανός obscurus, q. d. ὁ ἐν σκοτεινῷ, cui respondet Hebr. וַיְבֹרֵךְ vesperascere, tenebrescere) est, qui caret patre presidioque paterno, & qui summopere desiderat, illius opem, quam se sine eo male habeat.]

Wechseln.

Mutare *Cis.*

Permutare *Cis.*

Commutare *Cis.*

Geld wechseln.

Mutare pecuniam.

Com-

Commutare pecuniam.

Geld durch Wechsel übermachen.

Pecuniam collybo curare, mittere.

Wecken.

Einen aus dem Schlaf wecken.

Expergefacerere aliquem *Cic.*

Excitare aliquem e somno *Cic.*

Suscitare aliquem e somno *Cic.*

Somnum ex oculis alicujus depellere.

Adimere alicui somnum *Cic. Attic. l. 2.*

Weg.

Den Weg machen.

Sternere viam *Cic.*

Parare aditum *Cic.*

Pandere iter *Virg.*

Pandere viam *Tacit. l. 18.*

Den Weg verhauen / versperren.

Viam intercludere.

Aditum obstruere.

Viam præcludere.

Intercludere aditum *Cic. pro Rosc. Amer. 65.*

Sich auf den Weg begeben.

Dare se via *Cic.*

Dare se in viam *Cic.*

Via se committere.

Ingressi iter *Cic.*

Ab dem Weg gehen / abweg gehen

Confer Iir gehen.

Decedere de via *Cic. pro Cal. 29.*

Declinare de via *Cic. 5. de Fin. 9.*

Declinare se extra viam *Plaut. Aulul.*

Errare via *Virg. 2. Aeneid. 148.*

R 5

Web.

Weh.

Es thut mir Weh. Es beträbe mich sehr.

Hoc me pungit.

Hoc mihi maximo est dolori.

Hoc me non parum urit.

Dolet hoc cordi meo quam vehementissimè.

Einem weichen.

Cedere alicui *Cic. pro cecin. 1.*

Dare locum alicui *Cic. 1. de Orat. 58.*

Cedere locum alicui *Cic. 2. de Nat. Deor. 119.*

Ich weiche dir nicht ein Haar.

Ne tantillum tibi concedo.

Ne latum digitum tibi cedo.

Ne transversum unguem in tui gratiam recedo.

Weiden.

Die Heerd weiden.

Pascere gregem *Cic.*

Ad pascua ducere gregem.

Pabulum præbere gregi.

Weigern. Vide Abschlagen.

Wein.

Den Wein ablassen.

Vinum defecare.

Vinum transvasare.

Den Wein wässern. Ober Wasser darunter thun.

Infuscate vinum *Plaut. Cistel. 2. 15.*

Miscere vinum aqua *Plin. 1. 7. c. 56.*

Interponere aquam vino *Mart. 1. 1. 177.*

Einen Weinkauff machen.

Symposium dare confirmandæ emptioni.

Weinen/Thränen vergiessen.

Flere *Cic. Verr.*

Lamentari Cic. 1. de Orat. 127.

Lachrymari Senec. Ep. 64.

Lachrymare Cic. pro Planc. 82.

Effundere lachrymas Cic. pro Planc. 82.

Profundere lachrymas Cic. in Somn. Scip. 9.

Genas rigare fletu Senec. Oedip. 12.

Dare lachrymas Virg. 4. Aen. 75.

Solvere lachrymas Stat. 2. Achil. 52.

Einem weinend machen.

Excutere alicui lachrymas Ter. Heaut. 1. 1.

Movere lachrymas alicui Quint. 1. 4. c. 2.

Excitare fletum alicui Catull. in Egnat. Epigr. 37.

Excire lachrymas alicui Plaut. Cistell. 2. 103.

Adducere aliquem ad vel in fletum Cic. de Clar. Orat.
180.

Exprimere lachrymas alicui.

Impellere aliquem ad fletum.

Weinen wie ein junges Kind. Vide Schreyen.

Über einen weinen/beweinen.

Deflere aliquem Cic.

Lessum alicui facere.

Imis suspiriis lugere mortem alicujus.

Lachrymis aliquem prosequi.

Illachrymari alicui.

Inlachrymare morti alicujus Cic. 3. de Nat. Deor. 128.

Weisen.

Einem etwas weisen/ zeigen.

Ostendere alicui aliquid Cic.

Monstrare alicui aliquid Cic.

Commonstrare alicui aliquid.

Demonstrare alicui aliquid.

Einem den Weg weisen.

Demonstrare alicui rectam viam Quintil. 1. 2. 6. 6. 2.

Com-

Commonstrare alicui viam Cic. 1. de Orat. 102.

Monstrare alicui viam Cic. 3. Offic. 71.

Weissagen.

Prædicere alicui aliquid Cic. 1. de Divin.

Prælagire Cic. 1. de Divinat.

Prænuntiare Cic. 1. de Divin.

Weiß.

Weise Leut erkennen zukünfftige Dinge.

Homines sapientes res futuras, ut præsentis intuentur.

Sapientes, ea, quæ impendent, tanquam ex aliqua specula prospiciunt.

Sapientia præditis eventa rerum patent.

Weit.

Weit machen.

Dilatare Cic.

Extendere Virg. Aeneid.

Distendere Virg. 4. Georg.

Wie weit liegt die Stadt von hier? wie weit ist der Ort von hier abgelegen?

Quot miliaria hinc distat urbs illa?

Quantum hinc abest urbs illa?

Sie liegt zwey Tag-Reiß- oder zwey Meilen von hier.

Distat hinc iter duorum dierum.

Abest hinc itinere duorum dierum.

Distat hinc duo miliaria, duobus miliaribus.

Das Kleid ist mir zu weit.

Nimis laxa mihi hæc vestis.

Amplior est, quam ut mihi quadret.

Wenden.

Etwas zu seinem Nutzen wenden.

In usus tuos aliquid convertere.

Ad usum suum sibi aliquid revocare.

Gott wende es zum besten.

Deus meliora,

Deus medeatur his incommodis.

**Gott wolle es wenden. Gott wolle diesen
Jammer von uns abwenden.**

Deus calamitatem hanc à nobis avertat,

Deus malum istud à nobis amoliatur,

Deus à nobis hanc pestem discutiat,

Deus tantam molem à cervicibus nostris depellat.

Werben.

Soldaten werben. Vid. Soldaten.

Werck.

Werckstellig machen.

Efficere Cic.

Perficere Cic.

Ad effectum deducere aliquid.

Effectum dare aliquid.

Effectum aliquid reddere Ter. Andr. 4. 2. 20.

Gute Werck thun.

Virtutum officia præstare Cic. Terent. lib. 14.

Virtutibus elucere Nep. Paus. c. 1. 1.

Virtutum officiis fungi Cic. 5. de Finib.

[*At phrasis bona opera facere ἔργα τὰ καλὰ ποιεῖν cum
apud Classics non occurrat. Theologis relinquatur.*]

Werden.

**Ein gelehrter Mann werden. Vide Ein ge-
lehrter Mann.**

Es ist nichts drauß worden.

Intercidit actio.

Inertus fuit conatus.

Werffen.

Das Loos werffen. Vide Loosen.

Die

Die Augen auff einen werffen.

Oculos conjicere in aliquem.

**Einen mit einem Stein werffen. Confer
Stein.**

Petere aliquem lapide Ovid.

Petere aliquem Saxo.

Saxa in aliquem ingerere Cic.

Icere aliquem lapide Cic.

Einen zu Boden werffen.

Humi prosternere aliquem.

Fundere corpus humi Virg. 1. Aeneid. 40.

Ad terram dare aliquem Suet. in August. c. 96.

Werth seyn.**Er ist bey allen werth.**

Omnibus est in amore & deliciis.

Gratiosus est omnibus.

Gratiosus est apud omnes.

Ab omnibus amatur.

Ab omnibus magni fit.

Wesen.**Die Kranckheit ist allezeit in einem Wesen.**

Morbus semper eodem est loco.

**Er macht nicht viel wesens/redet kaum
alle Jahr ein Wort.**

Parcus est verborum.

Tacetior est Pythagoreis.

[Adagium desumptum à Pythagora schola, in qua quin-
quenne silentium indicabatur auditoribus: quam
ἐξουδία, vocant, à cohibendo sermons.]**Wetten.****Mit einem wetten um ein Ding.**

Sponzionem cum aliquo facere de aliqua re Plin. l. 7.

Pignore certare cum aliquo de aliqua re *Virg. 3.
Eclog. 7.*

Pignore contendere cum aliquo de aliqua re *Catull.
epig. 41. 1.*

Dare pignus cum aliquo *Plant. Bacchid. 20. 141.*

Was wilt du wetten?

Quid opponis?

Was oder warum wollen wir wetten?

Quo pignore certabimus.

Wetterleuchten.

Es wetterleuchtet.

Nebula micant.

Aether crebris micat ignibus.

Wieder.

Einem widerbellen / Widerwort geben.

Obstreperare alicui *Liv. 2. ab Urb.*

Oblatrate alicui *Sil. lib. 8.*

Obmurmurare alicui *Ovid. Ep. 17.*

Obgannire alicui *Apul. lib. 2.*

Occinere alicui *Catull.*

Widerum.

De integro *Terent. Heaut. 4. 2.*

Rursus *Cic. pro Muran. 13.*

Rursum *Terent. Eunuch.*

Denuo *Cic. Verr. 3.*

Vicissim *Cic. 2. de Nat. Deor.*

[Iterum *Classicis proprie notas secundo. Vide Nep. in
Hannibal. c. 6. & Ciceron. pro Dom. c. 52.]*

Wieder gesund werden.

Convalescere *Cic. pro Milon. 18.*

Ex morbo convalescere *Cic. de Fat. 43.*

Pristinas vires recuperare *Tacit. l. 19.*

Sanitati restitui *Plin. l. 20. c. 6.*

Adsur-

Arsurgere è morbo Tacit. l. 18.

Ex morbo emergere Terent.

Reconligere se a longa valetudine Plin. l. 23. c. 7. 7.

Reconligere vires longa ægritudine Plin. l. 24. c. 6. 6.

[Vocabulum ægritudo aureo Latinitatis seculo erat tristitia, mæror, & animi potius, quam corporis morbus Cic. III. c. X. Liv. l. XXI. c. V. II. Sed post Augusti Cesaris obitum sensim ad corporis infirmitudinem retractum fuit vocabulum.]

Wiederholen.

Repetere aliquid Cic. pro Arch. 1.

Iterare aliquid Cic. 4. Acad. 156.

Revocare aliquid Cic. pro Dom. sua 111.

Recolere aliquid Cic. pro Arch. 10.

[Reiterare à Manutio & aliis barbarè dicitur. Substantivum reiteratio ejusdem est commatis. Citatur quidem ad consiliandam huic Substantivo auctoritatem in Lexicis Quinsilianus XI. 2. scribens; Quæ exciderunt, retractantur, ut crebra reiteratione humentur. Verum castigatissimi libri, observante Cl. Cellario, habent iteratio.]

Wiederkommen.

Redire Plaut. Pseud.

Referre se Cic. Fam. Ep. 225.

Regradi Cic. 1. Offic. 50.

Ad suos remigrare Cic. Fam. Ep. 270.

Revenire Cic. 1. de Orat.

Reverti Cic. Perr. 71.

[Nota. Cicero dicit reverti pro reversum. Sequioris vero ætatis Scriptores, ut Justinus l. 25. c. 1. Vellejus & alii, malunt dicere reversum, es, est. Sed præstat imitari Ciceronem.]

Wieder

Wiederlegen.

Refutare Cic.

Confutare Cic.

Refellere Cic.

Evertare argumenta alicujus.

Wiederrathen.**Einem etwas wiederrathen.**

Dissuadere alicui aliquid.

Abstrahere aliquem ab instituto.

Deterere aliquem à proposito.

Wiederruffen.**Sein Wort wiederhoffen/ einen Wiederruff thun.**

Dicta sua revocare Cic. pro Dom. 11.

Verba sua recantare Plin. l. 28. c. 2.

Retractare Cic.

Palinodiam canere Cic.

Dicta sua revocare.

[Palinodia à πάλιν contra ἑαυτὸν cano, quasi dicas recantationem.]

Widersehen.**Sich einem widersetzen.**

Opponere se alicui Cic. 2. de Finib.

Resistere alicui Cas. 2. Bell. Gall. 308.

Refragari alicui Cic.

Cornua alicui obvertere.

Consiliis alicujus reniti.

Reluctari alicui Horat.

Oculos tollere contra aliquem Lucret. l. 1. 14.

Widerstreben.

Adversari alicui Cic. pro Syll. 37.

Repugnare alicui Cic. Miscell. l. 5. 2.

Obstistere alicui Cic. de Senect. 85.

Resistere alicui *Cas. 2. Bel. Gal. 308.*

Respondere alicui *Horat. 2. Serm. Satyr. 7. 7.*

Opponere se alicui *Cic. 2. de Finib.*

Conatibus alicujus obviam ire *Cic. anteq. in exil. 6.*

[*At contrariari alicui barbare dicitur. Contrario pro contrariè Scioppius adversus Cl. Vossium bene defendit auctoritate Nepotis Eumen. c. 1.*]

Widerwertigkeit.

Res adversæ *Cic. 1. Offic.*

Res turbidæ *Cic. ad Ligar.*

Res asperæ *Sallust. Catil. c. 10.*

Adversitas *Plin. lib. 11. c. 25.*

[*Cl. Vossio suspectum est vocabulum adversitas, sed sine ratione. Latinum esse Plinii supra allegati auctoritate evincitur.*]

Ein Wieg.

Cunæ *Cic.*

Cunabula *Cic. 2. de Divin.*

Incunabula.

Wiegen.

Cunas agitare.

Das Kind schreyt in der Wieg.

Infans vagit in cunis.

Will.

Das ist gegen meinen Willen geschehen.

Hoc me invito factum.

Meis id ingratiis effectum.

Es ist also Gottes Will gewesen.

Fata id ira tulerunt.

In fatis id ita fuit.

Fataliter hæc fuerunt definita.

Den Willen für die Werck nehmen.

Rem voluntate metiri.

Will.

Willig seyn.Facilem se præbere *Cic.*

Paratum se exhibere.

Ad omnia præsto esse.

Ad omnia paratum esse.

Einem willfahren/zu willen seyn.Gratificari alicui *Cic.*Morem gerere alicui *Cic.*

Concedere alicujus petitioni.

Facere aliquem compotem votorum *Plin. Paneg. 151.*Satis alicui facere *Cic. de Cl. Orat. 10.*Implere votum alicujus *Curt. l. 4.*Respondere votis alicujus *Virg. l. Georg. 10.***Willkommen.****Sey mir willkommen.**

Salve.

Du bist mir willkommen.

Optatus mihi ades.

Nihil mihi adventu tuo gratius.

Adventus tuus mihi est gratissimus.

Adventus tuus mihi magno est gaudio.

Adventus tuus mihi magnam adfert lætitiã.

Einen heißen willkommen seyn.

Gratulari alicui de reditu.

Wann Gott will.

Deo volente.

Deo benedicente.

Deo annuente.

Si Dominus Deo visum fuerit.

Si Deo placuerit.

Annuate supremo in cœlis Numine.

Ἐὰν ὁ Θεὸς θελήσῃ καὶ χηράμεν.

: יהוה יצא חן

Wind.

Etwas in den Wind schlagen.

Flocci pendere aliquid.

Wiese.

Eine Wiese wässern.

Rigare pratum Cic. 1. de Divin.

Irrigare pratum Cic. 2. de Nat. Deor.

Potum dare prato Plin. l. 17. c. 26.

Das ist mir ein gemehete Wiese.

Rem factam habeo.

Res voto meo respondet.

Habeo, quod volo.

Wissen.

Ich wiß es wohl. Es ist mir wohl berouft

Habeo preceptum.

Habeo perspectum.

Habeo compertum.

Habeo exploratum.

Exploratum est mihi.

Apertum est mihi.

Non me clam est.

Non sum inscius.

Non sum nescius.

Non me fallit.

Non me fugit.

Non nescio.

Non ignoro.

Non me præterit.

Non sum ignarus.

[Est questio jam pridem vexata inter Criticos: Num dicendum sit latet mihi; an verò later me. Scioptus præf. in Grammat. suam Philosophicam posteriorem phrasin absolute rejicit, vultque ab Elegantiæ studiosi

(em-

semper adhiberi priorem latet mihi; Cl. Cellarius au-
tem Antibarb. Latin pag. 117. censet, consultissimum
esse, ut nullus ad verbum latendi addatur casus, cum
non desint verba certioris Syntaxeos præterit, fugit
&c. Verùm controversia hæc non magni est momenti;
imò compositum facillima. Quid enim obest, quo minus
idem verbum in eadem significatione possit habere
diversos casus? Annon enim rectè dico, deficit mihi &
deficit me; illudit mihi & illudic me &c. Quare er-
go idem & hic non obtineret? Qui dicunt, latet me, ni-
tuntur auctoritate Virgilio loc. cit. & Ciceronis pro Syll.
c. 23. Qui verò malunt dicere, latet mihi, stant au-
thoritate ejusdem Ciceronis in Catil. 1. 6. item Varro-
nis 8. Ling. Latin. § 2. Saliorum.]

Eine Woche.

Hebdomas Cic. 16. Ep. 9.

Hebdomada Cic. Tiron. l. 19. 9.

[Septimana & septimanatum parum Latina sunt]

Wohlan / nun wohlan

Age Virgil. Georg. 4. 30.

Agite Plaut. Mench. 17.

Agedum Cic. pro Syll. 53.

Age jam Cic. in Tuscul.

Age nunc Cic. pro Milon. 40.

[Nota. Age singularem numerum postulat. Virgil,
Georg. 4. 30.

Nunc age, naturas, apibus, quas Jupiter ipse

Addidit, expediam &c.

Agite autem pluralem desiderat.

Virgil. Aeneid. 1.

Quare agite ô rectis juvenes succedite nostris.

Agedum & singularem & pluralem postulat. Neque id so-

lum in carmine, ut Propert. Vos agedum: sed etiam

in prosa, ut Quintil. Agedum, si videtur, extra portas

prospicite squalida arva, & spinis oblitus legetes,
& semesos arborum truncos.]

Wohl.

Es ist mir wohl.

Bene mecum agitur
Omnia mihi ex animi sententia succedunt.
Omnia votis meis respondent.
Secundis rebus utor.
Omnia ad voluntatem meam fluunt.
Optata omnia mihi contingunt.
Feliciter mihi omnia succedunt.

Wollüstig/der Wollust ergeben.

Libidinosus Cic. de Senect. 26,
Voluptatibus deditus Cic. 1. de Finib. 88.
Propensus ad voluptatem Cic. 1. Offic.
Voluptarius Cic. 5. Tusc.
Ad libidinem proclivis Terent. And. 1. 1.
Voluptati obsequens Terent. Hecy. A. 3. f. 5.
In venetem effusus Liv. 9. Bel. Pun. 117.
In venerem præceptus Plin. lib. 24. c. 8.
Luxuria indulgens Sueton.

[De vocabulo Voluptuosus dubitant aliqui Criticorum. Sed sine ratione: Occurrit enim illud expresse apud Quintilianum D. 200. & Plinium Ep. 3. 19. Voluptuosius autem perperam dicitur.]

Die Wollust renzet die Menschen zu unzüchtigen und ungebährlichen Dingen.

Hominibus malorum esca voluptas est.
Voluptate tanquam dulci veneno homines percutiunt.
Blanditiis & dulcedine voluptatum infortunia subeunt homines.
Lasa venire VENVS tristis abire solet.

Wohl

Wohl gelingen / wohl auffschlagen.Bene succedere *Terent. Adelpb. 2.4.*Prosperere venire *Plaut. Pseud.*Ad optatos exitus pervehi *Cic. 2. Offic.*Bene & prospere procedere *Cic. Cass. 12.9.*Prosperere evenire *Cic. App. 3. 12.*Bene cadere *Cic. Fam. Ep. 147.*Belle cadere *Cic. Attic. l. 13.*Percommodè accidere *Cic. pro Cecin. 56.*Bonum exitum habere *Cic. Cal. l. 2. 15. 18.***Wohlgefallen.****Einen Wohlgefallen haben an einer Sach.**Delectari aliqua re *Cic. 1. de Finib. 16.*Duci delectatione alicujus rei *Cic. 1. Offic.*Magnam delectationem habere in aliq. re *Auctor. ad Heren. l. C. 170.*Oblectare se in aliqua re *Cic. ad Cal. l. 2. 15.*Oblectari aliqua re *Passiv. Cic. ad Cal. l. 2. 15. 16.*[*Nota. Phrasis complacentiam habere barbara est. Nec substantivum beneplacitum ulli Classicorum placuit.*]**Wohlfeil.****Wohlfeiler geben.**Minoris vendere *Cic.*

De pretio remittere.

Wohlfeil kauffen.

Vili pretio emere.

Wohl auf seyn. Vide Gesund seyn.**Wohl beredet.****Er ist ein wohlberedter Mann.**

Est vir liberali doctrina politicissimus.

Est vir copiosus ad dicendum.

Est homo ad persuadendum concinnus.

Est vir disertus, orate dicens, eloquens, copiosus ad dicendum, sapienter dicens.

**Wohlbereds seyn stehet nicht in vñlem
Schweigen.**

Uberior oratio non facit eloquentiam.

Si cui est prolixior oratio, non ideo est eloquentior.

Eloquentia non consistit in prolixa oratione.

Non ei, qui plurima effandit verba, laus eloquentiæ debetur.

Einem Wohlthaten erzeigen.

Præstare alicui beneficia *Cic. Ter. 14. 4.*

Afficere aliquem beneficiis *Cic. 7. Verr. 90.*

Conferre in aliquem beneficia *Cic. Planc. l. 10.*

Prosequi aliquem beneficiis *Cic. 5. Verr.*

Ornare aliquem beneficiis *Cic. Fam. Ep. 9.*

Exhibere alicui beneficia *Colum. lib. 11. c. 1.*

Bene mereri de aliquo *Cic. ad Lentul. 1. 9.*

Bene promereri de aliquo *Cic. 2. Offic.*

Præbere alicui beneficia *Plin. l. 15. c. 4.*

Dare alicui beneficia *Cic. ad Brut. l. 13. 13. 3.*

Multum boni alicui dare *Plaut. Mœnah. 11. 10.*

[Nota. Benefactor pro beneficis, bene meritis barbarum est. Malefactor legitur apud Plautum *Bacchid. 3. Act. 2.*]

Wollen.

Einem wohl wollen. Vide Günstig seyn.

Wo wilt du hin?

Quò tendis?

Quò gressum dirigis?

Quò te pedes ferent?

Quò vadis?

Quò te conferes?

Quò ire intendis?

Woh!

Wohnen.

Colere Cic. ad Cael. 2.

Habitare Virg. 3. Aeneid.

Incolere Nep. Militiad. c. 5.

Confer eine Stadt bewohnen in lit. S.
Wort.**Von Wort zu Wort.**

Ad verbum Cic. 1. Oras.

[Phrasis de verbo ad verbum, quam hodie multi usurpant, apud probatos Auctores non legitur.]

Verbosus etiam barbarus est, & male adhibetur, cum memoriter & ad verbum aliquid pronunciatum dicitur. Latine sonat secundum externa verba, & sensus, quem significant, opponitur. Ulpianus leg. l. §. 2. Quod quisque juris, Hæc verba cum effectu accipimus non verbosus.]

Von Wort zu Wort daher sagen.

Ad verbum dicere aliquid Sueton. Jul. c. 30.

Verborum ordini inhaerere Cic.

Verbum de verbo exprimere Terent. Prolog. Adelphi.

Ad verbum aliquid ediscere & recitare Cic. 1. Oras.

Diese Wörter haben einerley Bedeutung.

Hæc verba simul incidunt.

Hæc verba concurrunt.

Tantumdem valent.

[At phrasis, hæc verba coincidunt, non est Latina.]

Zierliche und geschmackte Wort brauchen.

Phaleris verborum uti.

Phaleratis verbis dicere.

Verbis ad ornatum atque suavitatem compositis uti.

[Phaleratum communi proverbio dicimus eum, qui, ut inquit Horatius:

Ingrorsum turpis, speciosus pelle deora est.

i. e. fucatus, ad speciem ornatus: Metaphora ab equis venalibus ducta, qui, ut carius vendantur, Phaleris, i. e. ornamentis *ἄλλο τῶ φάλας* Græc. adjectivo, quod signif. inlustre Virg. I. VI. exornari solent. Hinc donatus verba Phalerata interpretatur honesta, ornata ap. Ter. in Phorm. 3. 2. 15.]

Einen mit guten Worten fangen.

Verborum illecebris irrerire aliquem Cic.

Mit guten Worten züchtigen.

Lactare animos Terent. Andr. 5. 4. 9.

Einen mit seinen eignen Worten schlagen.

Verbis suis jugulare aliquem Cic.

Wuchern.

Fœnerari.

Fœnore dare Plaut. Curcul. 9. 19.

Facere fœnus Cic. Attic. l. 4. 84. 6.

Einem Geld auff Wucher verlehnen.

Dare alicui pecuniam fœnori.

Dare alicui pecuniam in fœnus Var. 3. de Re rust. c. 5. 7.

Conlocare pecuniam uturis Sueton.

Fœnerate pecuniam Paulus in l. si unus §. 1. ff. pro

socio. Si unus ex sociis qui non totam bonorum societatis erunt, communem pecuniam fœneraverit, usurasque perceperit, is demum usuras partiri debet, si societatis nomine fœneraverit. Vid. & Valla l. V. c. XXV. de fœnoro & fœneror.

Geld auff Wucher nehmen.

Pecuniam fœnori sumere.

Accipere fœnore sub nummis aut pecuniam Plaut.

Curc. 9. 19.

Wund.

Die Wunden verbinden. Vide Verbinden.

Einem die Wunde heilen. Confer heilen.

Me-

Mederi vulneribus alicujus *Cic. pro Quint. 4.*
 Vulnere alicujus curare *Quint. l. 4. c. 2. 60.*
 Vulneribus alicujus medicam adhibere manus *Virg. 3.*
Georg. 91.

Sanare vulnera alicujus *Quint. l. 5. c. 13. 4.*

**Den Schmerzen einer Wunden ringen
und gefillen.**

Lenire vulnera *Sil. l. 17. 33.*

Mulcere vulnera *Sil. l. 13. 91.*

An einer Wunde sterben.

Occidi vulnere *Quintil. l. 6. c. 1. 14.*

Exanimari vulnere *Cic. 2. de Fin. 155.*

Extingui vulnere *Stat. 5. Thebaid. 144.*

Petere mortem per vulnera *Virg. 4. Georg. 44.*

Perire vulnere *Horat. 1. Carm. Ode 27. 7. 3.*

Wünschen.

Einem Glück wünschen. Vide Glück.

Die Sach ist nach meinem Wunsch ergangen.

Res ex animi sententia successit.

Res eventus optatis meis respondit.

Res ex animi voto cecidit.

Res pro voto evenit.

Würdig.

Einem an Würdigkeit gleich seyn.

Equiparare aliquem dignitate Nep. Them. 6. 6. 1.

Equare aliquem dignitate Liv. 1. ab Urb.

In der größten Ehr und Würde seyn.

Amplissimos dignitatis gradus adeptum esse Cic.

Planc. l. 10. 6. 5.

In altissimo amplissimoque dignitatis gradu locatum esse Cic. 11. Philipp. 11.

Summum in aliquo magistratu gradum tenere & dignitatis & gratiae Cic. pro Planc. 26.

Wüns

Würgen.

Einen erwürgen.

Suffocate aliquem *Cic. pro Muran.*

Laqueo vitam alicujus elidete.

Wurm.

Wurmstichig werden.

Cariem sentire *Plin. 16. l. 39.*Carie infestari *Colum. lib. 11. c. 2.*Cariem trahere *Plin. 1. 23. c. 1.*

Carie absumi.

Carie consumi.

Wurmstichig seyn.

Carie infectum esse.

Cariosum esse *Columell.*

Wurzeln / Wurzel bekommen.

Radices agere *Cic.*Exire in radicem *Plin. 18. c. 7.*

Wüt.

Wüt machen. Vide verwüsten.

Wüten / toben.

Furere *Cic. 3. Tusc.*

Amentia ferri.

In rabiam efferari.

In furorem agi *Cic.*Furore corripi *Cic.*

Einen wütend machen.

Furore aliquem inflammare.

Er ist ganz wütend. Vide Unsinnig.

3.

Zaghaftig. Confer Kleinmüthig.

Pavidus *Ovid. 2. Fast.*Fract is animo *Cic. ad Attic. 1. 2.*

Zag

Zaghaftig seyn.

Pafillo esse animo Cic.

Fracto esse animo Cic. 1. ad Lentul.

Animo deficere Cic.

Animo cadere Cic.

Animum despondere Plaut. Milie. 15. 61.

Zahlen.

Solvare Cic. 5. Verr.

Perfolvare Cic.

Dissolvare res alienum Cic. pro Syll.

Exire are alieno Cic. 11. Philipp.

Levare se are alieno Cic. Attic. 1. 6.

Dey Zeller und Pfennig zahlen.

In allem solvere.

Er hat nicht zu zahlen.

Non est solvendo.

Zahn.

Einem die Zahn aufschlagen.

Excutere alicui dentes Juvenal. Satyr. 16.

Eldere alicui dentes Plaut.

Dentiloquum aliquem facere Plaut. Cap. 13. 28.

Exofflare alicui os Plaut.

Zahn.

Zahn machen.

Domare Cic.

Mansuefacere Liv. 3. ab Urb.

Contundere animum Cic. ad Attic. 1. 12. 257.

Cicurare Varro.

Zahn werden.

Mansuefieri Cic. 1. Tusc.

Mitescere Liv. 5. ab Urb.

Zanken

Wie einem zanken wegen einer Sach.

Con-

Contendere cum aliquo de aliqua re *Nep. Arist. 1.*

Rixari cum aliquo de aliqua re *Cic. 1. de Orat.*

Litem habere cum aliquo *Cic. 4. Acad.*

Facere contentionem alicujus rei *Cic. in Pis. 39.*

Controversiam facere alicui de aliqua re *Senec.*

Ep. 111.

Lites conferre cum aliquo *Horat. 1. Sat. 5. 15.*

Contendere jurgio cum aliquo *Cic. de Clar. Orat. 133.*

Den Zauch stillen/ beylegen.

Sedare lites *Cic. 5. Verr.*

Sedare discordiam *Cic. 1. Phil.*

Sedare controversiam *Cic. 1. de Leg. 81.*

Componere discordiam *Tacit. lib. 15.*

Dirimere altercationes *Liv. 1. ab Urb.*

Dirimere litem *Ovid. 1. Metam. 5.*

Componere lites inter aliquos *Virg. 3. Eclog. 22.*

Expedire lites *Virgil.*

Tollere litem *Cic.*

Um nichts zanchen.

**Du zanchest um ein Sach / die nichts
werch ist.**

De re nullius momenti litigas.

De re nullius pretii litem moves.

De re nullius ponderis rixas seris.

De lana caprina rixaris.

Sine justa causa lites creas.

De asini umbra disceptas, De hujus adagii origine
supra in adpendice III. num. LXI. lepida legi po-
test fabula.

Zaum.

**Ein Pferd zäumen / einem Pferd den Zaum
anehan.**

Equo frenum injicere.

Einem Pferd den Zaum schiefen lassen.

Equo habenam laxare.

Dare equo habenas laxas *Virg. 1. Aeneid. 14.*Frenos dare *Liv. 4. Bel. Maced. 9.***Ein Pferd im Zaum halten.**Equum refrenare *Cic.*Equum freno domare *Cic.*Equum freno compescere *Cic.*Equum freno continere *Senec. Hippol. 10. 13.*Sustinere equum *Cic. 4. Acad. 166.*Equum arcto freno compescere *Tib. 1. 4. eleg. 1. 19.*

Zaum.

Zäumen.

Sepire *Cic. 2. de Nat. Deor.*

Confer umzäumen.

Zehlen.

Etwas zehlen.Numerare aliquid *Virg. 4. Georg.*Numerum alicujus rei inire *Liv. 7. Bell. Maced.*Dinumerare aliquid *Cic. 1. Offic.*

Ad calculum revocare aliquid.

Zehren.

Auß seinem eigenen Beutel zehren.Solvere de suo *Cic.*

Propriis sumptibus vivere.

Zeigen. Vide weisen.

Zeit.

Zu dieser Zeit/ jetziger Zeit.Jam *Cic. 3. Verr. 81.*Hoc tempore *Terent. And. 3. 2.*[Nota. Plerique hodie scribunt, sub finem Epistolarum p. v.
pro tempore: Verum sine Veterum exempla. Usuntur
qui-

qui-

quidem hac phrasi Livius 30. c. 10. Justinus 11. c. 1.
Virgilius Eclog. 5. 55. Ast alio sensu. Ipsis enim est
pro conditione temporis, prout tempus fert; Scri-
bas ergo posui h. t. hoc tempore.]

Mit der Zeit.

Progressu temporis Cic. 5. Philip.

Successu temporis Quintil. l. 1. c. 12.

Procedente tempore Plin. Ep. 46.

Temporis decursu.

Progrediente aetate.

Ich hab die Zeit nicht.

Mihi non vacat.

Non est mihi tempus.

Tempore excludor.

Non datur mihi spatium.

Præcipitat mihi tempus.

Excludor temporis spatium.

Sich in die Zeitschicken. Confer Schicken.

Temporis rationem habere Cic.

Tempori servire Cato.

Einem Verständigen geziemet sich in die Zeit schicken.

Sapientem decet tempori servire.

Sapientis est rationem habere temporis.

Proptium sapientis est, res ad tempus adcommo-
dare.

Sapienti decet, convenit, tempori parere, uti tem-
pore.

In diesen letzten Zeiten.

In hac temporum senectate.

In decrepita ista mundi aetate.

In hac temporum canitie.

Zeit vertreibet Leyd.

vis doloris cum tempore languescit.

Dolorem miavit & mollit dies.

Detrahit de dolore dies, dolorem extinguit planeque collit.

Nullus dolor tantus, quem non longinquitas temporis leniat, atque molliat.

Zeitig.

Zeitig werden / reiff werden.

Maturescere Cic. 2. de Nat. Deorum.

Ad maturitatem perducere.

Ad maturitatem pervenire.

Maturitatis terminum assequi.

Capere maturitatem Calam. l. 4. c. 23. 1.

Assequi maturitatem Cic. 2. de Nat. Deor.

Zeitung.

Auff neue Zeitung warten.

Res novas expectare Cic.

Rerum novarum desiderio teneri.

Novitatis avidum esse Cic.

Gute Zeitung bringen.

Du bringst uns gute Zeitung.

Leta atque jucunda nobis affers.

Leta atque auditu gratissima nobis annuntias.

Bonos nuntios nobis affers.

Oportissima nobis narres.

Zerreißen.

Lacerare Cic.

Dilacerare Cic. pro Milon. 16.

Discerpere Cic. 1. de Nat. Deor.

Divellere Cic. 2. Offic.

Convellere Cic. in Pison.

Dilaniare Cic. pro Milon.

Zerschlagen/zerschmeissen.

Frangere Cic.

Confringere Plant. Cap. 15. 8.

Contundere Cic. 3. de Orat.

Conquassare Cic. pro Sest.

Zerspringen.

Dissiltre Virgil. 3. Aeneid.

Dissultare Virg. 11. Aeneid.

Dirumpi Cic. ad Attic. lib. 4.

Zerstören / verhergen:

Vastare aliquid Cic. 5. Verr.

Evertere funditus Cic. 2. de Finib.

Tollere funditus Cic. 1. Offic.

Dare excidio aliquid Virg. 12. Aeneid.

Eversionem inferre alicui rei Cic. de Arusp. Resp. 3.

Depopulationem inferre alicui rei Cic. de Arusp. R. 3.

Depopulari aliquid Cic. 5. Verr.

Excidionem alicui facere Plant. Curcul. 11. 2.

Perdere funditus aliquid Cic. Attic. l. 6. 111. 11.

Trahere aliquid funditus Tacit. l. 3.

[At desolare hoc sensu barbarum est. Significat enim solitudinem facere. Substantivum desolatio pro excidium, & vastitas vulgari interpretis est]

Die Soldaten haben jezunder viele Städte in Grund zerstöret / verherget / verwüestet.

Milites jam multas urbes funditus deleverunt.

Milites jam multas urbes solo æquarunt.

Milites jam multis urbibus vastationem intulerunt.

Milites jam multas urbes exitio dederunt.

Milites jam multis urbibus excidionem fecerunt.

A militibus jam multæ urbes dirutæ, everstæ, devastatæ solum æquatæ sunt.

Zers

Zertrennen.

Dirimere Cic. 3. de Nat. Deor.
 Dissolvere Cic.
 Disjungere Cic. pro Rosc. Amer.
 Destruere Cic.

Zertreten.**Mit Füßen zertreten.**

Pedibus conculcare Cic.
 Proterere Cic. pro Flacc.
 Conterere Cic.
 Pessundare Terent.
 Obterere pedibus Lucret. l. 1. 16.

Zeugen / Zeugniß geben.

Testari Cic. 2. de Nat. Deor.
 Atestari Plin. in praef. l. 4.
 Testatum facere.
 Testificari Cic. 4. Tusc.

Einen zu Zeugen raffen oder nehmen.

Testari aliquem Cic. ad Q. Fr. lib. 1.
 Testem adhibere aliquem Cic. 3. de Offic. 57.
 Contestari aliquem Cic. 6. Verr.
 Testem facere aliquem Ovid. 5. Fast. 137.
 Constituere aliquem testem in alium Cic. pro Cluent.
 134.

Binder zeugen.

Liberos procreare ex uxore Nep. Dion. 1. 1.
 Liberos suscipere ex uxore Cic. Fam. Ep. 73.

Ziehen.

Binder ziehen. Vide **Binder auffziehen.**

Er läßt sich nicht ziehen.

Est insanabile ingenium.
 Est desperata indolis.

Aus einem Haus ziehen

Emigrare domo Cic. 4. Verr.

Alias sedes occupare Cic.

Sedem mutare Cic.

Einen Nagel mit der Zang auß der Wand
ziehen.

Clavum forcipe emoliri Plin.

Ziel.

Über das Ziel schreiten.

Terminum egredi Tacit. lib. 20.

Extra cancellos egredi Cic. pro Quintio 29.

Extra fines & terminos egredi Cic. pro Quintio.

Extra chorum saltare.

Des Ziels verfehlen.

Aberrare à scopo Cic.

Aberrare à proposito, & proposito Cic. 1. Tusc. 128.

Es pro Cecin. 40.

Decurrere à proposito.

Siemen.

Es geziemet sich.

Decet.

Æquum est.

Justum est.

Honestum est.

Convenit.

Decorum est.

Pac est.

Zins. Vide den Zins erlegen.

Zittern

Tremere Cic. 1. de Orat.

Contremiscere Cic. 1. de Orat.

Trepidare Cic. 3. de Orat.

Zoll.

Zoll.

Zoll geben.

Vectigal exsolvero.

Pendere vectigal Cic. pro Leg. Manil. 10.

Zoll auf etwas legen.

Vectigalibus onerare aliquam rem.

Vectigal alicui rei imponere Cic. pro Fontejo.

Zollfrey.

Die Studirende seynd zollfrey / geben keinen
Zoll.

Mularum alumni non onerantur vectigalibus.

Studioſi exempti ſunt eorum onerum, quæ publicè
imponuntur.

Studioſi exempti ſunt de vectigalibus.

Qui operam dant liberalibus artibus nihil publicè
pendunt.Das Zollamt iſt heut meinem Bruder übers
tragen worden.

Vectigalium cura hodie est demandata fratri meo.

Hodie vectigalia fratri meo sunt commissa.

Frater meus hodie iustus est præſſe vectigalibus.

Zörnen / über einen zornig seyn oder
werden.

Ardere ira in aliquem Cic. Attic. l. 2. 34.

Ardere iracundia in aliquem Ter. Adelp. 3. 2.

Ira incitari in aliquem Cic. 1. Offic.

Ira exacerbari in aliquem Liv. 9. Bel. Pun.

Stomachari alicui Cic. Furr. 10. 26.

Iraſci alicui Tacit. lib. 1.

Iraſci & succenſere alicui Cic. Q. Roſe. 27.

Iraſci & stomachari alicui Cic. de Cl. Orat.

Concitari in aliquem Cic. 5. Verr. 6.

Incendi in aliquem Cic. Lent. l. 1. 9. 29.

T

Ter-

Turgere alicui *Plaut. Casin. 7. 17.*

**Einen zornig machen/ zum Zorn be-
wegen.**

Offendere aliquem *Nep. Pompon. c. 2.*

Stomachum facere alicui *Cic. Fam. Ep. 9.*

Offendere animum alicujus *Cic. Q. Fr. 1. 7.*

Afficere aliquem ira *Tac. l. 1.*

Bilem commovere alicui *Cic. ad Att. 2.*

Ira accendere aliquem *Cic.*

Exacerbare aliquem *Cic.*

Concitare aliquem in iram *Quint. l. 6. c. 2. 23.*

Adducere aliquem ad indignationem, vel ad iracundiam *Autor ad Heren. l. 4.*

Den Zorn stillen.

Cohibere iram alicujus *Virg. 12. Aeneid.*

Cohibere furorem alicujus *Cic. 5. Phil. 19.*

Sedare iram alicujus *Cic.*

Cohibere iracundiam alicujus *Cic. pro Marcell. 4.*

**Der Zorn ist gewislich eine Ursach vieles
Bösen.**

Exploratum sane est, iram multorum malorum culpam sustinere.

Perस्पicuum est, neminique dubium esse potest, quin ira sit fons & scaturigo multorum malorum.

Certe, qui se ira patitur auferri, is eo progreditur, quo paulo post pervenisse peniteat.

Nemini dubium est, quin iracundia sit Lerna malorum.

Zu.

**Zu Bett gehen. Confer Schlaffen gehen.
in lit. S.**

Cubitum ire *Cic. pro Rosc. Am. 38.*

Somnum petere.

Pete-

Petere lectum.

Dare corpus somno.

Dare se quieti *Cic.*

Es ist Zeit / daß wir zu Bett gehen.

Tempus nos ad lectum vocat.

Eamus cubitum.

Tempus est eundi cubitum.

Somnum petamus.

Demus membra nostra quieti.

**Zum besten verstehen / fargut auf-
nehmen.**

Aequo animo accipere *Sallust. Catil.*

Aptè & quietè ferre *Cic. 4. Tusc.*

Moderatè accipere *Cic. Fam. Ep. 213.*

Accipere in bonam partem *Cic. Fam. Ep. 215.*

Aequo animo ferre *Nep. Dion. 2. 1.*

In mitiorem partem interpretari *Cic. pro Mur. 59.*

Zubringen die Zeit.

Tempus transigere *Sallust. in Catil.*

Tempus terere *Cic.*

Tempus consumere *Cic. 4. Acad.*

Conterere tempus *Cic. pro Rosc. Comœd. 24.*

**Zu dieser Zeit haben die Reichen die
meiste Gunst.**

Ea temporum ratio est, ut, qui plus opibus valent,
magis excellent gratia.

Hicce exulceratis temporibus ditioribus & locuple-
tioribus unusquisque suffragatur.

In pretio pretium nunc est, dat census honores.

Census amicitias, pauper ubique jacet. *Ovid. 1. Fast.*
2. 17.

Aureo hoc seculo arca dives veram laudem interol-
pit.

Scheigen. Vide **Schaffen.**

Zu danken haben.

Ich hab dir das allein zu danken.

Hoc tibi soli acceptum fero.

Zu einem geben. Vide **Gehen.**

Zum Exempel.

Exempli causa.

Exempli gratia.

Verbi causa.

Verbi gratia.

Zusucht.

Seine Zuflucht zu einem nehmen.

Confugere ad aliquem Nep. Themist. c. 9. 4.

Recipere se ad aliquem Cic.

In fidem alienjus confugere Cic.

Conferre se ad aliquem Cic.

[Cl. Vossius de vit. form. l. 3. c. 6, rejicit Substantivum confugium, tanquam minus Latinum. Quid autem respondebit ad illud Ovidii & Trist. Eleg. 5. Portus aperire fideles fulmine percussa, confugiumque rata? Confer eundem l. 5. Eleg. 6.]

Zufrieden seyn.

**Die ganze Stadt ist mit ihm wohl zu
frieden.**

Toti urbi placet.

Omniibus urbis incolis arridet.

Omniibus & singulis civibus probatur.

Tota urbs ipsius moribus & actionibus delectatur.

Einem zu Fuß fallen. Vide **fallen.**

Zugang.

Sich einen Zugang zu einem machen.

Struere sibi gradum ad aliquem.

Parare sibi aditum ad aliquem.

Com-

Comparare sibi aditum ad aliquem.

Zu Gast laden. Confer Laden.

Invitare aliquem ad convivium *Cic.*

Vocare aliquem ad convivium *Cic.*

Accire aliquem ad convivium.

Accersere in convivium *Terent. Eun. 4. 1. 12.*

Vocare aliquem convivam *Plaut. Afn. 13. 23.*

Zu Gast sich bey einem bitten.

Condicere alicui *Cic. 1. Lent. ep. 9.*

Condicere ad cœnam *Plaut. Menach. act. 1. Sc. 2.*

Condicere cœnam alicui *Suet. in Tiber. 6. 42.*

**Zur Herberg einen aufnehmen/einen
herbergen.**

Hospitio aliquem accipere *Cic. Attic. l. 9.*

Hospitio aliquem excipere *Ovid. Ep. 15.*

Hospitio aliquem recipere *Ovid. 5. Metam.*

Hospitium alicui concedere *Cic. 1. de Orat.*

Zulassen. Vide Erlauben.

Er läst jederman zu sich.

Omnibus sui copiam facit.

Omnibus aditum concedit.

Omnes ad se admittit.

Neminem à se repellit.

Zulassen.

Accurrere alicui *Stat. 2. Thebaid. 121.*

Accurrere ad aliquem *Terent. Eunuch. 2. 3.*

Cursum flectere ad aliquem.

Er hat einen grossen Zulauff von Leuten.

Plurimi eursum ad eum flectunt.

Ingens hominum in dies ad ipsum fit concursus.

Cœtatim homines ipsi accurrunt.

Cœtatim ad eum concurrunt plurimi.

Zumessen / zuschreibenTribuere alicui aliquid *Cic.*Attribuere alicui aliquid *Cic.*Adscribere alicui aliquid *Cic.***Er meß oder schreib sich das selbst zu.**

Imputet hoc ipse sibi.

Zunehmen. Vide **Wachsen.****Er nimmt täglich im Studiren zu.**

Eximio in dies in literarum studiis progressus facit.

Præclare progreditur in studiis.

Mirum in modum quotidie in literarum studiis proficit.

Magnos in artibus liberalibus profectus facit.

Huc eruditionis progreditur, ut omnes rapiat in admirationem.

Tantos quotidie in literarum studiis facit progressus, ut omnibus sui injiciat admirationem.

Zung.**Die Zung im Saum halten.**

Continere linguam.

Frenare linguam.

Compescere linguam.

Cohibere linguam.

Inhibere linguam.

Digito compescere labellum *Proverbum apud Juven. Sat. 1. 17.***Es schwebt mir auff der Zung.**

Versatur mihi in primoribus labris.

Zurechnen. Vide **Zumessen / zuschreiben.****Zurück denken.**

Verba & facta rememori.

Verborum factorumque memoriam repetere.

Zurück

Zurück gehen:

- Retrocedere *Liv. ab Urb.*
 Retrogredi *Plin. lib. 2. c. 15.*
 Retroire *Plin. lib. 2. c. 15.*
 Reducere passus *Valer. 5. Argon.*
 Referre pedem *Virg.*

Die Sach gehet zurück.

- Negotium ad nihilum recidit.
 Negotium rescinditur.
 Negotium in irritum cadit.
 Negotium rexitur.

Zurück halten. Vide Hindern.**Zur Ruh sich begeben.**

- Quieti se tradere *Cic. 1. de Divinat.*
 Somno se dedere *Cic. 3. Tusc.*
 Ire cubitum *Cic. pro Rose. Amer.*
 Dare corpus quieti *Liv. 9. ab Urb. 194.*
 Dare membra sopori *Horat. 2. Sat. 2. 17.*
 Capere quietem *Cic. ad Attic. 9.*
 Mandare corpus quieti *Lucret. lib. 4.*
 Dulci quiete membra levare *Ovid. 1. de Rem. Am.*
 Ire dormitum *Plaut. Curcul. 42.*
 [Nota. Composita à cubo, qua admissunt M. sunt ter-
 tia Conjugationis, ut accumbo, decumbo, iucumbo.
 Quae vero in non admissunt, sunt prima, ut incubo,
 recubo, &c.]

Zusag/sein Zusag halten.

- Stare promissis *Cic. 1. Offic.*
 Satisfacere promissis *Cic.*
 Solvere promissa.
 Facere dicta *Ovid. 3. Fast. 103.*
 Conservare fidem *Cic. 5. de Fin. 113.*

Confer **Versprechen halten.****Zusammen fügen.**

Conjungere Cic. pro Q. Rosc.

Connectere Cic. in Pison. 7.

Copulare Plin. 17. c. 19.

Conglutinare Cic. 1. de Orat.

Conlociare Cic. 3. de Finib.

[Combinare est verbum semibarbarum Vide Sueton.
9. Ep. 8.]**Zuschließen.****Die Thür zuschließen.** Confer **Thür.**

Obserare fores Nep. Dion. 6. 9.

Claudere fores Cic. 5. Tusc. 83.

Valvas alicujus domus obstruere Nep. Pausan. c. 5. 2.

Obdere ostio pectus Terent. Eun. 3.

Zum Studiren sich wieder begeben.

Referre se ad studia Cic. 1. Tusc. 1.

Ad pristina studia se revocare Cic. de Cl. Orat.

Literarum studia repetere Cic. de Fat.

Intermissa studia revocare Cic. 1. Tusc. 1.

Ad studiorum consuetudinem atque usum redire
Terent. And. 1.

Animum rursus ad studia adjungere Terent. And. 1. 1.

Ad studia se rursus conferre Cic. 2. de Finib.

Zustimmen mit jemand.

Conspirare cum aliquo Cic. 2. de Leg. Agr. 16.

Assentiri alicui Cic. 3. de Orat.

Sentire cum aliquo Cic. 1. de Invent. 9.

Ire in sententiam alicujus Cic. Fam. Ep. 2.

Discedere in sententiam alicujus Liv. 8. Bel. Pun.

Facere cum aliquo Cic. pro Syll. 27.

Suffragari alicui Cic. 7. Verr.

Adjicere calculum suum alicui Plin. Jun. l. 1. Ep. 2.

Sub-

Subleuare voluntati alicuius *Marcell.*

Zuthun.

Was hast du mit ihm zu thun.

Quid tibi negotii cum illo?

Quid tibi cum illo rei est?

**Meine Krankheit mache / daß ich des
Nachts kein Aug kan zuthun.**

Morbus meus inhi omnem adimit somnum.

Ob morbi vehementiam nocte somnum non video.

Morbi incommoda omnem tempore nocturno ab oculis meis amouent somnum.

Ob malam corporis mei dispositionem nullus sese nocte somnus oculis meis offert.

Zutritt.

Sich einen Zutritt machen. Vide Zugang.

**Wann du forefahren wirst / wie du ange-
fangen / wirst du dir einen Zutritt zu
grossen Ehren machen.**

Si eo, quo cepisti, tramite perges, aditum tibi ad maximos honores aperies.

Si, ut instituisti, perges, ad summos tua virtus te excollet honores.

Si cursum institutum tenebis, merces tuorum meritorum erit amplissima dignitas.

Zu wider seyn. Vide Widersetzen.

Zu wissen thun.

Einem eine Sach zu wissen thun.

Certiozem facere aliquem de aliq. re *Cic. 6. Verr.*

Erudire aliquem de aliq. re *Cic. ad Cal. 2. 11.*

Certiozem aliquem reddere de aliqua re *Plant. Moss.*

3. 20.

Certum facere aliquem de aliqua re *Plant. Pseud. 3. 16.*

Detegere alicui aliquid *Liv. 10. ab Urb.*

Con-

Confer **Wissen lassen** in lit. 2.
Zweiffelen.

Dubitare Cic. 4. Acad.

Addubitare Cic. in Oras. 76.

Ambigere Terens. Heaut. 3. 1.

Hæsitare Cic. 2. de Finib.

In dubio esse Liv. 3. ab Urb.

Hæzere animo Cic. 4. Acad.

Ancipiti atque incerto animo esse.

Adduci ad dubitationem Plin. l. 2. c. 26.

[Nota. Substantivum dubietas nemo ea, qua viginti
aurea & argentea Latinitas, etate usurpavit. Occur-
rit illud demum apud Eutropium aevi seculi Scripto-
rem 6. 16.]

Einem zweiffelnd machen.

Adducere aliquem in dubitationem Cic. App. l. 3.

Hæsitationem facere alicui Plin.

In zweiffel ziehen.

In dubium vocare aliquid Cic.

Ich stehe im Zweiffel.

Ancipiti cura distrahor.

Animi pendeo.

Incertus sum, quid consilii capiam.

Incertus animi sum.

**Ich zweiffele nicht / du werdest zu grossen
Ehren kommen.**

Nullus dubito, quin aliquando ad summum honoris
gradum sis evehendus.

Non dubito, quin tandem futurum sit, ut ad sum-
mum dignitatis gradum eveharis.

Non dubito, te ad summum dignitatis gradum eve-
ctum iri.

Non est, cur dubitem, quin ea consecuturus sis, quæ
in Republica putantur esse amplissima.

Nihil

Nihil mihi dubitationis relinquitur, quin futurum sit, ut summo loco habeatis.

Quin aliquando ad altissimum dignitatis culmen ascendas, nulla me tenet dubitatio.

Zwey miteinander versöhnen.

Conciliare alicui aliqueum *Cas. 7. Bel. Gal. 7.*

Duos conciliare inter se *Cic. pro Rosc. Amer.*

Pacem conciliare inter duos *Nep. Cim. c. 3.3.*

[*Asphrasis conciliare aliqueum cum aliquo non censetur Latina. Scioppius adversus Vossium phrasas conciliare aliqua & conciliare duos inter se rejicit. Verum verba Ciceronis pro Rosc. Amer. c. 22. ipsum erroris convincunt. Etiam feras inter se se partus atque educatio & natura ipsa conciliat. Et 9. Epist. 27. Pacis inter cives conciliandæ te cupidum esse latet.*]

Zweytracht.

Zweytracht anrichten.

Concitare discordiam *Cic. pro Muran. 73.*

Serere discordias *Liv. 3. ab Urb.*

Serere certamina *Liv. 7. Bel. Pun.*

Parere dissidium *Lucret. l. 1. 44.*

Dissidia seminare.

Materiam litis fingere.

Contrahere litigium inter aliquos *Plaut. Casin. 13. 31.*

Contrahere certamen *Liv. 7. ab Urb. 116.*

Zweyträchtig seyn.

Sie seynd immerhin zweyträchtig.

Semper inter se dimicant.

Semper ancipiti contentione distrahuntur.

Semper inter se lites fovent.

Jugiter à se invicem dissentiant.

Jugiter à se invicem dissident.

Nunquam ferè conveniunt.

Nunquam ferè inter ipsos convenit.

Zweytracht Stillen.

Sedare litem *Cic. 5. Ferr.*

Componere litem *Virgil. 3. Eclog. 22.*

Dirimere litem *Ovid. 1. Metam. 5.*

Componere discordiam *Tacit. lib. 15.*

Zwingen.

Einen zwingen.

Cogere aliquem *Cic. 2. de Leg. 24.*

Compellere aliquem *Cic. pro Milon. 54.*

Impellere aliquem *Virgil. 4. Aeneid.*

Urgere aliquem *Cic. 4. Acad.*

Necessitatem alicui afferre *Cic.*

Ahibere vim alicui *Cic. 3. Offic. 149.*

Ich hab das gezwungen gethan.

Coactus hoc feci.

Coactus id negotii in me suscepi.

Meru adductus sum ad hoc efficiendum.

Impulsus laborem illum subii.

Necessitas me ad hanc rem impulit.

Vi subactus id ad effectum deduxi.

F I N I S.

APPENDIX I.

Vocabulorum barbarorum.

Barbara

Latina.

Abbatissa

Dux Virginum Deo sacrarum

(Clarissimus Borrichius huic subjungit abominabilis. Cogitat. de Variis Ling. Lat. atq. pag. 25. cum autem hac vox ab Ecclesiasticis maxime à B. Hieronymo in Jerem. c. 22. 30. & a libi usurpata invenitur, merè barbaris adnumerandam [cum alias idem judicium de verbis justificare, prædestinare, mortificare, sanctificare, & sexcentis similibus ferendum esset] haud censemus.)

Abominatio

Exsecratio.

Abbreviatura

Scripturæ compendium.

(Acquisitio male huc refertur à Cl. Vossio, cum occurrit apud Iulium Frontinum, argentea Latinitatis Scriptorem lib. 1. de Aquæduct.)

Additius

Additus, appositus.

Adoptatio.

Adoptio.

(Plinium & Gellium ab iis, qui pro adoptatio pugnant, frustra patronos advocari, supra modo ostensum.)

Æternaliter

Æternum.

(Vocabulum æra, quod Cl. Voigtius hic adnumerat in suis de corrupta Latinit. Indic. referendum potius inter semibarbara, & occurrit enim apud Isidorum Orig. lib. 5. cap. 36.)

Afflatio

Afflatus.

Agonizare

Animam agere.

Aliqualiter

Aliquo modo, quodammodo.

Alternatio

Vicissitudo.

Amicabiliter

Amicè

U

Am

<i>Barbara</i>	<i>Latina.</i>
Amphibologia	Amphibolia,
Animaleculum	Bestiola.
Anatomia	Anatome.
Animitus	Ex animo.
Annihilare	In nihilum redigere.
Annulare	Abolere, antiquare.
Apparentia	Species, visio.
Appropriare	Proprium reddere,
Aptitudo	Habilitas.
Arrestare	Sub placito Principis vel curiæ detinere.
Archidux	Dux princeps seu primarius,
Affecurare	Securum reddere.
Affluentia	Auxilium, præsentia.
Affuectio	Consuetudo, usus.
Audibilis	Cadens sub auditum.
Augmentabilis	Crescendi accessionem habens:
Augmentator	Amplificator.
<i>(Augmentare in Calepini vocatio Lexico & aliis inde excerptis male Ciceroni tribuitur: Hic enim de Senect. cap. 20. non au- gmentavit, sed coagmentavit scripsit. Nec tamen etiam ut sic & Voigtio & aliis, intermerè barbara referendum: cum lega- tur apud Iulium Firmicum lib. 5. cap. 6.)</i>	
<i>B.</i>	
Balbuties	Hæsitantia linguæ.
Balsamere	Condire.
Barbironfor	Tonsor.
Beatificare	Beatorum numero addere.
Benefactor	Beneficus.
<i>(Cl. Scioppius pugnat pro hac voce ex analogia Plautini male- factor; verum frustra: analogia, nisi accedat auctoritas, non sufficit.)</i>	
Beneplacitum	<u>Voluntas, sententia;</u>

Barbara

Latina.

(Bellialis cum nitatur auctoritate Prudentii Hymn. Iejun. 4.
153. Cl. Voffio, id merè barbaris adscribenti, calculum nostrum
non adijcimus.)

Bibitio	Potatio, potio, perpotatio.
Bibliothecarius	Bibliotheca praefectus.
Bibo, onis	Helluo.
Bigamus	Digamus.
Bigamia	Digamia.
(Blasphemare his male adnumerat Cl. Borrichius. Occultis apud Tertullianum de Resurrect. carnis cap. 45. Hieronymus Epist. 75. ad Vigilant, Orosium. 7. 5.)	
Boatus	Mugitus.
Bovinus	Bubulus.
Brumetus.	Brumalis.
	C.
Caliditas	Calor.
Calefactivum	Quod calefacit.
Calumniosè	Per calumniam; contumeliosè se.
Cambium	Collybus, commutatio pecu- niae.
(Cambire apud Apulejum in Apolog. & Charisium lib. 3. legi- tur.)	
Canonicè	Ex praescripto canonum.
Canonizare	In canonicam referre, vel, Sanctorum ordinibus adscri- bere.
Capitaneus	Centurio.
(Captivare male huc referunt, cum hoc verbum attulerit Augusti- nus lib. 2. de Civit. Dei c. 11)	
Cardinalis	Purpurati patres.
Carentia	Inopia, egestas.
Casualis	Fortuitus.
Casualiter	Fortuito, casu.

U 2

Cati-

	<i>Latina.</i>
Barbara	
Causare	Efficere.
Centies	Centies.
Charitative	Ex charitate.
Chronica	Chronicum.
<i>(Cicindela ein Sicht. Mücke / vel ut hijce in locis vocatur, eim Johanne. Mücke / male huc refertur à Cl. Voigtio: ob via enim hac vox est apud Plinium lib. 18. cap. 26.)</i>	
Circulariter	In orbem, circularim.
<i>(Adjungit Cl. Borrichius Cespitare: Verum, quo minus hoc ver- bum merè barbaris adscribamus, obstat auctoritas Servii in Æn. 11. v. 671.)</i>	
Clausura	Inclusio.
Coadjuro	Adjuvo.
Coadjutor	Adjutor.
Cœlicus	Cœlestis, supernus.
<i>(Cœlitus melioris est commatiè.)</i>	
Cognoscibilis	Quod cognosci potest.
Coincido	Simul incido.
Collaterale	Quod à latere constitutum est.
Colendissimus	Plurimum colendus.
Collimare	Collineare.
<i>(Frustra pro hac voce allegatur Cicero lib. 2. de Divin. 59. meliores enim codices omnes habent collineet.)</i>	
Comitissa	Comes illustrissima.
Commissarius	Rei inquisitor.
Commensalis	Convictor.
Commater	
Compater	
Commonitorium	Commonitio.
Comparative	Comparatè.
<i>(Alii huc referunt etiam compati & compassio: verum male cum utrumque apud Hieronymum inveniatur: illud Epist. 87. hoc 89. c. 4.)</i>	
Compatriota	Sympatriota, conterraneus.

<i>Barbara.</i>	<i>Latina.</i>
Complacencia	Oblectatio.
Concernit	Attinet, pertinet.
Concivis	Civis.
Concordantia	Index vocum, concentus.
	Loca parallela.
Condescendere	Ingenio alicujus se conformare.
Conditionaliter	Sub conditione.
Condolentia	Societas ægritudinis, <i>condolentia.</i>
Confabulatio	Colloquium.
Confrater	Frater, collega.
Confessarius	Esse alicui à concionibus.
Confessionarius	Idem.
Conscientiosus	Justus, Dei timens.
Contrarior	Adversor.
Contribullis	Tribulis.
Contributio	Tributum.
Coordinare	Ordinare, in ordinem redigere.
Cordialiter	Ex animo.
<i>(Cordicitus non eandem meretur censuram, cum nitatur auctoritate Apollinaris Ep. 4. 6.)</i>	
Correctè	Emendatè.
Correspondere	Respondere, consentire,
Correspondentia	Consensus.
Crapulari	Crapula laborare.
Crinosus	Crinitus.
Curabile	Sanabile.
<i>(Vocabulum creatura Tertulliani & Hieronymi est, adeoque male, more barbaris a Borrichio adscribitur.)</i>	
Dapifer	Dapes ferens.

Barbara

Latina.

Desuratus	Inauratus.
Decanus	Decurio.
Decapitare	Securi ferire, cervices resecare.

(Decollare eandem censuram non meretur; quamvis interim optimis non veniat adnumerandum.)

Deceptio	Fraus, captio.
Derisio	Irrisio.
Degradare	De gradu dignitatis rejicere.
Dehonestare	Ignominia afficere.
(Dehonestus tamen apud Gellium legitur lib. 19. cap. 10. ut & dehonestamentum lib. 2. c. 27.)	
Desolatio	Excidium, vastitas.
Dictionarium	Lexicon, liber de vocum significationibus.

(Dictionarium ut dicamus, nulla unquam veterum auctoritate probabitur, inquit Cl. Buceus in præfat. For. Rom.)

Diescit	Lucescit, caelum albescit.
(Noctescit est Furi, veteris poetae apud Nonium.)	

Dies	Quotidie, in dies.
Digeries	Digestio.
Discordantia	Discrepantia.
Discorditer	Animo discordi.
Diversimodè	Varie, non uno modo.
Divisibilis	Dividuus.
Divisim	Separatim.
Doctiliter	Intelligenter.
Dolorificus	Dolorem afferens;
Dolorosus	Tristis.
Ductissa	Dux celsissima;

E.

Effectivè	Efficienter.
Effectivus	Vim efficiendi habens;

(Econ-

Barbara Latina.

(Econtra, quod Cl. Borrichius huc refert, potius semibarbara est adnumerandum. Est enim Hieronymi Epist. 12.)

Efformare Exprimere.

(Exardeo malè his annumerat Cl. Voigtius. substituens in ejus locum exardesco, cum verbum illud ab ipsomet Tullio usurpatum legatur s. Tusc. 121. & in Orat. 55.)

Excessivè Supra & præter modum.

Extemporaneus Extemporalis.

Extraordinariè Extra ordinem.

(Adjectivum extraordinarius tamen probum est & Ciceronianum.)

Extrinsece Extrinsecus.

(Extrinsecus non est Adjectivum, sed Adverbium, pro Adjectivo Latinis usu venit Externus.)

F.

Famigerare Famam diffundere.

Famiger tamen Varronis est Ling. Lat. V. 7. Famigerator, Famigeratio Plauti & Famigerabilis Apuleji.)

Felicitare Fortunare.

Festinantia Festinatio, properatio.

Finaliter Ad finem usque.

Florens Nummus aureus.

Fortalitium Propugnaculum.

Fortificare Munire.

Frigefacio Refrigerero.

Frigesio Refrigeror.

(Vossius & Borrichius etiam damnant verbum fructifico, quod tamen usurpat Tertullianus de Resurr. Carnis cap. 22.)

Fundamentalis Solidus, accuratus.

(Adverbium fundamentaliter paulo melioris est commatis. Vid. Sidon. Epist. 3. 8.)

G.

Gaudimonium Gaudium.

Gaudenter Cum gaudio, lato animo.

Barbara Latina.
 (Rejicitur etiam glorifico à Vossio, Borrichio, Voigtio : Verum cum sit Ecclesiasticum, nos mere barbaris non adnumeramus.)
 Glossare Interpretari, exponere.
 Gratitude. Gratus animus, memoria beneficii.

(Ingratitudo melioris est commatis : Legitur enim apud Cassiodorum seculi ferrei Scriptorem, lib. V. 8. adoque semibarbarum est.)

Gulositas Ventris & gutturis vitium.
 (Gulosus tamen & gulosè Latina sunt.)

H.

Hæreditare } Hæreditatem consequi, hæreditatem adire.
 Hæredare }
 Hebdomadatim Quavis hebdomade.
 Homegnum } Clientela.
 Homintam }
 Humillificare Submittere.

(Hic Cl. Voigtius etiam addit humiliare : Verum potius inter semibarbara referendum erat : cum occurrat apud Salvianum lib. 6. Miror participium humilitus a Calepino adscribi ipsi Tullio ex 2. Nat. Deor. Animalia humiliata, ut cibum terrestrem facile rostris contingant : Cum omnes libri, veteres & novi, quotquot evolvere licuit, sententiam illam loco citato ita exhiberent : Atque etiam aliorum ea est humilitas, ut cibum terrestrem rostris facile contingant. Injuriam ergo Cicero nisi sariit Calepinus, qui ipsi hanc vocem semibarbaram adjudicat. Confer, quæ supra notavimus ad Germ. Demilethigen.)

I.

Idoneitas Habilitas.
 Illegitimus Legi repugnans.

(Borrichius defendit hanc posteriorem vocem contra Vossium ex Valerii Maximi II. cap. 2. Vbi illegitimæ intemperantiæ signum scribatur : Sed doctissimum illum virum editionibus non accuratissimis deceptum esse, pluribus ostendit Cl. Cellarius.)

In-

Barbara

Latina.

Immane	Persevero.
Immediatus	Proximus.
Immediata	Proximè.
Immoriger	Malè moriger.
Immorigerus	Non obediens.
Impertinens	Ad causam non pertinens.
Importantia	Momentam pondus.
Impregnare	Stuprare, gravidam reddere.

(*Quo jure Borrichius huc referat impuber nullus capio : Cuius ipse Cicero hoc vocabulum adhibeat in Catil. 85. scribens, Filiumque ejus impuberem [qui Accusativus utique est à Nominativo impuber: nam impubes & impubis faciunt in Genitivo impubis non impuberis.] ligatum à Pratore missum in carcere necandum esse dixit.*)

Incertitudo Incertum.

(*Sic incertum belli Iustin. 38. 1. Incertum maris & tempestatum Tacit. An. 3. 54. Certitudo est vox semibarbara : Vide Ammianum Marcell. 30. 3.*)

Inadvertentia Inconsiderantia.

(*Cl. Voigtius etiam vocem inconsiderantia in barbaris ponit: Verum pessime : Est enim non solum Suetonii in Claud. Cesare cap. 39. sed etiam ipsiusmet Tullii ad Q. Fr. lib. 3. 24. Cujus in hoc uno inconsiderantiam & ego sustinebo, ut poterò.)*

Inconsideratio Inconsiderantia.

Incidenter Obiter in transcurso, *ὁ ἄλλοῦ*.

Incidentaliter Casu, præter expectationem.

Incorrigibilis Inemendabilis.

Infideliter Malà fide.

(*Fideliter tamen Ciceronis est 1. Offic. 131.*)

Infinities Infinitè.

Infirmitec Infirmitè.

(*Firmiter tamen valet.*)

Incompetens Non legitimus.

Barbara

Latina.

Inhonorare

Ignominia afficere.

(*Sed sanum est inhonoratus. Cicero 3, Tusc. Vita inhonorata & ingloria.*)

Indebitè

Injustè

(*Indebitus tamen Latinum est.*)

Insignitum

Insigne, signum.

Infolite

Infolenter.

(*Ineloquens est Lactantii de Opific. Doi cap. ult. adeoque male à Voigtio merè barbaris adnumeratur.*)

Ineptitudo

Natura inhabilis.

Inextinguibilis

Inextinctus.

Indispositus

Inordinatus.

(*Indispositè est Seneca Epist. 125.*)

Indivisibilis

Individuus.

Inferioritas

Inferior ordo.

Ingurgitatio

Crapula, ebrietas.

(*Ingurgitare tamen Latinum est. Vide Cicer. in Pisos. 32.*)

Inhospitallyter

inhospitalium more.

(*Inhospitalis & inhospitalitas à Plinio & Cicerone usurpantur.*)

Inordinatio

Confusio, dražla.

(*Inordinatus tamen bene dicitur auctoritate Livii 2. Bell. Pun. 209. Adverbium inordinatè quidam de civitate Latina eliminant: Verum restituitur auctoritate Cornelii Celsi. lib. 3. 36 scribentis, febrès inordinatè redire. Inordinatim etiam nititur auctoritate Ammiani XIX, 14.*)

Insensatus

Sensu destitutus.

Insensitivus

Sensum non habens.

Insensibilitas

Stupor.

(*Insensibilis Gellii est lib. 17, cap. 10.*)

Insufficienter

Nimis parcè.

(*At sufficienter est Vlpiani.*)

Insufficiens

Nimis parcum.

(*Insufficiens pauli, melioris est commatis.*)

InusufflareFlando ingerere.

Barbara

Latina.

(Iosolare à Voigtio hic nullo jure adscribitur, cum sit Columella
seculi argentei Auctoris, eruditionis fama celebratissimi lib. 4.
c. 17. 7.)

Integraliter Integre, plene.

Intelligibiliter Intelligententer.

(Intelligibilis Seneca est. Ep. 124.)

Intertexere Intexere.

(Adjectivum intertextus interim legitur apud Quintilianum
lib. 8. cap. 5.)

Interlocutorium Interlocutio.

Interfectis Oculis.

At interficere & interfector Ciceroniana sunt.)

Interludium Ludus jocusque intermissus.

Inerola Subucula.

(Inobediens & inobedientia nituntur auctoritate Cassiodori II.
14. & Orosii VII. 39. adeoque male à Borrichio huc referuntur.)

Interior Amicior, familiarior.

Inticulare Inferibere.

Intrinsicè Intrinsicus.

(Intimatio est Mercurii Capella seculi ferrei Scriptoris, adeoque
male à Voigtio inter merè barbara refertur.)

Inventarium Bonorum index, commenta-
rius.

Intoxicare Veneno interficere.

Inviolabiliter Inviolare.

(Adjectivum inviolabilis improbare nefas est: cum sit Sili lib. 16.
v. 16.)

Involare Non violare.

(Verbum jocularè male barbarè adnumeratur à Voigtio: Est
enim Livii lib. 7. ab urbe.)

Irreconciliabilis Inexplicabilis.

(Inrationabiliter est Ammiani XIX. 21. male ergo in mere bar-
barè scribitur à Voigtio. Irrationabilis est Quintilianus De-
clam. IX.)

Irremissibilis Inexpiable.

Irre-

<i>Barbara</i>	<i>Latina.</i>
Irremissibiliter	Nulla spe veniæ.
Irregularitas	Commillum contra regulam.
Irregularis	Etiam barbara sunt.
Irregulariter	
Irreparabiliter	Irreparabili jactura.
Irrevocabiliter	Irrevocabili conditione.
	<i>L.</i>
Lacticinium	Opus lactarium.
Lapidicina	Lapidicina.
Lacessitio	Contentio.
Laniatio	Laniatus.
Lateraliter	A latere.
Lazativum	Lazandi vi præditum.
Lautor, lotor	Is qui lavat.
Legalitas	Legum observantia.
Legaliter	Secundum legem.
(Legalis est <i>Quintiliani lib. 3. cap. 8.</i>)	
Legitimare	Legitimum reddere.
Levativum	Quod levamentum præstat.
Licentiatius	Honores proximos à Doctore consecutus.
Licitè	Honeste, juste.
(Licitò latinus est. Vide <i>Solin. cap. 11.</i>)	
Llga	Fædus, fæderatio.
Litigatio	Concertatio.
(Litigare, litigium, litigiosus, litigator <i>proba sunt.</i>)	
Literaliter	Ad literam, ad verbum.
Livorosum	Livoris plenum.
Lubricitas	Lubricum.
(In hoc lubrico ætatis inquit <i>Plinius Ep. 3. 12.</i> Lubricus adole, centiar <i>Tacit. 14. 56.</i>)	
	<i>M.</i>
Maculatura	Litura.

Barbara

Latina.

Magnalia	Magna ac miranda.
Magnasimiliter	Magno fortique animo.
Magnificens	Magnificus.
Maxima & Subst.	Axioma, regula.
<i>(Matricula male his adjungitur à Borrichio. Occurrit enim apud Vegetium. lib. 1. c. 20. Latiniore dixerunt Album.)</i>	
Mentaliter	Mente ac cogitatione.
Mediate	Remote, interveniente alio.
Mediator	Conciliator, Sequester.
Medicinaliter	Manu medica.
<i>(Mensurare his male annumeratur à Borrichio, cum sit Vegetii lib. 1. c. 25.)</i>	
Miraculosus	Mirabilis, portentosus.
Mille artifex	Caarus mille artium.
Mingo	Mejo.
Misericorditer	Miseratione aliorum.
<i>(Modernus est Cassiodori: male ergo Cl. Borrichius in merè barbaris ponit.)</i>	
Modifico	Modum construo.
<i>(Mortificare cum sit Tertulliani Resurr. c. 37. cum Cl. Borrichio mere barbaris non adnumeramus.)</i>	
Mollifico	Mollio.
<i>(Molestare non multo melioris est commati.)</i>	
Moneterius	Qui monetam cudit.
Monialis	Virgo Christo dicata.
Montuosus	Montosus.
<i>(Moralitas est Macrolii lib. 5. Saturn. c. 7. adeoq; male huc refertur à Voigtio.)</i>	
Multoties	Crebro, sæpius, identidem.
N.	
Necessitare	Necessitatem adferre.
Neutralis	Neutrius partis.
<i>(Cicero eos, qui barbaris neutrales dicuntur. Epist. 9. 6. otiosos nuncupat. Substantivum neutralitas non minus rectè barbaris adjudicatur.)</i>	

- Barbara** Latina.
Notorie Manifeste, aperre.
 (Nocuus proscriptus à civitate Latina Voigius: verum restituitur auctoritate ipsius Tullii 3. de Leg. 8. Magistratus nec obediens & nocuum civem multa, verberibus, vinculisque coercento.)
- Novendecim** Undeviginti.
 (Nigredo est Apuleii lib. 2. adeoque barbaris non adjudicandum, Latiniore interim sunt Nigror, Nigritudo, Nigrities.)
- Nubilosus** Nebulosus.
 (Nullatenus non barbarum, ut putat Borrichius, sed semibarbarum est, cum occurrat apud Cassiodorum, lib. 3. 4.)
- O.
- Objecto** Argumentum, in contrarium adductum.
 (Objectio tamen pro exprobratione legitur apud Casarem 3. Bell. Civil. 230.)
- Observandissimus** Maxime observandus.
- Obvialto** Occursus.
 (Verbum obviate duo priora Latinitatis secula, aureum scilicet & argenteum etiam ignorant, usque demum sunt Macrobius, Vegetius & Mamertus.)
- Octodecim** Duodeviginti.
 (Levius lib. 9. cap. 33. & lib. 27. c. 29. etiam per decem & octo offert.)
- Octuaginta** Octoginta.
 (Oculariter cum sit Sidonii Ep. 7. 14. male a Borrichio inter mædæ barbara refertur.)
- Offatim** Particulatim, per partes.
 (Substantivum officialis apud Apulejum, aequa Latinitatis scriptorem, ut vult Forum Romanum, legitur. Quod si verum, male id Voigius mere barbaris adjudicat.)
- Oratorium.** Locus orationis.
 (Præteritum orditus, quamvis apud antiquiores non reperitur: quia tamen Priscianus probat, non putem recte a Voigio in barbarorum classem conjici.)

Barbara

Latina.

P.

Pacificè	Tranquille.
Palliditas	Pallor.
Panifex	Pistor.
Parochia	Parœcia.
Partialis	Partium studiis abreptus.
<i>(Particularis & particulariter, quæ Cl. Voigtius etiam in horum barbarorum classem conjicit, leguntur apud Apulejum lib. 3. de Philosoph. habitud. & Jul. Firmicum lib. 3. cap. 2.)</i>	
Pasquillus	Libellus famosus, satyra.
Patrinus	Sulceptor.
Peculâri	Depeculari.
<i>(Peculator Ciceronis est 3. offic. 95.)</i>	
Pensionarius	Vectigalis.
Perdonare	Com. donare.
Perfectionaliter	Perfectè.
Pernicialiter	Perniciose.
<i>(Pernicialis sæpius legitur apud Plinium. Vid. lib. 15. c. 18, & lib. 24. c. 1.)</i>	
Perpendiculariter	Ad perpendiculum.
Personaliter	Coram, per se.
Pestiferus	Pestifer.
Pillula	Catapodium.
Piscatio	Piscatus.
Plausibiliter	Cum applausu.
Ponderositas	Gravitas.
<i>(Adjectivum ponderosus est Ciceronis ad Attic. lib. 2. 26.)</i>	
Postilla, x	Commentarius Evangelicus.
<i>(Hæc vox inde orta est, quod expositio est post illa scil. verba, quæ fundamenti vice ponuntur. Unde bene poetæ; Biblia sunt ante hæc, hæc sunt post illa legenda.)</i>	
Prafigurare	Denotare, exprimere.
<i>(Potentialiter male à Borrichio mere barbarè accensitur: Est enim Sidonii lib. 7. Ep. 14.)</i>	

<i>Barbara</i>	<i>Latina.</i>
Prænominatus	Antedictus, supradictus.
Præprimis	In primis, cum primis.
Præservare	Adrepentem morbum antevertere.
Præsupponere	Pro concessio & probato sumere.
Præparamentum	Præparatio.
Prævarare	Depravare.
<i>(Primatus nullo jure proscribitur a Voigtio, cum ea voce usi legantur probatissimi Auctores Varro 1. de Re Rust. c. 7. & Plinius lib. 13. cap. 12.)</i>	
Prioritas	Primatus.
Priorissa	Præfecta virginum sacrarum.
Privilegiatus	Privilegio instructus.
<i>(Privilegiatus ejusdem est commatis.)</i>	
Private	Privatum.
<i>(Calepinus pro hac voce allegat Ciceronem ad Attic. l. 7. 127. Illud private non adscribis, & tibi gratias egit: Verum ex vetusto codice legendum id puto non adscribis, Vide F. Rom. p. 295.)</i>	
Processio	Processus.
Processionaliter	
Prodigalis	Prodigus.
Prodigalitas	Profusio, nimia liberalitas.
Prodigaliter	Effusè.
Proficue	Utiliter.
<i>(Proficue semibarbarum est. Vide Cassiodorum lib. 1. Ep. 39.)</i>	
Prolificus	Fœcundus.
Prolificare	Prolem gignere.
Promanare	Emanare, permanare.
Promotor	Patronus.
<i>(Hoc vocabulo nostri dignitatis amplificatorem, ut Cicero vocat lib. 2. Ep. 9. describunt.)</i>	
Promptitudo	Alacritas, propensio.

Barbara

Latina.

(Verbum pro palare quod Cl. Borrichius etiam in hanc barbarorum classem conjicit, potius semibarbarum dicendum. Vide Mamert. l. 2. & Oros. VI. 1.)

Prophetissa	Prophetis idis.
Prophetare	est Tertuliani Resurr. carn. cap. 28.)
Proportionalls	Proportionatus.
Proportionaliter	Pro rata parte.
(Profectio cum sit Salviani lib. 8. male huc referatur à Borrichio.)	
Procoparens	Primus parens.
Procollum	Adversaria.
Procolotarius	Primus Notariorum.
Puillanimites	Timide, animo fracto.
Puillanimitas	Timiditas.
(Puillanimitis est Mamerti, adoque semibarbarum.)	

Q.

Quantitative	Secundum magnitudinem.
Quancocius	Quam primum.
Quadragesies	Quadrages.
Quercimus	Quercus.

R.

Rapinari	Rapers.
Ratificare	Ratum facere.
Ratificatio	Ratihabitio.
Rationabilis	Probabilis.
Rationabiliter	Probabili ratione.
Realiter	Revera.
Rebaptizare	Iterum baptizare.
Rebellifare	In obloquendo rebelles imitari.
Recapitulare	Summa rerum capita afferre.
Recentor	Recens.
Recidivare	Recidivam pati.
Recommendare	Commendare.

X

Re.

	<i>Latina,</i>
Barbara	
Recompensare	Compensare.
Recreamen	Recreatio.
Redargutio	Reprehensio, refutatio.
Reduplicare	Conduplicare.
Redhostimentum	Compensatio.
<i>(Hostimentum est Plauti & redhostite Pacuvii: utrumque ob-</i> <i>soletum.)</i>	
Regulariter	Secundum regulam præscri-
	ptam.
Refectorium	Cænaculum monachorum.
Reiterare	Iterare.
Reiteratio	Iteratio.
<i>(Citatæ pro hac ultima Voce in Lexicis fere omnibus Quintilia-</i> <i>nus lib. 11. 2. Quo exciderunt, retractantur: ut crebra rei-</i> <i>teratione fimentur: Verum in codicibus castigatioribus le-</i> <i>gitur iteratio.)</i>	
Rejuvenescere	Virtus juvenis recipere.
Religiositas	Pietas erga Deum.
Relucidare	Illuminare.
Remandare	Iterato mandare.
Remediari	Mederi.
<i>(Remediare est Scribonii & Hygini. Remediabilis etiam apud</i> <i>Senecam legitur Epist. 95.)</i>	
Renegare	Abnuere.
Repulsio	Repulsa.
Resonantia x	Sonitus.
Respectivè	Comparatè.
Revisio	Recognitio.
Revolutio	Conversio.
Ridicularius	Ridiculus.
Ridiculosus	Ridiculus.
Rigorosus	Rigidus.
<i>(Restaurare male improbat Andreas Schottus lib. 3. Tullianar.</i> <i>Quæst.</i>	

Barbara

Latina.

Quest. cum illud Tacitus & Justinianus non proinde Latinitatis scriptores saepe usurpant. Non interim tamen verbo instaurare, quo seculum aureum usum, aqua auam.)

Robustè

Nervosè.

Robustitas

Robur.

(Præteritum reuersus sum apud Ciceronem, Livium aliosque ætatis aurea non legitur, sed semper reverti: ab antiquo revertito: barbaris tamen adjudicari non potest, cum sit Curtii, aliorumque non paucorum argentea Latinitatis Scriptorum.)

Rorulentus

Roscidus.

Rubedo

Rubor.

(Rubeus eandem censuram non meretur, arbitrante licet Vossio cum sit Columella lib. 6. cap. 1.)

S.

Salvus conductus

Fides publica interposita.

Saxiperium

Pera.

(Salvifico quod ab aliis huc refertur potius semibarbarum censemus. Vide Alciom. ad Soror. v. 280.)

Sannare

Irridere.

(Cl. Voigtius verbum sannare emendandum putat per subsannate, qua & Celeb. Vossii mens est: Verum utrumque eadem sannana dignum est.)

Sacrificia

Sacrarium.

(Adjectivum lapidus, a, um male rejicitur à Cl. Vossio: Nisi enim auctoritate Apicis de Art. Culm. VI. c. 6.)

Scandalosum

Quod est offensionis.

Scibile

Quod sciri potest.

(Sacrificare male eliminatur è Civitate Latina, cum ter apud Plinium, occurrat.)

Scurrilitas

Obscœnitas.

Secretarius

A secretis epistolis scriba.

Secrete

Secreto.

Securiter

Secure.

Septimanatim

Quavis hebdomade.

Servitor

Minister.

<i>Barbara</i>	<i>Latina.</i>
Situari	Situm esse.
Situatio	Situs locorum.
Somnolentus	Somno plenus.
Somnolentia	Languor.
Sophisticari	Sophistas imitari.
Sopitivum	Soporiferum.
Sordides	Sordes.
Spondaius	Spondiacus.
Spontaneus	Voluntarius.
Stannare	Stanno illinere.
Sternutatio	Sternutamentum.
Subalternare	Alternis superiorem & inferior rem esse.
Subalternus	Secundarius, inferior.
Subditissimus	Subjektivissimus.
Subintelligo	Subaudio.
Subitanè	Subito.
Successive	Progressu temporis.
Saccinetim	Breviter.
Succursus	Suppetiæ.
Sufficiencia æ	Quod satis est.
Suffraganeus	Episcopi Vicarius.
Superiorites	Fastigium.
Supercriptio.	Inscriptio.
Superficialiter	Obiter.
Supernaturalis	Naturæ vires supertrans.
Superventio	Superventus.
Syndicatus	Syndici munus.
	<i>T.</i>
Tangibile	Sub tactum cadens.
Tardatio	Tarditas.
Tegulare	Tegulis sternere.

Barbara.

Latina.

Temporalitas	Diversa temporis conditio.
Temporaliter	Ad tempus.
Tenebrare	Tenebras inducere.
Tepiditas	Tepor.
<i>(Cl. Vossius & Borrichius huc etiam referunt tepidare pro tepa- facere: verum male: Est enim Plinius lib. 17. c. 26.)</i>	
Thesaurarius	Æratil præfectus.
Textus	Verba auctoris.
<i>(Hoc artus textrina proprium vocabulum est. Interim ad stylum per metaphoram referri posse non nego.)</i>	
Thursificare	Thura incendere.
Titulare	Titulo ornare.
Tonitruare	Tonare.
Totaliter	Penitus.
Tormentare	Excruciare.
Toxicare	Veneno inficere.
Transactio	Decisio.
Transmutatio	Immutatio.
Tredecim	Tres & decem.
<i>(Tredecies sâmen nititur auctoritate Tullii s: Varr. 156.)</i>	
Trigestes	Tricies.
<i>(Truncare, quod quidam volunt, eandem censuram non me- retur, cum occurrat apud Valer. 6. Argon. 114.)</i>	
Tumba	Sepulchrum.

U.

Vacantia	Vacatio à labore, à studiis.
<i>(Vane Vossio improbatum, est Tertulliani de Resurr. Carn. c. 32.)</i>	
Vasallus	Clientis fiduciarius.
Vecorditer	Animo vecordi.
Vegetativum	Vegetans.
Venenosus	Venenatus.
<i>(Veneranter Apuleji, seculi anni Scriptoris, auctoritate nititur, adeoque male à Voigtio in merè barbarorum numerum refer- itur.)</i>	

<i>Barbara</i>	<i>Latina.</i>
Ventofitas	Ostentat or.
Verifico	Probo.
Veriloquus	Veridicus.
Vice Rector	Rectoris vicarius.
Victoriosè	Manu victici.
Victimare	Immolare.
Victualia	Victui necessaria.
Vilefacio	Vilem puto.
Vigiles	Vicies.
Virtuosus	Virtute præditus.
Virtuosè	Honestè.
Vitunculus	Homuncio.
Vituperium	Vituperatio.
Visceraliter	Penitentiè.
Ultimatè	Proximè.
Ultimatum	Denique.
<i>(Unanimiter temperam merè barbaris adscribit Berrichius. idem sit Arnobii & Orosii IV. 6.)</i>	
Unigenitus	Unigena.
Voluptuarius	Voluptarius.
<i>(Voluptuosus male huc refertur à quibusdam: Est enim Quin- tiani Declam. CCLX.)</i>	
Votive	Ex voto.
Usualiter	Usitate.
Uxoratus.	Qui duxit uxorem.

*Sequuntur vocabula, Latina quidem vocè, sed barbara significa-
tione.*

Advocare pro causam agere *barbarum est.* Latinis enim notat
vocari, cogere.

Causare pro efficere, causam esse, *barbarum.* Latinis enim si-
gnificat *veram vel vanam causam afferre.*

Communiter pro vulgo *barbarum.* Latine enim idem est, quod
sine partitione.

Comptare pro colligere *barbarum.* Latine enim notat *speliare.*
Con-

Condolere pro *συμπαθεω* barbarum. Latine enim simul incl-
dit cum simplici *dolere*.

Cordatus pro animosus barbarum. Latinis enim idem est,
quod *solers* & *sapiens*.

Desolare pro diruere barbarum. Nam Latinis significat *solitu-
dinem facere*.

Discretus pro modestus barbarum. Latinis idem est, quod
divisus.

Excessus pro enormi morum aberratione barbarum. Notat
enim idem, quod *discessus*.

Medium pro subsidio & sumptu barbarum. Latine enim signi-
ficat *medium locum vel rem*. Metaphorica sunt illa Ciceronis
in medium proferre, in medio relinquere, de medio tollere.

Pro tempore pro iam, hoc tempore barbarum. Latinis pro tem-
pore notat, prout *tempus fore*.

Quoad pro secundum barbarum. Latine enim est *quousque,
quamdiu*, & non nominibus per Accusativum, sed verbis
præfigitur.

Stipendiarius pro alumno barbarum. Latinis enim stipendia-
rius est, qui solvit stipendia.

Votum pro suffragio barbarum. Latinis enim notat *promissio-
nem Deo factam*.

Erubescere alicujus barbarum. Nunquam enim hoc verbum
apud Latinos construitur cum Gentivo.

Mutuo dare, mutuo sumere barbara sunt. Latini enim hæc
efferunt per *mutuum dare, mutuum sumere*.

Pro & *contra* barbarum: Latine *in utramque partem*.

Rebus sic stantibus barbarum. Dices, *Rebus ita se habentibus*.

F I N I S.

☉ (0) ☉

APPENDIX II.

Adagiorum & gnomatum. usitatorum.

A.

Accidit in puncto, quod consperatur in anno.

Es begiebt sich manchmahl in einem Augenblick/
Dessen man sich ein ganzes Jahr nicht verschien.

A bove maior discit arate minor.

Was die Alten jungen / pffien die jungen.

A cane non magno saepe conatur aper.

Ein geringer Feind kan auch schaden.

Ab alino lanam (sic petere)

Wiatwürst im Hunds. Et II suchen.

Accipit & glebam erro.

Er schlägt nichts auß.

Accum habet i peccare.

Er ist nicht gar ein Narr.

Accipies paleam, si non vult solvere nequam.

Vor ungewisse Schule ÷ soll man Haberstroh uehmen.

Adde parum parvo, parvum superadas puillo.

Sapientis hoc faciens magnum cumulabis accrum.

Wer den Pfening nicht spart / der bekommt den Was
gen nicht.

Adhuc caelum volvit it.

Der alte Gott lebet noch.

Ad lecteri poli curas extendere noli.

zu zuckig ist halb nârrisch.

Afflictio non est addenda afflictio.

Einem bekümmerten Herzen soll man nicht mehr
Bekümmernuß machen.

Arbor honoratur, cujus nos umbra tuerur.

Den Baum / dessen Schatten man geneußt / ehret
man billich.

Annulus ex vitro vitreo donatur amico.

Darnach der Mann ist / brâtt man i meinen Hering.

Atas non semper fuerit, composita aidos.

Man soll etwas lernen / weil man jung ist.

Equalis aequali delectat.

Gleich und gleich gesellt sich gern.

Alopicus graculus.

Der mit anderer Leut Gut pranget.

Apud novercam queri.

Dem Hecker beichten.

Ad primum quævis arbor non corrumpitur.

Der Baum fällt nicht vom ersten Hau.

Amanthum ira amoris redintegratio est.

Buhler Zanck ist der Lieb ein Anfang.

Amicorum omnia sunt communia.

Τὸν φίλον τὰ πάντα κοινά.

Vor guten Freunden schleußt man kein Brod ein.

Amicus certus in re incerta cernitur.

Rebus in incertis certus spectatur amicus.

In der Noth erkennet man einen Freund.

Amici sues temporum.

Um guter Freund willen wird manchemahl die Zeit
verdeibet.

Amicus verus rara avis.

Gute Freunde seynd gar dünne gesäet.

Amicus ollaris.

Ein Schmaroger.

An nescis longas regibus esse manus?

Herren Hand reicht in weite Land.

Anima sicca, sapientissima

Αυη Ξυχη σοφωτάτη. Heraclei.

Ein nützern Leben ist das beste.

A prece duc orlum, ne res eat acta retrosum.

A prece fac orlum, ne serpens det tibi morsum.

Sete alles mit dem Gebeth an.

Arbitrii nostri non est, quid quisque loquatur.

Man muß die Leut reden lassen: die Fische können es nicht.

Animus in oculis habitat.

Man siehet ihm am Bart an/ was er vor ein Gesell sey.

Abstint a mensa detractio, Aerus & ira.

Sed cum leiritia samator ~~perus~~ & esca.

Bym Fisch soll man nicht zanken.

Astutiam rapido gestat sub pectore vulpem.

Er ist nicht ein Schaaf/ wie er Woll trägt.

Acus hircillat.

Alte Geiß lecken auch gern Saltz.

Arcus nimium intentus rumpitur.

Wenn man den Bogen zu hoch spannen will/so zer springt er.

Ars longa, vita brevis. Hippocrat.

משך חיים קצר והמלאכה מרובה Ben. Syr.

Des Lebens ist wenig: aber des Lernens ist viel.

Aurea ne credas, quaecumque nitescere cernis.

Es ist nicht all Gold/ das da bliencket.

Audit carnificem spernens audire parentem.

Was Eltern nicht folgen will/muß endlich dem Hencker folgen.

כל שימורת לפני מותו המוח לה ימרת אוחו:

"Osis Sophocles Sporos, & mév-oiye Juvétau.

'Eidh évreβéaw κάρθραve δεσφιδίνv.

Ante obitum moriens, non moriturus, obit.

Wer da stirbt/ehe er stirbt/der stirbt nicht / wann er stirbt.

As portus miseriae.

Ein Handwerck hat einen güldenen Boden.

Asino ossa das, cani pileas.

Du thust gerad das Widerspiel.

Asperius nihil est humili, cum surgit in altum, Claud.

Kein Messer ist/das schärffer schürt /

Dann wann ein Bau'r ein Herr wird.

Ambitiosus honor & opes & vana cupido.

Hæc tria pro tero Numine mundus habet.

Den Ehrgeiz / Augensult und Geld /

Ehret als ihren Gott die Welt.

Amicorum limina rarius sunt frequentanda:

Man muß gute Freund nicht zu viel überlaufen.

Ah homo si sciret, quando mors atra veniret:

Non sic dormites, sed cœli regna scires!

Zürwahr O Mensch / wann dir wär kund

Gewisse Zeit und Todes-Stund /

Es würde nach des Himmels Gut

Sich sehnen mehr dein Herz und Muth.

Aurea nunc vere sunt secula : plurimus auro.

Venit honos, auro conciliatur honor. Ovid.

Reichtum bringt jetzt Ehr und Freundschaft.

Autota Musis amica.

Morgen-Stund hat Gold im Mund.

Ethiops non albescit.

Alt läßt nicht von Art.

Artem quævis terra alit.

Ein Handwerck hat einen goldenen Boden.

Allos ex suis quisque nititur moribus.

Aurum hoc in te, quod novit peritus in se.

Es sucht keiner den andern hinder dem Ofen/wenn er
nicht selbst darhinder gewesen.

Aliud stans, aliud sedens sc. loquitur.

Er bleibt gar bey seinen Worten nicht.

Aquam & pumice postulare.

Bratwurst im Hunds-Stall suchen.

Aquilam volare doces.

Du wilt den Hünern die Schwäng auffbinden.

Ante pilos sapis.

Das Ey will klüger seyn denn die Henne.

B.

Bacchus & argentum mutant mores sapientum.

Der Wein/Geld und Gut/verkehret auch der Weisesten
Muth.

Beatius est dare quam accipere.

Μακάριον ἐστὶ δίδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν.

Geben ist selziger / dann nehmen.

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Eltern verzärtlen oft ihre Kinder selbst.

Bonus quod bene fit, haud perit.

Was man den Frommen zu gut thut/oder was man
an die Frommen wend/ist nicht verlohren.

Boni pastoris est condere pecus, non deglubere.

Man soll die Schaaf zwar scheeren / aber ihnen die
Haut nicht über die Ohren ziehen.

Bonus condus, bonus promus.

Wer da sp. hret/waß er hat/der findet/waß er bedarff.

Bis ac ter quod pulchrum.

Δὲ καὶ τρις τὸ καλόν.

Ein gut Liedlein kan man nicht zu viel singen.

Be-

Benignitas ultra facultates patere non debet. *Tacit.*
 Man muß nicht si eygebiger seyn / als es die Mittel
 erleyden wollen.

Bonus homo oppositus maturescit.

Es bringt e ner den andern an.

Bonus Servarius bonum quoque facit Bonifacium.

Ein guter Auffheber ist ein guter Darsteller.

C.

Cantabit vacuus coram Latrone viator.

Ein Bettler hat wenig zu verlihren.

Camelus saltat.

Die Ruh geht auf Stelken.

Camelus desiderans cornua, etiam aures perdidit.

Wer zuviel habē will/der behält zu Zeiten gar nichts.

Caenum praedium.

Ein Mahlzeit ohne Wein.

Canilenam eandem canere.

Allezeit auf einer Leyer bleiben.

Cascus caseam ducit.

Alt und alt gehöret beysammen.

Castra quae non emerunt.

Zeh wolte nicht ein Pfifferting darum geben.

Cauda de vulpe restatur.

An den Federn kennet man den Vogel.

Cavum pedis ostendere.

Verfengeld geben.

Cascus & panis sunt optima fercula sanis.

Einem Gefunden schmeckt Käse und Brod wohl.

Cascus est sanus, quem dat avara manus.

Viel Käß essen ist ungesund.

Cedere majori non est pudor inferiori.

Es stehet den jungen Leuten wohl an/das sie den Al-
 ten was nachgeben.

Cæcus agens cæcum solet ipsam sternere secum.
Wenn ein Blinder den andern leitet/so fallen sie bey-
de in die Grube.

Cæcus inops dictus, quamvis varils sit amictus,
Ein blinder Mann/ ein armer Mann/ trug er auch
gleich seidene Kleider an.

(Cum tumulum cernis, cur non mortalia spernis?)

Tali namque domo clauditur omnis homo.)

Conscia mens cæci, famæ mendacia ridet.
Man hält sich für der Th. t./der Lügen sind man Rath.

Contra vim mortis non est medicamen in hortis.

Wider den Tod ist kein Kraut gewachsen.

Cordi non chartæ scribas, quæ novaris arte.

H. Hans in libro non valet ova duo.

Der Kopff soll es können/ nicht das Buch.

Cui fortuna favet, sponsa petita manet.

Wers Glück hat/ führt die Br. ut heim.

Carnibus est dignus, qui bene mandit olas.

Wer kein Mus isst/ soll auch kein Gleych essen.

Cicada cicadæ cara, omnia fornicæ.

Gleich und gleich hält sich gern beysammen.

Clamant E. & A. quorquor nascuntur ab Eva.

Alle Kinder we. den mit Weinen geböhren.

Concio grata brevis, longua sarcimen agrestis.

Von kurzen Predigten und langen Bratwürsten
halten die Bauren viel.

Contra vulpem vulpinandum.

Man muß Füchs mit Füchsen fangen.

Cornix cornici nunquam confodit ocellum.

Es frisst kein Wolff den andern.

Crabrones non sint irritandi.

Einen voll n. Man soll ein geladener Wagen weichen.

Crassis crassa conveuiant.

In eine Scheuer gehöret Heu und Stroh.

Cretiza cum Cretensi.

Schälck muß man mit Schälcken fangen.

Crimena generosum facit.

Geld macht Ehre.

Cum cane simul & locum.

Es ist alles Stumpff und Stiel hinweg.

Cum pluit, molendum.

Man muß das Eisen schmieden / wanns warm ist.

Cum fex, cum limus, cum res vilissima simus.

Vnde Superbimus? sub terram terra redimus.

Zu stolzieren hat niemand keine Ursach.

Cum his semper verfare, qui te facturi sunt me-
liorem *Etc.*

Gehe allezeit mit denjenigen um / darvon du noch
etwas lernen kanst.

Cura facit canos, quamvis homo non habet annos.

Sorgen macht grau vor der Zeit.

Cum rectè vivas, ne cures verba malorum.

Thue recht und laß reden wer da will.

Corrige præteritum, præterens rege, cerne futurum.

Siehe dich wohl für: Unglück ist sonst vor der Thür.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Dives avarefcit, quanto plus copia crescit.

Quò plus sunt pota, plus siviuntur aqua.

Je mehr mancher hat / je mehr er haben will.

Consuetudo est altera natura.

Was einer gewohnt ist / das henger ihm stets an.

Concordia parvæ res crescunt, discordia maximæ
dilatantur. *Sallust.*

Fried ernehret: Unfried verzehret.

Commoditas quævis sua facit incommoda secum.

Wer das Feuer haben will / muß den Rauch auch leiden.

Cor-

Corporis exigui vires contemnere noli,
 Ingenio pollet, cui vim natura negavit.
 Manchmahl liegt in einem unansehlichen Faß ein
 herrlicher Wein.

Cujus edis panes, illius & aspectu nutum.
 Wessen Brod man isst / dessen Lied muß man auch
 singen.

Conscruiple sibi de se putat omnia dici.

Wenn man den Hund trifft / so belt er.

Cum duo contendunt, sapientior esse putatur,
 Qui moderari iram se fert ratione suam.

Der ist der Vernünftige / der im Cyßer mit Vera
 nunft seinen Cyßer weiß zu maßigen.

D.

Dat bene, dat multum, qui dat cum munere vulgum.

Einen frölichen Geber hat Gott lieb.

Dare manus.

Gewonnen geben.

De alieno conio ludere.

Auß anderer Leut Häuten ist gut Riemen schneiden.

De asini umbra dilceptare.

Um ein Herings-Nase zanken

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

Irrerit muscus, transmitte aranea vespat.

(Transversa parvi penduntur ab arbore fures,

Magni ne pereant, ipsa crumena fossi.)

Die kleine Diebe hängt man an Galgen / die grossen
 im Beutel. Oder: die kleine Diebe hängt man / die
 grossen läßt man lauffen.

- - - Dedit hanc contagio labam.

Er dabit in plures, sicut grex torus in agris.

Unus scabies cadit & porriginis porci.

Ein räud'g Schaaff steckt die ganze Heerd an.

Daye sum, non Oedipus Terens.

Die

Die Sach ist mir zu hoch / ich verstehe sie nicht.

Deficit ambobus, qui vult servire duobus.

Niemand kan zweyen Herren dienen.

De nucē sic corylus, de glānde sic ardua quercus :

Ex parvo puero saepe peritus homo.

Auß Kinderu werden Leut.

De malē querētis non gaudet rectius hāres.

Unrecht Gut gedeyet nicht. Item. Wie gewonnen / so zerronnen :

Digitum medium ostendere.

Einen für einen Narren halten.

De calcaria in carbonariam.

Vom Pferd auf den Esel kommen.

Diomedis & Glauci commutatio.

Ein Ross um eine Pfeiffe geben.

Dormiet illæsus melius, quam verberē casus.

Auß ganzer Haut ist gut schlaffen.

Dulce pomum cum abest custos.

Gestohlen Brod schmecket wohl.

Detiores omnes sumus licentia. Ter.

Jemehr man einem nachlässet : Je ärger er wird.

Disceat qui nescit, nam sic sapientia crescit.

Disce honos mores, sic te comitantur honores.

Der Jugend folgt Ehr.

Dies diem docet.

Je länger man lebt : Je mehr man erfährt.

Difficilia, quæ pulchra.

Δύσκολα τὰ καλὰ. Plato.

Gut Ding will weyl haben.

(Duc me, ne sine me duci, Deus optime, per mē ?

Me duce damna fero, te duce fausta gerō.)

Disce in posterum cautius mercari.

Wib ins künfftige besser auf deine Schank achtung.

Dimidium facti, qui bene cœpit, habet.

Ein guter Anfang ist halb Arbeit.

Dimidium studii tunc pretatus habet.

Wohl gebethet / ist halb studirt.

Dum convivaris, caveas he multa loquaris.

Unter dem essen soll man nicht viel reden.

Dum clypeus splendet, super alto fornice pendet.

Sed cum vilescit, sub scamno sæpe quiescit.

So lang man spendiret / hat man Ehr und Freund:

Wann aber das spendiren auß ist / so hats auch mit
der Freundschaft ein End.

Et hinc illud Ovidii.

(Dum mea puppis erat valida fundata carina,
Qui mecum velles currere, primus eras:

Ast quia contraxit vultum fortuna, recedis,
Auxilio postquam scis opus esse tuo.)

Dum canis os rodit, socium, quem diligit, odit.

Zwey Hund an einem Bein / bleiben selten eins.

Dum ferrum candet, cudere quemque decet.

Wenn das Eisen warm ist / muß man schmieden.

Devorat os oris, quicquid lucratur os astis.

Was die Bein erwerben / verzehret der Mund.

(Dives eram dudum, me fecerunt eria nudum,
Alea, vina, Venus: iribus his sum factus egenus.)

Duro nodo durus admovendus cuneus.

Auff einen harten Nst gehöret ein harter Keyl.

Donec eris felix, multos numerabis amicos.

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Reiche Leut haben viel Freund.

Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.

Der das saure nicht geschmecket hat / ist des süßen
nicht werth.

E.

Ebrietas prodit, quod amat cor, sive quod odit.

Ein trunckener Mund redt des Herzen Grund.

Ebrietas est inatropolls omnium vltiorum.

Die Trunckenheit schafft selten etwas gutes.

Emanatæ naris homo.

Er hat einen guten Verstand.

Eligat æqualem prudens sibi quisque sodalem.

Ein jeglicher gehe mit seines gleichen um.

E quovis ligno non sit Mercurius.

Es schicken sich nicht alle zum Studieren.

Ego illam perlisse dæco, cui quidem periit pudor.

Der sich nicht mehr schämet/an dem ist Hopffen und
Malk verlohren.

E perforato poculo bibit.

Er kan nichts verschweigen.

Eximia est virtus præstare silentia diæis.

Scire loqui laus est, laus est quoque scire tacere.

Illamagis pulchra est, hæc quoque pulchra magis.

Itaque.

Sit linguam frenare rectæ rationis habena.

Ne te confundat, si verba superflua fundat.

Schweigen können ist eine schöne Tugend.

Exeat ex aula qui vult esse pius. *Lucan.*

Da Petrus nacher Hofkam/ ward er ein Schalk.

Est commune mori, mors nulli parcat honori.

Immemor ergo soli, gaudia quære poli.

Omnia mors tollit, quam nulla potentia mollit:

Mors seruat legem, tollit cum paupere regem.

Alle Menschen müssen sterben.

Est vestis tectis, quales intrinsecus estis.

An den Federn erkent man den Vogel.

Extis pluit.

Es regnet Bratwürst.

E squilla non nascitur rosa. Theogn.

Eine Eule heckt keinen Falcken.

Equus in quadrigis, in aratro hos.

Ein Fisch gehört ins Wasser / ein Dieb an Galge.

Etiā baculum devoraret.

Er könnte wohl ein Huf Eisen verdauen.

Est vanum cor eis, qui gaudent sæpe choreis.

Das Tanke ist vergesellschaftet mit Leichtsinigkeit.

Est mirum bellum, cum culpā asellus asellum.

Tardior à tardo cum fertur asellus asello.

Es ist ein seltsame Kurzweil / wann ein Eitel den andern will tanke lehren.

Ego decepi, ut de alio loqueris.

Du antwortest nicht auff das / was ich frage.

Est focus proprius multo pretiosior auro.

Ein eigen Heerd ist Goldes werth.

Et genus & formam regina pecunia donat.

Geld verblent die Welt.

Est captus facilis turbata piscis in unda.

In trübem Wasser ist's gut fischen.

Etiā corchorus inter olera.

Der Maus D. eck mischt sich unter den Pfeffer.

Emicat ex parvis divina potentia rebus.

Et levis est cespes, qui probat esse Deum.

Kein Kräutlein ist auff Erd so klein /

Es preiset Gott den Schöpffer sein.

Ex plumis cognoscitur avis.

Auß den Federn kenne man den Vogel.

F.

Fama repleta malis velocibus evolat alis.

Ein böses Gerücht erschallet alsbald weit.

Fama malum, quo non aliud velocius ullum.

Fama & vita pari passo, ambulant.

Omnia si perdas, famam servare memento,

Qua semel amissa postea nullus eris.

Ehr verlohren/ alles verlohren.

Fama pluris, quam opes.

Guter Nam eist über Reichthum.

Facta viam inveniunt. *Virgil.*

Gott wüds wohl mach n.

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Wer auß ander Leut Schaden klug wird/ hat grosse
Klugheit studiret.

Feli Crocoton *sc. dare.*

Einer Sau ein Beltz anlegen.

Ferret olla, ferret amicitia.

So lang es einem wohl geht/ hat er Freunde.

Fortior in fulva novus est luctator arena.

Quam cui sunt longa brachia fessa manu.

Neue Besem kehren wohl.

Fertilior leges est alienis semper in agris,

Vicinumque pecus grandius uber habet.

Frembd Brod bedünckt allezeit besser/ als das unferige.

Fons malus est, in quem latices aliunde ferendi.

Es ist ein böser Brunn/ in wølchen man Wasser tra-
gen muß.

Ficum sector.

Ein Erbsen-Zehler.

Fidejussio periculosa.

Bürgen soll man würgen.

Felis amat piscem, sed non vult tangere flumen.

Die Katz isset gern Fisch: aber sie macht die Flüsse nicht
gern naß.

Fit his ex minimis in terdura maxima verbis.

Aus eine kleine Sündlein entsteht oft ein grosses Zeur.

Frangitur ira gravis, cum sit responsio suavis :
Sed lis accrescit, dum stultus cedere nescit.

Ein gut Wort findet eine gute Statt.

Fratum quoque gratulara. *Ovid.*

Es vertragen sich auch Brüder nicht allezeit.

Nos fuimus Troes. *Virgil.*

Es ist aus mit uns : Es ist am besten gewesen.

Fortior est, qui se, quam qui fortissima vincit Mæ-
nia.

Der ist gewiß ein tapffrer Mann / der sich selbstn be-
zwingen kan.

Fecundi calices, quem non fecere disertum ?

Nach dem Trunck folgt eine geschmeidige Zunge.

Figulus figulum odit. *Hes.*

Καὶ κερμενὲς κερμενὶ κωτίη καὶ τέκτορι τέκτον.

Es verdreust einen Bettler / daß der ander vor der
Thür stehet.

Fide, sed cur, vide.

Frau / schau / wem.

Frangenti fidem, fides frangatur eidem.

Wer nichts hält / dem ist man wieder nichts schuldig
zu halten.

Feras, non culpes, quod mutari non potest.

Was man nicht endern kan / soll man willig leyden.

Fur furatur equum, suspenditur & manet æquum.

Der Dieb ist des Galgens werth.

Forsicos filis, pilam capio forpice, forcipe ferrum.

Frustra Doctores sine me coluere sorores.

(*Sic Grammatica de se.*)

Wer kein Grammaticus ist / studiret umsonst.

Finis coronat opus.

Wann das End gut ist / so ist alles gut.

Fœnum in cornu gerit, fuge.

Vor den gezeichneten soll man sich hüten.

Fallit augurio spes bona sæpe suo.

Hoffen und harren macht manchen zum Narren.

(Fortuna bonum fragile est, quantumque accedit ad annos.

Fit minor & spatio carpitur ipsa suo.)

Fac tua, quæ tua sunt, quæ functio iusta requirit.

Commendes uni cætera cuncta Deo.

Thue/ was deine Pflicht erfordert / und im übrigen befehle es Gott.

Fulgur ex pelvi.

Ein blinder Lärm.

G.

Gratia regalis non firmis nititur alis.

Herren-Gunst/und Aprillen-Wetter ende: n sich bald.

Gaudent sudoribus artes. Manr.

Wer was lernen will/muß den Kopff drau strecken.

Gaudet vita umbretili.

Er lebt wie ein Einsiedeler.

Generosus equus non curat latratum canum.

Vornehme und verständige Leut achten nicht / was unnütze Leut von ihnen reden.

Graculus graculo affidet.

Ein jeder hält sich zu seines gleichen.

Graculus inter Musas.

Saul unter den Propheten.

Extra cavas lapidem, non vi, sed sæpe cadendo:

Sic homo fit doctus, non vi, sed sæpe studendo.

Gaudia principum nostri sunt sæpe doloris.

Nach Freud kommt oft Leyd.

Gustavit, ut canis è Nilo.

Er ist drüber hingeloffen/wie ein Hahn über die Kohlen.

Gratia, quæ tarda est, ingrata est: gratia namque
Cum fieri properet, gratia grata magis.

Ita.

Cum bene quid facias, facias cito: nam cito factum
Gratum erit, Ingratum gratia tarda facit.

Wer geschwind gibt / der gibt zweymahl.

H.

Haurit aquam cribro, qui discere vult sine libro.

Ohne Bücher studiret man vergebens.

Heroum filii noxæ.

Vornehmer Leut Kinder gerathen selten.

Honor est honorantis, non honorati.

Die Ehr ist dem/ der siethut.

Hæc tibi succedent, ut gramina pasta catello.

Dieses wurd dir bekom: en wie dem Hund das Gras:

Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo,

Viciorum vincor, semper ego macular.

Wer sich unter die Reyen mischet / den fressen die
Schwein.

Hæc tibi allis, quod cupis ipse tibi.

Was du willst/das dir geschehe/das thue auch andern:

Honores mutant mores.

Wer zu Ehren kommt/wird gemeiniglich stoltz.

Hinc illa lachrymæ. Terent.

Da ligt der Hund begraben.

Hic nunc est, & erit, qui mundi gaudia querit.

Wer hie Freund sucht auf Erden / dem wird forthin
bang werden.

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat

Res angusta domi. Juven.l.

Der Arme muß allenthalben Linden an stehen.

Hilumdinum museum.

Ein Juden-Schul.

Hospicis in mensa vultum, non fercula pensa.

Dat bene, dat multum, qui dat cum munere vultum.

Ein freundlich Gesicht ist das beste Gericht.

Hanc homines decorant, quem vestimenta decorant.

Die Welt ehret mehr die Keder als den Mann.

Homo bombylinus.

Es ist nur das Maul mit ihm.

I.

Ignoti nulla cupido. Ovid.

Ein verborgener Schatz bleibt ungesucht.

Uam nullus amat, qui semper, da mihi, clamat?

Wer allezeit haben will/ der ist nicht angenehm.

Ibant, quo poterant, quo non poterant, ibi stabant.

Man thut / so viel man kan.

Imberbis ferit coccos.

Das Ey ist klüger denn die Henne.

In aquam scribere.

Veressen.

Imitant mores homines, cum dantur honores.

Wer zu Ehren kommt / wird gemeiniglich stolz.

Irritare cave, non est placare suave;

Diffamare cave, nam revocare grave.

Infalutato hospite abire.

Den Abschied hinter der Thür nehmen.

Ignavis semper ferus. Theocr.

Einem Faulen ist bald Seyertag gemacht.

In mensa te sedens, prece nec pani benedicens.

Ille sedet quasi sus & surgit sicut asellus.

Beym Essen soll man des Betens nicht vergessen.

Ieiunus stomachus raro vulgaria remittit.

Wem nicht Käse und Brod schmeckt / der ist nicht
hungerig.

Impunitatis spes est maxima illecebra peccandi. Cic.

Nachgeben stärcket Büberey

In portu navigare.

Sicher und ohne Gefahr seyn.

In terra luminis Rex est hoc tempore nummus.

Geld regieret heutiges Tages die Welt.

Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim.

Mancher will dem Rauch entgehen/und fällt gar
Feuer.

Indulget fortuna malis, ut laedere possit.

Der Gottlosen Glück gereicht ihnen zum Sch

In sylvis lepores, in verbis quare lepores

Sylva tenet leporem, sapientis lingua lep

In den Wäldern die Hasen/in den Wor
Zierlichkeit.

In tall tales captuntur flumine pisci.

In solchen Wässern fahet man so

Inquinat egregios aduncta super

Hochmuth schänd et alle Sitten.

Inter arma silent leges. Cic.

Im Krieg gehet Gewalt vor Recht.

Inter caecos regnat strabo.

Er ist unter den Ungelehrten geschickt.

Judicis est recti, nec munere, nec prece flecti.

Ein Richter muß weder Bitt noch Weichen ansehen.

Interpone tuis interdum gaudia curis.

Ire diu nescit, qui non aliquando quiescit.

Man muß auch bisweilen einmal einen Feiertag ma
chen.

Intra sacrum & laxum stare.

Zwischen Ehr und Ungeheuer stehen.

Invidus alterius marcescit rebus optimis.

Neid thut ihm selbst leyd.

Juveni acti labores. Cic.

Nach gethaner Arbeit ist es gut ruhen.

Quatuor peccata in caelum clamantia.

In caelum clamat vox sanguinis, & Sodomorum,

Vox oppressorum, merces detenta laborum.

Incerta in majus ferri fama solent. Liv.

Man macht gemeiniglich ein Ding größer / als es ist.

Jupiter o bus.

Ein offenbare Lügen.

In alienis vitis oculati, in propriis Tiresia sumus
caeciores.

Wir sehen an andern ein Ding eher / als an uns.

In mundo mira efficiunt jam manus & ira:

Mollificant dura ac pervertunt singula jura.

Geld und Zorn macht all Ding verworru.

Ipsi licet Musis venias comitatus Homere:

Si nihil attuleris, ibis Homera foras.

Ohne Geld / wird man nichts geacht in der Welt.

L.

Laudatur nummus quasi Rex super omnia summus.

Geld regieret die Welt.

Labitur exiguo quantum tempore longo.

Langsam erworben ist bald verzehrt.

Laudat venales, qui vult extrudere merces.

Ein jegli. her Krämer lobt seine Waar.

Lingua mentem ne praecurrat.

Man soll die Wort zuvor wohl bedencken / ehe man
sie heraus redt.

Lotio vicitat.

Er siehet überzw. vch drein / wie ein Ganß nach einem
Apffel-Buzen.

Longius aut citius mors sua quemque manet.

(Serius aut citius metam properamus ad unam.)

Wir

Wir müssen alle sterben : es komme über lang oder
kurtz.

Ludibrii haud expers, mala quem fortuna fatigat.

Wer den Schaden hat/darff vor den Sport nit sorgē.

Lupus in fabula. Terent.

Wenn man den Wolff nennt/ so ist er nicht weit.

Luxuriant animi rebus plerumque secundis.

Es müssen starcke Wein seyn/ die gute Tag ertragen.

Lis litem ferit.

Es kommt ein Zanck aus dem andern.

Lento gradu ad vindictam sui divina procedit ira,
tarditatemque supplicii gravitate compensat. Val.

Max.

Gottes gerechte Rache ist gewiß/ je langsamer sie
kommt: je erschrecklicher ist sie.

Loripedem rectus derideat. - - - Juv.

Ein Esel heist den andern ein Langohr.

Luxurians animus saltando comminuit cras

Wana einem Esel zu wohl ist/ so geht er auff's Eis
und bricht ein Bein.

Lusus fortunæ variatur imagine Lunæ:

Crescit, decrescit, constans consistere nescit.

Das Glück ist unbeständig

Lingulto rutiloꝝ sua paganalia turba.

Laß den Bauren ihre Kirchweyh.

Lippis hoc & tonsoribus notum est.

Die Kinder auff der Gassen wissen da von.

Lebitur occultè fluitatque volubilis ætas.

Tempora labuntur, tacitæque senescimus annis,

Et fugiunt fræno non remorante dies.

Die Zeit ist flüchtig.

Larga sit alterius de cute corrigia.

Von ander Leut Leder ist gut Riemen schne den.

Liberalis de alieno.

Von anderer Leut Haut ist gut Riemen schneiden.

M.

Quatuor novissima.

Mors tua, iudicium supremum, gloria caeli,

Es dolor inferni sunt meditando sibi.

Major pars concludit.

Die meisten Stimmen gelten.

(Vulgo dicunt, Majora vota concludunt. Sed malè: vorum enim hoc significatu apud probatos Auctores nunquam occurrit.)

Malè parca, malè dilabuntur. Cic.

Ubel gewonnen / übel zerronnen.

Mature Dominus plerumque est postea servus.

Wer in der Jugend reiten will / muß gemeinlich in
Alter zu Fuß gehen.

Mali corvi malum ovum.

Wie der Vogel ist / so legt er ein Ey.

Machinas post bellum adferre.

Wann die Schaaff gestohlen / den Pserch ficken.

Medio tutissimus ibis. Ovid.

Die Mittelstrasse ist die beste.

Malum vss non frangitur. Erasmi.

Unkraut verdirbt nicht.

Miscetur tristia lætis. Ovid

Es gehet in der Welt durcheinander / bald wol / bald
übel.

Momo satisfacere quis potest?

Wer kans jederman recht machen?

Morbida facta pecus totam corrumpit ovile.

Ein grindig Schaaff siecket die ganze Heerd an.

Mortuo leoni vel lepores insulant.

Wann einer liegt / so will alle Welt über ihn hinauf
fen / und an ihme zum Ritter werden. Mul.

Multa rogare, rogata tenere, retenta docere.
 Hæc tria discipulum faciunt superare Magistrum.
 Fragen/ behalten/ repetiren/ blüßt trefflich wohl fort
 im studieren.

Mundus vult decipi.

Die Welt will betrogen seyn.

Mus miser est, antro qui tantum clauditur uno.

Es ist ein arme Maus/ die nur ein Loch h. t.

Mus satur insipidam dijudicat esse farinam.

Wenn die Maus satt ist/ so wird ihr das Mehl bitter.

Muris in mereta vivit.

Er schmachtet gern.

Mulca avari, dic pauca, taces abdita, disce minori

Parcere, majori ceder, ferre parem.

Man soll viel hören/ wenig reden/ Heimlichkeit ver-
 schweigen/ des Beringern schonen/ dem Größern
 nachgeben/ seines Gleichen vertragen.

Ἐσω πᾶς ἀνθρώπων & ταχὺς εἰς τὸ ἀνέσθαι, βραδύς εἰς τὸ
 λαλῆσαι. Jacob. 1. v. 19.

אָמַר מִעַט וְעָשָׂה רַב־רַבָּה R. Schammaj. in
 Pirke Afof.

Munera, crede mihi, placant hominesque Deosque.

Wer wohl schmiert/ der wohl fährt.

Mergitur interdum, sed non submergitur unquam,

Salvificum Christi servans Ecclesia verbum.

Christi Kirch wird zwar bißweilen getruckt: aber nie-
 mahl untertruckt.

Mens pia, mens hilaris, virtutis & artis amatrix.

Hæc sunt divitiæ, quas studiosos habet.

Frisch/ fröhlich und from/ ist der Studente Reichthum.

Mille modis morimur mortales, nascimur uno.

Sunt hominum morbi mille, sed una salus.

Medice cura te ipsum.

Ἰατρὴ ἑαυτῶν δ' αὐτόν.

רפּה רפּה עצמך

Arzt hilff dir selber.

Malum consilium consultori pessimum.

Untreu schlägt ihren eigenen Herren.

Mors similis vitæ, respondent ultima primis.

Wie man lebt/so stirbt man.

N.

Non semper lilia florent. Ovid.

Es geräth nicht allezeit.

Non facile est aqua commoda mente pati.

Es müssen starcke Beine seyn / die gute Lage ertragen können.

Neque albus, neque niger.

Er ist weder kalt / noch warm.

Non sit in ateanis mulier tibi conscia rebus.

Man soll de Weibern nicht alles auf die Nasen hencfē.

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Fried ernehrt / Unfried verzehrt.

Nulla dies abeat, quin linea ducta supersit.

Man soll keinen Tag ohne Zunehmen vortbey gehen lassen.

Nulla calamitas sola.

Es kommt kein Unglück allein.

Nihil ad rhombum.

Es reimt sich eben / wie ein Faust auff ein Aug.

Nox & amor, vix unquam nihil moderabile suadent.

Die Nacht / die Lieb und der Wein stifften nichts guts an.

Nemo sic alterius, qui suus esse potest.

Ein eigen Heerd ist Goldes werth.

Ne puero gladium.

Man soll keinem Kind ein spiz Messer in die Hand geben.

Na.

Naviges Anticyras.

Du bist nicht recht unter dem Hut verwahret.

Non procul à propriis stipite palma cadunt.

Der Apffel fällt nicht weit vom Stamm.

Non omnes sancti, qui calcant limina templi.

(Omnibus est nomen, sed non est omnibus omen.)

Es seynd nicht alle gute Röch/die lange Messer trage.

Natram expellas furca, tamen usque recurret.

Die Raht läst ih mausen nicht.

Non multis annis durat trauceuta tyrannis:

Nulla tyrannorum vis diuturna fuit.

Strenge Herren regieren nicht lang.

Narrata de ventis, ac cauris narrat arator.

Ein jeztlicher redet gern von seiner Profession und
Handthierung.

Nitens curis sordidum ostendit animus.

Von aussen schön/von innen heftlich.

Nobilis est, virtus quem sua nobilitat.

Die Tugend machet Edel.

Necessitas dura telum. Liv.

Muß ist ein böses Kraut.

Ne Hercules quidem adversus duos.

Zu viel Hund seynd der Haasen tod.

Nescitat ex socio, qui non cognoscitur ex se.

Talis semper eris, confortis qualla quæris.

Den man auß sich selbst nicht kennet / den lernt man
auß seine Gesellen erkennen.

Μηδὲν τῶν ἀνθρώπων βέλαιον. Isocras.

Menschlich Ding seynd unbeständig.

(Nocte dieque cavis tempus consumeri præ.)

Ut sis Es ventus transibis nostra iuventus.)

Nunquam bella piis, nunquam certamina desunt.

Et quo cum ceteris, mens pia semper habet.

Gromme Leut seynd nimmer ohne Streit.

Nanus cum sis, cede.

Auß dem Weg/ was kleine Leut seynd.

Non inest remedium adversus lycophantæ mor-
sum.

Vor Verläumbder kan sich niemand hüten.

Non vivit quisquis fido privatur amico:

Dimidium liquidem perdidit ille sui.

Wer einen getreuen Freund verlieret/ der verliert die
Helfft se nes Lebens.

Nummus honoratur, sine nummis nullus amatur.

Wer kein Geld hat / ist nicht angenehm.

Ne iuppiter quidem omnibus placet. *Erasm.*

Der soll noch gebohren werden/ der jederman gefält.

Ne quid nimis. *Terent.*

Zuviel ist ungesund.

Nimia familiaritas parit contemptum.

Wer sich unter die Trebern menget / den fressen die
Schwein.

Item.

All zu grosse Gemeinschaft bringt Verachtung.

Nimum ne crede colori. *Virgil.*

Es steckt oft in einem schönen Apffel ein Wurm.

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

Das Glück hat nicht ein jeglicher.

Non habet eventus lordida præda bonos. *Ovid.*

Unrecht Gut faßelt nicht.

Noces relinquere.

Die Kinder Schuh vertreten.

Nititur in vitium, semper cupimusque negata:

Im verbottenen Reich fischet man am liebsten.

Non est in medico, semper relevecur ut æger.

Die Medici machen nicht alle Leut gesund / ist ihnen
auch nicht möglich.

Nimiam civiles, viles.

Man soll nicht gar zu viel complimentiren.

Non pudor est nil scire, pudor, nil discere velle.

Es ist keine Schand/wenn man ein Ding nicht weiß/
aber eine Schande ist es/wenn mans nit lernen will.

Non semper feriet, quodcumque minabitur arcus.

Ein jeder Schuß trifft nicht.

Non tibi per ventos alsa columba venit.

Es fliegt keinem ein gebraten Taub ins Maul.

Nondum omnium dierum sol occidit.

Es ist noch nicht aller Tagen Abend.

Non curat numerum lopus.

Der Wolff frist auch die gezeichnete Schaaffe.

Non bonus est socius, qui devorat omnia solus.

Das ist eine böse Ruhe/welche die Weid allein fressen
will.

Ne tutor ultra crepidam.

Oportet remum ducere, qui didicit.

Was einer nicht kan/soll er sich auch nicht unterstehen.

Necessitas caret lege.

Die Noth hat kein Gesetz.

Nullo, scopo jaculatur.

Er hat sein Sach auf nichts gestellt/es kan ihm nicht
fehlen.

Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur.

Bey den Soldaten findet sich insgemein wenig From-
migkeit.

Non audet styglus Pluto tentare, quod audet

Effrenis monachus, plenaque fraudis anus.

Wo der Teuffel nicht hinkommt/sendet er seine Bots-
ten hin.

Non erimen majus, quam crimen dicere majus,

Ac solvi possit sanguis Christe tuo.

Wo

Wo die Sünde mächtig ist worden/da ist die Gnade
Gottes in Christo noch viel mächtiger.

Non omnes somnum capiunt, qui lumina claudunt.

Sie schlaffen nicht alle/ die die Augen zu haben.

Noctua inter Cornices.

Ein Einfältiger unter den Welt-Kindern.

O.

(O Monachi, stomachi vestri sunt amphora Bacchi;
Vos estis, Deus est testis, tererrima pestis.)

Omne solum forti patria est, ut piscibus æquora

Et volucris, vacuo quicquid in orbe pater.

Zapffere Leut seynd allenthalben daheim.

Omne supervacuum pleno de pectore manat.

Dessen das Herz voll ist/ laufft der Mund über.

Ornum est pulvinar diaboli.

Der Müßiggang ist aller Lastern Anfang.

Obrudere palpum.

Den Fuchs-Schwanz streichen.

Oscitante uno, oscitat & alter.

Ein Narr macht viel Narren.

Omnia esculenta obsessis.

Der Hunger ist ein guter Koch.

Ordine pervenies, quo non licet ire labore;

Ordine tac discas & bene doctus eris.

Im Studiren ist viel an einer guten Ordnung geleg.

Optimus interdum natitantum mergitur undis.

Sapius ignotis bene nans sepelitur in undis.

Die beste Schwimmer ertrinken oft.

Omnia que sensu voluntur vota diurno,

Tempore nocturno reddidit amica quies.

Wormit einer umgeht/darvon pflegt man zu traumē.

Omnibus in rebus feliciter omnia cedent.

Si staretis finem principiumque Dram!

Habe Gott für Augen/ so wird dir's wohl gehen.
Occurrunt homines, nequeunt occurrere montes.
 Berg und Thal begegnen sich nicht/ aber Leut begegnen
 sich.

(O dives, dives, non omni tempore vides ;

Cur januam claudis, dum vocem pauperis audis.)

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum :

Man soll einen jeglichen Tag für den letzten halten.

Omne nimium vertitur in vitium.

Zuviel ist ungesund. Oder : Zuviel zerreißt den Sack.

Omnia conando docilis solertia vincit.

Lust und Lieb zum Ding/ macht all Müß und Arbeit
 gering.

Oleum camino addere.

Ubel ärger machen.

*Omnia prius verbis experiri quam armis sapientem
 decet.*

Man muß nicht alles mit dem Schwerd ausmachen
 wollen.

Omnia blanda cave, latet hoc sub melle venenum.

Einem Schmeichler und einem Wolff ist nicht viel zu
 trauen.

Homo omnium horarum.

Ein Mann der sich in jederman weiß zu schicken.

Omnia tunc bona sunt, clausula quando bona.

End gut / alles gut.

Omnis herus monosyllabicus.

Gebietende Herren machen nicht viel Wort.

Omnis amans, amens.

Verbuhlete Leuth/ seynd närrische Leute.

Os est impostor.

Dem Maul ist wenig zu trauen.

Os qui non claudit, quod non vult, sapius audit.

Wer

Wer redt/was er will: der muß oft hören was er nicht
will.

Omnia transibunt; sic ibimus, ibitis, ibunt.

Omnia sunt mundi quasi bulla caduca rotundi.

In campis ut flos sic perit omnis honos.

Alles auff der Welt ist vergänglich.

Opratephippia bos piger, oprat arare caballus.

Es ist niemand mit seinem Stand zufrieden.

Oderunt peccare boni virtutis amore:

Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Die Frommen thun ungezwungen guts: aber Schwert
und Galgen hält die Gottlosen im Zaum.

(Ossibus ex dentis bis centenisque novenis

Constas homo: dentis bis dentibus & duodenis.)

P.

Pfaff supplex ora, Fürst protege, Vaurque labora.

Passibus ambiguis fortuna volubilis errat,

Nec manet in certo fixa tenaxque loco.

Das Glück ist anbeständig.

Parlomnia est magnum vectigal.

Der Pfennig/ den man erspärt/ ist besser/ als der noch
erworben soll werden.

Polybl mentem obtinet.

Er ist ein Fuchs und Haas.

Perfer & obdura, dolor hic tibi proderit olim.

Dücke und bücke dich/ es wird noch besser werden/
als du vermeynest.

Patientia rara virtus.

Gedult wächst nicht in jedermans Garten.

Peculium re, non verbis augetur.

Die Wort füllen den Sack nicht.

Per sola cuncta fides ire redire solet.

Ein fromme Hand geht durch alle Land.

Principils obsta, sero medicina paratur:

Dum mala per longas invaluere moras.

Man muß der Krauckheit beyzeiten wehren.

Poſt nabilia Phœbus,

Nube ſoler pulſa clarior ire dies.

Nach dem Regen kommt der Sonnenschein.

Per vlm facta non ſuntrata.

Ein gezwungen Eyd iſt Gott leyd.

Philargyria non habet fundum.

Ein Geiziger wird nimmer satt.

Proximus eccleſiæ ſemper vult ultimus eſſe.

(Sed quia ſecunda in Eccleſia eſt longa, rectius dices,

Proximus ad templum ſemper vult ultimus eſſe.)

Wer am nechſten bey der Kirch wohnt / will allzeit
der leht ſeyn.

Pactoli opes.

Ehr groß Reichthum.

Patientia vincit omnia.

Gedult überwind alles.

Pauper ubique jacet. Ouid.

Die Armen müſſen allweg hinter die Thür.

Parturiant montes, nāſcetur ridiculus muſ.

Mancher prahlet wacker / uñ iſt doch nichts dai hinder.

Per riſum multum debes cognoſcere ſtultum.

An den Gebärden erkennet man einen Narren.

Per anguſta ad anguſta.

Wer zu Ehren kommen will / muß zuvor leyden.

Patria dat vitam, raro largitur honores,

Hos melius multo terra aliena dabit.

Es gilt kein Prophet in ſeinem Vatterland.

Pilos non animum mutant, qui trans mare currunt;

Pariſos ſtollidum ſi quis transmittat aſellum,

Qui fuit hic aſinus, non ibi fiet equus.

Wer

Wer ein Gansß aufschickt / bekommt ein Gansß wieder.

Per pisces & aves multi periere scholares.

Der Fisch und Vogel Fang ist der Studierenden
Untergang.

Pedarins senator.

Ein Jaherr.

Pica cum luscinia cerrat.

Der Bauer will den Doctor lehren.

Plenus rimarum est, hac illac perfluis.

Das Schweigen ist ihm ohnmöglich.

Perditur exiguo quaesitum tempore longo.

Es ist ein Ding langsam erworben / aber bald ver-
than.

Piscator ictus lapit *Erasm.*

Der Gebrennte fürchtet sich des Feuers.

Per quod quis peccat, per idem punitur &
idem.

Wormit man sündiget / darmit wird man gestrafft.

Pluribus intentus minor est ad singula sensus.

Wer alles bestellen will / verrichtet oft keines
recht.

Pollicitis dives quilibet esse potest.

Die am meisten zusagen / halten am wenigsten.

Porrectis pedibus dormire.

Ohne Sorge schlaffen.

Procul à Jove, procul à fulmine.

Weit darvon ist gut vors Schiessen.

Promissum cadit in debitum.

Zusagen macht Schuld.

Piscis primum à capite caeter.

Wie der Herr ist / also seynd auch die Unterthanen.

Propria laus sorder.

Eigen Lob stinckt.

Post tres septē dies valescit piscis & hospes,
 Ni sale conditus, vel sit specialis amicus.
 Ein dreytägiger Gast/ ein Uberlast.

Quod Judaei usu efferunt.

כיום ראשון ארור

כיום שני ארור

כיום שלישי כרר או סרר

Den ersten Tag ein Gast/

Den zweyten Tag ein Last/

Den dritten Tag ein Draß.

Præstat canem irritare, quæm anam.

Ich wolte lieber einen bösen Hund/ als ein alt Weib
 erzörnen.

Q.

Quod differtur, non aufertur.

Lang geborgt / ist nicht quit gescholten.

Quod procul affertur, hoc dulcius esse refertur.

Fremde Waar hat man am liebsten.

Quod capita, tot sententiæ.

Viel Köpffe/ viel Sinne.

Quo semel est imbuta recens servabit odorem Testa
 diu.

Jung gewohnt/ alt gethan.

Qui vult alterius oculorum tergere labem.

De proprio pior hic eximat ipse crabem.

Mancher siehet eines andern Splitter/ und siehet sein
 nen Balcken nicht.

Qui, quæ vult, dicit, quæ non vult, sæpius audit.

Wer redet/ was er will/ der muß oft hören/ was er
 nicht will.

Quærit delirus, quod non respondet Homerus.

Ein Narr kan mehr fragen/ als zehen kluge ant-
 worten.

Q ar-

Quarta luna natus.

Der in einem unglücklichen Zeichen geboren.

Qui jacet invitus, durius ille jacet.

Durch Ungedult wird das Ubel noch grösser.

Quod sus peccavit, secula saepe luit.

Der Unschuldige muß oft das Gelach bezahlen.

Qui mendax, idem & fur est.

Wer gern lügt / der stilt auch gern.

(Non cadis in virum bonum mentiri.)

Qui nunquam malè, nunquam bene.

Man muß in allen Sachen erstlich Lehrgeld geben.

Qui procul ex oculis, procul est à lumine cordis.

Quam procul ex oculis, tam procul ibit amor.

Weit auß den Augen / weit auß dem Sinn.

Quandolangebat monachus, pius esse volebat.

Sed cum convalescit, mansit, ut ante fuit.

Da der Krancke genas / ward er ärger / als er vorhin was.

Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.

Quisquis amat cervam, cervam putat esse Minervam.

Die Lieb fällt so bald auff ein Kuh=Blat / als auff ein Rosen=Blat.

Qui dare vult aliis, non debet dicere, vulcis ?

Wer da fragt / der giebt nicht gern.

Quæ nocent, docent.

Mit Schaden wird man klug.

Qualia quisque geret, talia quisque feret.

Wie man arbeitet / so wird man gelohnet.

Quandoque bonus dormiat Homerus. Horat.

Es vertritt sich auch wohl ein Pferd / das vier Füße hat.

Quidquid agis, prudenter agis & respice finem.
 Was du thust/das thue weißlich u. bedencke das End.
 Quæritur, Egysthus quare sit factus adulter?

In promptu causa est, desidiosus erat.

Müßiggang reißt zu allerhand Lastern.

Quid cum Amaracino sui?

Was soll einer Kuh ein Muscat?

Quanto superiores sumus, tanto nos submissius geramus.

Je höher du bist/ je mehr dich demüthige.

Qua positus fueris in statione, mane.

Bleibe in dem Beruff/ worinn du gesetzt bist.

Quicquid delirant Reges, piætantur Achivi.

Wenn sich die Herren rauffen/ müssen die Bauren die Saar dazu geben.

Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames?

Was thut das leidige Geld nicht?

Qui spernat munus, non est è millibus unus.

Es ist unter tausenden kaum einer der nicht Geschenke nehme.

Qui tauros stimulant multi, sed rarus Arator.

Es seynd nicht alle Röch/ die lange Messer tragen.

Qui facile credit, facile decipitur.

Qui leviter credit, deceptus sepe recedit.

Wer leicht glaubt/wird leicht betrogen.

Qui non assuescit virtuti, dum juvenescit.

A virili nescit deflectere, quando senescit.

Jung gewohnt/ ist alt gethan.

Qui moritur minis, bombis tumulent asinini.

Wer vom Trohen stirbt/den soll man mit (h.) Esels

Särken begraben.

Quod non tangit, cur te tam fortiter angit?

Das Feuer/das dich nicht brennt/ sollt du auch nit lösch
 sehen. Quod

Quod merito pateris, patienter ferre memento.

Hast du was verschuld/ so leyd es mit Gedult.

Quod mihi cunque boni cuncti Rex destinat orbis.

Nulla interverti calliditate potest.

Was Gott beschehrt/ bleibt unverwehrt.

Quo moriare loco, referet nihil, undique cælum,

Pœnarumque locus mensura distat eadem.

Es ist wenig dran gelegen / wo der Mensch stirbt:

Massen an einem Ort eben so nah zu Himmel und

Höll ist/ als an dem andern.

Qualis persona, talis perizoma.

Nachdem der Mann ist/ brädet man ihm ein Wurst.

Qui non litigat, cælebs est.

Wem zu wohl ist / der nehme ein Weib.

R.

Reddit mercatum numerate pecunia gratum.

Baar Geld macht den Markt.

Rusticus est Corydon. Virg.

Ein Bauer ist ein Bauer.

Rosam cum anemone confers.

Eine schöne Vergleichung

Rustica turba suos nescit deponere mores

Ein Bauer bleibt bey seiner Art.

Raro doctus erit, semper qui ludere quærit.

Durch Spielen und mässig gehen wird niemand ge-
lehrt.

Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem.

Man muß nicht immer auff einer Leyer bleiben.

Raro felices polypragmonici.

Vierzehen Handwerck / achtzehen Unglück.

Res fatis est nota, plus fecerit stercora mota.

Wo weiter man einen Dreck tritt / wo mehr er
sinckt.

Regis

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Wie der Regent ist / so seynd auch die Unterthanen.

Ridenti Domino & caelo ne crede sereno,

Ex facili causa Dominus mutatur & aura.

Herrn Gnuß und Aprillen Wetter seynd unbeständig.

Ranarum more (sc. vivit.)

Er muß allezeit zu trincken haben.

Rusticus inflatur nimium, si saepe rogatur.

Wenn man einem Bauern zu viel flehet / wird er stoltz.

Raro credatur homini, qui plurima facit.

Einem Schweher soll man nicht leicht glauben.

Res ad verba, secundaeque variant.

Scilicet interdum miscentur tristia laetis.

Leyd und Freud wechseln miteinander ab.

Regula virtutum pulcherrima vita docentis,

Ut docuit, docuit, qui re sua verba probavit.

Man siehet mehr auff des Predigers Leben / als auf die Lehr.

Rectus loripedem derideat.

Ein Esel heisset den andern ein Langohr.

S.

Si quis det mannum, ne quare in dentibus annum.

Einem geschenckten Pferd soll man nicht ins Maul sehen.

Scarabæo nigrior.

Er glänket wie ein Osentloch.

SI NISI non esset, perfectus quilibet esset.

Ast nondum visi, qui caruere NISI.

Es ist niemand vollkommen.

Sicut it, ite sinas: nam sicut it, ivit & ibit.

Laß es gehen / wie es geht ; dann wie es geht / so hats gegangen / und wirds gehen.

Si

Si det oluscula mensa minuscula pace quiera.

Ne pete grandia lautaque prandia literepleta.

Es ist besser ein Stück Käß und Brod mit Ruh und
Fried / als Gebraten und Gefotten / in Unruh
und Zanck.

Stulto ne permittas digitorum.

Es ist mit keinem Narren zu scherzen.

Sat dorata venit, si modo casta venit.

Wenn ein Weibsperson nur fromm und züchtig ist/
so ist sie reich genug.

Sat habet fautorum, semper qui rectè facit. *Plaut.*

Wer recht handelt / gewinnet jedermans Gunst.

Scire tuum nihil est, nisi te scire, hoc sciat alter.

Was ist die Kunst nutz / wenn niemand darmit gedie-
net wird.

Segnius expediunt commissa negotia plures.

Viel Röch machen wenig guts.

Senes bis pueri.

Man muß den Alten ihre Weiß lassen / sie seynd wun-
derlich.

Salem & mansam ne pretereas.

Man soll gute Freunde nicht verschmähen.

Sepes calcatur, quò pronior esse putatur.

Wo der Zaun am niedrigsten ist / da will ein jeder
gemeiniglich übersteigen.

Sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.

Eine Red und Sprach haben zwar alle; Aber die
Weisheit wenige.

Sibovem non possis, asinum agas. *Erasm.*

Wer nicht Pfarrer seyn kan / bleibe ein Klöckner.

Sub omni lapide scorpius excubat.

Das Geld hat Ohren.

Sunt mala terna domus, imber, mala foemina, fumus.

Quar-

Quartum, cum manè surgunt pueri sine pane.

Drey Ding im Hauß seynd überlegen /

Der Rauch / ein böß Weib und der Regen.

Das vierd beschwert's auch überaus /

Viel Kinder / und kein Brod im Hauß.

Sutorio atramento abiolutus.

Er ist mit halben Ehren davon kommen.

Si tibi gratia, si sapientia, formaque detur;

Sol superbia destruit omnia, si comitetur.

Hoffart schändet alle Tugenden.

Sero Jupiter diphtheram inspexit.

Lang geborgt ist nicht gescheneckt.

Si Christum nescis, nihil est, si cætera discis.

Si Christum discis, nihil est, si cætera nescis.

Christum lieb haben ist besser dann alles wissen.

Si fueris Romæ, Romano vivito more,

Si fueris alibi, vivito sicut ibi.

Man muß sich in die Lands-Gewohnheit schicken.

Sic vos non vobis mellificatis apes.

Einer hat die Arbeit / der ander den Nutzen,

Similibus simili gaudet. Arist.

Gleich und gleich gesellt sich gern.

Si qua sede sedes, ac est tibi commoda sedes:

Ista sede sede, nec ab ista sede recede.

Wann du wohl bist / so bleibe: Dann die Veränderung

möchte dich gereuen.

Seruta scrutarius laudat.

Ein jeder lobt das Seinige.

Similitudo morum est mater amicitiz. Cic.

Gleiche Sinn und Sitten erwecken Freundschaft.

Simplex apparet, simplicitate caret.

Er ist ein Narr in seinen Sack.

Si qua voles apte nubere, nubis pari.

Wenn du freyen wilt/so freye deines gleichen.

Sulcius nil celat, quod habet sub corde, revelat.

Die Kinder und die Narren reden die Wahrheit.

Sisalpinus, quemcunque alium fors aspera fecit.

Wer zum Heller geschlagen ist/bleibt wohl ein Heller.

Solamen miseris, locos habuisse malorum.

Elende Leut trösten sich mit ander Elenden Exempel.

Solus & artifices qui facit, usus erit.

Ubung bringt Erfahrung.

Solera adjuvare facibus.

Wasser in Rhein tragen.

Si tibi deficit res, miser es, & pinguis non es.

Wer kein Geld hat / muß schmale Bissen essen.

Sinistro Hercule natus.

Zu einer unglücklichen Stund geböhren.

Suum cuique pulchrum.

Ein jeder hält von seiner Waar am meisten.

Scat sua cuique dies. Virgil.

Der Mensch hat seine bestimmte Zeit.

Si bene barbatum faceres sua barbabeasum;

Nullus in hoc circo queat esse beator hirco.

Se minus afflictum sentit, qui prævitet ictum:

Tela nocent levius, visa volare prius.

Vorgesehene Streich schmerzen nicht so sehr.

Si morient dives, concurrunt undique cives;

Si moritur pauper, vix advenit unus & alter.

Heyden Reichen gibt es volkreiche Zeichen.

Hey den Armen läßt sich kaum ein oder ander erbarmen.

Sunt quasi non facta à Domino juranda contra,

Ein gezwungener End/ ist Gott leyd.

Sic linguam fixa ræta rationis habena,

Næ te confundat, si verba superflua fundet.

Schweis

Schweigen können ist eine schöne Tugend.

Si fueris quarum divisor particularum, —
Hanc discas artem, meliorem sumito partem,

Der Vorschneider muß seiner nicht vergessen.

Sola juvant, quæ lucra ferunt, sed cætera sordent.

Was einem einträgt / das liebet man.

Si felix dormit, minus gaudet & exilit antro.

Wann die Katz nicht zu Hauß ist / so tanzen die Mäuse
auff den Bäncken.

Sæpe etiam est olitor valdè opportuna locutus.

Es ertheilet oftmahls auch ein Einfältiger einen gu-
ten Rath.

Sine Cætere & Baccho friget Venus.

Wo keine Nahrung ist / verkaltet die Lieb.

Sisyphi saxum volvere.

Efels Arbeit haben.

T.

Tacitis lenscimus annis. Virgil.

Das Alter schleicht herbey.

Terras, terram geris, terram teris & in terram re-
verteris. August.

Terreus, terramque teris, terraque regeris.

Du bist Erd / und mußt wieder zu Erd werden.

Theatrum virtutis conscientia.

Der Tugend Schauspiel ist das Gewissen.

Transit honos, transit fortuna, pecunia transit

Omnis; sed tantum fama perennis erit.

Glück und Geld verlieret man / aber ein guter Nam
bleibet ewig.

Tempore felici multi numerantur amici,

Cum fortuna perit, nullus amicus erit.

So lang man Geld hat / hat man Freund: Wann sich
das Glück wend / so nimt die Freundschaft auch
bald ein End.

Tan-

Tandem bona causa triumphat.

Eine gute Sach behält endlich den Sieg.

Tua quod nihil refert, ne cares *Plant.*

Was dich nicht brennt / das lösche nicht.

Tunc alios culpa, cum tu fueris sine culpa.

Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.

Wer andere zur Tugend leiten will / muß selbst ohne
Eadel seyn.

Titanicum tueretur.

Er siehet so lieblich drein / wenn er in Honig sehe er
würde sauer.

Tuo te pede metire.

Greiff in deinen eigenen Busen.

Turpius ejicitur, quam non admittitur hospes.

Es ist besser / nie angenommen / als hernacher mit
Schanden abgewiesen.

Tute quod Intrivisti, tibi exedendum est.

Was du dir selber eingebrocket hast / das esse nun auch
auf.

Tibiam Tubæ comparat.

Er macht auß einer Mücken einen Elephanten.

Trepidat ante tubam.

Du hast ein Haasen-Hertz.

U.

Vacare culpa magnum est solatium.

Wer ein gut Gewissen hat / ist unerschrocken.

Vilia delectant viles & turpia turpes.

Leichte Gesellen lieben leicht und faul Geschwäg.

Varietas delectat.

Abwechse-ung belustiget.

Vigilanti stertere naso. *Juven.*

Es schlaffen nicht alle / die die Augen zu haben.

Utraque mundatur, dum palmâ palma lavatur.

Wenn ein Hand die ander wäschet / so werden sie bey-
de rein.

Venter, plama, Verus laudem fugienda sequenti.

Wer Lob zu erlangen gedencckt / muß sich hüten vor
schweigen / schlaffen und buhlen.

Vive Deo gratus, toti mundo tumulatus,

Crimine purgatus, semper transire paratus.

Verecundari neminem apud mentem decet *Plant.*

Weyn Tisch soll man sich nicht schämen.

Verecundari inutilis viro egenti.

Wer da schweigt und nicht spricht / wer weiß / was
dem gebriecht.

Venter caeret auribus.

Der Bauch läßt sich mit Worten nicht sättigen.

Veteres migrate colunt Vergil.

Wem's Haus ist / packe sich hinauf.

Ut mala devires, semper fac otia vites.

Vom Mäßiggang kommt nichts guts.

Vicinus malus, ingens malum.

Es ist nicht gut / böse Nachbarn haben.

Vinum equus Poëtarum.

Weyn Wein machen die Poeten die besten Vers.

Vivit post funera virtus.

Alles vergeht / Tugend besteht.

Vivit equus Ripula, qui dignior esset avena.

Die Pferd / so die Paser verdienen / bekommen sie nicht.

Vino veniabili non opus est suspensa hedera.

Ein gute Waar darff man nicht lang feil bieten.

Ut mala prudentior sua portas & patienter,

Inspecte majores aliorum sepe dolores.

Ut sis mane levis, sic tibi coena brevis.

Des Abends soll man nicht viel essen.

Ulula cum lupis cum quibus esse cupis,

Wer

Wer unter den Wölfen ist/muß mit ihnen heulen.

Una hirundo non facit ver. *Erasm.*

Ein Schwalbe macht keinen Sommer.

Ultra posse nemo obligatur.

Über Vermögen ist niemand verbunden. *Item.*

Es kan keiner fliegen/die Federn seyen ihm dann gewachsen.

Visco manus tinctas habet.

Er hat lange Finger. Er greiffet gern zu.

Unum nōris, omnes noveris. *Terent.*

Ein Bock zeigt die andern an.

Volenti non fit injuria *Arist.*

Wer es selber so haben will/dem geschicht kein Unrecht.

Ut mature, quod vult uirica manere.

Was ein Nessel will werden/ brennt beyzeiten.

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.

Man muß den Willen offte für die That nehmen.

Vulgus amicitias utilitate probat.

Nimmer Geld/ nimmer Gesell.

Vulnera cognata sunt graviora mantis.

Freunde Biß schwieret am längsten.

Ut sementem feceris, ita & metes *Cic.*

Wie du wirst säen/ so wirst du auch ernden.

Vix placet ambobus, qui vult servire duobus.

Niemand kan zweyen Herren dienen.

Virtutem primam esse puta compescere linguam,

Proximus ille Deo est, qui scit ratione tacere.

Zu seiner Zeit schweigen können ist eine herrliche Tugend.

Vivere qui sanctè capitis, discedite Roma,

Omnia cum liceant, non licet esse pium.

Wer da woll leben recht und fromm.

Der halte sich nicht auff zu Rom

Ubiuber, ibituber, ubimel, ibifel. *Apulej.*

Freud ist nicht ohne Leid.

Ver, aetas, autumnus, hyems sunt quattuor anni,

Quae si membra simul junxeris, annus erunt.

Poma dat autumnus, formosa est messibus aetas,

Ver praeber flores, igne levatur hyems.

Vix totidem boni sunt, quod Thebarum portæ.

Gromme Leut seynd dünn gesäet.

Venter caret auribus.

Der Hunger läst sich nicht mit Worten stillen.

Vino vendibili non opus est suspensa hedera.

Gut Waar hat allezeit den Rauff.

Unica prava pecus inficit omne pecus

Ein grindig Schaaff sieckt die ganze Heerd an.

F I N I S.

APPENDIX III.

Ænigmatum, griphorum, aliarumque argu-
tiarum familiarium.

Erudita & honesta recreationis.

I.

Sunt oculos clari, qui cernis sidera tãquam.

Dico Grammaticum, qui versum construit istum.

(Resolvi C. O. 2 S. C. T. S.)

II.

Sume caput, curret, ventrem superadde, volabit;

Adde pedem, comedes, & sine ventre bibes.

(Est muscatum, Caput est mus, qui currere solet. Venter, id est, medium ejus est ca; qua syllaba si adjicitur, redit inde musca, qua volatum amat. Pes, id est, finis ejus est tum, qui additus constituit muscatum, rem comedi solitam, & omisso ventre, id est, ca, mustum rem bibitu gratissimam.)

III.

In vitro meus est, in ventre illius habebor.

(Intellige de vino, quod dum in vitro habes, in tua est potestate: dum vero in ventre est, tu in illius: Operatur enim pro viribus, qua potest.)

IV.

Sum, quod eram, neceram, quod sum, nunc dicor
utrumque,

Ignoras, nisi me stirpe ab utraque tenes.

(Intelligendum de Christo Θεωρεωπα.)

V.

Dum plenus, levis est, gravis est, dum pendet inanis.

(Quod de stomacho apte intelliges, qui dum pendet inanis, omnia homini sunt gravia, dum vero plenus est, omnia eidem levia.)

Aa 3

VI. Mit-

VI.

Mitto tibi navem protra puppique carentem.

Mitto tibi metulas, si non vis credere, veritas.

(Id est, saluto te: sublata enim ex voce navem protra puppique, hoc est, n & m, redit ave; & inversa vocula metulas, iego salutem.)

VII.

Furfurem edit, pannum, panem quoque sustinea-
mus.

(Resolve ultimam dictionem in tres, sus, tinea, mus, & sensus patebit.)

VIII.

In sylvis densis venor bis quinque catellis,

Quod capio, perdo: quod non capio, mihi servo.

(Intellige de eo, qui adprehendens pediculos, omnibus digitis caput scalpit.)

IX.

Addito, res minor est, demito, major erit.

(Est foramen muri, cui si addis lapides, minus; si demis, majus evadit.)

X.

Mala mali malo mala contulit omnia mundo.

(Id est, os Adami peccantis esu pomi mundi incolis omnis generis mala attulit.)

XI.

Mors mortis morti mortem mors morte redemit.

(Intellige de Adamo secundo.)

XII.

Rusticus unus erat, qui se prem porcos habebat.

Scande & Grammatici nomine dignus eris.

(Pone ultimo loco, qui & facile te expedies.)

XIII.

Versus turbatus.

Entis sat bonus fit & ex ferro & ex chalybe.

Ita in ordinem poeticum redigendus.

Ex ensis fit chalybe & ferro bonus & sat.

Vel ita.

Ex & ferro chalybe & fit sat bonus ensis.

XIV.

Anser ovem variat, sed porum vacca ministrat.

(Id est, penna membranam variat, sed atramentum cornu, seu atramentarium ex cornu factum, ministrat.)

XV.

Signate, signa, temere me tangis & angis:

Roma tibi subito motibus ibit amor.

(Est versus recurrens, qui metro stante, neque literis loco motis, ut ab exordio ad terminum, sic à fine relegitur ad summum.)

XVI.

Si studeas, studiosus eris, si non, studio sus.

XVII.

Stultus les sua mi calcaria viscitur obli-

(Stultus miles oblitiscitur calcaria sua.)

XVIII.

Sunt duo, quæ duo sunt, & sunt duo, quæ duo non sunt:

Quæ duo si non sunt: sunt duo nulla duo.

(Intellige de Conjugibus, qui licet corporibus duo sint, mente tamē ac voluntate una esse debent.)

XIX.

Pauperibus sua dat gratis, nec munera curat

Curia Papalis, quod modo percipimus.

(Cum contrarium sit verum; canoros imitare legendo, & nihilominus bonum possidebis versum.)

Percipimus modo, quod Papalis curia curat

Munera, nec gratis dat sua pauperibus.

XX.

In Einem Steht Unfere Seligkeit.

(Quis ille sit, litera initials indicant.)

Possidet ille nihil, IESUM qui perdidit unum.

Perdidit ille nihil, IESUM qui possidet unum.

A a 4

XXI.

XXI.

Dextra tull toti malo mala plurima mundo;

Lava sed econtra gaudia mille tuli.

(EVA & AVE.)

XXII.

Qu a d er fu str
os nguis irus isti de nere avit;
H sa m Chr vul l

XXIII.

Quis neget Aeneæ progenerum stirps Neronem?

Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.

(Nero sustulit, id est, occidit matrem. Aeneas sustulit, id est, susceperit patrem senio confectum in humeros.)

XXIV.

Lens morder per d. mordetur si capiat e.

(Lens lendis Risse in capite, lens lentis Linsse.)

XXV.

Et canis } in sylvis { venatur } & omnia { servat;
Et lupus } { nutritur } { perdit.

XXVI. & XXVII.

Nomina duorum Latronum juxta

Christum crucifixorum.

Imparibus meritis pendent tria corpora ramis,

Dismas & Gestas, medio divina potestas:

Dismas damnatur, Gestas super astra levatur.

XXVIII.

Rustica gens est optima flens & pessima gaudens;

Ungentem pungit, pungentem rusticus ungit.

XXIX.

Tristitia fatur anus, dum ventrem projicit anus.

XXX.

Fare, quis est, belle generatur qui sine felle?

Hospitio cedens Domino sua præmia reddens:

Hunc retinet morem, passim diffundit odorem,

Vel clam se celans, vel murmure sæpe revelans.

(Crepitus.)

XXXI.

Est quædam scribenda notis bis quattuor arbor,

Symphonis aptas ferre suæta nuces:

Unde notas si tres postremas dempseris, inter

Mille alias unam vix reperisse queas.

(Est Castanea, qua vox constat ex octo literis, ex quibus si tres (u-
stuleris, remanet Casta, quam vix inter mille repereris.)

XXXII.

Biblia sunt antehæc, hæc sunt post illa legenda:

(Postilla dicitur, quia post illa sc. verba Scriptura postilla, id est,
Commentarius sequitur)

XXXIII.

Ænigma Virgilio. Eclog. 3.

Dic, quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,

Tres pateat cæli spatium, non amplius, ulnas?

Poriò

Dic, quibus in terris inscripti nomina Regum

Nascantur flores?

(Interrogatus ipse Virgilius de utriusque ænigmati sensu respon-
dit, se ea in re Grammaticis crucem fixisse, in qua se illi affi-
duè torquerent. Vide Macrob. Sat. l. 6. Quidam de puteo ex-
ponunt: in eum enim si quis descenderit, tantum cæli spatium
conspiciet, quantum sola putei laritudo fuerit. Alii rectius
de argenti fodinis explicant: ex his enim suspecturo cæli
locus non amplius tres ulnas patere videbitur. Illis etiam sese
offerunt flores, id est argentum & aurum, quibus pecunia for-
ma indutis nomina Regum solent inscribi: hi flores, rosaque no-
biles (Rosenobel) quanta hominibus sint obediæioni, totius
est, quam ut necesse sit dicere.)

XXXIV.

Dimidium sphaeræ, sphaeram cum principe Romæ

Exigit à nobis tempus in omne Deus.

(Id est, COR. C. est dimidium sphaera, O sphaera, R princeps,
h. e. principium vocis Romæ.)

A 3 5

XXXV.

XXXV.

Auro quid melius? *Jaspis*. Quid Jaspide? *virtus*:
 Quid virtute? *Deus*. Quid Deitate? *nihil*.

XXXVI.

[Nobilis quidam festivi ingenii homo (recensente
*Webero Canonico Regulari Disc. Curios. LII. artic.
 10*) triplicis sortis vinum habebat, quod pro con-
 vivarum & hospitem qualitate curabat apponi. Ne
 vero res ulli innotesceret, ita cum famulo conve-
 nit, ut, si ei diceret, *Valesne utcumque? vilius vi-
 num afferret*: dicente vero, *Quid gloriaris? me-
 diocre*: at si diceret, *Noli me tangere*, optimum vi-
 num tangeret. Accidit vero, ut Nobilis ille sæpe
 Poëtam convivam haberet, cui mediocre vinum
 apponebatur. Poëta ex iterata sæpius hac dictio-
 ne, *Quid gloriaris?* dolam advertens, hos in anse
 accumbens versus composuit:

*Tu non laudaris, si fers mihi, Quid gloriaris?
 Si fers Utcunque, rapias cacodæmon utrumque:
 Ibis ad astrum poli, si fers, me tangere noli.]*

XXXVII.

Adriani Imperatoris cum Floro Poëta
 colloquium.

Florus. *Ego nolo Cæsar esse,
 Equitare per Britannos,
 Scythicas pati pruinas.*

Respondet Cæsar facitè.
*Ego nolo Florus esse,
 Ambulare per tabernas,
 Pulices pati rotundos.*

XXXVIII.

Si duo de nostris tollas pronomina rebus:
 Prælia cessarent, pax sine fine foret.

(Meum)

(Meum & tuum sunt prima principia discordia.)

XXXIX.

Nec caro, nec sanguis, de carne & sanguine natum
Hujus & illius suppleo saepe vicem.

(Ovum.)

XL.

Mater me genuit, mater mox gignitur à me;

(Glacies.)

XLI.

Sus, pueri bini, puer unus, nupta, maritus,
Cultello, lymphæ, fune, dolore cadunt.

(Rem paucis habe. Videbat puer quidam lanium maculantem suam, cujus actione cum valdè delectaretur, contigit & eandem in germano fratre, cui animo jocandi, ut ille quidem putabat, humi prostrato lethalem applicuerat cultrum. Matrum forte in lavando puerulo natu minimo occupata cum hac res innotuisset, relicto in lavacro parvulo, illico accurrit, & conspiciens hanc tragœdiam, cultrum ex maculati corpore extractum in maculantis corpore præ indignatione defixit: viam autem ad lavacrum remensa, & relictum inibi parvulum conspiciens in aqua suffocatum, se ipsam suspendit. Maritus verò rure reversus, viso hoc tristissimo spectaculo, præ dolore & tristitia non multò post etiam animam efflavit.)

XLII.

Mas. Argut. l. 2.

Non indigna viro sapiente quæstio fuit: *Quenam syllaba totum regat & evertat mundum?* Nimirum bene respondit, qui dixit esse *ius*, quod per metathesin literarum *vis* est: illo regitur, hac evertitur mundus. Hæc & eadem sunt & pugnant inter se. Unde merito dicas.

Ius & vis apicis nullo discrimine distant;

Vis tamen opprimitur, iure fovetur homo.

XLIII.

Web. Tr. Curios.

Discurs.

Vulgatum illud est adolescentis studiosi sophisma, quo ex mathesi de prompto parenti rustico homini suum in bonis artibus perfectam probare conatus est. Erant in tenuimenta tria in disco ova proposita, in parentem utrumque & filium æquo numero partienda. Tum ad patrem versus filius; *Nescis*, inquit, *hic, quinque nobis ova proponi. Sane*, ait pater, *id nescio, tria duntaxat video. Id vero*, repondet filius, *mea me philosophia docuit, ac facile convincam, ut hoc ipsum cogaris agnoscere: nam ubi tria sunt, ibi duo: At ubi tria sunt & duo, ibi sunt quinque. Ergo hic sunt quinque.* Nondum, inquit pater, assequor: ut vero de veritate certius constet; tria ego ova cum matre tua edam, reliqua duos tu tibi habeto. Vidit novus hic mathematicus suo se captum sophismate, & doluit pro hac arte tam exiguum mînerval sibi persolutum esse.

XLIV.

Mas. l. c.

Aliud problema haud injucundum est, quod de triginta vectoribus una nave vectis afferitur, quorum dimidiam solum partem nauclerus in tempestate se posse servare asseruit: reliquam partem dimidiam in mare exponendam esse, ne omnes in gravata nimium phaselo intereant. Ergo conventum est, ut nonus quisque, numerante nauclero, in mare præceps daretur. Erant autem ex eis Judæi quindecim & totidem Christiani. His igitur cum parcitum vellet nauclerus, ita numerando orsus est, ut nonus quisque ejiciendorum Judæus esset, Christianisque parceretur, distributione tamen ordinis juxta hoc carmen instituta:

Popu-

Populeam virgam mater Regina tenebat.

Ubi solum ad vocales a, e, i, o, u, attenditur, ea lege, ut a unum, e duos, i tres, o quatuor, u quinque; collocandos simul ex Christianis aut Judæis significet, idque alternatim. Primum igitur o positum quatuor Christianos ordine collocandos designat, secundum u quinque Judæos, tertium e duos iterum Christianos, quartum a unum Judæum, & sic consequenter. Unde si numerare à primo ex quatuor Christianis inceperis atque in orbem perpetuum numerando te verteris, nonus semper, qui excludit, Judæus erit. Quod si decimum quemque eliminare malis, juxta aliud, quod sub jectio, carmen, distributio instituenda erit:

Rege Paphi cum gente bona dat signa serena.

XLV.

Distichon quatuor vocum.

Conturbabantur Constantinopolitani
Innumerabilibus sollicitudinibus.

XLVI.

Distichon quadraginta vocum.

Hem! in te ego sum, ut tu in me es; tu age, ai, in me
an & es, sum ego, ut in te? heus!
Sles, sum ego tum, hem! tu alter; cum & sim ita,
tu alter ego es.

Scandendum ita.

Hinte go sartinmes taga inmanet esse gut inteus
Sesse go tem talter cetsira talter egos.

XLVII.

Distio lassat equum, mel diligit, abstrahe primam:
Tolle sed inde duas, remanebit amica luto sus.
(*Cursus sublata prima versus, remotis duabus sequentibus,*
sus.)

XLVIII.

XLVIII.

Petrus Paganus Professor Poeseos suam à lectione publica absentiam schedula valvis collegii affixa per has novem P. excusavit.

P. P. P. P. P. P. P. P. P.

Quos studiosi deinceps ita exposuerunt.

Petrus Paganus Professor Poeseos
Publicus Propter Pocula Prælegere Prohibetur.

XLIX.

Versus hexameter.

Qui verbis iisdem eodemque sensu millies immutari & transponi potest.

Princeps tam tua laus splendet, quam lumina sol dat.
(Fiat periculum, & liquebit, verum esse, quod dixi.)

L.

Filia sum solis, quæ sum cum sole creata,
Sum quinquaginta, sum quinque decemque vocata.
(EALVX. L50. V5. X10.)

LI.

Sunt montes celsi, quibus unum demitur lisi
Vivunt, mellificant: qui possunt solvere, solvant.

(Intellige de voce alpes, cui si demas l, redit inde vox apes.)

LII.

Placere omnibus nemo potest.

Web. Tr. Curios. Disc. 52.

Senex quidam ejusque filius ætate minus firmus asinum ad proximam urbem agebant. Quibus obviam factus non nemo; Nonne fatui, inquebat, estis, quod hoc animal robustum sine onere sequamini, cum tamen decrepita unius senectus, alteriusque tenella ætas vectura indigeret. Ad hæc parens filium asino imposuit, & ipse pedes
seca-

secutus. Vix lapidis jactu progressis obviam venit alius, qui ad filium conversus; O petuleum nebulonem! inquit, tu asino fortis insides, & parens vix spiritum trahens, per viarum lubrica incedit? Has audiens calumnias filius, parenti asinum cessit, qui illum conscendit, filio pedestri itinere subsequente. Mox alius occurrans inquit: pro barbarum & immifericordem in filium parentem? Tu ætate proventus asino verheris: & filius tuus teneræ ætatis stesculus, vacillante pede, insequitur? Quid hic consilii caperet parens, ubi omni studio adhibito aliorum censuram subiret. Supererat itaque, ut ambo simul asino insiderent; quo factò, novas repente incurrerunt increpationes. Vili certè pretio, inquitabant obviantes, hunc asinum pendas necesse est, quòd tanto oneri ferendo impari graves; non est quod mireris, si exanimis concidat. His audiis, parens ad filium conversus; Si nec me solum, inquit, nec te solum, nec ambos nos ab asino portari convenit: quid superest, quam ut nos asinum portemus; Itaque palo alligatum suspensumque asinum super humeros suos, servato æquilibrio, portarunt. Hac scena exhibita, omnes obvii in risum effusissimum proruperunt. Delusis hoc modo nullum amplius suppetebat consilium: quare indignati, quod nemini satisfacerent, asinum è proximo monte præcipitem egerunt.

LIII.

Res volat in nemore, nigro vestita colore,

Si caput abstuleris, res erit alba nimis.

(Est cornix, aufer cor & remanebit nix.)

LIV.

LIV.

Maf. l. c.

Noſti fortaffe decantatum carmine factum illud,
quo hoſpitibus ſeſe admiscens in caupona paraſi-
tus, ratus ſymbolum ab iisdem ſibi exſolvendum,
cauponem in diſceſſu ſordide muneratus eſt: Ad-
numerabo verſus.

Pamphagus in patulam tam multa ingeſſerat al-
vum,

Quam poterat denis plus ſatis eſſe vicis.

Ecce venit caupo pretiamque expoſtulat: ille

Ebria terribili lumina more rotans,

Evomit in patinam vinamque cibosque receptos;

Atque ait, en merces tu tibi habeto tuas.

(*Ab ejuſmodi hoſpitibus tale non raro ſymbolum perſolvitur,
Vide igitur, quos invites.*)

LV.

Seminibus variis eſt exornatus agellus,

Præteriens populus, quæ ſint ea ſemina nescit;

Felix, qui vider & fructus intelligit iſtos.

(*Eſt papyrus ſcripta.*)

LVI.

Maf. l. c.

Ruſticus lupum, capram & caules parva in ſcapu-
la flumen traducturus erat; ſed quorum ſingula
tantum ſecum trajicere poterat, ea tamen lege; ne
vel lupus ſolus cum capra, vel capra ſola relin-
queretur cum caulibus. Quæritur, quod id modo
expeditiſſime illi præſtandum? Et reſponderetur,
primo traductam, capram in oppoſita ripa col-
locet, quærat deinde reverſus lupum, illoque
transvecto, capram, ne cum lupo maneat, redu-
cat, hac vero relicta, caules ſecum ad lupum

trans-

transferat, ac postremo rursus captam, & sic ad forum progrediatur.

LVII.

Quinque vides natos una de matre creatos,
Sunt duo barbari, barbaque carent duo nati,
Quintus ea ornatus partim, partim spoliatus.

(Rosa.)

LVIII.

Lepidum est, quod Judæo Salomonis nomine in lignito in Anglia accidisse ferunt. Is bene potus cum diu oberrando in cloacam incidisset & excussa crapula diem Sabbati illuxisse comperisset, oblatam à vicinis opera amens respicit: ita relictus in molli luto lectaque, postquam die Dominica operam vicinorum imploraret, hi illuso homine, id sibi fas quoque esse in Sabbato agerunt. Unde per geminum Sabbatum religiosus iste ebrius hocce dignum ipso hospitium incoleere debuit. Id quod Poëta in hunc modum scite expressit.

Judæus.

Sabbata sancta colo de stercore surgere nolo.

Christianus.

Sabbata nostra quidem Salomon celebrabis ibidem?

LIX.

Qui de quingentis, de quinque, decemque fit unus,
Ille meis precibus dignum poterit dare manus.

(Dux. B. 500. V. 5. X. 10.)

LX.

Erasm. in Chiliad. adag. p. m. 97.

Cum aliquando Demosthenes quendam in causa capitali defenderet, ac iudices haberet parum attentos, sed dicenti obstrepent, ille: Paulisper,

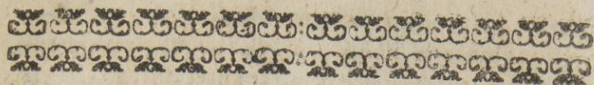
B b

i a 2

inquit, aures mihi præbere, siquidem rem narra-
bo novam ac lepidam, atque auditu jucundam.
Ad quæ verba cum illi jam aures arrexissent: A-
dolescens, inquit, quispiam asinum conduxerat,
rerum quiddam Athenis Megaram deportaturus.
Inter viam autem cum æstus meridianus ingra-
vesceret, nec inveniret quonam umbraculo solis
ardorem defenderet, depositis clitellis sub asino
sedens, ejus umbra semet obtegebat. Ceterum id
agaso non sinebat, hominem inde depellens:
clamansque asinum esse locatum, non asini um-
bram. Alter idem ex adverso tendebat, adseverans
etiam umbram asini sibi conductam esse. Atque ita
inter eos acerrima rixa in longam producta est, ita
ut etiam ad manus venirent; hoc pertinaciter ad-
firmante, non conductam esse asini umbram: Illo
pari contentione respondente, umbram etiam asi-
ni conductam esse. Unde denique adagium, *de asi-
ni umbra disceptare*, ortum, & ab auctore De-
mosthene natum fuisse, fertur.

FINIS.

SYLLABUS

DE

PARTICULIS SERMONIS LATINI.

Tract. 1.

De

Nominibus & Pronominibus.

A.

ALIIQUIS.

ALIQUIS, ex *alius* & *quis* compos. ad unam fertur
& quidem incertam personam, aut rem refer-
ent, & idem est, quod *Quispiam*. *Ter. And. 4. 6. 18.*
Cic. Attic. l. 13.

ALIIQUIS eleganter subauditur ante relativum
qui, qua, quod. *Cic. 2. Offic. Heras. 2. Sermonum: Sunt,*
quibus in Satyra videat nimis acer.

ALIIQUOT.

ALIIQUOT, ex *alii* & *quor* compos. plu: num. tan-
tum, & indeclinabile, refertur ad numerum incertum,
tam rerum, quam personarum. *Cic. l. 7. ep. 18. Ter.*
And. 3. 3. 3.

ALTER.

ALTER fere de duobus, interdum etiam de plu:
ribus, sed duarum partium, dicitur *Cic. Oras. Philippi*
8, idem pro Planc. Cic. ad Torq. l. 6. 3. 7. idem Philippi. 5.

Bb 2

AL:

ALTER pro ALIUS.

Pronomine ALTER pro ALIUS usus est Ulpianus nobilissimus latinitatis & juris antecessor in l. 1. §. 1. & Javen. Sat. 5. ut & Plaut. in Milite Act. 2. Sc. 3.

Forte fortuna per impluvium huc despexi in proximum, Atq; ego illa aspicio osculantem Philomasiuum cum altero, Nescio quo, adolescente.

ALTER pro PRIMUS.

ALTER junctum numeralibus iis, quæ ordinalia dicuntur, pro PRIMUS accipitur. Cic. ad Cornif. l. 12. 25. 1. Litteras accepi tuas, quas reddidi mihi Cornificius altero & vicesimo die.

ALTER, pro SECUNDUS.

ALTER in enumeratione plurimas sæpius usurpatur pro SECUNDUS Colum. l. 5. c. 6. 20. Cic. Attic. l. 14.

ALTER pro SIMILIS.

Elegantè ponitur pro SIMILIS Liv. 1. Bell. Pun. 37. Sed pater ipse Amilium Mars alter &c. Cic. 7. Verr.

ALTERUM TANTUM.

Noch so viel / noch eines so viel.

Liv. 1. Decad. l. 8. & 10. Cic. in Orat. 109.

ALTERNUS.

ALTERNUS, AUM, quod fit alteris vicibus, ab altero dictum est. Cic. pro Arch. 19. Plin. l. 10. c. 1. Cic. 4. Tusc. 115.

NB. Alternis verbis, Alternis versibus, i. e. ex altero quoque verbo, altero quoque versu. Liv. 1. Decad. l. 8. Alternis pene verbis &c. Schier allweg im andern Wort. Cic. 4. Tusc. Alternis diebus, mensibus, annis, &c. l. e. altero ex duobus. Ein Tag / Monat &c. um den andern. Catode Rennst. c. 59. Flin. l. 8. c. 16.

AL-

ALTERNIS, ablativus nominis **ALTERNUS** esse videtur, Subauditur. **VICIBVS**, aut aliud ali- quid conveniens, quod sensus possit. *Virg. 3. Eclog. 8. Virg. 1. Georg. 16. Alternis facili labor. d. e. intermissis: tribandi, agris, Servius. vid. For. Rom. p. m. 2. 12.*

ALTERUTER.

ALTERUTER de duobus dicitur. Est enim, ut ita dicam, *unus vel alter. Cic. pro Rosc. Comed. 9. Idem Attic. l. 10. ep. 192. 4.*

ALIUS.

ALIUS saepe & eleganter jungitur cum **AC, AT- QVE, ET**, inque hoc genere pro **DIVERSUS** quoque accipitur. *Terent. Phorm. 4. 4. 3. Cic. in Orat. 140.*

ALIUS, A, UD, cum sermo est de pluribus, *Alter* vero cum de duobus, Inque oratione eleganter eod- dem, atque etiam diverso casu, sine conjunctione ste- ratat. *Cic. l. 3. de Orat. Id. Attic. 2. ep. 7. Alia legatio di- ta erat, alia data erat.*

L. v. Decad. 4. l. 4. Id ab Urb. 70. 17. Cic. l. 7. ep. 25. Hab: o sardos venales, aliam alio requirems.

ALIUS ALIO.

ALIUS interdum etiam jungitur cum adverbio **ALIO**. *Cic. 1. de Divin. 119. ALIUD ALIO* dissi- pat, l. e. varios in locos disiecit.

ALIUD ex ALIO.

Quam eleganter **ALIUD** ex **ALIO**, quod non- nulli per **POST** exponunt, i. e. *namis post aliam*, dica- tur, ostendit *Cic. ad Petum l. 9. 9. 3.*

Nonnunquam etiam seriem rerum connearum significare, demonstrat *Idem ad Attic. l. 16. ep. 338. 2. Ter. Eun. Aliud ex alio malum &c.*

ALIUD, ALIAS,

& contra.

B b 3

ALI-

ALIUD, ALIAS Cic. l. 1. de Orat. Idem l. 2. de Orat. 17. Itaque & illi alias aliud eisdem de rebus & sentiunt, & judicant.

ALIUD NISI, ALIUD PRÆTER.

ALIUD cum **NISI**; vel **PRÆTER** jungit Cicero l. 1. Offic. Id. ibid. 7. §. 3.

ALIUD cum **PRÆTER** etiam jungitur à Cicero l. 2. de Orat. & pro Ligat. Rarius cum **QUAM** Cic. Attic. l. 3. ep. 15.

ALIUS pro **ALTER** sive **SECUNDUS**.

Cic. 6. Verr. 24. Tam te has Phaleras &c. quam alias &c. quam tertias &c. abstulisse dicebant.

ALIUS LONGE.

ALIUS pro **DIVERSUS** venuste jungitur adverbio **LONGE**, & adverbis in **O** more comparativorum, ut, *alius es multo, quam soles* Cic. l. 1. de Orat. Liv. Decad. 4. l. 4.

E.

ECQUIS.

ECQUIS, compos. ex **ES** & **QUIS**, Tine, mutato; tamen non tam significat **ET QUIS**, quam **NUM QVIS**, ist auch jemand. Ter. Eun. 5. 9. 1. Cic. 4. Verr. 7.

ECQUIS sine interrogatione occurrit ap. Cic. l. 2. de Invent. Id. Fam. l. 7.

ECQUIS interdum copulatur cum **NAM** in instanti causa. Cic. 10. Philip. Id. l. 4. de Fin. 110.

H.

HIC, ILLE.

HIC pronomén demonstrativum notæ vulgo significationis est, & de persona, ut Valla Eleg. l. 2. c. 5. demonstrat, loquente, aut de re proxima dicitur.

ILLE

ILLE vero ad remotius refertur. vld. Thomas Lina-
nacer l. 3. de emend. Stru&. Lat. Serm.

HIC, pro, EGO IPSE.

HIC, pro, EGO IPSE legere est ap. Ter. Andr. 2.
l. 12.

HOC, QUOD.

HOC ablativus, pro PROPTER HOC Plin. ep.
l. 2. ep. 19.

HOC pro TANTO, sequente, QUO Cic. 1. Tusc. 97.
l.

IDEM.

IDEM CUM, barbarum est, pronomem enim
IDEM, inquit Cl. Cellarius c. 10. Cur. Poster. in
comparatione plerumque post se requirit relativum
qui, quae, quod; rarius conjunctionem ET, AC, vel
ATQUE. At particulam CUM, ex Germanismo oc-
tam, tertie non potest.

IDEM QUI, QUAE, QUOD.

Cic. Offic. 3. c. 4. Cic. 4. ep. 7. Plaut. in Stich. 1. sc. 2.

IDEM rarius jungitur cum AC, ATQUE, ET.

IDEM cum AC Ter. Heaut. Act. 2. sc. 3. v. 24.

Cum ATQUE Plaut. Mostel. 4. 63.

Cum ET Ovid. 6. Fast. 267. Curt. 9. c. 6.

Cum UT, IDEM denique copulatur cum UT. Cic.
1. Offic. In eadem sunt iniustitia, ut si in suam rem alie-
na convertant.

NB. Graecissimus est, cum Dativus adjungitur. Tra-
janus Plinio ep. 84. Interpretationi suae idem existimo.

ILLE.

ILLE, dicitur is, de quo fit mentio, de certa enina
persona dici, inquit Donatus Terent. Andr. 2. l. 1.
ILLE pro ALIQUIS etiam legitur ap. Horat. 2.
Serm. Sat. 7. 8.

ILLE nonnunquam etiam cum significantia aliqua, i. e. emphasi profertur. *Virg. 7. Aeneid. 22. Cic. 1. Verr. 37.*

IPSE.

IPSE, antiquè **IPSVS** Terent. *Aud. 2. 3. 3.* Unde in neutro est **IPSVM**. Hoc pronomen **IPSE**, inquit Priscianus l. 12. p. m. 447. quidam communi existimaverunt, quia tribus adjungitur personis, **EGO IPSE, TU IPSE, ILLE IPSE**, non est tamen verum; figurate enim, vel discretioris, vel significantiæ causa, prima & secunda adjungitur. Pronomen **IPSE** ἑαυτοματικόν, h. e. impositivum, vel subjunctivum vocant Græci, quod vel subjungit, vel subjungitur alteri pronomini (ut ego ipse) cujus significationem etiam accipit, & ἐμφασιν conciliat orationi. *Liv. Decad. 3. l. 8. Ter. Andr. O Pamphile, 18. IPSVM* quero.

ME IPSE, & MIHI IPSE,

pro

ME IPSVM, MIHI IPSI.

IPSE eleganter in recto solet effecti, quamvis antecedit Dativus **MIHI, SIBI**. Accusat. **ME, SE, &** Ablativus. *Cic. Fam. l. 6. ep. 10. Liv. Decad. 4. l. 5. & 7.*

IPSE pro **OMNINO**.

IPSE interdum usurpatur pro **OMNINO**. *Cic. Attic. l. 4. Natali suo ipse die. Eben gerad auff seinen Geburts-Tag. Cic. in Brut. Mortuus est annis 80. 1792. hinc ipse ante me consulens.*

IS.

IS sæpissimè usurpatur pro **HIC** vel **ILLE**, & eandem significationem habet. *Cic. 3. de Orat. Id. l. de Nat. Deor.*

Sæpius etiam utimur pronomine **IS, EA, ID**, cum vel

vel præcedit, vel sequitur **QUI QUÆ, QVOD**. Liv. Decad. 3. l. 2. Plaut. Epid. *IS est amicus, qui &c.*

IS QVI, pro **TALIS QVALIS**.

Elegantissime ponitur. Liv. Decad. 3. l. 9. Cic. l. 15. ep. 19. *Si ii nos sumus, qui esse debemus.*

IS QVASI, pro **IS VI SI**.

Cic. l. 4. Tusc. Id. Attic. l. 1. ep. 8. *Proinde eo animo te velim esse, quasi mei negotii causa in ista loca missus esses.*

IS VT, IS QVI, pro **TALIS VT**.

Liv. Decad. 3. l. 4. Cic. l. 10. ep. 8. *Is ego sum, cui vel maxime concedant omnes.*

ID ÆTATIS, ID TEMPORIS.

ID ÆTATIS VT, ID TEMPORIS VT.

ID ÆTATIS venuste usurpatur pro **EA**, vel **IN EA ÆTATE** Plaut. *Asin.* 3. 37. Cic. *Toran.* l. 6. 20. 5. **ID TEMPORIS**, pro **ID TEMPVS**, vel **EO TEMPORE**. Cic. 5. de *Fin.* 2. Cic. 1. de *Ora.* 138.

ID ÆTATIS & TEMPORIS nonnunquam junguntur cum **VT**. Cic. l. 6. ep. 21. *Id ætatis jam sumus, ut omnia fortiter ferre debeamus.*

ISTE.

ISTE dicitur ille, qui apud te est, aut de quo loqueris Terent. *Eun.* 4. 4. 44. Proprie ad secundam personam, ut **HIC** ad primam, pertinet Cic. l. 2. de *Fin.* Id. 2. *Philip.*

ISTE contempnentis!

Hoc pronomine sæpius utimur in rebus, quas contemptui habemus, tanquam alienis à nobis Cic. *Vorz.* 6. *Bonam fortunam iste domi sua habere noluisset.*

ISTIC, ISTÆC, ISTOC.

ISTIC, exISTE & HIC, usurpatur pro **ISTE** Plaut. *Amphis.* 15. 69.

ISTÆC pro **ISTA** Terent. Heaut. Non istæc quidem consumelia est.

ISTUC pro **ISTUD** frequentissimum maxime apud Comicos est. Ter. Andr. Cic. 1. Acad. 19.

N.

NEMO cum **QUIN** & **QUI NON**.

NEMO, ex *ne* & *homo*, ut interpretatur Festus, compositum, interdum cum **QUIN**, aut, **QUI NON** jungitur. Cic. pro Pont. 4. Cas. l. 6. de Bel. Gal.

NEMO cum **NISI** & **PRÆTER**.

NEMO nonnunquam copulatur cum **NISI** Cic. Philipp. 2. Id. l. 1. Offic. cum **PRÆTER** Cic. Attic. 1. 2. Id. de Divin. l. 1.

NON NEMO, pro **ALIQUI, NONNULLI**

Cic. pro L. Muran. Varro de Re rust. 2. 2.

NEMO UNUS, **UNUS NEMO**, &
NEMO UNUS VIR.

Liv. Decad. 2. l. 2. Quia nemo unus satis dignus regno sit. Cic. ad Heren. l. 4. Unus omnes artis partes consequi nemo potest.

NIHIL.

NIHIL compos. ex *Ne* & *hilum* per apocopen affirmat Varro l. 8. & 9. de L. L. Dicitur autem **NEHILUM** seu, **NI-HILUM** pro **NONHILUM**; per hoc enim Lucilius l. 30. Sat. illud reddidit, canens:

Quod *Tivas* laudes culpes, **NON** proficis **HILUM**.

NE enim, pro **NON** positum est apud antiquos, ut ait Q. Ter. Scaurus Grammaticorum ille Princeps: ut *nefas*, *nemo*, *nequeo* &c. **NI** vero pro **NE** sive **NON**, esse Latino, Plautum, reliquosque ejus notæ auctores consulentes, sciunt. Robbigius in de rebus Criticis Lexico l. 9. c. 1.

NIHIL cum comparativo.

NI-

NIHIL venuste jungitur comparativo Terent.
Andr. 2. 6. 6. **NIHIL** facilius.

NIHIL pro **NON**.

Terent. Heaut. 5. 5. 12.

—Pater. CH. nihil audio. M. ad me recipio,

Facies. CH. nihil etiam audio ipsum.

Liv. Decad. 4. l. 3.

NIHIL, NISI.

NIHIL sæpius adsciscit **NISI** Cic. l. 9. ep. 15. Nihil
video, quod timeam, nisi quod omnia sunt incerta. Cic.
ad Thermum l. 13. 56. 5.

NIHIL ALIUD, NISI, NIHIL ALIUD, QVAM.

Cum **NISI** frequentissimum. Cic. de Amicis. A-
mare autem nihil aliud est, nisi eum ipsum diligere,
quem ames, nullam indigentiam, nullam utilitatem quaesita. Cic.
pro Rose. Amer. 64.

Rarius cum **QVAM**: ap. Cic. vero, Cesarem, aliosq;
frequentius, Cic. pro Rab. Posth. Agitur in hac causa
nihil aliud quam ut nullum sit posthac in republ. consi-
lium. Liv. Decad. 3. l. 5. Suet. in Domitiano. c. 21.

NIHIL CVR, QVARE, QVAMOBREM.

Cum **CVR** Cic. l. Fam. 6. ep. 21. Nihil est, cur te adve-
nientibus offerre gestas. Es ist nicht nöthig/ das &c.

Cum **QVARE** Cic. l. 11. ep. 24. Mihi quidem nihil
in mentem venit, quare id putem fieri posse.

Cum **QVAMOBREM** Terent. Adelp. Ego in hac
re nihil reperio, quamobrem lauder tantopere.

NIHIL MINVS.

Terent. Eunuch. 3. 3. 29. Id. Heaut. 4. 1. 54. Cic. Ar-
tic. l. 2. ep. 4. Nihil minus velim, quam Pomponiam &
puerum versari in timore ruina.

NIHIL, NE QVIDEM.

Licet **NIHIL** adsumat **NE QVIDEM**, vim tamen

negandi retinet. Cic. Fam. 10. Nihil post hominum memoriam gloriosius, nihil gratius, ne tempore quidem ipso opportunius accidisse videt. Idem ad Quint. Fr. l. 8. ep. 1.
NIHIL PRÆTER, NIHIL PRÆTERQUAM.

Cum **PRÆTER**, Cic. l. 3. de Fin. Nihil est bonum præter honestas actiones.

Cum **PRÆTERQUAM**, Liv. Decad. 1. l. 3. Illa quidem nocte nihil, præterquam vigilatum est in urbe Liv. 3. ab Urb. 115.

NIHIL QUIN, NIHIL QUOD NON.

Cum **QUIN**. Terent. Heaut. Nihil est tam difficile quin quærendo investigari possit. Cic. ad Quint. Fr. l. 3. ep. 3.

Cum **QUOD NON**. Cic. de Amicit. 42. Nihil est quod illi non persequamur suis argutis. Idem Attic. l. 2. ep. 17.

NIHIL, QUOMINUS : NIHIL, QUAMOBREM NON.

Cum **QUOMINUS** Cic. Fam. l. 18. Tanquam nihil derogatum sit ei, quo minus quam paratissimus esses.

Cum **QUAMOBREM NON**. Cic. Fam. l. 6. Considerare debes, nihil tibi esse committendum, quamobrem eorum, quos laudes, non te similem præbeas.

NIHILO,

Cum comparativo semper jungitur. Cic. pro Planc. l. 4. 14. 7. Cic. 2. de Fin. l. 41. Nihilo beatorum Jupiter, quam Epicurus dempta aternitate.

NIHILO MAGIS. Nichts desto mehr.

Plaut. Aſin. 8. 14.

Si sis domi, dicam tibi: non est. Quid eques Atrienſis? nihilo magis intus est.

Cic. 2. Divinat. 155.

NIHILO MINUS Nichts desto weniger.

Cic. 1. de Invent. 7. Lucret. l. 30. 20. Ter. Heaut. 5. 3. 9.

Nov

Non postulo: fam loquere: nihilo minus ego hoc faciam
tamen. Cic. ad Planc. l. 10. 2. 4.

NB. Nihilominus pro tamen, antecedente *ETSI*,
QUANQUAM, aut quodam simili, inusitatum est.

NULLUS.

NULLUS, ex non & nullus, latiore fundit sensum,
quam *NEMO*; siquidem non tantum de hominibus,
ut *NEMO*, verum etiam de rebus omnibus aliis u-
surpatur. Cic. de Amicit. 29. Id. 4. Acad. 186. Adferri
nulli rei.

NULLVS interdum pro *NULLIVS MOMENTI*
& *UTILITATIS*, sive irritum, inane
ponitur.

Cic. de Amicit. 81. Id. l. 7. ep. 9. Ex eo tempore Vir
ille summus, Imperator nullus fuit, hat nichts getaugt.

NULLUS cum *EXTRA*.

Cic. in Orat. Nullus est numerus extra Poeticos. &c.

NULLVS cum *NISI*.

Cic. l. 2. de Fin. Id. Fam. 5. Id. lib. 5. ep. 5.

NULLVS pro *NON* saepe usurpatur.

Terent. Andr. 2. 2. 33. Cic. Attic. l. 12. 230. 4.

NULLVS cum *PRÆTER*, *PRÆTERQUAM*.

Cic. Attic. l. 11. Idem l. 5. ep. 3. Attic. cum *PRÆ-*
TERQUAM. Cic. 7. de Bell. Gall. Si nullam præterquam
visa nostra jacturam fieri viderem.

NULLVS QVIN, *QVI NON*, *IN QVO*.

Cum *QVIN*. Cos. l. 5. de bell. Gall. Nullum tempus
intermiserunt, quin trans Rhenum legatos miserent.

Cum *QVI NON*. Cic. l. 2. ep. 16. Nulla est acerbitas,
quæ non omnibus impendere videatur.

Cum *IN QVO*. Cic. de Provinci. Conf. Nullum
bellum civile fuit in republica, in quo &c.

O. OMNIS

OMNIS pro TOTUS.

OMNIS pronomen eandem in singulari significationem habens, quam in plurali, jungitur fere positivis & comparativis, non autem adeo frequenter superlativis, ut legere est apud Linacrum in de Emend, Struct. Lat. serm. l. 3. p. m. 163. sæpe usurpatur pro TOTUS Cic. in Pison. 8. Liv. Decad. 3. l. 4. Cic. 1. de Nat. Deor. Vim vitalem per omnem mundum pervinentem.

OMNIS pro QUICUNQUE.

Ponitur etiam pro QUICUNQUE Cic. pro Rose. Amer. Non omnem frugem, neque arborem in omni agro reperire possis.

OMNIS per translationem repetiturum.

OMNIS eleganter per translationem, qua sæpissime utimur ad breviter amplificandum, cum emphasi iteratur. Cic. Attic. l. 7. Virg. Eclog. 4. Non omnis fere omnia tellus.

OMNIS ponitur ad breviter amplificandum. Cic. 2. de Divinat. 137. Cic. Attic. l. 5. Omnia omnium miseriarum plenissima.

P.

PAR.

PAR, æquale, quod eandem quantitatem habet cum altero, in Ablativo PARE & PARI habet, ad differentiam substantivi PAR, significantis numerum duorum, quasi inter se parium; ut, Paria amicorum Cic. de Amicit. 14. cujus Ablativus tantum in I definit. Derivari potest vel à Gr. *πᾶρ* i. c.

i. e. *juxta, apud, prope, vel à Lat. pareo, i. e. videor esse similis, adpareo, de quib. vid. Lex. Etymolog. Martini in lit. P. PAR, quod bene observandum, quoties ætas, aut tempus consideratur, atate, annis, aut aliquid, hujusmodi &c. postulat: Non latine enim par alicui, aut alicujus, omisso nomine, atate annis &c. dici solet. Rectius ergo, his non additis usurpatur **ÆQUALIS**.*

PAR, AC, PAR, ATQUE, PAR, ET.

Interdum jungitur **PAR** cum **AC**. Cic. 3. de Nat. Deor. 2. *Neque mihi par ratio cum Lucilio est, ac secum fuit.*

Cum **ATQUE** Cas. Bell. Gall. l. 5. de Ibernica loquens. *Pari spatio transmissus, atque ex Gallia est in Britanniam.*

Cum **ET** Cic. in Brut. *Omnia fuisse in Themistocle paria & Coriolano.*

PAR CUM.

Cic. 3. de Nat. Deor. *Nec mihi par cum Lucio ratio est.*

PAR pro **DECENS,**

CONVENIENS, ÆQUUM EST.

Quintil. l. 5. c. 12. Cic. ad Attic. l. 9. 180. 6. *Itaque mihi dubitanti, quid me facere par sit.*

PAREM ESSE, & PARIA FACERE.

PAREM ESSE idem est, quod sufficere alicui operi, sive resistendo illi, sive exequendo Cas. 1. Bell. Gall. 165. Cic. Attic. l. 12. 241. 5. **PARIA FACERE** est, quoq; alibi amissum est, vel quod aliunde acceptum, alibi, vel aliunde compensare. Seneca, de Benefic. l. 3. c. 9. vid. Valla Eleg. l. 5. c. 83.

Q.
QUALIS.

QUA-

QUALIS pronom. relativ. alicujus rei naturam declarans; ut, *Qualis Rex, talis grex.* Sumitur aliquando interrogative *Plaut. Trin. 15. 3. Qualine amico mea commendavi bona?*

QUALIS, QUALIS.

QUALIS, QUALIS iteratum, pro QUALIS-CUNQUE, est Latinitatis cadentis. Si *wechius* quidem in l. 2. c. 4. inquit *Cl. Cellarius* in *Cur. Post. p. m. 175. & in Antib. p. 131.* Vegeti hoc nomen solum, verum etiam adverbialem formam QUALITERQUALITER, pro QUALITERCUNQUE, quo utitur *Ulpianus* leg. 12. §. 3. *Dig. de Reihabitone*, commendat, verum nullam, præter *Ulpianum* l. 2. §. 1. de *Bon. posses.* secundum tabulas, adfert auctoritatem. Elegantius ergo semel ponitur QUALITER,

QUALIS terreptitum legitur apud *Ciceronem*. *L. 2. de Divinat. 200. Ad aperta & clara veniamus, quale est de illo imperfecto à Campano Megaris: quale de Simonide, &c. quale etiam de, &c.*

QUALIS, TALIS. & contra, de quo in litter. T. Pronomini QUALIS pulcre & eleganter respondet TALIS. *Cic. 2. Offic. 60.*

QUALIS semel positum pro QUALITER.

QUALIS pro QUALITER comparationibus faciendis apta particula est, *Virg. 4. Georg. 102.*

QUALISCUNQUE.

QUALISCUNQUE, ex Quali conflatum, plerumque extenuandi vim habet, *Cic. 1. a. de Nat. Deor. Cic. Artic. 1. 19. 31 2. 6. Sed homines benevolos, qualescunque sunt, grave est insequi contumelia.*

QUALISCUNQUE, TALIS.

QUALISCUNQUE sæpius sequitur TALIS *Cic. 3. de leg.*

de leg. 46. *Qualescunque summi civitatis viri sunt, talis est civitas.*

QUIS, vel **QUI**.

QUIS servit interrogatori, vel dubitationi. Cic. de Amicit. 40.

QUIS pro **ALIQUIS**.

QUIS pro **ALIQUIS** eleganter dicitur, ubi has particulas *si, sive, nisi, ne*, quo pro quanto, cum, & aliud, statim sequitur. Cic. de Provin. Cons. *si quis vestrum expectat.*

QUIS pro **QUALIS**.

Terens. Andr. 4. 2. 19. *Quis videor?*

QUI pro **QUALIS**, **QUIS**.

Cic. 1. de Divinat. 93. Terens. Adelph. 3. 7. 5. *Nescis qui vir sis.*

QUI interrogativum, pro **QUIS** saepe dicitur. Terens. Phorm. 5. 8. 18. Liv. 1. 3. ab Urb. *Qui finis discordiarum? Plerumque tamen Qui sine interrogazione & dubitatione adhiberi solet.* Cic. 2. Philipp.

QUI, **QUAE**, **QUOD**. pro **UT**, **DASSI**
Nonnunquam ponitur.

Liv. Decad. 4. l. 5. *Legatos ad T. Quint. miserunt, qui consilium ab eo peterent.*

QUI, **QUAE**, **QUOD**.

Eleganter **QUI**, **QUAE**, **QUOD**, praepositur; subsequente **HIC**, vel **IS**. Cic. Fam. 1. 6. ep. 23.

QUI, **IDEM**.

Praepositum **QUI** sequitur interdum **IDEM**, Liv. Decad. 1. l. 1. Cic. Attic. 1. 13. *Tu autem quod tibi persuaseris, idem mihi persuasum puto.* Et hoc quidem in inserjctis quibusdam vocibus, ut videre est ex supra citatis auctoritatibus, tum etiam proxime. Cic. 30. Philipp. *Quod idem fecit L. Philippus &c.*

QUI CUM, & **QVO CUM**.

Saepe usurpatur utrumque pro *Cum quo, quod in* usitat.

usitar. est. QUI est ablativus antiquus Terent. Heaut. 1. 2. 4. Qui cum loquitur filius Cic. ad Attic. l. 4. ep. 9. Usitatus est QUI CUM, quam QUO CUM.

QUID pro ALIQUID,

Terent. Heaut. 1. 4. 24. Id. Andr. 1. 1. 14.

QUID pro CUR, QUID ITA, pro CUR ITA.

Terent. Adalph. Quid tristis es? Virg. 1. Aeneid. 150.
Plaut. Epid. 2. 10. Ter. Andr. 2. 1. 14.

QUID ENIM

QUID interdum junctum habet ENIM. Cic. 2. de Fin. 147 Was ist dann? warum dann?

QUID EST, QUOD, CUR, QUAMOBREM,

QUID saepius sequitur Quod, Cur, Quamobrem, Terent. Eun. 3. 5. 11. Cic. 1. de Inv. 52. Id. pro Cluent. 105.

QUID HOMINIS, MULIERIS: causa, inimi-
terum, &c.

Pulcre dicitur pro QUIS HOMO, QUE MU-
LIER, qua causa &c. Cic. Verr. 4. Expanam vobis
breuiter, quid hominis sit, was er vor ein Mensch
seye. Ter. Heaut. 4. 8. 7. Cic. 5. Tusc. 47.

QUID pro IN QUO.

Aliquando QUID usurpatur pro IN QUO. Cic.
de Amicit. 30. Quinil. Quid tibi tantum malum feci?
quid offendi?

QUID LOQUAR, QUID DICAM,

in reticentia, pro Taceo, Sileo.

Pulchra est loquendi forma, cum aliquid nos tacere
simulamus, quod tamen exprimitur. Cic. 2. de Nat.
Deor. 191. Quid loquar, quanta ratio in bestis adpa-
reat? Was soll ich sagen.

QUID MULTA, QUID QUÆRIS, QUID O-
PPUS EST VERBIS, pro Quid cupis? quid vis
praeterea? quid plura? quid vis dicam?

Eleganter dicitur, cum rem ad compendium referimus. Cic. 3. Offic. 77. Id. Anic. l. 1. §. 7.

QVID, QVID?

Iteratum **QVID, QVID?** sarcasice interrogacioni emphatice dicitur, ut Donatus interpretatur, pro **ALIUD**. Terent. Eun. 3. 2. 51. ibid. 5. 3. 1.

QVID, QVID SI interrogantis aut instantis.

Terent. Phorm. 1. 2. 97. Plaut. Capt. 6. 31. *Quid pater? vivitne?* Terent. Eun. 5. 2. 26. *Quid si hoc quisquam, vos lus Deus &c.*

QVID, QVOD.

QVID, QVOD simul juncta, mirificam Latinitati venustatem parant, jungitur enim **QVID** cum **QVOD**, vehementius instandi gratia. Cic. 4. Acad. 51. *Quid, quod si ista vera sunt, ratio omnis tollitur.* Iteratum etiam quid, quod, saepius repetitur. Cic. 1. de Nat. Deor. 149.

QVOD pro **QVANTUM**.

Terent. Adolph. 4. 5. 9. *Prodidisti & te & illam miseram, & gnatum, quod quidem in te fuit,* pro, quantum in te fuit.

QVOD pro **QVODAD**, vel **QVATEMUS**.

Quintil. l. 1. cap. de Orthographia. *Ego, quod consuetudo obtinuerit, scribendum quicque judico, quo modo sonat.* pro **Quoad**, vel **quateus**.

QVOD, pro **QVANTUM AD ID, QVODAD**.

In principiis periodorum saepe occurrit. Cic. Attic. l. 1. ep. 3. *Quod ad me scribis &c. de was du mic Schreibest von &c.*

QVOD IDEM.

Usurpatur nonnunquam pro **ID QVOD**, & pro **QVOD IPSVM**. Cic. de Arusp. respons. 11. confer **QVI**

QVOD pro **QVAMOBREM**.

Horat. l. 1. ep. 17.

*Quod te per genium dextramque Deosq; penates
Obsecra. Darum bitte ich dich &c.*

QUICUNQUE idem est, quod QUISQUIS.

QUICUNQUE eandem significationem obtinet, quam QUISQUIS, verum ejus usus latius patet. Cic. l. 1. ad Quint. Fr. ep. 1. Id. Fam. l. 14. Id. 1. de Orat. 27. Quicquid erit, quacumq; ex arte, quocumque de genere &c.

QUICUNQUE, pro QUALISCUNQUE.

QUI UNQUE, pro QUANTISCUNQUE.

QUICUNQUE extenuandi causa pro QUALISCUNQUE ponitur. Cic. pro Rab. Posth. 13. Quacumque mens illa fuit, Gabinii fuit Plin. l. 31. c. 9. 8.

QUICUNQUE pro QUANTISCUNQUE, augenda & amplificanda causa usurpatur. Cic. Astic. l. 8. Quodcumque militum contrahere potestis, contrahatis.

QUICQUID cum ID, IDEM, ID TOTUM ID OMNE, jungitur.

Cic. l. 10. ep. 5. Plaut. Menach. Mulier, quicquid dixerat, idem ego dicebam.

NOTA.

QUICQUID SIT.

QUICQUID SIT, frequens & tria formula nostrae aetatis est, quae ad alienum sensum detorta, quoties pro vulgari, *Es sey dem wie ihm wolle* / adhibetur. Livius quidem hac utitur formula QUICQUID SIT. l. 1. c. 59. Verum non illa, inquit Cl. Cellarius in Antibarb. c. 4. culpata, sed alia sententia subest, ita sermone vernaculo dicenda, *Es mögte sey'n was es wolle* / quae sane multum differt ab altera Getmanisimum redolente, quam Latine sic effert Cicero l. 13. ep. 37. *Quoquo modo autem se res habes*. Veteres dicebant *Quicquid est, Quicquid id est*, sed paullulum alio sensu, quem refert quaecumque id est. Ovid. 1. Pont. 6. 25. Quod frequentissimum in principiis sententiarum.

QVIDAM.

QVIDAM personam certam, aut rem dicit, & singulare potius signum est, quam particulare. Terent. Eun. 3. 2. 30. Cic. pro Cluent. 142. Quidam ex advocatis homo & honoribus populi ornatus. & summa virtute praeclarus dixit.

QVIDAM emphaticum.

QVIDAM saepius emphaticum est, quo nonnunquam utimur ad rei magnitudinem ostendendam, vel, ut clarius dicam, saepius rem tantam, ut verbis exprimi non possit, esse significat. Cic. l. 1. de Divin. Cic. l. 1. ep. 9. Quoniam tibi incredibilem quandam amorem &c. deberem.

QVIDAM cum CERTUS.

QVIDAM jungitur etiam cum CERTUS Cic. l. 1. de Orat. 90.

QUISPIAM pro ALIOUIS & QVIDAM.

Cic. l. 1. Offic. 47. Idem 3. de Nat. Deor. 124.

QUISQVAM.

QUISQVAM interdum in comparatione, interdum in interrogatione, quod frequentissimum est, adhibetur.

QUISQVAM in comparatione adhibitum, occultam quandam augendi vim habet, & respondet pronomini ULLUS. Cic. l. 14. ep. 7. Nisi vos fortiores cognovissem, quam quempiam virum.

QUISQVAM in interrogatione fere semper, & cum indignatione adhibetur, Cic. pro leg. Manil. 31. Id Verr. 8. C. Quid enim quisquam ad meam pecuniam me invito aspiras?

QUISQVAM cum SI.

Cic. Attic. l. 14. Si quisquam est facilis, hic est.

QUISQVIS.

C c 3

QVIS-

QUISQUE significat **QUICUNQUE** Duo verba petit, quia per relativum declaratur. *Plaut. Pseud. 10. 34. Quisquis es adolesecus, operam fac. &c.*

QUISQUE idem quod **UNUSQUISQUE**.

Eleganter postponi solet nominibus & pronominibus, ex gr. cum occurrit pronomen *se, suus, qui, Tertius*. aut aliud ejusmodi semper postponitur, cave ergo proponas *Terent. in prolog. Adolph. 21. Cic. 5. de Fin. 43.* Cum vero nihil ejusmodi occurrit, liberius usurpatur.

Obseru. Postea in conlocanda hac particula, cum primis si adest pronomen **SUUS**, liberaiores sunt. *Virg. 6. Aeneid. 249.*

Quisque suos patimur manes.

UT QUISQUE

Eleganter cum duobus superlativis jungitur,

Cic. ad Q. fr. 11. ep. 1. Ut quisque est vir optimus: ita difficillime alios esse improbos suspicatur. Hanc particulam cum suo superlativo sequitur alter superlativus, ut supra ostensum, male vero comparativus. Quod si autem **QUO QUISQUE** antecedit, cum comparativus, quod tamen rarius fit, geminatur. *Liv. Decad. 3. l. 6.*

QUOT QUOTUS.

QUOT pronomen numerale est, cui respondet **TOT & TOTIDEM**, & accipi potest tam relative atque infinite, quam interrogative *Cic. 2. de Orat. 76. Quot homines, tot causa.*

QUOTUS, relativum ordinale, quo significatur, cujus numeri, sive in quo numero aut ordine, Usurpatur interrogative & sine interrogatione.

Interrogative. *Horat. 2. Serm. Sat. 6. 9. Hora quora est?*

Sine

Sine interrogatione. *Horat. 2. ep. 1. 7. Mart. l. 14. 217. Dic quotus es, &c.*

QVO TVS QVIS QVE.

Per interrogationem praefatur.

Cic. 5. de Fin. 53. Id. 3. de Divin. 77. Quae enim quaeque res event. praedicta ab istis?

R.

RELIQVVS.

RELIQVVM EST, & RESTAT.

RELIQVVM EST, Idem significet quod **RESTAT**. Sed ut transitioni, & nonnunquam absolute ponitur. *Cic. Attic. l. 7. Reliquum est jorari, si his sinat.* Hoc tamen bene observandum, quod **RESTAT** cura **VI, RELIQVVM EST** vero cum **VT & NE** jungatur. *Cic. l. 1. de Fin. Terent. Heeyr. Quid restat porro ne fiam miser? Cic. Fam. l. 12. Reliquum est, ut de me scribam Id. l. 9. Reliquum est, ne quid stulte, ne quid temere dicam.*

QVOD RELIQVVM EST, idem est, quod **DE RELIQVO**. Das Ubrige belangend.

Cic. Fam. l. 14. Quod reliquum est, sustentate, mea Terentia. Id. Attic. l. 16. Id. l. 13. ep. penult.

NB. Interdum pro **RELIQVVM EST** usurpatur **RELINQVITVR**. *Cic. pro Flac.*

S.

SIMILIS.

SIMILIS quamvis saepius Genitivo, & Dativo, Illi cum de imitatione morum, vel doctrinae, huic cum de aetate, vel forma, vel fortunis sermo est, jungatur, tamen saepissime copulatur cum **AC, ATOVE, VT TANQVAM**.

Cum **AC**. *Cic. 4. de Fin. 51. Liv. ab Urb. Similem pavorem Indis fugamque fore, ac belle Gallico fuerat.*

Cum **ATOVE**. *Cic. 5. de Fin. 72. Id. pro Rab. per dicit. rec. 9.*

Cum **UT** & **TANQUAM**. Cic. de Senect. Similes sunt, ut si qui gubernationem in navigando agere nihil dicant. Cic. 2. de Divinat.

T.

TALIS.

TALIS absolute dicitur. Cic. pro Cluent. 116. Vir tali dignitate praeclitus.

TALIS saepe jungitur cum **AC**, **ATQUE**, **QUI**, **UT**.

Cum **AC**. Cic. in Partim. 7. Honos talis Pop. Rom. voluntate paucis est delatus, ac mihi.

Cum **ATQUE** Terent. Phorm. taxo, talium maiestatum, atque hic est, infortunio.

Cum **QUI**. Cic. Fam. l. 10. Talem te esse oportet, quod primum te ab impiorum civium societate sejungas.

Cum **UT**. Cic. 1. Offic. 119. Tales enim nos tunc putamus esse, ut iure laudemur.

TALE ALIQUID, **TALE QUIDDAM**.

TALIS, **TALE** interdum adicitur **ALIQUID**. Cic. Attic. l. 16. 335. 4. aut **QUIDDAM**. Cic. 2. de leg. Agrar.

TALIS, **QUALIS**.

Liv. Decad. 9. lib. 4. Cic. 1. de Orat. 43.

TANTUS.

TANTUS interdum absolute ponitur Cic. l. 5. Tusc. 43. In his tot tantisque malis. Nonnunquam etiam jungitur cum nomine **QUANTUS**, vel uno verbo copulato, vel duobus diversis, vel eodem iterato Liv. Decad. 3. l. 5. Cic. Fam. l. 6. Id. Attic. l. 5. ep. 20.

TANTUS, **QUANTUS**, **MAXIMUS**.

Cic. de Amic. 8. Tanta est inter eos, quanta maxima potest esse, studiorum merumque dissenso.

TANTUS, **UT**.

TANTUS saepe adsumit **UT**. Liv. Decad. 1. l. 1.

TAN-

TANTUS.

Interdum in epiphonemate locum habet.

Cic. l. 11. ep. 8. Ulro se offerant omnes. Tantus ardor omnium animos occupavit.

TANTI EST. pro EXPEDIT.

Tam utile, tam optabile est, pulcre ponitur, *Cic. 2. in Catilin. 36. Idem 6. Verr. 24.*

NIHIL TANTI EST, pro NON EXPEDIT, NIHIL TAM MIHI OPTATUM EST.

Interdum jungitur cum UT, vel QUO.

Cic. ad Attic. Nunc nihil mihi tant. est: faciam quod volunt.

Cum UT. *Cic. Attic. 12. ep. 3. Nihil tamen tanti, ut à se abessem.*

Cum QUO. *Brutus ad Ciceronem 16. 8. Nihil tanti fuit, quo venderemus fidem nostram.*

TOT.

TOT nomen numerale indeclinabile, interdum absolute usurpatur *Cic. 4. Verr. 9.* Interdum etiam adfiscie QUOT, Ut, *Cic. 2. de Orat. 76. Cic. Fam. l. 5. ep. 20.*

TŌTIDEM.

Etiam ἀκλιτον est, & absolute ponitur.

Cic. 2. de Divinat. 135. Virg. 3. Aeneid. 41. Nonnunquam jungitur cum QUOT. Liv. Decad. 3. l. 9.

U.

UNUS ALIQUIS. pro QVISPIAM.

VNVS ALIQUIS interdum pro QVISPIAM usurpatur. *Cic. 2. Offic. 58. Interdum vim extenuandi habet Cic. 10. Philip. 270. Cur nunquam tam frequens senatus fuit, quod unus aliquis tuam sententiam secutus sit?*

VNVS, ALTER.

VNVS, ALTER, distributive usurpatur *Liv.*

Decad. 3. l. 7. *binæ castraerant, una M. Livii, altera L. Porcii.* Cic. l. 2. ep. 17.

VNVS, AETER, TERTIVS,

cum res plures duabus numerantur, dicere solemus.

Cic. 1. Acad. 28. *Quintih. l. 6. c. 4. interdum etiam pro Tertius ponitur plures, aut aliquid ejusmodi.* Cic. 6. Verr. 57.

VNVS & ALTER, pro DVO.

Cic. 4. Verr. 53. Horat. 2. de Art. 3. Germanismi crimine absolutum est à Vorstio. vid. Cl. Cellarius in adpendice Miscellan. p. m. 314.

VNVS aut ALTER pro VNVS aut DVO.

Cic. ad Attic. l. 7. 128. 2.

VNVS, ATOVE IDEM.

VNVS interdum copulatur cum IDEM. Cic. 7. Verr. 72. *Vna atque eadem nox erat, qua &c.*

VNVS pro SOLVS.

Terent. Adelph. 3. 3. 82. Plaut. Capt. 6. 81.

VNVS pro SOLVS genitivo aliquando jungitur & fere cum adjectivo *omnis*. Horat. 1. Serm. Satyr. 9. 15. Aliquando etiam substantivo jungitur. Plin. l. 11. c. 37. 9. *Calvitium unæ tantum animalium homini:* Sed quasi sabauditur, *omnium*. Quod si antea Ablativum regit cum præpositione, alterius est significatio- nis. Vid. Valla Eleg. l. 3. c. 67.

AD VNVM i. e. Nullo excepto.

Liv. Decad. 3. l. 5. § l. 8. *Cæsi ad unum omnes sunt.*

VNVS EX OMNIBVS, vel INTER OMNES.

Magnam augendi vim habet: quia unus confertur cum omnibus. Plaut. Stich. 2. 11. Cicer. 1. de O- ras.

VNVS

VNVS cum superlativo,

Vehementer auget. Interdum enim subauditur *Omnium*, interdum etiam additur *Omnium* aut *Totius*.

Cic. l. 15. ep. 16. Cum uno fortissimo viro &c.

Cic. l. 4. 13. 10. P. Nigidio uni omnium doctissimo &c.

VNVS QVIVIS, **VNVS VLLVS**.

Quo confer **ALIQVIS**, fere extenuandi vim habent.

Terent. Andr. 5. 4. 1. Miute orare, una harum quævis causa me ut faciam monet. Cic. 2. de leg. Agrar. 45.

UTER.

De duobus separatim dicitur, poniturque interrogative & aliquando infinite. Plaut. Menah. 17. 21. Cic. 1. de Invent. 230. Cic. 2. de Divin. 173.

UTER cum pronomine **ALTER**, & **UTERQUE** iungitur.

Cum **ALTER**. Plinius. Vter alteri dixeris, nescio.

Cum **UTERQUE**. Cic. ad Quint. Fr. l. 1. Sed utrosque habueris libros (duo enim sans corpora) an virosque, nescio.

UTER nonnunquam iteratur

Cic. 1. de Invent. 230. Id. pro Milon. 17. Vter utri infidias feceris.

UTERQUE.

UTERQUE, pro alter & alter, vel unus & alter: de duobus conjunctim dicitur. Plaut. Amphib. 1. 7. Terent. Phorm. 3. 2. 16. Elin. l. 12. c. 1. 7. Cic. pro Milone: Magna vis est consensientia in utramque partem.

UTERQUE geminatum.

Ter. Phorm. 53. 17. Uterque utrique est cordi.

UTERQUE cum **ALTER** & **NEVTER**.

Cum **ALTER**. Cic. 1. Offic. Quorum uterque suo studio delectatus, contempsis alterum.

Cum

Cum NEUTER. Cic. pro Quinto. Ut aut uterque
inter se aut neuter satis daret.

~~~~~

Tract. II.

De

ADVERBIIS.

A.

ABHINC.

ABHINC adverb tempore de præterito non fu-
turo, hoc enim cum significatur, semper usurpa-
tur AD, vel POST, non ABHINC: jungitur sæpius
Accusativo, rarius Ablativo.

Accusativo Terent. Andr. l. 1. 42. Cic. 4. Verr. 16. Ho-
rum pater abhinc duos & viginti annos mortuus est.

Ablativo. Cic. Attic. l. 12. 241. 7. Plant. Mero. 7. 63.

ADEO.

ADEO, inquit Festus, cum secunda acuta effertur,
idem est, quod *inque eo*, non quidem secundum ratio-
nem: quia ad præpositio accusativis adcommodata
est: sed vetusta quadam loquendi consuetudine.

ADEO in principio, pro IN TANTUM sæpius
servit Epiphonemati.

Cic. l. 1. Offic. Adeo summa eras observatio in bella
gerendo.

ADEO pro CERTE, VERO,

ADEO sæpius usurpatur pro CERTE, VERO, sed
eum ponitur secundo loco. Terent. Andr. 2. 6. 9. Cic.
l. 2. de Orat. 9. Magis adeo id facilitate, quam alia ulla
culpam contigit?

ADEO cum ATQUE pro IMO.

ADEO in medio sententiarum positum, cum præce-
dit ATQUE, fere pro IMO, accipitur: & servit cor-
rectio-

rectioni. Oder besser zu sagen/ja nicht mehr. *Cic. pro Planc. 38. Insector, posco, atque adeo flagito.*

ADEO NON pro **TANTVM ABEST, UT.**

Colum. l. 2. Plin. l. 11. c. 6.

ADEO, UT.

Cic. ad Quintil. Fr. l. 1. 24. Liv. Decad. 1. lib. 4.

AD HVC.

ADHVC idem significat, quod *Usque adhuc, hactenus, ad hoc tempus* & refertur ad tempus cum praesens, cum praeteritum. *Cic. ad Attic. l. 7. 131. 1. Id. ad Heren. l. 2. 16. Id. ad Ligar. l. 6. 14. 7.*

ADHVC pro **PRÆTEREA.**

Plin. l. 33. c. 2. Quintil. l. Est adhuc alia in respondendo figura.

AD MODVM.

ADMODVM, quasi *ad modum*, significat *satis, aut Valde*. *Cic. de Nat. Deor. l. 2. Liv. Decad. 3. l. 2.*

ADMODUM NIHIL, & vice versa, pro **NIHIL OMNINO & PENE NIHIL.**

Cic. in Brut. 110. Curio litterarum admodum nihil sciabas.

ÆGRE.

Adverbium ab *Æger* ductum, idem est, quod *difficiler*, ut *Servius* ait. *Cic. de Provinc. consul. 5. Virgil. 3. Georg.*

ÆQUE.

Interdum absolute ponitur.

Cic. l. 5. ep. 21. Liv. Decad. 1. l. 1.

ÆQUE saepe cum **AC, ATQUE.**

Interdum cum **ET, vel UT** jungitur.

Cum **AC.** *Cic. 4. Acad. 156. Id. ad Curionem l. 2.*

Cum **ATQUE.** *Cic. 1. Offic. 74. Id. de Arusp. respons. 15.*

Cum

Cum *ET*. Cic. ad Heren. Egens aque est is, qui non factis habet, & is, cui nihil factis potest esse.

Cum *VI*. Cic. pro Domo sua 24. En, Pompejum studio & auctoritate aque, ut unumquodque vestrum opibus Sc. pro salute mea laborasse.

AQUE jungitur nonnunquam cum Dativo, nonnunquam cum Ablativo.

AQUE junctum Dativo. Plin. l. 35. c. 3.

Ablativo. Plaut. Amph. 4. 139. Nullus est hoc meticulosus aque. i. e. tam meticulosus quam hic.

AGE, AGITE, AGEDVM.

AGE, inquit Valla Eleg. l. 1. c. 16. singularem numerum desiderat. *AGITE* pluralem. *AGEDVM* vero non singularem tantum; sed etiam pluralem; neque id modo in carmine: ut Propertius; Vos agendum: sed etiam in Prosa, ut Cic. in Sylla 53. Liv. ab U. b. 163. Apud Plautum, Valer. Flaccum, aliosque etiam legere est *AGE* cum verbo plurali.

AGE, AGITE, AGEDVM &c.

Sunt adverbia hortandi, & ed alia transeundi. Virg. 4. *Æneid.* Eja age, rumpe moras. Terent. Eun. 4. 4. 27. Plaut. Menab. 17. 105.

AGE, AGE PORRO adverb. instantis.

Cic. 5. Philip. Age, si paruerit, hoc tunc uti aus volumus, aus possumus. Cic. 7. Verr. 45. Id. l. 2. de Invent. 201. Age porro, quid si ipsi velint iudices adscribere, passurusne sit populus? Age porro, i. e. verum esto, Esto, ita hic sane.

AGE excitandi adverbium, frequens est post *NVNC*, in connexionibus Poeticis.

Virg. Georg. 4. 30. Id. *Æneid.* 6, & 9. & hoc genus obsecuratur in transitione.

AGE, AGE repetitum; & *AGE SANE* concedentis, S. consentientis.

Terent.

Terent. Andr. 2.1.12. Age, age, ut lubet. Cic. 5.
Tusc. Cic. l. 4. de Fin. ad fin. Age sane, inquam. i. e. per
me licet facias.

AGE VERO, AGE NUNC AGE PORRO.

AGE interdum ad seiscit Vero, Nunc, Porro. Cic. 1.
de Invent. 4. Id. pro Rosc. Amer. 27. Id. 7. Ferr. 45. AGE
AVTEM, teste Valla Eleg. l. 2. c. 24. nunquam dicitur.

AGESIS VERO, AGESIS NUNC.

Transitioni serviunt. Agesis compositum est ex
particula sis, quæ verbis imperativi modi apud veteres
addebatur. Cic. in Partition. 25. Lucret. l. 1. Cic. 2.
Tusc. Agesis nunc de ratione videamus, Interdum et-
iam disjunctum legitur Agesis, Plaut. Epid. Age, acci-
pe hanc, sis.

ALIAS. ALIAS interdum iteratur.

ALLAS iteratum. Cic. l. 2. de Fin. Id. l. 3. de Orat. 117.
Triplacatum. Plin. l. 7. c. 55.

Quadruplicatum. Cic. l. 1. de Invent. 111.

ALIAS ALIUD.

Cic. l. 2. de Orat. 17. Itaque & illi alias aliud iisdem
de rebus & sentiunt & judicant.

ALITER.

ALITER i. e. alio modo. Cic. 6. Verr. 45. Terent.
Adeiph. 5. 8. 13.

ALITER ATQUE ALITER. i. e. variis modis.

Plin. l. 2. c. 93. 3. Aliter atque aliter Numen erumpens.

ALITER, ALITER.

Cic. 3. Offic. 89. Plaut. Epid. 12. 9. Aliter catuli longe
olent, aliter sues.

ALITER interdum jungitur cum AC, ATQUE,
ATQUE VI, QUAM.

Cum AC. Terent. Phorm. 3. 2. 45. Cic. 1. Offic. 45.
Aliter de illis ac de nobis judicamus.

Cic.

Cum **ATQUE** Cic. l. 4. de Fin. Hic loquebatur aliter atque omnes

Cum **ATQUE UT** Cic. ad Attic. l. 16. ep. 3:7. 4. De Antonii itineribus, nescio quid aliter audio atque ut ad te scribebam.

Cum **QUAM** Plaut. Stich. 2. 29. Ovid. 1. Trist. 3. Dividor haud aliter, quam si mea membra relinquam.

Nonnunquam etiam **ALITER** copulatur cum **ET** Cic. ad Attic. l. 10. ep. 203. 2. Quod de puero aliter ad se scripsit, & ad matrem de filio, non reprehendo.

ALIBI significat, alio in loco.

Plin. l. 2. c. 3. Cic. Attic. l. 13.

ALICVBI significat, aliquo in loco.

Cic. Attic. l. 9. 181. 13. Quintil. l. 10. c. 1.

ALIVNDE, ALICVNDE

Prius idem est, quod ab alio loco, Plin. l. 15. c. 19. 7. Cic. Attic. l. 10. Posterius vero significat, Ex vel ab aliquo loco. Cic. pro Cecin. 34. Ter. And. 2. 4. 3.

Notandum est, hæc adverbia non semper locum significare, sed sæpe ad rem aut hominem referri. Sic, Cic. 4. Acad. 185. Id. Attic. l. 10. 192. 4. Plaut. Perf. 2. 42.

ALIVANDO

ALIVANDO est adverbium temporis, significans in aliquo tempore. Cic. 3. Verr. 50. Es aliquando miseremini sociorum iudices. Id. l. 6. ep. 6.

ALIVANDO sæpius ponitur pro **INTERDUM**.

Cic. l. 5. ep. 8. Id. 3. Offic. Liceret ei dicere, honestatem aliquando cum utilitate pugnare.

ALIVANDO pro **TANDEM**.

ALIVANDO sæpius pro **tandem** dicitur, quod etiam

etiam majoris explicationis gratia interdum adiungitur, & vel proponitur, vel postponitur.

Pro **TANDEM**. Cic. *Attic. l. 1. ep. 13. 10.* Aliquando nos revisas.

ALIQUEANDO junctum cum **TANDEM**. Cic. *in Casilin. 25.* Tandem aliquando Quirites. *Id. pro Quinct. 63.*

ALIQUEOTIES adv. numeri. *Etlichmahl.*

Cic. *l. 2. de Leg. 15.* Cic. *4. Verr. 123.*

AMPLIUS pro **PLUS**.

pulcre dicitur & ad tempus numerumve refertur.

Cic. *3. Verr. Facite quod vultis daturus non sum amplius.* Cic. *pro Rosc. Comed. Amplius triennium est, ibid. Amplius sunt sex menses, subauditur Quam.* Et jungitur adv. **AMPLIUS**, cum *Nominativo, Genitivo, Accusativo & Ablativo.*

AMPLIUS, pro **INSUPER** & **PRÆTEREA** sæpe usurpatur, & interdum **QUAM** adnectitur.

Cic. *pro Plancio 14.* Nihil dico amplius. Cic. *2. de Nat. Deor. 48.* Quibus natura nihil tribuit amplius, quam ut ea alendo atque alendo uteretur.

AN, ANNE, AN VERO &c.

Interrogationi. (cum Indicativo) & dubitationi (cum conjunctivo) serviunt.

AN, ANNE, AN VERO, in principio sententiarum, interrogationi servant, & urgent ac negant vehementer. Cic. *in Pisonem.* An potest ulla esse excusatio. *Terent. And. 5. 2. 10.* Cic. *pro Rosc. Amer. An vero, iudices, intelligis &c.*

AN, ANNE, ANNON &c. etiam dubitationi servant. *Terent. Adelph. 4. 5. 33.* Cic. *Offic. l. 1.* Dubitare honestumne, an turpe sis. *Idem l. 4. Acad. 165.* *Plaut. Mil. 20. 26.*

NB. **AN, ANNE** sæpius interrogationi & dubitationi

birationi subjiuntur pro *AUT.* ut legere est apud Ciceronem aliosque.

Plura de particula *AN* supra in Fonte p. 152. Et in *Antibarb. Cellaris c. 5. de syntaxi suspecta legi possunt.*

ANTE.

ANTE nullum regens casum adverbium temporis est *Cic. Attic. l. 14. 317. 1.* & sæpius jungitur adverbis in *O* desinentibus. *Terent. Eunuch. 4. 5. 7. Sed Thais multo ante venit.* Nonnunquam *Ante* jungitur cum ablativo *Plin. l. 4. c. 16. Cic. 1. Tusc. 112. Et paucis ante diebus* &c. perinde ac si diceretur, paucis diebus ante: Non enim ablativus ab *ANTE* regitur & de in hoc loquendi genere ipsum *ANTE* interponi, aut certe postponi solet.

ANTEA.

ANTEA adverb. temporis, quasi *ANTE EA.* Cui opponitur *POSTEA*, quæ duo tamen interdum tanquam relativa, aut reciproca leguntur. *Cic. Lent. 1. 9. 104. Appius in sermonibus ante dicitabat, postea dixit etiam in senatu palam.*

ANTEHAC.

ANTEHAC adv. temp. i. e. ante hoc tempus: quasi ante hæc. Cui opponitur *POSTHAC* & *NUNC* *Cic. Cornif. l. 12. ep. 23.*

ANTEQUAM.

Adv. Temp. jungitur & cum indicativo & cum subjunctivo. Ac interdum junctum, interdum disjunctum legitur. Junctum legitur ap. Ciceronem *Catil. 4. Nunc antequam ad sensentiam redeo, pauca de me dicam.*

Disjunctum pluribus verbis interjectis, legitur ap. *Cic. pro Rabir. Quæ causa ante mortua est, quam in natis esses. Liv. Decad. 4. l. 4.*

B.

BELLE.

BELLE adverb. idem est, quod **BENE**: sapius tamen usurpatur pro **VENUSTE**, **CONCINNE**, & **COMMODE**.

Cic. ad **Quinct.** Fr. l. 3. *Agua non longe à villa belle sane fluens* Cic. **Asic.** l. 6. ep. 11. 2. 6. *Sumus ambo bene curiosi.*

Id. **Attic.** 7. Id. **Tiron.** l. 16. 19. 2. *Bellissime navigare.*

BENE nonnunquam pro **VALDE** accipitur.

Cic. l. 5. de **Fin.** 135. Id. 2. de **Orat.** *Bene ante lucem.*

Huc refer: *Bene peritus, Bene nummarus, Bene doctus.*
Oratio bene longa: bene longinquus doler: bene manuum &c. aliaque ejusmodi.

BREVI.

BREVI adverb. sive ablativus pro adverbio, idem significat, quod **breve tempore**, Cic. 7. **Verr.** 111. *Brevi postea est mortuus, & breviter, i. e. paucis verbis.* Cic. 1. de **Orat.** 93. *Complecti brevi* Cic. pro **Pulchro** 3. 8. 2.

C.

CETERVM.

Adverb. significans: *Quod reliquum est, de cetero, praeterea &c.* Interdum etiam pro **sed** positum. Cic. ad **Quinct.** Fr. l. 2. ep. 15. **Plaut.** **Pænul.** 9. 125. — *De hinc ceterum valere.*

CETERVM pro **SED**. Cic. **Fam.** 6. *Ceterum is mihi locus non displicet.*

NB. **CETERA** pro **CETERVM**, non solum utuntur Poetae, sed etiam Historici. Orator vero **CETERVM**, aut **CETEROQVI**. **Virg.** 9. 134. **Liv.** l. 1. ab **Urb.** *Ego virum cetera egregium secusa &c.*

CETEROQVI. s. **CETEROQVIN**.

CETEROQVI adv. interdum pro **CETERVM**, interdum etiam pro **ALIOQVIN** usurpatur Cic. l. 1. de **Nat. Deor.** 81.

D d 2

CER-

CERTE adverb. confirmantis.

Cic. 3. de Fin. 42. *Satisne hoc conclusum videtur?*
Certe. Ter. And. 5. 4. 20. 11.

Interdum est adv. concedentis. Græce *οὐδ*, ut vult
 Budæus, Cic. 2. de Fin. 145. *Naturales Divitias dixit
 parabile esse, quod parvo esset natura contenta: certe,
 nisi voluptatem tanti aestimaretis. Quod si antecedit
 fortasse, si non, aut alia particula, quæ dubitationem
 contineat, certe pro saltem, vel utinque pulcre poni-
 tur. Cic. Marcello. 1. 4. 7. 5.*

CERTE QUIDEM, & QUIDEM CERTE.

CERTE QUIDEM fere semper in principio; **QVI-
 DEM CERTE** vero in fine ponitur, & idem signifi-
 cant, quod **CERTE**: **QUIDEM** enim post **CERTE**
 tantummodo expletiva & ornativa particula vide-
 tur. Cic. 1. Tusc. *Ubi est animus, certe quidem in te est.*
Idem Attic. 1. 16. 333. 20.

CITIUS.

CITIUS interdum ponitur pro **PRIUS**, Cic. 1. 5.
ep. 6. Horat. 1. carm. Ode 13. 4. Interdum etiam pro
POTIUS. Cic. in Brus. *Eam cuius vesperatoriam, quam
 Oratoriam dixeris.*

COMMODUM.

Adverb. pro *commode*, *opportune* dicitur. *Plaus.
 Merc. 4. 101.*

— *Si isthac ibis, commodum obviam venies patri.*

COMMODYM CUM.

COMMODYM sæpe adsciscit **CUM**, & tum signi-
 ficat *vix*, vel tantum Cic. Attic. 1. 13. 267. 1. *Commo-
 dum discesseras heri, quum Trebarius venit.*

CONTINENTER.

i. e. *conjuncte continneque*, sine intermissione.

Cas. 1. bell. Gal. 3. *Belga cum Germanis bellum conti-
 nenter gerunt.*

CON-

CONTINUO.

adv. i. e. *confestim* vel *statim*.Cic. Terent. 14. 3. 7. Terent. Heaut. 3. 1. 91. Continuo
hicero.Interdum CONTINUO cum Non copulatur, &
tum usurpatur pro NON IDEO Cic. pro Rosc.
Amer. 57. Non continuo, si me in gregem sicariorum
conuli, sum sicarius.

CONTRA, sine casu est adverbium.

CONTRA adv. Sæpius usurpatur pro *ex adverso*,
è contrariaparte, è regione. Ter. Eun. 2. 3. 63. Cic. 4.
Acad. 180. 4. Virg. 6. Æn. 5.

Contra elava mari respondeo Gnosia tellus.

CONTRA nonaunquam jungi solet, cum AC,
ATQUE, QUAM.Cum AC. Cic. pro Corn. Balb. 5. Si denique ali-
quid non contra ac liceret, factum diceretur &c.Cum ATQUE. Cas. 1. 3. B. C. Negant se sibi judici-
um sumtuos, contra atque omnis Italia jud. cavisset.Cum QUAM. Cic. in Pison. 13. Ut senatus contra
quam ipse censuisset ad vestitum redires.

E contra barbarum est, rectius dicitur è contrario.

CUR. adverb.

Interdum interrogative, interdum sine interroga-
tione ponitur, connectique solet cum vocabulo
causa.Interrogative. Terent. Andr. 1. 1. 21. Cur simulas igi-
tur. Cic. pro Cluent. 135. Qua causa est cur hoc velis?Sine interrogazione Cic. pro Rosc. Comæd. 24. Non
fuit causa, cur tantum laborem caperes & ad me ve-
nires.Vocabulum causa, quamvis sæpius omittatur, sub-
auditur eamen. Cic. pro Cluent. 116. Quid est cur?

D.

DEINDE.

Adverb. ordinis nonnunquam sæpius repetitur.

Cic. 1. de Invent. 51. Id. Appio. l. 3. 7. 11. Deinde etiam aliquando ponitur, ubi non præcessit primum, aut aliud ordinis adverbium Cic. 4. Acad. 71.

DEINCEPS. adv. ordinis.

DEINCEPS interdum idem est quod, POSTEA, DEINDE, sive POSTREMO. *Cic. 1. de Divin. 112. Cas. 7. bell. Gall. 9. Cic. 3. de Fin. 32.*

Interdum etiam pro ITERUM ponitur. *Cic. ad Heren. l. 1. 15. Cavendum est etiam, ne id quod semel supra diximus, deinceps dicamus.*

Deinceps pulcre quoque usurpatur pro successive & consequenter sive unus post alium. *Cines nach dem ande. n Cic. Thermo. l. 2. 17. 5. Cicer. de Cl. Orat. 6. l. 4. de Rep. Deinceps accipere ab aliis & tradere. vid. Sat. & ill. Minerva in de conjunctionibus libro 3 p. m. 267.*

DEMUM.

DEMUM adverb. ordinis idem significat quod TANDEM, AD POSTREMUM, POST. & cum interrogatione jungitur, vehementerque urget. *Cic. 4. Acad. 81. Id. 5. Tuscul. Plerumque tamen ponitur pro DENIQUE. Cic. Attic. 10. Nunc demum litteris tuis rescribo.*

DENIQUE adv. ordinis.

DENIQUE fere semper, inquit Donatus, ad finem dictorum ponitur pro POSTREMO: Et Vallæ etiam Eleg. l. 6. c. 2. Denique, ait, tum subjungimus, quum sunt multa enumerata, significantes hoc ultimum esse omnium. *Terens. Phorm. 4. 3. 44. Ut ad pau-*

ca redam & misericordiam illius inepitias; Hæc denique ejus
fuit postrema oratio. Cic. post red. ad Quiriz. 13.

Nonnunquam etiam DENIQUE usurpatur pro
DEMUM. Cic. Fam. 1. 9. Tantum accessit, ut nunc
denique amare videar, antea dilexisse.

DIU. adv. temporis. i. e. Longo tempore.

Terent. Eunnuch. 2. 3. 4. Plant. Epid. 8. 40. Diu me
esse demorari Cic. pro Dom. sua 50.

DIU & MULTUM & MULTUM
DIUQUE.

DIU sæpius copulatur cum MULTUM, vel ad
temporis diuturnitatem, vel ad temporis assiduitatem
& attentionem significandam Cic. in Orat. 1. Diu
multumque dubitare. Id. pro Sylla 54. Id. de Senect. 8.
Quum multum diu vixeris

Observe. DIU cum præsentis tempore jungitur,
actione adhuc durante. Terent. Eunnuch. Satis diu
jam saxum volvo. Cic. 2 de Orat.

DONEC.

DONEC idem quod QUOAD, vel QUOUSQUE
Plant. Amph. 7. 40. interdum pro QUAMDIU,
DVM, ponitur, quod tamen rarius fit. Ovid. l. 1. Trist.

Donec eris felix, multos numerabis amicos.

DVM.

DVM adv. temporis pro USQUE DVM, vel DO-
NEC, sequentibus fere verbis jungi solet. Expecto,
Moror, Operior &c. Cic. Astis. l. 7. 121. 7.

DVM pro ADHUC usurpatur præcedente
NIHIL, vel NON.

Cic. Plane. l. 12. 12. 6. Id. ad Cass. l. 12. 7. 5.

DVM pro DVM MODO sive MODO.

Cic. 5. de Fin. 153. Dum res maneant, verba fingant
arbitrii suo. Ter. Eunn. 4. 6. 4.

DUM pro **QUAMDIU**.

Terent. Heaut. 2. 2. 11. Cic. l. 3. de Fin. Cic. pro Rosc.
Amer. 5. Dum hominum genus erit.

DUM pro **QUOAD**.

Colum. l. 2. c. 11. Paulum aqua maceratur dum in-
lentescat.

DUM, nonnunquam cum **USQUE**, & **USQUE EO**
i copulatur.

Cic. Assic. l. 15. M. l. 2. de Nat. Deor.

DUM MODO adverbium,

Conditionem significans.

Cic. 3. Offic. 109. Qui omnia recta & honesta negli-
gunt, dummodo potentiam consequantur.

DUM MODO NE, & **NE QUID**, non, **DUM**-
MODO NON, palere & eleganter dicitur,
cum conditio negans est.

Cic. de Orat. Dummodo ne sit continuum. Id. l. 10. ep. 25.

E.

EATENUS significat vel **USQUE AD ID**, vel
USQUE AD EUM TERMINUM.

Plaut. Mostel. 3. 34. Eatenus abeunt à fabrica; jun-
gitur v. Interdum cum **QUO AD**, Cic. ad Quint. Fr.
l. 1. 1. 15. Eum ferres eatenus, quoad per se negligere
eas leges, quibus est adstrictus. Interdum etiam cum
UT. Colum. l. 5. c. 1. 4. Si eatenus progreditur, ut di-
cas qua quidque ratione faciendum.

ECC E.

ECC E adv. demonstrandi, repentinum aliquid,
insperatumque significat: & hoc fere sequitur autem.
Cic. 2. de Fin. CLIV. Ecce miserum hominem. Cic. 7.
Verr. 69. Ter. Phorm. 2. 1. 34.

NB. **ECC E** non tantum cum Nominativo & Dativo
jungitur, ut Cic. Assic. l. 14. 388. 1. Ecce Ansonius.

Id. in

Id. in Orat. pro Cluent. 60. Ecce tibi. Verum etiam cum accusativo Ter. Adolph. 5. 9. 38. Ecce me. Licet Valla, Vir alias vastæ lectionis, Eleg. l. 2. c. 15, se nunquam cum Accusativo legisse dicat.

EN.

EN adv. demonstrantis, iridentis, indignantis, aut miserantis.

EN demonstrantis & iridentis. Virg. 1. Aeneid. 93.

En Priamus, sunt hic etiam sua premia laudi.

Cic. pro Cluent. 146. En hoc illud est, quod ante dixi, mulier abundat audacia.

EN indignantis, aut miserantis. Cic. pro Deiot. 11. Ter. Phorm. 2. 3. 1. En unquam cuiquam consumelissus audistis factam injuriam, quam hæc mihi est. Cic. pro Sest. 50.

ECQUANDO idem quod NUM ALIQUANDO.

Cic. Verr. 4. Ecquando te rationem factorum tuorum redditurum putasti.

EO, cum QUO, sæpius pro TANTO. QUANTO usurpatur.

Cic. 2. Tusc. 97. Id. l. 11. ep. 11.

EO cum NE, cum UTNE, & cum UT absolute.

Plaut. Aulul. 7. 63. Cic. l. 11. ep. 69. Cic. Tironi. l. 16. 3. 3.

EO, cum QUIN.

Plaut. Trinum. 6. 59. Neneo dico, quin qua tu vidi ego velim & faciam lubens. Plaut. Asin. 15. 16.

EO cum QUIA, & cum QUOD, idem significat, quod Proprierea quia,

Cic. 5. de Fin. 38. Terent. Heaut. 3. 2. 43.

EXTRINSECUS adverb.

idem est, quod externe, vel ab extra.

Cic. 3. de Nat. Deor. 38. Id. 1. de Orat. 92.

NOTA. Nonnullis placet *Extrinsicus* & *intrinsicus* pro adjectivo, & *Extrinsicè* pro adverbio usurpare, sed sine Veterum exemplo: Barbara enim sunt & è scholasticorum lacunis hausta. Vid. Cellarius in *de Barbarismis* &c. Cur Post. & Antibarbar. Legatur etiam Vossius in *de Vitiis sermonis* lib. 1. c. 18.

F.

FACILE adv. i. e. *Sine labore.*

Cic. 2. de Fin. 186. Ter. Heaut. 3. 2. 36. Interdum etiam idem est, quod sine dubio, seu controversa, jungiturque plerumque cum superlativo. *Cic. Illius Civitatis facile Princeps* Id. pro *Rab. P. 14. Vtrum unum totius Græciæ facile doctissimum Platonem.*

FERE & FERME pro **PENE**

interdum minuendi vim habent.

Cic. Attic. l. 7. 135. 3. Hora fere nona. Liv. Decad. 3. l. 1. Quod ferme sit, ut secunda res negligentiam creent.

Aliquando etiam **FERE** vim addendi habere videtur. *Cic. l. 3. de Nat. Deor. Hac fere habui dicere &c.*

FERE & FERME pro **PLERVMQVE**.

Terent. Phorm. 2. 3. 16. Fere ruri se continere *Cic. 5. Tusc. 156.*

Plura de adverb. **FERME** legi possunt ap. Vallam *Eleg. l. 2. c. 49.*

FORTE adv.

FORTE, FORTASSE, FORTASSIS & FORSITAN differunt. **FORTE** utimur, ubi factum quid indicatur, sed foruito, casu. *Terent. And. 1. 1. 53. FORTASSE, FORTASSIS & FORSITAN* vero usurpantur, ubi incertum est, factane res sit, necne, & dubitationem continent.!

Cic.

Cic. Attic. 6. 117. 3. Terent. Andr. act. 1. sc. 1. Bona forsasse. vid. Linacerrin de Emend. Struct. Lat. Serin. l. 1. p. 84.

SI FORTE, NISI FORTE, NE FORTE.

FORTE sœpius adsciscit **SI, NISI, NE**, quæ particulae vero antecedere debent **FORTE**. *Cic. Ferr. 1. Cic. Quinct. Fr. l. 1. 2. 5. Id. pro Flacc. 15. Forsasse autem fortassis & forsitan cum his particulis non junguntur, & vitiosa censentur, nisi quando multa verba interponuntur*

FORSITAN & FORTASSE.

Interdum anteoccupationi seruiunt.

Cic. pro Rosc. Amer. Forsitan quaratis, qui iste terror sit

H. HACTENVS.

HACTENVS, ex **HAC** & **TENVS** confictum significat **HV VSQVE, VSQVE** ad hunc locum, s. terminum, *Vs g 6 En. & plerumque ponitur per translationem usq; ad hunc locum Orationis vel carminis* *Cic. de Amicit. 50. 24. Hactenus mihi videor de amicitia, quod sentirem, potuisse dicere, Id. 13. Attic. ep. 21.*

NOTA. Adverb. **HACTENVS** de tempore ap. multos sœpius legere est, è quibus jam unicum excerpte exemplum nobis sufficiat, *Taciti* nempe *Agric. 2. c. 10. Dissecta est Æ Thule, quam hactenus nix Æ hiems abdebat.* Sed, si *Ciceronem* consulas, non *Latina*ssime dicitur. Antiquiores enim, præsertim *Cicero*, quibus loci adverbium est, ut idem sit, quod ad hunc usque locum, maxime in libro & scriptura: de tempore usurpant. *Adhuc pro Hactenus.*

HACTENVS cum **VI.**

Quæries adverb. **HACTENUS** sequitur **VI**, notat **EATENVS, IN TANTVM**. *Cic. l. 2. de Orat. 100. 27. vid. Cellar. in appendice miscel. Cur. Post. & Antib.*

HA-

HACTENVS cum **QVOAD**, **QVOD**,
nonnunquam jungitur.

Cic. l. 4. ep. 3. Id. l. 1. de Nat. Deor.

HAUD adv. negandi signif. **NON**.

Si vero jungitur cum *quaquam*, aut *sane*, vehementius negat. Cic. pro Cluent. 132. *Haud haeres est Cluentius.*

Cum *ququam*, Liv. Decad. 3. l. 2. *Haud quaquam Dux defuit.*

Cum *sane*. Cic. de Senect. 4. Ter. Adolph. 5. 2. 8.

HAUD SCIO AN, pro **FORTASSE**.

Eo utendum, quum veresunde aliquid, quod dubium esse potest, adfirmare volumus. Cic. de Amicit. 19. Terent. Heaut. 4. 4. 25.

HAUD PAULO pro **MULTO** usurpatur.

Cic. de Orat. *Ne ille quidem haud paulo melior scriptor Plato.*

HIC. adverb. loci.

Sæpe significat, cum *res eo loci sit*, cum *ita se res habeat*, servitque conclusionibus. Cic. 4. Verr. *Hic vos dubitatis, iudices, tantam istius audaciam se vindicare.*

HIC, cum **ETIAM**.

Interdum indignationem notat.

Cic. Fam. l. 5. *Hic tu etiam ea me abesse urbe miraris?*

HIC, **HIC JAM**, pro **NUNC**.

Cic. pro Sest. *Hic jam de ipso accusatore quaro.*

HIC, **HIC TVM**, pro **TVNC**.

Cic. Verr. 6. *Hic ego postulare cepi.* Id. 5. Verr. *Hic tum alium ex alia parte &c.*

HINC.

HINC adverb. de loco Terent. Adolph. 4. 4. 9. Nonnunquam per translationem ad alias res accommodatur & *Originem* & *causam* denotat. Terent. Andr.

Andr. 1. 1. 99. Cic. pro Flac. 43. Hinc totum odium, hinc omnis offensio.

HINC cum **ILLINC** ponitur, pro **HINC INDE**.

Cic. de Univerf. 62. Terent. Adelph. 4. 5. 39. Plaut. Mostel. 8. 39.

Obferv. **HINC, INDE** nunquam leges ap. bonos Latinitatis auctores.

HUC adv. ad locum.

Terent. Hecyr. 1. 2. 100. Idem Eunuch. 1. 2. 19. Sed interdum per metaphoram ufurpatur, Cic. 2. Catilin. 27. Rem huc deduxi, ut.

HUC & ILLUC.

Hin und her / hin und wieder. Incertum iter ostendunt,

Cic. Attic. 1. 9. 180. 7. Horat. 4. Carm. Ode. 1. 2. Huc & illuc curfare.

HUCCINE, UT.

Quod si adv. **HUCCINE** fequitur **UT**, denotat indignationem. *Cic. 7. Verr. 127. Huccine omnia reciderunt, ut civis Romanus in foro caderetur; Ift es datus zu kommen. &c.*

I.

JAM adverb.

JAM interdum est adverb. properantis & fe aliquid protinus facturum indicantis. *Terent. Adelph. 2. 2. 1. Tace, egomet conveniam jam ipfum.*

JAM, CUM.

JAM, quando tempus declarat, jungitur cum **CUM** *Liv. Decad. 4. 1. 8. Jam nox advenbat, cum praelio excedunt Thraces, &c. Plaut. Merc. 9. 35.*

JAM, JAM interpositis quibusdam dictionibus, iteratum, pro **MODO**,

Horat. 2. Serm. Sas. 7.

Jam

Jam vino querens, jam somno fallere noctem.

JAM JAM & JAM JAMQUE usurpantur pro repente, mox, celerrime, Plaut. Cu. c. 15. 29. ad Cass. l. 12. 10. 9.

JAM, eum tempori praterito jungitur, saepe adsciscit praepositionem A vel AB.

Cic. Lentulo. l. 1. 9. 94 Idem Calo l. 2. 14. 9. Jam ab illo tempore quum venisti in Italiam.

JAM, & JAM VERO,

Saepe seruiunt transitioni, cum primis ab initio periodi.

Cic. pro Milone: Jam illud dicit, profecto quod sua sponte fecit. Id. l. 2. d. Orat.

JAM NVNC, pro JAM EX HOC TEMPORE.

JAM NVNC, quod & NVNC JAM dicitur, indicat certum tempus, praesens, pulereque pro JAM ex hoc tempore, seu, pro eo quod Barbari dicunt, Ex nunc, dicitur. Cic. 1. Verr. 23. Quaquum cogito, jam nunc times. Liv. Decad. 4. l. 4. Cic. 6. Verr. 4.

JAM TVM pro JAM EX EO TEMPORE.

Cic. l. 2. de Orat. jam tum ex me audiebas. Interdum etiam JAM TVM adsciscit CVM. Terent. Eunuch. jam tum, quam primum jussu, me ad se accerser.

JAMDIU significat PER LONGVM TEMPVS.

Plaut. Mil. 4. 17. Ego jamdiu ap. hunc seruuiem Servio. jungitur vero JAMDIU tam praesenti, cum nempe actio adhuc durat, Cic. 5. Verr. Jamdiu flagitabat. quae praeterito tempori, quum tempus longum indicatur, Cic. l. 2. ep. 13.

NOTA. Quoniam JAMDIU nunquam jungi solet cum EST, QVOD. Hinc V. G. Translativus haec verba; Er ist vor längst komm. n / Latinissime dicit, Jamdiu venit: male jamdiu est, quod venit.

IAM-

JAMDUDUM & JAMPRIDEM.

JAMDUDUM & JAMPRIDEM longius temporis spatium significant, quam DUDUM, PRIDEM, præsensque magis volunt; sed ubi manente adhuc actio, non cessasse intelligitur. Terent. Eunnuch. 4. sc. 7. *jamdudum animus est in patris.* Nonnunquam vero etiam Præteritum admittunt, ut Plaut. Menach. act. 2. sc. 3. *jamdudum mulier sibi non imprudens adversabar.* Terent. Hecyr. 2. 1. 22.

JAM INDE A. vel AB, signif. INDE USQUE A, vel AB.

Cic. pro Flac. 42. Id. 14. Psilip. 395. Terent. Adelph. 1. 1. 16. Plaut. Bacch. 24. 1. *Jam inde ab adolescentia.*

JAM OLIM, i. e. JAM A LONGO TEMPORE.

Cic. *jam olim principio illud statueram.* Quintil. 1. 8.

JAM TANDEM. i. e. NUNC TANDEM.

Virg. 6. Aeneid. 13. Cic. Terent. 1. 14. 23. 1.

TAM USQUE A, vel AB, i. e. JAM INDE.

Cic. 1. de Divinat. 1. *Verus est opinio jam usque ab Heroicis ducta temporibus.*

IDENTIDEM.

IDENTIDEM i. e. frequenter, aut cum quodam intervallo, ut ostendit Valla l. 2. in Barpt. Factum. Cic. 2. de Fin. 1. 9. *Identidem dicere.* Plaut. Aulic. 20. 54.

ILLICO.

ILLICO adverb. quasi IN LOCO, ut ait Festus, vel, ut Ennius inquit, IN EO LOCO, ponitur pro Continuo, confestim, statim, brevisatemque temporis notat. Donatus. Terent. Adelph. 4. 4. 9. Cic. Attic. 1. 2. 27. 2.

INDE.

Adverbium de loco.

INDE

INDE, quamvis adverb. sit significans de loco, non tamen tantum ad locum, sed etiam ad res & personas refertur.

INDE ad locum, Terent. Andr. 2. 2. 31. Etiam puorum inde abiens conveni Chrem. 5.

Ad res, Plaut. Amphit. 4. 275. Cadus erat vini, inde implevi cirneam.

Ad personas refertur. Terent. Adelp. 1. 1. 21. — Uxorem duxit: nati filii duo. Inde ego hunc majorem adoptavi: mihi.

NB. Refertur etiam adv. Inde ad tempus Liv. 4. ab Urb. 157. confer jam inde.

INDE pro **DEINDE**.

Liv. 1. ab Urb. 19. Cic. pro Muran. 28. Quid tum inde?

INDIDEM.

INDIDEM adverb. de loco compos. ex **INDE** & **IDEM**, significat Ex eadem parte, sive Ex eodem loco Eben von dem Ort. Eben daber. Cic. 1. de Divin. 214. Indidemque eadem que oriuntur de integro atque eodem occidunt.

INIBI. adv. signif. **IN EODEM LOCO**, Eben daselbst.

Cic. 14. Philipp. 188. Quod sperare nos quidem debemus, P. C. aut inibi esse, aut jam esse confectum.

INTEREA idem significat, quod **INTERIM**, & interdum absolute, frequentius tamen cum **DUM** ponitur.

Absolute. Cic. 4. Verr. 25. Interea dies advenit, quo die, sese &c.

Cum **DUM** quod interdum antecedit. Terent. Eunuch. 5. 2. 55. Id. Heaut. 4. 7. 5.

Observ. **INTEREA**, interdum pro **DUM**, adsciscit **QUOAD** secundo loco. Cas. 1. Bel. Civ. Interea quoad

quoad fides data esset; Casarem facturum, qua pollice-
ressur.

INTERIM, idem quod **INTEREA**, & fere ab-
solute ponitur, jungiturque interdum, quod
tamen rarum est, cum **DUM**.

INTERIM absolute. Cic. Attic. l. 7. *Interim velim
mihi ignoscas quod ad te scribo tam multa rotes.*

Cum **DUM**. Liv. Decad. 4. l. 5. *Interim dum novis
Magistratus sortirentur &c.*

ITA. Adverb.

ITA absolute positum similitudinis, non adfirma-
tionis adverbium est. Barbare ergo ponitur pro **IA**.
At sequente est adfirmat in responsione, *ita est ia/
dem ista also.* vid. Vossius in de Vir. ferm. l. 1. c. 35.
mox ab intio, & Cellarius in Cur. Post. c. 10. ut & in
de Notlon. Pereg. c. 3. Antibarb.

ITA.

Nonnunquam usurpatur in iurejurando.

Cic. 7. Verr. 30. Terens. Eunuch. 3. 2. 21. *Id. Eud
nuch 4. 1. 1. Ita me DI amabunt, ut nunc Menedem
vicem miseres me.*

ITA pro **ADEO**, seu **VALDE**.

Terens. Hecyr. *Currere non queo, ita defessus
sum.*

ITA pro **ITAQUE**, s. **ATQUE ITA**.

Cic. 1. de Nat. Deor. 152. *Virtus autem altuosa est,
ES Deus vester nihil agens: expers virtutis igitur: ita
ne beatus quidem est.*

ITA cum **UT**, cum **UT SI**, pro **ADEO UT**,
ADEO UT SI.

Cic. Verr. 4. *Semper ita vivamus, ut rationem red-
dendam nobis arbitremur.* Cic. Attic. l. 2. ep. 42.

E e

ITA

ITA cum **NE**, cum **UT NE UT NON**.

Liv. Decad. 3. l. 6. Cic. Attic. l. 12. Id. l. 16. ep. 9. Id. l. 2. Offic. Nec ista claudenda est res familiaris, ut eam benignitas aperire non possit.

ITA, cum **QUASI**.

Cic. pro Quinct. 7. Quam in re ista diligens erat, quasi si, qui magna fide societatem gererent. Id. l. 7. ep. 4.

ITA, cum **TANQUAM**.

Cic. Fam. l. 10. Id. Verr. 6. Neque enim ita se gessit in rebus tanquam rationem aliquando esses redditurus.

ITA cum **QUOMODUM**, cum **QUOMODO**.

Cic. 3. Verr. 71. Quasturum ita gessit, quemadmodum cognovistis.

Cic. ad Heren. l. 4. Quum ita objurgamus eos, qui audiunt, quomodo ipsi se cupiunt objurgari.

ITA, **SI**.

ITA, **SI**, idem significat, quod *Hac conditione si*. Cic. l. 5. ep. 20.

ITANE, **ITANE VERO**.

ITANE, & **ITANE VERO**, particulae sunt sciscitantis, instantis & stomachantis.

Sciscitantis. Terent. Eunuch. 5. 9. 28. Cic. pro Rosc. Amer. 60.

Instantis. Cic. 2. de Divinat. *Itane censes?*

Stomachantis. Cic. 2. de Nat. Deor. 16. *Itane vero? ego injustus, qui & consul rogari & augur, & auspicator?*

ITAEQUE variat significata pro diverso accentu.

ITAEQUE quum accentum habet in prima dictio unica est, licet composita, & rem designat unam, usurpaturque pro **ERGO**. Cic. de Amicit. 1. Id. 1. Academ. 7. Quum vero accentus conlocatur in secunda sive penultima, significat **ET ITA**, ut videre est ex illo Terent. And. 3. 3. 19. *Imo ita volo, itaque postulo, ut fiat,*
& no-

& notat duas res; uti & duæ sunt voces. Vid. Voffius in de Vitiis Sermon. l. 2. c. 1. p. m. 172. & 3.

ITEM signif. **SIMILITER.**

Cic. in Brut. Romulus Augur cum fratre item Augure

ITEM, cum **ATQUE.**

Cic. Attic. l. 2. Quare, ut Numestio mandavi tecum ut ageres, item atque eo, si potest acius te rogo.

ITEM, cum **QUAM**, & **QUEMADMODUM.**
rarius jungitur.

Cic. l. 14. ep. 12. Id. Verr. 4. Causa componitur, ut item Palestrita Bidenses peterent hereditatem, quemadmodum Syracusani potissimum.

NON ITEM.

NON ITEM in fine clausularum adhibetur, ad ostendendam diversitatem rerum. Cic. Attic. l. 2. O spectaculum unum crasso iucundum, ceteris non item.

ITEM cum **VI**, & **VII**,

quæ sæpius postponuntur, rarius præponuntur.

Cic. Verr. 6. Fecisti item, uti prædones solent. Plaut. Curcul. Item genus est Leonum, ut Musca.

ITIDEM.

ITIDEM adv. signif. similiter, eodem modo. Terent. Eun. 2. 2. 4. Cic. 2. de Leg. 13.

ITIDEM, cum **ET**, cum **UT**, & cum **QUASI**
interdum jungitur.

ITIDEM cum **ET.** Cic. l. 2. de Leg. Quotianuno itidem, ab eodem fore & ceteris Diis immortalibus sunt nobis agendi capienda primordia.

Cum **UT** & **QUASI.** Terent. Eunuuch. 1. 2. 13. Plaut. Mostel. 120. — Quasi in piscinam rete qui iactantur parat, &c. isidem est amator.

ITERUM.

ITERUM pro **VICISSIM** barbare dicitur, v. g. Itē-

rum alicui gratificari. Nam *ITERVM*, Latinis est *SECUNDO*, *RURSUS* &c. zum andernmahl. Cic. 1. de Invent. 86. Primo quidem decipi, incommodum est: iterum, stultum: tertio, turpe. Vellejus 2. c. 34. Vid. Cellarius in de Latin. Barb. c. 10. Cur. Post. & in Antib. c. 3. de Notlon. Peregr.

ITERVM ET, vel *AC SÆPIVS*.

Cic. pro Leg. Manil. 21. Testis est iterum & sapus Italia. Plin. l. 10. c. 12. 1.

ITERVM ATQVE ITERVM, & *ITERVMQVE ITERVMQVE*,

Virg. 8. *Aneid.* 103. Id. 3. *Aneid.* 87. apud Poetas frequentissimum.

SEMEL ITERVM, *SEMEL ATQVE ITERVM*.

Liv. 1. ab Urb. 78. Cic. pro Cluens. 37. Oras.

ITERVM AC TERTIVM s. *TERTIO*.

Cic. 2. de Divinas. Id. pro Rosc. Amer. Chryfogonum iterum ac tertio nominavi.

L.

LONGE, *LONGE LATEQVE*,

Adverb. de Longitudine tam temporis, quam loci & latitudine spaci dicuntur.

Terent. Eun. 3. 3. 13. Longe à mari, riu est. Cic. pro Leg. Manil. 22. Cic. 2. de Fin. 182. Longe, lateque diffusum. Plant. Rud. 7. 6. Longe hinc abest.

LONGE pro *MVLTO* s. *VALDE*.

LONGE pro *Multo* nonnunquam usurpatur: tuncque jungitur comparativis: nonnunquam etiam positur pro *valde* & tunc additur superlativis: aliquando nominibus, verbis & adverbis. Vid. Valla l. 1. Eleg: c. 18. & Linacer in de Emend. struct. Lat. Serm. l. 5. p. m. 329.

LON-

- **LONGE** pro **MULTO** cum comparativo. Virg. 9. *Aeneid.* 111. *At pedibus longe melior Lycus.* Cic. 3. *de Orat.* Nam est longe aliter in versibus.

Pro **VALDE** cum superlativo Cic. 1. *de Orat.* 25. *Horat.* 1. *Serm. Sat.* 5. 1. *Longè doctissimus.*

LONGE nominibus junctum, Cic. 4. *Verr.* 37. *Longe primus civitatis est Epicrates i. e. excellentior, sic: Longe princeps. i. e. excellentior ceteris &c.*

Verbis jungitur **LONGE**, quæ superlationem quandam important. Cic. 6. *Verr.* 105. *Longe antecellere caeris.* Plaut. *Bacchid.* 12. 3. *Longe antevire.* Quintil. 1. 10. c. 1.

Adverbis Liv. 2. *ab Urb.* 200. *Id.* 2. *Bell. Pün.* 204. *Longe aliter evenit.* Cic. *de Amicis.* 24. *Longe secus.*

LONGE MULTUMQUE.

Cic. 5. *de Fin.* 72. *Longe multumque præstat aut superas.*

M.

MAGIS.

MAGIS, inquit Siphontinus, adverbium est, & significat **PLUS**, Verum non temere **MAGIS** pro **PLUS** usurpandum est: **MAGIS** enim plerumque comparationi servit, & idem est quod **POTIUS**. **PLUS** vero non raro magnitudinem denotat, e. gr. *Plus eloquentia.*

MAGIS usurpatur nonnunquam absolute, sed tum fere subauditur **QUAM**; aliquando etiam cum **QUAM** ponitur.

Absolute Terent. *Adelph.* 4. 3. Cic. *pro Rosc. Amer.* 22. *Annos natus magis quadraginta.*

Magis cum QUAM Cic. *de Amicit.* 13. *Vereor ne invidi magis quam amici sint.*

MAGIS, AC MAGIS, MAGIS MAGISQUE.

Plaut. *Mossel.* 9. 10. *Quo magis ac magis ego cogito &c.*

E t 3

Cic.

Cic. Attic. l. 14. 316. 4. Cic. ad Tiron. l. 16. 21. 4. Enitar
us in dies magis magisq; has nascens de me duplicetur
opinio. **MAGIS, SI.**

Terent. Heaut. s. 1. 16. Magis. si magis noris, putes ita
rem esse.

MAGE pro **MAGIS** interdum usurpatur.

Plaut. Trucul. 18. 32. *Quem ecastor mage amo,
quam dudum.* Lucret. l. 4. 65. *Mage pollens aer.*

MAGIS interdum cum **MINUS** comparatur.

Cic. l. 3 de Fin. *Cum sit verbum, quod idem declares
magis, minusve usitatum.*

MAXIME.

MAXIME aliquando est responsio concedentis,
vel aduentis, & significat **SANE**, vel **CERTE**. Te-
rent. Eum. 1. 2. 109. *Fac illi adducantur. P. Maxime.*

MAXIME nonnunquam iteratur.

Cic. 1. Offic. *In maxime quemque deest, quod est cri-
juique suum maxime.*

QVAM MAXIME augendi vim habet.

Liv. decad. 1. l. 1. *Annibal Gallis parci quam maxime
me jubet.*

QVAM QVI MAXIME refertur ad personam.

Cic. Fam. 1. 5. *Tam enim sumus amicus Reip. quam qui
maxime Co.*

VEL MAXIME idem ferme significat, quod

QVAM MAXIME.

Cic. in Part. t. 62. *Quae quidem vel maxime suspi-
cionem movent.*

VT CVM MAXIME ad tempus refertur.

Terent. Hecyr. *Pamphilus amabat, ut cum maxime.*

VT QVISQVE MAXIME, ITA POTISSIMUM.

Cic. 1. Offic. *Uiquaque maxime opis indiget, isaai
potissimum optulari.*

MAGNO PERE significat, **MULTUM, VALDE, VENE MENTER.**

Lacres. l. 2. 36.

— sed in omnibus rebus

Magnopere à vera lapsyratone videntur.

Terent. Heaut. 4. 1. 13. Nonnunquam etiam MAGNO OPERE separatim legitur *Cicer. Fam. 1. 13.*

Magnoque opere à se peto. Plaut. Casin. 9. 6.

MALE.

MALE ACCIPERE ALIQUEM, subaudi **VERBIS** vel factis, idem est, quod *injuria adficere aliquem, Einen schelten/hart straffen.*

Cic. l. 2. 13. 3. Male accepit inopid omnium rerum. Id. 3. Verr. Male accepit verbum Rabonium.

MALE AUDIRE est, ut inquit Valls, *infamari, crimina nostra audientes. Reinen guten Nahmen haben / man redet ihm nicht viel gutes nach. Contrarius ejus est. MALE DICO : Cui maledicunt, male audis.*

Terent. Phorm. 2. 3. 12. Si heram insimulabis avaritia, male audis.

MALE CADERE est, *Male succedere s. accidere al cui quod non sperabas. MALE MULTARI* idem, quod *malè tractari, affici & puniri.*

Plura exempla, quosiam institui non est nostri, in his recensendis nos ut dicemus, B. L. à Lexicographis petere potest.

MALE SIT, MALE VERTAT, i. e.

Di male faciant, male illi vertat fortuna.

Cic. Attic. 15. 328. 4. Male sis Antonio : Siquidem Buthrois molestus est. Catul. de Passer. epig. 3. 3. Terent. Adolph. 2. 1. 36.

MINUS apud Poetas sæpius cum *AC*, *ATQUE*,
apud Oratores vero cum *QUAM* junctum le-
gitur.

Cum *AC*. Virg. 3. *Aneid.* 113. *Haud minus ac jussi
faciunt.*

Cum *ATQUE*. Virg. 12. *Aneid.*

*fam minus atque minus successu latus equorum
Turnus &c.*

Cum *QUAM*. Terent. *Eun.* 4. 6. 22. *Minus po-
rens, quam in Plaut. Epid.* 9. 44.

MINVS, pro **NON**. **MINVS**, pro **PARVM**.

Cic. de *Amicis*. 83. *Que tamen ipsa efflorescit ex ami-
citiis, etiamsi tu eam minus secutus sis. Liv. Decad.* 3. l. 8.
Minus aequis animis auditus est Scipio.

MINUS nonnunquam **Nominativo**, **Accusati-
vo** & **Ablativo** junctum ap. probatos auctores le-
gitur.

MINUS cum **Nominativo**. Liv. de *Bell. Punic.*
Minus duo milia hominum effugerunt.

Cum **Accusativo**. Virrov. *Abveii autem latitudo in-
ter parietem & puteum non minus sui pedes senos.*

Cum **Ablativo**. Cic. pro *Flacc.* 53. Virrov. 7. 3. *Cum
non minus tribus coriis fuerit deformatum.*

MINIME.

MINIME adverb. negandi, interdum est prohi-
bendi particula. Plaut. *Mosel.* 4. 3. *Minime feceris,
pro Ne feceris.*

MINIME GENTIVM.

Hac locutione utebantur Veteres, inquit Festus, ad
innuendum: Omnium gentium judicio minime esse
faciendum. Terent. *Eunuch.* 4. 1. 2.

NB. **MINIME** quamvis plus est, quam **MI-
NUS**, tamen si vis ejus propria spectetur, non pe-
nitit

nicus negat, sed significat Germ. **Gar wenig / am allerwenigsten.** Cic. ad Memmium l. 13. r. 14. Homo minime ambitiosus, minime in rogando molestus.

MINIMUM saepe pro eo, quod inliterati dicunt;

AD MINVS usurpatur.

Varro de Re Rust. l. 1. c. 5. 2. De his quatuor generibus singula minimum in duas dividuntur species.

MINIMUM interdum comparatur cum **PLURIMUM.**

Cic. in Orat. Hoc in genere nervorum est vel minimum, suavitatis autem vel plurimum.

MIRE.

MIRE, pro **MIRABILITER**, **MIRVM IN MODVM**, rarius apud auctores Classicos legitur. Terent. Heaut. 5. 1. 25. Sed ille suus quoque Syrus idem mire fixis filium. Frequentissimum est **MIRIFICE.** Cic. Acad. 48. Quas mirifice Plato eras amplexatus. Catul. de Ario, epig. 79. 1.

MIRVM.

MIRVM, Quoniam ad nomen magis accedere videtur, ad adverbia non adponimus, hoc tamen monentes, saepe adsumere. **NI, SI, QUAM, QUANTUM, UNDE.**

MIRUM. Cum **NI.** Terent. Andr. 3. 4. 19. Age igitur, ubi nunc est ipse? D. Mirum ni domi est.

Cum **SI.** Terent. Andr. 4. 1. 27. Quid istuc tam mirum est, fide te exemplum capis?

Cum **QUAM.** Cic. Assic. l. 13. Mirum quam inimicus ibas, ut ego objurgarem.

Cum **QUANTUM.** Liv. l. 1. Mirum quantum illi viro nunciandi fides fuerit.

Cum **UNDE.** Cic. pro Rab. Perduel. Itaq; mihi mirum videretur, unde hanc in Labine, imaginem, quam habes, inveneras.

MODO.

MODO tam refertur ad tempus præsens, & præteritum, quam ad nondum præteritum vel statim futurum: ut, *Modo hęc sunt; modo non, modo hęc erant, modo proficiētur.*

MODO, pro NUNC.

*Quintil. in præc. l. 1. Nunc autem, quæ velut propria philosophiæ adferuntur, passim tractamus omnes. Quis enim modo de iusto, æquo, ac bono, non & vir pessimus loquitur? Interdum etiam iteratur **MODO**, & significat **NUNC**, vel **ALIAS** iteratum; ut, **MODO HUC, MODO ILLUC.***

MODO UT, & sine UT, pro DUMMODO, vel TANTUMMODO.

Cic. 6 Verr. Concedo ut impune emeris, modo ne bona ratione emeris. Terent. Pænorm. 1. 2. 9. Idem Eun. 2. 3. 16.

MODO NE. i. e., DUMMODO NON.

Cic. de Amicit. 54. In quibus eorum aut caput ageretur, aut fama, declinandum est de via, modo ne summa turpitudine sequatur.

SI MODO interdum idem est, quod **SI TAMEN.**

Cic. Attic. l. 1. ep. 5. Si Pompejus modo ostenderit sibi placere.

MOX.

MOX nonnunquam significat **STATIM**, *Tibull. l. 1. Eleg. 5. 15. Terent. Eun. 2. 1. 13. Interdum etiam **PAULLO POST**. Horat. 2. ep. 2. 33. Quum segetes occat, tibi mox frumenta daturus. Differunt vero hic, **MODO, MOX, & NUNC**; **MODO** dicitur de tempore, quod paullo post sequitur. **MOX** est, ut supra diximus, **PAULLO POST**. **NUNC** vero de tempore præsentis dicitur.*

MOX

MOX cum præposito *QUAM*, significat *QUANTO POST, QUAM CITO*.

Terent. Phorm. 1. 3. 9. Dum expecto, quam mox veniat, qui hanc mihi adimat consuetudinem.

N.

NÆ.

NÆ, ex Græco *ναί*, adverbium adfirmandi, ponitur pro *CERTE, VERO, PROFECTO*, & fere semper pronomini præponitur. Nonnunquam etiam pronomen omittitur, ut legere est apud Plautum, Terentium, aliosve ejus notæ auctores.

NÆ pro *CERTE* præpositum pronomini. *Cic. 6. Verr. 73. Ne ista præclara nobilitas desinat qua populum Rom. hominibus novæ Sc. Cito. Curio l. 7. 31.*

Pronomen omissum. *Horat. 2. Serm. Sat. 3. 20.*

Clarus erit, fortis, justus, sapiens, næstiam Rex.

Terent. Andr. 2. 1. 26.

NE, adv. prohibentis.

NE adverbium prohibentis semper dum longum est, jungitur secundis personis non solum subjunctivorum; ut, *ne faciās, ne dixeris*. (Si vero postpositum, & brevius, alla vox erit non eadem; ut, *dubitasne? credunne?*) Sed etiam imperativorum,

NE cum subjunctivo. *Terent. Andr. 1. 5. 50. Te obtestor, ne abs te hanc segreres.*

Cum imperativo. *Liv. l. 3. decad. 1. Crastino die oriente sole in asiem redite, erit pugnandi copia, ne timeatis.* *Terent. Andr. 2. 3. 10.*

Vid. Sanctii Minerva in devot. Homon. l. 4. p. m. 60. Linacæ in de emend. Struct. Lat. Serm. l. 5. p. m. 322.

NOTA. Cicero libentius utitur *NOLI & CAVE*
Cic.

Cic. Brut. Noli putare quemquam, Brute, pleniorē, & uberiorē ad dicendum fuisse idem l. 10. ep. 2.

NE VIVAM, jurantis.

Cic. G. llo l. 7. ep. 24. Sed ne vivam, si tibi concedo. *Terent. Phorm. Act.* 1. sc. 3.

NE supplicantis, aut de testantis.

Curr. l. 10. Ne Di foveant, inquit, ut Alexandri fortuna, tantę regni fastigium in istos humeros ruat: homines certe non ferent. **NE**, post **UT**.

Terent. Phorm. 13. 16. *Cic. Brut.* l. 13. 12. 1. Ut ne quid meorum tibi esset ignotum, animadverti te operam dare.

NE, cum **NECNE**, **NE**, cum **NEVE** vel **NEU**.

Plaut. Capt. 12. 55. Emitteresne, necne eum feram manu? *Cic. ad Quintil.* Fr. Rogo te, ne demittas animum, neve te obrui, tanquam fluctibus, sinas. *Terent. And.* 1. 5. 56.

NEV NEV, geminatum, & **NEVE NEVE**.

NEV, NEV, & NEVE NEVE conduplicata & elegantem vim habent. *Cas.* 1. B. C. 280. Neve se, neve Pompejum absentem Imperatorem suum adversarius ad supplicium tradant, obsecrat. *Liv.* l. 5. B. l. Pun. 210. *Cic. Lentul.* l. 1. 9. 70. Peto à te ut id à me, neve in hoc reo, neve in aliis requiras. *Id.* 2. de Leg. 105.

NE DICAM.

NE DICAM, si sequitur substantivum, adjectivum ponitur in accusativo: sin interjicitur inter substantivum & adjectivum, relinquit utrumque in nominativo. *Homo imprudens, ne dicam stultum*: non stultus; quia homo substantivum præcedit, & subauditur heic eum. *Crudelis, ne dicam impius & sceleratus castor*: non sceleratum impium castorem: substantivum *Castor* e. sequitur. In aliis casibus, quia semper oportet convenire adjectivum & substantivum, hæc di-

veritas non accidit, ut: *An sperasset hoc viro Milone, ne dicam consule?* vel sic, *An sperasset hoc viro, ne dicam consule Milone.* vid. Valla Eleg. l. 3. c. 20. Linacer loc. cit. p. m. 422.

NE DICAM interim est correctio, antequam dicatur: vel, Veteres hac locutione uti solebant, quum id maxime efferebant, quod reticere simulabant, hätt schier gesagt. *Liv. Decad. 4. l. 9. Cic. 1. de Nat. Deor. 81. Cic. Attic. l. 9. 173. 4.*

NEDUM.

NEDUM plerumque subjicitur antecedenti negationi, & servit parti deterlori. *Liv. Decad. 3. l. 6. Cic. pro Cluent. Optimis temporibus non potuerunt &c. nedum (i. e. multo minus) hu temporibus. Sie haben es zu den guten Zeiten nicht gekönt &c. ich geschweige zu diesen Zeiten. Quod si igitur non antecedit negatio, subjici etiam non solet adverb. NEDUM; Nam cum affirmamus non modo aut non solum adhibetur. Cic. l. 12. ep. ult. Id. l. 4. ep. 14. NB. NEDUM raro usurpatur in principio, pro Non dicam, aut Non modo, Cic. Attic. l. 9. ep. 27. Vid. Valla Eleg. l. 2. c. 18. Linacer in de emend. Struct. Lat. Serm. l. 6. p. m. 400. & seq.*

NE PLURA, NE MULTA, NE MULTIS.

i. e. ut paucis dicam, ad summam, ut breviter conligam. Cic. 5. Verr. 51. Cic. pro Cluent. 143. Id. pro Cluent. 36. Ne multis; Diogenes emittur. Cis. Caj. Memmio l. 13. l. 12.

NE QUIDEM.

NE QUIDEM ponitur, pro **NEC QUIDEM**, cum negando aliquid augendum est; & ita ne cum quidem jungitur, ut semper verbum aliquod interponatur. *Cic. 6. Verr. 2. Cic. pro Rosc. Amer. 2. Ne istius quidem laudis sum cupidus. Id. de Amicit. 85.*

NE

NE QUIDEM, cum NEDVM, vel NON MODO.
Cic. l. 9. ep. 26. Id. l. 14. ep. 19.

NEQUAQUAM & NEVTIQUAM.

Adverb. negandi, significant *minime, nullo modo.* &c.
Cic. l. Verr. 57. Terent. Andr. 2. 1. 32.

NEMPE adverb. affirmantis, aliquando cum interrogazione ponitur & usurpatur pro NONNE, aliquando sine interrogazione, & significat (In principio nimirum) *Certe aut scilicet.*

NEMPE cum interrog. pro NONNE. Plautus.
Nempe ergo in somnis? Cic. 5. Tusc. Nempe negas ad beate vivendum satis esse virtutem?

Sine interrog. & quidem in principio pro CERTE. Terent. Andr. 2. 3. 13. Cic. in Partis. 19. *Nempe ea sequuntur, quae ad faciendam fidem pertinent.* Cic. 5. Verr.

NEMPE.

Adverbium NEMPE, ut responsio, interrogationi subiectum, vim habet amplificandi, venustatemque orationi conciliat. Liv. decad. 4. l. 4. Cic. 10. Philip. 27 2. Id. pro Lig. *Accepta injuria querelam ad quem dedulisti? Nempe ad eum, cuius &c.*

NOTA. In enumeratione, & explicatione multorum rerum cave saepius utaris NEMPE, pro ID EST. Pulcrius enim, pro eo dicitur *Nimirum* aut *videlicet.* Cic. pro Rosc. Amer. 36.

NIMIRUM, adv. confirmantis, significans CERTE, SINE DUBIO, VIDELICET, SCILICET.

Terent. Eunuch. 2. 2. 37. Cic. 4. Acad. 201. *Itaque in cognitione nimirum adsentiar.* Cic. pro Rosc. Amer. 36. interdum etiam NIMIRUM ad responsionem adhibetur. Quintil. l. 12. c. 1. NIMIUM.

Saepe adverbium augendi est, idem signi-

significans, quod *NIMIS, ULTRA QUAM SATIS EST.*

Plaut. Epid. 13. 24. *Nimum aduenisti cito Cic. pro Cluent. 101. Ne autem nimum multi pœnam capitis subirent, ideo illa seruitio comparata est.*

NIMUM, QUANTVM, idem est quod MIRVM QUANTVM, Uber die massen viel.

Gelt. l. 17. *Lingua tamen & facundia nimum quantum prœstabilis. Cic. de Orat. Huic generi orationis aspergentur etiam sales, qui in dicendo nimum quantum valent.*

NIMIO PLUS.

Cic. ad Attic. l. 10. 198. 1. *Sed, quia te nimio plus digito.*

NON adv. negandi, omnibus modis, præterquam imperativo, jungitur.

NON, pro *NONNE*.

Tirent. Phorm. 1. 2. 69. *Non si redisset pater, ei veniam daret?*

NON NON, geminatum.

Terent. Heaut. 5. 1. 21. Cic. 3. Verr. *Non est, non est in hoc homine cuiquam peccandi locus &c.*

NON AT,

Cic. Attic. l. 7. *Non est, inquit in parietibus Resp. at in arte & focis.*

NON DICO, vel *DICAM*, *SED*.

Cic. Attic. l. 16. ep. ult. Cic. l. 11. ep. 17. *Magna ejus in me non dico officia, sed merita.*

NON interdum adsciscit *ETIAM*.

Quintil. l. 9. c. 2. Cic. in Orat. extr. *Ut ea, qui utantur, non stulti homines haberi possint, etiam plerumque prudentes.*

NON MODO NON, *SED NE QUIDEM* usurpari solet pro *TANTVM ABEST*.

Cic.

Cic. Attic. l. 10. ep. 4. Id. l. 10. ep. 10. Cujus rei non modo non praerit tempus, sed ne maturum quidem etiam nunc meo iudicio fuit.

NON MODO, pro **NON DICO**, interdum adsumit **SED NE QUIDEM**.

Cic. l. 12. ep. 2. Ego nullum locum omisso non modo laudandi tui, sed ne ornandi quidem.

NON MODO, cum **SED VIX**.

Cic. l. 4. ep. 1.

NON MODO, cum **SED ETIAM**.

Cic. de Amicit. 41. Eaque adhibetur admonendum, non modo aperte, sed etiam acriter, si res postulat.

NON MODO, cum **VERUM ETIAM**.

Cic. de Amicit. 10. Non modo praesentia, verum etiam futura bella delevisit.

NON MODO, pro **NON MODO NON**.

Nonnunquam **NON MODO** usurpatur pro **NON MODO NON**, observante Paulo Manucio l. 1. ep. Fam. epist. 9. Cic. l. 19. ep. 6. Regnum non modo Romano homini, sed ne Persae quidem tolerabile.

NON MODO NON, cum **SED ETIAM**,
VERUM ETIAM.

Cic. Dolabel. l. 9. 14. 15. Id. Attic. l. 16. ep. 6.

NOTA. Observandum, ne temere altera negatio, quam requiritur, omittatur. Neque e. recte diceretur: Tu id non modo prohibebas, verum etiam adprobabas.

Cic. Attic. l. 16. ep. 6.

Vid. Sanctii Minerva cum not. Perizonii in de Elyphi libro 4. p. m. 520.

NON MODO, **NON SOLUM**, nonnunquam subjiciuntur, pro **NEDUM**, aut **NE DICAM**.
will vielweniger geschweigen.

Cic. l. 1. ep. 9. Id. l. 4. ep. 14. Secundas etiam res, non modo

modo adversas pertimescebam : Idem l. 12. ep. ult. *Val-*
entius suos mihi expressit omnes, non solum animum, ac
verba protulit.

NON QUIN, pro **NON QUOD NON**.

Cic. l. 16. ep. 24. Non quin considerem diligentia
sua, sed rei me magnitudo movebar.

NON QUIN cum **SED QUIA**, vel **SED QUOD**;

Cic. Attic. l. 7. ep. ult. Id. l. 4. ep. 7.

NON QVO, pro **NON QUOD** usurpatur sequen-

te **SED**, vel **SED TAMEN**, **SED QVOD**, vel

QVIA, **SED UT**, vel **VERUM QVIA**.

Cic. Attic. l. 16. ep. 14. Non quo ea mihi sit quic-
quam carius, aut esse debeat; sed desperatis &c. Cic.
l. 6. ep. 4. Cic. l. 12. ep. 17. Id. Attic. l. 4. ep. 4.

NON QVOD, **SED QVOD**, vel **SED QVIA**;

Cic. de Orat. Non quod sola exornent: sed quod an-
tecellant. Cic. Fam. l. 12. Memoriam nostram con-
ferves, non quod de sua constantia dubisem, sed quia
mos est ita rogandi, rogo.

NON SI, **PROPTEREA**, vel **IDCIRCO**.

Cic. l. 2. de Orat. Non si Opimum defendisti Carbo
idcirco resti civem bonum vivabunt.

NON VERO, malè dicitur.

NON VERO, pro **NON AUTEM** non ad-

probat Valla Eleg. l. 2. c. 24. & Scioppius adversus

Vossium n. 29. & quidem rectè. Classici enim habent

non autem: contra autem cum nec vel neque non

jungunt, sed dicunt nec vero, neque vero.

NON pro **NE**.

NON, pro **NE** jam Quintilianè ætate in usu esse

cœperat, Sed Barbarum dicitur ipsi: cujus illud l. 8. c. 5.

Cognata sunt **NE** ac **NON** adverbis: qui tamen dicunt

pro illo, **Ne** feceris, **NON FECERIS**, in idem incidat

vitium; quia alterum negandi est, alterum vetandi. Plurimâ possunt legi ap. Vossium in de vitis Serm. l. i. c. 35.

NUM.

NUM adverbium interrogandi, & vel ab initio poni solet vel subijci. Terens. Andr. 5. 3. 6. Horat. 2. Serm. Satyr. 5. 12. Num furis? An Esc.

NUM interdum subijcitur, Cic. pro leg. Manil. Quare videte num dubitandum vobis sit. Nonnunquam etiam NUM adsumit NE, vel NAM, vehementius interrogandi gratia Cic. l. 1. de Nat. Deor. Deum ipsum numme vidisti? Terent. Andr. 3. 4. 12. Hem nummam perimus?

NUM sapius adjungitur pronomini QUIS, QUAE, QUOD, vel QUID.

Terent. Eun. 3. 5. 1. Nunguis hinc est?
Cic. Attic. l. 13. 266. 1. Id. Attic. l. 5. 89. 3.

NUNQUIDNAM vehementius interrogandi causa adponitur.

Cic. 2. de Orat. 8. Id. l. 11. ep. 27. 3. Nunquidnam inquam novi?

NUNQUID PRÆTEREA, ad extremum urgentis est, & respondet ei NUNQUID EST ALIUD?

Cic. pro Quint. 24. Cic. pro Ros. Amer. 21. Nunquid est aliud? imo vero, inquit &c.

NUNQUID VIS.

Sic solent interrogare discedentes: quemadmodum si dicant, nihilne me jubes facere in tuam gratiam? Terent. Eunuch. 5. 6. 24. Cic. ad Quint. Fr. l. 2. ep. 6.

NUNC.

NUNC, adverb. temporis aliquando nullum tempus denotat, & pro SED accipitur. Cic. 1. de Divinat. 107. Quae quidem multo plura evenirent, si ad quietem

tem integri iremus: nunc onusti cibo & vino, confusa & perturbata cernimus. Vid. Valla Eleg. l. 2. c. 51.

NUNC pro MODO.

Terens. Adolph. 5. 3. 19. Cic. in Brut. Adinuper & nunc videbam de eare.

NUNC NUNC geminatum.

Plaut. Rud. 4. 4. 80. Nunc nunc periculum est, eiecisti alteram.

NUNC, cum CUM DUM aut QUANDO.

NUNC cum **CUM**. Terens Heaut. Nunc me fortissimum esse puto, cum se intelligo resipuisse. &c.

Cum **DUM**, Plaut. Truc. Nunc, dum isti lubet, dum habet tempus.

Cum **QUANDO**, Cic. l. 13. ep. 56.

NUNC cum TAM.

Cic. 6. Verr. 4. Terens. Adolph. 2. 1. 21. 1. Nunc jam, **NUNQUAM** est notæ significationis adverbium;

Cic. 4. Verr. 38. Nunquam vos pratorems tam palæstricum vidistis.

NUNQUAM cum DUM.

Terens. Adolph. Nunquam, dum ego adero, hic se tanget.

NUNQUAM cum NISI.

Cic. 4. Acad. 125. Nunquam à Philone discessit, nisi posteaquam ipse cepit qui se audirent habere.

NUNQUAM cum QUIN.

Plaut. Amph. Nunquã abis quin vapules. Cic. l. 2. ep. 10.

NVSQVAM. i. e. NULLO IN LOCO.

Cic. 4. Acad. 185. Terens. Eun. 4. 3. 18. Ille autem bonus vir nunquam adparet.

NOTA. Adverb. **NVSQVAM**, **VSQVAM**, & **VSPIAM**, pulcre usurpantur pro **NVLLIBI**, **VLLIBI**, quæ nullius auctoritatis sunt.

NUSQUAM NISI, vel **QUAM**.

Cic. ad Brut. ep. 14. Liv. decad. 3. l. 10. Nusquam mihi
 nusquam in bello eventui respondens.

O.

OLIM adverb. temporis.

OLIM significat, **QUONDAM** Cic. 2. de Orat. 98.
 Loquebantur olim sic. Interdum usurpatur pro aliquan-
 do s. quandoque. Horat. 1. Serm. Satyr. 1. 6. — Ut pueris
 olim dant crustula blandi Doctores. Aliquando etiam
OLIM de futuro dicitur Virg. 1. Aeneid. 59.

Hunc tu olim caelo spoliis orientis onustum Accipies.
 Vid. Valla Eleg. l. 2. c. 35.

OLIM CUM.

Cic. Amic. l. 12. Virg. 2. Georg. 81.

Ac olim seras posuit quum vinea frondes.

OLIM, **NUNC** : **OLIM**, **TUNC**.

Cic. Fam. l. 12. Eum honorem à me olim neglectum,
 nunc expetendum puto. Terent. Phorm. Olim cum honeste
 potuis, tum non est data: nunc viduam exirudi turpe est.

OMNINO.

OMNINO adverb. saepe idem est, quod **PROR-**
SUS, quasi omni ex parte Cic. de Amicis. 80. Cic. 1. Tusc.
 1. Terent. Heecyr. Omnino abhorere video huic animura
 à nuptiis.

OMNINO saepe ad numerum refertur.

Cic. pro Cluent. 61. Quinque omnino fuerant, qui illi
 lum absolverunt.

OMNINO cum **AVT** aliquando jungitur.

Cic. pro Corn. Balbo 34. Omnino aut certo facilius la-
 bore alicujus & studio quadam consequi.

OMNINO, **AVT MAGNA EX PARTE**.

Cic. 1. Tusc. 1. Omnino aut magna ex parte liberatus.

OMNINO NEQUAQVAM.

Cic.

Cic. de Amicit. 61. Omnino nequaquam par.

OMNINO interdum jungitur cum **OMNIS** & gravem æque, ac brevem amplificationem continet.

Cic. 1. de Invent. 99. Hoc genus & cetera necessaria, & omnino omnia argumentatio, & ejus reprehensio. Cic. de Amicit. 67.

OMNINO sæpius ponitur pro **VILLO MODO**, in negando.

Cic. pro Cluent. 134. Nego illum adolescentem, quem statim epoto poculo mortuum esse dixistis, omnino illa die esse mortuum. jungitur vero **Omnino** pro ullo modo cum **NON, NIHIL, VIX, NUNQUAM, & NUSQUAM.**

OMNINO cum **NON.** Cic. Attic. l. 3. 65. 3. Vix aut omnino non posse fieri.

Cum **NIHIL.** Horat. 2. Serm. Salyr. 8. 9. Cic. l. 3. de Fin. Inter eas res nihil omnino interest.

Cum **VIX.** Cic. Fam. l. 4. Est omnino vix consolabilis dolor. 1

Cum **NUNQUAM.** Cic. 2. de Orat. 5. Omnino nunquam causas alicujus rei attingere.

Cum **NUSQUAM.** Cic. de Amicit. 20. Omnia nusquam reperiri.

OMNINO pro **NIMIRVM.**

Cic. de Amicit. 80. Omnino est amans sui virtus. Cic. 4. Verr. 106.

OMNINO pro **TANDEM.**

Cic. pro Marcel. Quid est enim omnino ipsum diu, in quo est aliquid extremum?

P.

PARITER.

PARITER adverb. congregandi significans **ISI-**

Ff 3

MVL,

MVE quod in hac significatione fere semper adsumit
CVM Cic. i. *Tusc.* 39. *Pariter enim cum vita sensus amittitur.* II. *EX AEQVO*, I. *AEQUALITER*, *Plaut.* 6. 13. III. *SIMILITER*, Cic. pro *Fontejo* 29. *Pugnat pariter pro salute M. Fonteji. Narbonensis colonia.* Et jungitur cum particulis *AC*, *ATQUE*, *ET VI*, utilitatis pro *AEQUE AC*, ut & cum *AC SI*, & *ATQUE VI*, Sæpius etiam absolute ponitur *PARITER*.

PARITER cum *AC* & *ATQUE*. *Terent.* *Phorm.* 5. 3. 3. *Virg.* 4. *Aeneid.*

— *Et pariter facta atque infecta canebat.*

Cum *ET*, *UT* *Liv.* *Decad.* 3. l. 4. *Urbs pariter et portus in potestate Locrensium erat.* *Plaut.* *Amph.* 13. 11. *Pariter hoc fit, atque ut alia facta sunt.*

Cum *AC SI* *Sallust.* *ingurth.* *Pariter ac si hostes adessent munito agmine incedere.*

Cum *ATQUE UT*. *Plaut.* *Amphic.* 13. 11.

— *Sed ades occluserunt, enge hoc fit*

Pariter atque ut alia facta sunt.

PARUM, notæ significationis adverbium, jungitur interdum cum *QVOD*.

PARUM, *QVOD*. Cic. pro *Sestio* 25. *Parumne est Piso, quod tantum homines sefellisti.* *Terent.* *And.* 4. 1. 55.

PARUM, pro *NON SATIS EST*.

Cic. 2. de *Nas. Deor.* *Quæram ex te ea, quæ parum accipi.*

PARUMPER.

PARUMPER adverb. ad tempus refertur. Cic. de *Cl. Orat.* 179. *Digredi parumper à causa.* Cic. *Attic.* l. 11. 172. 6.

PARUMPER interdum adsciscit *DUM*.

Terent. *Andr.* 4. 2. 31. *Tu Mysis dum exeo, parumper operire me hic.*

PAU-

PAULISPER i. e. paululum, paulum temporis,
Parumper.

Terent. Adolph. 2. 2. 45. Cic. Appio. l. 3. 12. 3. Suscipe paulisper meas partes. Interdum jungitur cum **DUM**, ut, parumper. Cic. pro Milon. 20. Commoratus est paulisper, dum se uxor comparat.

NOTA. Quoties de exiguo tempore sermo est, solemus semper uti **PARUMPER** aut **PAULISPER**, non **PARUM** aut **PAULUM** e. gr. Ter. Adolph. 2. 2. 45. Mane paulisper, non paulum aut parumper. **PERINDE.**

PERINDE significat **ITA**: & jungitur cum **AC**, **ACSI**, **ATQUE**, **UT**: cum negatione vero flagitat post se **QUAM**. Quod si a. non sequatur nec **ACSI**, nec negatio, accipietur pro **ÆQUE**. Valla Eleg. l. 2. c. 50.

PERINDE cum **ACSI**, Cic. Attic. l. 13. 296. 2. Quod ego perinde suebar acsi usus essem.

Cum **AC**. Cas. 3. Bel. Civ. 233. Perinde ac suis satis facere, & fraudata restituere vellent.

Cum **ATQUE** & **UT**. Cic. pro Marcel. 7. Vereor ut hoc quod dicam, non perinde intelligi auditu possit, atque ego ipse cogitans sentio. Cic. 3. Offic. 165. Habes à patre munus M. filii, mea quidem sententia magnum, sed perinde eris, ut acceperis.

Cum **QUAM**. Sueton. in Domit. c. 15. Nulla tamen te perinde commotus est, quam responso, casuque Afeletarionis mathematici.

PERINDE pro **ÆQUE** non sequente **ACSI**, l. negatione. Sueton. in Jul. Cas. c. 56. Plin. jun. l. 2. ep. 1. Fumus Rusi clarissimi civis & perinde felicitis.

PERINDE etiam sæpius jungitur cum **QUASI**, & idem est, quod **ACSI**,

Cic. pro *Quinct.* 56. Atque hac proinde loquor, quasi ipso illo tempore, quum te prator iussisset ex edicto possidere. Nonnunquam etiam *PERIADE QUASI* ironiam continet, cum primis his duabus vocibus connexis. Cic. pro *Milon.* 13. Perinde quasi Appius ille caecus viam munieris, non qua populus uteretur, sed ubi impure sui posteri latrocinantur.

PLANE significat clare & aperte.

Cic. 3. de *Fin.* 30. Plane & perspicue dicere aliquid, Cic. *Antic.* l. 8. 160. 2.

PLANE pro *CERTE*.

Terent. *Heaut.* 5. 1. 24. Sed te miror, qui alia tam plane scias.

PLANE pro *OMNINO*, *FUNDITUS* & *PENITUS*.

Cic. ad Terent. lib. 14. ep. 4. 7. Unum hoc sciso, si te habebo, non mihi videbor plane peritisse. Cic. de *Cl. Orat.* 154. Perfecite planeque eruditis P. Crassus.

PORRO interdum adverb. hortandi, interdum loci, interdum etiam ordinis idem est, quod *CERTE*, *DEINDE*, *AUTEM*, *ULTRA*, *VALDE* &c.

PORRO pro *CERTE*. Cic. pro *Planc.* 66. Nihil porro tam inhumanum, tam immane &c. quam committere, ut beneficio non dicam indignus, sed videtur esse videre.

Pro *DEINDE* 1. *POSTEA*. Terent. *Hecyr.* 3. 1, 20. Cic. *Marcel.* l. 4. ep. 9.

PORRO pro *AUTEM* continuat orationem Cic. pro *Rosc.* Amer. 68. Jam porro videte cetera iudices. Cic. 7. *Verr.* 140.

Pro *ULTRA* & *VALDE*. Liv. l. 8. Perro ire pergas, i. e. Ultra. Cic. de *Senect.* 39. Sape à majoribus nate audiui, qui se porro pueros à senibus audivisse dicebant.

POST.

POST adverb.

Post adverbium jungatur quamvis sæpius cum ablativo, tamen neque illum neque alium aliquem casum regit, & pulcre aut duobus ablativis interponitur, Cic. pro Flacco 44. *Multis post annis pecunia recuperata est.* Aut postponitur, Cic. ad Attic. l. 4. 85. 16. *Hora post Antonium Gabinium nescio quem C. comdemnarunt.*

POST UBI vel UT.

POST nonnunquam jungitur cum UBI vel UT. Virg. 5. *Aeneid.* 73. *Post ubi confecti cursus & dona peregit.* Cic. in Brut. *Post sensim incedens, iudices ne vidit ardentis, exaltavit audacius.*

POSTEA adverbium significans idem quod Exinde, Deinde &c. nonnunquam jungitur cum interrogatione.

Terent. *Hecyr.* 4. 1. 37. ———

Quidum postea, si modeste ac raro hoc fecit?

POSTEA non raro adsumit QUAM, ut sit POSTQUAM, POSTEAQUAM, POSTEA VERO, QUAM.

Terent. *Andr.* 3. 1. 16. Cic. *Planc.* l. 10. ep. 2. inter POST & QUAM pulcre & eleganter etiam dictiones interponuntur. Cic. *Fam.* l. 3. 5. *Postea vero quam ita & accipi & gessi maxima imperia, ut nihil mihi deesse putarem.*

POSTQUAM & POSTEAQUAM aliquando quoque junguntur cum ILLICO, EXTEMPLO, REPENTE.

POSTQUAM cum ILLICO. *Planc.* *Cistel.* *Postquam uxori iusta fecis, illico huc commigravis.*

Cum EXTEMPLO. Terent. *Hecyr.* *Postquam ingressi, exemplo cognovi ejus morbum.*

Cum **REPENTE**. Cic. 4. Verr. 96.

POSTERIUS pro **POSTEA** ad tempus
adcommodatur.

Lucret. l. 2. 37. Cic. 6. Verr. 57. Terent. And. 3. 2. 29.

POSTHAC adverb. idem est, quod **POST HOC
TEMPUS, INPOSTERUM**. vid. Valla Eleg.
l. 2. c. 56.

Cic. Gallo. l. 7. 27. 6. Terent. Eun. 5. 2. 59.

PRÆTEREA, est notæ significationis adver-
bium.

PRÆTEREA quasi præter ea, ad personas etiam
refertur & habet pronomen tam singularis, quam plu-
ralis numeri inclusum, Virg. 11. Æneid. 57. Cic. Ser-
vio Sulpic. l. 4. 3. 16. *A me vero sic diligitur, ut tibi uni
concedam, præterea nemini* Cic. Lent. l. 1. ep. 7. 7.

PRÆTERQVAM.

PRÆTERQVAM aliquando disjungitur, inter-
posita quadam dictione. Plaut. in Pers. 10. 38.

Virgo atque mulier nulla erit, quin sit mala,

Qua præter sapiet, quam placet parentibus.

NB. **PRÆTERQVAM** unica dictio est, semper,
quia idem verbum subauditur, præcedentem casum
requirens. e. g. *Nemo scripsit, præterquam hic, vel ille.*

PRÆTERQVAM QVOD, idem est, quod **NISI
QVOD**.

Terent. Heaut. 2. 4. 20. Cic. Planc. l. 10. ep. 1. 7.

PRÆTERQVAM QVOD, pro **NON MODO**.

Cic. l. 1. de Divinat. *At id præterquam quod fieri
non potuit, ne fingi quidem potest.*

PRÆTERQVAM absoluta pro **NISI**.

Cic. l. 3. ep. 7.

PRIDIE. i. e. Priori s. præcedenti die jungitur inter-
dum cum **Genitivo**, interdum cum **Accusativo**.

Cum

Cum Genitivo. Cic. Attic. l. 11. 229. 2. *Pridie ejus diei venit.* Cum Accusativo. Cic. Appio. l. 3. 4. 1. *Pridie nonas junias, quum essem Brundusii.* Nonnunquam etiam absolute ponitur. Cic. Attic. l. 12. ep. 141.

PRIDIE QUAM.

Cic. ad Lentul. l. 1. ep. 2. 12. *De his rebus pridie quam hac scripsi, jenatus auctoritas gravissima intercesserat.*

POSTRIDIE i.e. Postero die Ter. And. l. 1. 117. *lisdem casibus & particulis, quibus modo diximus jungi PRIDIE, jungitur etiam POSTRIDIE.*

PRIMUM. adverb.

PRIMUM interdum, quum *sum*, aut *deinde*, aut tale aliquid non subicitur, absolute ponitur. Cic. Lincinio lib. 5. 8. 8. *Ut primum forum attigi, spectavi, semper, ut tibi possem quam maxime esse conjunctus.*

PRIMUM, jungitur in enumeratione bipartita cum *Deinde*, *Post*, *Tum* &c.

Terent. in Prologo Heaut. 3. *Id primum dicam: deinde quod veni, eloquar.* Terent. Heaut. *Mane hoc quod coepi primum enarrem, O Clitipho, post istuc veniana* Cic. l. 6. ep. 5.

PRIMUM In enumeratione tripartita jungitur quoque cum *Tum*, *post*, vel *deinde*.

Cic. l. 1. Offic. *Quae primum bene parca sit, nullo neque turpi quaestu, neque odioso: tum quamplurimis sese utilem praebeat: Deinde augeatur ratione, diligentia, parsimonia.* Interdum ita jungitur **PRIMUM, DEINDE, TUM** vel **POSTREMO**. Cic. in Partis. *Omnia doctrina dicendi distribuenda est primum in ipsam vim Oratoric. Deinde in orationem; Tum in quaestionem. Huc referenda est bina repetitio adverb. DEINDE, DEINDE.* Cic. 4. Verr. 101.

PR-

PRIMUM in enumeratione quadrupartita sepe adsciscit **DEINDE TUM, POSTREMO.**

Cic. l. ep. 2. & 3. Cic. l. 2. de Nat. Deor. Primum docent esse Deos: Deinde quales sint, tum mundum ab his administrari: postremo consulere eos rebus humanis.

PRIMUM in enumerationibus longioribus adsciscit, **TUM, DEINDE POST, TUM, DEINDE** uti legere est ap. Ciceronem. l. 5. de Finib. Nonnunquam etiam **PRIMUM** omittitur. Cic. l. 2. de Invent.

PRIMO. i. e. Prima fronte, primo aditu Terent.

Eunuch. 5. 7. 10.

Observ. Primum & Primo ita inter se differunt. Primum refertur ad ordinem rerum & numerum, Primo vero ad tempus, cui respondet **DEINDE,** aut **POST,** aut **POSTREMO.** Cic. Demost. Primo submissus. Deinde pressius: Post exultavit audacius. Idem de Arusp.

PROPE.

PROPE, quoties sine casu ponitur adverbiascit, contrariumque habet **PROUL.** Cic. Attic. l. 4. ep. 85. Tu advenire ac prope adesse jam debes.

PROPE ADEST, UT, vel **CUM,** idem est, quod **NON LONGE ABEST.**

Plaus. Aulul. 89 Terent. Andr. 1. 1. 125. Prope adest, quam alieno more vivendum est mihi.

PROPE EST, UT, idem est quod **PARUM ABEST, QUIN.**

Senec. ep. 121. Prope est ut omnes sint. Liv. decad. 3. 26. Docet prope esse, ut manus inter se conferant.

PROPE EST FACTUM. NIHIL PROPIUS EST FACTUM. QUAM UT.

Liv. 5. Bel. Pun. 112. Prope est factum, ut injussu Pra-

roris signis convulsis in aciem exirent. Cic. 7. Verr. 74.
Id. ad Quint. Frat. l. 1. ep. 2.

PROPIUS ABESSE idem est, quod **MINUS LONGE**, pro quo Barbari **MAGIS PROPE**, dicunt, **ABESSE**.

Cic. 1. Tusc. 43. Abesse propius ab ore & divina progenie.

PROXIME. i. e. **NUPPERIME**, **ULTIMO LOCO**.

Cic. 1. de Nat. Deor. 54. Is quem proxime nominari.
Id. l. 5. ep. 15. Litteras quas à te proxime accepi.

PROXIME, pulcre interdum cum Accusativo jungitur.

Cic. Attic. l. 6. ep. 116. Varro de Re rust. Villici proxime januam cellam esse oportet.

PROXIME nonnunquam ponitur pro **MAXIME**.

Cic. Brut. l. 11. ep. 21. Ego huic sua virtuti proxime accedo.

PROXIME ad ordinem quoque refertur.

Cic. 2. Offic. 15. Proxime autem & secundum Deos homines hominibus maxime utiles esse possunt. Nächste Gott / seynd die Menschen einander am meisten nützlich.

PROXIME cum **ATQUE**.

Cic. Dolab. l. 9. ep. 18.

PROXIME A.

Cic. 4. Acad. 33. Proxime à Lacyde solo retenta est post autem &c.

PROPTEREA.

PROPTEREA est notæ significationis adverbium, & fere jungitur cum **QUIA**, **QUOD UT**. Cic. l. 2. de Div. Mula parvus prolatus est à te, res mirabilis, propterea quia

quia non saepe fit. Terent. Andr. 1. 1. 11. Cic. pro Ligat. 5.
 Atq; hac propterea de me dixi, ut mihi Tubero, quum
 de se eadem dicerem, ignosceret.

Q.

QUA adverbium loci, i. e. PER QVEM
LOCUM.

Virg. 1. Aeneid. 81.

Perge modo, & qua te ducit via dirige gressum.

Nonnunquam etiam iteratur & significat TUM,
TUM. Cic. Attic. l. 2. ep. 34. Id. ad Quint. l. 3. ep. 17.
 Topiarium laudari ita omnia convolvit hedera, qua
 basim ville, qua inter columna ambulationis. Qua ele-
 gantissime adhibetur à Cicer. ad Attic. lib. 15. Epist. 18.
 Quoniam intelligote distentissimum esse qua de Buthro-
 tibus, Qua de Bratio.

QVAQVA.

Ponitur pro quamcunque partem: Plaut. in Epid.
 Quaquam tangit, omnes comburis.

QVACVNQVE. i. e. PER QVEMCVNQVE
LOCVM.

Cic. Attic. l. 14. 314. 9. Quacunq; nos commovimus
 revocamur.

QVAM, TAM, (ita etiam QVAMDIV,
TAMDIV.)

QUAM. Adverbium notæ significationis, cui
 pulcre & eleganter, intercedente comparatione, præ-
 ponitur vel postponitur TAM, Terent. Eun. 4. 4. 51.
 Parmenonis iam scio esse hanc rethnam, quam me vive-
 re. Cic. Attic. l. 1. 13.

QVAM pro POSTQVAM.

Cic. 2. de Orat. 7. Postero die, quam illa erant acta,
 Catulus venit. Colum. l. 11. c. 38. Post nonum diem, quam
 id factum est.

QVAM

QUAM pro VALDE.

QUAM pro VALDE eleganter cum superlativo, & aliquando cum positivo, & sæpe cum interrogatione jungitur. Cic. 2. de Nas. Deor. 3. Geram tibi morem, & agam quam brevissime potero. Terent. Heaut. 2. 3. 127. Cic. 3. Tusc. 140. Antiqui stirpes sunt agritudinis quam multa, quam amara. Id. Astic. l. 7. 14.

QUAM optantis frequentius cum VOLO aut CUPIO jungitur.

Cic. 3. de Fin. 15. Quam vellem, ut te ad Stoicos inclinavisses.

QUAM admirantis.

Terent. Hecyr. Sumptus, quos fecisti in eam, quam animo equo tulit Cic. Astic. l. 7. ep. 1.

QUAM in comparatione sæpe adsciscit QUANTUM.

Cic. 5. Verr. 83. Sexies tantum, quam quantum satis sit ablatum esse.

QUAM pro QUANTUM, cum POSSUM.

QUAM pro QUANTUM, quibusdam interpositis verbis, eujusmodi sunt, POSSUM VALEO, & Synonymis cum superlativo, eum sine eo jungitur. Cic. de Senect. 43. Convivium ad multam noctem, quam maxime possumus, vario sermone producimus. Sallust. in Jugurth. Quam maximas potest copias armat. Terent. Heaut. 3. 1. 7. Nam quam potero adjuvabo senem.

QUAM cum VOLO, pro QUANTUM usurpatur.

Cic. pro Cal. Mulier, quam velis sit potens.

QUAM interdum jungitur cum QUOD vel UT.

Cic. Astic. l. 11. 215. 5. Sed ex omnibus, nihil magis tamen desideratur, quam quod in Africam non ierim. Id. 3. de Orat. 13. Id. 5. Tusc. 165. Plerumque dolor vehementior, quam causa sit cur feratur.

QUAM

QUAMPRIDEM. Wie längst / wie vorlängst.
Terent. Eun. 3. Sc. 3. Ubi friget hæc evasit, quampridem pater mihi & mater mortui essent.

QUAM QUOMODO.

Cic. de Senect. 11. Multa præclara in eo viro cognovi, sed nihil est admirabilius, quam quomodo ille mortem M. filii tulit.

QUANDO

QUANDO adverb. temporis, significans quo tempore, ut & **QUANDOQUIDEM** nonnunquam ponuntur pro **QUONIAM**, vicamque conjunctionis **QUANDO** tum obtinet Terent. Adolph. 5. 3. 16. Quando ego tuum non curo, ne cura meum. Id. Andr. 3. 2. 7. Quandoquidem ipse est ingenio bono. In soluta oratione tamen usitatissimum est **QUONIAM**.

QUANTUM. adverb. temporis, vel quantitatis nonnunquam ponitur absolute, aliquando etiam adfiscit **TANTUM**, vel **TANTUNDEM**.

QUANTUM absolute Terent. Heaut. 5. 2. 31. Cic. Appio l. 3. 8. 1. Etsi, quantum ex litteris tuis intelligere potui, videbam te hanc epistolam, &c. esse lecturum. **QUANTVM TANTVM**, vel **TANTVNDVM** Quint. in Proem. l. 4. 4. Ut quantum nobis expectatio adjecit, tantum ingenii aspiret. Cic. ad Quint. Fr. l. 1. M. Antonio quantum tu scripseras, Cæpioni tantundem solutum est.

NB. Ad **QUANTVM** absolute positum, pertinent etiam hæc, quæ sæpius apud Ciceronem occurrunt, loquendi genera: **QUANTVM POSSVM QUANTVM IN ME, IN TE, IN IPSO EST.** So viel ich kan oder vermag / was mich anlangt.

IN QUANTVM, pro **TANTVM QUANTVM**, vel **QUANTVM**.

Græca ratione. Ovid. 2. Metam. Fab. 3.

in quantum quæque secuta est.

QUAN-

QUANTULUM & QUANTULUMCUNQUE
 extenuationi seruiunt. Cic. 5. Verr. 3. Nos qui iam **ES**
 quid facere, **ES** quantulum iudicare possemus ostendi-
 mus. Id. 2. de Orat. 54. Ex eo quod dico quantulum-
 cunque id est, quid faciam, iudicari potest. **Es seye so**
wenig als es wolle.

QUANTOPERE, adv. cui nonnunquam respon-
 det **TANTOPERE**, idem est quod **QUAN-**
TUM aut **QUAM**.

Cic. Attic. l. 14. 304. 3. Dicit enim non potest quanto-
 pere gaudeant. Caes. de Bel. Gall. 7. Quanto opere eorum
 animi magnitudinem admiretur, tantopere licentiam
 arrogantiamque reprehenderes.

QUASI adverbium similitudinis pro **TAN-**
QUAM vel **SICUT**.

Cic. 4. Acad. 75. Id. 4. Verr. 135. Repente aspiciuntus li-
 turas ejusmodi, quasi quaedam vulnera tabularum recensia.

QUASI & QUASI PERO saepe Ironia
 seruiunt.

Cic. 2. Philip. Medico tria millia iugerum, quasi te
 sanum facere potuisset. Terens. Eun. 4. 4. 18. Cic. Ap-
 pio l. 3. ep 7. Quasi vero ad cognoscendum ego ad illos,
 non illi ad me venire debuerint.

QUASI aliquando ponitur pro **FERE**, quod ta-
 men, cum contrahitur, numerus, spatium aut a-
 liud ejusmodi, ap. Ciceronem admodum rarum
 est. Ejus loco particulis **Fere**, **Ferme**, **Pene**,
Prope, **Propemodum**, utendum est.

Cic. 4. Acad. 145. Quantulus nobis videtur? mihi
 quidem, quasi pedalis.

QUATENUS.

QUATENUS adverb. Significans **QUANTUM**,
IN QUANTUM, **AD QUEM TERMINUM**, vel

FINEM refertur solet ad **EATENUS** Cic. 1. Tusc. 173. Magna culpa Pelopis, qui non erud. eris filium, nec docuerit quatenus esses quodque curandum. Id. de Amicit. Est enim quatenus amicitia venia dari possit. Nonnunquam etiam ad tempus refertur. Cic. 14. Ph. lip. Quibus auspiciis istos fasces Augur acciperem? quatenus haberem, cui traderem? Interdum quoque ponitur pro **QUA EX PARTE**. Cic. Offic. 1. 3. Vulgus quid ablit à perfecto, fere non intelligit: quatenus autem intelligit nihil putat praetermissum.

QUEMADMODUM pro **QUOMODO**.

QUEMADMODUM adverb. compositum ex **QUEM AD & MODUM**, idem significat, quod, **AD QUEM MODUM**, **QUOMODO**, wie / was Gestalt / oder massen Cic. Attic. 1. 7. ep. 24. Haec res quemadmodum ceederis, &c. velim ad me scribas.

Nonnunquam ponitur interrogative. Cic. 4. Verr. At quemadmodum tabulas publicas corrupisti? Id. 7. Verr. 54.

QUEMADMODUM SIC, ITA, vel **SED**.

Cic. de Amicit. 51. Ut quemadmodum in se quisque, sic in amicum sit animatus. Colum. Quemadmodum sapientis est, fortuitos casus magno animo sustinere, ita clementis est ipsam sibi malam facere fortunam. Cic. 3. Verr. Quarat non solum quemadmodum nostro criminis, sed etiam quo pacto sua confessioni medeatur.

QUIN, adverb. dictum quasi **QUID NON?** & ita ponitur pro **CUR NON?** in interrogando.

Cic. pro Rabir. Perduel. reo 12. Quin contineris vocem indicem stulticia vestra? Terens. Phorm. 1. 4. 33.

QUIN pro **QUI NON, QUAE NON, QUOD NON**.

Cic. 7. Verr. 46. In quaquam multa sint vulnera, quis est vestrum iudices quin intelligat, Terens. Hecyr. 2. 1. 43.

Cic. ad Quint. Fr. l. 1. De qua aqua, & via nihil praefer-
mi si qua ad am epistola, quin enucleate ad te perscriberem.

QVIN pro **QVOD NON**, vel **QVO**
MINUS.

QVIN pro **QVOD NON**, Terent. Adelph. 5. 4. 2.
vel pro **QVO MINUS**, Terent. Eunuch 5. 2. 3.

QVIN interdum ponitur sine interrogatione pro
IMMO, **QVIN ETIAM** pro **IMMO ETIAM**.

Terent. Heaut. 4. 3. 23. Quid dicam? Quam causam
adferam? S. Quin nolo me scribi: aperte ita ut res sese
habet narrato. Cic. l. 7. ep. 1.

QVIN laepe etiam jungitur cum verbis **DUBITO**,
POSSUM, **PRÆTER**, & **INTERMITTO**,
NIHIL, vel **PARUM ABEST**, & aliis ejus-
modi.

Cic. ad Attic. l. 5. 98. 5. Non enim dubitabat Zeno,
quin ab Areopagitis in viuo Memmio impetrari non pos-
set. Id. Attic. l. 12. 245. 2. Facere non possum, quin quoti-
die ad te mittam. Id. Attic. l. 7. 135. 1. Nullum intermisit
diem, quin &c. Id. Attic. l. 11. 223. 5. Prorsus nihil abest,
quin sim miserimus.

NOTA. **DUBITO** quories significat, vel usurpa-
tur pro **AUDEO**, postulat infinitivum, non **QVIN**.
Cic. de Amicit. Non dubitat illum in omni sermone ad-
pellare sapientem. Quod si autem dubitationem ver-
bum **dubito** significat, abhorret ab infinitivo. Non er-
go dicendum: Non dubito illum venturum esse, sed,
quin ille sit venturus. Nonnunquam etiam **dubito** ad-
sumit **AN**, **DE**, **HOC**, **QVID**, **VERUM**, **UTRUM**,
aut aliquid ejusmodi. Cic. 5. Verr. 129. Infinite dubita-
re, utrum sit melius, propter multos improbos uni par-
cere an, &c. Idem Apuleio l. 13. 46. 3. Nam de tua erga
me voluntate non dubitant. Id. 3. Offic. 102. Hoc non

surpe est dubitare Philosophos, quod ne rustici quidem dubitent? Idem 4. Acad. 49. Tum vero dubitavit quid sit extremum &c.

QVIPPE.

QVIPPE rationis redditivæ adverbium, nempe quo rationem ejus, quod præcessit, reddimus, interdum usurpatur pro IMMO, CERTE, aut VIDE-LICET, eodem modo etiam subjicitur aut rejicitur in extremum Plaut. Anul. 5. 3. Cic. pro Cecin. 49. Recte igitur diceres, te restituisse? quippe. Quid enim facilius est, quam &c.

QVIPPE interdum Ironiam continet,

Cic. pro Milon. 25. Mores quippe me lumen curiae. **eben also?** &c. **das lichte** &c.

QVIPPE nonnunquam adsumit CUM, QVIA.

QVOD. pro UTPOTE CUM, &c.

Plin. l. 7. c. 51. 2 Cic. 2. Offic. 47. Harum igitur duarum, ad fidem faciendam iustitia plus pollet: quippe cum ea sine prudentia satis habeat auctoritatis. Terent. Heaut. 3. 2. 27. Cic. Lentul. l. 1. 9. 22. Ubi de mea sententia quæstus est Cæsar: quippe quod etiam Ravenna Crassum ante vidisset.

QVIPPE absolute pro UTPOTE, & QVIA vel NAM aliquando ponitur.

Cic. 8. de Fin. 31. Sol Democrito magnus videtur, quippe homini erudito, in Geometriaque perfecto. Terent. Heaut. 2. 4. 9. &c.

QUIPPE cum QUI, QUÆ, QUOD pro UTPOTE QUI, QUÆ, QUOD.

Cic. pro Rosc. Amer. 31. Convivia cum patre non ixtabas, quippe qui ne in oppidum quidem nisi pettato veniret. Plaut. Amph. 8. 112.

QVO adverb. Interrogandi German. Wohin.

Terent.

Terent. *Ar. dr.* 4. 2. 25. Cic. *ad Torq.* l. 6. 2. 8. Tu velim scribas ad me quid agas, & ubi futurus sis, us, aut quo scribam, aut quo veniam, scire possim.

QVOAD.

QVOAD, pro **QVAMDIU**, **QVOUSQVE**, wie lang, so e weit/ indicativis. Terent. *Phorm.* 1. 2. Quid? senem quoad expectatis vestrum? & subjunctivis jungitur; Cic. *de Amicis.* Ego autem à patre isa eram deductus ad Scaevolam, sumpta virili toga, us, quoad possem & liceret, à senis latere nunquam discederem. Cum vero pro **DONEC** hæc particula ponitur, requirit subjunctivum. Planc. Cic. l. 10. ep. 21. Omnia us integra servem dabo operam, quod exercitus huc submittatis.

QVOAD pro **QUANTUM**, fere cum verbo **POSSUM** jungitur.

Cic. *de Senect.* 10. Quoad potuit restitit.

QVOAD EJUS FIERI POTEST, vel **FACERE POTERO**.

Cic. *ad Artic.* l. 11. 220. 6. Tu tamen velim ne intermittas, quoad ejus facere poteris, scribere ad me.

NOTA. Genitivus **EJUS** neutiquam regitur à **FIERI** vel **FACERE** tanquam veris nominibus, ut quibusdam Grammatistis placet, verum potius à suppresso pronomine **ALIOQVOD** Idem enim est, ac si diceretur, **QVOAD ALIOQVOD EJUS FACERE POTERO**. Quæ Perizonii est sententia. Vel in hisce locutionibus, potius legendum **QVOD** pro **QVOAD**, ut Gronovius existimat. Quod profecto non alienum a latinitate. Nam passim tò **QVOD** ita sumitur. Plaut. *Caps.* 3. 4. 1. Liv. 39. 45. Id eos us prohiberet, quod ejus sine bello posset, pratori mandatum est. Heic jam omittitur **FACERE** vel **FIERI**, & tò ejus regitur à **QVOD**. Budæus vero & Auctor *Fori Ro-*

mani putant Genitivum *EJUS* paretcon esse, i. e. abundare.

NB. *QVOAD* pro *SECUNDUM*, barbarum est. Non enim Accusativum regit Latinis, sed verbis, non nominibus jungi postulat, & *QVAMDU*, *QVOUSQVE* significat, ut supra ostentum.

QVOMODO adverbium: i. e. *QVA RATIONE*,
QVO MODO.

Cic. ad *Quint. Fr.* l. 2, 6. 1. *Lectus sum cum Cincio quomodo se res habeat.*

QVOMODO Interdum servit admirationi & interrogationi.

Admirationi servit, Cic. de *Amicit.* 8. *Quomodo, ut alia omittam, mortem filii tulit?* & interrogationi *Plaut. Aulul.* 4. 8. *Quomodo tibi res se habet?* Elegantius vero & ultimatius pro *QVOMODO* ponitur *UT* admirantis, quo de infra ageretur.

QVOMODO, cum *ITA*, vel *SIC*.

Cic. ad *Heren.* l. 4. *Et quomodo quatuor de causis sumitur: ita quatuor modis dicitur. Idem Tusc.* l. 5. *Es quomodo hoc sit consequens illi, sic illud huic.*

QVOMODO, pro *QVOQVO MODO*.

Cic. *Rufol.* l. 5. 20. 1. *Quomodo potuissim, se convenissem, si Es.*

QVOMODO, pro *VT*, vel *SICVT*. *QVOMODO NVNC*, pro *VT NVNC*.

Cic. *Attic.* l. 10. 107. 13. *Cujus quidem mirifica virtus: quomodo illa fert publicam civem, quomodo domesticas vicinas. Idem Attic.* l. 1. 3. 261. 5. *Nam quomodo nunc est, pedem ubi ponat in suo, non habet.*

QVOMODOCVNQVE.

QVOMODOCVNQVE idem est, quod *QVOCVQVE MODO*, *QVOQVO PACTO*. *Wo will das hinc auß?*

aus? wie ist das gemeint? Cic. 5. de Fin. 52. Quomodo-
cunque dicitur intelligi samen quicquid dicatur potest.

QVOQVOVERSVM & QVOQVOVERSVS.
adverb. ad locum. i.e. **VERSVS QVEMCVNQVE**
LOCVM.

Cas. l. 2. Bell. Civil. 28. *Patebat hæc quoquo versus*
pedes XXX Colum. l. 2. c. 5. 1.

QVORSVM & QVORSVS adverbia facta ex **QVO**
& **VERSVS**, i.e. *versus quem locum.* pro quo
etiam ponuntur. Nonnunquam etiam significant
AD QUEM FINEM. Sumuntur autem in-
terrogative & sine interrogatione.

QVORSVM, vel **QVORSVS** pro **QVOVERSVS.**
Terent. Eunuch. 2. 3. 13. Ego nescio hercle neque unde
sam, neque quorsum eam. Cic. *Attic. l. 5. Quorsum*
id casu um esset, verebar. Pro, **AD QUEM FINEM:**
Cic. post red. ad *Quirites 3. Quorsum igitur hæc disputa-*
tio? quorsum? ut intelligere possitis, neminem &c.

NOTA. Adverbium **QVORSVS** quoniam rarius
legitur ap. Ciceronem ceterosque auctores classicos,
itaque usitatiore utendum est adverbio **QVORSVM.**
QVOTIDIE. i.e. **SINGVLIS DIEBVS.** **QVOTIDIE**
MAGIS, vel **PLVS.**

QVOTIDIE saepe jungitur cum particulis **MA-**
GIS, **PLVS** &c. & cum his junctum significat: **IN**
DIES MAGIS. *Terent. Heaut. 3. 1. 14. Nam mihi*
quidem quotidie augetur magis de filio, aegritudo. Cic.
ad Quint. Fr. l. 3. Quod scribis te à Casare quoti-
die, plus diligi, immortaliter gaudeo. Nonnunquam
etiam gaudet aliis comparativis. Cic. *Attic. l. 5. 94. 1.*
Quotidie vel potius in singulos dies, breviores ad te litte-
ras mi to.

QVOTIES, & **QVOTIESCVNQVE,** significant,
quod barbari dicunt, **QVOT VICIBVS,** & po-
nun-

nuntur interdum absolute, interdum etiam ad
TOTIES referuntur.

Absolute. Terent. Hecyr. 1. 1. 3. Vel hic Pamphilus
jurabat quoties Bacchid, quam sancte. Cic. 3. Tusc. 142.
Cetera, quotiescunque volens, & hoc loco, & alius parata
vobis erunt. Ad **TOTIES** referuntur. Cic. pro Rab.
Posth. Quoties eorum quippiam dices, toties unum di-
ces &c. Idem pro Cluencio 39.

QUOUSQUE i. e. **USQUE AD QUOD TEM-
PUS, QUEM AD LOCUM.**

Plaut. Aſin. 3. 29. Nam quousque L. usq, ad mortem
volo. Cic. 1. 1. de Nat. Deor. Quousque ludis? Interdum
adverbio **QUOUSQUE** respondet **QUOAD**. Cic. ad
Asiatic. 1. 15. 329. 19. Quousq, inquires? quoad eris integrum.

S.

SATIS.

SATIS adverbium per apocopen **SAT**, signifi-
cat **ABUNDE, SUFFICIT, SAT EST**. Cic. 5. Verr.
148. Sed ab iis quos repudias, exigis tantum pecunia,
quantum ad eum numerum frumenti satis fu, quem
civitati imperas. Terent. Adelph. 3. 2. 15.

SATIS saepe jungitur cum nominibus, verbis,
& adverbis.

SATIS junctum cum nominibus. Cic. Offic. 37.
Satis magna pecunia. Virg. 1. Georg. 5. Ambrem satis
largum calo dimittere. Interdum tanquam nomen neu-
trius generis genitivum regit. Cic. 4. Verr. 1. Satis hi-
storiarum est. Cum verbis. Terent. Eunnuch. 3. 4. 9.
Quid illud mali est? nequeo satis mirari. Ter. Adelph.
3. 3. 85. Et cum adverbis. Plaut. Pers. 16. 53. Satis
recte mones. Terent. Eunnuch. 5. 9. 55.

SATIS SUPERQUE. significat **SATIS, & PLUS
QUAM SATIS.**

Horas.

Horat. Epod. 1. 7. Satis superque me benignitas tua ditavi. Cic. 2. de Nat. Deor. Contra Epicurum satis superque dictum est.

SCILICET. quasi **SCIRE LICET.**

SCILICET adfirmandi adverbium usurpatum pro **CERTE**, aut **VIDELICET**. Cic. Sulp. l. 13. 27. 3. Peto igitur à te, tanto scilicet studio. quanto intelligis debere me petere pro homine tam mihi necessario & tam familiari. Id. Attic. l. 4. 75. 1. De Lentulo scilicet sic fero, ut debeo.

SCILICET sæpissime etiam Ironiæ servit.

Terent. Andr. 1. 2. 14. Meum gnatum rumor est amare. D. id populus curat scilicet. h. e. veluti per sensum contrarium, nimirum, id populus non magno peccate curat. ja/ja/ eben also/ hinder sich.

SECUS adverbium, significat **ALITER**. Interdum etiã **MALE**. Unrecht/ & tunc negandi vim habet.

SECUS idem, quod **ALITER** Cic. de Amicit. 29. Longe secus. Pro **MALE**. Cic. l. 1. ep. penult. Adfirmat à se nihil cuiquam de eo secus esse dictum.

SECUS AC, AC SI, ATQUE, QUAM.

Cic. 2. de Orat. 14. Non dixi secus ac sentiebam. Id. pro Muræna 9. Non secus ac si frater meus esses. Id. 3. de Orat. 65. Sed paulo secus à me atque ab illo partina ac distributa. Plaut. Aulul. 16. 21. Quid diximus tibi secus quam velles?

NOTA. **NON SECUS AC**, usurpato solet sequente consonante. **NON SECUS ATQUE**, sequente vocali. **NON SECUS QUAM**, cum sequente consonante, cum sequente vocali.

SIC adverbium adfirmantis non raro jungitur cum **UT**, in similitudine.

Cic. Treb. l. 7. 17. 6. Sic ei te commendavi, & tradidi, ut gravissime diligentissimeq; potui. Id. l. 5. ep. 18. Ego tuam

Brute, rem sic ago, ut ipse non ageres. Interdum etiam jungitur cum UT SI, QUASI, TANQUAM. Cic. Fam. l. 2. Eius negotium sic velim suscipias, ut si esset res mea. Terent. Aaelph. 4. 7. 21. Sic vita hominum est, quasi cum ludas tesseris. Plaut. Amph. 8. 49. Cic. Brut. Nam & Odyssea Larina est sic, tanquam opus aliquod Dedali.

SIC UT, pro ADEO UT.

Cic. de Orat. Omnis pars orationis debet esse laudabilis, sic ut nullum verbum, nisi elegans excidat.

SIC etiam adsumit **QUEMADMODUM**, pro **ITA, UT**; **SECUS**, pro **ITA, ALITER**. **SIC, NE**; **SIC, UT NEQUIDEM**, quorum auctoritates, brevitati studentes, heic non adponimus, sed aliis evolendas relinquimus.

SICUT, adverbium similitudinis.

SICUT, interdum ponitur absolute. Cic. Quint. Fr. l. 1. ep. 1. Interdum pro Simplici **UT**, & adsumit **ITA, ITEM, SIC**. Quint. l. 1. c. 3. 20. Cic. pro Milon. *Hae sicut gesta sunt, ita exposui. Id. pro Quinct. Fr. Sicut in semper summe concupisti: item volebas Alphenus. Plaut. Rud. 24. 67.*

NON SICUT, SED Vt, vel SED TANQUAM.

Cic. de Amic. Non sicut vulgus, sed ut eruditi solent appellare sapientem. Id. ad Heren. l. 4.

SIMILITER.

SIMILITER est **PARITER, EODEM MODO**, quod adverb saepius jungitur cum particulis **AC, ATQUE, UT**. Rarius vero absolute ponitur. Cic. de Nat. Deor. 11. *In autem quid quaeris? Similiter facis, ac si me roges, cur te duobus contuear oculis. Id. 1. Philip. 6. Neque vero illum similiter atque ipse eram, commotum esse videt. Id.*

di. Id. 1. de Orat. Similiter peses à Crasso, ut Sc. Id. Tusc.
l. 4. Similiterque ceteri morbi &c.

SIMUL.

SIMUL congregandi adverbium idem est, quod *PARITER*, vel *UNA*. & non raro adsciscit *CUM*.
Terent. Eunuch. 2. 2. 10. Consilium cum te amisisti. Plin.
ep. 136. Id. 3. Tusc. 69.

SIMUL Geminatum.

SIMUL interdum geminatur, & habet eandem
pene vim, quam *CUM* & *TUM*, sive *PARTIM*. Liv.
7. Bel. Pun. 11. Milites adificiis emotos, simul ut cum agro
recta urbis fruenda locarentur: Simul metuens ne suum
quoque exercitum ficeret Annibalis &c.

SIMUL pro *SIMUL AC*, vel *SIMVL ATQVE*,
item pro *PRÆTEREA* vel *DEINDE*.

Cic. l. 2. ep. 5. Simul quid erit cersi, scribam ad te. Te-
rent Andr. 1. 1. 132. Cic. pro Balb. Simul illud nesciebas.

SIMVL fere semper jungitur cum particulis *AC*,
AC PRIMUM, *ATQVE*, *ET*, *VT*.

Cic. ad Leptam. l. 6. 18. 1. Simul ac accepi à Seleuco
quo litteras, statim quaesivi è Balbo per Codicillos, quid
esset in lege. i. e. quam primum, vel statim cum s. post-
quam accepi. Cic. 3. Verr. 97. Simul ac potestas primum
data est, adveni hi quos dixi. Cic. 1. de Tin. 45. Omnè a-
nimal simul atque natum su, voluptatem adpetere, eaque
gaudere ut summo bono. Cic. 3. Verr. 74. Simul & istum
fore tam improbum non arbitrabamur. i. e. Atque etiam,
vel præterea istum &c. Cic. Tusc. 4. Facile ut adpareat
nostros omnia consequi potuisse simul ut velle coepissent.

SIMVL nonnunquam etiam copulatur cum
particulis *CONTINVO*, *ILLICO*, *PROTI-
NVS*, *STATIM*, quibus significatur major vel
celeritas, e. gr.

Cic.

Cic. 6. Verr. Qui simul atque in oppidum quodpiam venerat; mistebantur illi continuo Cibratici canes. Ceteras B.L. evolvendas relinquimus auctoritates.

SIMVL aliquando etiam adsumit, *QVOD*, *QVIA*, *VT*, *NE*, uti legere est apud Ciceronem, aliosque ejus notæ auctores.

SODES.

SODES blandientis vel exhortantis adverbium, dictum quasi *SI AVDES*, ut *SIS*, pro *SI VIS*; solum etiam *SI AVDES* ap. Plautum legitur. Usurpatur pro *QVÆSO*, *SI VIS* Terent. Hæaut. 4. 4. At scin' quid *SODES*? Priscianus vero l. 8. hanc particulam verbis defectivis accenser, in hæc erumpens verba: *Reperiuntur tamen & alia verba, quæ in usis deficiunt personis, ut cedo, sodes, salve, furis, ave, infis, foret, quamvis & infis & furo apud Varronem inveniuntur, & forem apud Terentium.*

STATIM.

STATIM adverbium, priore producta à stando, constanter, continue, quasi uno statu significat, Plaut. Amph. 4. 85. *Nec recedit loco, quin statim rem gerat.* Priore vero correpta denotat, ut Nonius vult, *mox, illico, sine mora.* Cic. Orat. in Verr. *Statim ad Messanam litteras dedit.* Jungitur autem cum particulis *ATQVE*, *SIMUL AC*, *SIMVL UT*, *UT*.

STATIM,

Cum *ATQVE* rarius jungitur. Vlpianus de edicto edicto, 1. *Adiles: Judiciorum statim atque iudex factus est, omnium rerum officium incumbis.*

Cum *SIMUL AC*. Cic. Attic. l. 15. ep. 12.

Cum *SIMVL VT*. Cic. Attic. l. 10. ep. 4.

Cum *VT* frequentissimum Cic. Attic. l. 2. 27 4.

Litteras scripsit H. X. Cerialibus statim ut inas legeram.

SVpra sine casu est adverbium.

Cic. 3. de Orat. 112. *Omnia hæc quæ supra & subter sunt, unum esse.*

SVpra,

Interdum pro ANTE, vel ANTEA dicitur.

Cæs. 5. Bell. Gall. 8. *Supra demonstravimus.* Cic. l. 6. 10.

SVpra cum *QVam*.

Cic. in Top. 20. *Hoc est supra quam illud.*

NIHIL SVpra, non *SVpra NIHIL.*

Terens. Eunuch. 3. 1. 37. *Facete, lepide, laute, nihil supra.*

NOTA. *Superius dixi, pro supra dixi, inusitatum est.*

T.

TAM.

TAM notæ significationis adverbium interdum absolute usurpatur pro *ADEO*.

Virg. 1. *Æneid.* 122.

— *quæ te tam lata tulerunt*

Secula?

Interdum respondet ei: *QVam*: *Quæ* duæ particulae fere nominibus & participiis adnecti solent: Aliquando etiam verbis; cum primis, si comparatio quædam aut similitudo significatur. Sicut *TAM* & *QVam* adverbia similitudinis & idem significant, quod *ÆQUE AC*: Quod si vero nulla adit comparatio aut similitudo, *TANTVM*, *QVANTVM* cum verbis jungitur. Ovid. 4. de Pont. Eleg. 14. 9. *Tam felix vivinam, quam pectore candidus essem.* *TAM* junctum verbis Terens. Eunuch. 4. 4. 51. *Parmenonis tam scio esse banc rechnam, quam me vivere.* Nonnunquam etiam *TAM* adverbis jungitur, ut videre est in illo Terentii Heaut. 1. 1. 15. *Nunquam tam mane egredior, neque tam vespere domum revertor, quin &c.*

TAM,

TAM, QUAM SI.

Cic. Fam. l. 6. ep. 1. Xenomenes hospes tam te diligit, quam si vixeris tecum.

TAM cum QVIN, VT vel VTI, VT NE, VT NON & denique cum QVI.

TAM cum QVIN. Cic. pro Balb. Etenim quis est tam demens, quin sentiat ius hoc Gaditanis esse relinquendum.

Cum VT vel VTI Cic. 2. de Orat. Non essem tam inurbanus, ac pene inhumanus: ut ego eo gravarer, quod vos expere sentirem.

Cum VT NE, VT NON. Cic. pro Sext. Nunquam enim eris tam oppressus senatus, ut ei ne supplicandi quidem ac lugendi sit potestas Cic. Attic. l. 3. ep. 31.

TAM sæpissime pro, VT, adsumit QVI. Plaut. Trinam. An ille est tam stultus, qui mihi mille nummum crederes?

NON TAM VT, jungitur cum QUAM UT, vel QUAM UT NE. Et NON TAM CAUSA cum QUAM UT, vel QVIA. Quarum locutionum auctoritates brevitatis gratia omitto, nullus dubitans, quin B. L. illas evoluturus sit.

TAMDIU.

TAMDIU est TANTISPES, & ponitur interdum, absolute, ut: Plaut. Asin. Hæcine te esse oblitum in ludo, qui fuisi tamdiu? Interdum etiam copulatur cum DVM, Cic. pro Flac. Valuit tamdiu, dum huc prodiret. Aliquando cum QUOAD. Cic. 1. Offic. Tamdiu autem velle debebis, sc. discere, quoad te, quantum proficias, non pœnitebis. Sæpius tamen respondet ei, QUAMDIV, vel simpliciter QUAM, & tum subauditur DIV. Cic. l. 2. de Fin. Manebis ergo amicitia tamdiu, quamdiu sequitur utilitas. Cic. in Brut. Vixit tamdiu, quam licuit in civitate bene, beateque vivere.

TAN-

TANDEM adverbium temporis, significat aliquando, post longam moram, & non raro vim vehementius instandi habet, & quidem per interrogationem.

Terens. Eunuch. 1. 2. 74. Hei noster laudo, tandem perdoluis. Cic. pro Cecin. 35. Cecinna utrum noluis tandem, an non potuis accedere? Priscianus & Donatus putant hanc particulam conjunctionem esse expletivam. Vid. Valla Eleg. 1. 6. c. 21.

TANQUAM.

TANQUAM adverbium similitudinis quo Cicero in comparationibus & similitudinibus libentius usus est, quam adverbio **VELUT**, Cic. in Vasin. 2. Reverte enim te, tanquam serpens e latibulis intulisti. Cic. 1. Tusc. 177. Gloria virtutem tanquam umbra sequitur. **TANQUAM** cum **SIC**, vel **ITA**, pro **QUEM-ADMODUM**.

Cic. ad Cassium. l. 12. 9. 2. Tanquam enim si clausa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos, prater rumores &c.

TANTISPER idem, quod **TAMDIU**, **TANTO TEMPORE**.

Cic. pro Cecin. 21. Cogitare tantisper de aliquo teo. Adsumit interdum **DUM**. Terens. Adelph. 1. 1. 45. Dum id rescitum iri credis, tantisper caves.

TANTVM.

TANTVM, interdum absolute ponitur. Cic. pro Muren. 71. Virg. 6. Eclog. 4. Aliquando etiam ei respondet **QVANTVM**. Cic. de Senect. 44. Tantum quantum sat est. Obser. **TANTVM QVANTVM** non idem est, quod **TAM QVAM**, sed significat **TAM MVLTVM**, **QVAM MVLTVM**; & jungitur tum verbo uni, tum duobus diversis, tum eidem iterato, non vero nominibus & participiis.

TAN-

TANTVM nonnunquam postulat *VI*.

Plaut. Capt. 1. 4. *Tantum studens ut natum recuperes.* Cic. ad Marium. l. 7. 3. 15.

TANTVM ABEST.

Pulcre in oratione dicitur, & idem est quod *Ne-dum*, vel *Non solum*. Jungitur interdum cum gemino *VT* interdum etiam cum uno tantum, & adsumit plerumque *Vix*, aut *Etiam*. Cic. Attic. l. 13. ep. 21. Quod, si autem *VT* geminatur, plerumque adsumit, *Maxime*, *Minime*, *Valde*. Cic. Tusc. 2. *Tantum abest, ut scribi contra nos nolimus, ut id etiam maxime optemus.* Sorweit fehlet es/ Daß &c. Id. 4. Acad. 55.

TANTVM NON, rei non plane peractæ adverbium, idem significat, quod *Ferme* vel *Hoc solum defuit*.

Liv. 4. Ab Urb. 9. *Et quum hostes tantum non accersierint.*

TANTVM QVOD NON.

Cic. 3. Verr. *Tantum quod hominem non nominas.*

TANTOPERE,

Notæ significationis adverbium, est *Tantum*, tam vehementer, & interdum absolute ponitur Terent. Phorm. 5. 8. 16. Interdum adsumit **QVANTOPERE**, vel *VT* Cic. 1. de Orat. 89. *Neque enim tantopere hanc à Crasso disputationem desiderabam, quam opere ejus in causis oratione delector.* Idem l. 1. Offic. *In quo tantopere apud nostros culta justitia est, ut si, qui &c.*

TOTIES.

Adverbium interdum absolute ponitur Cic. ad Attic. l. 7. 13. 13. *Interim velim mihi ignoscas, quod ad scribo tam multa toties.* Aliquando adsciscit **QVOTIES**. Cato. c. 1. 1. *Quoties ibis, toties magis placebis.*

TUM adverb. Cicero libentius usurpat, quam
TUNC, & pro **TUNC** usitatus est junctum-
 que plerumque habet **NUNC**, **CUM**, **CUM**
QUAM.

Terent. Phorm. 2. 1. 12. Cic. Attic. l. 7. 126. 2. Nisi forte
 hac illi tum ad arma dedimus, ut nunc cum bene para-
 to pugnaremus. Cic. Quinct. Fr. l. 3. 2. 25. Id. Attic. l. 14.
 308. 8. Nosque cum multum litteræ, tum non minimum
 idus quoque Martia consolentur. Cic. Partis. Cui tum,
 cum jam in armis essemus, consulatus sament & trium-
 phus amplissimus deferebatur. Interdum **TUM** abso-
 lute ponitur, pro **DEINDE**. Cic. 1. Orat. 100. ———
 tum qui scelus fraudemque nocentis possis dicendo sub-
 jicere odio civium; supplicioque constringere. Nonnun-
 quam etiam geminatur, & significat *Modo, Modo*. Cic.
 de Amicit. 12. *Qui non tum hoc, tum illud, sed idem*
semper. Aliquando quoque sæpius repetitur, & est
Es. Cic. 2. de Nat. 74.

U. UBI.

UBI adverb. loci significat *in quo loco*. Terent. Eur.
 5. 9. 20. *Sed, ubi est frater?* Nonnunquam etiam ad
 personas & ad numerum multitudinis refertur. Cic.
 pro Quint. *Neque nobis adhuc præter te quisquam fuit,*
ubi nostrum jus contra illos obtineremus.

UBI non raro pro **POSTQUAM** ponitur.

Virg. 2. *Æn.* 159. *Hæc ubi dicta dedit.*

UBI plerumque adsumit *Continuo, Extempore, Ibi,*
Illico, quamprimum, repente, statim, subito, tum, tum
demum, tum, denique &c. Harum particularum aucto-
 ritates, qui postulat, à Lexicographis petat.

UBI PRIMUM, *Et baldi adfiscit TVM;*

ILLICO, ILLINC.

Cato. 5. 17. *Ubi primum incipiunt discere, tum legè*

H h

opere

oportet. Plaut. Cistel. *Vbi mihi potestas primum evenit, illico feci.* Terent. Eun. 4. 1. 14.

UBI UBI compositum; pro **UBIQUOQUE**.

Terent. Andr. 4. 2. 1. *ſam ubiubi eris, inventum tibi curabo.*

UBI GENTIUM, UBI TERRARUM,
amplificandi vim habent.

Plaut. Merc. 7. 91. *Ubinam eſt is homo gentium?* Cic. ad Attic. l. 5. 97. 4. *Eſt mihi nihil eras propoſitum ad ſcribendum, quia quid ageres, ubi terrarum eſſes, ne ſuſpicabar quidem.*

VELUT adverbium ſimilitudinis.

Horat. 1. Carm. Ode. 12. 10. *Creſcis occulto velut arbor evo fama Marcelli.*

Cicero in comparationibus & ſimilitudinibus pro velut libentius utitur *quasi*, aut *tanquam*.

VELUT cum **SIC**, vel **ITA**.

Cic. 1. Tuſc. *Velut in canu fidibus, qua harmonia dicitur, ſic ex corporis totius natura & figura varios motus cecit.* Colum. l. 3. c. 9.

VELUT etiam utitur Cicero, pro Exempli cauſa.

Cic. 2. de Nat. Deor. 184. *Beſtia, qua gignuntur in terra, velut crocodili.*

VIX cum **DUM**.

Terent. Phorm. 4. 2. 4. *Vix dum dimidium dixeram, intellexerat.*

VIX & VIX DUM nonnunquam adſciſcunt **CUM**.

Caeſ. l. 6. Bell. Gall. *Vix agmen extra munitiones proceſſerat, cum Galli flumen tranſire non dubitabant.* Cic. Attic. l. 9. ep. 2.

VIX cum NE DUM, quod ſemper poſtponitur
Germ. zu geſchweigen.

Liv. 4. Bell. Maced. Vix clamorem eorum, ne dum impetum Sueffani tulere.

VIX TANDEM, VIX, SED TAMEN.

Prior locutio longam expectationem declarat: *Terent. Phorm. 2. 14.* Posterior vero superatam rei difficultatem indicat. *Cic. in Pis. Gabinus ipse vix, sed tamen se conlegis.*

ULTRO.

ULTRO adverb. ab *Ultra* fit, significatque *in super* s. *ultra Virg. 5 Aneid. 11. Nunc ultro ad cineres, ipsius & ossa parentis.* Interdum etiam est *sponste*, à quo tamen *ultro* sic videtur differre, quod *ultro* fit quasi sine requisitione: ut, *ultro ad te veni, i. e. à te non requisitus veni. Terent. Phorm. 2. 3. 13. Vid. Valla Eleg. l. II. c. 57.*

ULTRO CITROQUE pro *Mutuo & inter se.*

Cic. in somnio Sciv. 3. Multis que verbis ultro citroque habitis, ille nobis est conumptus dies. Aliquando ponitur pro *ultra citraque. Cic. 7. Verr. 134. Ultro citroque navigare. Vid. Valla Eleg. loco supra citato.*

VNDE adverbium, non solum ad locum, sed etiam ad personas, & alias res refertur, accipiturque *interrogative & infinitive.*

VNDE ad locum *Terent. Eun. 2. 3. 13. Vnde is? Dominatus Vnde, heic interpretatur, pro Ad quid. Ad personas & alias res. Terent. Eun. 1. 2. 35. — è pradonibus unde emerat. Cic. pro Sylla 54. Verbum unde quisquam possit offendi.*

VNDIQUE i. e. *Ex omni parte, ad locum proprie refertur, non raro tamen ad alias res adcommodatur.*

Cic. 7. Verr. 55. Locus septus undique. Cic. 5. de Fin. 123. Honestas undique perfecta atque absoluta.

USQUE cum *A, AB, EX* junctum denotat locum, *Vnde.*

Cic. in Topic. 20. Usque à capite arcessere. Tarent. Phorm. 2.3.48. Progeniem vestram usque ab avo atque atavo proferens. Cic. 7. Verr. 123. Usque ex ultima Syria atque Aegypto navigarens. Interdum etiam adsumit AD, & significat locum ad quem. Tacit. l. 13. Usque adjunctum teli. vel tempus ad quod. Tacit. l. 19. Ad serum usque diem.

USQUE AD EVM, pro Excepto eo. Usque heic est præpositio.

Plin. ep. 35. Assenserunt Consules designati, omnes etiam Consulares usque ad Pompejum collegam.

PSQUE pro **ADSIDUE**: **VSQUE ADHUC**, pro **Hactenus**, vel, **Hucusque**.

Cic. l. 12. ep. 10. Mibi quidem usque cura eris, quid agas. Suet. in Domis. c. 18. Usque adhuc corse animi mentem probastis, & vultum.

VSQUE cum **DONEC, DVM, QVO AD.**

Cum **DONEC.** *Hor. ar. in Art.*

————— *Et usque*

Sessuri donec cantor, vos plaudite, dicat.

Cum **DVM.** *Cic. pro Quintil. tr. 45. Usque dum inveniretur.*

Cum **QVO AD.** *Cic. in Brut. Usque eum quo adnuntiatum esset Consules descendisse, omnibus exclusis commentatum fuisse.*

VSQUE ADEO.

Interdum absolute ponitur. *Virg. 1. Eclog. 3. Usque adeo turbatur agris. Interdum etiam adsumit VT, vel VII, & tum significat Usque eo, ut. Cic. ad Octa. Quis huic urbi usque adeo est inimicus, ut ista dissimulare posses. Aliquando quoque adsciscit **DONEC**, vel **QUO-***

QUOAD, pro Usque eo; quoad Terent. *Andr.* 4. 1. 38. Cic. pro *Sex. Scis* omnes, usque adeo hominem in periculo fuisse, quoad scitum est sextum vivere, bis man gehöret/ daß &c.

USQUE EO, pulcre copulatur cum UT vel NE, pro Adeo ut, vel ne.

Cic. *Attic.* l. 2. 29. 1. Ego autem usque eo sum enervatus, ut &c. Idem pro *Quinct.* 41. Inferiorem esse patitur duntaxat usque eo, ne cum bonis &c. Interdum etiam easdem, cum quibus Usque adeo junctum est, adsciscit particulas.

UTINAM.

Adverbium optantis jungitur interdum cum *Certe Profecto, Quidem, Utique.* Quæ enim optamus incerta sunt, & aliquid certius poscunt. Cic. ad *Terentiam* l. 14. 4. 2. Utinam minus visa cupidus fuissens, certe nihil, aut non multum mali vidissens.

UTIQUE.

Adverbium affirmandi, idem est, quod *Certe, vel Omnino.* Cic. l. 12. 236. 7. Nam & *Silia* satisfaciendum est & utique *Attica*: Nonnunquam etiam significat *Etiam, vel Ig tur.* Cic. *Attic.* l. 13. 271. 1. Illud vero utique scire cupio.

Tract. III.

De

CONIUNCTIONIBVS.

A, AC.

Quid differentia sit inter particulam AC & ATQUE paucis me demonstrare par erit. AG ponitur in principiis periodorum, sequente quavis

H h 3

liqui-

liquida, muta & consonante exceptis C. & Q. Tum enim pro AC potissimum usurpatur ET, Virg. 1. *En.* Ac silicis, primum scintillam excudit. Achates AT-QUE ancera usurpatur sequente vocali Terent. Andr. 4. 1. 16. Atque aliquis dicat.

AC POTIUS idem quod IMMO POTIUS.

Cic. Lent. 1. 1. Ego omni officio, an potius pietate erga te &c.

AC pro ET quidem, vel Idque.

Terent. Eunuch. 5. 2. 6.

AST.

AST conjunctio discretiva, qua Poetae utuntur pro AT. Syllabam brevem, interjectione S, longam facientes. AST vero pro SED apud Oratores, quamvis hac particula etiam usi sint, rarum est. Cic. Attic. 6. 6. Indaga hoc, ut soles, ast hoc magis.

AT

AT conjunctio discretiva. Terent. Andr. 5. 4. 38. Interdum servit anteoccupationi, quum nempe quid objicimus, statimque objectioni respondemus: & tum ponitur in principiis. Cic. 4. Verr. 39. At mores commodi, quis contumacior? quis inhumanior? quis superbior? At hec sine cujusquam malo, quis acerbior? quis insidiosior unquam fuit? Interdum etiam in principiis continuat sermonem, & quoque increpationi servit Cic. 7. Verr. 59. At quemadmodum se induit priore actione Terent. Andr. 4. 1. 42. Hem, quid ais scelus? At, tibi dignum factis existimus diuine. Plaut. Mostel. At te Jupiter Diique omnes perdant, oboluisisti allium. Hic in duobus ultimis locis, ubi luce meridiana clarior adparet increpatione, est particula execrantis. Nonnunquam etiam AT servit exclamationi & implorationi. Horat. Epod. 1. 1. Ode 5. At O Deorum quisquis in caelo regis

terras.

uas, &c. Aliquando utimur *AT*, quando cum admiratione laudamus, vel vituperamus interrogantes, & iam est amplificandi particula. Terent. Eunuch. 3. 5. 41. *Perimplivusum fucum factum mulieri, at quem Deum? qui templa caeli summa sonitu concussit.*

AT in medio sermone s. oratione non raro correctioni & subjectioni servit.

Cic. de Orat. *Domus tibi deeras? at habebas: Pecunia superabat, at regebas.*

AT pro *ERGO*, vel *QUARE*, sicut *ἀλλά* ap. Græcos.

Ovid. Metam. 2.

————— *Vix me patiuntur, ubi acres
Incaluere animi, cervixque repugnat habenis.
At tu, furesti ne sim tibi muneris antor,
Nate cave.*

Homerus Iliad. A. *Ἀλλὰ πῖ θεοῖ ἐ γῆ ὕμμευ, ἐπεὶ πείθεσθαι ἀμεινον.*

AT pro *SALTEM*.

Cato de Re Rust. *Sinon eodem die, at postridie. Interdum usurpatur pro TAMEN. Terent. Andr. 4. 1. 55. Parum successit quod ago, at facio sedulo.*

AT ENIM in principiis Periodorum anteoccupationibus servit.

Cic. pro leg. Man. 35. *At enim vir Cl. Reip. & vestris beneficiis amplissimis adfectus.*

AT ETIAM est indignantis & irridentis.

Terent. Eunuch. 5. 7. 10. *At etiam primo callidum & disertum credidi hominom.*

ATTAMEN pro *sed tamen*, vel *sed si tamen*.

Terent. Andr. 1. 1. 12. *At tamen ubi fides est, si roges, nihil pudes. Aliquando etiam usurpatur interpositis aliquot dictionibus Cic. de Senect. 60. At morositas tamen, & ea qua dixi vitia, habent aliquid excusationis.*

AT VERO pro Autem.

AT VERO plerumque adversatur & ponitur in principio periodi. Cic. ad Pat. l. 9. 22. At vero Piso ille frugi in Annalibus suis queritur.

ATQUE.

ATQUE conjunctio connexiva, plerumque jungit verba & connectit Terent. Adelph. l. 1. 10. Nonnunquam etiam ponitur in initiis sententiarum. Cic. in Part. 42. Atque ii sunt quidem fere quasi quidam habitus animi sic adjecti & constituti, ut sint singuli inter se proprio virtutis genere distincti. Interdum ponitur pro TAMEN. Terent. Andr. 1. 3. 18. Aliquando denique pro SED servitque correptioni. Cic. Terent. l. 14. ep. 4. Atque ego qui te confirmo, ipse me non possum.

ATQUE conjunct. discretiva,

Non raro orationem continuat. Cic. pro Mil. Atque qui Milone interfecto, Gladius hoc adsequebaris, non modo ut prator esses. Interdum ponitur pro Certe, profecto. Terent. Eunuch. 4. 6. 2. Interdum etiam pro At, At vero, Verumtamen & adversatur, similiter ut At vero Cic. in Tusc. l. 5. 80. Dionysius cum XXV. natus annos dominatum occupavisset, qua pulcritudine urbem, quibus autem opibus pradam, servitute oppressam tenuit civitatem? Atque de hoc homine à bonis auctoribus sic scriptum accepimus, summam fuisse ejus in victu temperantiam.

AUTEM.

Conjunctio significans sed, vero, nonnunquam continuat orationem, poniturque pro Et. Quid vero particula autem & vero differentia habeant, quibusque cum particulis jungantur ostendit Valla in de Eleg. l. 1. c. 24.

AUTEM, pro Etiam.

Plant.

Plaut. Truc. 17. 61. *Agite, abite tu domum, & tu autem domum.*

AUTEM cum interrogatione.

Conjunctio *AUTEM* usurpanda venit, cum verbum jam dictum repetimus cum interrogacione, corrigentes quod minus nobis dictum videbatur. Cic. Attic. *Quid tandem isti mali in tam tenera insula non fecissent? fecissent autem? imo quid ante adventum matrum non fecerunt?*

C. *CUM.*

CUM à nonnullis pro conjunctioe, ab aliis vero pro adverbio temporis usurpatur. Verum nos heic, quatenus conjunctio est, consideramus; *CUM* enim, quando usurpatur pro adverbio scribi debet, ut bene observavit, referente Sanctio in de vocibus Homonym. l. 111. Minerv. Victorinus de Orthografia. *Quum*, aut *Qum*, antiquitus semper *Quom*, non *Cum*. Vid. & Quintil. l. 1. c. de Orthografia *Quom* vero Scioppius in de Syntaxi conjunct. l. 1. part. 11. c. 9. natura sua nomen accusativi casus esse à *Quis*, dicit. Adhibetur tam *indicativo* quam *conjunctivo*, pulchreque junctum habet *Tum*, quæ ambæ particule, licet idem significant, diverso tamen modo ordiantur; nam in *Cum* est quiddam minus; in *Tum* quiddam majus. Fitque hoc duobus modis: Ut, aut generale aliquid præcedat & sequatur speciale: aut ambo sine specialia. Significant vero *Cum* & *Tum* sic posita *Non solum, sed etiam*. Adparet ergo *Tum* poni in re majoris momenti, sicut ipsum *sed etiam*.

Cum & *Tum* cum *indicativo*. Cic. *Calio*. l. 2. 13. *M. Fabio Viro optimo & homine doctissimo familiarissime viro, mirificeque eum diligo, cum propter summum*

ingenium eius, summamque doctrinam, tum propter singularem modestiam. Cic. Terent. l. 14. ep. 3. Quare cum dolore conficior, tum etiam pudore.

CUM, TAMEN, pro *Et*, quamvis.

Terent. Adelph. 1. 2. 64. Cum placo, adversor sedulo & deterreo, tamen vix humane patitur. Aliquando etiam tamen omittitur.

CUM, cum iterato **TUM, TUM**.

Frequentissimum est, cum plura duobus inter se comparantur, & quod postremo loco collocatur, ceteris anteponitur, Cic. l. 9. ep. 15.

CVM, TVM MAXIME, TVM INPRIMIS.

Cic. Tusc. l. 4. Cic. 3. Offic. 62. Plena exemplorum est Respubl. cum sepe, tum maxime bello Punico secundo. Cic. Fam. l. 13. Cum mihi multa grata sunt, que tu adductus mea commendatione fecisti, tum inprimis, quod M. Marcellium atq; amici interpretis mei filium liberalissime tractasti. Nonnunquam etiam, **TUM** adscitit **PRÆCIPUE**, & **VEL MAXIME**. Adjunguntur vero hæ particule vehementius adfirmandi gratia.

CUM & TUM sæpe junguntur duobus verbis ejusdem modi.

Cic. ad Cons. l. 15. ep. 7. Terent. Phorm. Cum mihi paveso, tum Antipho me excruciat animo. Aliquando etiam junguntur verbis diversorum modorum. Cic. pro Domo sua ad Pontif. 26. Liv. Decad. 3. l. 2. Cum in hanc sententiam pedibus omnes ivissent, tum demum histore adlatæ sunt.

CUM IAM, vel **IAM TUM**, referuntur ad tempus præteritum.

Cic. Fam. l. 10. ep. 10.

NB. CUM, TUM, nonnunquam etiam ad tempus

pus futurum referuntur & adsumunt sæpius *DENIQUE*, e. gr. *Cum toga signum dedero, tum undique clamore sublato turbam invadite. Liv. Decad. 3. l. 4. Vid. Valla Eleg. l. 11. c. 22. de CVM & TUM.*

E.

ENIM ETENIM idem quod *NAM, NAMQUE*.

ENIM & ETENIM quid differant, iis qui primis, ut dicitur, labris Oratores gustarunt & Poetas, satis superque notum est: *ENIM* post unum aut alterum vocabulum ponitur; nunquam vero, nisi interdum apud Terentium & Plautum, periodum inchoat. *Cic. 4. Verr. 58. Attendite enim diligenter. Plaut. Persa 6. 56. Enim non ibis nunc vicissim nisi scio. ETENIM* autem semper periodum inchoat. *Terent. Andr. 2. 6. 9. Etenim eam secum rem recta reputabit via. Sed Poetæ hoc non semper observant Horat. l. 2. Satyr. 5. 13.*

Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.

ENIMVERO.

ENIMVERO idem significat, quod *CERTE &* aliquando sine indignatione ponitur vehementiusque adfirmat. *Terent. Eun. 2. 3. 37. P. Incommodè hercle CH. Imoenim vero infeliciter.* Interdum etiam cum indignatione & vehementius negat. *Plaut. Amph. 8. 115. Tun' te abuisse hinc negas? Am. nego enimvero. Cic. ad Quint. Fr. l. 1. ep. 1.*

NB. Conjunctio *ENIMVERO* nonnunquam usurpatur pro *Demum. Nimirum, vel Scilicet.*

ERGO conjunctio.

Minoribus, ut Valla loquitur, adhibetur conclusionibus, poniturque in principio pro itaque. *Cic. de Amicis. 44. Ergo hoc proprium est animi bene constituti, & letari bonis rebus, & dolere contrariis. Nonnunquam etiam secundo loco ponitur, & qui-*
dem

dem cum interrogazione pro igitur, Cic. pro Rosc. Amer. Quid ergo? audacissimus ego ex omnibus? &c. Interdum quoque ponitur pro Causa f. Gratia: & quidem semper in medio. Cic. Attic. l. 3. 65. 3. Si quid contra alias leges ejus legis ergo factum sit.

ET.

ET notæ significationis conjunctio aliquando principis sententiarum servit, Terent. Phorm. 1. 3. 19. Et si tibi res sis cum eo lepore, quocum mihi est, tum senties. Hæc ut Donatus vult, inceptiva conjunctio est. Aliquando etiam connectit sive conjungit similes casus f. tempora & tum connexiva vocatur. Cic. pro Cal. 52. Lux longe alia est solis & lychnorum. Cic. de Orat. 106. Virtus hominibus instituendo & persuadendo, non minis & ubi ac metu traditur. Nonnunquam jungit ET cum QVE. Cic. pro Domo sua. 227. Senatus est summum populi Rom. populorumque & gentium omnium ac Regum consilium. Interdum quoque duo substantiva ad eandem rem pertinentia dividit. Virg. 1. Aneid. in vada & Syrtis. i. e. in vada Syrtium.

ET indignantis.

Virg. 1. Aneid. 11.

— & quisquam nomen junonis adcreb
Præterea? i. e. An iustum videretur &c.

ET, ET, interdum iteratur.

Cic. pro Cal. 21. Et copiose & graviter dicere.

ET QUIDEM nonnunquam amplificationi servit.

Cic. 1. Acad. 25. Et eam quidem plenam ac refertam. Aliquando etiam vim vehementius adfirmandi habet. Cic. de Amicit. 67. Rarum genus, & quidem omnia præclara rara.

ET, pro ID EST.

Nonnunquam, quod supra omissum, ET ponitur pro ID EST. Plaut. Annos natus sexaginta & senex, ETIAM

ETIAM.

Conjunctio ex *ET* & *IAM*, conflata; Quapropter particula *ET* ei non præponitur, sed ejus loco ponitur *ATQVE*. Horat. 2. Serm. Sat. 3. 61. *Stultus a quo etiam insanus*. Aliquando tamen *Et*, sed alia interpretata voce, præponitur. Cic. ad Attic. l. 16. 342. 4. *Et illi ostendisti, & vero etiam mihi*. Nonnunquam usurpatur pro *ita* & adfirmandi vim habet. Plin. l. 4. ep. ad Tacit. *Studes inquam? Respondis etiam*. Verum tum a nonnullis inter adverbia refertur.

ETIAM sæpius amplificandi vim habet.

Cic. de Cl. Orat. 142. *Probabilis Orator, iam vero etiam probatus*. Aliquando indignandi s. redarguendi vim obtinet. Terent. Eun. 5. 7. *Hem, quid dixisti pessima? an mentisa es? etiam rides?*

ETIAM junctum cum *QVOQVE*.

Terent. Hecyr 5. 1. 7. Cum *ATQVE ETIAM* pro summopere, valde. Cic. Attic. l. 8. 163. 5. *Etiams atque etiam te hortor* Cum *NUM*, pro usque tunc, vel usque ad id tempus. Plaut. Pæn. 2. 99. *Neque quicquam cum ea fecit etiamcum stupri?* & deniquecum *NUNC*, pro eo, quod quidam inepte dicunt, usque tunc usque ad hoc tempus, adhuc; Cic. de Orat. 64. *De materia loquor orationis etiam nunc, non de genere ipso dicendi*.

ETIAM TUM, pro *ETIAM TUNC*, idem est, quod usque ad illud tempus, s. quod barbari dicunt, usque tunc.

Cic. 4. Verr. 67. *Cum isti etiam sum de Sthenio integra tota res esset*.

ETIAM junctum cum *NE* locum in admiratione & amplificatione obtinet.

Terent. Eunuch 1. 2. 63. Cic. Attic. l. 10. 203. 6. *Etiams ne Balbus in senatum venire cogites? Cum Si copulatum*

tura vel absolute, vel sequente *tamen*, *attamen*, ponitur pro *Quamvis* *Est*, & jungitur indicativo & conjunctivo, utriusque augendi habet. *Cic. Attic. l. 4. ep. 2. Quam tibi etiamsi non desideras, tamen missam. Cic. 5. de Fin. 32. Facere omnia aut voluptatis causa, etiamsi eam non consequaris &c.*

ETSI, quoniam nullam nobis in jungendo cum aliis particulis difficultatem parit, heic præterimus. Adsumit, ut paucis dicam, *At*, *Attamen*, *Sed*, *Sed tamen*, *tamen*, *Verumtamen*.

I.

IDCIRCO & IDEO.

Copulantur cum *NE*, *QUIA*, *QUOD*, *UT*, *Cic. l. 13. ep. 7. Quos idcirco non commemoro, ne de miseris meorum necessariorum conquerens, homines quos nolo, videar offendere. Liv. Decad. 3. l. 8. Cic. pro Ros. Amer. Tacens idcirco, quia periculum metunt. Plant. Merc. 3. 31. Terent. Andr. 4. 2. 7. Cic. Lens. l. 1. 8. 13. Cic. 7. Verr. 18. Idem 6. Verr. 7. Ideo Claudius Pulcher resiste, ut C. Perres auferre posset.*

NOTA. *IDEO* Sanctus in de conjunctionibus l. 3. Minerv. vocat duo nomina, non conjunctionem, quorum utriusque substantivum & præpositionem deesse putat, sequenti ex Cicerone hoc illustrans exemplo: *Nec ideo est Gaditanorum causa desertior: Cujus constructionem hanc dicit: Nec ob id negotium in eo negotio est causa desertior. Verum Cl. Perizonius hoc potius construendum modo putat: Nec id negotium, causa Gaditanorum, est desertior ob ea negotia. vid. loc. supra cit.*

N.

NAM.

NAM præter vulgatam significationem aliquando

do ingressum rei significat. Terent. Andr. 1. 1. 24. *Et pacto & gnati vitam & consilium meum cognosces, & quid facere in hac re te velim. Nam is postquam exiit ex ephebis, Sofia &c.*

NAM in enumeratione postremum locum obrinet.

Cic. ad Mar. 1. 7. ep. 1. Id. l. 14. ep. 1. Nam quid ego de Cicerone dicam, qui &c.

NAM in interrogando apud Oratores subijcitur, ap. Poetas non semper.

Terent. Andr. 2. 6. 27. Quidnam hoc rei est? quidnam hic vult veterator sibi? Virg. 4. Georg. 90.

Nam quis te juvenum confidentissime, nostras iussit adire domos?

Heic conjunctio **Nam** ponitur pro **Autem**.

NE conjunctio Enclitica dubitationi & interrogationi servit.

Virg. 11. An. 26. justitiane prius mirer, belline laborum? Terent. Andr. 4. 46. 6. Estne hic Criso sobrinus Chrysidis? NE Enclitica cum post se interdum junctum, s. subiectum habet *An, Annon, Necne, barbarae*

Aut. Cic. 1. Offic. 15. Honestumne sit, an turpe, dubitant. Terent. Heaut. 2. 4. 25. Adcone Cliniam, an non? Plaut. Capt. 1. 2. 55. Emittere sne, necne, eum servum manu?

NEC.

NEC saepe pro **NON** usurpatur. *Cic. de Lege 15. Senatori qui nec aderit, aut causa aut culpa esto. Nonnunquam etiam iteratur, Cic. pro Ligar. 5. Hac nec hominis, nec ad hominem vox est. Interdum jungitur cum neque.*

Liv. 7. Bell. Pun. Mors Marcelli tui aliqui miserabilis fuit, cum quod nos pro atate, neque pro veteris prudentia ducis tam improvide esses. interdum adsumit ne.

Cic. ad Canin. l. 2. 16. 5. Parvi transferini, necne, prater te video dubitare neminem. Aliquando adsciscit Et. Cic. l. 4. ep. 6.

NE-

NEQUE sæpius iteratur.

Terent. *Eun.* 2. 3. 2. *Occidi. Neque virgo est usquam, neque ego qui illam è conspectu amisi meo. Non raro etiam jungitur ENIM pro Non enim* Cic. *de Amicit.* 4.4. *Neque enim sunt isti audiendi &c. Cum Et. Terent. Eun.* 1. 1. 32. *Cum NEC, Terent. Phorm. Us neq; mihi ejus sit amittendi, nec retinendi copia, Cum NE pro simplici negatione. Liv. 5. Decad. l. 4. Neque enim ne bis enun- tiationem aperuerat suam. Cum NON. Porro de Ra Rust. l. 1. c. 13, Cum SED. Cic. l. 1. ep. 9. Neque Resp. Con- sules haberet, sed mercatores provinciarum. Et denique cum VERO, quod sæpius ante occupationi servit. Cic. Philip. 2. Nec vero tibi de versibus tuis respondebo. Ali- quando fortius negat.*

NISI.

Conjunctio composita ex *Non* & *Si* usurpatur in- terdum, ut à trico vulgatoque usu abeamus, pro *Prater*, vel *Praterquam*, vel *Verumtamen*, Cic. *de Amic.* 16. *Nisi in bonis non pisset esse amicitia. Cic. pro Rosc. Am.* 6.4. *Adsciscit sæpius NON. Plant. Rnd.* 11. 20. *Nisi mul- tis blanditiis à me gatta non ferri potest. QVIS, vel SI QVIS pulcre pro NISI ALIQVIS. Cic. Attic. l. 1. 11, 12. Nisi quis nos Deus respexerit. QVOD Cic. Fam. l. 9. Nihil video quod timeam, nisi quod omnia sunt incerta. Si. Terent. Adolph 4. 3. 3 UT, UT NE. Cic. 4. Acad. 15. Neque nostra disputationes quicquam aliud agunt, nisi ut in utramque partem dicendo & audiendo eliciant. Cic. Attic. l. 13 ep. 20. Aliquando etiam particula NISI jungitur cum FORTE, TAMEN, VERO, quæ cum ea copulata Ionice serviunt. Cic. de Fato 55. Nisi forte volumus Epicureorum opinionem sequi. &c.*

Q. QVANOQVAM.

Conjunctio causalis idem significat quod tamen-
etis

et si. Terent. Adelph. 2. 1. jungitur sæpius cum **TAMEN**. Cic. 1. Offic. 13. Ea quanquam pertinent ad finem bonorum, tamen id minus adparet. Cum **SED**. Cic. Attic. l. 10. ep. 10. Quanquam ipsum non videram, sed ex familiarissimo ejus audiebam. Adsciscit alia **SED CERTE, SED TAMEN, VERUMTAMEN**. Sed id notius est, quam sic exemplis probare opus.

QUAMVIS.

Factum est ex *Quantumvis*, & hoc ex volo & accusativo *Quantum*. Hinc etiam sæpissime pro *Quantumvis* ponitur: Est enim, inquit, Sanctius, veluti concedentis, ut desit, *Faus*, (vel potius, ut Perizonius vult, *Etiamsi*) dato seu posito quod tantum, quantum vis; neque unquam reperietur vox *quamvis*, ubi non possis substituere *Quantumvis*, Virg. *Quamvis multa meis exiret victima sepiis*. Quod si **QUAMVIS** pro *Etiamsi* ponitur, ut Cl. Perizonius vult, adsumit plerumque *Attamen, Certe, Tamen*. Cic. Attic. l. 12. § 52. 4. *Quamvis prudens ad cogitandum sis, sicut es: tamen nisi magna cura tibi esset*. &c.

QUIDEM.

Pulcre jungitur nominibus propriis in principiis. Cic. Verr. 6. *In Sicilia quidem cum essem sic audiebam*. Et pronominebus; Sed in medio aut fine magis, quam in initio. Cic. 2. in Catil. 32. *Essent illi quidem desperandi: sed tamen essent ferendi*. Adsciscit sæpe *Sed, tamen, verumtamen*.

QUIDEM CERTE pro **SALTEM** subjicitur, rebus dubiis præcedentibus.

Cic. pro Quint. 2. *Qui ut summa haberent cetera, temporis quidem certe vix satis habui*.

QVOD. Das.

Eleganter usurpatur antecedentibus particulis

Hoc. Id. Illud. Cic. de Leg. 162. Atque hoc in omni disputatione sic intelligi volo, quod dicam naturam esse &c. Ibid. Illud extremum est, quod &c. Aliquando ponitur pro Quia. Liv. Decad. 1. l. 1. Id minus, quod jam alienis cladi-bus ceciderant animi, certaminis fuit. Nonnunquam etiam copulatur QVOD cum EO, quod conlocatur pro Idcirco. Interdum QVOD adsumit si, & tum jungitur cum cerse, nihilominus, profecto, samen, samen cerse.

QVO conjunctio.

Interdum absolute ponitur. Terent. Andr. 2. s. 18. Interdum etiam jungitur cum EO, HOC, pro Tanto quanto. Quintil. l. 3. c. 7. 9. Quo minores opes fuerunt, eo maiorem benefactis gloriam parit Cic. 4. Acad. 4. Quo plus prodest, hoc prestantior. Alias QVO pro UT adsumit Idcirco Cic. Attic. l. ep. 17. Quo facilius probaret illa Romanus hominis esse, idcirco &c.

QVO MINUS pro NE, vel QVANTO MINUS.

Cic. Brut. l. 11. 10. Idem Figulo l. 4. 13. Quo minus familiaris sum, hoc sum ad investigandum curiosior. i. e. Quantominus.

S. SI.

Si conjunctio sæpius conlocatur in principio orationis. Cic. pro Cal. 1. Si quis, iudices, forse nunc ad sit &c. Nonnunquam etiam non tantum præponitur sed etiam postponitur, quod fit in pronomibus maxime. Cic. pro Cluent. 21. Atque ea si oblivione non posset, samentiaciturnitate sua tecta esse pareretur. Uturpatur autem interdum pro AN. Terent. Eun. 1. 1. 118. Visam si domi est. Verum hoc non semper fit; verba enim Dubio, Nescio, quero, haud scio, scire velim, aliaque ejusmodi, nunquam, nisi præcedente negatione, SI adsumunt, semper AN, NE, NUMQVOD, UTRVM.

SI pro ETIAM SI.

*Plaus. Mercat. 14. 4. Decem vocasset si ad coenam
summos viros, nimium obsonavit. Alias pro QVAM-
VIS. Terent. Andr. 4. 2. 12. pro QVANDO QUIDEM
Virg. 6. Aeneid. Si fratrem Pollux alterna morte redem-
mit, Particula SI interdum etiam copulatur cum CER-
TE, PROFACTO, TAMEN, VERO.*

SI MINUS, pro Si non.

Interdum absolute ponitur *Cic. Offic. 1. 1. Quae ut
concurrant omnes opsabile est: si minus, plures cause ma-
ioresque ponderis plus habebunt. Nonnunquam addiscit,
AT, AT CERTE, CERTE, TAMEN &c. Cic. Fam. 1. 6.
Eorum desiderium, si non equo animo, ac forti ferat &c.*

SI QUIDEM.

*SI QUIDEM, praeter tritam vulgataque signifi-
cationem, significat Si tamen, & tum semper est di-
stractum; Plaus. Men. Quem ego hominem, si quidem
vivo, vita devolvam sua.*

SIN pro Sed si.

*SIN ex SI & NE conflatum, nunquam in pri-
ma parte orationis conlocatus, nisi praecesserit SI.
Terent. Heayr. 4. 4. 15. Aliquando etiam ponitur non
praecedente SI, sed in secunda parte, ubi fere duo-
rum est oppositio. Cic. 3. de Orat. 74. Nunc contra
plerique ad honores adipiscendos, & ad Rempubl. geren-
dam nudi veniunt atque inermes, nulla cognitione rerum,
nulla scientia ornati. Sin aliquis excellit, unus e multis
effert se &c. i. e. Quod si aliquis.*

SIVE & SEU.

*SIVE Aliquando semel ponitur. Terent. Andr. 1. 2.
19. Interdum bis & saepius iteratur. Terent. Andr. 1. 3.
11. Quint. 1. 11. c. 3. Notandum autem SIVE eleganter
adhiberi ubi idem diversis nominibus explicandum
est, v. gr. Diana sive Phoebe eadem est quae luna. Me-*

le Diana aut, vel &c. SEU etiam sæpe absolute ponitur, interdum iteratur, aliquando quoque cum SIVE jungitur. Virg. l. 2. *Aeneid.* Sive dolo, seu iam Troja sic fata ferebant.

T. TAMEN.

Conjunctio TAMEN haud dubie orta à TAM sæpissime in principio conlocatur. Cic. ad Pœtum l. 9. 59. *Tamen à malitia non discedis*: Nonnunquam præponitur conjunctioni ETSI, & aliis ejusmodi Cic. *Attic. l. 5. ep. 17.* Alias jungitur cum *Cerse, sed, sed cerse.*

TAMEN NE interrogando instantis.

Cic. 7. *Verr. 15. Id. de Nat. Deor. l. 1.* *Tamen ne ista iam absurda defendes?*

TAMEN ETSI idem quod ETSI, & aliquando absolute ponitur.

Ter. *Phorm. 2. 3.* *Metui hic nos tamenesi sedulo dissimulat.* Quod Cl. Perizonius idem esse putat, ac si diceretur, *Metui hic nos tamen, essi &c.* & sensus est, etsi hic sedulo dissimulat, vel sic nos metuit. Conjunctionis TAMEN enim, quæ orta est à TAM & solummodo ejus significatum intendit, si ulum recte consideres, nihil aliud notat, quàm *tò niu'*, vel sic.

TAMEN ETSI aliquando responder TAMEN.

Cic. pro Cal. *Tamenesi probabam ejus eloquentiam, tamen non perimeſcebam.*

U.

VEL.

VEL repetitum pro IVMTVM Interdum copulativa conjunctio est. Terent. *Eun. 2. 3.* *Interdum disjunctiva.* Plaut. *Mil. 14. 28* *Vel adest, vel non.* Nonnunquam etiam VEL ponitur pro ETIAM. Terent. *Andr. 3. 2.* Cic. *Attic. Us vel perire maluerit, quam perdere omnia*

omnia. Observandum autem *VEL* pro *ETIAM* adfirmando duntaxat usurpari; negando enim *NEQUIDEM*, aut altera voce interjecta adhiberi solere. Pro *SALTEM*. Terent. Phorm. 2. 1. Pro *VELUTI*. Terent. Eunuch. 3. 1. Et denique usurpatur pro *NAM* in principio sententiæ, servitque tum indignationi. Terent. Andr. 3. 2. *Vel hoc quis non credat, qui norit se, abs se esse ortum.*

VEL sæpe jungitur superlativo.

Cic. 4. Verr. 131. *Nam quod in Publicanorum causis vel plurimum aetatis meæ versor &c.*

UT.

UT conjunctio, cujus significatio notior, quam est exemplis probare opus; aliquando enim, ut paucis comprehendam ponitur pro *QUOMODUM*; & tum adsumit, *ITA* vel *SIC*. Terent. Hecyr. 33. Cic. pro Rosc. Amer. 23. *Nam ut illud incredibile est, mortem oblatam esse patri à filio sine plurimis & maximis causis: sic hoc verisimile non est, &c.* Pro *QUOMODO* cum quadam admiratione Plaut. Capt. *Ut sæpe summa ingenia in occulto latent? & aliquando cum interrogatione legitur. Idem Pers. Ut vales? Pro SICUT*. Terent. Phorm. 1. 2. *Ut nunc sunt mores. Huc referenda Ut nunc est, ut nunc sis, ut nunc habes. UT* denique non raro usurpatur pro *SI SPECTES, UT POTE QUI*. Cic. de Cl. Orat. 14. *Posteaque Clisthenem multum, ut temporibus illis, valuisse dicendo. Cic. pro Rosc. Amer. Homo, ut eras furiosus, respondes.*

UT Concedentis.

UT sæpe est concedentis Germ. *gesetzt*. Horat. 2 ep. 2. 15. Liv. Decad. 3. l. 10. *Ut omnium obliviscaris aliorum, satis ego documenti in omnes casus sum. Ubi plerumque adsumere solet, Tamen, cerse &c.* Liv. ab V. C. Ex

Brutius agro, qui ut omnis coleretur exiguus tamen tanto alendo exercitui erat.

UT, nonnunquam adsciscit **UT NE**.

Cic. ad Car. l. 2. 6. Passivi saepe per litteras &c. non ut decernatur aliquid novi, quod solet esse difficilius: Sed ut ne quid novi decernatur. Alias Ut semel positum adsumit NE pro NE tantum. Terent. Eunuch. §. 4. Interdum etiam adsumit NON pro QUIN. Cic. 1. de Fin. 41. Fieri inquam Triarii nullo pacto potest, ut non dicas quid non probes ejus à quo dissensias.

UT, pro **POSTQUAM**.

Terent. Phorm. 4. 3. Ut abii abs te sis forte obvians mihi Phormio.

UT PRIMUM, absolute & cum **STATIM** ponitur, significatque simul ac primum.

Cicer. Verr. 6. Qui us primum in oppidum venit, statim, &c. imperavit.

UT MAXIME idem fere est, quod **ETSI MAXIME**, vel **AD SUMMUM**; exempla sunt quam notissima.

UT saepius particula exsecrantis & optantis.

Terent. Adelph. 4. 6.

UT VI, geminatum est **Vicunque**. s. **Quoquo modo**.

Terent. Adelph. 2. 2. Nonnunquam jungitur cum Tamen, vel Certe. Terent. Phorm. 3. 1. Nam ut ut erant alia, illi certe, qua nunc domi tua est, consuleres.

Tract.

Tract. IV.

De
PRÆPOSITIONIBVS.

A.

A, AB & ABS.

PRæpositiones ejusdem significationis, usutantum differunt: A enim nunquam præponitur dictio- nibus à vocali incipientibus: AB vero non solum vocalibus sequentibus adhibetur, sed etiam conso- nantibus, si nulla asperitas vocis prohibeat, maxime veroliquidis L. & R. interdum etiam, S. *Plaut. Afin. Act. 5. sc. 2. Da puero ab summo. Id. Cist. act. 4. Sc. 1. Cic. Attic. l. 15. ep. 3. ABS* autem sequente Q. ut, *abs quovis homine: & T. ut abs te: nunquam sequente vocali.* Jun- guntur plerumque A & Ab, cum verbis Activis, Passivis & Neutris & causam efficientem significantibus, ut, *Silius l. 6. Lenta proclamat ab ira Apulej. l. 4. Me- tamorph. Sed à gloria non petiuit. Cic. Attic. l. 5. Ali- quando incausa efficiente etiam deest, A, vel AB. ut, Horreo frigore, palleo metu. Plaut. Cas. Mihi inanitate intestina murmurans. Vel, à parte significat, ut Pom- pon. Mela l. 1. c. 21. Urbem Dioscuriada à Castore, & Polluce conditam dicit, i. e. à parte Castoris, nam re- vera Amphitus & Telchius, aurigæ Castoris & Pol- lucis eam condiderunt.*

NOTA. A & AB, sæpius cum verbis passivis construuntur; verum si activum patiens est eju- dem præpositionis, cum passivo sine obscuritate, ut bene monet Cl. Cellarius in de Syntaxi suspecta Antibarb. c. V. & inepti sensus periculo non construuntur. e. gr. *Liberare, red mere aliquem ab hoste. Ma- le horum passivæ formæ adhibetur Ablativus effi-*

cientis cum præpositione, hoc modo : à Christo redemi sumus ; alienus enim propter ambiguitatem exinde fluere sensus, nos à Christo, quod abominandum, abductos, è potestate ipsius ereptos esse. Caute ergo hujusmodi verbis in passiva forma utendum est.

A, vel *AB* nonnunquam locum & personam significat, unde &c.

Virg. 2. Æneid.

*Et tam Argiva Phalanx instructus navibus ibas ;
A Tenedo.*

Terent. Andr. 4. 5. Interdum usurpatur pro *QVOD ATTINET AD*. *Plaut. Epid. 3. 26.* *Cic. ad Quinct. Fr. 1. 2. 16.* *Plancus Ciceroni l. 10. 15.* *Et Ansonius ab equisantu firmus esse dicebatur.* Pro *POST*. *Cic. Attic. l. 1. 3. 3.* *Quod mihi mandaras, ut primum à suo digressu Romanam veni, confeceram;* *Cic. de Senect. 17.* *Cujus à morte hic XXXIII. annus est.* Pro *PRÆTER*, s. *CONTRA*, teste *Donato*, & idem est, quod *contra commodum* ; *Contrarium* habet *E RE* s. e. *ad commodum* *Plaut. Trinum 52. de amore*, — *subdole blandisur, ab re consult.* Pro *PRO*. *Cic. 1. de Orat. 29.* *Sed vide, ne hic totum Scævola sit à me, i. e. pro me;* Pro *PRŒPTER*. *Liv. 6. Bell. Maced.* *Non tam ab ira, nec ab odio, quam ut miles sentiret.*

A, vel *AB* junctum cum certis nominibus, ministros, s. præpositos alicui maneri significat, ut : *A manu*, pro *Scriba*: *Ab epistolis*, pro eo qui epistolis præest, sive ut eas accipiat, sive ad illas respondeat. *A Pedibus*, pro *tervo*, qui pedibus iter faciens, dominum comitatur suum. Ad hunc modum nostra ætate à consiliis formatum est, verum sine omnium auctoritate *Classicorum* ; non tamen ob id è ci-

vita-

vitare Latina rejiciendum, nam sicuti officia mutantur, ita etiam alia substitui nomina possunt. Quicum casu vero jungatur, utrum melius sit à consiliis *alicui*, an *alicujus esse*, adhuc potissimum dubitatur; at tamen sententia Cl. Cellarii & Buchneri in ad Thesaurum Fabri additamenti dicentium, elegantem & antiquam Genitivi esse constructionem, præferenda videtur.

A D.

Præpositio AD, ut à trito vulgatoque discedamus usu, usurpatur aliquando pro APUD cum personæ accusativo, quo locus citra motum significatur. Cic. *Attic. l. 10. ep. 4. Fuis ad me sane diu.* Interdum cum accusativo significante locum. Cic. *pro Cal. Habet hortos ad Tyberim. Idem 14. Philip. Etiam ad inferos pœnas parricidii luens.* Alias ad personas refertur. Cic. *pro Rosc. Comœd. 26. Eius testis ad judicem fidem infirmabis.* Nonnunquam etiam ad alias res adcommodatur. Cic. *l. 3. de Leg. ad Cantus, & ad Tibicines prosequi laudes honoratorum virorum.*

AD pro IN, PRÆ, POST. sæpius ponitur.

Pro IN. Cic. *1. Philip. 13. Pecunia usinam ad adena opis maneret.* Pro PRÆ comparationi servit. Terent. *Eun 2. 3. Estne ut fertur, forma? P. Sane. CH. At nihil ad nostram hanc.* Pro POST. Cic. *Attic. l. 12. Aut nescio, quid inieris, utrum illuc nunc veniam an ad decem annos.*

AD pro Usque ad.

I. Tempus significat, Cic. *1. de Divin. Ad lucem dormire.* II. Interdum refertur ad summam pecuniæ. Cic. *Attic. l. 5. Ad nummum convenit.* III. Ponitur pro CIRCITER. Cic. *ad Quinti Fr. l. 2. ep. 1. Sane frequentes fuimus ad ducentos. Disi an/ oder in die 200.* Terent. *Heaut. A. 1.*

AD non raro usurpatur pro **ADVERSUS**, **SECUNDUM**, **DENIQUE**. vel ut breviter concludam. **QVOD ATTINET AD**.

Pro **ADVERSUS** Cic. ad Cur. l. 2. Ne ad eam meditare, imparatum te offendam. Pro **SECUNDUM** Cecin. ad Cic. l. 6. 7. Ad conjecturam alieni sensus, non ad iudicium suum scribere. Pro **DENIQUE**, alibi in summa. Cic. l. 1. Offic. 207. Ad summam non agam de singulis. Pro **QVOD ATTINET AD**. Liv. Decad. 3. l. 4. Scipio ad seditionum procellas rudis.

ADVERSUM & **ADVERSUS** præpositiones non solum in malam partem, sed etiam in bonam accipiuntur.

In malam partem pro **CONTRA**. Terent. Heecyr. Adversus edictum alicujus facere. In bonam vero pro **ERGA** Cic. 1. De Nat. Deor. Est enim pietas, iustitia adversum Deos. Interdum etiam postponuntur, Tac. l. 21. Hanc adversum urbem gentemque.

ANTE.

Quum casum regit præpositio est, & jungitur sæpe Accusativo temporis. Cic. 2. de Invent. Multo ante lucem surrexit. Cic. Tiron. l. 16. 5. Loci. Virg. in Bucol. Ante focum, si frigus eris. Personæ. Cic. Terent. l. 14. 2. Nam mihi ante oculos dies noctesque versaris.

ANTE DIEM CERTAM, pro ad certam diem.

Cic. Attic. l. 6. Statim dedi litteras, ut ex Cypro equites ante certam diem decederent.

C.

CIRCA, i. e. Juxta, prope.

Ad commodatur ad locum. Horat. 1. Carm. Ode 25. Sævis amor circa jecur. Et ad personam. Quintil. l. 7. c. 2. Circa patrem. Rarius ad tempus. Horat. 4. Carm. Ode. 1. 2. Vir circa decem lustra i. e. annorum 50.

CIR-

CIRCITER.

Ejusdem pene significationis præpositio est, & refertur ad tempus. Cic. Appio l. 3. ep. 5. Octavam circiter horam. Et ad numerum. Cas. 1. Bell. Gall. Ita dies circiter XV. iter fecerunt.

CITRA.

Quoties casum regit præpositio est, & opponitur ei ULTRA. Cic. 6. Philip. 208. Circa flumen educere exercitum. Interdum quoque usurpatur pro INTRA, vel SINE. Colum. l. 7. c. 6. Circa sanctasem dasiaglans &c. i. e. Intra Sueton. in Augusto c. 24. Circa commoda emporiorum præmiorum ex auctoritate legiones.

D. DE.

Præpositio notæ significationis, interdum idem est quod PRO, vel PROPTER. Cic. 3. Verr. 53. Elebas utique non de suo supplicio, sed pater de filii morte, filius de patris. Interdum ponitur pro POST. Plaut. Mostel. 9. 5. Non bonus est somnus homini de prandio. Nonnunquam etiam usurpatur pro EX, & refertur ad personam. Cic. Fam. Quæsi de mea Tullia quid egisses. Alias ad commodatur ad tempus. Cas. Bell. Gall. 7. De media nocte missus equitatus. Ad locum. Cic. 4. Verr. Palam de sella ac tribunali pronuncias. Et denique ad materiam. Cic. pro Rosc. Amer. Præcepta de re militari dare.

DE, pro QVOD ATTINET AD

Terent. Hecyr. 3. 3. Cic. ad Lens. l. 1. ep. 2. Cedit religioni de exercitu.

E.

E & EX.

Præpositiones nonnunquam causam efficientem indicant. Cic. Anteq. irer. in exil. 16. Ex auctoritate aliorum & voluntate facere aliquid. Sæpe etiam materiam. Virg. 3. Aeneid. Lorica ex are. Interdum ad multum.

ritudinem aut numerum adcommo dantur. Cic. Mem-
 morio l. 13. 3. Ex intimis unus. Interdum ad partes. Cic.
 Post l. 9. 23. Laborare ex pedibus. Alias modum indi-
 cant, Liv. 8. Bell. Pun. Quum ex insperato repente mis-
 sis nobis hunc P. Scipionem.

E & EX, pro POST, pro secundum.

Cic. Verr. 4. Ex illo tempore à civitatibus laudatio-
 nem accepit. Terent. Hecyr. Spero hanc rem evenituram
 nobis ex sententia.

EXTRA.

Extra, ut à vulgata significatione abeamus, per me-
 taphoram ad alias res, quæ excluduntur, transfertur.
 Horat. 1. ep. 19. Extra numerum modumque agere ali-
 quid. Cic. 7. Verr. 104. Extra culpam esse, pro, vacare
 culpa. Nonnunquam etiam in exceptionibus ponitur
 pro PRÆTER, & quidem pulcre & eleganter.
 Cic. Mario l. 7. 3. Ter. Phorm. Neq; cognatus extra unam
 aniculam quisquam aderas.

I. IN.

Præter ritos vulgatosque usus temporis, servit
 Plaut. Stich. 10. 55. In crastinum diem prospicere. Cic. pro
 Cael. Dis fraudis poenas in diem reservant. Et distribu-
 tioni. Cic. Contra Rull. Duodena describit in singulos ho-
 mines jugera. Idem pro tons. Triturius quaternos dena-
 rios in singulas vini amphoras portorii nomine exegit.

IN pro CONTRA, DE, ERGA, INTER, SUB.
 eleganter usurpatur.

Pro CONTRA Cic. de Amicis. In aliquem aliquid
 efficere. Pro DE Cic. pro Quinct. In hanc rem me cogno-
 scitorem dedisti Pro ERGA. Cic. 1. de Orat. Magno amo-
 re in usum esse in patriam. Pro INTER. Cic. Offic. l. 1.
 Hoc in magnis viris non est habendus. Pro SUB. Cic.
 de Orat. Ambulare in sole.

INTRA.

Præpositio, qua semper uti solemus, quoties casus accedit; cave ergo dicas *intus* vel *intro*, quæ adverbia sunt. Adcommodatur autem hæc particula ad tempus. Liv. 3. Bell. Pun. *Intra paucos dies*. Locum. Cic. Attic. l. 3. ep. 14. *Modum*. Cic. l. 4. ep. 13. *Medice hoc faciam, aut etiam intra modum*. **Ich will ehe weni ger als mehr thun.**

INTRA pro CIRCA.

Cic. pro Pom. 10. *Nulla intra Oceani ostium navis est.*

○

OB præpositio.

Significat PROPTER. Cic. Metel. l. 5. 1. Et ANTE. Cic. pro Sest. 38. *Mihi ob oculos exitum versatur.*

P. PER.

PER præter vulgatos usus alios quosdam magis reconditos habet. Adcommodatur I. Ad tempus. Terent. Andr. 4. 4. *Per tempus advenis*. II. Ad personam. Cic. ad Terent. l. 14. 18. III. Ad modum. Cic. 6. Verr. 27. *Per potestatem auferre aliquid alicui*. Idem 4. Verr. *Per hanc rationem aliquid alicui dare.*

PER interdum est concedentis, interdum jurantis, aliquando etiam obsecrantis.

Per concedentis. Cic. Tusc. *Di gladienur ibi per me licet*. Jurantis. Plaut. Amph. *Per supremi Regis regnum juro, & matrem familias junonem*. Obsecrantis. Terent. Andr. 5. 1. *Per ego te Deos oro, ut ne illis animum inducas credere.*

PER pro Propter.

Cic. in Pison. 23. *Per Lasrocinium imposta lex.*

POST.

Notæ significationis præpositio pulcre jungitur cum participio præteriti temporis. Cic. in Verr. *Post judicium*

judicia hac constituta. Interdum adsumit *Quam*, & cum interleri solent nomina temporis. *Cic. Attic. l. 9. Post diem quartum quam ab urbe discessimus.*

POST, pro *Pone*.

Virg. Eclog. 3. 4.

— tu post caretta latebas.

PRÆ idem est quod *ANTE*.

Terent. Andr. 1. 1. 1. ult. Ipra, sequar.

PRÆ elegantissime ponitur, cum comparationem quandam inducit.

Cic. pro Rose. Amer. 80. Etiam videtur, iudices, ut omnes despiciat, ut hominem pra se neminem putet. Plautus & Terentius præpositionem hanc PRÆ, in comparatione componunt cum QUAM, aliquando cum UT. Germ. gegen. Plaut. Amph. 8. 2. Parua res est voluptatum in vita, atque in atate agunda pra quam quod molestum est. Plaut. in Menach. 5. 5. Modestior nunc quidem est uerbis pra us dudum fuis.

PRÆ, pro *Propter*.

Terent. Heaut. 2. 2. Pra gaudio, ita me Dii ament, ubi sim, nescio; Ita simui.

PRÆTER.

Præpositio contrarium habet *ANTE*. *Cic. ad Heron. l. 4. In superioribus libris nihil, neque ante rem, neque prater rem locuti sumus. Interdum tamen idem est quod ANTE, sed motum significat. Cic. 5. Verr. 51. Prater oculos Lolie hæc omnia ferebant. vor den Augen hin. Sæpius etiam hæc præpositio vim excipiendi habet. Cic. Attic. l. 1. Hoc nemini, prater me videtur.*

PRÆTER aliquando, inquit Donatus, usurpatur, pro *CONTRA*.

Terent. Hecyr. 5. 1. Cic. in Pison. 36. Prater optatum illud

illud accidit. Nonnunquam etiam ponitur pro
SUPRA. Cic. 2. Offic. 52. *Præter modum exterreri.*

PRO.

Præpositio, cui opponitur *contra* Cic. 3. de Orat. 43.
Hoc non modo pro me, sed contra me est potius. Ali-
quando **PRO** significat *causa, vel propter.* Terent. Eun.
5. 4. *Ego pæse pro istis dictis & factis scelus ulciscar.* In-
terdum usurpatur pro **ANTE,** vel **AD.** Liv. Decad. 4.
1. 5. *Stationem agere pro vallo iussit.* Pro **DE.** Terent.
Hecyr. 3. 1. Pro **IN.** Plin. ep. 10. *Sedeo pro tribunati.*
Quintil. 1. 4. c. 4. 7. *Pro concione aliquid agere.* Pro **SE-**
CUNDUM. Terent. Phorm. 2. 2. *Imo enim nemo satis*
pro merito gratiam refert.

PRO in comparatione non raro significat.

SI SPECTES.

Plaut. Penul. *Pro heri nostri gestu satis ornati sumus.*

PRO SE QVISQVE, est. *Pro sua quisq; parte.*

Liv. 6. Bell. Pun. *Pro se quisque conferunt aurum.*

NB. **PRO** cum Ablativo eo junctum adsciscit
sæpius **AC,** Cic. sulph. 1. 4. 5. *Sane quam pro eo, ac debui,*
graviter, molesteq; tui ACSI, ATQVE SI QVOD,
QVANTVM in comparatione, **UT**; Interdum
etiam **PRO EO** absolute ponitur. Harum particu-
larum auctoritates omittimus, nulli dubitantes, quin
L. B. satis notæ sint.

PROPE.

Nonnullis **PROPE** præpositio est; verum potius
adverbium videtur, quasi *pro pedibus,* & accipitur *pro*
fere, aut *proxime*; fuit enim aliquando nomen
Propus, a, um. Legimus quidem sæpius: **Prope**
viam: prope vicum: Prope montes castra ponere;
Sed in his omnibus semper deest. AD. ut: Nep. Phoc.
6. 2. Cum prope ad annum octogesimum secunda per-
venis-

venisset fortuna. Hæc particula jungitur etiam ablativis cum *A*, *AB* & *IN*. Cic. in *Pison.* 20. Prope à meis adibus sedebas. Cic. 4. *Verr.* 5. Prope ab domo detineri. *Liv.* 1. In ipsis prope portis bellum orsum. Vid. Sanctii *Minerv.* cum not. *Perizonii* de partibus orationis l. 1.

PROPTER.

Plerumque causam efficientem declarat. *Terent.* *Phorm.* 2. 1. Qui sepe propter invidiam adimunt diviti. Interdum etiam finem. Cic. *Attic.* l. 7. 125. Tironem propter humanitatem & modestiam malo saluum, quam propter usum meum. Nonnunquam *PROPTER* usurpatur pro *PROPE*, *JUXTA*, cum status in loco significatur. *Tacit.* l. 2. Propter adem Saturni. Cic. de *Cl. Orat.* In pratulo propter Platonis statuam confedimus. Cum vero declaratur motus, dicendum *PRÆTER*.

S.

SECUNDUM.

Omissis vulgaribus de præpositione *SECUNDUM* sensibus, ab aliis sedulo notatis, id dicimus, quod interdum usurpetur pro *POST*. Cic. 3. *Verr.* 73. Adpellabat heredem *L. Anniū*, qui erat institutus secundum filiam. *Id.* 2. *Offic.* 15. Proxime autem & secundum Deos, homines hominibus maxime utiles esse possunt. Pro *PRO*. *Sueton.* in *Claud. Cesare* c. 15. Absentibus secundum presentes dabat. Cic. 4. *Verr.* 28. Pro *PROPE*, *JUXTA*, *PROPTER*. *Plaut.* *Rud.* Quid illuc est hominum secundum litus? Cic. de *Senect.* 9. Quid autem tam secundum naturam est, quam sensibus emori?

SINE.

De præpositione *SINE*, quia notæ significationis particula, tantum id proferamus, quod minus

Latine & Barbare dicatur *sine omni dubio, sine omni necessitate, absque omni dubitatione* &c. Cicero enim, licet Comici interdum habeant *sine omni*, & æquales semper *sine ulla dubitatione, sine ullo sensu* &c. dixere. Vid. Vorst. c. 9.

SUB.

Præpositio *SUB* utrumque casum regit; & accusativum, cum Locum, situm, tempus significat, & Ablativum, cum jungitur cum voce quietis. Usurpatur interdum pro *STATIM POST*. Cic. Fam. l. 10. ep. 16. *Sub eas litteras recitatae sunt sue.*

NB. Præpositio *SUB* etiam non caret elegantia, cum vulgarem transgressa modum, in alium transit sensum, v. c. *Sub idem tempus*, id est, *Per idem tempus*. *Sub manu*: id est, *In promptu & ad manum*, quod dicitur. *Sub manu*: id est, *Facilior*. *Sub aspectum cadere*: id est, *Aspicere posse*. *Sub sensus cadere*, id est, *Sentiri posse*. *Sub lucem, noctem, vesperam*: id est, *incipiente luce, nocte, vespera*. Sed tantum de præpositione *SUB*.

SUPER.

Interdum usurpatur pro *PLUSQUAM*. Suet. in Aug. c. 35. *Erant enim super mille, & quidam indignissimi* &c. Idem ibid. c. 38. Pro *DE*. Cic. Attic. Sed super hac re nimis. Id. l. 16. *Hac super te scribam ad te Rhégio.*

U.

ULTRA, pro quo Cato sæpius *Ules* dicit, cum casu præpositio est, significans *PRÆTER, TRANS*; sine casu autem migrat in adverbium.

Cic. 4. Tusc. 59. Ultra modum congredi. Cic. Attic. l. 12. Ultra Silianam villa est, quam puto tibi notam esse. Nonnunquam etiam pulcre & eleganter jungitur cum QUAM. Cic. de Invent. l. 1. Remotum est, quod ultra quam satis est, petitur.

ΣΦΑΪΜΑΤΑ.
TYPOGRAPHICA.

Pag. 187. l. 30. leg. cujus. p. 215. l. 12. leg. molesta.
p. 233. l. 23. leg. inservire. p. 264. l. 20. leg. diminutivum. p. 395. l. 17. leg. Rarius cum QUAM apud Ciceronem: apud Cæsarem vero.

Si quæ sunt plura, B. L. quæ typus admisit, menda, ipse pro candore tuo corrigas & emendes, rogo.

PROSODIA LATINA

ET

ARTIS METRICÆ

ELEMENTA.

EDITIO SEXTA.

PROLOGUS LATINA

ARTIS METRICE

ELEMENTA

AD P. P. P.

JOH

ris, v
dilige
tis poe
de Ped
carmin
tum, g
gēis :
ge de
e wene
coris in
collaio
verit, t
statum
tum, q
pvi, pa
que co
i fere

JOH. HENRICUS FLORINUS

benevolo Lectori.

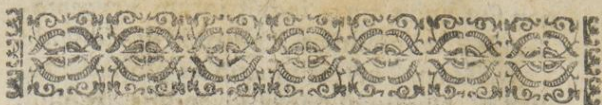

Isto tibi iterum, *benevole*
Lector, Prosodiam Philippo-
 Raméam; sed plurimis in lo-
 cis auctam, perspicuis exem-
 plis passim illustratam, atque
 a mendis, quas prioribus edi-
 tionibus nostris, vel descripto-
 ris, vel typothecæ affuderat incuria, ut fieri potuit
 diligentissimè, repurgatam: additis à fine lecta ar-
 tis poëticæ latifundia rî è mensuro scitu necessariis
 de Pedibus, Figuris poëticis atque usitatoribus
 carminum, Musarum alamanis subinde pangendo-
 rum, generibus; imò omnibus meliori oratione di-
 gentis: Id quod Prosodiæ Philippo Raméæ, in-
 genuè & ἀπεθωπολήτως, pro bono publico studio-
 sæ juventutis, citra tamen cujusquam famæ aut
 honoris imminutionem, cum hac monstrâ, insticu-
 ta collatione evidentissimè patet. Quid me im-
 pulerit, ut laborem istum, tot ac tantarum diffi-
 cultatum nodis innexam susceperim, ante sexen-
 nium, quo priori editioni adornandæ manum ad-
 movi, paucis exposui: nimirum obscura nimi-
 umque constricta operis istius poëtici brevitatis,
 quâ ferè innumera studiosæ juventutis scitu ne-
 cessaria.

cessaria, utpote sine quorum cognitione ad artis
 hujus culmen pervenire nequit, sicco, quod ajunt,
 pede præterita deprehenduntur. Ut jam non di-
 cam de *σφάλμασι* & mendis, quæ hinc inde ir-
 repere (ut cum sex duntaxat à communi regulâ
 excipiuntur Præterita, primam corripientia, omis-
 so septimo *stiti*, pag. 10. *Cor*, apud Poëtas syllaba
 anceps, annumeratur monosyllabis longis, pag.
ead. En. Poëtis semper porrectum dicitur corripì,
 pag. 12. Tertia in *depeculor* longa ponitur brevis,
 pag. 68. &c.) Musarum alumnos ab intentæ perfe-
 ctionis calle abducentibus. Occurrunt etiam non
 pauca in ipsa Grammatica & Syntaxi, quæ limam
 merentur: Ut *homo* & *fur*, quæ generis com. sunt,
 masculinè posita, pag. 24. 42. & 5. Item *Etesia* &
mastix, quæ generis masc. gaudent, fœminis annu-
 merata, pag. 32 & 41. Sic *Dipondus* pro *dipondius* pag.
 36. *Ardor* pro *ador*, pag. 42. *Unique carnis* pro *uni-*
que cornis (quod per *tmelin* dicitur, pro & *unicornis*)
 pag. 43. *Sponte, verberare* monoptota pag. 49. quæ cum
 etiam dicatur *spontis, verberis*, potius diptota sunt.
 Sic *mando, mansi* pro *mandi, perpensi* pro *perpendi*, *ex-*
pensi pro *expendis*, *cacias* pro *cecidit*, pag. 88. Sic quo-
 que perperam inter conjunctiones postpositivas re-
 feruntur *equidem* & *interea* pag. 130. Quemadmo-
 dum & nullâ nititur veritate, quòd *erubesci* regat
 Genitivum, pag. 154. Exemplum, quod adducitur,
 unicum est Curtii lib. 5. cap. 5. *Dignum esse omni ma-*
lo, qui erubesceret fortune. Sed pravatam scriptu-
 ram expunxit obelus Criticorum, qui jam pridem e-
 dunt, *erubesceres for:uita*. Verùm hæc & hisce simi-
 lia, quæ nullo negotio adhuc adduci possent, à no-
 bis hætenus inter docendum observata, cum pro-
 priè

prie non sint hujus fori, industriorum Præceptorum ἀκεβεία relinquimus. Quicquid sit, nihil hic actum ad pompam, vel existimationis gloriam; sed ad utilitatem duntaxat studiosæ juventutis. Si quid humani hic passî sunt ii, quorum opera opus istud Grammaticum Philippo-Raméum in lucem prodit (quamvis non pauca τέτων ἔσφαλμάτων, vel descriptoris, vel typhotæ incuriâ irrephisse, à vero alienum non videatur) facilem tamen veniam sibi impetrabunt ab iis, qui intelligunt, quanti laboris sit, vero Grammatici officio fungi, atque tot antiquitatis monumenta animo complecti. Tu interim, *Lector benevole*, in primis verò vos, *Præceptores doctissimi*, operam hanc meam, juventutis vobis commissæ studiis promovendis destinaram boni consulite. Ceterùm cum non consuetum sit, ut tenera discipulorum ingenia omnibus iis ediscendis mox à limine obruantur, ne discendi ardor in illis extinguatur, ea, quæ pro captu tyronum omitti possunt, profectionibus tantùm inculcanda, asteriscis notavi; quod prudentiæ vestræ, & laboris mei fructum Deo committo. Scripsi Herbörnæ ipsis Calend. Novemb. 1689.

PROSODIA.

Prosodia est, quæ docet quantitatem syllaba-
rum.

[*Latine accentus ex ætate ad Græcæ cantus.*]

Quantitas est, quæ syllaba brevis, aut longa, aut
communis dicitur.

Syllaba brevis est, quæ constat unico tempore, hoc
est quæ citius pronuntiatur, & si opus est, notatur
in vocali hoc apice *v*.

Longa est, quæ constat duobus temporibus, hoc
est, quæ cum morâ quâdam pronuntiatur, eaque, si
quid opus sit, in vocali notatur hoc apice *-*.

Communis syllaba est, quæ modò brevis, modò
longa est.

Syllabæ quantitas cognoscitur *Regulis & Exem-
plis.*

Regulæ generales sunt & speciales.

REGULA GENERALIS I.

Positio syllabam producit: estque cum post voca-
lem duæ consonantes, ut, mensa, scammum; aut una
duplex posita est, ut existunt, gaza.

APPENDIX I.

Si altera consona occurrat in fine præcedentis, al-
tera ab initio sequentis dictionis, vocalis nihilominus
producitur: Ut, Cantabit vacuus coram latrone via-
tor. Hic i in voce cantabit, & u in vacuus, & a in
coram longa sunt positione duarum consonantium:
quamvis sint in diversis dictionibus.

AP-

APPENDIX II.

- * Manet etiam quandoque vocalis longa, si in principio sequentis dictionis duæ consonantes fuerint,
- * aut una duplex: ut *Ovid.*

* Nil opus est morte pro me sed amore fideque.

* Nulla fuga ratio, nulla spes: omnia muta.

* Frequentius tamen corripitur: ut *Ovid.*

* In scilio Phœbus claris lucente smaragdis

* Vivere spe vidi, qui moriturus erat.

APPENDIX III.

Item jod inter duas vocales longum est, ut duplex: Ut, *ais, hujus, pejor, rejicio* Quod tamen corripitur in compositis à iugum: ut, *bijugus, quadrijugus.*

EXCEPTIO I.

Muta cum liquidâ r vel l post vocalem naturâ brevem in eadem syllaba (nam in diversis syllabis id locum non habet: ut *offigo, obruo, &c.*) facit syllabam accipiendam in carmine (in solutâ autem oratione perpetuo corripitur) ut *Ovid.*

Et primo similis volucris mox vera volucris.

Nox tenebras profert, Phœbus fugat inde tenebras.

Vocalis autem natura longa nunquam corripitur, licet muta cum liquidâ sequatur: ut, *aratrum, volatrum, involucrum, salubris matris, atri, aeris &c.*

EXCEPTIO II.

* In Græcis M & N etiam liquescunt: ut, *Tecmessa,*

* *Progne, Cygnus.*

EXCEPTIO III.

* Corripitur quoque vocalis ante Q & V cum vocali: ut, *aqua, aliquando, aliquis &c. equus*

[Attendendum interim diligenter, an in iis etiam, ubi vocalis brevis precedit, idonei scriptoris, qui syllabam producat, occurrat auctoritas. Nec enim in genitrix temerè produxerim penultimam.]

REGULA II.

10 Diphthongus omnis longa est : ut, *Cesar, caena.*
EXCEPTIO I.

In *pra* tamen, sequente vocali, diphthongus corripitur: ut, *praecognus, praestus, praeseupo, praepro, praecos* quod tamen etiam à Statio producitur.

-- Cum *vacuus domino Prairet Arion.*

EXCEPTIO II.

* Corripitur etiam quandoque Graeco more diphthongus finalis, cum sequens dictio à vocali incipit: ut *Virgil.*

* *Insula Jonio in magno, quas dira Celeno.*

* *τάρπηγ, colunt alia &c.*

EXCEPTIO III.

Ma In *Mæotis* est anceps: ut *Prop. & Ovid.*

Mæotis Danaum Pentefilea rates.

Longior antiqua visa Mæotis hyems.

[Diphthongus ex *δῖς* bis *ϕθόγγ* sonus quod est à *ϕθόγγου* loquor. Diphthongus ergò dicitur, cujus geminus est sonus. Etsi autem *ϕθόγγ* est gen. masc. diphthongus tamen est gen. communis. (Nec hoc admiratione dignum: Composita enim non semper retinent genus suorum simplicium, ut *τόμ* quidem masculinum, sed *ἀτομ* fœmininum est) Nec est, quòd dicas, utrumque ergo rectum esse: omnis diphthongus longa est. Et omnis diphthongus longus est: Id enim tum demum veritas congrueret, si diphthongus esset substantivum gen. communis. At cum sit adjectivum, fœmininum est, si ei substantivum fœmininum, quale est syllaba, sub voce diphthongus passim intellecta, additur.

REGULA III.

11 *Crasis* sive contractio syl' abam producit, ut prima in *côgo* ex *eoago*, in *nôlo* ex *non volo*: in *mâlo* ex *magis volo*. in *bôbus* ex *bovibus*, secunda in *tibicen* ex *tibūcen*. Sic *nil* ex *nihil*, *mî* ex *mihî*, *obit* ex *obis*, *dêrat* pro *dêrat*.

AP*

APPENDIX.

- * Quorum ultima syllaba contrahitur, vel per
 *apocopen abjicitur, ea nihilominus retinent ac-
 *centum in eadem syllaba, in qua fuit, integra di-
 *ctione, etiamsi illa sit brevis: ut, *Mercuri, Virgili,*
 *pro *Mercurus, Virgili* vel *Virgiliæ*. Quod recentio-
 *res scribunt I. majuscula.

[Nigridius tamen apud Gellium accentum in hic in anteceden-
 tem syllabam transferendum autumat. Nec videtur id à
 vero alienum; cum voces penultimam brevem habentes,
 veluti *Mercuri, Virgili*, antepenultimam acuant. At ve-
 rò hanc regulam in us, qua apocopen aut synaresin patiun-
 tur, locum habere, est quod negamus.]

REGULA IV.

- 12 **Vocalis ante vocalem brevis est in Latinis: ut,**
Deus, meus, tuus, suus *corripitur*

[Puta ante vocalem sequens syllaba; non eundem; ut in
 diphthongo, qua longa est.]

EXCEPTIO I.

- E.** Inter duo *ii* in Genitivis & Dativis quintæ de-
 clinationis producitur: ut, *dici, speciei*.

[Huc cum non *speciostre*, *spei*, *fidei*, e ante *i* corripunt. Lu-
 cretius tamen *veji dixit*. e producto: quomodo *Geji* apud
 eundem occurrit, pro *ei*.]

EXCEPTIO II.

- Genitivi pronominum in *ius* penultimam habent
 communem in versu: ut, *solius, illius, unius, totius*:
 sed extra versum semper producuntur. At

Corripit alterius, semper producit alius:

A patrio ut possis casu discernere rectum.

- Penultima tamen in utrius, neutrius & alterutrius
 fere producta legitur.*

EXCEPTIO III.

- sio, sibi, suam* i ubique producunt: ubi autem
 r in verba *sio* occurrit, syllabam b eadem censeto. ut

Omnia jam fieri, fieri qua posse negabam.

EXCEPTIO IV.

- * In *Aulai, terrai, Lundai*, & similibus Genitivis pri-
* scis penultima quoque producitur: ut *Virgil.* &
* *Enn.*
- * *Aulai in medio libabant pocula Bacchi.*
- * *Lundai portum est peræ co noscere ius.*
- * Hac etiam refer *Cai, Pompei*, & similes Vocati-
* vos: ut *Martial.* & *Ovid*
- * *Quod peto da Cai, non peto consilium.*
- * *Acope Pompei deductam carmen ab illo.*

EXCEPTIO V

Eheu producit pariter primam: eadem autem in
Ohe & Diana anceps est.

APPENDIX.

Aer, chorea, platea, dius, Menelaus, Archelaus, &
alia hujus generis, quæ vocalem ante vocalem pro-
ducunt, Græca sunt.

[Ratio, cur hæc & idgenus alia vocalem producant, nemini,
qui Linguam Græcam vel per transennam introspexit,
non est obvia. Quæ per *n* vel *æ* scribuntur, vel Græcè *es*
habent ante vocalem, non possunt Latine non esse porre-
ta: Vt *Troes, Aneas, Centaurea, Galatea, Medea* &c.
Item *Basilus, Darius, Eugenius, Clio, Elegia, Antio-
chia, Iphigenia* &c.]

- * Et tamen in *chorea, platea*, interdum à Poëtis cor-
* ripitur, ut *Virgil.*
  - * *Pars pedibus plaudunt, choreas & carmina dicunt.*
  - * Eous etiam primam habet communem.
- [Nec latet ratio: Græcè enim *εως, ηως, ιως & ηως* scri-
buntur.

REGULA V.

B Derivativa dictæ sequitur quantitatem primitivæ:
ut, *natura* à *natum*, *momen* à *motum*, *jumen-*
tum

tim à jutum &c. Hæc priorem producant, quia in eorum primitivis prior producitur.

Eadem de causa etiam produc secundam in argumentum & rudimentum à lupialis argutum & erudicum. Item in saluber à salute, in affinitus ab affinis, in valetudo à valere, in mol men à moliri, in verecundus à vereri, in colabra à do atum, & tertiam in redimiculum à redimire.

Contra corripit primam in amabilis, honorabilis &c. Et secundam in conditor & reditus &c. quia eadem in amò, honoro, conditum, reditum brevis est.

[De secunda in sempiternus Grammatici certant, & adhuc sub judice lis est. Cl. Vossius censet, eam produci, cum sit ab æternus. Verum eandem rectius corripit pater ex hoc Præsentis veru; Relegendus olim sempiterno judici. Ratio ab ætymologia allata non stringit: Quandoquidem mutatum non manet idem. Integer componitur ex in &eger, litera vphantia inæta interposita, & tamen Horatio aliisque quæ secunda corripitur. Idem obtinet judicium in æterno tanquam æterno dicto; & in prima verbi jubeo, quasi jus habeo.]

EXCEPTIO I.

Brevis sunt à primitivis longis, dicax à dico, lucerna à luceo, dux ducis à duco, acerbus à acer, sopor à sopio, bubulcus à bubus, coma à como, molestus à moles, sagax à sagio, vadum à vado, fides à (a) fido, odium ab (b) odi, mamilla à mamma, & plura alia, quæ usus docebit.

[a. Cicero aliter etymologizet. Deducit namque fides à fio: Sed omnino, ut prius à vado, ita fides à fido descendit. b. Nisi dicere malis, antiquum præsens odio primam corripuisse; atque exinde odium eandem retinere quantitatem.]

EXCEPTIO II.

Longa sunt à primitivis brevibus, laterna à lateo, lex legis à lego, rex regis à rego, vox vocis à voco, humanus ab homo, sedes à seaco, tegula à tego, litera à (a) litum, secius à scus, nitela à nitet, & alia, quæ usu melius discantur.

[a Pri-

[à Prisciano lib. 1. *litora dicitur quasi legitima, eo quod legendi iter praebeat.*]

EXCEPTIO III.

- * Communia sunt à primitivis longis, pugillus pu-
- * gillaris à pugnis, stabellum à stare, status à stare,
- * victum à vievi.

APPENDIX.

- * Quaedam ad differentiam significationis aut deri-
- * vationis alia atque alia quantitate efferuntur, quo-
- * rum plurima his continentur versibus;

- * Tribula grana terit, tribuli nascuntur in agris.
- * Populus in sylvis, populus reperitur in urbe.
- * Est acer in sylva, equus acer olympia vincit.
- * Tristia futur annus, sed ventrem desicit annus.
- * Dum finit hora, canes: effæto tempore canes.
- * Grandevique canis candescunt tergora canis.
- * Et parere uxorem desit Et parere marino.
- * In sylvis lepores, in verbis quere lepores.
- * Hunc pendere decet, qui furtum pendere debet.
- * Sylva vetus cecidit, ferro quam nemo cecidit.
- * Oblitus est vino, sed non oblitus amoris.
- * Oblitus decoris violat prescripta decoris.
- * Levis adhuc puer est, levis autem sermo puella.
- * Das propago merum, surgit de paire propago.
- * Sæpe rigat malas lacrymis mala femina moestis.
- * Mâlo mihi puerum malo decerpere malum.
- * Carmina scripta dico, cui nunquam nomina dico.
- * Plura refert dominus, servi qua discere refert.

Haecenus regulæ generales: sequuntur jam speciales, quarum alia ad primas & medias, alia ad ultimas syllabas pertinent.

DE PRIMIS ET MEDIIS SYLLABIS.
REGULA SPECIALIS I.

14 Compositio ostendit primæ syllabæ vocis simplicis quantitatem per accentum: Sic, quia dicimus *improbus*, & non *impròbus*, cognoscimus pro in *probus* corripi: item, quia dicitur *impìrus*, & non *imputus*, colligimus, *pu* in *pirus* produci.

EXCEPTIO I.

Breviabis tamen composita, *cognitum* & *agnitum* à *nosum*, *nihilum* à *ne* & *h. lum*, *innuba* & *prenuba* à *nubo*, *dejero* à *pejero* à *juro*, *semisopitus* à *sopio*, *causidicus* & *veridicus* à *dico*.

EXCEPTIO II.

* *Imbecillus* secundam producit, etsi prima in *baculus* corripitur. Itidem participium *ambitus* secundam habet longam contra naturam supinæ, cui se potius conformat nomen *ambitus*, eandem corripiendo.

EXCEPTIO III.

Connubium verò à prima longa verbi *nubo*, secundam habet communem: ut *Virgil*.

Connubio junqam stabili propriamque dicabo
Hectoris Andromache Phyrhin connubia serva?

APPENDIX.

* Servatur etiam (a) plerumque quantitas, quamvis vocales mutantur: Ut, *eligo* à *lego*, *collido* à *lalo*, *exquiro* à *quero*, *obedi* ab *audio*, & sic deinceps.

[a. Hoc enim non ubi vis obtinere vocabula sempiternus, æviterius, integer &c. de quibus paulò antè dictum, & vincunt.]

REGULA II.

17 Præpositionum in compositione aliæ breves sunt, aliæ longæ.

Ab

Ab	]	Abeo	]	
Ad	]	Adeo	]	
In	]	Ineo	]	
Ob	]	Obeo	]	
Per	]	Pereo	]	
Re	>ut<	Redeo	>	Breves sunt.
Sub	]	Subeo	]	
Circum	]	Circumeo	]	
Ante	]	Antefero	]	
Super	j	Superaddo	j	

Breviatur etiam prima in *aperio*, *operio* & *omitto*: *omentum* tamen priorem producit.

[Primum est ex *ab* & *perio*; alterum ex *ob* & *perio*; tertium ex *ob* & *misto* b extruso: ceteroquin prima, quæ nunc corripitur, producenda esset.]

EXCEPTIO.

Refert tamen pro interest *Re* producit: ut *Virgil*.
Neque enim numero comprehendere refert.

- * Interdum etiam *Re* producitur à *P* cœnis, geminan-
- * de consonantem: ut *reppers* pro *referè*, *reppali* pro
- * *repùli*, *rettuli* pro *retuli*, *religio* pro *religio* &c.

[Cum *Re* in *refert* producitur, non à præpositione *ro*, sed à substantivo *res* proficiscitur.]

16

Contra				
A	]	Amitto	]	
E	]	Emitto	]	
De	]	Demitto	]	
Di	>ut<	Dimitto	>	Longæ sunt.
Pro	]	Promitto	]	
Se	]	Sepono	]	
Tra	j	Tiado	j	

EXCEPTIO I.

Di tamen in *dirimo* & *disertus* corripitur, ut *Virgil*.
Ceds

PROSODIÆ.

*Cede Deo, dixitque & pralia voce diremit.
tæcundi calices, quem non fecere disertum.*

*Pro etiam in multis corripitur: ut profugus, profi-
scor, profectus, profectò, procella, profundus, profestus,
profanus, protervus, profari, profiteor, pronepos, pro-
ceptis.*

* Sic apud Græcos plerunque: ut propheta, Propon-
tis, Prometheus: At propola, prologus, prologium pri-
mam producant.

* In quibusdam vero commune est: ut procuro,
* propinquo, propello, profundo, professus, profugio, propago,
* procumbo, precreo. & Græcum prodromus.

[Intellige propago verbum: nam propago nomen signifi-
cans genus primam corripit, notans verò vitæ, eundem
producit.]

APPENDIX.

De

Compositis sine prepositione.

I.

In A.

Si prior pars compositi A vocali terminetur, lon-
gæ est: Ut quare, quatenus, quæcunque, quapropter.

II.

In E.

In E exentia sunt brevis, idque & in prima syl-
laba; ut nefas nefandus, neque, equidem, tredecim tre-
centi: Et in secunda; ut, liquefacio, tepefacio, creme-
facio, mædæfacio, valedico: Et in tertia; ut, hujusce-
modi.

EXCEPTIO.

* Prima autem contra producit in nequis, ne-
* quam, nequaquam, nequæquam, nequando, memet,
* mecum, tecum, secum, sedecim: ut & secunda in vide-
* licet, vensificus.

[Va-

Valedico conjunctum scriptum secundam corripit: *divisim autem verbo dico adjectum, eandem producit: Vt apud Ovid. Sape vale dicto, tursus sum multa locutus. Quamvis caseroquin secunda in vale sit anceps, de quo infra.]*

III.

In I.

In I. terminata etiam corripuntur: ut prima in *bicolor, tricolor, bivism, trivium, siquidem, biceps, triceps: Secundas in omnipotens, candidus, totidem, paritida, artifex, aliger, &c.*

EXCEPTIO I.

Produc autem ea, in quibus I pro genere & casu mutatur: ut, *quidam, quivis, quilibet, candidem, quicunque, qualicunque, unicuique, reipublica.*

Idem masculinum priorem producit. sed idem neutrum eandem corripit: ut, *Per quod quis peccat, per idem punitur & idem.*

EXCEPTIO II.

* I longum etiam habent *ibidem, ubique, ubivis, utrobique, siquis, triceni, tricesimus*: sed in *ubicunque* sequitur quantitatem simplicis *ubi*, id est, corripit & produci potest.

EXCEPTIO III.

* Producent quoque I composita *ex dies merities, biduum, triduum*, sed in (a) *quo idie* est anceps.

[a Errat proinde Emmanuel Alvarus, dum I in *quotidianus* producit.]

EXCEPTIO IV.

* In quibus crasis aut sineope obtinet, pariter I longam censebis: ut, *sicet, scilicet, pridie, postridie, biga, quadriga, nemtrum.*

IV.

In O.

20 In O desinentia in compositione producentur: ut,

ut, quandoque, quodocunque, aliqui, introduco, controversus, utrobique.

EXCEPTIO.

Corripitur tamen in hodie, quoque, quandoquidem, bardocuculus, sacrosanctus.

* Et in Græcis per omicron: ut, Cymothoe, Carco-
*phorus, Argonauta. Quæ verò per omega Græci
*scribunt, & producant: ut, Geometra, Lagopus.

V.

In U.

Quæ in U. terminantur, brevia sunt: ut, *dependi- 21*
us, ducenti, quadrupes.

VI.

In Y.

Ac similiter, quæ apud Græcos terminantur litera *22*
Y: ut, *Polydorus*

REGULA III.

Præterita & supina dissyllaba priorem producant:
ut, *vidi, visum &c.*

¶ Septem præterita *dedi, steti, stiti, bibi, sci-*
di, tuli, (a) fidi
[a. Intellige à findo: nam confidi pro confisus
sum secundam producit.]

Excipe ¶ Item novem supina *datum, ratum, (a)*
citum, rutum, satum, scum, citum, litum,
quitum Et sic composita & derivata, præ-
ter participium (b) *ambitus a um.*

[a. Scilicet à cico: citum enim è cico primam producit. b.
Nam ambitus substantivum secundam corripit e us alibi
dictum.]

APPENDIX I.

A supino *statum* alia priorem producant: ut, *sta-*
turus: alia breviant: ut *status, us, status, a, um*

b

AP:

APPENDIX II.

Cum prima syllaba præteriti gemisatur, eadem & secunda brevis est: ut *coegi, cocini, peper.*

EXCEPTIO.

Excipe *cecidit* à *cado*, *pepedit* à *pedo* & ut & ea, in quibus duæ consonantes sequuntur: ut, *momordi, tenendi.*

[Pro *cecidit* quidam scribunt *cecidit*; sed *perperam*: cum a in *cado* obvium mutetur in I; prior autem syllaba sit ex augmento: ut sit in *sefelli* & aliis. Unde & prima corripitur, *Lucan. lib. 4. Donec venuerunt castra, cecidit.*

APPENDIX III.

* In præteritis & supinis polysyllabis citra geminationem judicatur quantitas primæ syllabæ ex quantitate primæ præsentis. Sic prima in *vocavi* & *vocatum* corripitur: quia prima præsentis in *voco* brevis est: contra *fucavi, fucatum* producitur, quia prima in *fuso* longa est.

EXCEPTIO.

* Excipe *posui, positum* à *pono*, *solutum* à *solvo*, *volui*: *tum* à *volvo*, *genui, genitum* à *gigno*, *posui* à *possum*.

APPENDIX IV.

* Penultima præteriti & supini polysyllaba in *si* & *ti, sui* & *ium* terminata producitur: ut, *divisi, auditus, divisum, auditum*.

EXCEPTIO.

* Excipiuntur supina *itum*, non descendencia à præteritis *ivi*: ut *bibitum, habitum* &c.

REGULA IV.

Quantitas penultima usu est observanda: is enim docet, penultima in *columen, unedo, dabam, dabo* & illis corripit, contra produci eandem in *anticus, possens*.

* Aste penultima, ubi fieri potest, redigenda est ad

*ad penultimam diminutionem: ut *legebamus, legebam,*
 *sermonibus, sermoni &c.

APPENDIX.

Futurum subiectivi in *imus* & *itis* penultimam
 habet communem: Ut *Ovid*

Hac ubi dixeritis, seruet sua dona rogata.

Es maris fontis transferitis aquas.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

REGULA SPECIALIS I.

In e, y, b, d, l, m, r, t, is, us, finita corripuntur 23

EXCIPE I.

Monosyllaba hæc producuntur; *me, te, se, sal, pol, sol,*
nil, par cum compositis: far, lar, nar, ver, cur, fur, glis,
is, sis, vir nomen & verbum: sus, jus, grus, thus, rus, pus,
plus. 24

* Hæc etiam pertinet *Ne prohibendi: Ne autem in-*
 * *terragandi corripitur; Sicut & cæteræ encliticæ*
 * *que vs; & Syllabicæ adjectiones ce, te, pe, in hisce,*
 * *sute, suapte.*

* *Cor corripitur & produci potest: ut Anson, & Ovid.*
 * *Hic ubi conscripsum est, legeret cor si cor haberes.*

* *Mille meum leuibus cor est penetrabile salis.*
 * *Vir quoque anceps est: Ut Ovid & Adarnal.*

* *De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.*
 * *Grandia verba tibi sunt, si vir es, ecce niga.*

1. Longa quadruplicia. 1. Ablativus quin-
 tæ. ut, *die*. Sic etiam aduerbia inde composita,
hodie, pridie, postridie, quondie, quare. Et
 Ablativus *fame*, quia olim fuit quinta.

2. Imperativus secundæ conjugationis
 singularis; ut *dose*. Sed *cave, vide, vale*, sunt
 communia.

3. Aduerbia formata ab Ablativo secun-
 dæ

dæ declinationis; ut, *docte*. Præter *bene* & *male* breviter. Item longa sunt *ferme*, *obè*, *Ferè* etiam rarius corripitur.

4. Græca in *e* per *n*: ut, *musice*, *epitome*.

Hebræa in *L*. quæ scribuntur Græcè per *n*.

3. } porrectacenseto: Ut, *Daniel*, *Michael*, *David*,
L. } *Job*, *Jacob*, & id genus alia pariter producuntur.

Græca in *e* per *n* producuntur, ut *aër*, *ather*,

4. } *character*, *stater*, *crater*, *spinter*, *Iber*. Præter *Leander*,
R. } *Celtiber*, *Pater* & *mater*.

Longa quadruplicia. Dativus & Ablativus plurales: ut *musis*, *nobis*. Sic *quis* & *quæis*, *omnis* & *omneis*, *tris* & *treis*.

2. Nomina tertiæ declinationis, quorum Genitivus penultimam producit: ut, *Samnis*,

5. } *Quiris*. Et quæ Græcè per *eis* scribuntur: ut,
L. } *Simois*, *Pyrois*.

3. Secunda persona singularis quartæ Conjugationis: ut, *audis*.

4. *Velis*, *malis*, *nolis*, *possis* *quamvis*, *quovis*. Nec abluere videntur *faxis*, *ansis*.

At secundæ personæ futuri subjunctivi sunt communes, cuiuscunque etiam sint conjugationis, ut *Ovid.* & *Juvenal.*

Credula si fueris, alia tua gaudia carpent.

Accipit Endromiden, si dixeris astuo, sudat.

* *Ignis* & *sanguis* etiam ultimam habent commu-

*nem. Sic enim *Horatius* & *Tibul.* longam ponunt.

* *Uret Achaicus ignis Iliacas domos.*

* *Quicquid agis, sanguis est tamen iste tuus.*

* *Idem* *Horatius* alibi brevem facit, ut & *Virgil.*

* *Impositam celer ignis Aetnam.*

* *Sanguis hebet, frigentq; effæta in corpore vires.*

¶ Longa duplicia. 1. Fœminea per U longum
 crescentia: ut, *virtus, salus*. Et quorum Geni-
 tivus definit in *antis*: ut, *Cerasus, opus, Ama-*

6. *shus*. Item à *æ* composita: ut, *Oedipus, Me-*
 Us & *lampus*: præter *polypus* breve.

2. Genitivus singularis, & casus plurales
 quartæ declinationis in *us* ut *fructus*: cum qui-
 bus simul incidit Nominativus in sacro sancto
 nomine JESUS.

* *Palus, paludis* anceps est: ut *Virg. & Horat.*

* *Coccyi tarda que palus innabilis unda.*

* *Regis opus sterilisque dei palus, apæ que remis.*

REGULA II.

In a, i, u, n, c, as, es, os, finita producentur. 25

EXCIPE I. Ab

¶ Brevia duplicia: 1. Nominativi, Accusati- 26
 vi & Vocativi in a: ut *musæ, scammæ*. Præter

A. Vocativos Græcos: ut *Enna*.

2. *Ita, quia, cja, postea, & puta* pro *videlicet*.
Frustra ultimam facit communem: ut *Martial.*
 & *Virgil.*

Ærumne cumulus, quod nudum & frustra roganters.
Ne quid in expertum frustra moriura relinquant.

2. { 1. *Nisi & quasi* corripuntur.
 1. { 2. Breves etiam sunt Dativi & Vocativi
 Græci: ut *Palladi, Pari, Amarylli*.

Sed *mibi, sibi, sibi, & cui* dissyllabum. Item *ubi &*
ibi ultimam habent communem.

¶ Brevia quadruplicia. 1. In *en inis* corripun-
 tur: ut, *nomen naminis*.

2. *Forsan, forsitan, tamen, viden, nostin*, per
 apostrophum præter *um*.

3. Item apocopen passa syllabæ *de*: ut *dein,*

b 3

exiii,

- lexin, proin. Quibus adde monosyllaba an, in:
 3. sed produc en, nan, quin, sin &c.
- N. * 4. Græca in on per omicron: ut *Ilion, Pylon,*
 * tomus Accusativi in N. quorum Nomina-
 * tivus est brevis: ut, *Majan, Alexin.* Et Dativi
 * plures in in: ut *Arcasin.*
4. Nec & donec brevia: *fac & hic* pronomen
 C. communia.
5. Brevia duplicia. 1. Græca in as, ados: ut, *Ilías,*
Ilíados. Quibus adde Latinum *anas.*
- As 2. Accusativi plures tertiæ declinationis;
 Cratér-as, Heró-as.
3. Brevia triplicia, 1. in es tertiæ declinationis,
 quorum penultima Genitivi crescentis brevis
 est: ut, *miles, seges.* Præter *aries, paries, abies,*
Ceres & pes cum compositis, *longa.* Excepto uni-
 6. co *præps.*
- Es 2. *Es à sum* (non *es ab edo*) cum compositis:
 ut, *potes, ades.* Quibus adde *penes.*
3. Neutra Græca singularia in es: ut *cacië-*
thes Et Græci nominativi plures in es: Ut
Thraees, Aræades.
4. Brevia duplicia, 1. *os ossis:* ut, *Devoras os oris,*
 7. *quicquid lucratur os ossis.*
- Os 2. Sic compositum *exes:* ut & *compos & impos.*
3. Græca in os per omicron: ut, *chaos, Pal-*
lados.

REGULA III.

27 In O finita communia sunt: ut, *sermo, porto.*

EXCEPTIO I.

Dativi & Ablativi in O producuntur: ut, *docto, scam-*
 28 *no.* Ut & adverbia in eë orta: ut, *tantiò, quantiò, falsè,*
verisò, certò, eo, idèò, verò, &c. Præter *serò* anceps.

EX-

EXCEPTIO II.

Monosyllaba longa sunt, *do, fo, fe, no, ò, prò*. Item
Græca in o per ω: ut, *Echo, Sappho*, Et Latinum ergo
pro causa.

EXCEPTIO III.

Rectius corripuntur, *dno, scio, nesciò, modo, quo-
modo, dummodo, sedò* pro *dic, citò, illico, imò*.

APPENDIX.

Gerundia Virgilius producit: sed aliis non rarò
corripuntur: ut, *portando, amando*.

DE EXEMPLIS.

*Cætera, chare puer, resicis que regula forsan,
Lectio librorum suggeret alma tibi.*

DE PEDIBUS.

- * Vel sum composituro aut dijudicaturò opus est
* pedum atque locorum imprimis notitiâ.
* Est autem pes pars versus legitimo atque certo
* syllabarum numero ac ordine definita.

Pes constat vel ex duabus, vel ex tribus, vel ex
quatuor syllabis.

[Vocabulum pes ad antem poëticam translatum videtur à
saltatione; ubi in pedibus tollendis mora ac celeritas spes
estatur. Alii censent, ita vocari translatione ab animalibus
sumptâ: quia, quemadmodum animal, ita & versus pe-
dibus incedere videtur, Pedes quinque syllabarum, non
dantur, præter dochimum (seu ut rectius dochmium)
ex brevi, duabus longis, brevi, longa: ut reipublicæ. Qui
Oratoria compositioni maximè appositus est; atque hinc
Ciceroni, Oratorum faciliè Principi, teste Fabio lib. 9. c. 4.
non rarò usurpatus.]

PEDES DUARUM SYLLABARUM.

1. Spondæus [a]	} con- stat ex	} duabus longis -- <i>Clemens.</i> duabus brevibus -- <i>Pius.</i> longâ & brevi -- <i>Magnus.</i> brevi & longâ -- <i>Amans.</i>	92
2. Pyrrhichius [b]			
3. Choræus [c]			
4. Jambus [d]			

- [a Molossus, aliter τετράχρηστος, dictus à Molossis, gen-
te Epiroticâ, quæ, teste Isidoro, eo pede delecta-
batur.
- b. Tribrachys, ex tribus syllabâs brevibus, βρεττὸς bre-
vis. Dicitur ἔ βρεττὸς οὐδ' αὖτε.
- c. Dactylus, quasi pes digitalis. Δάκτυλος enim Græcis
digitum sonat. Ita nuncupatur, quia digitum, ex
parte longa ἔ duabus brevioribus constantem, ada-
quat.
- d. Anapestus, ab ἀναπέω repercutio, quod sono con-
stratio Dactylum quasi repercutiui: Unde ἔ anapa-
stus à quibusdam nominatur.
- e. Bacchius à Baccho nomen nactus, quod in hymnis
dithyrambicis, qui in Bacchi honorem canebatur,
esse frequentissimus.
- f. Antibacchius, ex ἀντι ἔ βάνχης, quasi Bacchio
oppositus. Hephæstioni nominatur Palimbac-
chius.
- g. Amphimacer ex ἀμφὶ utrinque ἔ μακρὸς longus,
quasi pes ab utraque parte longus, inclusa medio syl-
laba brevi. Quintiliano dicitur Creticus, quia a-
pud Cretenses erat frequentissimus.
- h. Amphibrachys est pes superiori oppositus, ex ἀμφὶ
utrinque ἔ βρεττὸς brevis.]

PEDES QUATTUOR SYLLABARUM.

Vulgo compositi diſti.

Dispondeus	[a]	2. spondeis	--- Landaverianus.
Procedemanticus	[b]	2. pyrrhicis	0000 Homisibus.
Dichoreus	[c]	2. choreis	-0-0 Dimicite.
Dijambus	[d]	2. jambis	0-0-0 Peruntias.
Choribus	[e]	chor. & jamb.	-00- Omnipotent.
Antipastus	[f]	jamb. & chor.	0-0-0 Amatore.
Jonicus à majore	[g]	spond. & pyrr.	-00-0 Castabimms.
Jonicus à minore	[h]	pyrrhich & spond.	00-- Coluerunt.
Paon 1.	[i]	chor. & pyrr.	-000 Aspiciet.
Paon 2.	[k]	jamb. & pyrr.	0-00 Colonia.
Paon 3.	[l]	pyrr. & chor.	0-0-0 Moriamus?
Paon 4.	[m]	pyrr. & jamb.	000- Celeritas.
Epitritius 1.	[n]	jamb. & spondeo	0--- Repugnantes.
Epitritius 2.	[o]	choro & spondeo	-0-- Cantilenas.
Epitritius 3.	[p]	spondeo & jamb.	--0- Clamaveras.
Epitritius 4.	[q]	spondeo & choro	---0 Repugnabantis.

constat ex

[a] Quasi

- [a. Quasi geminatus spondeus.
 b. Quidam volunt, ex eo dici, quod praeconi solet in Minerva sacrificus, à $\alpha\pi\alpha\lambda\lambda\acute{o}\nu\epsilon\upsilon\alpha$ praeire verbis seu cantu, Scaliger. l. 2. Poët. c. 4. censet ab horatiano nautico, qui Græcis $\alpha\lambda\lambda\epsilon\upsilon\pi\omega\delta$ nominatur, dictum esse.
 c. Quasi geminatus choreus.
 d. Eodem sensu dicitur dijambus ex $\delta\iota\varsigma$ & $\iota\alpha\mu\beta\omicron\varsigma$.
 e. Quasi choreus cum jambis.
 f. $\delta\iota\omega$ $\delta\alpha\tau\tau\iota\omega\alpha\delta\epsilon\upsilon$ quod est, in contrarium trahi. Etenim à brevi in longam trahitur, & vicissim.
 g. Sic dicitur, quod genus Ionica eo sapius fuerit usa.
 h. Prior dicitur a maiore, ob majorem entii quantitatem: Posterior à minore, quia incipit à duabus brevibus, adeoque à minore quantitate.
 i. Dicitur etiam à Cicerone Pean, quod peani hymno inprimis conveniret. Est pes epiritio contrarius. Sicut enim in epiritio tres longa sunt cum una brevi: Ita hic, ordinatim verso, una longa est cum tribus brevibus.
 k. Peon secundus sortitur nomen a secunda syll, longa, uti primus à prima.
 l. Tertius à tertia.
 m. Quartus à quarta.
 n. $\epsilon\pi\iota\tau\epsilon\tau\omicron$ componitur ex $\epsilon\pi\omega$ super & $\tau\epsilon\tau\iota\omega$ tertius, quas syllaba brevis tribus longis superaddita. Primi, secundi, tertii & quarti nomina descendunt a sede, quam obinet syllaba brevis.]

DE VERSU.

Versus est pedum certo numero dispositorum castigata connexio. 33

[Versus dicitur à verto, vel, quod vocabula diu vertenda sint, & mox huc, mox illuc conjuncta (dicente Horatio; Sæpe sylulum vertas:) antequam versus exinde redeat; vel, quod oculi ab unius tractus lectione vertuntur ad tractum sequentem. Græcis nuncupatur $\epsilon\iota\chi\omega$, à $\epsilon\iota\chi\omega$ eo, vado: unde $\eta\mu\iota\sigma\iota\chi\omega\varsigma$ dimidius versus.]

In versa universim tria observanda occurrunt: 34

1. Cæsura. 2. Depositió. 3. Dimensio.

De Cæsura.

(a) Cæsura est pedum in medio sectio; ita ut 35
 parte

pars eorum ad præcedentem, pars ad sequentem dictionem pertineat.

Species cæsurae sunt quatuor; quarum prima obtinet post primum pedem, & dicitur (b) *triemimeris*. Secunda post secundum, & vocatur (c) *Penthemimeris*. Tertia post tertium, & nominatur (d) *hephemimeris*. Quarta post quartum, & nuncupatur (e) *enemimeris*.

* Universæ cæsurae exhibentur hoc versu.

* *Ille latius niveam molli fuliis hyacintho.*

Si pedes, maximè carminis heroici, è singulis verbis consent, adeoque omni cæsura careant, ineptum censeo versum: ut

Aurea scribis carmina, fuli, maxime vatum.

* Quo tamen pedum more carmen Anapæsticum

* maximè ornatur: ut

* *Noctem quoties summovet Eos,*

* *Regem toties credite nasci.*

Cæsura tanta est vis, ut ejus beneficio brevis syllaba sæpe producat, in primis post pedem secundum & tertium: ut

Nam tibi Thymbre, caput Evandrius abstulit ensis.
Dona dehinc auro gravia, sectoque elephanto.

[a] Cæsura à cædo. Græcis τὸ μὴ ἔκτομα. b. Græce τριμμερὴς αὐτὸ τετραμμερὴς, ex τρις τρις ἔκτομα, quasi semiterrenaria ex ἔκτομα (extra compositionem, ἔκτομα, dimidius) ἔκτομα pars. c. Semiquinaria, ex πέντε quinque ex ἑπταμμερὴς d. Semiseptenaria, ex ἑπτὰ septem ἑπταμμερὴς. e. Seminonaria, ex ἑνὴν novem ἑπταμμερὴς. Subauditur semper τὸ μὴ, sectio, cæsura. Triemimeris itaque est tertius dimidius pes, id est tertia pars pedis, constituens cæsuram: quod ut dextrè intelligatur, notandum, Græcis Grammaticis eam dici tertiam pedis partem, quæ nobis est quarta E. G. Nox tenebras profert, Phœbus fugacinde tenebras. Hic nos diceremus, Nox tene esse integrum pedem, ἑπταμμερὴς

constituere cesuram; sed illi numerant potius partes pedis, & quidem perquam intricatè, ut dicere cogamur. Noxte esse primam partem pedis; nec secundam, & bras tertiam, qua facit cesuram. Et sic in reliquis quoque.]

De Depositione.

Depositiō est dimensionis terminatio, quæ versus abundantiam & defectum innuit.

Ex hac versus est vel

Acatalecticus, (a) cui nihil aut superest, aut deest: ut,

Veni Creator Spiritus.

Catalecticus, (b) cui in fine syllaba deest: ut

Fili colas Jehovam.

Brachycatalecticus, (c) cui in fine pes deest: ut

Sancti Deo grati.

Hypercatalecticus, (d) in quo una, aut duæ syllabæ redundant: ut

Sancti Deo gratissimi sunt.

Item,

Sancti Deo certissime placent.

[a. Ex a. priv. & καταληκτὸς ἢ καταλήγω desino; Sonat indefinens, hic autem idem, quod perfectus. b. καταληκτικὸν μέτρον, propriè carmen desinens, hic autem est idem quod semimutilum; Pendulum à Trapezuntio dicitur. c. ex βραχύς brevis & κατὰληκτικός, q. breviter finiens, sed hic est idem, quod pede decurtatum. d. Ex ὑπὲρ & καταληκτικός, quasi super desinens. Hic autem redundans una unius aut duarum syllabarum notas. Dicitur etiam alias ὑπερμέτρον, id est, mensuram excedens. Sed de hoc in sequentibus.]

De Dimensione, sive Scausione.

Scausio [†] est versus in suos pedes distinctio.

96

[† Ita dimensio syllabarum nuncupatur, translatione à scalarum gradibus, quæ cum ascendimus, pedes vicissim nunc attollimus, nunc ponimus.]

Ratione hujus observandæ sunt sequentes figuræ, quæ

quæ ordinariam scansionis modum quandoque turbant.

97 Hæ autem sunt vel *redundantia*, vel *defectus*, vel *commutationis*.

Redundantia.

98 *Figure redundantiæ* sunt quatuor: *Prosthesis*, *epenthesis*, *paragoge* & *diarexis*.

99 *Prosthesis* [†] est literæ aut syllabæ ad principiam dictionis adjectio: ut, *gnatus* pro *natus*, *resul* pro *tuli*.

[† *αὐτοδραστὴ* à *αὐτοδραστη* appono, ex *αὐτός* ad *ἑ* *τιθῆμι* pono. Rectius diceretur *prosthesis* præpositio, quia citam in medio aliquid apponitur: ubi proinde est *prosthesis*; sed non *prothesis*.]

100 *Epenthesis* [†] est literæ aut syllabæ ad medium dictionis adjectio: ut, *religio* pro *religio*, *navisa* pro *navita*, *aliviam* pro *alivum*.

[† *ἐπιθεσις* à *ἐπιτίθημι* interpono, *Comp.* ex *ἰσθί*, *ὦ* & *τίθημι* pono.]

101 *Paragoge* [†] est literæ aut syllabæ ad finem dictionis adjectio: ut *dicier*, pro *dici*, *audier* pro *audiri*.

[† *παρογοὴ* adductio, *διδί* & *παρογοῦν* adducere; ex *παρογοῦν* & *ἀγω* duco.]

102 *Diarexis* [†] est unius syllabæ in duas distractio: ut, *dissolventa* pro *dissolvenda*, *syllva* pro *syllva*.

[† *διαρῆσις* divisio, *διδί* & *διαρῆσιν* dividere, ex *δι* & *ῆσις* capio: Vocatur alias *Ἀλλυσις* dissolutio, *διδί* & *διαλύειν*, ex *δι* & *λύω* solvo.]

Defectus.

103 *Figure defectus* sunt sex: *Aphæresis*, *syncope*, *apocope*, *synalæphe*: *ecthlypsis*, *synæresis*, quæ & *synæphonesis*, *crasis* & *epi-synalæphe* ab aliis dicitur.

104 *Aphæresis* [†] est literæ aut syllabæ à principio dictionis ablatio: ut, *mitro*, pro *omitto*, *pone meum* pro *depono*, *conia* pro *ciconia*.

[† *ἀφαίρεσις*.

[† ἀφαιρέσις δὲ τῶν ἀφαιρέσεων auferre; ex δὲ τῶν ἀφαιρέσεων capio.]
 Syncope [ ] est si eia aut syllabæ e medio dictio-
 nis rejectio: ut *impleſsem* pro *implevissem*, *repositum*
 pro *repositum*; dixi pro *dixisti*.

[† Συγκοπή δὲ τῶν συγκόπταιν concidere; ex οὐδὲ τῶν κόπταιν scindo.]

Apocope [†] est litteræ aut syllabæ a fine dictionis
 ablatio: ut, *parce mihi*, pro *parce mihi*, *noſtin* pro *noſtine*.

[† ἀποκοπή abscissio, δὲ τῶν ἀποκόπταιν abscindere. Comp. ex
 δὲ τῶν κόπταιν scindo.]

Synalcephe [†] est duarum vocalium aut diph-
 thongorum in unam syllabam coalescentia: ut in hoc
 Maronis;

Cantauer omnes, inientiqu' ora tenebant.

[† Συνωλοπιή Latine collisionem, proprie eunctionem notat,
 ex οὐδὲ τῶν ἀλω φωνάω uerbo. Metaphera deducta ab unguen-
 tis cum superueniente alio unguento, qua prius inuncta
 erant, delentur.]

* Non autem dantur in eodem carmine; sed et-
 * iam in diuersis locis cum habet: Sic enim Virgil. Ge-
 * org. 3.

Orone adco genus in terris hominumque ferarumq;

* *Et genus aquorum* - - -
O, heu, ab, prob, io, uah, heu & similes interjectio-
nes integræ manent, licet vocalis aut diphthongus se-
quatur.

* Interdum tamen synalcephe à poetis negligitur,
 * maxime si vocalis longa sit: ut Virgil.

* *Es succus petori & laos subducitur agnis.*

* *Posthabita coluisse samo. Hic illius arma.*

Æthlipsis [†] est, cum littera M unâ cum vocali,
 ob sequentem vocalem eliditur: ut Pers.

O curas hominum, ô quantum est in rebus inane.

[† ἠθλιψίς expressio, elisio, ab ἠθλιψία extundo, elido.
 Comp. ex οὐδὲ τῶν ἠθλιψία προέβ.]

* Quod

37

46

47

48

49

50

51

32

52

Quod etiam in diversis carminibus locum habet:

ut Virgil.

* Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem.

* Et foliis undam

[Versus illi, in quorum syllaba extrema synaloephe aut ecchlo-
psis occurrit, dicuntur hypermetri, h. e. mensuram exce-
dentes; ut paulo ante monitum.]

* Prisci literam M. etiam corripiebant: ut Ennius.

* Insignita ferè tum millia milium octo.

* Contra verò s per ecchlopsiā eliderant: ut Lucret.

Usque adeo largos haustus de fontibus magnis

53

Synaresis [†] est duarum vocalium in unam con-
tractio: ut Virgil.

Seu lento fuerint alvearia vimine texta.

[† Synaresis contractio, dicitur & corruptio. Comp ex ordi &
capto capio. Alias dicitur συναρσῆσις exclamatio simul
facta, dicitur & συναρσῆσις, ex ἐκ & ἀρσῆσις clamare. (Alii
tamen synaresin in eo à synephepsi differre volunt, quod in
illa dua vocales maneat; sed in diphthongum coalescant;)
in hac verò earum altera in pronuntiatione absorbetur;)
Vulgò ἀρσῆσις appellatur, id est, mixtio, à ἀρσῆσις: misceo.
Victorino etiam episynaloephe vocatur: cuius nominis
ratio patet ex iis, quæ supra de synaloephe diximus.]

Commutatio.

54

Figuræ commutatio is sunt quinque: Tmesis, an-
tithesis, metathesis, systola & diastole.

55

Tmesis [†] est, cum vocabulum in partes secatur,
hisque aliud interponitur: ut unique cornis pro uni-
cornis, septem subjecta trioni pro septentrioni.

[† Tmesis sectio, dicitur & τμήσις vel τμήσις secare.]

56

Antithesis [†] est positio literæ pro literâ: ut, fa-
ciendum pro faciendum, illi pro illi.

[† Antithesis oppositio, ex ἀντι & τίθημι pono.]

57

Metathesis [†] est transpositio literæ vel syllabæ:
ut, pistris pro pristis, Evandre pro Evander.

[† Me-

[† Μετάθεσις à μετατίθημι transpono, ex μὲν ἔτιθημι pono.]

Systole [†] est correptio syllabæ longæ: ut, *ste-* 58
terunt pro steterunt, eulerunt pro eulerunt.

[† Συζωλή, δὲ δὲ ἔσυσζωμαι, quod est contrahere, corripere,
 ex οὐδὲ ἔσίζωμι mittere.]

Diastole [†] est productio syllabæ brevīs: ut, 59
Virgil. & Ovid.

Aique hinc Priamidem laniasum corpore cōto.

Quo slypeo, gladioque, Macedoniâque sarissâ.

Conspicuis.

[† Διαστολή, δὲ δὲ ἔδιαστέλλω producerē. Alias vocatur ἐκτε-
 σις extensio, δὲ δὲ ἔκτελλω extendere. Haec figura in pri-
 mis locum habet in carmine heroico, concurrentibus tribus
 brevibus: ut in Priamides & Macedonia. Per eandem
 etiam prima in Diana quandoque producitur: ut, Exerces
 Diana choros.]

Præcipue continentur versiculis istis.

Prosthesis apponit capiti, sed Aphæresis aufert,

Syncopa de mediō tollit, sed Epenthesis addit,

Abstrahit Apocope fini, sed dat Paragoge.

Constringit Crasis, distracta Diæresis effert,

Vocalem tollit semper synalæpha priorē.

Mperit Eclipsis, quod præci corripuerunt,

Systola corripuit, produxit at Ectasis olim.

De usitatoribus carminum generibus.

Usitata genera carminum sunt quatuordecim. 60

[Carmen & versus differunt, ut totum & pars: Carmen (di-
 ctum à cano, quasi canimen) notat totum, seu illud epi-
 gramma, seu ecloga, seu oda, fuerit: Versus autem (à ver-
 tendo dictus, de quo supra.) carminis pars est.]

*Adonium, Archilochium, Hexametrum, Pen-
 tametrum, Jambicum, Sapphicum, Phalæclum,
 Asclepiadeum, Glyconium, Alcaicum, Trochal-
 cum, Anacreonticum, Scazonticum, Anapæsticum.* 61

DE CARMINE ADONIO.

Adonium [†] constat dactylo & spondeo. Ut

-uu | -- } Ultima communis cujusque est syllaba
-u } Versus.

Gloria mundi

Cuncta peribit.

[† Nomen sortitur ab Adone, Cyprii Regis filio; cujus in Ibra-
nis, teste Boethio, olim fuit adhibitum.]

DE ARCHILOCHIO.

Archilochium [†] constat duobus dactylis &
syllaba remanente. Ut

-uu		-uu		-
Laudibus		Isai		des
Extulit		eximi		is
Nocte di		eque De		um.

[† Ita vocatur ab Archilocho, Poeta quodam eruditionis fa-
ma celebratissimo: cum autem sint varia carminum ge-
nera, quibus nomen ab Archilocho attribuitur, distinctius
à Servio in Centimetro dactylicum dimetrum hyper-
metrum nuncupatur.]

DE HEXAMETRO.

Hexametrum [†] sex pedibus constat, quorum
quintus dactylus est, sextus spondens: reliqui pro-
miscuè sunt dactyli vel spondei. Ut

-uu		-uu		-uu		--		-uu		--
-uu		--		--		--		-uu		--
--		-uu		--		-uu		-uu		--
Discite		justitiam		ammoni		si non		semnere		divos.
Nulla sa		ius bel		lo, pa		cem te		poscimus		omnes.
Urbs an		signatu		is mul		tos domi		nata per		annos.

[† *ἑξαμετρον* ex ἑξ sex aut ἑξᾶς ἄδελφος numerus senarius &
ἡρῶν mensura. Dicitur alias Heroicum; quòd eo gesta
Heroum cani soleant.]

Nonnunquam autem in quinto loco spondeus
poni-

ponitur, præeunte ferè dactylo : cujusmodi versus
spondæicus [†] vulgò audit. Ut

Clara Deum soboles, magnum Jovis incrementum.

[† Ita quidem vulgò nuncupatur ; sed non satis accuratè :
cum Græcè dicatur σποδæικός à σποδῆσι.

DE PENTAMETRO.

Pentametrum [†] constat quinque pedibus,
quorum duo primi promiscuè sunt dactyli vel
spondei, cum syllaba residuâ & cæteri perpetuò sunt
dactyli, remanente rursus syllaba, quæ cum media
residua quintum efficit pedem. Ut

-uu	-uu	-	-uu	-uu	u
--	--		-uu	-uu	-
<i>Vulgus a</i>	<i>miciti</i>	<i>as</i>	<i>utili</i>	<i>tate pro</i>	<i>bat.</i>

[† Πεντάμετρον ex πέντε quinque (in compositis dicitur πέντε) & μέτρον mensurâ ; quasi quinque mensuras habens.]

Versus pentameter hexametro subjunctus carmen
elegiacum [†] constituit. Ut

Omnia sunt hominum tenui pendente filo,

Et subito casu, quæ valere, ruunt.

[† Deducunt vulgò ἀπὸ τῆς ἐλέγειν, quæ stentium vox est. ἔλεος
notat lamentationem. Atque ita hoc carmen nuncu-
patur, quia olim lamentationi funebri adhibebatur.]

Horatius hexametro etiam quandoque subjungit
tetrametrum, quod constat quatuor postremis he-
xametripedibus. Ut

Quid tibi vis, mulier, nigris dignissima barbis?

Munera cur mihi, quidve sabellas

Mittis? - - - - -

Opera semper danda, ut unumquodque disti-
chon [†] sententiam absolvat ; aut saltem in colo
desinat. Si enim commatis ejusdem vox una ad
præcedens, altera ad sequens distichon spectet, elegia
minus elegans censetur.

[Ταίσιον, q. duobus versibus constans, ex dis & six^o versibus à six^o eo.]

DE JAMBICO.

Carmen jambicum duplex est: Dimetrum & trimetrum, quod & senarium dicitur.

Dimetrum constat quatuor pedibus: paribus locis jambum; imparibus autem jambum, spondeum, dactylum, anapestum & tribrachin recipit. Ut

v-		v-		v-		v-
--				--		vv
-vv				-vv		
vv-				vv-		
vvv				vvv		
Veni		crea		tor spi		ritus.

Optimum est, quod ex metris constat jambis. Ut
Deo placere pergio.

In secunda regione etiam quandoque tribrachin recipit. Ut *Horat.*

Videre properantes domum.

Trimetrum constat sex pedibus: prima, tertia & quinta regione jambum, spondeum, dactylum, anapestum & tribrachin admittit; ceteris autem plerumque solum jambum. Ut

v-		v-		v-		v-		v-		v-
--				--		--		--		vv
-vv				-vv		-vv		-vv		
vv-				vv-		vv-		vv-		
vvv				vvv		vvv		vvv		

Quid ob sera nis an ribus fundis preces.

Quod, si ex metris constet jambis, jambicum primum nuncupatur. Ut *Horat.*

Beatus ille, qui procul negotiis.

In secundâ regione iridem quandoque adhibetur
tribrachys. Ut

Has inter epulas, ut iuvas pastas oves.

Dimetrum trimetro non sine elegantia subnectitur. Ut Horat.

Omnem relegit Idibus pecuniam:

Quærit Kalendis ponere.

[*Τριμετρον ex τρις ter & μέτρον mensura. Dicitur trimetrum, quia id Græci metuntur per διποδίας, id est, per tres pedes multiplicatos. Vt contra διμετρον ex δις bis & μέτρον, quoddam duas habeat διποδίας, id est, duplicatos pedes.*]

DE SAPPHICO.

Sapphicum [†] constat quinque pedibus, choreo, spondeo, dactylo cum isquentibus duobus choreis, & subiecto post ternos versus Adonio. Ut Horat.

-u	--	-uu	-u	-u
-u	--	-uu	-u	-u
-u	--	-uu	-u	-u
			-uu	--
Inte	ger vi	ra scele	risque	purus,
Non e	ges Man	ri jacu	lis, nea	arcu,
Nec ve	nna,	ris gravi	dâ sa	gicis,
			Euse, pha	retrâ.

[† Huius carmini nomen dedit Sappho, poetria Lesbica, ejusdem inventrix.]

DE PHALÆCIO.

Phalæcium [†] quinque pedes admittit, spondeum, dactylum & tres choreos. Ut Marcial.

--	-uu	-u	-u	-u
Terra	rum Dea	genti	umque	Roma,
Qui par	est nihil,	& nō	hil se	quidam,

[† Nomen accepit à Phalaco inventore. Alis dicitur Phaleucium; sed non satis accuratè: cum Græcis sit Φάλακκος; unde adjectivum φαλακκίον, non φαλευκίον.]

Transpositione dictionum Phalæcius versus in Sapphicum commutatur; & vicissim. Ut
Roma terrarum Dea gentiumque,
Cui nihil par est, nihil & secundum.

DE ASCLEPIADEO.

Asclepiadem [†] recipit spondeum, duos choriambos & jambum. Ut *Horat.*

-- | -uu- | -uu- | uu-
 | | | |
 | | | |
Mace | nas atavis | edite re | gibus.

[† Ασκληπιάδης Poeta huic carmini nomen dedit, Possensus etiam id metiri spondeo, dactylo, caesura, dactylis duobus, in hunc modum.

-- | -uu | - | -uu | -uu
 | | | | |
 | | | | |
Mace | nas ata | vis | edite | regibus.
Fit ex eo pentametrum, addendo syllabam.]

DE GLYCONIO.

Glyconium [†] constat tribus pedibus; spondeo & duobus dactylis. Ut *Senec.*

-- | -uu | -uu
 | | |
 | | |
Tandem | regia | nobilis.

[† Vocatur ita à Glycone poetâ, quem invenisse illud tradunt.]

Alcaicum [†] habet quinque regiones; prima recipit spondeum vel jambum, secunda jambum solum, tertia syllabam longam, quarta & quinta dactylos. Ut

-- { u- { - { -uu { -uu
 u- { u- { - { -uu { -uu
Vides { ut al { tã { stet nive { candidum

Præmissis duobus Alcaicis subjeti tertio loco so-
 ler

Iet jambicum dimetrum hypercatalecticum, constans prima sede jambo vel spondeo, secunda jambo, tertia spondeo, quarta jambo cum syllaba longa.

Quarto loco subjungitur Alcmanium, habens duos dactylos cum totidem trochæis. Ut Horat.

	v -	-	- v v	- v v	
- -	v -	-	- v v	- v v	
	- -	v -	- -	v -	-
		- v v	- v v	- v	- v
Est us Arbe	viro sta sul	vir cis:	latius hic gene	ordinet rosior	
	Descen	das in campum		peti	tor:
		Moribus hic meli		orque	famâ.

[† Appellatur ita ab Alceo inventore.]

DE TROCHAÏCO.

Trochaicum carmen omnibus locis recipit trochæum; & imparibus quidem perpetuò: paribus autem eisdem admittit pedes, quos jambicum in imparibus, præter jambum, quem ubivis respuit: uti & jambicus versus trochæum.

Usitatissima hujus carminis forma est octonaria, catalectica. Ut

- v	- -	- v	- -	- v	- -	- v	-
			- v				
Consu- Solu-	les si aut rex	unt quot aut po	annis eta	Et no nonquet	vi pro anni	consu- nasci	les: tur.

[Si de trochaico primum sesqui pedem auferas, habebis jambicum trimetrum: ut in exemplo allato priori, si consules auferas; in posteriori si solus aut tollas. Contra si jambico trimetro pramisses creticum, habebis trochaicum. Sic ex Horassiano isto trimetro. Suis & ipsa Roma vitibus ruit, pramittendo præpotens, exurgit versus trochaicus.]

DE ANACREONTEO.

Anacreonteum [†] constat tribus pedibus, quorum primus est jambus vel spondeus; secundus & tertius merijambi, remanente syllaba. Ut

v -	v -	v -	-
--	--	--	v
Sax est	quie	te dul	ci
Fessum	fove	re cor	pia.

[† Ita dictum ab Anacreonte lyrico.]

DE SCAZONTICO.

Carmen Scazonticum [†] hisdem pedibus gaudet, quibus jambicum trimetrum, excepto loco quinto, quo semper jambum, & sexto, quo spondeum recipit. Ut *Martiali*.

--	v -	--	v -	v -	--
Extrem	poral	is fa	Eus est	meas	Rhesor.

[† Σκαζων claudicans, ἀσκαζων claudico. Ita dicitur ob tardum pedis ultimi (qui est spondeus loco jambi) incessum.]

DE ANAPÆSTICO.

Anapæsticum [†] ita nuncupatur, quia ubique admittit anapæstum.

Interim loco anapæsti licet etiam adhibere dactylum vel spondeum.

Ita tamen, ut secunda & quarta regione absit dactylus.

Cum autem varia apud Poetas anapæstici genera occurrant, primas sibi vindicat Aristophantum, quod quatuor recipit pedes. Ut

--	vv -	-vv	--
Noctem	quoties	summovei	Eos,
Regem	soties	er-dite	nasci.

Interdum tamen nullus occurrit anapaestus. Ue
Senec.

Tertia misa buccina signum,

[Est & anapaesticum Partheniacum, quod prima regione res-
cipit spondeum vel anapaestum; hinc geminum anapaestum
cum syllaba longa.]

APPENDIX.

De Carmine Leonino.

Carmen Leoninum est [†] quod servatis Poëta-
rum legibus, in rhythmicam [†] consonantiam ter-
minatur. Ue Ovid.

Si Troja fatis aliquid restare putatis.

[† Nuncupatur ita, vel quod instar cauda Leonis reflectatur,
vel à Leonio, Canonico Benedictino Parisiensi, qui hoc car-
minis genus non quidem invenit, sed tamen in primis fra-
quentavit.]

[† Græcè πύλῳς consonantia. Propriè æqualis fluxus
aqua δὲ & πύλῳς fluere.]

Cum autem hoc carmen rarissimè apud Poëtas
principes occurrat, rariùs etiam ab illis, qui ipsorum
ductu carminis ornatui studere intendunt,
adhibendum est.

*Gloria sit Patri! Nato sit Gloria! Sancta
Gloria Spiritui! Triadi sit gloria Sancta,*

F I N I S.

304

190

1141

304

200

104

304
190

1141

[Large, stylized cursive signature]

[Faint, illegible handwritten text]

[Large, stylized red scribble]

[Red scribble]

304
221

1 Der Hommel
2 Pucher

3 Steiniger H 5

4 Ingellach

1020

5 Steinberg

6 Altmühl

7 Altmühl

8 Kribsmühl

9 Magermühl

10 Jung Steinberg

11

12 Altmühl

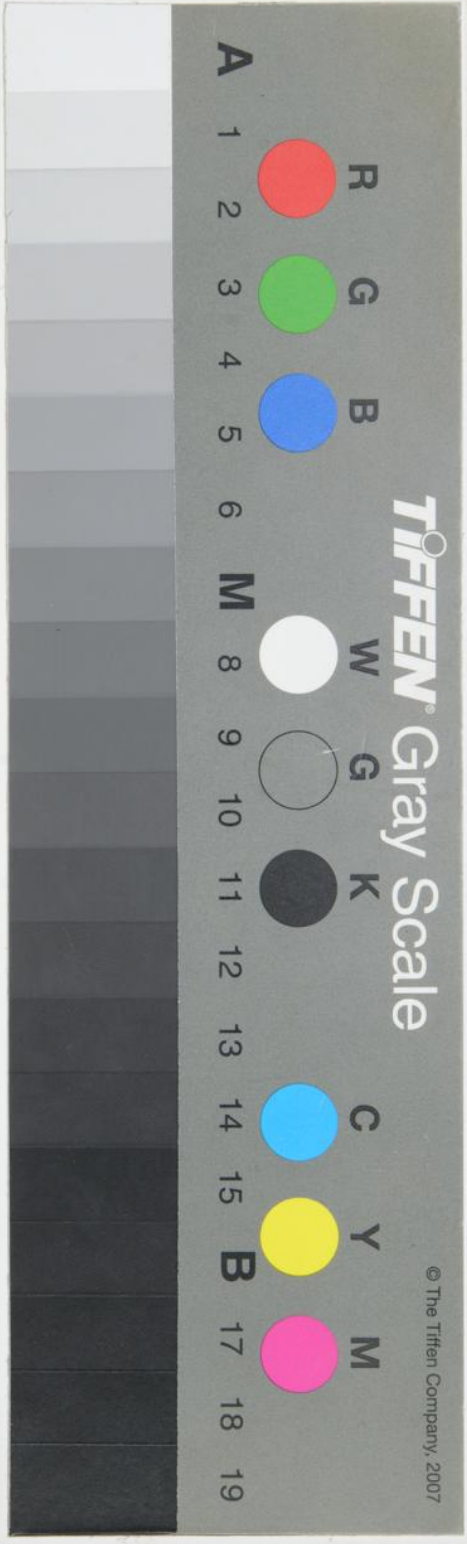
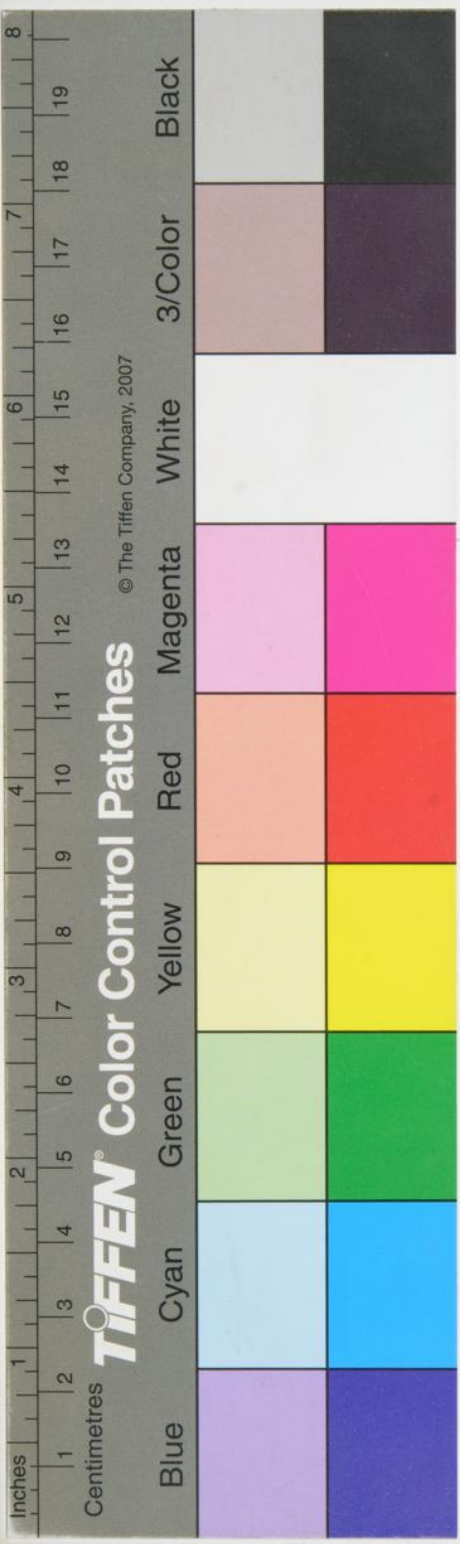
13 Der Camphaus

4

1024
410
1217
07

Schol 116

449. 740
and many more
was written
1888

1828

30/4
28/4
14/4
M

4

1828

1828

1828

1828

1828

